

VELITEĽSTVO POZEMNÝCH SÍL OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VDG-30-01-01/Oper

Neutajované

Schvaľujem.

Veliteľ pozemných síl
ozbrojených síl Slovenskej republiky
generálmajor Ing. Jaroslav V Ý V L E K v. r.

Trenčín 18. augusta 2010

VOJENSKÁ DOKTRÍNA

POSTUPY A SPÔSOBY VYKONÁVANIA STABILIZAČNÝCH AKTIVÍT

TRENČÍN 2010

Vojenská doktrína – Postupy a spôsoby vykonávania stabilizačných aktivít vychádza zo spojeneckej publikácie - ATP-3.2.1.1 a ATP-3.4.1.1, čím reaguje na zmeny, ku ktorým došlo v období od schválenia jej predchádzajúcej verzie v roku 2007. Príslušníci Pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky plnia úlohy vo vzťahu k obrane Slovenskej republiky, ale aj k záväzkom, ktoré so sebou prináša príslušnosť k týmto spoločenstvám vyspelých demokratických štátov svojim podielom na operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Vytvára predpoklady pre úspešné použitie všetkých síl a prostriedkov, ktorými disponujú a budú disponovať Pozemné sily ozbrojených síl Slovenskej republiky podľa ich predurčenia. Charakterizujúcimi požiadavkami v medzinárodnom prostredí je aj aktívna účasť v spoločných spojeneckých a spoločných mnoho-národných koalíčných vojenských operáciách.

Publikácia bude slúžiť na prípravu veliteľov a jednotiek do operácií na vykonávanie stabilizačných aktivít za širokej účasti celého radu civilných organizácií ako štátnych, medzinárodných, mimovládnych a podobne.

generálmajor Ing. Jaroslav V Ý V L E K

Veliteľ pozemných síl
ozbrojených síl Slovenskej republiky

OBSAH

I.	ZÁKLADNÉ USTANOVENIA	7
1.01	Cieľ	7
1.02	Účel a poslanie	7
1.03	Pôsobnosť	7
1.04	Východiská	7
II.	PROSTREDIE PRE VYKONÁVANIE STABILIZAČNÝCH AKTIVÍT	9
2.01	Úvod	9
2.02	Konceptuálny a doktrinálny rámec	9
2.02.1	Komplexný prístup	10
2.02.2	Spektrum konfliktu	11
2.02.3	Námety ťaženia a vedenie stabilizačných aktivít	13
2.03	Charakteristika a účel stabilizačných aktivít	18
2.04	Typy stabilizačných aktivít	19
2.04.1	Bezpečnosť a kontrola	20
2.04.2	Podpora reformy bezpečnostného sektora	21
2.04.3	Podpora počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení	22
2.04.4	Podpora úloh dočasnej vlády	22
2.05	Taktické úlohy stabilizačných aktivít	23
2.06	Spolupráca s ďalšími činiteľmi a prechodná fáza	23
2.07	Spojenecké princípy pre vedenie stabilizačných aktivít	26
2.08	Charakteristické znaky stabilizačných aktivít	29
III.	OPERAČNÉ PROSTREDIE A JEHO FAKTORY	33
3.01	Všeobecne	33
3.02	Zmena povahy hrozby	33
3.03	Obyvateľstvo	38
3.03.1	Znalosť, pochopenie a rešpektovanie miestnej kultúry	39
3.04	Spolupráca s miestnymi regionálnymi a národnými orgánmi	41
3.05	Vojenské sily	42
3.06	Spolupráca s medzinárodnými a mimovládny organizáciami	43
3.07	Súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti	44

3.08	Styčný, komunikačný a informačný systém	47
3.09	Vyjednávanie a sprostredkovanie	50
3.10	Použitie tlmočníkov	59
3.11	Práca s médiami	61
3.11.1	Zásady spolupráce s médiami	62
3.12	Špeciálne okolnosti a prostredia	64
IV.	BEZPEČNOSŤ A KONTROLA	68
4.01	Úvod	68
4.02	Bezpečnosť a kontrola	68
4.02.1	Hliadkovanie	69
4.02.2	Oddelenie znepriatelených strán	71
4.02.2.1	Vytýčenie hraníc, čiar zastavenia paľby	79
4.02.2.2	Kontrola čiar a zón	80
4.02.3	Kontrola ciest, cestná kontrola	84
4.02.3.1	Zriaďovanie miest zatarasenia komunikácie, prehládavania a kontroly	88
4.02.4	Sprevádzanie konvojov	90
4.02.4.1	Ochrana malých cestných konvojov	92
4.02.4.2	Ochrana veľkých cestných konvojov	95
4.02.5	Zákazy vychádzania	98
4.02.6	Kontrola a ovládnutie davu	101
4.02.6.1	Prípravy na styk s davovými výtržníkmi	114
4.02.6.2	Rozháňanie davov	120
4.02.6.3	Ďalšie opatrenia na ovládanie nepokojov	121
4.02.7	Pozorovanie a monitorovanie	124
4.02.7.1	Dohľad a vynútenie mandátu	131
4.02.8	Kordón a prehládavanie	132
4.02.9	Stráženie a ochrana (základne)	135
4.02.9.1	Zabezpečenie základne	141
4.02.9.2	Obrana a postup výstavby	142
4.02.9.3	Ochrana základní pred útokom	146
4.03	Sledovanie	148
4.04	Ochrana osôb, organizácií, majetku, menších, hraníc,	148
4.05	Zriadenie, udržiavanie, vynútenie (presadenie) vyhradených chránených oblastí	156
4.06	Kontrola pohybu obyvateľstva, utečencov a vysídlených osôb	159
4.07	Evakuácia ohrozených osôb	167

V.	PODPORA REFORMY BEZPEČNOSTNÉHO SEKTORA	170
5.01	Taktické úlohy podpory reformy bezpečnostného sektora	170
5.02	Odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia ...	171
5.02.1	Odzbrojenie	172
5.02.2	Demobilizácia	174
5.02.3	Význam, dôležitosť odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie	176
5.02.4	Plánovanie a vykonanie, odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie	176
5.02.5	Inšpekcie, prehliadky a konfiškácie	177
5.03	Ochrana a transport demobilizovaných osôb	179
5.04	Asistencia pri vytváraní nových bezpečnostných síl	180
5.05	Výber a nábor osôb do budúcich bezpečnostných síl	181
5.06	Lokalizácia a riadenie výbavy infraštruktúry	182
5.07	Výcvik, poradenstvo a odovzdanie zodpovednosti ...	183
VI.	PODPORA POČIATOČNEJ OBNOVE ZÁKLADNÝCH OBČIANSKÝCH SLUŽIEB	186
6.01	Úvod	186
6.02	Rôzne	188
6.03	Detailné taktické úlohy počiatovej obnovy základných občianskych služieb a zariadení	188
6.03.1	Prehľad taktických úloh	189
6.03.2	Spôsob plnenia taktických úloh ...	189
6.04	Civilno-vojenská spolupráca	196
6.05	Humanitárna pomoc	201
VII.	PODPORA ÚLOH DOČASNEJ VLÁDY	203
7.01	Úvod	203
7.02	Detailné úlohy podpory úloh dočasnej vlády (obnovy a riadenia štátu)	205
7.02.1	Prehľad taktických úloh	205
7.02.2	Spôsob plnenia úloh	206

VIII. PLÁNOVANIE A VYKONÁVANIE TAKTICKÝCH ÚLOH V STABILIZAČNÝCH AKTIVITÁCH, OPATRENIA NA OCHRANU SÍL 216

8.01	Úvod	216
8.02	Všeobecné plánovacie kritériá	216
8.03	Velenie a riadenie	221
8.03.1	Spojené velenie a koordinácia	222
8.03.2	Úrovne efektivity	223
8.04	Ochrana síl	223
8.04.1	Opatrenia na operačnú bezpečnosť	228
8.04.2	Pravidlá vykonávania taktických klamných opatrení	229
8.04.3	Ochrana vzdušného a železničného presunu	231
8.04.4	Radiačná, chemická a biologická ochrana	233
8.04.5	Pokyny na prvú pomoc pri zasiahnutí toxickými priemyselnými chemickými látkami	236
8.04.6	Bezpečnosť osôb mimo služobný čas	239
8.04.7	Bezpečnosť osôb počas cestovania	242
8.04.8	Bezpečnostné opatrenia pre vodičov	243
8.04.9	Ochrana vysoko rizikových osôb	246

PRÍLOHY

Príloha A	Zásady prehľadávania vozidiel	249
Príloha B	Zásady prehľadávania osôb	257
Príloha C	Zásady prehľadávania budov, priestorov, trás	261
Príloha D	Pravidlá nasadenia (vedenia boja)	275
Príloha E	Kontrola priestorov	277
Príloha F	Ochrana proti nevybuchnutým prostriedkom alebo munícii (UXO) a improvizovaným výbušným zariadeniam	291
Príloha G	Prehľad použitých skratiek	311
Príloha H	Slovník pojmov a definícií	316
Príloha I	Administratívne pokyny	320

I. KAPITOLA

ZÁKLADNÉ USTANOVENIA

1.01 Cieľ

Cieľom tejto publikácie je opísať jednotlivé druhy stabilizačných aktivít a objasniť spôsoby (procedúry) ich vykonávania. Zároveň je cieľom poukázať na zložitosť a komplexnosť operačného prostredia a teda aj na situácie v akej môžu vykonávať stabilizačné aktivity jednotky pozemných síl v súčinnosti so spojeneckými (koaličnými) pozemnými vojenskými jednotkami. Poukázať na súvislosti a vzájomnú previazanosť medzi jednotlivými aktivitami a ich taktickými úlohami a spôsobmi ich plnenia.

1.02 Účel a poslanie

Publikácia je určená predovšetkým pre použitie veliteľmi na taktickej úrovni velenia¹. Služi pre veliteľov na prípravu jednotiek a jednotlivcov do operácie na vykonávanie stabilizačných aktivít, v súčinnosti s vojenskými jednotkami iných krajín a civilnými medzinárodnými organizáciami a je základom pre rozpracovanie jednotlivých taktických úloh do stálych operačných postupov (ďalej iba SOP). Je využiteľná aj na prípravu jednotiek a jednotlivcov pripravujúcich sa na plnenie asistenčných úloh.

1.03 Pôsobnosť

Publikácia uvádza (objasňuje) vojenskú doktrínu o činnosti spojeneckých pozemných jednotiek a predovšetkým činnosti jednotiek Pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky ale aj ostatných jednotiek Ozbrojených síl Slovenskej republiky v stabilizačných aktivitách vedených v rámci akejkoľvek operácie, v akejkoľvek námete ťaženia v pozemnom prostredí. Je dôležité aby velitelia a vojaci rozumeli tomu, čo a ako v prospech operácie vykonáva vojenská zložka.

1.04 Východiská

(1) Úspešné uskutočnenie operácií v akýchkoľvek námetoch ťaženia vyžaduje jasne pochopenú a široko akceptovanú doktrínu. To je obzvlášť dôležité vtedy, keď sú operácie vedené aliančnými, mnohonárodnými alebo koaličnými silami. Hlavným cieľom vojenskej doktríny „Postupy a spôsoby vykonávania stabilizačných aktivít (B)“, ktorá vychádza zo spojeneckej publikácie – ATP-3.2.1.1 (pre taktickú úroveň), je poskytnúť návod na plánovanie a uskutočnenie stabilizačných aktivít a taktických úloh, ktoré sa môžu vyskytnúť v rámci akejkoľvek operácie, v akejkoľvek námete ťaženia. Aj napriek tomu, že vojenská doktrína „Postupy a spôsoby vykonávania stabilizačných aktivít (B)“ (ďalej len VDG-30-01-01/Oper) je prvotne

¹ Taktická úroveň velenia sa sústreďuje na brigádu/brigádne úlohové zoskupenie, prápor/práporné úlohové zoskupenie, bojovú skupinu a nižšie.

určená pre používanie aliančnými jednotkami, dáva rovnako aplikovateľné návody tiež pre operácie vedené koalíciou členských i nečlenských krajín NATO za účasti civilných organizácií.

(2) Táto publikácia však môže byť využívaná ako odporúčacia na akejkol'vek úrovni velenia lebo poskytne návod aj pre vyššie úrovne velenia. Publikácia má pevnú väzbu na AJP-3.4.1 a AJP-3.4. Pevne sa vzťahuje aj na Vojenskú doktrínu pozemných síl OS SR (C) a na vojenskú doktrínu Taktika pozemných síl (B). Spojitosť medzi Vojenskou doktrínou pozemných síl OS SR (C) a vojenskou doktrínou Taktika pozemných síl (B), je dôležitejšia, pretože tieto dve publikácie opisujú nové základné doktrinálne princípy akými sú: námety ťaženia, operácie sú operácie a rozsah vojenských aktivít. Avšak ak sa vrcholové a s nimi funkčne súvisiace publikácie časom zmenia, budú tieto nové prístupy a podrobnosti zaradené aj do tejto publikácie.

(3) Zámerom VDG-30-01-01/Oper nie je obmedziť právomoc veliteľ'a. Od veliteľ'a sa očakáva výber, plánovanie a uskutočňovanie konkrétnych druhov aktivít, pretože do značnej miery on posudzuje vhodnosť zaistenia jednoty úsilia pri dosiahnutí svojich úloh.

(4) Spôsobilosti špecifikované v kontexte VDG-30-01-01/Oper nepredstavujú požiadavky na spôsobilosti všetkých našich jednotiek i keď sa to tak javí, ale ako súbor spôsobilostí spojeneckých jednotiek, ktorý sa môže meniť v závislosti od konkrétnej situácie.

II. KAPITOLA

PROSTREDIE PRE VYKONÁVANIE STABILIZAČNÝCH AKTIVÍT

2.01 Úvod

(1) Účelom VDG-30-01-01/Oper je napomôcť pochopiť spôsoby a postupy plánovania a uskutočňovania širokého rozsahu taktických úloh stabilizačných aktivít, v súlade so štyrmi typmi stabilizačných aktivít, vymenovaných vo Vojenskej doktríne pozemných síl OS SR (C) a vojenskej doktríne Taktika pozemných síl (B), (ďalej len VDG-30-01/Oper). Týmto typmi sú: bezpečnosť a kontrola, podpora reformy bezpečnostného sektora, počiatočná obnova základných občianskych služieb a zariadení a úlohy dočasnej vlády.

(2) Táto publikácia prakticky opisuje aplikáciu taktických úloh stabilizačných aktivít v akejkoľvek operácii. V publikácii sa kladie dôraz na taktické úlohy stabilizačných aktivít, ktoré budú vedené v celom spektre konfliktu v prepojení na ofenzívne a defenzívne aktivity podporované umožňujúcimi aktivitami.

(3) Je dôležité upozorniť, že mnohé z uvedených taktických úloh stabilizačných aktivít, obzvlášť takých, ktoré spadajú do kategórií počiatočnej obnovy služieb a podpory pri dočasnej správe krajiny, nie sú typickými vojenskými úlohami. Mnohé z týchto úloh majú civilný alebo právny základ alebo sa zaoberajú finančnými a infraštruktúrnymi záležitosťami. Vojenské jednotky však budú často prvými a jedinými zložkami, ktoré sa stretnú s výzvami, aby čelili týmto „nevojenským“ záležitostiam. To znamená, že proces riešenia problémov v takýchto priestoroch musia vojenská veliteľia, ich štáby a jednotky brať do úvahy. Táto iniciatíva by mala tiež prispievať na zlepšenie bezpečnostnej situácie v priestore operácie (zodpovednosti) a pozdvihnúť cítenie a postoj miestneho obyvateľstva smerom k aliančným silám.

2.02 Konceptuálny a doktrinálny rámec

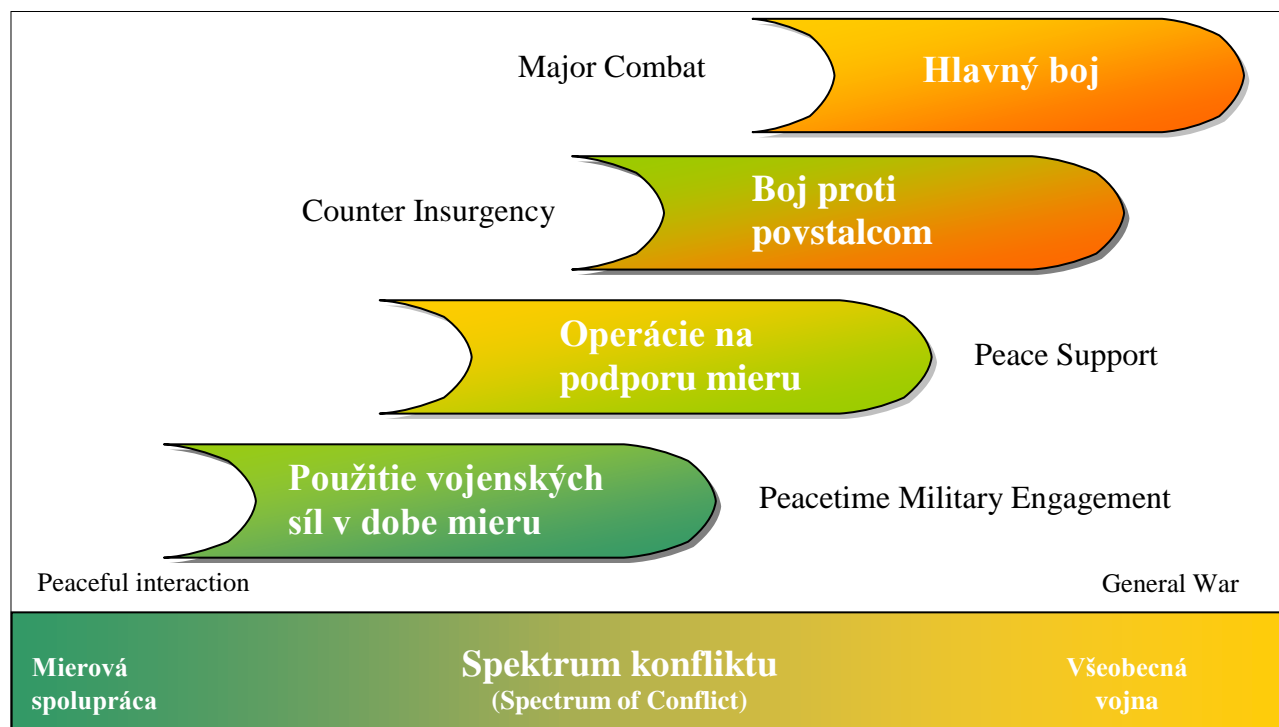
(1) Tento článok vyjadruje konceptuálny a doktrinálny rámec, v ktorom sa budú taktické úlohy stabilizačných aktivít uskutočňovať. Opis tohto rámca je nevyhnutný na poskytnutie dostatočného zázemia veliteľom na taktickej úrovni a na pochopenie toho, ako sú stabilizačné aktivity a úlohy integrované do operácií.

(2) Doktrinálne témy opísané v nasledujúcich odsekoch sú:

- a) komplexný prístup,
- b) spektrum konfliktu,
- c) témy ťaženia a rozsah vojenských aktivít.

2.02.1 Komplexný prístup

(1) Tak, ako je zdôraznené vo VDG-30-01/Oper, velitelia na taktických úrovniach si musia uvedomiť svoju úlohu v spojení s ďalšími zložkami síl pri všadeprítomnej aplikácii komplexného prístupu. Komplexný prístup vo svojej najjednoduchšej forme by mal posilniť existujúci proces a utužiť vzájomné vzťahy na spoločných, medziorgánových a mnohonárodných úrovniach. Komplexný prístup v rámci konkrétnej aktivity by mal obsiahnuť zainteresovaných činiteľov vládnych organizácií, mimovládnych organizácií (ďalej len NGOs), medzinárodných organizácií (ďalej len IOs) a ďalších prvkov, ktoré sa zúčastňujú v stabilizačných aktivitách. Toto je dôležité pre pozemné sily na všetkých úrovniach velenia, vzhľadom na to, že budú pôsobiť spoločne s ďalšími nevojenskými činiteľmi. Dobré plnenie týchto úloh vytvára základ pre úspech operácií. Okrem toho práca, ktorú jednotky od úrovne úlohového zoskupenia (task force) nižšie a rovnako aj jednotliví vojaci² vykonávajú a tiež ich správanie sa smerom ku všetkým činiteľom (najmä k miestnemu obyvateľstvu) môže vytvoriť alebo pokaziť všetky dobre mienené účinky, vytvárajúce sa na operačnej alebo strategickej úrovni v snahe dosiahnuť požadovaný bežný konečný stav.

obrázok 1-1: spektrum konfliktu

² Tento účinok môže byť nazvaný ako „strategický osobný účinok“

2.02.2 Spektrum konfliktu

(1) Spektrum konfliktu tvorí pozadie pre všetky operácie. Zaraďuje úrovne násilia na vzostupnú stupnicu označovanú presne identifikovateľnými rozhraniami (obrázok 1-1). Spektrum konfliktu má rozsah od stabilného mieru až po všeobecnú vojnu. Zahrňuje prechodné úrovne nestabilného mieru a povstania. Úroveň násilia sa môže presúvať z jedného bodu spektra na ďalší. Napríklad nestabilný mier môže prepuknúť do všeobecnej vojny, alebo všeobecná vojna sa môže náhle končiť nestabilným mierom.

(2) V celom spektre konfliktu existuje súbor odlišných vojenských námetov ťažení – hlavný boj (hlavná bojová činnosť), boj proti povstalcovi, operácia na podporu mieru a použitie vojenských síl v dobe mieru. V rámci týchto námetov ťažení musia byť pozemné sily spôsobilé viesť široký rozsah vojenských aktivít – ofenzívne, defenzívne, stabilizačné a umožňujúce (obrázok 1-2). Vojenské sily musia byť pri rýchlo rozvíjajúcej sa konfliktnej situácii spôsobilé rýchleho súbežného a postupného prechodu z jedného typu aktivity do ďalšieho.

Typy ofenzívnych aktivít	Typy defenzívnych aktivít	Typy stabilizačných aktivít
Útok Prepad Rozvíjanie úspechu Prenasledovanie Klamný útok Demonštrácia sily Prieskum bojov Pasca Prebitie sa z obklúčenia	Obrana Boj na zdržanie	Bezpečnosť a kontrola Podpora reformy bezpečnostného sektoru Počiatočná obnova základných občianskych služieb a zariadení Úlohy dočasnej vlády
Typy umožňujúcich aktivít		
(sú aktivity, ktoré umožňujú vykonanie ofenzívnych, defenzívnych a stabilizačných aktivít)		
Prieskum	Spájanie jednotiek	Pomoc obklúčeným silám
Bezpečnosť	Ústup	Pochod
Nadviazanie dotyku	Odchod	Prekonávanie prekážok/zátaras
Stretný boj	Vystriedanie jednotiek v boji	

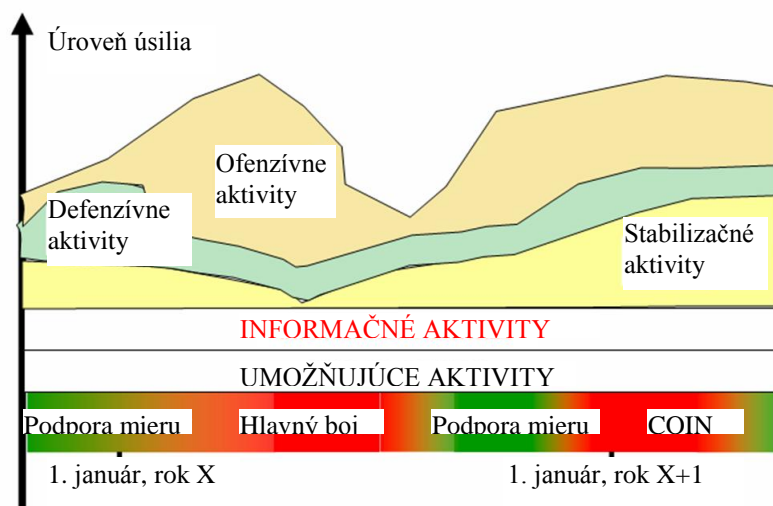
Obrázok 1-2: Rozsah taktických úloh jednotlivých aktivít

(3) Tento spôsob pôsobenia vyžaduje fyzickú a mentálnu činorodosť od všetkého vojenského personálu a veliteľov na všetkých úrovniach. Intenzita operácií sa môže veľmi rýchlo zmeniť a môže byť na rôznych taktických úrovniach odlišná. Rozmiestnené jednotky musia byť spôsobilé prejsť z relatívne pokojnej situácie do situácie s vysokou úrovňou násilia (a naopak).

(4) Rovnovážny stav pozdĺž celého tohto rozsahu aktivít bude priamo odrážať typ ťaženia, ktoré je práve vedené, pretože akákoľvek vojenská operácia bude v akomkoľvek momente obsahovať prvky ofenzívnych, defenzívnych, stabilizačných a umožňujúcich aktivít. No aj tak sa dajú vyjadriť identifikovateľné prevládajúce námety ťaženia. Charakter ťaženia sa odlišuje podľa svojej prevládajúcej povahy – hlavný boj (hlavná bojová činnosť) je napríklad identifikovateľne odlišný od boja proti povstalcovi. Odlišné ťaženia vyžadujú odlišné prístupy, rôzne usporiadanie síl a odlišnú vyváženosť taktických úloh (činností). V závislosti od fázy ťaženia bude hlavná činnosť pozostávať z jedného z týchto typov aktivít. Predstava o operácii v podmienkach meniacich sa námetov ťaženia (obrázok 1-3) ilustruje meniace sa vzťahy medzi rôznymi aktivitami. Informačné aktivity sa tiež uskutočňujú súbežne po celom spektre konfliktu. Povaha ťaženia môže byť vyjadrená ako námet.

(5) Námety ťaženia sú príliš abstraktné na to, aby slúžili ako základ pre formulovanie taktických úloh. Na taktickej úrovni sú štyri hlavné druhy vojenských aktivít (ofenzívne aktivity, defenzívne aktivity, umožňujúce aktivity a stabilizačné aktivity). Vojenské aktivity a podriadené úlohy sú v rámci tohto dokumentu vyjadrené nasledovne:

- a) Aktivity: systém/súhrn taktických úloh, ktoré môžu byť pridelené jednotke alebo zväzku, za účelom garancie, že špecifickou aktivitou bude dosiahnutý práve požadovaný účinok³.

Obrázok 1-3: Príklad spojenia medzi námetmi ťaženia a druhmi vojenských aktivít

³ Formulácia účinku má spojitosť s úlohovými slovesami tak, ako boli uvedené v STANAG 2287.

b) Úlohy môžu byť definované ako: činnosti, ktoré musia byť uskutočnené jednotkou, aby splnila nariadenú úlohu (mission)⁴.

(6) Na vyjadrenie a jasné odlíšenie stabilizačných aktivít v kontraste s ďalšími aktivitami slúži v krátkosti nasledujúci prehľad:

- a) Ofenzívne aktivity: aktivity, v ktorých sily vyhľadávajú nepriateľa, aby na neho zaútočili.
- b) Defenzívne aktivity: aktivity, ktoré zabraňujú nepriateľovi vo vedení ofenzívnych aktivít.
- c) Stabilizačné aktivity: aktivity, ktoré sa usilujú o stabilizáciu situácie a znižujú úroveň násillia. Vnucujú bezpečnosť a kontrolu nad oblasťou, pričom využívajú vojenské spôsobilosti na obnovu služieb a podporu civilných (vládných) orgánov.
- d) Umožňujúce aktivity: aktivity, ktoré spájajú, podporujú alebo vytvárajú podmienky pre ofenzívne, defenzívne a stabilizačné aktivity.

2.02.3 Námetý ťaženia a vedenie stabilizačných aktivít

(1) Nasledujúci bod rozpracováva možnosti, ako môžu byť stabilizačné aktivity vedené v uvedených štyroch námetoch ťaženia:

(2) Použitie ozbrojených síl v čase mieru (Peace Military Engagement – PME).

- a) Použitie ozbrojených síl v čase mieru (ďalej len PME) zahŕňa všetky vojenské aktivity, ktoré sa týkajú aj ďalších krajín a ktoré sú určené na formovanie bezpečnostného prostredia v čase mieru.
- b) Možné vedenie stabilizačných aktivít v rámci PME:
 - 1. PME sa môžu odlišovať v rozsahu od stálej prítomnosti personálu, ktorý bude plniť výcvikové a poradenské úlohy, až po nepravidelné spoločné cvičenia alebo vzťahy. Vzhľadom na celkovú bezpečnostnú situáciu v takýchto ťaženiach budú ďalšie stabilizačné aktivity, akými sú rozvoj infraštruktúry a správy krajiny, pravdepodobne vedené ďalšími orgánmi pôsobiacimi v danej oblasti (interagency framework – medzirezortný systém).
 - 2. Stále rozmiestnenie síl a zapájanie sa ich personálu do výcvikových alebo poradenských úloh umožňuje priamu úroveň pozorovania a vplyvu v priestoroch operácií. Navyše zapojenie síl prostredníctvom stálych postavení alebo spoločných cvičení vysiela pozitívnu správu miestnemu obyvateľstvu. Demonštruje ich nepretržitý záujem o národnú a regionálnu stabilitu tohto obyvateľstva.

⁴ Preferovaným prístupom je používanie úlohových slovies, ako je uvedené v STANAG 2287.

(3) Operácie na podporu mieru.

a) Operácie pridružené k námetu ťaženia na podporu mieru (ďalej len PS) zvyčajne zodpovedajú podmienkam na najnižšej úrovni násilia (spodnom konci) spektra konfliktu. Väčšinou sú riadené a koordinované Organizáciou spojených národov (ďalej len OSN) alebo ďalšou medzinárodnou organizáciou. Ak sa však situácia zhorší a vyžaduje si riešenie vojenskou silou, môžu byť ďalšie úlohy postúpené vojenskej aliancii alebo koalícií.

b) Možné vedenie stabilizačných aktivít v rámci PS.

1. Stabilizačné aktivity zohrávajú kľúčovú úlohu v ťažení na podporu mieru a s výnimkou niektorých aktivít na ochranu síl, môžu byť jedinými realizovanými aktivitami. Avšak spôsobilosť vojenských síl (skutočná a vnímaná) presunúť sa do účinných ofenzívnych aktivít bude dôležitá pre zaistenie nepretržitého mierového procesu a tolerantného prostredia. Vojenská prítomnosť môže slúžiť ako odstrašujúci prostriedok voči potencionálnym destabilizujúcim prvkom a pokiaľ je vyžadovaná, môže byť použitá na podporu ďalších orgánov bezpečnostného sektora, ak nestíhajú alebo ak sú v izolácii. Vojenská prítomnosť bude nepretržitá pri zaisťovaní bezpečnosti a dôvery, ktorá stimuluje politické a sociálne aktivity.
2. Pri zaisťovaní preklenovacieho bezpečnostného rámca môžu vojenské sily navyše zohrávať aj ďalšiu úlohu, a to zaisťovať, aby akákoľvek (domáca) vojenská sila bola riadne organizovaná a vycvičená. To spadá do rámca požiadavky reformy bezpečnostného sektora (Security Sector Reform – ďalej len SSR) a vojenské sily by mali byť pripravené na to po celý čas procesu demobilizácie a odzbrojovania. Reintegračný aspekt odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie (ďalej len DDR) znamená budúce zapojenie demobilizovaných vojakov buď do bezpečnostného sektora alebo späť do obnovenej civilnej ekonomiky. Všetky takéto aktivity budú vyžadovať komplexný prístup zahŕňujúci okrem vojenských síl aj iné orgány.
3. Aj keď zvyčajne by sa nemal od vojenských síl očakávať najväčší podiel na prevzatí hlavných úloh prestavby infraštruktúry krajiny (vzhľadom na nedostatok ich civilných strojárskych skúseností a prostriedkov), táto skutočnosť by ich však nemala vopred vylúčiť od začatia angažovania sa v civilno-vojenských projektoch, ktoré využijú ich odbornosť a dodajú im legitímnosť v ich pokračujúcej prítomnosti. To je dôležité pre všetky úrovne pri vedení operácií. Okrem toho vojenské riadiace, logistické a spojovacie prostriedky sú často podstatné pre poskytovanie preklenovacieho rámca velenia a riadenia v počiatočných štádiách koordinácie medzi jednotlivými orgánmi.

4. Ťaženie na podporu mieru sa stretne s veľkým množstvom vojenských i nevojenských organizácií pôsobiacich v celom priestore operácií, najmä v období pred vrcholiacim koncom ťaženia. Nehľadiac na to, že tieto orgány budú pracovať spoločne v súlade s komplexným prístupom tak, aby navodili trvalý mier v regióne. Od vojenských síl sa bude pravdepodobne očakávať, že prevezmú garanciu nad zabezpečením obrany a ochrany v regióne vrátane zabezpečenia zainteresovaných organizácií v prípade, že by sa ich bezpečnostná situácia zhoršila.
 5. Po dosiahnutí konečného prípustného (respektíve tolerantného) prostredia, kde môžu politické a civilné orgány pokračovať v rozvoji trvalých úloh tak, aby pozdvihli politickú a ekonomickú stabilitu krajiny. Množstvo prítomných vojenských síl sa môže zmenšiť (reorganizovať) alebo sa tieto sily môžu úplne z krajiny stiahnuť.
- (4) Ťaženie proti povstalcovi (ďalej len COIN).
- a) Hoci každé povstanie je jedinečné, predsa sa v nich nachádzajú určité opakujúce sa podobnosti. Je viac pravdepodobnejšie, že povstania sa vyskytnú v štátoch, kde sú historicky neodmysliteľné rasové, kultúrne, náboženské alebo ideologické rozpory (rozdiely), ktoré spravidla povedú k strate národnej súdržnosti a k slabej, neschopnej, nestabilnej alebo nepopulárnej vláde. Povstania predstavujú určité spochybnenie vlády a jej autority a často sú nejasné (zahmlené) a niekedy aj nerozoznateľné od terorizmu, kriminálnej činnosti a v niektorých prípadoch vplyvom davovej (masovej) psychózy prerastajú do výtržnosti. Dodatočné faktory, akými sú korupcia, nátlak a vonkajšia (zahraničná) agitácia môžu tiež vyvolať povstanie.
 - b) Možnosti vedenia stabilizačných aktivít v rámci COIN:
 1. Pri povstaní bude stredobodom aktivity na taktickej úrovni podpora námetu ťaženia COIN, v spojení s príslúchajúcimi princípmi. Aby sa povstalcovi zamedzila podpora, musí sa im zabrániť prísunu informačnej a logistickej podpory, znemožniť im nábor nových síl a zabrániť im vytvorenie bezpečných základní, ako aj podporu od miestneho obyvateľstva. To sa môže dosiahnuť ich fyzickým oddelením od pevných základní prostredníctvom sérií rozširujúcich sa bezpečnostných priestorov a zabezpečení vládnej kontroly. Stabilizačné aktivity podporované informačnými aktivitami (sú podporované prostredníctvom koordinovaných funkcií informačných operácií) napomôžu pri izolácii povstalcov vo fyzickej i psychologickovej rovine.
 2. Neutralizácia povstalcov a najmä ich miestnych kľúčových vedúcich osobností je základom pre úspech ťaženia COIN. Metódy takejto neutralizácie obsahujú vyjednávanie, propagáciu dezercie, zastrašovanie

vanie, demoralizáciu, zajatie a v krajnom prípade i zabitie. Stabilizačné aktivity, obzvlášť však kategória bezpečnosť a kontrola, ktoré súvisia s taktickými úlohami, predídu povstalcov a rozložia a rozvrátia ich operácie.

3. Hoci ofenzívne aktivity môžu mať významný dopad na povstalcov, reálny úspech COIN bude dosiahnutý prostredníctvom prevahy v stabilizačných aktivitách. Nepretržité uskutočňovanie stabilizačných aktivít na zlepšenie bezpečnosti prostredníctvom kontroly priestorov a ciest, rozvojom domácich bezpečnostných síl prostredníctvom investovania do reformy SSR a začatím pokroku prostredníctvom rekonštrukčných a vládnych aktivít pozdvihne legitímne a podporné úsilie na izoláciu akýchkoľvek povstalcov. Je obzvlášť dôležité upevniť vieru miestnej populácie v legitimitu vlády a v tom, že takáto vláda sa snaží vylepšovať spôsobilosti pre zaistovanie občanov z hľadiska ich bezpečnosti a prosperity. Možnosti pre ofenzívne aktivity v COIN musia byť vyvážené voči potrebe udržania akceptovateľnej úrovne bezpečnosti a jednotlivých slobôd pre obyvateľstvo.
4. Musí byť rešpektovaná zásada použitia minimálnej nevyhnutnej sily. Navyše, počas povstania bude záujem národných i medzinárodných médií jasne zameraný na to, či požiadavka na podporu operácií je legitímna. Aplikácia stabilizačných aktivít napomôže v oboch týchto záležitostiach.

(5) Hlavný boj, (hlavná bojová činnosť).

- a) Hlavný boj (hlavná bojová činnosť) sa uskutočňuje za okolností obvykle charakterizovaných ako vojna. Keď sa štáty alebo mnohonárodné sily pustia do ťažení hlavného boja (hlavnej bojovej činnosti), je to zvyčajne preto, že sú ohrozené ich dôležité záujmy.
- b) Možnosti vedenia stabilizačných aktivít v rámci hlavného boja (hlavnej bojovej činnosti):
 1. Väčšina aktivít vedených v ťažení, kde hlavný boj (hlavná, rozhodujúca bojová činnosť) je prevládajúcim námetom, bude kombináciou ofenzívnych a defenzívnych aktivít. Pri dosiahnutí úspechu vo fáze hlavného boja (hlavnej bojovej činnosti) sa bude pri strategickom plánovaní zvažovať uskutočnenie takých následných cieľov a aktivít, ktoré povedú vo svojom dôsledku ku „stabilite“. Na uskutočnenie takéhoto záveru však musia byť operácie plánované s predstavou minimalizácie civilných strát a súbežných škôd, ktoré by si neskôr vyžadovali rekonštrukciu, avšak takéto úvahy nesmú oslabiť splnenie operačných (bojových) cieľov. Stabilizačné aktivity, plánované na operačnej úrovni a pripravované a vedené na taktickej úrovni, by mali byť vedené spravidla až po skončení ofenzívnych aktivít.

2. Plnenie taktických úloh stabilizačných aktivít vytvorí pozitívny obraz v očiach verejnosti a napomôže k splneniu konečného stavu.
3. Spôsob, akým sú kontrolované ovládnuté priestory, je dôležitý na zaistenie počiatočných pocitov miestnej populácie v dodržiavaní legítimnej bezpečnosti. To však neznamená, že v prípade potreby nebudú budúce ofenzívne aktivity uskutočnené, alebo že nebudú použité metódy prísnej kontroly, také ako sú izolovanie (oddeľovanie) alebo zákaz vychádzania. Avšak ak budú tieto opatrenia použité, potom by mali byť vhodne oznámené účinnými informačnými aktivitami (spravidla formou vyhlášky) s udaním dôvodov tak, aby boli posudzované obyvateľstvom ako legítimne kontrolné opatrenia.
4. Okrem toho je dôležité, aby sa vyšlo v ústrety základným očakávaniam obyvateľstva, takým ako je napríklad bezpečnosť voči kriminalite a zaistovanie poskytovania núdzovej humanitárnej pomoci. Zlyhanie pri takýchto očakávaníach jedine podlomí jeho podporu a legitimitu a zmarí dlhodobé ciele. Tiež je dôležité minimalizovať falošné (nemožné) očakávania obyvateľstva, to znamená nesľubovať mu niečo, čo nemôže byť splnené.
5. Odzbrojenie a reintegrácia zajatcov a zadržaných osôb je ďalšia činnosť, ktorá bezprostredne nasleduje po ofenzívnych aktivitách. Spôsob, akým sa zaobchádza s porazenými zložkami, môže mať významný účinok. Nezákonné zaobchádzanie alebo jednoducho zlé zaobchádzanie s nimi by mohlo vyvolať budúce vzbury a diskreditovať koalíciu. Počiatočné náležité zaobchádzanie s týmito osobami a ich konečná reintegrácia by mohli viesť k budúcej aktivite SSR. Osobitnú starostlivosť si vyžaduje zaobchádzanie s civilnými zložkami. Neprimerané zaobchádzanie s nimi môže polarizovať veľké časti populácie do pasívneho alebo aktívneho odporu.
6. Aj keď počas operácií hlavnej bojovej činnosti nie je pravdepodobná civilná rekonštrukcia, je pravdepodobné, že určité obmedzené aktivity, môžu byť vedené ako napríklad humanitárna pomoc. Uvedený prístup uľahčuje koordináciu úsilia medzi orgánmi a odráža dobré meno (nárast dôveryhodnosti) vojenských síl.
7. Stabilizačné aktivity v rámci hlavnej bojovej činnosti umožňujú, aby bola porazená strana odzbrojená a demobilizovaná z hľadiska jej konečnej reintegrácie. Okrem toho by mala koalícia zaistiť, formou informačných aktivít to aby obyvateľstvo pochopilo legitimitu akcie a úrovne poskytovanej bezpečnosti, ktoré smerujú k ich očakávanému rozvoju

(6) Obmedzená intervencia zahŕňa úlohy, ktoré majú obmedzené ciele, také ako pomoc pri náhlych katastrofách, oslobodenie rukojemníkov, bezpečnosť a/alebo

evakuácia nekombatantov (neozbrojencov), znovunastolenie právneho stavu alebo poskytovanie humanitárnej pomoci. Hoci obmedzená intervencia nie je klasifikovaná ako námet ťaženia, operácie s takýmto obmedzeným účelom by mali byť brané do úvahy, keďže môžu byť vedené v celom spektre konfliktu, počas akéhokoľvek námetu ťaženia. Tieto úlohy sa zvyčajne uskutočňujú so špecifickým obmedzeným cieľom a na krátku dobu trvania. Na plánovanie a uskutočnenie týchto úloh môže byť využitý celý rozsah vojenských aktivít. Možnosti vedenia stabilizačných aktivít v rámci obmedzenej intervencie:

- a) Vojenské nasadenie pre obmedzenú vojenskú intervenciu môže vyžadovať malé alebo dokonca žiadne vedenie stabilizačných aktivít. Aplikácia obmedzenej intervencie bude pravdepodobne závisieť od typu podniknutej úlohy (misie) a od cieľov.
- b) Taká úloha, ako je evakuácia nekombatantov (neozbrojencov), sa zameria len na zabezpečovanie vyst'ahovania obyvateľstva z konkrétneho regiónu. Môže zahŕňať núdzovú pomoc vrátane zdravotníckej pomoci, ale bude značne obmedzená rozsahom i dĺžkou trvania. Ďalšie úlohy, akým je napríklad pomoc pri katastrofách, budú pozostávať hlavne zo stabilizačných aktivít, vrátane núdzových dodávok potravín a vody, záchrana obetí pred nebezpečnými situáciami a výstavba dočasného ubytovania. Koordinácia s civilnými orgánmi a NGO bude kľúčovým rysom väčšiny obmedzených vojenských intervencií.

(7) Stabilizačné aktivity musia byť účinne zladené a integrované s ofenzívnymi a defenzívnymi aktivitami. Úsilie a prostriedky sa budú presúvať tak, ako to bude počas operácie požadované, aby sa dosiahol požadovaný konečný stav. Nepomer prostriedkov vo vzťahu k jednému typu aktivity môže znemožniť dlhodobjší úspech. Napríklad neúspech pri rýchlej obnove vedľajších škôd po ofenzívnych aktivitách pravdepodobne spôsobí stratu verejnej podpory ťaženiu. Ďalej je potrebné poznamenať, že podobné zladenie sa vyžaduje aj vtedy, ak sa používa jedna z viacerých umožňujúcich aktivít.

2.03 Charakteristika a účel stabilizačných aktivít

(1) Pri charakteristike stabilizačných aktivít je nevyhnutné vysvetliť, čo sa považuje za sloveso „stabilizovať“: znížiť a zvládnuť základné a evidentné rozpory, ktoré môžu viesť k násiliu (alebo ho už priviedli) a k zrúteniu právneho stavu, zatiaľ čo v rovnakom čase bolo vytvorené úsilie pre podporu a úspešný dlhodobý rozvoj.

(2) Stabilizácia môže byť vyjadrená ako proces, ktorým základné rozpory, ktoré môžu prerásť alebo už prerástli do násilia a k zrúteniu právneho stavu, sa ovládajú a znižujú, zatiaľ čo v rovnakom čase bolo vytvorené úsilie pre podporu a úspešný dlhodobý rozvoj. Stabilizačné aktivity počas procesu stabilizácie zahŕňajú úlohy a akcie uskutočnené v koordinácii s domácimi národnými predstaviteľmi, poverenými predstaviteľmi alebo ďalšími civilnými orgánmi na udržanie alebo dosiah-

nutie bezpečnostného prostredia. Zapojenie viacerých orgánov do stabilizácie je nepravdepodobné bez ich adekvátnej bezpečnosti a poskytovania prípustného prostredia. Hlavnou vojenskou úlohou pri podpore stabilizačných aktivít je v spojitosti s ďalšími činiteľmi prispievať k ochrane a bezpečnosti prostredia, aby sa umožnili nevojenské úsilia.

(3) Stabilizačné aktivity môžu byť vyjadrené ako: vojenské aktivity usilujúce sa stabilizovať situáciu zriadením podmienok, ktoré umožnia rekonštrukciu a rozvoj. Tieto aktivity sú rozdelené do štyroch kategórií tvoriacich hlavné jadro tejto publikácie:

- a) Bezpečnosť a kontrola.
- b) Podpora reformy bezpečnostného sektora.
- c) Podpora počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení.
- d) Podpora úloh dočasnej vlády.

(4) Cieľom stabilizačných aktivít je vytvoriť a udržať bezpečnosť a kontrolu, obnoviť občianske služby (alebo podporiť pritom civilné orgány) a podporiť civilné orgány v rozvoji účinnejších a zodpovednejších organizácii a mechanizmov spravovania krajiny. V tomto medzinárodnom úsilí zohrávajú stabilizačné sily osobitnú a nezastupiteľnú úlohu, ktorá vychádza zo skutočnosti, že zo všetkých zapojených organizácií a agentúr iba vojenské jednotky majú funkčný systém velenia a riadenia, spoľahlivé komunikačné prostriedky a logistiku, sú organizované, primerane vyzbrojené a dobre vycvičené, teda sú jediné schopné samostatne operovať aj v mimoriadne zložitých podmienkach.

2.04 Typy stabilizačných aktivít

(1) Existujú štyri základné typy stabilizačných aktivít: bezpečnosť a kontrola, podpora reformy bezpečnostného sektora, podpora počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení a podpora úloh dočasnej vlády. Všetky stabilizačné aktivity sú úzko zviazané. V súlade s komplexným prístupom stabilné bezpečnostné prostredie umožní ďalším nevojenským činiteľom viesť aj inak nazvané stabilizačné aktivity. Účinky vyvolané úspešným uskutočnením stabilizačných aktivít umožňujú spravovať krajinu a pomáhajú pri zaisťovaní jej právneho stavu. To nastaví podmienky na zníženie/minimalizovanie aktivít kriminálnych organizácií, povstalcov a/alebo reakcionárskych hnutí.

(2) Je veľmi dôležité, že na rozvoj stabilizačných aktivít, je nevyhnutné mať finančné zdroje, obzvlášť pre projekty civilno-vojenskej spolupráce (ďalej len CIMIC). Peniaze musia byť pridelené misii v plánovacej fáze pred uskutočnením operácie. To je dôležité, pretože okamžite dostupné peniaze budú určovať množstvo a úroveň stabilizačných projektov, ktoré môžu byť splnené. Tento aspekt bude rozhodujúci v počiatočnom štádiu operácií, najmä v prostredí vysokého ohrozenia, kedy

viest stabilizačné aktivity bude spôsobilých len málo NGOs/IOs. Na príslušnú úroveň velenia musí byť delegovaný finančný orgán, aby zaistil, že na dosiahnutie požadovaných účinkov musia byť včas použité dostatočné zdroje. Napríklad na taktickej úrovni bude financovanie projektov s malým a rýchlym účinkom významne zvyšovať dôveryhodnosť koalície v očiach obyvateľstva.

(3) Väčšina stabilizačných aktivít má strednodobé a dlhodobé účinky. Avšak činitelia, ktorí vedú stabilizačné aktivity často požadujú rýchle a identifikovateľné účinky, čo je kontraproduktívne k strednodobej a dlhodobej požiadavke plánovania a uskutočňovania stabilizačných aktivít. Trpezlivosť, porozumenie a limitované bezprostredné očakávanie a výsledky sú dôležité pre celkový úspech stabilizačných aktivít. Stabilizačné aktivity musia byť posudzované z hľadiska kritérií účinnosti (Measures of Effectiveness – MOE) v súlade s prístupom založeným na účinkoch (Effect Based Approach).

2.04.1 Bezpečnosť a kontrola.

(1) Poskytovanie všeobecnej bezpečnosti a kontroly umožňuje civilnému obyvateľstvu a ďalším orgánom slobodu a bezpečnosť na vedenie bežných civilných aktivít a na budovanie inštitúcií, ktoré podporujú trvalú stabilitu. Bezpečnosť a kontrola by mali byť prvými úlohami po ukončení hlavných ofenzívnych aktivít, obzvlášť v obývaných priestoroch.

(2) Je potrebné mať kontrolovanú bezpečnostnú situáciu v dobe, keď sa začína rekonštrukcia krajiny alebo regiónu po kríze. Či už kríza bola výsledkom prírodnej katastrofy alebo ozbrojeného konfliktu je v tomto prípade nepodstatné. Všeobecne v období prírodnej katastrofy je za poskytovanie bezpečnosti zodpovedná domáca polícia a vojenské sily môžu byť len požadované na pomoc pri humanitárnej podpore. Avšak ak miestna polícia zlyhá alebo ak v danej oblasti prebieha ozbrojený konflikt, mal by sa pri najbližšej príležitosti urobiť pokus získať kontrolu nad situáciou. Jednotky by mali byť rozmiestnené v takých priestoroch, odkiaľ môžu najlepšie viesť aktivity a kontrolovať bezpečnostnú situáciu. Dôležité je rozmiestniť tam prvky, ktoré môžu okamžite a adekvátne reagovať na akékoľvek ohrozenie. Zo všeobecného hľadiska sú aktivity na zaisťovanie bezpečnosti a kontroly náročné na prostriedky.

(3) Pre jednotky vykonávajúce stabilizačné aktivity kategórie bezpečnosť a kontrola existuje množstvo taktických úloh. Medzi praktické príklady možno zaradiť: aktívne hliadkovanie, rozsiahle monitorovanie ciest a presadzovanie zákazu vychádzania. Oddelovanie rôznych skupín je tiež stabilizačnou aktivitou. Ak to bude požadované, vojenské jednotky môžu byť bezprostredne po kríze vyčlenené ako policajná služba. Rozmiestnené vojenské jednotky by mali mať spôsobilosti potrebné na uskutočňovanie kontroly davu, vytváranie kordónu a na prehľadávacie akcie. Av-

šak tieto úlohy by mali byť ihneď, ako to bude možné, prenesené na miestne bezpečnostné sily.

2.04.2 Podpora reformy bezpečnostného sektora

(1) Kľúčovým aspektom dlhodobej stability a rozvoja krajiny môže byť reforma rôznych prvkov národného bezpečnostného sektora. Vojaci budú zohrávať kľúčovú úlohu pri reforme/rozvoji vojenských spôsobilostí krajiny. Podpora SSR môže byť vedená procesom odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie. Vyžaduje to stiahnutie vybraných bývalých bojových síl a ich reintegráciu do civilnej spoločnosti alebo do novo štruktúrovanej vojenskej sily. Celá SSR bude vyžadovať prístupnosť (postoj) tam zúčastnených orgánov a ďalších vládnych a medzi-národných orgánov pôsobiacich v justícii a policajných silách. SSR sa bude obracať na dve široké oblasti: kvalitu inštitúcií zaoberajúcich sa bezpečnosťou (ministerstvo obrany, ministerstvo vnútra, atď.) a na technickú zručnosť a profesionalitu tých, ktorí pôsobia v bezpečnostnom sektore. Vojenské sily budú mať kľúčovú úlohu pri pomoci a zabezpečovaní tohto procesu. Je dôležité zdôrazniť, že proces demobilizácie sa môže aplikovať len na časť vojakov (to znamená na povolancov), zatiaľ čo zostávajúca časť sa bude podrobovať procesu SSR. Akákoľvek demobilizácia by mala byť podporovaná programami pre sociálnu reintegráciu a zamestnanie príslušníkov bývalých zložiek národného bezpečnostného sektora. SSR sa môže týkať špecifických bezpečnostných úloh, akými sú zabezpečovanie a ochrana bojových skupín, ktoré boli odzbrojené.

(2) Reformovanie miestnych orgánov zodpovedných za verejný poriadok a bezpečnosť je dôležitá súčasť stabilizácie. Jednotný prístup mnohých činiteľov miestnej administratívy je kľúčovým faktorom. Nie je jednoduché zriadiť spoľahlivé ozbrojené sily a policajnú organizáciu, ktoré by nielen plnili náležité funkcie, ale mali by tiež podporu obyvateľstva. V mnohých prípadoch je tiež potrebné vyhlásiť vhodný právny systém (vrátane legislatívy). Počas fázy, v ktorej nemôže byť garantovaná bezpečnosť, sú vojenské jednotky často jedinými silami schopnými vytvárať prínos. Vojenská polícia a/alebo národná polícia zohrávajú tiež významnú úlohu. V niektorých prípadoch musia byť bývalí povstalcovia a povstalecké skupiny najskôr odzbrojené, demobilizované a reintegrované.

(3) Výber a ustanovenie spoľahlivých ľudí z miestnej populácie je prvým krokom a môže si to vyžadovať účasť vojenskej jednotky. Avšak rozhodujúca zodpovednosť pritom spočíva na vláde. V ďalšom štádiu, po tom, ak bude požadované a dostupné vybavenie a výstroj jednotlivcov, sa začnú inštrukcie a výcvik náborovateľného personálu. Hlavným cieľom je odovzdať vykonávanie a zodpovednosť za verejný poriadok miestnym orgánom. Vojenské jednotky môžu navyše dostať úlohu, aby odzbrojili miestne skupiny povstalcov. Táto úloha môže zahŕňať zriadenie zberných priestorov pre odobraté zbrane, ich stráženie a dokonca aj ich zničenie.

2.04.3 Podpora počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení

(1) Zvyčajne bude rekonštrukcia základných občianskych služieb spadať pod iné orgány, než vojenské. Vojenská úloha z hľadiska tejto kategórie obvykle neprekročí podpornú činnosť. V počiatočných štádiách ťaženia musia vojenské sily však vyplniť určitú prázdnotu v tejto oblasti až pokiaľ sa nezlepší bezpečnostná situácia a pokiaľ nebudú schopné takýchto operácií ďalšie orgány. Aj keď na druhej strane snahou vojenských síl bude uskutočnenie niektorých z týchto úloh, najmä na taktickej úrovni, aby si vyvolali pokračujúcu podporu od miestneho obyvateľstva, to znamená, aby vytvorili účinky vplyvu informačných aktivít v psychologickej rovine.

(2) Obnova infraštruktúry a občianskych služieb má rozhodujúci vplyv na dosiahnutie stability a základných podmienok pre rekonštrukciu. Navyše tvorí dôležitý príspevok na získanie podpory od miestneho obyvateľstva. Tiež poskytuje úžitok samotným vojenským jednotkám. Spolupráca s civilnými orgánmi prostredníctvom CIMIC je veľmi dôležitá. Civilné orgány majú často dobrú predstavu o tom, čo je dôležité. Od začiatku musí byť zohľadňovaná starostlivosť o ochranu obyvateľstva, ktorá je príliš závislá od vojenskej pomoci.

(3) Zvyčajne vznikne požiadavka na obnovu alebo zriadenie spojovacej infraštruktúry, ciest, železníc, vodných ciest, prístavov, letísk, zariadení na dodávky vody a paliva, ako aj energetických zariadení. Často to vyžaduje kapacity a prostriedky žienijných a logistických jednotiek. Funkční špecialisti (vojenský i nevojenský) z organizácie CIMIC môžu byť užitoční pri podpore obnovy základných civilných služieb.

2.04.4 Podpora úloh dočasnej vlády.

(1) Zaisťovanie správy krajiny, v ktorej sa vedie aliančné ťaženie, bude ideálne vtedy, ak ho budú realizovať orgány, ktoré sa špecializujú na takéto služby.

(2) V skorých štádiách ťaženia môžu vojenské sily vyplniť určité vákuum až do doby, pokiaľ sa nezlepší bezpečnostná situácia. Napríklad to môže vyžadovať, aby vojaci rekonštruovali školy a pomáhali pri zriaďovaní miestnych obchodov. Takéto aktivity nebudú pomáhať len domácomu obyvateľstvu vrátiť sa do normálneho stavu, ale vzbudí to aj jeho podporu, čo vytvára pozitívne účinky v psychologickej rovine pri dosahovaní operačných cieľov.

(3) Uskutočnenie takýchto úloh nie je zvyčajne vojenskou zodpovednosťou. Zapojenie vojenských síl do takýchto úloh musí byť teda obmedzené. Vojenské prvky nie sú obvykle určené alebo cvičené na vykonávanie takýchto úloh. Avšak za určitých okolností je vojenský prvok jediným spoľahlivým a spôsobilým prostriedkom v krízovom priestore. Preto by mali vojaci čo najrýchlejšie, ako to bude možné, odovzdať túto zodpovednosť miestnym orgánom (samospráve). Na základe dočasnosti je často možné riadiť prevádzku na letiskách, udržiavať verejný poriadok a poskytovať núdzovú humanitárnu pomoc. Avšak vojenská jednotka by sa nemala

príliš zapájať do tejto činnosti, aby tým nespôsobila, že miestne orgány a obyvateľstvo sa stanú príliš závislé od tejto pomoci.

2.05 Taktické úlohy stabilizačných aktivít

(1) Každý typ stabilizačných aktivít je zložený zo široko rozmanitých taktických úloh, ktoré môžu byť pridelené na úroveň zväzku, jednotky, či na nižšiu úroveň. Len čo sa začne realizovať útok v rámci ofenzívnych aktivít prostredníctvom taktických úloh, bude realizovaný prostredníctvom súboru ďalších pridružených taktických úloh. Taktické úlohy jednotlivých typov stabilizačných aktivít sú rôznorodé a sú vyberané tak, aby zaisťovali aktivitám, že vytvoria požadovaný účinok vo fyzických i psychologických rovinách. Napríklad, aby sa dosiahla bezpečnosť a kontrola priestoru v rámci priestoru operácie, musí veliteľ prideliť podriadenej jednotke taktické úlohy, akými sú: zriadenie miesta kontroly vozidiel, uskutočnenie otvoreného hliadkovania, pokrytie pozorovacích miest, uskutočnenie kordónu a prehľadávania. Rovnako tiež počiatočná obnova základných občianskych služieb a zariadení môže zahŕňať rôznorodosť úloh meniacich sa v rozsahu od obnovy miestneho vodovodného systému až po vybudovanie malých vodných zásobníkov (studní). Každá úloha môže byť vedená prostredníctvom pridelenia rôznych podporných a/alebo umožňujúcich úloh, akými sú: vedenie obnovy, zaisťovanie miestnej bezpečnosti a spolupráca s miestnymi orgánmi.

(2) Návod na plnenie taktických úloh budú rozdielne, pričom tvoria jadro tejto publikácie. Taktické úlohy budú plánované a vedené s využitím princípov, ktoré sú vhodné pre konkrétne operácie tak, ako je to uvedené v tejto kapitole. Stabilizačné aktivity môžu byť (a budú) v rámci svojho plánovania a uskutočňovania podporované taktickými úlohami ofenzívnych a defenzívnych aktivít. Napríklad kontrolné miesto pre vozidlá bude plánované a umiestnené v rámci využitia princípov obrany, akými sú podpora v hĺbke a vzájomná (spoločná) podpora. Spôsob, akým budú stabilizačné aktivity a ich pridružené taktické úlohy vedené, bude závisieť od rozhodnutia veliteľa založeného na odhade celkovej situácie, úrovne ohrozenia a čo je najdôležitejšie, od konečného účinku, ktorý je požadovaný.

(3) Aj keď taktické úlohy sú uvádzané ako oddelené, samostatne postavené úlohy, objavujú sa v nich však určité kombinácie a rozdiely. Cieľom opisu a sumáru úloh je dať veliteľom určitý návod pre ich plnenie, nedáva im však definitívne ultimátum na to, ako majú rozhodovať.

2.06 Spolupráca s ďalšími činiteľmi a prechodná fáza

(1) Tieto aktivity budú zvyčajne vykonávané v úzkej spolupráci s ďalšími činiteľmi, pretože to nie sú výhradne len vojenské aktivity. Navodia bezpečnosť a kontrolu nad priestorom, pričom použitie vojenských spôsobilostí bude udržiavať, obnovovať alebo vytvárať situácie, v ktorých môžu zodpovedné administratívne orgány normálne fungovať. Stabilizačné aktivity by mali zriadiť a udržiavať podmien-

ky pre normálnu občiansku aktivitu a zodpovednú vládu. To zaisťuje bezpečnosť a kontrolu nad priestormi, aby sa umožnil taký rozvoj a voľnosť manévru pre ďalšie tam pôsobiace orgány, ktorý prinesie trvalú bezpečnosť, najmä pre miestnu vládu a obyvateľstvo.

(2) Zlyhanie pri dosahovaní bezpečnostného prostredia zabráni účinnému poskytovaniu adekvátneho spravovania krajiny a odradí zahraničných investorov a civilné orgány od ich angažovania sa pri rekonštrukčných a humanitárnych prácach, ktoré sú dôležité pre obnovu a rast domácej ekonomiky. Vojenské plánovanie by malo poznať nevojenské plánovacie aktivity a byť súdržné s nimi od začiatku akéhokoľvek plánovacieho a rozhodovacieho procesu. Je pritom vyžadovaný komplexný prístup. Stupeň účasti (zapojenia) vojenských a nevojenských orgánov v rámci námetov ťaženia v celom spektre konfliktu je znázornený na obrázku 1-4.

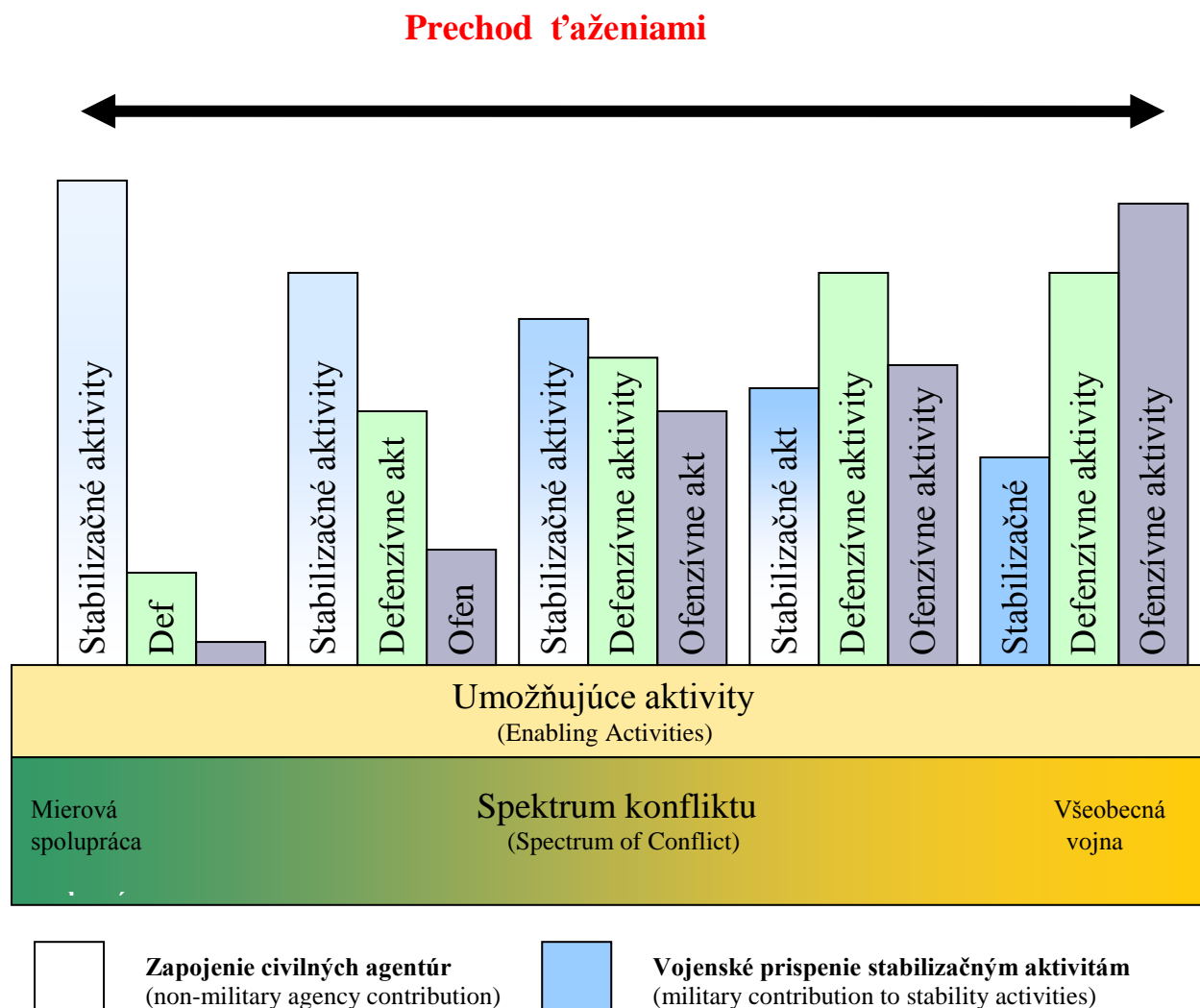
(3) Vzhľadom na povahu konfliktu môžu byť vojenské sily spočiatku len organizáciou spôsobilou operovať v rámci priestoru operácie. V takomto nevhodnom prostredí môžu vojenské sily prevziať počiatočnú zodpovednosť za usmerňovanie medzinárodnej reakcie a dočasné vykonávanie stabilizačnej aktivity, ktorá býva zvyčajne uskutočňovaná civilnými orgánmi. Ak nastane takýto prípad, je dôležité, aby boli takéto situácie naplánované a aby boli na to sily vopred zoskupené, vycvičené a koordinované s ďalšími nevojenskými orgánmi a inštitúciami. To napomôže zaisťovať, aby sa počiatočné vojenské aktivity stali doplňujúcimi aktivitami pre dlhodobé rozvojové ciele. Súbežne musia vojenské sily usilovať o rýchle zriadenie podmienok, ktoré umožnia príslušným civilným orgánom sústrediť sa na ich hlavnú úlohu.

(4) Účinná koordinácia a synchronizácia domácej bezpečnostnej infraštruktúry a domácich síl je dôležitá. Ideálne je, ak bude väčšina kategórií stabilizačných aktivít vedených spoločne s miestnymi bezpečnostnými silami. Ak sa tak deje, dodá to väčšiu legitimitu koalíčným silám, hostiteľskej vláde a zložkám bezpečnostného sektora zo strany miestneho obyvateľstva. Táto synchronizácia a koordinácia s domácimi bezpečnostnými silami a ich obmedzenia musia byť pochopené na všetkých úrovniach velenia⁵. Dokonca aj keď nemôžu domáce sily splniť úlohy rovnakým štandardom ako koalíčné sily, z dlhodobého hľadiska je poskytovanie vlastníckeho práva domácim silám pri plnení úloh veľmi dôležité. Avšak ak sa bezpečnostná situácia zhorší, musia byť koalíčné zložky pripravené prevziať späť toto vlastnícke právo.

(5) Velitelia by mali viesť operácie spôsobom, ktorý vytvorí podmienky pre stabilizačné aktivity. Operácie sa nevedú len na to, aby bol porazený nepriateľ, ale

⁵ V mnohých prípadoch budú domáce bezpečnostné sily pôsobiť spoločne s oddielmi a čatami, preto teda velitelia musia chápať dôvody týchto spoločných operácií, ako aj obmedzenia a spôsobilosti miestnych bezpečnostných síl, vrátane záujmov OPSEC.

tiež na to, aby sa obnovil stabilný mier. Ofenzívne a defenzívne aktivity vyhrajú boj, ale stabilizačné aktivity prispejú pri budovaní mieru.

Obrázok 1-4: Pomer aktivít medzi jednotlivými námetmi ťaženia

(6) Samotné stabilizačné aktivity napomôžu v presune ťaženia smerom k nižšej úrovni násilia v spektre konfliktu, a teda zlepšia celkovú bezpečnostnú situáciu. Ak bude situácia viacej zhovievavá, vojenské sily obmedzia uskutočňovanie ofenzívnych a defenzívnych aktivít na udržiavanie bezpečnosti. Takéto obmedzenie ofenzívnych a defenzívnych aktivít povedie k rozšíreniu stabilizačných aktivít a k rozšíreniu spolupodiel'ania sa aj ďalších orgánov na týchto stabilizačných aktivitách. Malo by to zahŕňať podporu pre rekonštrukciu a správu krajiny, DDR, SSR a pre celkovú kontrolu a bezpečnosť. Nakoniec civilné a vládne orgány a domáce bezpečnostné sily pravdepodobne preberú všetky úlohy. Zníženie násilia a vytvo-

renie stability umožní ďalším orgánom prevziať zvýšený podiel stabilizačných aktivít a rozvinúť aktivity vlastného národného budovania.

(7) Plánovanie a vedenie každej rekonštrukcie realizovanej vojenskými silami a pomoci ďalším orgánom musí zvažovať spôsob, ako bude vojenská aktivita dopĺňať budúce civilné úsilie a musí plánovať odovzdanie zodpovednosti ďalším nevojenským orgánom. Ak sa bezpečnostné prostredie zlepší, mala by sa vojenská angažovanosť a podpora znížiť.

(8) Je veľmi dôležité zaistiť, aby boli všetky vojenské zložky schopné plánovať, riadiť a vykonávať väčšinu stabilizačných aktivít. To si vyžaduje dodatočný individuálny a kolektívny výcvik. Pri príprave a výcviku jednotiek pre stabilizačné aktivity je nevyhnutné zdôrazniť, že tieto aktivity sú náročné a obzvlášť energické. Napríklad vzájomný stret s neznámymi činiteľmi, možný dopad zlých rozhodnutí a plnenie neznámych úloh kladie enormnú zodpovednosť a tlak na všetkých príslušníkov koalície.

(9) Vojenské plánovanie by sa malo vzťahovať na všetky orgány, ktoré pôsobia v danom prostredí, a to čo najskôr.

2.07 Spojenecké princípy pre spoločné a mnohonárodné vedenie stabilizačných aktivít

(1) Samostatné princípy pre taktické stabilizačné aktivity neexistujú. Súbor princípov, ktoré boli rozvinuté pre spoločné a mnohonárodné operácie⁶ je aplikovateľný v celom spektre konfliktu. Tento súbor má všeobecný charakter a je aplikovateľný pre všetky operácie a teda aj pre kompletný rozsah vojenských aktivít a úloh. Velitelia na všetkých úrovniach velenia, vrátane taktickej úrovne, musia zvážiť všetky princípy a nájsť rovnováhu medzi protichodnými požiadavkami týchto princípov.

(2) Stabilizačné aktivity majú špecifické postavenie a špecifický cieľ v každej operácii. Keďže táto skupina aktivít je vysoko ovplyvňovaná vonkajšími faktormi, niektoré zo všeobecných princípov má špecificky vzťah pre stabilizačné aktivity.

- a) Definícia cieľov. Velitelia na taktickej úrovni velenia musia pochopiť ciele nadriadených veliteľov a priame spojenie medzi ich pridelenými a prevzatými aktivitami. Aj na nižších taktických úrovniach musia byť aktivity a úlohy plánované a vedené v súlade so zámerom a cieľmi stanovenými nadriadenými úrovňami velenia.
- b) Jednota úsilia. Na splnenie cieľov musí byť na všetkých úrovniach velenia a vo všetkých jednotkách jasná jednota úsilia, pozdvižená prostredníctvom jasne formulovaného zámeru veliteľa a prostredníctvom pridelenia jasne zrozumiteľných taktických úloh, ktoré podporujú dané

⁶ V súlade s AJP-3.2 a ATP-3.2.1

ciele. Ideálne by jednota úsilia mala byť tiež zdieľaná s ďalšími zložkami jednotiek a orgánmi zapojenými v operáciách. Jednota úsilia musí byť implementovaná dokonca aj na najnižších úrovniach velenia tak, aby velitelia na taktickej úrovni pochopili spojenie medzi účinkami ich aktivít a plánovanými cieľmi a chápali potrebu pracovať s ďalšími zložkami síl a s ďalšími orgánmi.

- c) Pružnosť. Velitelia musia uplatňovať súdnosť (rozvahu) a byť pripravení na alternatívne plány, aby vyšli v ústrety príležitostiam, ktoré sa vyskytnú v prostredí, kde budú pôsobiť. Pružnosť si vyžaduje, aby všetci velitelia mali spoločnú predstavu (obraz) priestoru operácie a jasne chápali zámer nadriadeného veliteľa. Základom pružnosti je účinné zhromažďovanie a odosielanie informácií, rýchla tvorba rozhodnutí a pružné sily, ktoré môžu rýchlo presunúť svoje sústredenie. Velitelia na všetkých úrovniach musia byť pripravení rýchlo prechádzať medzi jednotlivými typmi aktivít naprieč celým spektrom konfliktu. Zúčastnení velitelia a jednotky sústreďujúc sa na účel tejto publikácie budú musieť uskutočniť mnohé odlišné taktické úlohy nielen stabilizačných aktivít (ale i iných aktivít) súbežne alebo v krátkom časovom rámci, ktoré sú navzájom spojené alebo prepojené. Musia si uvedomiť, že účinky spôsobené ich aktivitami budú veľmi významné a v mnohých prípadoch rozhodujúce pre dosiahnutie úspechu alebo na odvrátenie neúspechu. Práca s civilným obyvateľstvom a všetkými odlišnými typmi činiteľov v podmienkach, keď sa zároveň čelí aj nepretržitej hrozbe akcií protivníka, vyžaduje nielen mentálnu silu, odvahu a vytrvalosť, ale tiež vysoký podiel pružnosti.
- d) Iniciatíva. Plánovanie a uskutočňovanie stabilizačných aktivít si vyžaduje neustálu iniciatívu. Zúčastnené jednotky budú mať operačnú zodpovednosť za veľký priestor a v mnohých prípadoch budú operovať samostatne. Pritom je nevyhnutné jasné stanovenie úlohy (misie), ale aktuálna implementácia týchto úloh môže byť dosiahnutá len prostredníctvom kombinácie iniciatívy, pružnosti a pochopenia celkovej situácie. Iniciatíva znamená zlepšovanie civilných podmienok a zabráňuje tomu, aby sa situácia zhoršovala. Velitelia by mali určiť ciele, ktoré môžu byť nevojenské, ale budú významné pre dosiahnutie konečného stavu. Tieto ciele môžu obsahovať snahy o zaistenie účinného vládnutia, rekonštrukčné projekty, ktoré pozdvihnú sociálne blaho a dôsledné akcie na zlepšenie bezpečnosti obyvateľstva. Každý z týchto cieľov prispieje k udržaniu a rozšíreniu iniciatívy v stabilizačných aktivitách. Stabilizačné aktivity nemôžu byť úspešné, ak bude len reagovať na iniciatívu nepriateľa.

- e) Udržiavanie morálky. Najmä počas zdĺhavého plnenia úloh stabilizačných aktivít vznikne riziko poklesu k rutinérstvu. Takýmto tendenciám sa musí dôsledne čeliť. V ostražitosti sa nesmie nikdy poľaviť. Všetok vojenský personál musí mať na mysli, že v akomkoľvek čase a bez upozornenia sa môže situácia rozvinúť tak, že bude vyžadovať boj.
- f) Prekvapenie. Tento princíp môže byť veľmi dôležitý pri uskutočňovaní ofenzívnych a defenzívnych aktivít, ale stabilizačné aktivity vyžadujú jasný a otvorený postoj smerom k najväčšej časti zúčastnených aktérov (činiteľov). Prekvapenie môže obmedziť účinky vykonávaných úloh a môže zakryť zámer na zabezpečenie priestoru a podporu obyvateľstva. Prvok prekvapenia môže byť použitý, ale potrebuje zvláštnu pozornosť v akomkoľvek procese tvorby rozhodnutia, obzvlášť na nižších taktických úrovniach velenia.
- g) Bezpečnosť. Bezpečnosť chráni súdržnosť, zabraňuje prekvapeniu na taktickej úrovni a zaručuje voľnosť konania. Vyplýva z opatrení podniknutých veliteľom na ochranu jeho síl, zatiaľ čo preberá na seba nevyhnutné kalkulované riziká, že bude čeliť protivníkom (vrátane podporujúcej časti obyvateľstva), pričom zároveň si zachováva otvorený a podporujúci postoj k obyvateľstvu, miestnym organizáciám a vládnyh inštitúciám, bezpečnostným zložkám a koalíčnym silám. V každom prípade velitelia musia zaistiť aktívnu bezpečnosť prostredníctvom prieskumu, rozvedky, hliadkovania a presunu.
- h) Jednoduchosť. Plánovanie a uskutočňovanie stabilizačných aktivít si vyžaduje dôslednú koordináciu a zladenie s mnohými faktormi zohrávajúcimi svoju úlohu v procese prebudovávaní krajiny. Aj keď všetci aktéri (činitelia) môžu mať rovnakú všeobecnú predstavu o konečnom stave, ktorý sa má dosiahnuť, budú však existovať odlišné názory a postoje na to, ako dosiahnuť tento konečný stav. Niektorí činitelia môžu mať dokonca alternatívnu predstavu o obsahu konečného stavu. Zložitosť celého procesu môže byť limitovaná len tak, že sa bude realizovať čo najjednoduchšie. Jednotky na taktickej úrovni by mali dostávať jasné a presné úlohy s jasnými alternatívami.
- i) Mnohonárodnosť. Stabilizačné aktivity sa budú odohrávať nielen v úzkej spolupráci s koalíčnymi silami a miestnym obyvateľstvom, ale tiež s rôznymi IOs a NGOs. Viac národnosť preto teda ďalej rozširuje znalosť miestnej kultúry, pričom vyžaduje spoluprácu s predstaviteľmi širokého rozsahu kultúr a pochopenie ich správania sa a ich pozadia.
- j) Legitímnosť. Legitímnosť má právnu a sociálnu zložku. Rozmiestnenie vojenských spôsobilostí v krajine, či už v rámci štátnych hraníc alebo mimo nich, by malo byť vždy realizované na právnom základe. Počas rozmiestňovania sa musí jednotka podriadiť pravidlám národného

a medzinárodného práva. V mnohých prípadoch sa na konkrétne rozmiestnenie tiež používa dodatočné ustanovenie pravidiel prispôbenných danej operácii, známe ako pravidlá nasadenia (Rules of Engagement – ROE). Právna legitimita je neprevoditeľná. Na začiatku operácie táto legitimita tiež prispieva na dôveryhodnosť jednotky. Sociálna legitimita je dôležitejšia pre úspech pokračovania a dokončenia vojenských operácií. Až výsledok spôsobu uskutočnenia operácie vybraný veliteľom môže vplývať na podporu miestneho obyvateľstva, obyvateľstva v krajine jeho pôvodu a na verejnú mienku. Pri vyberaní prostriedkov, ktoré budú rozmiestnené v konkrétnej akcii, musí veliteľ usilovať zabrániť zbytočným škodám alebo vedľajším škodám.

- k) Hospodárnosť úsilia. Stabilizačné aktivity, najmä potreba poskytovania nepretržitej prítomnosti bezpečnostného rámca a nepretržitej obrany dôležitých priestorov, sú závislé od personálu a času. Najväčšie úsilie musí byť urobené na to, aby sa znížilo množstvo úloh a aby sa umožnilo ďalším orgánom prevziať ich čo najskôr.

2.08 Charakteristické znaky stabilizačných aktivít

(1) Článok opisuje tie vlastnosti, ktoré boli doteraz pevne spojené len s problematikou operácií na podporu mieru, a teda ktoré sú opísané v AJP-3.4 a AJP-3.4.1. Rozvoj doktrinálneho myslenia a predovšetkým súčasné operácie ukázali, že hľadiská, o ktorých sa hovorí v tomto článku, môžu mať širšiu aplikáciu. V skutočnosti môžu byť aplikované do každej operácie. Tento prístup je logickým krokom smerom dopredu po akceptovaní konceptu NATO, že „operácie sú operácie“⁷. Toto všetko prináša dokument, ktorý je nielen v duchu s predchádzajúcim základným dokumentom AJP-3.4.1, ale tiež s jeho súčasným základným dokumentom ATP-3.2.1. Musíme si uvedomiť, že o tejto problematike sa stále diskutuje, ale tiež aj to, že je to problematika, ktorá vždy ovplyvňuje uskutočňovanie aktivít a úloh. Vykonávateľ (realizátor) by si mal byť tiež vedomý, že tieto aspekty sa tiež dajú aplikovať počas vykonávania ofenzívnych a defenzívnych aktivít.

(2) Spolupráca. Stabilizačné aktivity budú musieť byť uskutočnené spoločne s ďalšími orgánmi a vládnyimi i mimovládnyimi organizáciami, ktoré pôsobia v tom istom zložitom operačnom prostredí. Keďže ozbrojené sily vystupujú v každej operácii ako poskytovateľ (enabler), budú mať tak isto podporujúcu úlohu. Poskytovanie podpory si vyžaduje podrobnú koordináciu a synchronizáciu na taktických úrov-

⁷ K všetkým operáciám sa môže v podstate pristupovať rovnakým spôsobom, nezávisle od prevládajúceho námetu ťaženia. V každej operácii ozbrojené sily plánujú a vykonávajú široký rozsah aktivít, od ofenzívnych, defenzívnych až po stabilizačné aktivity. To všetko znamená, že velitelia a jednotky potrebujú mať spôsobilosť a pružnosť prejsť v krátkom časovom rámci z jednej aktivity do druhej.

niach. Ako bolo už skôr uvedené, táto koordinácia sa stáva základným a v mnohých prípadoch rozhodujúcim faktorom na nižších úrovniach (rota, čata). Duch spolupráce bude pritom dôležitý a mal by byť vytvorený tiež na taktických úrovniach v zhode s jednotným námetom, ktorý prináša všetky línie operácie smerom k požadovaným cieľom a konečnému stavu. To znamená, že velitelia na nižších úrovniach musia mať znalosť a musia chápať ciele nadriadeného veliteľa a konečný stav. Keďže príslušníci ďalších nevojenských orgánov budú mať pravdepodobne malú znalosť vojenských prostriedkov a metód, musí vojenský veliteľ mať zodpovednosť za zaisťovanie hlbkej spolupráce medzi vojenskými a civilnými orgánmi.

(3) Jednota cieľa. Je dôležité, aby všetky vojenské a nevojenské orgány pôsobiace v priestore operácie (zodpovednosti) sa spojili z hľadiska jednoty cieľa a súdržnosti akcie. Najlepšie bude, ak to bude vyjadrené v zámere veliteľa ako jednotný námet. Mal by vyjadrovať komplexný prístup vyžadovaný na vytvorenie požadovaných účinkov v psychologických a fyzických plánoch, pôsobiacich smerom k operačným cieľom. Musí byť vynaložené dostatočné úsilie na udržanie tejto jednoty cieľa naprieč rôznorodými orgánmi, čo si bude vyžadovať osobnú pozornosť veliteľa. Znovu to bude evidentné na taktických úrovniach, kde velitelia a vojenský personál (akými sú pozorovatelia) budú musieť plánovať a zaisťovať jednotu úsilia.

(4) Právo ozbrojeného konfliktu a pravidlá nasadenia

- a) Akonáhle sú ozbrojené sily použité, musia byť dodržiavané princípy práva ozbrojeného konfliktu. Teda musí byť vždy urobený rozdiel medzi civilným obyvateľstvom a akýmikoľvek bojovníkmi. Civilné obyvateľstvo (nekombatanti - neozbrojenci) sa nesmie nikdy, či už kolektívne alebo individuálne, stať terčom vojenskej sily. Dokonca aj v prípade jeho útoku na vojenské ciele je potrebné sa v maximálnej miere vyhnúť civilným obetiam. Ak sa použije sila vo väčšom rozsahu pri vedení ofenzívnych alebo defenzívnych aktivít, musia byť dodržiavané nielen princípy humanitárneho práva vojny, ale tiež pravidlá, ktoré sú stanovené pre medzinárodný ozbrojený konflikt, pravidlá nasadenia (príloha – D). Tento postup bude garantovať bezpečnosť civilného obyvateľstva, ktoré je pod kontrolou vojenských síl. Ignorovanie práva o ozbrojenom konflikte nikdy neuláhčí dosiahnutie konečného cieľa, ktorý v takomto prípade získava podporu miestnej populácie.
- b) Pravidlá nasadenia sa zriaďujú ako opatrenia na kontrolu aplikácie vojenskej sily a súvisiacich aktivít. Obsahujú direktívy a pravidlá, ktoré spoločne určujú (strategickú, operačnú) politiku z hľadiska použitia sily. Napríklad môžu obsahovať pravidlá pre aktivity súvisiace s použitím sily, akým je umiestňovanie a použitie elektromagnetických prostriedkov. Stanovenie koalíčných pravidiel nasadenia je ovplyvnené národ-

nými právomocami. Pravidlá nasadenia poskytujú právne hranice na to, ako majú politickí a vojenský lídri viesť operácie.

- c) Pravidlá nasadenia sa používajú v celom spektre konfliktu, vo všetkých námetoch ťaženia a počas každej operácie. Môžu byť vydané v prílohe operačného plánu alebo operačného rozkazu alebo ako stály operačný postup. Pravidlá nasadenia obvykle obsahujú sériu direktív a princípov, po ktorých nasledujú inštrukcie. Dávajú všeobecný návod na to, čo sa v každej možnej situácii nesmie konať. Teda vojenská zložka musí rozumne posúdiť situáciu pri odkazovaní sa na použitie pravidiel nasadenia. Dodržiavanie týchto pravidiel môže byť komplikované, a akékoľvek, dokonca aj malé nedorozumenie môže viesť k enormným následkom.
- d) Pravidlá nasadenia vo všeobecnosti neobmedzujú základné právo sebaobrany, čo znamená právo podniknúť všetky vhodné kroky na vlastnú obranu a na obranu vlastných vojenských prvkov. Pravidlá nasadenia sa budú líšiť (meniť) v závislosti od konkrétnej operácie a od národných obmedzení.
- e) Nakoniec by mal byť posudzovaný mnohonárodný charakter akejkoľvek vojenskej sily. Teda je dôležité vedieť, že odlišné vojenské kontingenty by mali zdieľať podobné pravidlá nasadenia a malo by sa tiež vedieť, že rôzne obmedzenia pre použitie sily sa budú líšiť na národnom základe.

(5) Nestrannosť.

- a) Nestrannosť je dôležitý princíp pri vedení stabilizačných aktivít. Vojenská zložka musí vypadáť ako nestranná sila. Avšak nestrannosť sa môže ťažko dosahovať, najmä keď vojenská zložka bola predtým zapojená v ofenzívnych či defenzívnych aktivitách.
- b) Bez nestrannosti môže byť veľmi ťažké získať nádej, že sa bude udržiavať dôvera alebo spolupráca jednotlivých skupín. Nestačí iba správať sa nestranne, tiež je nevyhnutné pochopiť, ako konať nestranne.
- c) Strata nestrannosti (vnímaná alebo reálna) môže mať vážne odozvy. V najpriaznivejšom prípade vyvolá krátkotrvajúci pokles dôvery v koalíciu. V horšom prípade môže viesť k eskalácii násillia alebo k strate operačnej legitimacy. Základným článkom nestrannosti je nepreferovať niektorú stranu. To znamená uplatňovať čestnú a zásadovú aplikáciu pravidiel a sankcií. Žiadnej zo strán sa nesmie poskytovať prednostná starostlivosť, dokonca aj keď rozsah jej spolupráce s koalíciou alebo úroveň jej súhlasu s prítomnosťou koalíčných síl je rôzna. To teda znamená, že so stranami by sa nemalo zaobchádzať, ako keby boli rovnaké, ale ako s rovnocennými.

- d) Je dôležité uviesť, že nestrannosť sa nesmie pliesť s neangažovanosťou. Neangažovanosť obmedzuje možnosti na rozvoj aktivít a pružné konanie, stimuluje pasivitu, čoho následkom bude nesplnenie požadovaného konečného stavu. Nestrannosť na druhej strane vyžaduje zhodnotenie kritéria, mandátu a implementácie ustanovení do mierovej dohody alebo kombináciu týchto prvkov.

III. KAPITOLA

OPERAČNÉ PROSTREDIE A JEHO FAKTORY

3.01 Všeobecne

(1) Táto kapitola rozvíja pojem operačného prostredia (Operating Environment – OE), ktoré môže byť vyjadrené ako „zmes podmienok, okolností a vplyvu, ktorá ovplyvňuje použitie vojenských síl a rozhodovanie veliteľa“. Pochopenie zložitosti a vzájomných vzťahov medzi prvkami operačného prostredia (ďalej len OE) je základom všetkých operácií a teda základom pre vedenie vojenských aktivít vo všeobecnosti a najmä stabilizačných aktivít. Hoci táto kapitola uvádza niektoré všeobecné aspekty OE samostatne, mali by sme si uvedomiť, že OE je naozaj dynamická, vzájomne prepojená a neustále sa prispôsobujúca zmena. OE môže byť formované zámerne i nezámerne vonkajšími faktormi, pričom poskytuje také podmienky, ktoré umožňujú, aby stabilizačné aktivity podporovali celkové dlhodobé plnenie cieľov v operácií alebo takýmto podmienkam zabráňujú.

(2) Mohlo by byť veľkým nedorozumením predstavovať si OE z čisto fyzického a geografického hľadiska, aj keď sú tieto faktory dôležité. OE nie je obmedzované alebo definované fyzickými, národnými alebo medzinárodnými hranicami, hoci ich pretína a všetko vyplňa, je nútené splynúť s nimi a ovplyvňovať ich, a ako také má svoj vlastný dimenzionálny celok. Ovplyvňovanie jedného aspektu OE bude mať neodvratný dopad niekde inde a niekedy bude tento dopad dosť neuvážení a neúmerne.

(3) Avšak nezáleží, aké dobré sú nástroje na tvorbu rozhodnutí alebo postupov, v konečnom dôsledku proces vysvetľovania a tvorby rozhodnutia vyžaduje od veliteľov, aby vynikali v intelektuálnom a konceptuálnom chápaní, čo napokon je umelecká forma. Pri vedení stabilizačných aktivít je podstatné pre všetky zapojené koalície sily pochopenie aspektov OE a uvedomenie si, že oni sú súčasťou OE. Len potom môžu koalície sily splniť svoju úlohu ako umožňujúce sily smerom k ukončeniu akejkoľvek krízy alebo konfliktu.

3.02 Zmena povahy hrozby

(1) V budúcich konfliktoch sa môžu vojenské jednotky stretnúť so širokou škálou protivníkov, odlišujúcich sa kvalitou, kvantitou, úrovňou riadenia (snáď aj miestnou autoritou) a zámermi. Protivníci môžu využívať regulárne alebo neregulárne aktivity⁸, predstavujúce regulárne a neregulárne hrozby pre celú medziná-

⁸ Na vyjadrenie neregulárnych aktivít môže byť využitá nasledujúca definícia: „Správanie, ktoré sa usiluje spôsobiť zmenu alebo jej zabrániť prostredníctvom nelegálnej činnosti alebo hrozby násilia, vedené politicky, ideologicky alebo kriminálne motivovanými neregulárnymi silami, skupinami alebo jedincami, ako protest voči miestnej autorite (úradnej moci)“.

rodnú komunitu, ktoré spôsobujú nebezpečné a nestabilné situácie, viac-menej často sprevádzané všetkými druhmi humanitárnych problémov. Štáty, národy, nadnárodné činiteľa a neštátne entity budú pokračovať v proteste a znovu definovať globálne rozširovanie sily, koncept suverenity a povahu boja. Hrozby môžu byť spôsobené štátmi, organizáciami, ľuďmi, skupinami, jednotlivcami, podmienkami alebo prírodným fenoménom, ktoré sú schopné poškodiť alebo zničiť život, dôležité zdroje alebo inštitúcie. Príprava na zvládnutie týchto hrozieb vyžaduje použitie všetkých prostriedkov národnej a medzinárodnej sily – diplomatických, informačných, vojenských a ekonomických. Opis možnej povahy hrozieb je dôležitý, odkedy tvoria základ pre konflikty a krízy, počas ktorých budú musieť byť vedené stabilizačné aktivity, aby poskytli ochranu miestneho obyvateľstva a podporili rekonštrukciu poškodenej alebo dokonca aj zničenej spoločnosti.

(2) Hrozby môžu byť vyjadrené prostredníctvom štyroch hlavných kategórií alebo výziev, ktorými sú: tradičné, neregulárne, katastrofické a deštruktívne hrozby. Kým opis hrozieb, ktorým budú koalíčné jednotky pravdepodobne čeliť, je užitočný, tieto kategórie však nedefinujú povahu protivníka. Reálne môžu, protivníci používať akúkoľvek z týchto hrozieb v kombinácii s dosahovaním účinkov proti akejkoľvek krajine alebo koalícii. Špeciálna kategória hrozby je vytváraná všetkými typmi prostredia a prírodných katastrof, ktoré sa objavia celkom neočakávane a majú veľký dopad na región. Táto posledná kategória často vzbudí humanitárnu pomoc nasadením vojenských síl do postihnutého regiónu. V rámci všetkých kategórií môžu byť stabilizačné aktivity použité v humanitárnej operácii.

- a) Tradičné hrozby vychádzajú zo štátov používajúcich známe (uznané) vojenské spôsobilosti a sily s jasnými formami vojenského súperenia a konfliktu. Mnohé krajiny globálne udržiavajú silu (moc) konvenčných síl a nie všetky sú priateľské voči alianciám, akým je NATO. Niektoré z nich, silné nepriateľské sily, vlastnia zbrane hromadného ničenia. Aj keď tieto sily nemusia aktívne vyhľadávať ozbrojenú konfrontáciu a budú sa vyhýbať konfrontácii s vojenskou silou NATO, ich aktivity môžu vyprovokovať regionálne konflikty, ktoré ohrozia záujmy Aliancie. Pokiaľ by zastrasovanie krajín Aliancie a spojených koalícií zlyhalo, musia byť udržiavané spôsobilosti na zakročenie voči akejkoľvek kombinácii protivníkových konvenčných i nekonvenčných síl.
- b) Neregulárne hrozby sú také hrozby, ktoré predstavujú používanie nekonvenčných, asymetrických a často aj nelegálnych⁹ metód a (nie výlučne neregulárnych) prostriedkov zo strany protivníka proti tradičnej vojenskej prevahe. Slabý protivník často používa neregulárne aktivity, aby vyčerpal (oslabil) spoločenskú vôľu prostredníctvom zdĺhavého

⁹ Metódy sa môžu posúdiť za nezákonné celkom rýchlo, pretože to, čo je nezákonné, je stanovená z úrovne štátu.

konfliktu. Neregulárne aktivity obsahujú také prostriedky, akými sú teroristický, povstalecký, kriminálny a gerilový boj. Okrem toho môžu neregulárne aktivity využívať (často a niekedy dokonca ako hlavné prostriedky) regulárne ekonomické, politické, civilné a kultúrne iniciatívy za účelom nastoliť svoj vplyv nad miestnym obyvateľstvom a medzinárodnými (opozičnými) krajinami. Neregulárne hrozby v súčasnej ére sa zdajú byť najaktuálnejšou hrozbou pre Alianciu. Skúsenosti získané z operácií v rámci neregulárnych hrozieb ukazujú, že sa môže v takomto prostredí uskutočňovať množstvo stabilizačných aktivít.

- c) Katastrofické hrozby sa môžu týkať napríklad nadobúdania, vlastníctva a použitia jadrových chemických a biologických (JCHB) zbraní (potencionálne neregulárnymi aktivistami), ktoré patria do skupiny ZHN. Vlastníctvo takýchto zbraní dáva protivníkovi silu spôsobiť náhle a katastrofické účinky. Rozširovanie príslušnej technológie vytvára túto hrozbu teraz viac pravdepodobnejšiu než v minulosti. Táto hrozba sa môže dokonca objaviť na nižších úrovniach použitím tzv. špinavých bômb, ktoré spôsobujú škody a obete vo väčšej časti operačného prostredia.
- d) Deštrukčná hrozba sa týka používania nových technológií protivníkom, ktoré znižujú koalíčnú prevahu v kľúčových operačných sférach. Deštrukčné hrozby sa týkajú rozvoja a používania pokrokových technológií, aby vylúčili súčasnú prevahu v kľúčových operačných sférach. Tieto hrozby tiež obsahujú aktuálnu vôľu používať tieto technológie voči koalíčným silám.
- e) Kombináciou tradičných, deštrukčných, katastrofických a neregulárnych spôsobilostí sa bude protivník usilovať vytvárať podmienky prevahy prostredníctvom rýchlo meniacej sa povahy konfliktu a presúvaním sa, aby využil spôsobilosti, na ktoré je koalícia menej pripravená. Napríklad protivník sa bude usilovať zablokovat' koalíčné sily tak, že sa bude pokúšať vstúpiť do akéhokoľvek priestoru krízy. Ak koalíčné sily úspešne získajú prístup, protivník (v prípade povstalcov), aby sa vyrovnal koalíčnej prevahe, bude vyhľadávať vstup do takéhoto priestoru cez zložitý terén a zastavané priestory. Metódy používané protivníkmi zahŕňajú rozptýlenie ich síl do malých mobilných bojových tímov – spojených len keď sú vyžadované uderiť na bežný cieľ – a zamiešanie sa do miestnej populácie, čím sa stávajú neviditeľné.
- f) Skôr uvedené kategórie možných hrozieb nepokrývajú všetky hrozby, ktoré sa môžu vyskytnúť. Hrozby, ktoré sa objavujú z vnútorného konfliktu v regióne môžu vyvolať rozmiestnenie koalíčných síl uskutočňujúcich stabilizačné aktivity v rámci mierovej podpory (udržiavania mieru, posilňovania mieru, tvorby mieru). Tento typ hrozieb bude prav-

depodobne kombináciou tradičných a neregulárnych hrozieb. Príkladom tohto typu konfliktu je Balkán.

- g) Stabilizačné aktivity môžu byť vedené v priestoroch, ktoré sú predmetom zmienených hrozieb. Stabilizačné aktivity a najmä ich účinnosť sú ovplyvňované všetkými faktormi, ktoré tvoria OE.

(3) Je oveľa pravdepodobnejšie, že konflikty sa budú odohrávať „medzi ľuďmi“ namiesto toho, aby sa odohrávali „okolo ľudí“. To zásadne mení spôsob, ktorým vojenské jednotky môžu aplikovať silu na dosiahnutie úspechu v konflikte. Protivníci budú stále viac vyhľadávať obyvateľstvo, v rámci ktorého sa ukryjú a ochrania pred tradičným útokom a detekčnými prostriedkami koalíčných síl pri ich príprave na útoky voči komunitám, ako záchrany pred údermi proti ich základniám.

(4) Tendencie v spojení s protivníkom¹⁰ a ich akcieschopnosťou. Je ťažké poskytnúť jasné vyjadrenie typov tendencií protivníka. Tieto identifikovateľné tendencie pôsobia ako podklad pre analýzu protivníka a poskytujú pochopenie podstaty veci na predpovede, ako sa môže protivník správať. Pochopením tendencií protivníka môže koalícia lepšie pochopiť motívy a budúce akcie protivníka. Navyše takto porozumenie protivníkových motívov môže viesť k lepšiemu pochopeniu pôvodu a príčiny konfliktu. Ak mohla koalícia pochopiť pôvod a príčinu v rámci pomoci pri riešení konfliktu, bude musieť preštudovať postavenie protivníka a ich akcieschopnosť z rôznych hľadísk:

- a) Dočasné koalície. Protivník by mohol využiť (prispôbiť si) prítomnosť dočasnej koalície tak, aby vyhovovali jeho vlastným zámerom. Protivník môže byť štátny alebo neštátny činiteľ. Pravdepodobnejšie sa bude vyskytovať vo forme skupín (ozbrojených alebo neozbrojených), domobrany, dočasných koalícií, súkromných podnikov, kriminálnych frakcií alebo organizovaného civilného odporu, ktoré môžu alebo nemusia byť tolerované prevládajúcim typom súčasnej vlády. Dočasné koalície sa vytvárajú rýchlo a môžu sa aj rýchlo počas operácie zmeniť (zreorganizovať). V určitých prípadoch sa môžu nejakým spôsobom zúčastniť takýchto koalícií aj regulárne (organické) jednotky.
- b) Ignorovanie medzinárodného práva. Protivníci môžu stále viac ignorovať alebo byť v konflikte s národným a medzinárodným právom. Ak sa objaví príležitosť protivník môže zaútočiť aj na ľudí a ciele chránené právom a protokolmi. Cieľom je spôsobiť zmenu vo vnútornej situácii krajiny použitím alebo hrozbou použitia síl.
- c) Vyhnutie sa konfliktu. Je možné, že protivník sa bude snažiť prispôbiť svoju taktiku tak, aby mohol neutralizovať technickú prevahu ko-

¹⁰ Protivníci majú byť posudzovaní z fyzického a psychologického hľadiska. Protivník môže byť reálny nepriateľ používajúci letálne (smrtiace) prostriedky, ale tiež to môže byť príslušník organizácie, ktorá nesúhlasí so záležitosťou, ktorú koalíčné sily podporujú.

alície. Jej prevaha v používaní presných zbraní zem-vzduch alebo spôsobov prostriedkov ISTAR môže byť nevyužitá. Protivník sa bude stále viac rozmiestňovať medzi obyvateľstvom. Zatiaľ čo v minulosti sa boje uskutočňovali na strategických miestach (prístavy, horské pevnosti, náhorné planiny, priechody cez rieku), v súčasnosti je trend bojovať v zastavaných priestoroch.

- d) Média. Možnosti poskytované modernými komunikačnými technológiami dávajú protivníkovi prostriedky na celosvetovú komunikáciu a vytváranie spojovacích sietí. Prístupnosť satelitných telefónov, mobilných telefónov a internetu vytvára možnosť šírenia správ po celom svete ľahkým a veľmi rýchlym spôsobom. Protivník nemusí neustále oprávňovať sám seba v médiách, ale môže využiť vzniknuté príležitosti pre svoje vlastné závery (ciele). Nie je ohraničený požiadavkou pridržať sa pravdy. Strategický dopad udalostí, takých ako nadmerné vedľajšie škody, obete medzi civilným obyvateľstvom alebo ďalšie zlé správy môžu priamo vyvolať obmedzenia voľnosti konania koalície, i keď toto sa nemusí objaviť v prípade, kedy je za to zodpovedný protivník. V niektorých prípadoch to môže mať odozvu ohľadom na prípustné (povolené) použitie sily alebo môže dokonca viesť k zákazu pôsobenia v určitých priestoroch.
- e) Rozptyl pôsobenia. Protivník často rozptyľuje svoje vojenské jednotky v celom priestore operácií, tým zvyšuje svoje šance na záchranu pred koalíčnymi silami. Navyše má prostriedky na účinnú komunikáciu, čo mu umožňuje sústreďovať svoje účinky v konkrétnych miestach a v konkrétnom čase.
- f) Nedostatok bezpečných priestorov. Protivník vynakladá svoje najväčšie úsilie na zaistenie, aby sa koalíčne jednotky v žiadnych priestoroch svojho pôsobenia necítili bezpečne. Po celom dejisku operácií, ale tiež na národnom teritóriu bude sa neustále usilovať vytvárať hrozby a spôsobovať škody. Teda často tam nebude bezpečný tylový priestor alebo bezpečná základňa, ktorá môže byť používaná na uskutočňovanie príprav, dlhšiu dobu nedotknuté. To znamená, že všetky jednotky musia mať základné vojenské zručnosti a musia byť vybavené prostriedkami na ochranu voči všetkým úrovňam hrozby. Pritom musí byť pozornosť sústredená na ochranu síl na všetkých úrovniach velenia a v celom priestore operácií.
- g) Zvýšené smrtiace účinky. Smrtiace účinky spôsobené účinkami (vojenskej) sily protivníka sa zvyšujú s ohľadom na hustotu obyvateľstva. Je to čiastočne spôsobené následkom zníženia ostražitosti pri kontrolných opatreniach, ktoré podnikajú štáty pri monitorovaní nových technológií a vedeckých znalostí, ktoré sú spravidla vhodné aj pre vojenské apliká-

cie. V niektorých prípadoch, kedy protivník posudzuje ich vhodnosť, môže použiť najmodernejšie technológie a zbraňové systémy s vysokým stupňom smrteľnosti – zbrane hromadného ničenia alebo s hromadným účinkom. Protivník má dokonalú znalosť o zraniteľnosti spoločnosti podporujúcej koalíciu voči hrozbe alebo použitiu týchto zbraní.

- h) Finančná sila. Často protivník nebýva obmedzovaný finančnými prostriedkami. Prístup protivníka k financovaniu sa zvýšil, ako dôsledok finančnej globalizácie, príjmu z kriminálnej činnosti, na úkor zvyšujúceho sa bohatstva ďalších častí sveta a objavenia hodnotných prírodných nerastov v tradičných konfliktných priestoroch.
- i) Nepredvídateľnosť. Hrozba predstavovaná povstalcami a ideologicky motivovanými frakciami sa ťažko predpovedá, a teda aj ťažko eliminuje. Je dôležité oboznámiť koaličné sily s takouto nepredvídateľnosťou počas ich výcviku. Kľúčovým faktorom v boji proti protivníkovi je informácia o postoji rôznych spoločností, regiónov, kmeňov alebo skupín obyvateľstva odlišných skupín povstalcov. Je dôležité poznať silovú štruktúru protivníka vzhľadom na obyvateľstvo, z ktorého bola získaná.

(5) Zo všeobecného hľadiska musíme brať do úvahy, že úlohové sily budú operovať v rámci komplexných scenárov, kde je možnosť výskytu súbežných aktivít rôznej intenzity a povahy, kde sú prítomní odlišní činitelia (takí ako medzinárodné organizácie, NGOs, kmeňová domobrana, kriminálne organizácie, atď.) a navyše, kde miestne civilné obyvateľstvo bude pravdepodobne mať kultúrne hodnoty a štandardy života celkom odlišné od tých krajín, ktoré tam ustanovili vojenskú silu.

(6) V týchto komplexných scenároch väčšina nebezpečných protivníkov bola inšpirovaná bývalými modelmi pre rozvoj ich stratégie a postupov. Z revolučnej stratégie si osvojili dôležitosť spojenia, psychologickéj činnosti, mobilizácie davov a využitia vhodnosti načasovania. Z gerilových bojov získali taktické postupy prispôbené zastavanému prostrediu. A z organizovanej kriminálnej činnosti získali štruktúru velenia a organizáciu vytvárania sietí, rovnako tiež využitie možností poskytovaných narastajúcou globalizáciou.

3.03 Obyvateľstvo

(1) Často pôvod vojenskej intervencie leží v rozkladajúcich sa miestnych štátnych aparátoch, v ich neschopnosti vládnuť a pomáhať obyvateľstvu. Z uvedeného dôvodu sa obyvateľstvo stáva ťažiskom a to ako pre koalíciu tak i pre povstalcov.

(2) Obyvateľstvo môže byť rozdelené v danej krajine etnicky, nábožensky alebo politicky. To je často historicky hlboko zakorenené. Tieto delenia môžu byť veľkým zdrojom konfliktu, napríklad takéto komplexné delenie môže spôsobiť problémy počas rekonštrukcie.

(3) Obyvateľstvo môže byť bohaté z hľadiska histórie, tradície a kultúry. Táto realita musí byť koalíciou chápaná. Miestna spoločnosť je často štruktúrovaná do tradičných komunít a organizovaná do solidárnych (kmeňových) sietí. Lídri tradičných, kultúrnych a náboženských organizácií sú kľúčovými partnermi pri vyjednávaniach a musia byť považovaní ako súčasť programu zapojenia miestnych kľúčových vedúcich osobností, lídrov (Key Leader Engagement – KLE).

(4) Skupiny. Skupiny v spoločnosti sú všeobecne založené na národnosti; rovine, klanoch a kmeňoch; s jazykom, náboženstvom, kultúrou, etnickou príslušnosťou, presvedčeniami a hodnotami, ktoré bežne dodržujú. Odlišné zoskupenia budú udržiavať odlišný pohľad na také podstatné záležitosti, ako je narodenie, život a smrť a česť či nečesť. Pozornosť musí byť venovaná pri vysvetľovaní chovania sa skupiny voči štandardom krajín koalície. Prísne dodržiavanie jednotlivých náboženských dogiem alebo súbor presvedčení, či značná nenávisť voči konkrétnej skupine, môže poskytovať povstalcovi neochvejnú vôľu zomrieť za svoju záležitosť. Nekombatanti (neozbrojení), môžu byť povahovo nepriateľskí, rozpoltení, tolerantní alebo priateľskí a môžu meniť svoj postoj následkom akcií akéhokoľvek účastníka. Ich súhlasný postoj môže byť slobodný alebo môže byť podmienený, ale nemôže byť predpokladaný.

(5) Vodcovstvo a autorita. Vedúce osobnosti v ľudskom prostredí sa budú líšiť od situácie ku situácii alebo od regiónu k regiónu v závislosti od kultúrneho, vzdelanostného, náboženského a politického presvedčenia. Toto má za následok komplexné spojenie, v ktorom môže byť uplatnená autorita a sila. Je dôležité, že lojálnosť skupiny nemusí byť voči hlave štátu, ale voči niekomu inému vo vnútri alebo mimo štátnych hraníc. Rešpektovanie šéfa (náčelníka, vodcu, vedúceho, pohlavára) alebo staršieho jedinca je tradične dodržiavané v mnohých štátoch. Títo starší jedinci môžu byť ovplyvnení alebo ignorovaní (marginalizovaní) ďalšími činiteľmi, akými sú povstalci, vojenská diktatúra alebo kriminálnici. Veliteľ by sa mal snažiť zistiť, ktorí sú to tí starší jedinci, akú majú pravdepodobne znalosť komunity a vplyv na ňu.

3.03.1 Znalosť, pochopenie a rešpektovanie miestnej kultúry

(1) Keďže podpora miestnej populácie (obyvateľstva) je kľúčovým faktorom trvácneho úspechu v stabilizačných aktivitách, spôsob akým sa jednotky správajú k populácii je dôležitý. Je to veľmi náročná úloha aj z časového hľadiska. Ignorovanie kultúrnych aspektov izoluje jednotky od obyvateľstva. Nedostatok miestnej podpory a porozumenia bude naopak stimulovať obyvateľstvo podporiť ideu povstalcov a miestnych vedúcich jedincov a k ich zapojeniu sa do povstania, čo bude v konečnom dôsledku zvyšovať silu nepriateľa. Nakoniec, nie je to ľahké nacvičiť. Bolo historicky dokázané, že podpora miestneho obyvateľstva a spolupráca s ním vplýva priamo na úspech operácie.

(2) Kritéria znalosti, pochopenia a rešpektovania miestnej kultúry môžu byť konkrétne aplikované nasledujúco:

- a) Po prvé, pred vlastným nasadením je potrebné naučiť sa všeobecnú predstavu o miestnom jazyku a kultúre (náboženstvo, tradície, zvyky, antagonizmy) spôsobom zvykania si od vojakov až po dôstojníkov. Zahŕňa to vysvetľovanie akceptovateľných a zakázaných pravidiel správania sa, ktoré sú vhodné v závislosti od ich aplikácií, aký majú dopad smerom k akceptácii alebo odmietnutiu síl. Zvláštne úsilie by malo byť vynaložené na vojakov, ktorí budú častejšie prichádzať do styku s miestnym obyvateľstvom a pre ktorých nie je výzva víťazstva srdca a mysle ihneď pochopiteľná. Musia si byť vedomí, že ich činy môžu mať až strategický dosah. Nezdvorilosť alebo ponížujúci akt, môže narušiť alebo eliminovať snahy o podporu miestnej vlády alebo koalície obyvateľstvom. Ďalej, nezdvorilý akt by mohol vyvolať pripojenie celej komunity, štvrte, dediny k povstalcovi.
- b) Akonáhle budú sily nasadené, každý vojak akejkol'vek hodnosti sa musí správať ako zdvorilý predstaviteľ rešpektovanej sily, aby získaval zvyšujúcu sa dôveru obyvateľstva, čím posilní legitimitu, získa informácie a rovnako tiež vysoko hodnotných partnerov (prekladateľov, vodcov). Je potrebné vždy pripomínať niektoré jednoduché myšlienky: byť si vedomý, že dnešní nepriatelia a podozriví civilisti by mohli byť zajtrajšími partnermi. Napríklad spôsob, akým sa zaobchádza so zajatcami alebo civilistami v priestore operácie (zodpovednosti) alebo dokonca spôsob vedenia hliadkovania bude mať dopad na to, ako bude obyvateľstvo vnímať koalíciu. Ďalej, hliadky musia rešpektovať infraštruktúru tým, že budú poznať také miesta, ktoré môžu byť miestami budúcich škôl alebo obchodov. Mali by sa zmocniť všetkých príležitostí na rozhovor s miestnymi občanmi, aby sa demonštroval skutočný záujem starosti koalície o zlepšovanie miestnych životných podmienok. Ak to bezpečnostná situácia dovoľuje, malo by sa skôr využívať hliadkovanie zosadených osádok z vozidiel, než hliadkovanie na vozidlách, ktoré by mohlo pobúriť alebo dokonca vystrašiť miestne obyvateľstvo. To umožní lepší vzájomný vzťah s miestnym obyvateľstvom.
- c) Postup dosiahnutý v oblasti dôvery obyvateľstva môže znížiť nebezpečenstvo častého striedania koalíčných síl. Koaličné sily musia vytvoriť všetko úsilie na zaistenie ochrany tejto dôvery obyvateľstva navzdory ťažkostiam. Proaktívny plán KLE pomôže pri úspešnom striedaní misií.
- d) Musí byť posúdené, či rozdielne miestne kultúry môžu mať odlišné vnímanie koalíčných aktivít. Teda najväčším problémom pri riešení scenárov bude kultúrny význam pre nich. Neustále prispôbovanie na-

ších aktivít a spôsob ich uskutočňovania by mal byť vždy položený na dobrom porozumení rešpektovaní miestnych kultúr.

3.04 Spolupráca s miestnymi, regionálnymi a národnými orgánmi

(1) V prípade nebezpečenstva krízy, krajiny (buď samotné alebo v spolupráci s ďalšími) sa budú usilovať ju zmierniť s využitím diplomatických, informačných a ekonomických prostriedkov. To môže zahŕňať včasné rozmiestnenie jednotiek v oblasti priestoru krízy alebo v jej blízkosti. Rozmiestnenie vojenských prostriedkov je nielen jedným z prostriedkov zníženia, a teda nie je obmedzené len na samotné vojenské sily. Spolupráca s vládami je často iniciovaná na najvyšších úrovniach. Koaličné sily musia byť spôsobilé spolupracovať s predstaviteľmi miestnych, regionálnych a niekedy aj národných orgánov.

(2) Miestne orgány a expedičné rozmiestnenie.

- a) Počas predchádzania krízy leží zvyčajne zodpovednosť za plánovanie a riadenie na rôznych miestnych orgánoch. Vojenská sila bude jednoducho pôsobiť ako nástroj sily uplatnený štátom. Tento vojenský nástroj sa stúpajúcou mierou rozmiestňuje na podporu miestnych orgánov v krízovom priestore. To sú orgány zodpovedné za udržiavanie, a pokiaľ to je nevyhnutné, aj za obnovu verejného poriadku tak, že vytvárajú dostatočnú administráciu (správu) a vhodné sociálno-ekonomické podnebie. V takýchto prípadoch si vojenský personál musí neustále uvedomovať, že jeho podporná úloha je len dočasná a že konečným cieľom je vrátiť sa do situácie, v ktorej ich príspevok nebude ďalej vyžadovaný.
- b) Pokiaľ tam neexistuje dostatočný administratívny systém, alebo ak administrácia vyžaduje vojenskú podporu, môžu byť operácie uskutočnené. Dobrá spolupráca so všetkými predstaviteľmi je podstatná od začiatku. Konzultácie a spoločné plánovanie musia začať už v skorom štádiu. Dôležité je aj použitie styčných dôstojníkov (LOs). Podľa plánu, ktorý bol formulovaný v zodpovednosti administrácie, vojenská jednotka určuje svoje vlastné stabilizačné aktivity. Jednotka môže, a v skutočnosti by mala plniť podpornú úlohu. Vojenské zoskupenia majú špecifickú štruktúru, metódy a spôsobilosti na to, aby zodpovedali týmto druhom situáciám. Spolupráca medzi vojenskými zoskupeniami a administratívnymi orgánmi môže fungovať jedine, ak obe strany prejavia vzájomný rešpekt a nebudú naliehať na to, aby každá z nich išla vlastnou cestou. Obyvateľstvo má právo čo najrýchlejšie sa vrátiť do stabilnej situácie a chce v nej predovšetkým vidieť, že jeho administrácia je spoľahlivá.
- c) Pri rozmiestnení síl v ďalších častiach sveta, krajiny zapojené do tejto činnosti sú často náchylné pomáhať miestnym spoločnostiam tak, že im

predstavujú svoje formy administrácie a ich vlastné normy. Aj keď sú tieto iniciatívy dobre myslené, takýto postoj nebýva niekedy úspešný. Napríklad poľnohospodárske spoločnosti majú odlišnú úroveň organizácie oproti priemyselným spoločnostiam. Navyše spoločnosti v týchto regiónoch majú administráciu, sociálnu a často aj náboženskú štruktúru založenú celé stáročia na miestne a regionálne dominantných skúsenostiach a rozvojom. Zahraničné spoločnosti (teda tie spoločnosti, ktoré podporujú koalíciu) nemajú vždy dobré chápanie spoločnosti a kultúry národa, ktorý podporujú. Miestni jedinci, ktorí sú stredobodom pozornosti, sú využívaní na osobitnú formu vládnutia. V ich očiach potreba zmeny neznamena formu vládnutia, ale skôr spôsob, v ktorom oni autoritatívne plnia svoj mandát. Obyvateľstvo často usiluje len o návrat k mieru a stabilite, kde by malo pevnú a spoľahlivú administráciu.

- d) V mnohých kultúrach sa štatút vlády a štátnych zamestnancov odlišuje od priemerných západných spoločností. V niektorých prípadoch obnova dôvery obyvateľstva vo svoj vlastný vládny orgán sa ukáže byť konečným cieľom. To isté platí aj pre obnovenie sebaúcty štátnych zamestnancov. Koalícia musí byť pri práci s obyvateľstvom neustále upovedomovaná o týchto záležitostiach.

3.05 Vojské sily

(1) Všeobecne. Celá škála vojenských činiteľov v priestore operácií (AOO) môže byť takmer rovnako rozdelená ako množstvo civilných činiteľov. Nie všetci vojenski činitelia (alebo vnímaní vojenski činitelia) sa správajú s rovnakou úrovňou profesionality ako aliančné sily, a tiež vždy nekonajú v súlade s medzinárodným právom a Ženevskými konvenciami (a protokolmi). Dôležité akcie ozbrojených uniformovaných zložiek môžu vytvárať celkom zložitý počiatkový stret s miestnou komunitou, čo sa týka mnohých civilistov je prakticky nemožné rozlíšiť jednu maskovaciu uniformu od inej. Na vybudovanie reálneho vzťahu s miestnou komunitou môže aliancia vyžadovať značný čas a trpezlivosť.

(2) Zahraničné vojenské sily. Zahraničné vojenské sily sú vojenské zložky ďalších krajín, ktoré ovplyvňujú alebo operujú v rámci hraníc hostiteľskej krajiny (ďalej len HN) a môžu byť priateľské alebo nepriateľské k aliančným silám. Tieto sily tu môžu byť prítomné vzhľadom na požiadavku pre ich intervenciu alebo pomoc, či v dôsledku agresívnej vojenskej akcie.

(3) Koaličné sily. Koaličné sily, akými sú sily zo Spojených národov alebo Európskej únie, môžu byť vytvorené na to, aby reagovali na operácie prebiehajúce v celom spektre konfliktu. Koaličné ciele budú plniť ozbrojené sily dvoch alebo viacerých krajín pôsobiacich smerom k dohodnutému konečnému stavu. Operácie vedené koaličnými silami sa môžu týkať veľkého počtu vojenských síl s odlišnými

spôsobilosťami, každá predstavujúca svoj vlastný národný záujem a pravdepodobne aj s limitovanými skúsenosťami v ich vzájomnom správaní sa.

(4) Vojenský štáb zastupiteľských úradov. Mnoho veľvyslanectiev a vysokých splnomocnencov majú vojenský štáb. Tento štáb má zodpovednosti v rozmedzí od uskutočňovania ceremónií po rozvoj uzavierania bilaterálnych vojenských vzťahov.

(5) Vojenský poradcovia pre hostiteľskú krajinu. V hostiteľskej krajine môžu pôsobiť zahraniční vojenský poradcovia. Títo poradcovia môžu byť profesionálne vojenské osoby z iných krajín, ktoré môžu byť poskytnuté na výcvik alebo na inú pomoc podľa bilaterálnych dohôd.

(6) Vojenské sily hostiteľskej krajiny. Vojenské sily hostiteľskej krajiny sú sily postavené, vycvičené a udržiavané HN ako súčasť jej národnej obrany. Tieto sily môžu zahŕňať jednotlivé druhy ozbrojených síl (military services), akými sú pozemné sily, námorníctvo, námorná pechota a vzdušné sily. Niektoré krajiny môžu tiež mať polovojenské ozbrojené zložky (paramilitary forces), ktoré nie sú súčasťou obranných síl. Tieto polovojenské ozbrojené zložky sú zodpovedné za vnútornú bezpečnosť a môžu zahŕňať políciu alebo špeciálne bezpečnostné sily.

(7) Bývalé vojenské sily hostiteľskej krajiny. V po konfliktnej situácii alebo v situácii zlyhania štátu môže HN mať niekdajšie ozbrojené sily, ktoré sa nachádzajú v procese demobilizácie. V závislosti od organizácie a podpory demobilizácie si môže bývalý vojenský personál zachovávať svoje uniformy, zbrane a môže mať výrazné ťažkosti s vládou HN.

3.06 Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami

(1) Krízy často prinášajú ľudské utrpenie pre časť obyvateľstva. Preto teda rozhodne na počiatku krízy budú skoro vždy vojenské jednotky stretávať nielen s vládnymi orgánmi, ale tiež v širokom rozsahu s IOs a NGOs. Každá z týchto organizácií má svoj vlastný dôvod jej účasti v takomto priestore a svoje vlastné ciele, ktoré sa snaží dosiahnuť. Koalícia by si mala uvedomiť, že personál IOs a NGOs má programy, ktoré nemusia byť vždy v záujme koalície.

(2) Skúsenosti nás učia, že tieto organizácie tak isto vytvárajú dôležitý prínos na zmierňovanie ľudského utrpenia a tiež zohrávajú svoju úlohu pri udržiavaní rekonštrukcie regiónu. V niektorých prípadoch jedna z medzinárodných organizácií prevezme úlohu koordinácie. Najdôležitejším aspektom tejto koordinácie je zaistenie, aby bola pomoc poskytovaná tam, kde bude potrebná v koordinácii s hostiteľskou krajinou. Pozornosť musí byť venovaná tomu, aby sa vyhlo organizáciám, ktoré majú rovnakú cieľovú skupinu, čo by mohlo viesť k tomu, že niektoré skupiny by mohli byť zanedbávané. Od samotného začiatku sa musia IOs a NGOs neustále snažiť dosahovať konečný cieľ, aby krajina alebo región bol schopný a udržateľný nezávislého fungovania. V počiatočnej fáze krízy, v ktorej je podstatná núdzová

pomoc, môžu vojenské jednotky zohrávať dôležitú úlohu pri zlad'ovaní aktivít a nastoľovania jednoty úsilia. Avšak vojenské jednotky vykonávajú len umožňujúcu úlohu. Oni musia byť sústredené na svoju špecifickú úlohu. Zriadenie styčných kanálov môže byť veľmi dobrým spôsobom zaistenia produktívnej spolupráce. Pokiaľ budú vojenské jednotky, rovnako ako s vládnymi orgánmi, spolupracovať tiež s IOs a NGOs, to je v najširšom slova zmysle klasifikované ako vzájomná spolupráca medzi jednotlivými organizáciami (inter-agency).

(3) IOs a NGOs nie sú podružní činitelia, a kde to bude možné, potrebujú byť upovedomení o plánovaní akýchkoľvek stabilizačných aktivít, aj keď sa zdá, že v prípade NGOs to bude stále zložitejšie. Medzi NGOs a vojenskými silami môže byť základný rozpor vzhľadom na organizačné nedorozumenia a odlišné kultúry. Používaním CIMIC sa výrazne zlepši spôsobilosť aliančných síl pochopiť NGOs, rozvinúť prostredie pre spoluprácu, spolupodieľať sa na informáciách a koordinovať aktivity. Avšak niektoré NGOs z dôvodu svedomia nebudú chcieť byť videné alebo spolupracujúce s vojenskými silami alebo môžu dokonca podporovať povstalcov. Velitelia by mali rozvinúť chápanie svojho postavenia a mohli by byť rozvinuté niektoré prostriedky, prostredníctvom ktorých sa aktivity stanú bezkonfliktnými za pomoci tretej strany, akou je OSN.

3.07 Súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti

(1) Používanie súkromných bezpečnostných služieb/spoločností je realitou a sú to činitelia, s ktorými by sa malo uvažovať. Ich rozsah spočíva od malých firiem až po veľké medzinárodné korporácie. Z mnohými budú aliančné krajiny skutočne uzatvárať dohody. Rovnako tiež budú existovať také, ktoré budú nepoužiteľné pre aliančné krajiny, tieto by mohli byť využívané hostiteľskou krajinou, NGOs alebo inými IOs pre akékoľvek množstvo úloh, aj keď budú súvisieť hlavne s bezpečnosťou.

(2) Súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti poskytujú podporu organizáciám, ktoré ich kontraktovali, ale vzhľadom na ich odlišnú povahu môžu tiež spôsobovať obavy. V zložitom prostredí je potrebné koordinovať aktivity a účinky zo širokého rozsahu činiteľov. Koaličné ciele sa dosiahnu vtedy, keď sa do nich zapoja všetci činitelia a budú spoločne chápať dlhodobý požadovaný politický konečný stav, línie operácie a svoj prínos, ktorý navzájom poskytujú. Keď to bude možné, mali by ich aktivity prispievať na operáciu a nemali by byť kontraproduktívne voči koaličným cieľom. Takže vzniká tam vždy potreba pre spoluprácu, dokonca aj keď tieto služby/spoločnosti momentálne nepracujú pre koalíciu.

(3) Ozbrojené sily prijímajú nariadenia v rámci svojej hierarchie velenia takým spôsobom, aby najlepšie splnili dlhodobý požadovaný politický konečný stav alebo zvládli situácie (donucovanie a zadržiavanie, pravidlá nasadenia, prítomnosť,

postoj a vyprofilovanie, atď.). Podobné správanie sa by malo byť očakávané aj od súkromných bezpečnostných služieb/spoločností.

(4) Výsledkom plánovacej fáze pre súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti spadajúce pod kontrolu aliancie je zmluva. Je to nástroj na reguláciu spolupráce medzi týmito službami/spoločnosťami a alianciou. Zmluvné záväzky určujú zodpovednosti oboch strán (aliancie a dodávateľa služieb). Pokiaľ aliančné krajiny chcú, aby niektoré záležitosti boli robené podľa určitých metód operácií, musia byť tieto metódy stanovené v zmluve. Zmluva musí stanovovať jasný sled hlásenia (podávania správ) a velenia tak, ako to bude výhodné. Zahrňuje to štruktúry hlásenia a špecifické zodpovednosti. Tento rozsah sa pohybuje v rozmedzí od výmeny informácií, cez spoločné plánovanie budúcich aktivít, až po vykonávanie dozoru a auditu. To môže viesť k tomu, že predstaviteľ súkromnej bezpečnostnej služby/spoločnosti bude pôsobiť v jednotke alebo na veliteľstve, či bude priradený k štábu alebo bude pôsobiť ako polovičná/stála styčná osoba (napríklad v uzlových bodoch pozdĺž komunikačných trás). Minimálnou úrovňou spolupráce môže byť informačná výmena na regulárnom základe.

(5) Využívanie styčnej osoby je prvkom spolupráce, ktorý vyžaduje ľudskú silu a fyzické prostriedky, akými sú ubytovanie, doprava a spojenie. Požiadavka na spoluprácu vyplýva z konceptu operácie, metód spolupráce so zúčastnenými činiteľmi a z prostriedkov spojenia.

(6) Ak to bude možné, mali by byť súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti zahrnuté do plánovacej fázy aktivít. Takto budú pomáhať pri určovaní najlepších praktík v rámci využívania svojich služieb. Napríklad môžu vyjadrovať svoje návrhy/znepokojenia pre koalíčné plány na nepredvídateľné udalosti.

(7) Na prvý pohľad by sa to isté dalo aplikovať aj pre súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti, ktoré nie sú kontraktované aliančnými krajinami, ale v skutočnosti základnými doplnkami (protipólmi) pre zladenie úsilia a výmeny informácií sú organizácie, ktoré majú tieto služby/spoločnosti zazmluvnené. To sú prvoradí činitelia, ktorí poskytujú svoj vplyv na ovplyvňovanie vedenia týchto služieb/spoločností. Požiadavka na koordináciu priamo s ich „podriadenou“ službou/spoločnosťou bude závislá od služby, ktorú tieto služby/spoločnosti poskytujú, úlohy, ktorú zohrávajú v priestoroch operácií (zodpovednosti) a od spôsobu, ktorým ovplyvňujú našu vlastnú operáciu. Ak aliančné sily nemajú právomoc nad týmito organizáciami a ich „podriadenou“ službou/spoločnosťou, potom bude závisieť na našom postoji, či bude alebo nebude skutočne dosiahnutá spolupráca a efektivita. Autoritatívny prístup, ktorý neberie ohľad na ich podnikanie a postráda ich heslo „dávaj a ber“ podlomí šance na vytvorenie vzájomnej spolupráce. Väčšina organizácií je ochotných zriadiť nejaké druhy spolupráce. Avšak oni budú za to niečo chcieť, napríklad informácie a spravodajstvo, hodnotenie hrozby alebo pomoc pre ich personál v prípade nebez-

pečenstva. Aliančné sily musia preto teda rozhodnúť, čo im môžu za náhradu poskytnúť, bez toho, aby sa znížila bezpečnosť alebo operačná účinnosť.

(8) Podstatné je, aby sily aliančných krajín uplatňovali pozitívny vplyv na súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti, aby vnímanie miestneho obyvateľstva nerobilo rozdiely medzi týmito silami a súkromnými bezpečnostnými službami/spoločnosťami. Potrebujú splniť zámer medzinárodného spoločenstva a tak isto prispôbiť sa pravidlám zákona, inak to môže mať negatívny dopad na krajiny aliancie a na úspech misie (úlohy).

(9) Celkovo je dôležité zvážiť nasledujúce body:

- a) Velitelia si musia byť vedomí spoločného úsilia so všetkými činiteľmi v priestore operácií, zodpovednosti (a mimo neho). Takže musia poznať, ktoré súkromné bezpečnostné služby/spoločnosti sú aktívne v ich priestore, pre koho pôsobia, aký je ich právny štatút, aké majú úlohy a zodpovednosti a aké majú spôsobilosti a obmedzenia.
- b) Velitelia potrebujú vedieť, kto má akú právomoc nad súkromnými bezpečnostnými službami/spoločnosťami, ako je táto právomoc uplatňovaná a ako sa majú kontaktovať s príslušnými orgánmi (autoritami). To zahŕňa právomoc a obmedzenia, ktoré oni sami musia s nimi dojednať, ako aj ich vplyv alebo činnosť voči aktivitám súkromných bezpečnostných služieb/spoločností ak sú požadované.
- c) Navyše musia poznať, aké povinnosti a zodpovednosti majú smerom k súkromným bezpečnostným službám/spoločnostiam. To môže vyplývať z podmienok zmluvy a z nariadenia a pokynov na vedenie operácie od nadriadenej úrovne velenia.
- d) Ďalej by mali stanoviť, aké služby môžu poskytovať navyše, výmenou za vzájomnú spoluprácu. Následne môže byť zriadená účinná spolupráca.
- e) Spolupráca by nemala viesť ku kompromisu medzi operačnou bezpečnosťou a účinnosťou, pokiaľ tam nie je viditeľný úžitok voči prevažujúcemu riziku kompromisu a ak bola akcia vyjasnená hierarchiou velenia.
- f) Tiež by velitelia mali byť upovedomení o riziku vytvárania situácie, kedy môže byť súkromnou bezpečnostnou službou/spoločnosťou uzatvorená alebo prijatá len verbálna dohoda.
- g) Velitelia by mali udržiavať spoľahlivý záznam kontaktov so súkromnými bezpečnostnými službami/spoločnosťami a vedieť, ako, kedy, čo a kam majú o tom hlásiť. To sa môže líšiť od všeobecných informácií spojených s vedením úlohy, s hlásením o uskutočňovaní dohľadu a auditu, s hlásením porušovania zmluvy alebo aplikovateľného práva.
- h) Nakoniec musí veliteľ prispôbiť tieto inštrukcie špecifikám úlohy, ak to bude vyžadované, a oznámiť ich svojmu veliteľovi.

3.08 Styčný komunikačný a informačný systém

(1) Všeobecne. Zaistenie styku je zásadným opatrením pre dosiahnutie funkčnej koordinácie činnosti na všetkých stupňoch a vyžaduje osobitne pripravených ľudí. Povaha všetkých operácií má spoločné rysy:

- a) Mnohonárodnosť pôsobenia. Stabilizačné sily budú spravidla mnohonárodné, viacjazyčné a prejavuje sa tendencia ich dopĺňať aj vojenskými kontingentmi nečlenských krajín.
- b) Spoločný charakter. Operácie budú vedené spravidla spoločnými spojeneckými silami, ktoré budú zahŕňať námorné, pozemné a vzdušné sily viacerých krajín.
- c) Variabilnosť. Sily pôsobiace v priestore operácie (zodpovednosti) nebudú mať klasickú organizačnú štruktúru, tá sa prispôsobuje požiadavkám spolupráce a môže sa v priebehu PS meniť.
- d) Zónovosť. V priestore operácie (zodpovednosti) budú sily jednotlivých spojeneckých krajín pôsobiť vo vymedzených zónach zodpovednosti („Areas of responsibility“ – AORs).

(2) Zaistenie styku so spriatelenými vojenskými silami. Požiadavky na zaistenie styku so spriatelenými silami budú nevyhnutne rozsiahle. Bude sa odohrávať týmito formami :

- a) Cezhraničný styk, tam kde jednotky pôsobia v priestore mimo stanovenú zónu zodpovednosti, bude styk so spriatelenými jednotkami realizovaný podľa všeobecných pravidiel stanovených pre vedenie bojovej činnosti. Aj keď väčšina jednotiek bude pôsobiť len vo vyhradenom priestore, môže nastať potreba nadviazať styk so susediacimi jednotkami. Účelom styku bude :
 - 1. Zaistiť vzájomnú informovanosť a transparentnosť zámerov a správania.
 - 2. Zaistiť, aby v rámci stretávania sa rôznych skupín nedochádzalo ku konfliktom.
 - 3. Podporiť cezhraničnú podporu a zdravotnícku pomoc, najmä v prípadoch, keď sa príslušné strediská nachádzajú v blízkosti hranice susediacich jednotiek a ich využitie je efektívnejšie, ako vlastných, ktoré sú vo väčšej vzdialenosti.
 - 4. Podporovať stabilizačné sily v ich postaveniach a vojenských aktivitách. Stabilizačné sily majú byť ako celok konzistentné a efektívne vo všetkých priestoroch zodpovednosti.
 - 5. Zaistiť, aby cezhraničné aktivity, ako napríklad eskorty alebo konvoje, mohli byť vedené efektívne.
- b) Styk (liaison) medzi jednotlivými článkami velenia. S ohľadom na to, že stabilizačné sily zapojené do PS môžu byť mnohonárodné a viac-

jazyčné, zaistenie efektívneho styku medzi veliteľmi týchto síl a ich jednotiek predstavuje dôležitý základný prvok pre vytvorenie zásad vedenia PS. To je nevyhnutné najmä v prípadoch, keď nie všetky súčasti zúčastnených síl sú oboznámené so spoločnými operačnými postupmi, ktoré uplatňuje napríklad NATO. Styk medzi jednotlivými článkami (úrovniami) velenia môže rovnako napomáhať pri prekonávaní dvoch problémov :

1. Jazykové bariéry. V prípade, že zúčastnená jednotka používa iný jazyk ako nadriadené veliteľstvo, javí sa ako vhodné, ak jej veliteľ, ktorý sa zúčastňuje brífingov, má možnosť prostredníctvom styčného dôstojníka preberať a vydávať rozkazy v jazyku svojej jednotky.

(3) Prenikanie informácií. Komunikácia na veľké vzdialenosti býva problematická. Rádiové a satelitné prostriedky spojenia nemusia vždy správne fungovať a absolvovanie ciest na veľké vzdialenosti zaberá veľa času. Z toho dôvodu bude styčný dôstojník umiestnený na nadriadenom veliteľstve využívaný na podávanie hlásení, pomoci pri plánovaní alebo na odovzdávanie informácií o budúcich zámeroch nadriadeného svojej jednotke.

(4) Styk s civilnými inštitúciami. Rovnako je dôležité udržiavanie dobrých stykov s civilnými úradmi, ako napríklad s miestnou samosprávou, miestnou políciou, pobrežnou strážou, kontrolou letovej prevádzky, hasičským zborom a nemocnicami v priestore.

(5) Styk s medzinárodnými organizáciami. V niektorých prípadoch môžu stabilizačné sily pôsobiť v priestore samostatne. V tom prípade sa budú pri svojej práci stretávať s radom medzinárodných organizácií, z ktorých mnohé v tomto priestore pôsobia dlhšiu dobu v rámci svojej vlastnej nezávislej agendy. Ďalšou možnosťou je, že jednotky stabilizačných síl budú vykonávať stabilizačné aktivity v súčinnosti s organizáciami, ktoré plnia svoje špecifické úlohy (napríklad monitorovanie polície) pod rovnakým mandátom, ale mimo spoločné velenie. V takom prípade je prospešnejšie svoje aktivity koordinovať s týmito organizáciami, ako pracovať izolovane, pričom stabilizačné sily sa potom stávajú vedúcim článkom tejto koordinácie. Stabilizačné sily majú často v rámci svojho mandátu za povinnosť identifikovať požiadavky na bezpečnosť zúčastnených medzinárodných organizácií. Zaistenie styku s medzinárodnými organizáciami, ako je napríklad „Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov – UNHCR“, Medzinárodný výbor červeného kríža – ICRC“, Svetová zdravotnícka organizácia – WHO a podobne, vojenskému veliteľovi spravidla umožňuje dozerať na :

- a) Bezpečnosť. Veliteľ spravidla býva zodpovedný za bezpečnosť – zaistenie bezpečného prostredia, napríklad pri evakuácii, keď sa bezpečnostná situácia zhoršuje. To môže vyžadovať organizovať denné brífingy o bezpečnostnej situácii medzinárodných organizácií a pred-

kladať návrhy opatrení na zaistenie bezpečnosti, napr. pri evakuácii. Tento postup je nevyhnutný v prípadoch, ak stabilizačné sily za bezpečnosť v danom priestore zodpovedajú. Týka sa to najmä odovzdávania informácií o rozmiestnení mín, o priestoroch ozbrojeného konfliktu, zákaze paľby a ostatných, pre bezpečnosť podstatných, záležitostiach.

- b) Spoločné iniciatívy. Stabilizačné aktivity obvykle zahŕňajú aj plnenie požiadaviek medzinárodných organizácií. Napríklad začatie akcie organizujúcej návrat utečencov do svojich domovov, môže vyžadovať, aby stabilizačné sily zaistili v danom priestore bezpečnosť. V takom prípade UNHCR dozerá na prepravu utečencov, iné organizácie dozerajú na civilnú políciu a iné organizácie sa podieľajú na rekonštrukcii zničených budov. Takáto úloha bude vyžadovať spoločné úsilie, koordinované plánovanie a vyjednávanie.
- c) Styk so znepriatelenými stranami. Úlohou veliteľov všetkých stupňov býva nadviazanie styku so znepriatelenými stranami alebo inými štruktúrami zúčastnenými na konflikte. V závislosti od veľkosti nasadených síl, zaistenie styku s kľúčovými civilnými, vojenskými a policajnými veliteľmi znepriatelených strán, organizuje styčný dôstojník z najvyššej úrovne velenia. Plán styku (styčný plán) musí zaistiť bezkonfliktovosť v pôsobnosti jednotlivých styčných dôstojníkov a obsahovať aktuálne a presné ustanovenia o informovaní jednotlivých článkov velenia. Zvlášť starostlivo pri tom musia byť stanovené zásady styku s jednotlivými stupňami velenia znepriatelených strán. Pešie hliadky, ak sú rozmiestnené, môžu byť v prípade stanovenia prísnych pravidiel pre ich jazykovú zdatnosť a zásad na zabránenie nožnej dezinterpretácii využívané pre styk s miestnym civilným obyvateľstvom. Na zvýšenie vzájomnej dôvery je možné zriadiť styk medzi jednotlivými štábmi a odbormi navzájom.
- d) Kde takáto štruktúra a jednoznačnosť organizácie styku nie je presne určená, existuje možnosť, že v krátkom časovom úseku sa niekoľkokrát po sebe uskutoční stretnutie rôznych styčných dôstojníkov (Liaison Officers – LO) s jedným veliteľom znepriatelených strán. V takom prípade si vyšší styčný dôstojník (ďalej len LO) overuje informácie u LO z nižších úrovní, ktorí môžu na zaistenie kontinuity zorganizovať osobné stretnutie a predstavenie vyššieho LO u veliteľa znepriatelených strán.
- e) Komunikačný a informačný systém (CIS). Tento systém bude nevyhnutné zriadiť s použitím vlastných spojovacích prostriedkov, a to spôsobom, ktorý bude zodpovedať požiadavkám vyplývajúcim z úlohy a požiadavkám systému velenia a riadenia. Plánovanie komunikačného a informačného systému (ďalej len CIS) vyžaduje dôslednú koordináciu

– technickú i organizačnú, so všetkými zložkami (nadriadené veliteľstvo, miestne orgány, medzinárodné organizácie, zastupiteľské úrady), ktoré je v záujme vzájomnej informovanosti a styku potrebné pokrývať. Dôležitou súčasťou plánovania CIS je zabezpečiť funkčný frekvenčný manažment.

- f) Spojenie. Je nevyhnutné zabezpečiť požadovanú úroveň a bezpečnosť spojenia, ktorá je k dispozícii styčným tímom. V odôvodnených situáciách môže LO vyžadovať na odovzdanie citlivých informácií overenie bezpečnosti spojenia. V iných prípadoch, kedy je uprednostnená včasnosť odovzdania informácií na nadriadené veliteľstvo, nie je bezpečnosť spojenia prioritou.

3.09 Vyjednávanie a sprostredkovanie

(1) Úvod. Vyjednávanie je možné definovať ako situáciu, keď dve alebo viac strán sa stretne za účelom riešiť svoje rozdielne názory. Ak pri tomto úsilí o riešenie rozporov napomáha neutrálna strana, hovoríme o sprostredkovaní. V praxi má však sprostredkovanie často charakter vyjednávania medzi sprostredkovateľom a jednou zo strán sporu v snahe o nájdenie spoločného základu pre vyjednávanie. Táto časť podáva základnú charakteristiku vyjednávania a sprostredkovania a zároveň postupov potrebných na dosiahnutie úspechu vo vyjednávaní a sprostredkovaní.

(2) Strany sporu (konfliktu) majú spravidla snahu vyjednávať o svojich požiadavkách s kýmkoľvek, kto reprezentuje medzinárodnú verejnosť. Toto je treba považovať za základ pre porozumenie východiskám na vyjednávanie, a zároveň pochopenie toho, ako bude vyjednávanie zapadať do širšieho kontextu na dosiahnutie riešení. Konečným cieľom vyjednávania a sprostredkovania je dosiahnuť dohodu, na ktorej sa znepriatelené strany a stabilizačné sily budú spoločne podieľať a ktorá bude nápomocná deeskalovať a postupne riešiť konflikt.

(3) Širší kontext. Vyjednávanie a sprostredkovanie môže byť vedené ako samostatné aktivity, ale častejšie budú uskutočňované v súbehu s inými aktivitami na riešenie konfliktu. Spôsobilosť vyjednávať a sprostredkovať je vyžadovaná vo všetkých stabilizačných aktivitách a bude potrebné ju dôsledne nacvičovať na všetkých úrovniach velenia. Na vyjednávaní a sprostredkovaní sa môže podieľať každý príslušník stabilizačných síl – od mítingov vyšších dôstojníkov s lídrami strán, až po individuálne stretnutia vojakov na odlúčených pozorovacích stanovištiach, alebo arbitráže na lokálnej úrovni. Vyjednávanie a sprostredkovanie môže byť vedené ako súčasť dlhodobého procesu, alebo ako bezprostredná odpoveď na životy ohrozujúce incidenty. V týchto prípadoch je treba mať na pamäti, že veliteľ stabilizačných síl riešiacich incident býva často vnímaný ako účastník konfliktu. Vždy je vhodné, ak veliteľ zaistí rovnocennosť postavenia vyjednávajúcich osôb. Ak jedna zo znepriatelených strán nemá riadnu štruktúru velenia, je nevyhnutné identifikovať ich vplyvné osoby ako napríklad miestneho starostu, či

náboženského vodcu, ktorí môžu rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť riešenie problému, to znamená identifikovať a zistiť zdroj incidentu a príslušnú autoritu, ktorá je schopná incident riešiť.

(4) Hľadiská vyjednávania:

- a) Všeobecné hľadisko. V každom druhu vyjednávania vedenom v stabilizačných aktivitách sa nachádzajú tri východiskové okruhy problémov, ktoré sú predmetom vyjednávania. Aj keď táto tendencia na členenie okruhov zodpovednosti odpovedá medzinárodným zvyklostiam, nie vždy je takéto členenie akceptované zo strany znepriatelených strán.
- b) Politické hľadisko. Hlavnou prioritou je dosiahnutie prímeria, avšak väčšina dôležitých vyjednávaní je zameraná na dosiahnutie celkovej politickej dohody medzi stranami konfliktu. Úspešné politické vyjednanie vytvára podmienky na uskutočnenie humanitárnych a vojenských aktivít. V dobe, keď medzinárodné agentúry (vojenské jednotky, humanitárne agentúry, alebo mimovládne organizácie) prichádzajú do priestoru konfliktu, musia mať so znepriatelenými stranami vyjednané povolenie na vstup na ich územie, na ubytovanie a podporné akcie. Aj keď, najmä ak došlo k pádu vlády alebo vláda neexistuje, je niekedy ťažké či nemožné formálneho súhlasu dosiahnuť.
- c) Humanitárne hľadisko. Predstavitelia humanitárnych organizácií môžu na povolenie svojho vstupu a poskytovanie humanitárnej pomoci potrebovať súhlas aj miestnych vojenských a policajných jednotiek. Pri spracovaní „analýzy potrieb územia konfliktu“ a voľbe metód pomoci a jej distribúcie, potrebujú humanitárne organizácie aj dohodu s vládou hostiteľskej krajiny, alebo miestnymi veliteľmi. Humanitárne organizácie následne dojednávajú s darcami (mimovládne organizácie a štáty) zabezpečenie druhov a množstva potrebnej pomoci. V okamžiku, keď humanitárna organizácia začne realizovať podporu, musí mať so stranami konfliktu vyjednané povolenie prístupu k cieľovej skupine obyvateľstva. Nemusí však byť záväzné aké dohody boli vopred vyjednané, aktuálne rozdeľovanie humanitárnej pomoci môže vyžadovať veľké dodatočné vyjednávacie úsilie, a to najmä v prípade, že zásobovacie konvoje by mohli byť blokované na základe ľubovôle veliteľa miestnej milície (domobrany).
- d) Vojenské hľadisko. Aj keď rozhodnutie o rozmiestnení stabilizačných síl, ktoré vstúpilo do platnosti, môže byť prijaté na najvyššej politickej úrovni, vojenský veliteľ môže mať osobitne vyjednané termíny, kedy zasadia svoje jednotky na podporu politických a humanitárnych dohôd. Pre vojenského veliteľa je dôležité, aby sa vopred ubezpečil, že nebude zaangažovaný do aktivít, ktoré sú vojensky neriešiteľné. Vojenský predstavitelia môžu byť zapojení do vyjednávaní o dosiahnutí prímeria,

ktoré má spravidla tri fázy. V prvej ide o získanie znepriatelených strán pre politickú dohodu, v ktorej je vyjadrená vôľa na dosiahnutie prímeria. V druhej fáze ide o dosiahnutie vojenskej dohody – akým spôsobom a silami bude prímerie zabezpečované a v tretej fáze ide o dohodnutie konkrétnych uskutočniteľných opatrení na plnenie dohody o prímerí. V súbehu so svojím rozvíjaním budú vojenské jednotky vyjednávať o slobode svojho pohybu za účelom monitorovania a vynucovania vojenských dohôd, ako napr. prímeria, či demobilizácie. Dohody uzatvorené na vyššej úrovni, môžu vyžadovať ďalšie vyjednávania – spravidla pre konkrétne situácie, ako napríklad zriadenie pozorovacieho stanovišťa, prekročenie konfrontačnej línie za účelom účasti na mítingu, doplnenie zásob jednotkám, monitorovanie rozmiestňovania jednotiek, oddelenie síl znepriatelených strán na dohodnutej konfrontačnej línii, dodržiavanie prímeria a demilitarizačných zón. Vojenské jednotky zodpovedné za doručovanie humanitárnej pomoci musia vyjednať voľné trasy na prepustenie konvojov.

- e) Ďalšie hľadisko. Aj vzájomné vyjednávania v rámci medzinárodného spoločenstva môžu napomáhať riešiť situáciu. Napríklad vzájomné vyjednanie medzi podporujúcimi jednotkami jednotlivých krajín, medzi civilnou a vojenskou časťou misie OSN a na lokálnej úrovni medzi konvojmi mimovládnych organizácií a ich vojenským sprievodom.

(5) Vyjednávači. Velenie a vyjednanie majú rozhodujúci význam, avšak ich požiadavky nemusia byť v jednom časovom úseku vždy zlučiteľné – nie je možné ich postihnúť jednou osobou. Veliteľ bude chcieť byť osobne angažovaný predovšetkým do tých vyjednaní, ktoré sú základom úspechu jeho úlohy. Z toho vyplýva, aby na riešenie bežných problémov veliteľ zostavil vyjednávací tím, čo mu umožní vstupovať do vyjednávania iba vtedy, keď toto zlyháva, alebo v čase finalizácie dohody. V každom prípade treba dodržať zásadu, aby vyjednávači mali príslušnú vojenskú hodnosť a postavenie – vyšší dôstojník sa bude zapájať do vyjednaní s dôstojníkmi znepriatelených strán o dosiahnutí prímeria a lekár zasa bude diskutovať medicínske otázky s miestnymi zdravotníckymi autoritami.

(6) Vyjednávacie tímy. Z dôvodu, že vyjednanie je časovo náročné a operačný priestor vykonávania stabilizačných aktivít môže byť rozľahlý, je potrebné zriadiť vyjednávacie tímy na riešenie tematicky i miestne špecifických otázok, aj keď je treba brať do úvahy, že vyjednávači z niekoľkých rozdielnych miest, ktorí sa zaoberajú aj odlišnými problémami, môžu byť menej úspešní. Na zvýšenie dôveryhodnosti týchto tímov je možné zriadiť osobitný tím pre každú znepriatelenú stranu, a to pokiaľ možno so stálym personálnym zložením. Vyjednávacie tímy môžu

zahŕňať aj expertov niekoľkých špecializácií, avšak je potrebné sa vyhnúť početným delegáciám.

(7) Koordinácia cieľov. Politickí, humanitárni a vojenský vyjednávači rozličných organizácií a prvkov OSN môžu hovoriť s rovnakými predstaviteľmi znepriatelených strán. Ak vyjednávači chcú dosiahnuť úspech v rokovaní, či už individuálne, alebo kolektívne, musia byť koordinované ich ciele. Toho je možné dosiahnuť prostredníctvom zrozumiteľného a jednoznačného nariadenia (direktívy) stanovujúceho, ktoré otázky treba jednoznačne presadzovať a kde môže byť pristúpené na kompromis. V neposlednom rade je treba na zaistenie súčinnosti medzi agentúrami a jednotlivcami vyčleniť styčných dôstojníkov, ktorí majú prehľad o problémoch a postupe ich riešenia. Ako najefektívnejšie riešenie môže byť vytvorenie oddelených vyjednávacích tímov, ktoré sú zodpovedné za tvorbu vyjednávanej stratégie vychádzajúcej z nariadenia veliteľa a ktoré vedú väčšinu vyjednávaní vo vyhradenom spektre problému.

(8) Východiská vyjednávania. Nasledujúce východiskové zásady na vedenie vyjednávania nie sú síce pevne stanovené, ale zovšeobecňujú zásady, ktoré sú pre dosiahnutie pozitívnych výsledkov pri vyjednávaní prospešné a ktoré je možné v budúcnosti rozvíjať :

- a) Nestrannosť. Ak znepriatelené strany nie sú presvedčené o nestrannosti vyjednávačov, stráca sa ich dôvera, spolupráca a otvorenosť a vyjednávanie pravdepodobne zlyhajú.
- b) Dlhodobý výhľad. Vyjednávači by mali zistiť, či bol pre znepriatelené strany vytvorený dostatočný časový priestor na prijatie zmeny stanoviska z opozičného na spoločné a na vytvorenie atmosféry vyjednávaní, v ktorej budú rokovania uskutočňované a riešené menšie problémy spoločne s prípravou na riadenie krízy a vysporiadanie sa s veľkými problémami. Krátkodobý úspech vyjednávania dosiahnutý tým, že požiadavkám znepriatelených strán boli povolené menšie ústupky, môže byť znehodnotený vznikom dlhodobo pôsobiaceho precedensu, napríklad – pripustenie platenia mýtného na kontrolných stanovištiach hostiteľskej krajiny s cieľom zabezpečiť poskytovanie núdzovej pomoci, môže síce napomôcť rýchlejšiemu riešeniu aktuálnej krízy, ale zároveň zakladá precedens, ktorého výsledkom bude povinnosť všetkých konvojov platiť stále rastúce vydieračské mýtno. Vyjednávači musia do svojich plánov zahrnúť ako zdroje možných problémov aj možné sezónne vplyvy, napríklad – agrotechnické termíny (sadba, žatva, apod.), problémy s priechodnosťou ciest a tankovaním v zimných mesiacoch atď. Rovnako musia počítať so vznikom budúcich kríz a byť pripravení správne reagovať, keď nastanú. Rovnako nesmú strácať

zo zreteľa, že dlhé vyjednávanie môžu byť predbehnuté reálnym vývojom.

- c) **Predstavivosť.** Predstavivosť a netradičné prístupy k vnímaní problémov je možno považovať za základ pre reálnu identifikáciu spoločných východísk pre rokovanie znepriatelených strán. Predstavivosť pri vnímaní problému ďalej napomáha reálnej identifikácii zdrojov možných problémov a zdrojov na upokojenie situácie a umožňuje tak nachádzať cesty na prekonanie prekážok úspešných vyjednávaní.
- d) **Stanovovanie podmienok.** Znepriatelené strany v záujme presadenia svojich požiadaviek vo všeobecnosti majú podstatne menej zábran na rozdiel od vyjednávačov z medzinárodného spoločenstva. Napríklad – aby ostreľovač miestnej milície na kontrolnom stanovišti nemusel mať striktné pravidlá nasadenia, ako má napríklad veliteľ vojenskej jednotky stabilizačných síl, či humanitárneho konvoja. V kontakte so znepriatelenými stranami, ktoré sú pod silným emocionálnym tlakom, musí byť vyjednávač pripravený nastoľovať jednoznačné podmienky a trvať na nich.
- e) **Akceptácia kultúrnych a spoločenských zvláštností.** Vyjednávania bývajú často vedené v neznámom jazyku, medzi stranami, ktoré uplatňujú nezvyklé spôsoby uvítania a priebehu stretnutia a vyznávajú hodnoty, ktoré sú príznačné iba ich kultúre. Ak vyjednávači majú odlišný kultúrny základ, je značný predpoklad vzniku nedorozumení. Pre činnosť vyjednávačov je teda základom porozumieť kultúre každého národa (etnickej skupiny), s ktorým je vedené rokovanie, pričom táto znalosť umožňuje podstatne lepšie pochopiť názory a stanoviska znepriatelených strán.

(9) **Vedenie vyjednávania a sprostredkovania.** Výber osobností, alebo skupín osobností, ktoré sú znepriatelenými stranami akceptované, je základom úspešného vyjednávania. Vyjednávanie a sprostredkovanie je rozdelené na tri fázy :

- a) **Fáza 1. – príprava.** Zrozumiteľný cieľ by mal definovať, čoho má byť dosiahnuté. Základom stanovenia takéhoto cieľa je vyhodnotenie cieľov a možností znepriatelených strán a nasledovne reálny odhad toho, čoho môže byť dosiahnuté. V praxi to znamená, že prvotným cieľom je dosiahnuť stretnutie znepriatelených strán, a následné ciele budú precizované na ďalších rokovaniach. Špecifická časť prípravy na vyjednávanie a sprostredkovanie by mala zahŕňať poznanie (preskúmanie) pozadia a histórie, z ktorej vyrastá predmet sporu – to napomáha sprostredkovateľom a vyjednávačom identifikovať korene argumentácie používané znepriatelenými stranami. Ďalej by mali byť identifikované možnosti, obmedzenia, predmet spoločného záujmu a možné kompromisy. Pri vyjednávaní by predstavitelia stabilizač-

ných síl mali mať jasno v tých bodoch, ktoré je potrebné presadiť, alebo obhajovať a ktoré môžu byť použité na predmet rokovania. Dôkladnému štúdiu by mali byť podrobení aj všetci ostatní účastníci rokovania. To by malo zahŕňať ich kultúrny pôvod, právny status, právomoci, vplyv, zvyklosti a postoje. Ak stretnutie organizujeme, zvláštnu pozornosť je treba venovať :

1. Zameraniu sa na problém. Pri vedení oficiálnych vyjednávání a sprostredkovaní by mali byť vyjednávači nestranní a spoľahliví. Ak pri rokovaní znepriatelených strán prejavujú tendenciu odchádzať od problému, je potrebné problém incidentu znovu nastoliť a presvedčiť znepriatelené strany o návrate k téme vyjednávania.
 2. Organizačnému zabezpečeniu. Organizácia programu rokovania by mala obsahovať opatrenia na zabezpečenie príchodu a odchodu účastníkov, zaistenie parkovania, spojenia, stravovania a občerstvenia. Rokovanie má spravidla stanovený program, zasadací poriadok, určených zapisovateľov, môžu byť zabezpečení aj záložní tlmočníci a rôzni poradcovia na konkrétne záležitosti. Pre každú zúčastnenú stranu je potrebné vyčleniť aj samostatnú miestnosť, aby v prípade potreby mohli rokovať v súkromí. Ako vhodné sa javí aj včasná distribúcia pozvánok na rokovanie so stanoveným obsahom a pravidlami rokovania, čím sa predíde prípadným snahám vyhnúť sa prerokovávaní niektorých otázok pod zámienkou nepripravenosti.
 3. Účastníkom rokovania. Účastníci rokovaní by mali byť na vzájomne odpovedajúcej hodnotnej úrovni. Za urážku by mohlo byť považované, ak by bolo vyžadované, aby predstaviteľ jednej strany vyššej hodnotou rokoval s hodnotne nižším zo strany druhej. Aby sa zabránilo nekontrolovateľným a neželaným stretnutiam, je vhodné (ak je to realizovateľné) vopred dojednať počty a zloženie delegácií. Zásady nosenia zbraní a prítomnosti osobných strážcov treba v každom prípade oznámiť vopred. Ak je to vhodné, veliteľ jednotky stabilizačných síl si taktiež zaistí osobných strážcov. Pri rokovaní by mal byť dodržiavaný protokol a nemala byť prehliadaná zdvorilosť.
- b) Fáza 2 – vedenie rokovaní. Pri sprostredkovaní bude každá znepriatelená strana rokovať so sprostredkovateľom na inom mieste. Vyjednávania naproti tomu budú vedené na jednom mieste za prítomnosti všetkých znepriatelených strán. Aj keď to môže byť mimoriadne ťažké, prvým bodom rokovania by malo byť odsúhlasenie účelu stretnutia. Ak sú stabilizačné sily hostiteľskou (usporiadajúcou) stranou, mali by za dodržania všetkých zdvorilostí privítať všetkých zúčastnených a zaistiť, aby všetci členovia delegácií zúčastnených strán boli identifikovateľní a všetci si boli navzájom predstavení. Občerstvenie by malo byť aj po-

núkané, aj prijímané. Na navodenie uvoľnenej atmosféry je vhodný krátky uvítací príhovor. Vyjednávania by mali byť uskutočňované v nasledujúcom duchu :

1. Zachovanie práv rokujúcich. Znepriatelené strany môžu byť posmeľené, keď môžu svoje stanovisko prezentovať ako prvé. To umožňuje vyjednávačovi prehodnotiť priechodnosť jeho vlastných postojov. Ak je to možné, vyjednávač by nemal bezprostredne reagovať a mal by sa vyvarovať sľubov, či priznávať porážku ak to nie je nevyhnutné.
2. Zdržanlivosť a sebakontrola. Znepriatelené strany sa často zámerne správajú nepružne. Môžu prekrúcať informácie a na odvrátenie pozornosti nastoľovať falošné problémy, a to predovšetkým v prípadoch, ak ich situácia uvádza do rozpakov. Môže sa prejavovať aj viditeľná frustrácia, antipatie, povýšenecké maniere, zloba a podobne. Irónia a zlomyselnosti zo strany vyjednávačov môžu zasa podkopať ich pozíciu. Takéto prejavy, aj keď sú nevhodné, môžu niekedy z krátkodobého hľadiska priniesť istý prospech, z dlhodobého hľadiska však spôsobujú stratu dobrej vôle. Opatrenia vedúce na zachovanie vlastnej tváre a dôstojnosti všetkých účastníkov rokovaní prinášajú z dlhodobého hľadiska prospech pre všetky strany. Vyjednávač by mal za každej vhodnej situácie prejsť úctu a vážnosť ostatným stranám. Za normálnych okolností by rečník nemal byť prerušovaný, aj keď ak sú ním prezentované nesprávne informácie, tieto by mali byť uvedené na pravú mieru nasledovne príslušnými faktami. Fakty pri tom majú vždy prednosť pred názorami. Vyjednávania by mali byť vedené solídne, čestne a v priateľskom duchu.
3. Argumentácia. Ak je to nevyhnutné, môže vyjednávač pripomenúť účastníkom rokovania predchádzajúce dohody, dojednania, prijaté závery a ich vlastné vyhlásenia. Avšak musí to byť urobené taktne a presne s ohľadom na fakty a podstatné detaily. Môže byť aj osožné pripomenúť účastníkom jednania, že pre dosiahnutie dohody a dodržanie pravidiel nie je vhodné meniť už dohodnuté dojednania, avšak je možné, ak si budú priat, zamerať úsilie na dosiahnutie zmien v dojednaniach budúcich.
4. Kompromis. Čiastkové dohody, alebo témy všeobecne odsúhlasené, môžu byť citlivo použité na ich premietnutie do kompromisných riešení. Nájdenie spoločných záujmov môže byť východiskom pre riešenie zdanlivo nezlučiteľných rozdielov
5. Prepojenie problémov. Prepájanie jednotlivých bodov vyjednávania do širších súvislostí je technika (postup činnosti), ktorá býva vyjednávačmi často používaná. Tento postup je možné použiť v pri-

padoch, kedy vyjednávacie pozície znepriatelených strán nie sú kompromisné.

6. Sumár. Vyjednávanie a sprostredkovanie by malo byť zakončené súhrnom – čo vlastne bolo vyriešené. Sumár nemusí byť síce odsúhlasený všetkými stranami, ale mal by byť všetkými účastníkmi podpísaný. Mal by obsahovať aj miesto a čas ďalšieho vyjednávania.

c) Fáza 3 – Dopĺňanie podrobností. Efektívne dopĺňanie podrobností je pre úspešné vyjednávanie nevyhnutné. Bez rozvíjania problému a dopĺňovania podrobností môžu byť výsledky dosiahnuté pri vyjednávaní a sprostredkovaní stratené. Závery vyjednávaní, či sprostredkovaní musia byť oznámené všetkým zainteresovaným stranám. Základné (pôvodné, vstupné) problémy by mali byť aktualizované o všetky nové relevantné informácie, vrátane charakteristík osôb účastníkov vyjednávaní. Plnenie dosiahnutých dohôd musí byť sledované, implementované, alebo kontrolované v čo najkratšom čase. Ako najkritickejšie sa ukazuje obdobie bezprostredne nasledujúce po dosiahnutí dohody. Na zaistenie vierohodnosti procesu vyjednávania je nevyhnutné čo najskôr zistiť a zaznamenať akékoľvek, aj to najmenšie, porušenie dosiahnutých dohôd a vzniesť k tomu bezprostredný protest.

(10) Úlohy. Ciele vyjednávania sú spravidla vytýčené na najvyššej úrovni a prijaté každou zainteresovanou stranou. Aj keď býva úplne jasný smer – o akých problémoch sa má vyjednávať, je nevyhnutné poznamenať, že veľa organizácií nebude spadať pod formálnu kontrolu a môže viesť svoje vyjednávania nezávisle. Nasledujúce vyjednávacie úlohy by mali byť realizované na všetkých úrovniach:

- a) Sprostredkovanie. Vyjednávačmi identifikovať spoločný základ, na ktorom môžu znepriatelené strany postaviť vyjednávania a dohody .
- b) Poskytovanie pomoci. Vyjednávači zaisťujú praktickú pomoc všetkým ostatným rokujúcim stranám, napríklad pri doručovaní správ, zaisťovaním spojenia, alebo bezpečnosti miesta rokovania.
- c) Prenos informácií. Pretože vyjednávania sa môžu odohrávať v tesnej spojitosti s dianím v krízovej oblasti, vyjednávači musia byť s týmto v neustálom kontakte. Ak prebiehajú vojenské aktivity medzi znepriatelenými stranami, zatiaľ čo vyjednávania úspešne pokračujú, alebo bolo dosiahnuté dohody o prímerí, je nevyhnutné výsledky vyjednávania čo najskôr oznámiť všetkým vojenským silám v krízovej oblasti.
- d) Vzdelávanie. Vyjednávači by mali učiť znepriateleným stranám ako vyjednávať a ako dosiahnuť skutočného súhlasu (dohody). Znepriatelené strany nemusia byť v danom okamžiku schopné rozoznať, aké alternatívy sa im práve otvárajú. Vyjednávači sa rovnako budú musieť ubezpečiť, že znepriatelené strany správne chápu význam dohôd,

ktorých bolo dosiahnuté a aj výslednú záväznosť týchto dohôd pre medzinárodné spoločenstvo a znepriatelené strany pri ich implementácii.

- e) Rozvíjanie informačnej politiky. Nakladanie s informáciami môže mať vážny dopad na vyjednávanie. Nedodržanie zásad môže byť v rozpore s aktívnym získavaním medzinárodnej podpory pre vyjednávanie a prezentovaním faktov z pohľadu vyjednávačov ich diplomatickým kontaktom, ktoré informujú svoje vlády, miestne a medzinárodné médiá. Miestne médiá môžu ovplyvňovať znepriatelené strany a potrebujú počuť, akým spôsobom vidia stav situácie vyjednávači. Medzinárodné médiá budú ovplyvňovať ako medzinárodné orgány zodpovedné za prijímanie rozhodnutí, tak aj miestnu zainteresovanú populáciu, ktorú môže viesť k tomu, aby sa vyvarovala nevhodných otázok na adresu svojich delegátov.
- f) Identifikovať pozitívne stimuly a prekážky. Sprostredkovanie a vyjednávanie môže byť ovplyvňované celým radom pozitívnych podnetov alebo prekážok zo strany znepriatelených strán, ktoré môžu byť posmeľované k pozitívnym krokom alebo odradzované od akcií vedúcich k narušovaniu mierového úsilia, teda ich identifikácia je základom pre prípravu stratégie vyjednávania.

(11) Jazyky. Schopnosť sprostredkovať a vyjednávať je v prvom rade odvodená od základných jazykových spôsobilostí. Najčastejšie, najmä v začiatkoch vyjednávania sú využívaní tlmočníci. Avšak využitie miestnych tlmočníkov môže priniesť iba krátkodobé výsledky, pretože spoľahnutie sa výhradne na ich služby môže mať nevýhody. V dlhodobom horizonte však potreby stabilizačných aktivít a efektívnosť vyjednávania vyžadujú, aby vo všeobecnosti bol položený väčší dôraz na jazykovú prípravu.

(12) Miesto vyjednávania. Znepriatelené strany spravidla určujú miesta rokovania, obzvlášť, ak je na nich vyjednávačom ponechaná iniciatíva. Výber miesta rokovania býva však zložitý, pretože každá znepriatelená strana vníma výhody aj nevýhody každého návrhu a odmieta sa dohodnúť. Najčastejšie bývajú využívané nasledujúce miesta vyjednávania :

- a) Objekty OSN. Objekty veliteľstiev OSN majú tu výhodu, že sú všeobecne uznávané ako neutrálne teritórium dovoľujúce znepriateleným stranám stretnúť sa na mieste, kde je zaistená bezpečnosť a spojenie. Dobrý priestor na rokovanie môže byť výhodou, avšak v prípade, že jeho použitie bude znamenať predlžovanie (napr. problematická dostupnosť), vyjednávanie sa tým sťažuje. Veliteľstvá znepriatelených strán sú vhodné vtedy, ak ide o bilaterálne vyjednávanie.

- b) Zastupiteľské úrady, krajín akceptujúcich všetky zúčastnené národy, kde sa znepriatelené strany môžu k rokovaniam stretnúť, majú výhodu neutrality a zaistenia oficiálneho štatútu vyjednávania.
 - c) Keď znepriatelené strany odmietajú stretnutia na ponúkaných miestach, ako vhodné sa javia kontrolné miesta priechodu (crossing point) na neobývaných územiach, na konfrontačnej čiare, alebo dočasné kancelárie na kontrolných miestach (checkpoint) OSN.
- (13) Výber miesta na rokovanie – hľadiská:
- a) Bezpečnosť. Miesto by malo byť fyzicky bezpečné s ochranou zaistenou hostiteľskými úradmi, alebo OSN, ak sa miesto nachádza na teritóriu pod správou OSN.
 - b) Dostupnosť. Miesto rokovania by nemalo byť príliš vzdialené, iba ak by to bolo na prospech buď bezpečnosti, alebo by bolo pozitívne vnímané všetkými znepriatelenými stranami.
 - c) Spojenie. Ako už bolo uvedené, spojenie je základom pre úspešné rokovanie. Ak je nevyhnutné, vyjednávací tím by mal zabezpečiť spojovacie prostriedky, ktoré môžu byť použité všetkými znepriatelenými stranami na zaistenie styku so svojimi vládnyimi orgánmi.
 - d) Komfort. V priebehu dlhotrvajúcich vyjednávání, uľahčuje základná úroveň osobného pohodlia úspešnosť jeho výsledkov. Miesto rokovania aby malo poskytovať osobitnú miestnosť pre každú delegáciu, veľkú a malú rokovaciu miestnosť, možnosť občerstvenia a v prípade potreby aj ubytovania.
 - e) Pracovné postupy. Vojenská veliteľia budú potrebovať mať prehľad o prípadných komplikáciách spôsobených konkrétnym programom rokovania a budú rovnako potrebovať odpovedi na nasledujúce otázky :
 1. Identifikácia osôb, ktoré v priebehu vyjednávání rozhodujú.
 2. Použitie a využitie médií v priebehu a po ukončení vyjednávání.
 3. Použitie variantov vyjednávania.
 4. Spojenie a mobilnosť.
 5. Zaistenie bezpečnosti a dôveryhodnosti.
 6. Poznanie politických postojov účastníkov vyjednávania.
 7. Použitie spoločných komisií.
 8. Použitie tlmočníkov a prekladateľov.

3.10 Použitie tlmočníkov

(1) Všeobecné zásady. Jazykové ťažkosti môžu vyvstať v ktorejkoľvek fáze vedenia stabilizačných aktivít. To môže byť problémom aj u mnohonárodnej účasti pri plnení taktických úloh stabilizačných aktivít vyvolaných odlišnosťami v doktríne, výcviku, vojenskej kultúre a spôsobilostiach. Tieto problémy možno eliminovať využitím tlmočníkov z radov vojenského personálu, alebo miestnych obča-

nov. Ďalšou možnosťou môže byť zaradiť tento problém do „Host Nation Support – HNS“

(2) Vojenski tlmočníci. Títo sú potrební najmä v počiatočných fázach vojenského plánovania, pri rozvíjaní a prípadnom ústupe. Rozsah ich použitia bude závisieť od požiadaviek tlmočiť medzi vojenskými silami a ostatnými stranami, od toho či prostredie je priateľské alebo nepriateľské, na jazyku spojencov a koalíčných partnerov a na povahe priestoru stabilizačných aktivít. Avšak len znalosť jazyka nie je vždy dosť dostatočná: pochopenie dialektov, jemných kultúrnych rozdielov, náboženských špecifikácií a miestnych antagonizmov je tiež potrebné. Pre skúsených vojakov je teda nevyhnutné plne pochopiť tieto aspekty. Toto povedomie musí začať ešte pred vlastným začatím operácie.

(3) Miera využitia miestnych občanov bude závisieť od povahy stabilizačných aktivít, pričom dostupnosť miestneho tlmočníka však neznamená zánik požiadavky na to, aby niektorý člen vojenského personálu hovoril príslušným jazykom. Rozvíjané sily by mali mať v zostave vojenských tlmočníkov schopných :

- a) Vyhodnotiť schopnosti, zamestnanie, zaradenie a monitorovanie práce miestnych tlmočníkov.
- b) Vystriedať miestny štáb tlmočníkov, ak bezpečnostné, vojenské alebo politické hľadiská vyžadujú interpretáciu citlivých informácií.
- c) Tlmočiť a vysvetliť použitie vojenských výrazov tam, kde na to schopnosti miestnych tlmočníkov nepostačujú.

(4) V konkrétnych situáciách a podmienkach môže byť, na získanie dôveryhodnosti v očiach miestnych vojenských či politických lídrov, dôležitá i hodnosť tlmočníka.

(5) Použitie miestnych tlmočníkov. Pred použitím miestnych občanov ako tlmočníkov bude dôležité vyhodnotiť ich spôsobilosti a možno aj ich politickú orientáciu. Použitie miestnych osôb má bezpečnostné súvislosti ako pre fyzickú, tak pre informačnú bezpečnosť. Použitie miestnych tlmočníkov pri rokovaní s „tvorcami politiky znepriatelených strán“ je spoločensky nevhodné. Avšak v niektorých situáciách ich znalosť miestnych zvyklostí, tradícií, náboženstva apod. môže byť na prospech veci. Tlmočník by mal byť využívaný len pre účely tlmočenia (bez prístupu do budov alebo k spojovacím zariadeniam, vojaci by mali byť opatrní, čo hovoria v prítomnosti takéhoto tlmočníka a mali by sa uistiť, že ich činnosť, správanie a reakcie úplne zodpovedajú funkcii, ktorá je vyžadovaná, aby ju dodržiavali). Je veľmi dôležité nestáť sa príliš familiárny voči tlmočníkovi, aby sa obmedzil jeho vplyv (či už vedomý alebo nevedomý), kedy by mohol mať príliš veľa ľudí okolo seba. Pri účinnej práci s tlmočníkom sa musí nájsť rovnováha medzi absenciou ohľaduplnosti a neopatrnou familiárnosťou. Všetci členovia koalície by mali byť upovedomení o existujúcich rizikách, ktoré sa môžu progresívne zmenšiť,

ak sa tlmočník progresívne integruje do jednotky. Pri dovŕšení úlohy by nemal byť žiadny kontakt s tlmočníkom.

(6) Použitie civilného tlmočníka. Ak má jednotka civilného tlmočníka, je zvyčajne náborený v krajine alebo pochádza z krajiny aliancie: v takom prípade prispôbovanie sa kultúre by nemalo byť sústredené len na priestor operácií, zodpovednosti), ale tiež na vojenský kontext (hierarchiu, úlohu atď.), v rámci ktorého bude tlmočník zapojený. Tlmočník bude musieť definitívne mať požadované splnomocnenie. Pokiaľ tlmočníci pochádzajú z aliančnej krajiny, ich kompetentnosť v používaní konkrétneho jazyka by mala byť overená, obzvlášť ak pre nikoho z nich daný jazyk nie je materinským jazykom.

(7) Vojenský tlmočníci môžu byť v závislosti od ich vyťaženia, alebo pre demonštráciu širších vojenských spôsobilostí a pružnosti, využívaní aj na inú ako tlmočnickú činnosť.

(8) V každom prípade:

- a) Schopnosť tlmočníka prekladať myšlienky lídra s požadovanou presnosťou a zmyslom pre detaily v štylizácii je najvyššou dôležitosťou.
- b) Tlmočníci musia byť preverení a schválení ohľadom jazykových kompetencií, lojality a fyzickej a mentálnej pevnosti.
- c) Tlmočník by mal byť považovaný za kľúčovú osobu a prostriedkom komunikácie. Tlmočníci sú citlivým zdrojom, pretože je ich málo. Okrem toho by mali byť akceptovaní aj protivníkom. Títo tlmočníci budú považovaní za vysoko hodnotný cieľ a bude na nich a na ich zraniteľnosť vyvíjaný nátlak počas ich tlmočenia na zasadaniach (hrozba, úplatky, viera, ideológia, kompromitácia, atď.) alebo prostredníctvom hrozby únosu, či dokonca zabitia. Tlmočníci by mali byť preto priamo monitorovaní pre dozorné i ochranné účely. Dobrým rozhodnutím by malo byť „zdvojiť“ ich so skúsenými vojenskými kádrmi.
- d) Ak vznikne pochybnosť o kvalite tlmočníka, jeho tlmočenie by sa malo prekontrolovať. Ak pochybnosť stále zostáva, musí byť monitorovaný kontrarozviedkou a čo najskôr premiestnený.

3.11 Média

(1) Domáce i medzinárodné média sa budú vždy zaujímať o rozmiestnení jednotiek v priestore operácie (zodpovednosti). Vďaka moderným prostriedkom spojenia môžu obrázky a články v národných či regionálnych médiách ovplyvňovať názor obyvateľstva a politikov, vrátane vojenských prvkov. Navyše média môžu uplatňovať priamy i nepriamy vplyv na proces operačného plánovania (plánovacieho a rozhodovacieho procesu) a velenia a kontroly. Preto bude potrebné zvážiť potenciál účinkov médií na rozhodnutie.

(2) Predstavitelia médií majú na udalosti svoj vlastný kritický pohľad. Predstava, ktorú vytvárajú, nemusí byť nevyhnutne predstavou, ktorú očakáva obranná organizácia. Vojenský personál si musí uvedomiť, že média sú nezávislé entity a môžu mať politicko-strategické dopady, ktoré nemôžu byť vždy kontrolované.

(3) Média sú nepriamo očami a ušami domáceho frontu a preto teda ovplyvňujú politické klíma a podporu pre operáciu v zúčastnených krajinách. Tradične sa média usilujú dosahovať nezávislé spravodajstvo, Tam, kde sú podmienky nebezpečné môžu byť novinári začlenení do jednotiek.

(4) Média musia byť pravidelne a pozorne informované o stave vecí. Otvorený a profesionálny postoj časti veliteľov a celého ďalšieho vojenského personálu vytvára možnosť zriadenia proaktívnych a pozitívnych vzťahov s médiami. Vodiace princípy pre spojenie s médiami musia byť také, aby nemohla byť skresľovaná pravda a aby nemohli byť zakrývané alebo ignorované negatívne udalosti. Podstatné je, aby sa vnímanie obyvateľstva nerozchádzalo s realitou.

(5) Tak ako je stanovené v odstavci Verejné záležitosti (PA), vzťah s médiami tvorí jednu z troch základných funkcií vojenských verejných záležitostí (ďalej len PA) aliancie. Aktivity týkajúce sa vzťahu s médiami sú určené na poskytovanie informácií prostredníctvom všetkých foriem masovej komunikácie. Velitelia a štáb, prostredníctvom ich dôstojníkov pre styk s verejnosťou (PAOs) s médiami by mali byť pripravení odpovedať na otázky médií, vydávať vyhlásenia, viesť brífingy a rozhovory, zariaďovať prístup k jednotkám a distribuovať informácie, vrátane obrázkov, to všetko znamená rozvíjať vzťahy s dodávateľmi a spotrebiteľmi správ. Ako náhle sa stabilizačné aktivity vykonávajú medzi obyvateľstvom a úroveň násilia smeruje k stavu umožňujúcemu prítomnosť médií, je pre veliteľov na taktických úrovniach velenia dôležitý kontakt a spolupráca s médiami.

3.11.1 Zásady spolupráce s médiami

(1) Všeobecné zásady. Zástupcovia médií v priestore operácií/zodpovednosti majú ťažké, vysoko konkurenčné a niekedy aj nebezpečné povolanie. Ich primárnym záujmom je poskytnúť „príbeh“ lepší ako pripravujú ich konkurenti a dosiahnuť čo najskôr jeho zverejnenie. Základné princípy spolupráce s médiami:

- a) Sloboda médií. Slobodu zástupcov médií nie je možné zbytočne obmedzovať. Je v záujme práva a poriadku, že tlač uľahčuje odhaľovanie terorizmu, aktov násilností a zastrasovania obyvateľstva.
- b) Práva médií. Žurnalisti, rovnako ako iné civilné osoby, majú právo hovoriť s kýmkoľvek, navštíviť každé miesto a fotografovať čokoľvek si želajú za predpokladu, že tým neporušujú zákon, nevstupujú do zakázaných priestorov, neoslabujú (nepodkopávajú) vykonávanie stabilizačných aktivít, alebo neohrozujú životy.

- c) Prístup médií k vojenskému personálu. Vstup médií do vojenských priestorov a objektov a akýkoľvek kontakt s vojenským personálom musí byť uskutočňovaný v súlade s inštrukciami vydávanými príslušným veliteľstvom. Základné princípy na súčinnosť s médiami :
1. Akreditácia. Predstavitelia médií bývajú spravidla akreditovaní v súlade s platnými ustanoveniami „o predpokladoch akreditácie“ vydaných v „Media operations support“. Akreditácia od predstaviteľov médií vyžaduje, aby dodržiavali platné pravidla ktoré chránia vykonávanie stabilizačných aktivít. Ak dôjde k porušeniu týchto pravidiel, môžu byť títo predstavitelia vylúčení z prístupu na nasledujúce tlačové konferencie a z informačného servisu.
 2. Transparentnosť. Otvorené a nezávislé informovanie je normou. Vo väčšine situácií musí byť umožnený prístup k informáciám predstaviteľom akreditovaných médií. Oznámenia o nebezpečenstvách špecifických pre konkrétne zóny (priestory) musia byť predstaviteľom médií prístupné. Ohrozenie osobnej bezpečnosti pri tom vyplýva z rizika povolania predstaviteľov médií, ktorí sú zodpovední za dôsledky rizík, ktoré podstupujú.
 3. Styk. S ohľadom na možné politické reakcie, by velitelia mali priebežne informovať o všetkých významných udalostiach, ktoré môžu byť predmetom záujmu médií. Ak je to nevyhnutné, vydáva štáb pre operácie krátke vyhlásenia o každom incidente.
 4. Kvalita služieb. Štáb na podporu médií by mal byť pohotový, presný, vyvážený a konzistentný. Kvalitne pripravení dôstojníci s potrebnou znalosťou rámca a priebehu stabilizačných aktivít, môžu, ak je to potrebné, byť nápomocní pracovníkom médií.
- (2) Použitie prostriedkov na výkon povolania žurnalistu je podmienené :
- a) Nemajú právo vstupu do vojenských objektov bez povolenia.
 - b) Konečné rozhodnutie o poskytnutí, či neposkytnutí interview je v zodpovednosti štábu pre operácie. Žurnalisti budú pred začatím interview zdvorile upozornení, že môžu kontaktovať tlačového hovorcu (Unit press officer) z príslušného štábu pre operácie.
 - c) Žurnalisti nesmú fotografovať vojenský personál, výzbroj a vojenské objekty bez povolenia. Ak je z dôvodu bezpečnosti nevhodné fotografovať bezpečnostné sily, napr. EOD tímy, toto sa oznámi fotografom spoločne s tým, aké dôsledky bude mať nedodržanie zákazu.
 - d) Ak príslušný veliteľ zaznamená, že pracovníci médií porušujú zásady bezpečnosti, môže ich upozorniť, dohovárať, alebo varovať a v prípade podozrenia z trestného činu toto oznámiť polícii.
 - e) Ak sa reportér v rozpore s odporúčením bezpečnostných síl úmyselne vystavuje nebezpečenstvu a nedbá na presviedčanie, mal by byť pred

svedkami varovaný o možných dôsledkoch svojho konania a upozornený, že preberá za seba plnú zodpovednosť.

- f) Pracovníci médií môžu požadovať svoje uprednostňovanie na „check pointoch“. Nemajú síce na to žiadne právo, avšak ich živobytie je závislé na čase tlačovej uzávierky (deadline) a správy sú tovar, ktorý rýchlo stráca na aktuálnosti. Z toho dôvodu môže miestny veliteľ ich prednostné právo v dobrej viere (bona fide) garantovať, ak to dovoľuje situácia.

(3) Informácia pre médiá. Všetky informácie médiám o priebehu stabilizačných aktivít podáva „Štáb pre operácie“, alebo splnomocnený pracovník sprevádzaný pracovníkom tohto štábu.

(4) Veliteľ, alebo ním poverený personál, môžu komunikovať s médiami priamo iba v prípade, ak je odovzdávaná informácia založená na presných faktoch a nedotýka sa záležitostí politicky kontroverzných, alebo citlivých pre priebeh stabilizačných aktivít.

(5) Súhlas „Štábu pre operácie“ je vyžadovaný vždy, ak má ktokoľvek urobiť vyhlásenie, alebo poskytnúť interview v rozhlas alebo TV. Pred vystúpením v oznamovacích prostriedkoch musí Štáb pre operácie poznať – kto bude vystupovať, pre ktorý program a schváliť rámec otázok, na ktoré sa bude reagovať. Najlepším riešením je, aby bez ohľadu na hodnotu, vystupoval najlepší rečník, ktorý má o danom probléme informácie z prvej ruky s tým, že bude uvedený a predstavený veliteľom, alebo jeho splnomocnencom.

(6) Identifikácia zástupcov médií. Všeobecná požiadavka na identifikáciu je zabezpečená preukazom novinára, ktorých je však mnoho verzií. Obvykle tento preukaz stačí na „bona fide“ uznanie osoby za novinára, aj keď preukaz nie je overený. V určitých prípadoch môžu byť príslušníci médií akreditovaní vydaním overovacej listiny bezpečnostnými silami.

3.12 Špeciálne okolnosti a prostredia

(1) Tento článok sumarizuje vplyv špecifických poveternostných pomerov a terénnych podmienok, akými sú hlavne umelé alebo prírodné prekážky, extrémny chlad, púštne regióny, džungle a hory na uskutočňovanie stabilizačných aktivít. Niekedy je tam kombinácia týchto podmienok (napríklad extrémny chlad a hory). Tieto špecifické podmienky môžu tiež byť kombinované s takými, ktoré sa vyskytujú v lesoch, zastavaných priestoroch a pri zníženej viditeľnosti (neskôr sa ich výskyt môže byť častejší aj v normálnom teréne). Celkový vplyv klimatických pomerov (počasie) a terénu na uskutočnenie stabilizačných aktivít je rovnaký ako pri vykonávaní iných aktivít, tak ako sú opísané v VDG-30-01/Oper, Taktika pozemných síl (B) a nepredstavuje tu uzavretý zoznam špeciálnych okolností a prostredí.

(2) Lesy:

- a) S ohľadom na bezpečnosť a kontrolu spôsobujú lesy rovnaké problémy a obmedzenia, ako tie, ktoré sú opísané v spojení s ofenzívnymi a defenzívnymi aktivitami, s výnimkou úloh, akými sú zákaz vychádzania, vytváranie kordónov a prehľadávanie a kontrola davu.
- b) Stabilizačné aktivity je však potrebné vykonávať, keďže sú najdôležitejším krokom k lepšej mierovej situácii v priestore operácií (zodpovednosti). Lesné priestory musia byť kontrolované, vyhýbanie sa týmto priestorom nie je dobrá voľba. Hliadkovanie, pozorovanie, bezpečnosť a ochrana týchto priestorov si zvyčajne vyžaduje jednotky vybavené ľahkými flexibilnými malými vozidlami.
- c) V súvislosti s SSR sú lesy ideálnymi priestormi pre úkryty, preto vykonávanie taktických úloh, akými je vyhľadávanie a odzbrojovanie bojujúcich strán, je nevyhnutné a podstatné.
- d) Obnova občianskych služieb sa vzťahuje tiež na cesty, železnice a vodné cesty, ktoré sa vedú cez tieto priestory. V mnohých prípadoch budú požadované špeciálne ťažké mechanizmy. Doprava týchto strojov do určených priestorov môže spôsobovať ťažkosti a tiež je potrebné zaisťovať ich adekvátnu ochranu.

(3) Zastavané/mestské priestory:

- a) Povaha a dôležitosť vedenia stabilizačných aktivít v takomto prostredí vyžaduje ich dôsledné plánovanie a vykonávanie, napriek obmedzeniam a problémom opísaným v spojení s plánovaním a uskutočňovaním ofenzívnych a defenzívnych aktivít. Pri vedení stabilizačných aktivít mestské priestory nemôžu byť vynechané, pretože tieto aktivity sú rozhodujúce pre obnovu bezpečnosti.
- b) Mestské priestory sú miesta koncentrácie ľudí, miestnej a národnej vlády, priemyslu, obchodných zariadení a dopravných spôsobilostí, ale tiež poskytujú výborné miesta pre úkryty protivníkov a ich podporovateľov.
- c) Bezpečnosť a kontrola mestských priestorov je pri vedení stabilizačných aktivít extrémne dôležitá a mala by sa začať čo najskôr, dokonca aj keď tam ešte prebiehajú ofenzívne či defenzívne aktivity.
- d) Podpora pre SSR a počiatočnú obnovu občianskych služieb je dôležitá pre získanie srdca a mysle obyvateľstva počas ťaženia.

(4) Chladné počasie a arktické podmienky:

- a) Povaha a dôležitosť vedenia stabilizačných aktivít v priestoroch s chladným počasím vyžaduje ich dôsledné plánovanie a uskutočňovanie, napriek určitým obmedzeniam a problémom.
- b) Problémy a obmedzenia, ktoré sú spôsobené podmienkami opísanými v článku o ofenzívnych a defenzívnych aktivitách, sú rovnaké aj pre

túto kategóriu. Avšak dopad drsných poveternostných pomerov môže ovplyvňovať civilné obyvateľstvo oveľa krutejšie prostredníctvom nedostatku potravín, tepla a úkrytov.

- c) Obnova občianskych služieb je tiež negatívne ovplyvnená krutým chladom. Bude potrebné vyvinúť značné úsilie, napríklad obnoviť dodávky vody, elektriny a ďalších druhov infraštruktúry.

(5) Púštne a extrémne teplé (horúce) regióny:

- a) Čím budú mať regióny všeobecne menšiu hustotu obyvateľstva, budú tam obývatel'né priestory roztrúsenejšie po celom regióne v rozsahu od malých farmárskych usadlostí po veľké mestá a priemyselné priestory. Nepriaznivé podnebie môžu vplývať na uskutočňovanie stabilizačných aktivít rovnakým spôsobom, ako vplýva na ofenzívne a defenzívne aktivity.
- b) V spojení s obnovou občianskych služieb bude kľúčovou záležitosťou pravdepodobne dodávka vody. Jednou z charakteristík takéhoto terénu je nedostatok dopravných sietí, čo spôsobuje ťažkosti pre pozemnú dopravu. Použitie vzdušnej dopravy môže byť nevyhnutné pre fungovanie normálneho života v takýchto priestoroch.

(6) Horské prostredie:

- a) Stabilizačné aktivity môžu byť vedené aj v horskom teréne, pretože značný podiel obyvateľstva môže žiť v horských priestoroch. Hlavné sústredenie bezpečnosti a kontroly a aktivít SSR bude položené na údolia. Avšak vzhľadom na to, že protivníci budú najpravdepodobnejšie využívať hory a potencionálne vytvárať z odolné miesta, musí koalícia byť pripravená zaoberať sa protivníkmi aj v týchto druhoch prostredia, keďže môžu zasahovať do vedenia stabilizačných aktivít.
- b) Obnova občianskych služieb sa sústreďuje predovšetkým na údolia. Potencionálnym problémom môže byť zaisťovanie obtiažnych dopravných ciest. Preto teda doprava materiálu môže byť náročná na čas a na intenzitu zdrojov. Doprava (pozemná a vzdušná) je zraniteľná voči meniacim sa poveternostným pomerom vo vyšších nadmorských výškach, a ako také môžu zabrániť alebo oneskoriť podporu.

(7) Džungľa a tropické prostredie:

- a) Stabilizačné aktivity môžu byť vedené aj v priestoroch džungle a v tropickom teréne, a to aj napriek skutočnosti, že v tomto druhu terénu bude počet obyvateľstva zriedkavý, izolovaný a počet zastavaných priestorov bude obmedzený. Zriadenie bezpečnosti a kontroly v týchto riedko obývaných priestoroch je dôležitý. Dobrý život obyvateľstva je kľúčom k obnove potrebných zariadení. V rámci tohto typu terénu musí byť sústredenie civilistov monitorované a zabezpečované.

- b) Džungle a tropické regióny môžu byť ohrozené extrémne dôležitými poľnohospodárskymi a priemyselnými priestormi. V takýchto prípadoch je bezpečnosť a kontrola týchto priestorov dôležitá, pretože prípadná ich deštrukcia by mohla mať negatívny dopad na miestnu populáciu.

IV. KAPITOLA

BEZPEČNOSŤ A KONTROLA

4.01 Úvod

V tejto kapitole sú sprehľadnené a podrobne vyjadrené všetky súčasné stabilizačné aktivity. Táto kapitola opisuje technickú, ale tiež aj taktickú súvislosť, ktorá sa bude vyskytovať okolo špecifickej úlohy. Toto však nie je prehľad zahrňujúci všetky takéto úlohy. Skúsenosti z minulých i súčasných operácií budú vplývať na spôsob koaličného vedenia úloh opísaných v týchto kapitolách. Informácie obsiahnuté v tejto publikácii by mali byť vnímané ako neustále sa rozvíjajúci proces.

4.02 Bezpečnosť a kontrola

(1) Tento článok vymenováva možné taktické úlohy stabilizačných aktivít spojené s kategóriou bezpečnosti a kontroly. Jednotlivé taktické úlohy sú:

- a) Hliadkovanie.
- b) Oddelenie znepriatelených strán.
- c) Sprostredkovanie.
- d) Kontrola ciest, cestná kontrola.
- e) Sprevádzanie konvojov.
- f) Zákaz vychádzania.
- g) Kontrola a ovládnutie davu.
- h) Pozorovanie a monitorovanie.
- i) Vytváranie kordónov a prehľadávanie.
- j) Stráženie a ochrana (základne).
- k) Sledovanie.
- l) Ochrana osôb, organizácií, vlastníctva, menších, hraníc, priestorov.
- m) Zriadenie a udržiavanie chránených priestorov.
- n) Kontrola pohybu obyvateľstva, utečencov a vysídlených osôb.
- o) Evakuácia ohrozených osôb.

(2) Počas ťaženia budú vojenské sily zodpovedné za poskytovanie celkového bezpečnostného rámca, v ktorom môžu pôsobiť ďalšie orgány a verejnosť. To bude vyžadovať, aby vojaci plnili taktické úlohy, ktoré budú zaisťovať bezpečnosť a kontrolu nad priestormi, cestami, organizáciami a jednotlivcami. Kontrola nad bezpečnosťou v mestských priestoroch je veľmi dôležitá na to, aby sa dosiahol pozitívny výsledok ťaženia ako celku.

(3) Jedným z aspektov bezpečnostného priestoru môže byť požiadavka na uplatnenie stupňa kontroly nad domácim obyvateľstvom, jeho bezpečnostnými silami alebo nad bývalými bojovými frakciami. Toto môže byť vykonané plnením taktických úloh, ktoré obsahujú zriadenie kontrolných miest, zákazu vychádzania, obmedzenie pohybu a podobne.

(4) Kontrola teritória je úloha založená na pochopení a analýze skutočností nachádzajúcich sa na zemi (teréne). To si vyžaduje denný kontakt s obyvateľstvom a veľkú spoločnosť ľudí. Taktické úlohy vojakov v oblasti bezpečnosti a kontroly sú veľmi zložité a vysoko rizikové. Zvyčajne vojaci musia priamo vzájomne pôsobiť na obyvateľstvo, aby dosiahli svoje úlohy a aby si získali „srdcia a myseľ“ civilného obyvateľstva. Odstup a arogantný postoj voči obyvateľstvu spôsobí u neho nepriateľstvo. Naopak, v mnohých scenároch sa hrozba ukrýva v nepriateľských prvkoch obyvateľstva. To vyvoláva stres a vyčerpáva koalíčné zdroje.

(5) Vytváranie a udržiavanie takéhoto bezpečnostného rámca je náročné na ľudský potenciál a predstavuje vojenské jednotky, plniace taktické úlohy na nižšej úrovni velenia, vo virtuálnom a vnemovom zmysle, zatiaľ čo udržiava spôsobilosť na rýchlu reakciu voči hrozbe pre stabilitu situácie (to je použitím zálohy, akou sú sily rýchlej reakcie) a posilňuje možnosť návratu späť k ofenzívnym a/alebo defenzívnym aktivitám.

(6) Vedenie úloh bezpečnosti a kontroly dáva výbornú príležitosť pre zhromažďovanie informácií spravodajstvom z ľudských zdrojov (HUMINT), keďže vojaci sú pravdepodobne v neustálom kontakte s civilným obyvateľstvom a organizáciami hostiteľskej krajiny. Všetko úsilie by malo byť smerované na prenos zodpovednosti za udržiavanie bezpečnosti miestnej bezpečnostnej sily, ale až sa stane spôsobilá a kompetentná na toto prevzatie zodpovednosti. Konečné rozhodnutie na prenos zodpovednosti vydá príslušný veliteľ (veliteľ účelového zoskupenia). Zníži sa tým ich závislosť a podporí sa legitimita takýchto síl.

(7) Táto skupina úloh vyžaduje koordináciu s domácimi policajnými silami. Koordinácia s týmito silami sa nenachádza v uvedenom zozname ako oddelená, samostatne stojaca taktická úloha. Táto úloha môže byť vykonávaná s niekoľkými úlohami, uvedenými v danom zozname, napríklad môže predstavovať spoločné vojenské hliadkovanie s miestnymi policajnými silami.

(8) Zvyčajne vojenské sily sú ubytované v kasárňach, ktoré sú izolované od obyvateľstva, čím sa znižujú ich spôsobilosti na HUMINT. Pokiaľ to bezpečnostná situácia dovoľuje, je vhodné rozmiestniť tieto sily na rotné/práporné časti. Týmto spôsobom sa bude dôkladnejšie realizovať chápanie taktickej situácie a podmienok populácie.

4.02.1 Hliadkovanie

(1) Cieľ. Cieľom hliadkovania je:

- a) Demonštrovanie prítomnosti vojenských síl (postoj, prítomnosť, profil) a získanie dôvery obyvateľstva.
- b) Sledovanie terénnych sektorov, dopravy, ciest a sektorov, ktoré nie sú viditeľné zo stálych postavení, akými sú pozorovacie stanovištia (OPs), kontrolné miesta, ohradené stanovištia.

- c) Zhromažďovanie informácií prostredníctvom kontaktov s obyvateľstvom.
- d) Vyšetrovanie a preskúmavanie incidentov a hlásení.
- e) Vykonávanie pozorovania a monitorovania.

(2) Všeobecné poznámky a úvahy:

- a) Hliadkovanie ako taktická úloha vyžaduje dodatočné a odlišné hliadkovacie zručnosti ako sú pri hliadkovaní v ofenzívnych a defenzívnych aktivitách. Pri výskyte väčšej hrozby sa často vyžaduje otvorená prítomnosť vojakov. Pri znižovaní násilia bude častejšie súčasťou úlohy hliadkovania podpora civilnej polície a ďalších orgánov. Je potrebné si uvedomiť, že vojaci nie sú policajti, ale môžu v stanovených prípadoch vytvárať prostredie, v ktorom sa môžu uskutočňovať presne stanovené policajné úlohy. Avšak v závislosti od postoja niektorých zúčastnených strán, musia byť hliadky vždy pripravené na použitie sily v súlade s pravidlami nasadenia.
- b) V závislosti od situácie (terénu, poveternostných pomerov, bezpečnosti, atď.) môžu hliadky vykonávať prieskum na vozidlách alebo mimo vozidiel (peši).

(3) Možné zloženie hliadok. Sila a zloženie hliadok je závislá od situácie, terénu a od typu a dĺžky trvania úlohy. Hliadky vykonávajúce prieskum na vozidlách (mobilné hliadky) sú spravidla zložené najmenej z dvoch vozidiel. Ak to bude potrebné, hliadky môžu byť rozšírené o doplnenie týmito prvkami:

- a) Sprievodcami (guides).
- b) Špecialistami EOD.
- c) Styčnými dôstojníkmi.
- d) Tlmočníkom.
- e) Vojenskou políciou.
- f) Pohotovostnou ambulanciou.
- g) Ženským personálom.
- h) Kynológom so psom.
- i) Personálom spoločnej palebnej podpory.
- j) Ťažkými zbraňami.
- k) Prostriedkami na elektronický boj.

(4) Uskutočnenie:

- a) Hliadka musí byť označená viditeľnými identifikačnými znakmi alebo zástavkami viditeľná pre všetkých. No aj napriek tomu musia hliadky používať vhodné prostriedky ochrany. Hliadka sa musí hlásiť zo stálych (fixných) postavení alebo podľa fixného časového harmonogramu. Výskyt incidentov a dôležité výsledky pozorovania musia byť nahlásené

okamžite. Všetky okolnosti týkajúce sa zlyhania spojenia musia byť obsiahnuté v stálych operačných postupoch (SOPs).

- b) Hliadkam môže byť nariadené, aby hliadkovali pozdĺž pevných ciest a nie je dovolené, aby ich opustili bez dovolenia svojho nadriadeného veliteľa (hrozba IED, míny). Velitelia hliadok by v závislosti od situácie mali mať však tiež možnosť výberu svojich trás.
- c) Pred uskutočnením hliadkovania musia byť zhromaždené informácie o situácii ďalších vlastných a nepriateľských síl, správaní sa obyvateľstva, ďalších hliadkach, poveternostných pomeroch, dopravných okolnostiach, osách presunu, nebezpečných miestach, o nebezpečí, akými sú míny IED alebo prekážky s možným obídením a o vlastných pozorovaciích a kontrolných miestach. Tiež je potrebné zriadiť funkčné spojenie a logistickú podporu.
- d) Počas uskutočňovania hliadkovania musíme vziať do pozornosti, že incidenty s menšou agresiou môžu vzniknúť kdekoľvek, kedykoľvek, pre akékoľvek príčiny a môžu sa rýchlo rozvinúť do násilných verejných nepokojov. Hliadky si musia vždy dávať pozor na príznaky ktoré signalizujú nespokojnosť, ktorá sa môže rozšíriť do takýchto incidentov. Velitelia hliadok a tímov musia neustále hodnotiť možnosti, ktoré sa im počas takýchto incidentov otvárajú.
- e) Po skončení hliadkovania vykoná veliteľ hliadky kontrolu hliadky a podáva súhrnné hlásenie pri ktorom informuje o všetkých udalostiach a incidentoch zaznamenaných od začiatku hliadkovania až po návrat hliadky.

4.02.2 Oddelenie znepriatelených strán

(1) Cieľ:

- a) Oddelenie znepriatelených strán znamená skončenie (prerušenie) nepriateľstva v konflikte bez ich súhlasu, a pokiaľ to bude potrebné, s použitím sily prostredníctvom umiestnenia bojových jednotiek medzi tieto bojujúce strany. Je to najextrémnejšia metóda skončenia nepriateľstva medzi dvoma alebo viacerými stranami konfliktu.
- b) Cieľom násilného oddelenia je dosiahnuť a udržať stabilnú situáciu tak, aby sa vytvorili podmienky pre trvalý mier. Nie je to porážka jednej z týchto strán, ale dosiahnutie situácie, v ktorej sa ukončí nepriateľstvo. Nemení to však skutočnosť, že prvky bojujúcich strán môžu byť porazené.
- c) Sprostredkovanie (interpositioning) znamená rozmiestnenie aliančných síl do demilitarizovanej zóny so súhlasom znepriatelených strán a často slúži na zabránenie akémukoľvek prepuknutiu násilnosti. Zriadenie demilitarizovanej zóny môže byť tiež vynútené počas konfliktu alebo

akonáhle sa konflikt skončil a toto zriadenie je uskutočňované na základe vzájomného súhlasu. Takémuto sprostredkovaniu najskôr predchádza operačná úloha násilného oddelenia strán a až potom môže byť nastolená otázka súhlasu.

- d) Medzi taktickou úlohou násilného oddelenia strán a sprostredkovania je úzky vzájomný vzťah. Je to preto, že obe úlohy majú za cieľ vytvoriť stabilnú situáciu prostredníctvom umiestnenia síl medzi znepriatelené strany. Avšak tieto dve úlohy môžu splynúť do jednej ďalšej úlohy. Násilná situácia nie je nikdy izolovaná akcia a skoro vždy bude po nej nasledovať sprostredkovanie. Naopak, môže tiež vzniknúť prípad, že ako súčasť sprostredkovania bude musieť byť prijaté rozhodnutie oddeliť strany silou, napríklad po úmyselnom porušení prímeria.

(2) Všeobecné postrehy a úvahy:

- a) Oddelovanie znepriatelených strán má charakter hlavnej bojovej činnosti, preto sa pri tejto činnosti využívajú ofenzívne a defenzívne aktivity. Avšak obzvlášť dôležitý bude pritom princíp minimálneho použitia sily, pretože dlhodobý úspech nasledujúcej operácie bude silno závisieť od rozsahu použitia sily pri oddelovaní znepriatelených strán. Aby bol dodržaný princíp minimálneho použitia sily v operácii, musia byť činnosti oddeľujúcich síl zamerané hlavne na mentálnu zložku bojujúcich strán. Výzvou pre aliančné sily je presvedčiť bojujúce strany, že neexistuje žiadny dôvod pre boj a prímerie je v prospech ich vlastného záujmu. Je možné, že na udržanie prímeria bude dostatočná samotná hrozba použitia sily.
- b) Akonáhle budú znepriatelené strany oddelené, aliančné sily musia zabezpečiť, aby boli čo najskôr odstránené škody spôsobené operáciou a tiež, aby nevznikali ďalšie škody. Týmto si aliančné sily vybudujú značnú dôveru u miestneho obyvateľstva. Pokiaľ to je nevyhnutné, pomáhajú aliančné sily i pri urýchlňovaní humanitárnej pomoci miestnemu obyvateľstvu a pri opravách infraštruktúry a verejnej vybavenosti.
- c) Sily, ktoré sú zasadené medzi znepriatelenými stranami, musia využívať predovšetkým svoju autoritu, aby sa predišlo násiliu a musia podporovať vyjednávania medzi týmito stranami. Ich najdôležitejšou úlohou je však predvídanie zámeru nepriateľských síl.
- d) Nejednoznačný postoj nepomáha pri plnení stanovených cieľov. Sily musia byť pri plnení operatívnych úloh pevné (stabilné) a po celý čas musia pristupovať k znepriateleným stranám diplomaticky a taktne.

(3) Odporúčanie možného zloženia síl na oddelenie znepriatelených strán:

Hlavný rozdiel medzi násilným oddelením znepriatelených strán a nenásilným včlenením sa medzi ne (interpositioning) je neexistencia alebo existencia súhlasu týchto

strán so zásahom oddeľujúcich síl. Aliančné sily budú mať z tohto dôvodu rôznu veľkosť a zloženie. Sily, ktoré oddeľujú znepriatelené strany by mali mať dostatočnú bojovú silu, adekvátnu bojovej sile znepriatelených strán. Na oddeľovanie znepriatelených strán sa používajú spravidla mechanizované jednotky. Ďalšie bojové prvky a prvky bojovej podpory sú zasadzované podľa potreby. Sily môžu byť tiež posilnené zálohou ako i nepriamou paľbou a vzdušnou podporou.

(4) Realizácia, vrátane informovania, referovania (reporting), posúdenia a podobne:

- a) Tempo činnosti a flexibilita oddeľujúcich síl sú rozhodujúce faktory pre čo najskoršie ukončenie nepriateľstva a na primerané reakcie pri zmene podmienok (okolností).
- b) Aliančné sily zvyčajne oddeľujú znepriatelené strany tak, že získavajú kontrolu nad územím nachádzajúcim sa medzi vojenskými jednotkami znepriatelených strán. Vhodnými okamihmi na oddelenie znepriatelených strán by mohli byť prestávky medzi bojmi a obdobie krátkodobého zastavenia paľby. Terén, ktorý opustili znepriatelené strany, predovšetkým kľúčové miesta, musí byť okamžite obsadený aliančnými silami. Za týmto účelom, pokiaľ to bude možné, musí byť vykonaný postup na priblíženie, ktorý by však nemal byť vedený pozdĺž konfrontačnej línie medzi znepriatelenými stranami z dôvodu možnej prítomnosti mínových polí.
- c) Akonáhle majú aliančné sily situáciu v koridore pod kontrolou, musia vytvoriť nárazníkovú zónu, ktorú sú znepriatelené strany nútené opustiť. Musia ustúpiť dozadu za oddeľovaciu čiaru (separate line), ktorá ohraničuje nárazníkovú zónu a umiestniť svoje vojenské jednotky do priestoru sústredenia v kontrolnej zóne alebo mimo nej. V prípade ich odmietnutia by mali byť využité všetky možnosti a mandát aliančných síl, aby ich k tomu prinútili. Takéto porušenie musí byť prostredníctvom veliteľstiev sektora oznámené hlavnému veliteľovi. Vždy musí byť brané do úvahy, že neregulárne vojenské skupiny nemusia dodržiavať dohody a môžu pokračovať v dosahovaní vlastných záujmov.
- d) Umiestnenie všetkých bojujúcich síl musí byť presne určené. Znepriatelené strany musia poskytnúť mapy a náčrty (oleáty) s rozmiestnením svojich síl a prostriedkov. V každom prípade však toto rozmiestnenie musí byť potvrdené prostriedkami prieskumu a sledovania.
- e) V čo najkratšom čase je nutné ustanoviť systém styku medzi aliančnými silami, hostiteľskou krajinou a znepriatelenými stranami. Rovnako je dôležitý kontakt a dobré pracovné vzťahy na prápornej a rotnej úrovni a príležitostne i na úrovni čiat. Tieto opatrenia udržia celú operáciu prehľadnú. Dôstojníci musia poznať mená veliteľov strán, s ktorými vyjednávajú a vedieť posúdiť ich postoj voči aliančným silám a voči do-

hodám. Za účelom nastolenia atmosféry dôvery sú velitelia aliančných síl oprávnení viesť rokovania s čelnými predstaviteľmi znepriatelených strán na miestnej úrovni, preto by sa mohli zriadiť neformálne stretnutia na diskusie vedené bez záznamových prostriedkov. Tam, kde môžu byť vedené takéto stretnutia s miestnymi predstaviteľmi znepriatelených strán by v krátkom čase mali byť zriadené styčné miesta. Vzájomné kontroly sporných línií a oblastí a tiež vzájomné kontroly po ich narušení pomáhajú vybudovať dôveru a transparentnosť.

- f) Ak je dosiahnutý súhlas znepriatelených strán, alebo ak včleneniu medzi znepriatelené strany nepredchádzalo ich násilné oddelenie, potom takáto operácia môže byť fázovitá. Napríklad, v počiatočnom štádiu môžu byť medzi znepriatelenými stranami rozmiestnené prvky rýchlej reakcie aliančných síl, aby zabránili vzniku lokálnej krízy. Tieto jednotky budú malé a budú mať len obmedzenú bojovú silu a musia vytvárať „clonu“ medzi bojujúcimi stranami. Úlohou týchto malých, nezávisle operujúcich prvkov by mohlo byť napríklad patrolovanie, sledovanie alebo uskutočňovanie kontrolných úloh. Potom bude operácia na včlenenie sa medzi znepriatelené prvky vedená čo najrýchlejšie, aby zabránila ďalším šarvátkam alebo násiliu v krehkom prímerí, pričom musia byť akceptované počiatočné riziká pre jednotky (ich obmedzená bojová sila a pôsobenie v izolácii).
- g) Aby sa mohla viesť takáto operácia, musia byť fyzicky a trvalo označené: konfrontačná čiara, oddeľovacie čiary a dohodnuté koridory a cesty cez nárazníkovú zónu. Tiež je nevyhnutné pre všetky aliančné sily, aby podrobne poznali všetky čiary, potvrdené každou bojujúcou stranou.
- h) Sily musia byť rozmiestnené tak, aby mohli monitorovať všetky aspekty prímeria alebo mierových dohovorov a aby mohli v prípade potreby vynútiť si ich dodržiavanie. Pri vedení operácie včlenenia sa medzi znepriatelené strany je veľmi dôležitá schopnosť rýchlo reagovať na miestne kritické udalosti a zabrániť šíreniu ich vplyvu. Z tohto dôvodu musia mať aliančné sily voľnosť manévru (fyzickú i psychickú). Táto voľnosť môže byť zaistená:
 - 1. Ochranou manévrov (presunov) jednotiek alebo prvkov aliančných síl a ostatných medzinárodných organizácií poskytujúcich pomoc.
 - 2. Ochranou dôležitých častí dopravnej infraštruktúry (mosty, viadukty, križovatky).
 - 3. Zabezpečením dostatočnej opravy ciest, zneškodnením mín a zabezpečením logistickej podpory aliančných síl.
- i) Včlenenie bude v zásade vykonávané prostredníctvom vybudovania systému sledovania v nárazníkovej zóne. Tento systém sledovania je realizovaný prostriedkami pozorovacích stanovišť a hliadok. Zvyčajne

teda aliančné sily monitorujú prístupové miesta do nárazníkovej zóny v súlade s pokynmi nadriadeného vychádzajúcimi zo zmluvy. Preto sú na ochranu alebo pozorovanie, prípadne na kontrolu presunov rozvinuté zátarasy a kontrolné miesta. Hlavným záujmom pozorovania sú priestory sústredenia bojujúcich strán, ich tábory a pod.

- j) Aliančné sily môžu kontrolovať silu a opevňovanie znepriatelených strán. V kontrolných zónach môžu byť uvalené obmedzenia na tieto strany v záujme rešpektovania počtov jednotiek a typu používanej výzbroje.
- k) Aliančné sily musia brať do úvahy každé zhoršenie konfliktu, aby ochránili nárazníkovú zónu, kým neprídu posily. Preto musia byť vybrané a ak to bude možné i pripravené ich bojové postavenia.

(5) Geografické oddelenie môže byť vymedzené v akomkoľvek prostredí jednou alebo kombináciou možností:

- a) Čiara zastavenia paľby (Cease-Fire Line – CFL). Tieto čiary označujú predné hranice pozícií obsadených jednotkami znepriatelených strán, v ktorých sú zastavené nepriateľské aktivity. Nevyhnutne sa čiara zastavenia paľby (ďalej len CFL) z tohto dôvodu stáva často spornou a býva predmetom sťažností, keď napríklad jedna strana musí opustiť držanie pre nich dôležitého miesta. Okrem toho znepriatelené strany sa nemusia navzájom sporiť len o vymedzení CFL; dokonca nemusia byť ochotné akceptovať interpretáciu stabilizačných síl o dohode o zastavení paľby, ktorá im ich CFL vymedzuje. Zatiaľ čo vymedzenie CFL je zväčša otvorene publikované, každá strana konfliktu si zachováva princíp utajenia podrobného rozmiestnenia svojich síl za CFL. Pre akékoľvek stabilizačné sily je podstatné, aby podrobne poznali rozsah všetkých línií obsadených znepriatelenými stranami. Prezradenie rozostavenia jednej znepriatenej strany príslušníkmi stabilizačných síl druhej znepriatenej strane, by pre stabilizačné sily znamenalo zásadné pokopanie ich dôvery.
- b) Rozhranie prímeria (Armistice Demarcation Line – ADL). Dohoda o čiare zastavenia paľby môže pripraviť podmienky na zriadenie nárazníkovej zóny a na odsun ozbrojených jednotiek znepriatelených strán. V určitých situáciách môžu znepriatelené strany súhlasiť s rozhraním prímeria, prevažne v dôsledku predvídania uzatvorenia mierovej dohody.
- c) Zóna oddelenia (Zone of Separation – ZOS). Je to neutrálny priestor alebo neobývané územie medzi čiarami zastavenia paľby. Tento termín sa v súčasnosti používa v kontexte vnútroštátneho konfliktu namiesto označenia nárazníková zóna (Buffer Zone). Šírka zóny oddelenia (ďalej len ZOS) môže byť určená na základe vizuálnych vzdialeností alebo

dostrelu zbraní. Z vizuálneho hľadiska je vhodnejšie, ak sa konfliktné strany nevidia, čím sa zníži možnosť zvädzania nedisciplinovaných bojovníkov na náhodné vzájomné ostreľovanie sa. ZOS môže zahrňovať miestnych usadlíkov, poľnohospodársku pôdu alebo ďalšie objekty vyžadujúce, aby tu stabilizačné sily hliadkovali, monitorovali, alebo tu rozmiestnené obyvateľstvo ochraňovali. Pozemný a námorný (riečny) prístup do ZOS a vzdušný priestor nad ňou, bude obvykle riadený a obmedzovaný dohliadajúcim orgánom.

- d) Kontrolné zóny (Control Zones). Sú priestormi nachádzajúcimi sa na oboch stranách ZOS, sú to predsunuté hranice, ktorými prechádza čiara zastavenia paľby. V týchto priestoroch sú určené limity počtov osôb, tankov, delostrelectva (podľa kalibru), mínometov a riadených striel (rakiet), ktoré je povolené kontrolovať kedykoľvek.
 - e) Rozhranie nárazníkovej zóny (Buffer Zone - BZ) alebo priestoru oddelenia (Area of Separation – AOS). Nie vždy vznikne dohoda o rozhraní nárazníkovej zóny (ďalej len BZ) na oboch stranách BZ alebo priestoru oddelenia (ďalej len AOS). Môže sa to stať v dôsledku toho, že znepriatelené strany nepoužívajú rovnakú mapovú súradnicovú sieť, alebo jedna strana odmietne vzdať sa pozície v blízkosti línie, ktorú považuje za podstatnú pre svoju bezpečnosť. BZ alebo AOS sú bežne len demilitarizovanou zónou, z ktorej sú ozbrojené jednotky znepriatelených strán na oboch stranách odsunuté. Takáto zóna je však vždy suverénnym územím prinajmenšom jednej zo skupín, ktorej musí byť uznané právo na správu tohto územia. Táto skupina môže naďalej policajne kontrolovať toto územie.
 - f) Značenie. Tieto čiary je vhodné zabezpečiť drôteným oplatením a kdekoľvek to bude možné zreteľne označiť. Vytvorenie nevhodnej formy označovania však môže vyvolať negatívne reakcie, a preto, aby sa vyhlo územným konfliktom na diplomatickej a politickej úrovni, bude potrebné pred vlastným označovaním línie stanoviť jasné inštrukcie.
- (6) Postup rozmiestňovania stabilizačných síl:
- a) Prípravná činnosť. Počas prípravnej fázy, velitelia jednotiek stabilizačných síl a ich štáby musia ovládať všetky podrobnosti mandátu, musia byť v známom termíne podpísané konečné relevantné dohovory a štatúty dohody o nasadení síl. V ideálnom prípade by ozbrojené sily mali byť rozmiestňované po predchádzajúcom súhlase všetkých znepriatelených strán, ale v prípade, že jedna strana s tým nesúhlasí, musí byť rozmiestňovanie realizované len na teritóriu druhej strany.
 - b) Dohoda o zastavení paľby. Počas prípravnej fázy sa dohodne zastavenie paľby a potom sa vyjedná vymedzenie CFL. Spočiatku to bude možné len na mape. Nasledujúcimi krokmi bude dohoda o BZ, oddelenie ne-

priateľských síl a dosiahnutie ich príslubu stiahnutia sa z BZ.

- c) **Kontrola síl.** Počas presunu stabilizačných síl do BZ sa predpokladá, že miestne vládne orgány už zaistili nad svojimi ozbrojenými silami plnú kontrolu a že boli splnené nariadenia veliteľov znepriatelených strán, aby ich jednotky v danej oblasti zastavili paľbu a stiahli sa z nej. Je vysoko pravdepodobné, že pravidelné sily sa do tejto činnosti zapoja, nepravidelné ozbrojené skupiny však nemusia vždy akceptovať (alebo aj poznať) dohody a budú pokračovať vo vyvolávaní rozbrojov. Stabilizačné sily musia teda pri rozmiestňovaní predpokladať aj ozbrojený odpor alebo opozíciu.
- d) **Zriadenie kontaktného systému.** Pred rozmiestnením stabilizačných síl medzi jednotky znepriatelených strán je nevyhnutné zriadiť kontaktný systém stabilizačných síl s hostiteľskou krajinou a všetkými aj relatívne samostatnými skupinami zapojenými do konfliktu. Dobrý kontakt je pre stabilizačné sily nevyhnutný, umožní ich presun do stanovenej pozície v súlade s časovým rozvrhom prijatým všetkými znepriatelenými stranami, ktorých jednotky vedia, čo môžu očakávať. Neúspech zriadenia kontaktného systému spôsobí nedorozumenia, konflikty a možno aj jasnú otvorenú opozíciu bez náznakov vyriešenia problémov.
- e) **Rozmiestňovanie síl v BZ.** Rozmiestňovanie stabilizačných síl medzi ozbrojené jednotky znepriatelených strán a ich časťami, ktoré boli viazané prebiehajúcou bojovou činnosťou až do chvíle zákazu paľby, aby si zabezpečili výhodné pozície pri rokovaní, je najkritickejším momentom stabilizačných aktivít (oddelenia znepriatelených strán). Môže byť pritom nevyhnutné presvedčiť jedného zo súperov ustúpiť zo zaujatej pozície za dohodnutú CFL. V prípade jeho odmietnutia však schopnosť mandátu bezpečnostných síl nemusí postačovať na to, aby sa pokúsili ho prinútiť k takémuto súhlasu. Takéto porušenie dohody musí byť hlásené prostredníctvom veliteľstva sektoru veliteľovi síl.
- f) **Núdzová odozva.** Intervencia stabilizačných síl môže byť tiež použitá ako krátkodobá núdzová odozva na zabránenie alebo zvládnutie miestnej krízy. Ak je intervencia dopredu naplánovaná, rýchlosť jej prevedenia sa potom stane rozhodujúcim faktorom na zmiernenie situácie. V počiatkových štádiách kríz je výhodné, ak veliteľia stabilizačných síl môžu ihneď zasadiť svoje hlavné intervenčné prvky medzi znepriatelené strany, zatiaľ čo sa súbežne vedú vyjednávania. Aj keď vyjednávania na zníženie napätia môžu pokračovať, postupujúce prvky intervenčných síl by sa mali posilňovať do takej miery, aby dosiahli dostatočnú silu, prostredníctvom ktorej by získali kontrolu situácie, v prípade, že by vyjednávania zlyhali. Treba však dbať na to, aby sa takýmito akciami kríza neeskalovala.

(7) Reakcia na drobné narušenia :

- a) Stále hliadky. Ak veliteľ sektoru (práporu) alebo veliteľ stabilizačných síl reálne predpokladá, že akcie vykonávané jednou zo znepriatelených strán môžu viesť ku konfrontácii alebo k porušeniu BZ, musí na vhodnom mieste umiestniť stálu hliadku až do doby, pokiaľ táto narušiteľská skupina neopustí priestor a neobnoví sa predchádzajúci stav.
- b) Použitie obrnených transportérov a prieskumných vozidiel. Hneď ako vznikne potreba, aby stabilizačné sily zakročili pri narušení poriadku alebo provokáciách, prirodzenou tendenciou býva rozmiestniť tam obrnené vozidlá. Malo by sa pritom však dbať na to, aby znepriatelené strany neznervóznila a nevzniklo tým riziko eskalácie situácie. Obrnené vozidlá by mali byť použité len v nasledujúcich situáciách:
 1. Keď už boli pri incidente použité zbrane alebo je vážna hrozba, že budú použité.
 2. Pri hliadkovaní v rizikovitom konfrontačnom prostredí, kde použitie ľahko krytých vozidiel alebo peších jednotiek je pre príslušníkov stabilizačných síl nebezpečné.
 3. Na zabezpečenie mobility a ochrany vlastných príslušníkov a spojovacích prostriedkov a na bezpečné pozorovanie výtržností z bližšej vzdialenosti.
 4. Ako plánovaný a pozorne zvážený krok na indikáciu toho, či stabilizačné sily svojim pôsobením neumožňujú zhoršovanie situácie. Vzhľadom na to, že prijatie jednoznačnejšieho stanoviska zahŕňa v sebe riziká, rozhodnutie o rozmiestnení obrnených vozidiel si vyžaduje starostlivé posúdenie.

(8) Styk so znepriatelenými stranami. Aj keď veliteľstvo stabilizačných síl zriadi kontaktný systém a spojenie s veliteľmi znepriatelených strán, rovnako je dôležité aj zriadenie kontaktu a navodenie dobrých pracovných vzťahov na nižších stupňoch znepriatelených strán až po úroveň čaty. Dôstojníci stabilizačných síl musia poznať mená veliteľov znepriatelených strán na svojej úrovni, rokovať s nimi a formovať odhad ich možného stanoviska k stabilizačným silám a k celkovej dohode. Pokiaľ sa má vytvoriť atmosféra dôvery, mali by sa zorganizovať neformálne stretnutia s neoficiálnymi diskusiami (bez použitia záznamu). Kontaktné miesta by mali byť zriadené tam, kde sa v krátkej dobe môžu zorganizovať stretnutia s miestnymi predstaviteľmi alebo skupinami. Môžu byť umiestnené na existujúcich pozorovateľských stanovištiach, alebo v malých účelových dočasných stavbách, obyčajne umiestnených v blízkosti oplotenia hraníc BZ. Ak je to možné mali by byť vybavené terminálmi spojovacieho vedenia, takže by sa tam mohol rýchlo pripojiť poľný telefón. Alternatívne „horúce linky“ môžu byť zriadené až po úroveň roty. Cieľom je zaistiť, aby incidenty boli riešené už na nižšej úrovni, a to rýchlo a účinne

ešte pred ich eskaláciou. Uvoľnenie atmosféry na stretnutiach obvykle spôsobuje aj nejaká forma pohostinnosti.

4.02.2.1 Vytýčenie hraníc, čiar zastavenia paľby a nárazníkových zón

(1) Postupy vytyčovania čiar a zón:

- a) Vopred určenú čiaru zaznamenať na náčrtku, mape alebo leteckej snímke veľkej mierky.
- b) Pripraviť presný, detailný opis čiary za použitia spoločného (jednotného) súradnicového systému. Ak každá znepriatelená strana používa odlišný súradnicový systém, čiaru treba zakresliť v oboch systémoch. Textový opis čiary je považovaný za zákon.
- c) Čiara, alebo vyznačený priestor, ak je to možné, majú byť fyzicky identifikovateľné v teréne.
- d) Čiary vedené terénom majú byť preskúmané a vyznačené, čiary vychádzajúce po mori majú byť zaznamenané vopred dohodnutou formou námorného označovania.
- e) Vstupné miesta do vytýčených zón majú byť dohodnuté a zreteľne označené na mape a v teréne.
- f) Záznam o čiarach má byť podpísaný na každom liste po oboch jeho stranách a odovzdaný stranám, ktorých sa dotýka. Originál sa ukladá u stabilizačných síl. Zmeny vo vedení čiar sa vykonávajú rovnakým spôsobom.

(2) Skutočnosti, ktoré treba zvažovať.

- a) Kritéria použité na výber terénu rozhodujúceho z hľadiska vojnových účelov nie sú pre stabilizačné sily vždy použiteľné. Cesty, ich križovatky, alebo obývané lokality v nížinách môžu byť pre stabilizačné sily podstatne významnejšie ako vysoko položené terénne miesta, alebo možnosť použiť stabilizačnými silami vhodné zázemie (cesty, sklady...) býva často významnejšia ako získať výhodné palebné postavenia.
- b) Starostlivo treba posúdiť ekonomickú stránku vedenia čiary, napríklad aby farmári nemali znemožnený prístup k vode, alebo cesty na tržnice, pokiaľ to nie je nevyhnutné.
- c) Rovnako je potrebné starostlivo zvažovať oddelenie miest, ku ktorým je vysoký emocionálny vzťah, napr. náboženské miesta, historické pamiatky, miesta historického významu, miesta veľkých požiarov a masakrov apod.

(3) Forma zaznamenanie hraničnej čiary. Záznam (protokol) podpísaný na oboch stranách býva spravidla uložený u veliteľstva vojenskej jednotky zodpovednej za sektor, kópie majú k dispozícii všetky znepriatelené strany. Ak je ťažké vykonávať kontrolné cesty k aktualizácii čiar a zón, vychádza sa z pôvodných dohôd a stanovených povinností.

(4) Zmeny. Všetky zmeny musia byť spoločne odsúhlasené, podpísané zúčastnenými stranami a uznané veliteľstvom stabilizačných síl. Zaznamenané musia byť aj dodatky.

(5) Spory. Ak niektorá zo znepriatelených strán odmietne vykonať kontrolu dodržiavania dohodnutých čiar, je možné spresniť postavenie jej síl diskrétnym vyšetrovaním. Použitie leteckého snímkovania na tento účel bude závisieť na formulácii mandátu stabilizačných síl a ich SOFA.

4.02.2.2 Kontrola čiar a zón

(1) Metódy kontroly. Stabilizačné sily môžu na uzatvorenie nárazníkových zón, zabezpečenie čiar a na celkové ovládnutie priestoru, zriadiť pozorovacie stanovišťa. Zriadenie vojenských postavení v jednotlivých sekciách, ktoré sú kontrolované priamo z vojenských základní rôt, vyvoláva efekt vojenskej prítomnosti. Tento efekt umožňuje, aby každá rota mohla zabezpečiť zvyšok sekcie a zároveň udržiavať v rôznych stupňoch pripravenosti dostatočné záložné sily potrebné na riešenie náhlych krízových situácií. Z toho vyplýva, že rozmiestňovanie organických čiat v celku, sa môže za konkrétnych podmienok prejavovať nedostatkom síl na riešenie neočakávaných udalostí.

(2) Odsun komбатantov. Dohoda o evakuácii regulárnych a polovojenských síl z nárazníkovej zóny musí byť prijatá čo najskôr po príchode jednotiek stabilizačných síl. Ak by silám znepriatelených strán bolo povolené zotrvať na mieste, vznikol by tým precedens a ich neskorší odsun by bol nemožný.

(3) Pozorovanie a dohľad. Stabilizačné sily sú zainteresované do monitoringu týchto záležitostí :

- a) Dohody o prímerí a zastavení paľby.
- b) Zriadenie a dohľad nad nárazníkovými a demilitarizovanými zónami.
- c) Dohľad nad kontrolou odzbrojenia, ak to nie je súčasťou zodpovednosti pozorovateľov.
- d) Obmedzenie rozvinovania vojenských síl znepriatelených strán.
- e) Odsun vojenských síl znepriatelených strán, ich odpútanie a návrat do vyčlenených teritórií.
- f) Infiltrácia hraníc a pašovanie zbraní.
- g) Výmena vojnových zajatcov.
- h) Sloboda pohybu dohodnutá pre civilných farmárov pracujúcich v zakázaných zónach. Farmárom vlastniacim pôdu v zakázaných zónach môže byť v týchto zónach povolené, v zreteľne vytýčených priestoroch, hospodáriť od úsvitu do súmraku.
- i) Utečenecké tábory.
- j) Plebiscity a voľby.

(4) Pozorovanie:

- a) Za denného svetla môže byť pozorovaná celá čiara, alebo zóna spravidla bez technických pomôcok.
- b) V noci môže byť pozorovanie uskutočňované prostredníctvom prístrojov na nočné videnie, termokamerami a radarmi a podobne. Citlivé územia môžu byť pokryté ďalšími elektronickými a akustickými prostriedkami.
- c) Ak je spozorovaná prítomnosť narušiteľa, použije sa biele svetlo na overenie jeho prítomnosti a zároveň na jeho upozornenie, že bol spozorovaný, čo je súčasne prostriedok na odstrašenie. Je treba však dávať pozor, aby sa priamym svetlom reflektora neosvetľovali znepríatelené strany rozmiestnené pri dohodnutej čiare. Mohlo by to byť vnímané ako nepriateľský akt jeho protistrany. Reflektory vybavené rozptyľovačom svetla môžu byť použité na osvetlenie priestoru vo vzdialenosti nad 100 metrov, bez toho aby došlo k riziku porušenia dohody v blízkosti hranice nárazníkovej zóny.
- d) Hliadky, pešie aj na vozidlách, môžu byť využité ako forma pozorovania a aj na vyšetrovanie incidentov. Musia udržiavať spojenie so základňou a kedykoľvek byť ľahko rozpoznateľné ostatnými stabilizačnými silami.
- e) Každý incident musí byť zaprotokolovaný a hlásený na veliteľstvo sektoru a stabilizačných síl.

(5) Kontrola priestoru v nočných podmienkach. V situáciách, kedy znepríatelené strany usilujú využiť nočné podmienky na infiltráciu ozbrojených skupín alebo zbraní cez zakázané čiary a priestory, je nevyhnutné vypracovať systém pozorovania, hliadkovania a osvetľovania na zastavenie tejto činnosti. Na detekciu vozidiel môže byť použitý napr. pozemný lokátor, pričom keď sa vozidlo bude približovať bude osvetlené svetlometom. Zvyčajne sa vozidlo potom obráti naspäť. Na zastavenie vozidiel, ktorí nerešpektovali signál, alebo peších „infiltrantov“, sa blokujú cesty pešími hliadkami a zároveň sú na základni roty udržiavané na riešenie situácie v pohotovosti zálohy. Stále hliadky majú byť vybavené svetlicami, ručnými svietidlami, prostriedkami na nočné videnie a spojovacími prostriedkami. Včasné vyrozumenie ostáných hliadok o infiltrácii sa vykonáva prostredníctvom spojovacích prostriedkov. Ak hliadka zbadá narušiteľa, osvetlí ho, a použije výzvu: „Stáť, odhodiť zbrane, ruky hore a nehýbať sa“. Ak sa narušiteľ dá na útek, postupuje sa podľa pravidiel nasadenia. Ak narušiteľ nerešpektuje výzvu a pokračuje v postupe, je možné na jeho zastavenie použiť výstražný výstrel. Priama paľba môže byť použitá iba na účel sebaobrany. Na úspešné hliadkovanie v nočných podmienkach je potrebné zladit' systém prieskumu a plánu osvetľovania, čo je potrebné vopred dobre precvičiť. Zadržaný narušiteľ a ich zbrane budú odsunutý na vypočúvanie. Veliteľstvo stabilizačných síl musí vydať rozkaz obsahujúci ustanovenia o zásadách

spätného odsunu zadržaných narušiteľov na ich územie a o nakladaní s ich zbraňami.

(6) Obmedzenie pohybu stabilizačných síl. Aj keď sa stabilizačné sily môžu pohybovať cez pridelenú nárazníkovú zónu, alebo priestor operácie, môže byť ich pohyb v niektorých prípadoch zakázaný :

- a) Na prístupoch k čiaram prerušenia paľby všetkých znepriatelených strán, dokonca na cestách určených k opusteniu vlastnej nárazníkovej zóny.
- b) Po hostiteľskej krajine. Môže byť potrebné získať pasy, alebo colné certifikáty a prechádzať iba cez dohodnuté priechody, kde miestna polícia vykonáva kontroly. Vo vojensky citlivých priestoroch môže hostiteľská krajina vyžadovať sprievod styčnými dôstojníkmi.
- c) Ak sú vozidlá stabilizačných síl na kontrolných stanovištiach zastavované v rozpore s dohodnutými pravidlami, vodič, alebo veliteľ vozidla sa v žiadnom prípade nepokúšajú o nátlak, ale informujú svoje veliteľstvo na začatie protestnej procedúry.

(7) Národné a miestne sily v nárazníkovej zóne. Nie je prípustné povoliť pohyb žiadnym ozbrojeným silám v nárazníkovej zóne. Civilnej aj vojenskej polícii hostiteľskej krajiny je možné povoliť vstup iba na základe osobitného dohovoru.

(8) Oprávnenie na prehľadávanie a zadržiavanie. Pravidlá tejto činnosti nie sú jednotné, oprávnenia sa vzťahujú spravidla iba na narušiteľov a porušovateľov zákonov. V prípade podozrenia civilných osôb z ilegálnych aktivít, sa tieto odovzdávajú civilnej, či vojenskej polícii hostiteľskej krajiny. Podľa obecných pravidiel sa na kontrolných miestach v nárazníkových zónach stabilizačnými silami sledujú hlavne pokusy o pašovanie zbraní, munície a výbušnín. Civilná doprava však môže byť zastavovaná a vykonané prehľadávanie civilných vozidiel iba na rozkaz veliteľa, keď situácia k takýmto postupom zakladá oprávnenie. Pre niektoré druhy stabilizačných síl platí zákaz konfiškácie zbraní a munície, sú oprávnení iba zakázať prechod. V niektorých stabilizačných jednotkách sa na zabránenie pašovania zbraní, drog a pod. kontrolujú aj vlastné vozidlá. Účelom je zabezpečiť hostiteľskú krajinu, že sily vykonávajú dohľad nad dodržiavaním zákonov ich krajiny aj tým, že zabráňujú kriminálnym aktivitám vlastných príslušníkov.

(9) Oprávnenia hostiteľskej krajiny na zastavovanie a prehľadávanie. Hostiteľská krajina spravidla povoľuje zastavovanie vozidiel stabilizačných síl iba na zistenie identity osádky, avšak nebýva povolené jej ich prehľadávanie. Môže sa stať, že národná polícia na prehľadaní trvá, v tom prípade osádka bude protestovať, avšak nie sa brániť s použitím sily. Ak má osádka spojenie so svojím veliteľstvom, vyžiada si pomoc vojenskej polície stabilizačných síl, ktorá prípadné prehľadanie vykoná, pretože vozidlá a osádky stabilizačných síl nespádajú pod jurisdikciu hostiteľskej

krajiny. V každom prípade sa takéto udalosti hlásia na veliteľstvo, aby mohol byť vznesený protest.

(10) Miesto kontroly a prehľadávania. Miesto kontroly a prehľadávania je autonómne stanovište rozvíňované na cestách a trasách vedúcich z a do nárazníkovej zóny určené na sledovanie a riadenie premávky (pohybu). Stále miesta kontroly a prehľadávania sú zriaďované na hlavných prístupových cestách a nesmú byť presunuté, či uzatvorené bez vedomia veliteľa síl. Dočasné miesta kontroly a prehľadávania môžu byť zriadené na vedľajších cestách, spravidla na rozkaz veliteľa sektoru (práporu), aj keď toto právo si môže vyhradiť veliteľ stabilizačných síl. Miesto kontroly a prehľadávania má byť zreteľne označené farbami a znakmi stabilizačných síl.

a) Úlohy:

1. Kontrola pohybu a vstupu do nárazníkovej zóny, zvlášť v čase krízy.
2. Zabránenie pašovania zbraní, drog a zakázaného tovaru.
3. Kontrola utečencov.
4. Pôsobiť v rámci pozorovacieho plánu stabilizačných síl ako pozorovacie stanovište.

b) Zásady: Posádka miesta kontroly a prehľadávania musí byť pri kontrole a prehľadávaní obozretná, aby sa nedopustila porušenia miestnych zvyklostí a urážky miestneho obyvateľstva.

(11) Jurisdikcia. V niektorých stabilizačných silách je v rámci spravovanej nárazníkovej zóny zriadená ich vlastná jurisdikcia (výkon súdnej moci), čo však vo väčšine prípadov neplatí. V takomto prípade má vojenská polícia stabilizačných síl oprávnenie zadržať akýkoľvek subjekt hostiteľskej krajiny. Civilné osoby, ktoré sa podieľali na incidente môžu byť vyšetrované civilnou políciou zaradenou k stabilizačným silám, alebo, ak stabilizačné sily taký prvok neobsahujú, políciou hostiteľskej krajiny, ktorá osobu predvolá na vyšetrovanie.

(12) Činnosť v naliehavých prípadoch. Ak dôjde k situácii, že civilné osoby budú zistené v nebezpečných priestoroch, ako sú mínové polia apod., mali by byť vyzvané na opustenie priestoru. Aby sa predišlo jazykovým ťažkostiam, je potrebné viditeľne rozmiestniť jednotlivé varovné tabule a nápisy v miestnom jazyku (jazykoch). Ak civilná osoba odmietne priestor opustiť, dopúšťa sa kriminálneho činu a to rovnako v prípade, že fotografuje v zakázanom priestore. Potom sú stabilizačné sily oprávnené osobu zadržať do doby jej prevzatia políciou. Presný postup sa uvádza v SOP (standing operating procedures) stabilizačných síl.

(13) Svedectvo pre súdom. Príslušníci stabilizačných síl spravidla nevystupujú ako svedkovia na súdoch hostiteľskej krajiny. Ich svedectvo býva akceptované v písomnej podobe. V prípadoch vyžadovania svedectva je vždy potrebná konzultácia s právnym odborom stabilizačných síl.

(14) Civilné zhromaždenia. Politické zhromaždenia sa môžu odohrávať aj pri mieste kontroly a prehľadávania na vstupe do nárazníkovej zóny. Za kontrolu politických demonštrácií a kontrolu pohybu týchto zhromaždení je zodpovedná polícia hostiteľskej krajiny. Veliteľstvo stabilizačných síl využíva všetkého svojho vplyvu na zaistenie dostatočnej prítomnosti miestnej polície, aby nedochádzalo k priamemu napadaniu stabilizačných síl. Velitelia sektorov a veliteľstva síl monitorujú plán politických zhromaždení najmä v prípadoch, ak miestna polícia nie je schopná zabrániť davovému zhromažďovaniu demonštrantov domáhajúcich sa vstupu do nárazníkovej zóny, alebo ohrozujúcich miesto kontroly a prehľadávania a iné vojenské objekty. V týchto prípadoch policajné jednotky stabilizačných síl, ak sú pričlenené, posilňujú miestnu políciu. Iba v prípade, že všetky uvedené možnosti zlyhajú, sú jednotky oprávnené na vytláčenie davu. Ak sú na to použité neozbrojené jednotky, sú tieto podporované jednotkami ozbrojenými. Použitie zbraní je na rozhodnutí príslušného veliteľa. V obidvoch prípadoch je potrebné zreteľné a efektívne varovanie a použitie čo najmensej sily.

4.02.3 Kontrola ciest, cestná kontrola

(1) Vojenské jednotky sú z hľadiska taktických a logistických presunov závislé od cestnej siete. Táto sieť musí byť kontrolovaná a chránená na všetkých miestach, ktoré si to budú vyžadovať. Cieľom je včas odhaliť hrozby a zamedziť nebezpečenstvu alebo ho obmedziť použitím vhodných opatrení. Často to možno dosiahnuť nepretržitým sledovaním ciest. Kontrola cestnej siete je tiež veľmi dôležitá pre stabilitu priestoru a na obnovu hostiteľskej krajiny.

(2) Všeobecné postrehy a úvahy:

- a) Úplné sledovanie všetkých komunikácií v rámci priestoru operácie môže byť zabezpečené len použitím veľkého množstva jednotiek, ktoré obyčajne nie sú k dispozícii. Preto je táto zásada zdôrazňovaná počas celej operácie. Dôležité a ťažko ohrozené úseky musia byť chránené prostredníctvom opevnených miest (strongholds) a neustále sledované a hliadkované. Väčšie úseky musia byť podporované vzdušným sledovaním z vrtulníkov a pomocou technických prostriedkov. Dôležité je pritom hliadkovať v rôznom čase a rozvinúť dočasné kontrolné miesta v rôznych postaveniach.
- b) Životne dôležitá infraštruktúra, akou sú železničné stanice, prístavy, tunely, mosty a dôležité zariadenia pre energetické zásobovanie, musí byť chránená tak, ako objekty a nehnuteľnosti.
- c) Rozvinutie síl na ochranu komunikácií musí byť úzko koordinované s ostatnými zasadenými jednotkami na ochranu objektov a konvojov. Ako reakcia proti náhlým útokom nepravidelných síl môžu byť k dispozícii aeromobilné zálohy.

- d) Bezpečnosť ciest môže byť tiež dosahovaná pomocou pasívnych opatrení akými sú: riadenie presunov konvojov, vhodný výber ciest a ďalšie aktivity nesúvisiace s použitím cesty, napríklad prelet nad týmito cestami, riadenie premávky políciou hostiteľskej krajiny a pod.

(3) Odporúčanie možného zloženia (personál a výzbroj). Veľkosť zasadených jednotiek, či už hliadok, prvkov na zablokovanie ciest alebo kontrolných miest, závisí od viditeľnosti terénu a od množstva, dôležitosti a zraniteľnosti kritických úsekov pozdĺž cesty.

- a) Zloženie hliadky vyplýva z princípov odseku (4).
- b) Zloženie pre zablokovanie cesty musí zabezpečiť dostatok síl na ochranu cestných zátarás, predovšetkým počas ich počiatočného obsadenia.
- c) Kontrolné miesto býva zvyčajne obsadzované v sile najmenej čaty, ale celková požadovaná sila závisí od množstva kontrolovaných ciest a od intenzity premávky, ktorá sa na týchto cestách očakáva.

(4) Vykonanie

a) Všeobecne:

- 1. Ochrana ciest a ich kontrola by mala byť realizovaná kombinovaným systémom blokovania (zatarasenia) ciest, zriadenia kontrolných miest a hliadok medzi nimi.
- 2. Blokovanie ciest a kontrolné miesta sú prostriedky na riadenie presunov po cestách, železničnej trati a chodníkoch. Blokovanie cesty je využívané na zablokovanie alebo uzatvorenie cesty pre vozidlá i pešiu prevádzku, kým kontrolné miesta môžu mať viac obmedzujúci a špecifickejší účel vzhľadom na ich názov, teda môže ísť o kontrolné miesto vozidiel, kontrolné miesto osôb ap.

b) Blokovanie (zatarasenia) komunikácií môže mať jeden alebo viac z nasledujúcich účelov:

- 1. Udržiavať rozsiahlu kontrolu presunov po cestách, čiastočne tým upokojovať miestne obyvateľstvo.
- 2. Zmariť presun zbraní a výbušnín.
- 3. Pomáhať pri presadzovaní kontroly ľudí i materiálu.
- 4. Zhromažďovať informácie a údaje o podozrivých osobách, vozidlách a o ich pohybe.

c) Možné typy cestného blokovania:

- 1. Pripravované. Tieto majú trvalý alebo časovo obmedzený charakter a môžu byť umiestnené na hlavných cestách, predovšetkým blízko hranice, na predmestiach alebo na okraji kontrolovaného priestoru.
- 2. Náhle (snap). Môžu byť nainštalované pozemnými jednotkami už pri hliadkovaní alebo silami rýchlej reakcie, ktoré sú zasadené vrtulníkom.

2.1 Pozemné. Môžu byť používané na kontrolu menších úsekov, niekedy v prospech spravodajskej činnosti. Spočiatku môžu dosiahnuť moment prekvapenia a úspech, avšak keď sa už ich umiestnenie stane vo všeobecnosti známe, v zastavaných oblastiach majú zriedka dlhšiu dobu životnosti než 10 minút, potom rýchlo strácajú svoj úžitok.

2.2 Vrtuľníkové. Primárne sú využívané na vidieku, VCPs môžu byť využívané na ovládnutie priestoru len na obmedzený čas. Môžu vziať iniciatívu nepriateľským skupinám a pomáhať pri potlačovaní ich činnosti na zemi. Rozvinovanie VCPs vrtuľníkom poskytuje určité výhody, akými sú udržiavanie iniciatívy, flexibilita rozvinovania a možnosti širokého pokrytia. Príležitosti na zajatie, zadržanie alebo narušenie nepriateľskej aktivity sú vysoké. Nevyhnutnou podmienkou na vyhnutie sa šablónovitému umiestňovaniu a na udržanie iniciatívy sa stáva nepredvídateľnosť.

d) Kontrolné miesta.

1. Všeobecne. Kontrolné miesta sú budované bezpečnostnými (ochrannými) silami na zaistenie vojenskej prítomnosti v osídlených oblastiach, kde môže dôjsť k nepokojom alebo výtržnostiam.

2. Úlohy kontrolného miesta sú:

2.1 Kontrolovať všetky vozidlá a pešiu premávku tak, aby sa nevytvárali zápchy, aby odhalené recidivisti mohli byť zatknutí a tiež môže byť vydaný zákaz vychádzania. (Zásady prehľadávania vozidiel, osôb – príloha A, B).

2.2 Ovládnuť priestor zodpovednosti v okolí kontrolného miesta. To zahŕňa udržiavanie stavu zákonnosti a plnenia nariadení prostredníctvom lokálneho hliadkovania so zameraním sa na zabránenie škôd na majetku alebo zranení ľudí a tiež rozptýlenie skupín ľudí, aby sa zabránilo ich zhromažďovaniu sa do davu. Dôležité je aj monitorovanie alebo zabránenie pohybu kontrabandu.

2.3 Zákonné použitie jednotiek v súvislosti s kontrolnými miestami musí byť jasne definované a dodržiavané. Je obzvlášť dôležité, aby zákonné požiadavky boli pripravené ešte v počiatočnej fáze plánovania, kedy sa môže objaviť potreba určitých korekcií pre kontrolné miesta.

3. Využitie civilných orgánov. Civilná polícia na vojenských kontrolných miestach je zasadená, aby:

3.1 Uplatnila svoju špecifickú právomoc pri prehliadke osôb, ich zatýkaní a zadržaní, ak takáto právomoc nie je u vojenských síl postačujúca.

- 3.2 Vzali do policajnej väzby osoby alebo prevzali majetok zadržaný vojenskými jednotkami.
- 3.3 Slúžili ako prepojenie s obyvateľstvom.
- 3.4 Slúžili ako prekladatelia.
- 4. Zloženie (layout). Zloženie každého kontrolného miesta je mierne odlišné, avšak na všetkých kontrolných miestach by mali byť:
 - 4.1 Zábrany (barriers).
 - 4.2 Veliteľstvo kontrolného miesta.
 - 4.3 Stála hliadka (standing patrol).
 - 4.4 Vyčkávací priestor.
 - 4.5 Priestor na vykonanie osobnej prehliadky.
 - 4.6 Oddelený a chránený priestor pre zadržané osoby.
 - 4.7 Administratívny a odpočinkový priestor.
 - 4.8 Dopravné prostriedky (transport).
- 5. Spôsob prevádzky. Kontrolné miesta by mali byť riadené nasledujúcim spôsobom:
 - 5.1 Veliteľ kontrolného miesta alebo jeho zástupca musí byť po celý čas na tomto mieste prítomný.
 - 5.2 Pohyb všetkých vozidiel i peších osôb by mal byť usmerňovaný cez zábrany a ich kontrola by mala prebiehať v súlade s platnými rozkazmi. Kontrolu vykonáva v priestore zábran civilná polícia, pokiaľ je k dispozícii, inak ju vykonávajú hliadky strážiace bariéry alebo poddôstojníci (NCOs).
 - 5.3 Veliteľ kontrolného miesta by mal zabezpečiť, aby bol priestor okolo kontrolného miesta strážený (hliadkovaný). Presný priestor zodpovednosti závisí od typu miesta a osádky, ktorá je k dispozícii. Veliteľ musí mať na pamäti, že zaistovanie chodu kontrolného miesta je jeho hlavnou úlohou, a ak dôjde k nejakému incidentu v tomto priestore, s ktorým si nevie efektívne poradiť, musí vyžiadať pomoc.
 - 5.4 Veliteľ kontrolného miesta musí mať prehľad o všetkých incidentoch a dôležitých udalostiach odohrajúcich sa na kontrolnom mieste.
 - 5.5 Veliteľ musí dôkladne posúdiť efektívnosť kontrol, napríklad počas špičky, avšak kontrolné miesto musí byť neustále schopné plniť úlohy, i napriek nahromadenému davu netrpezlivých osôb alebo nahromadených vozidiel.
- 6. Rozkazy. Veliteľ by mal vydať písomné rozkazy určujúce povinnosti podriadených a hlavne stupeň sily, ktorú môžu použiť v medziach zákona, vrátane rozkazov na použitie paľby.

7. Spojenie. Jednoduchou a účinnou formou spojenia v prípade incidentu v zastavanej oblasti je siréna. Pri zvuku sirény všetky hliadky v priestore nasadnú na vozidlá. Spojenie je nutné zabezpečiť z veliteľstva kontrolného miesta k:
 - 7.1 Nadriadenému veliteľstvu.
 - 7.2 Hliadkam.
 - 7.3 Administratívne a odpočinkovému priestoru.
8. Doklady totožnosti. Dokladom totožnosti môže byť ID karta, vodičský preukaz alebo iný úradný dokument vydaný vládou alebo zamestnávateľom. Počas spoločenských nepokojov sa bude pravdepodobne veľa ľudí usilovať mať nejaké doklady totožnosti, avšak tí, ktorí nemajú žiadny oficiálny štatút sa musia spoliehať len na osobnú korešpondenciu apod. Doklady by mali byť preto vždy dôkladne kontrolované (ak ich je viacej navzájom porovnávané) a tiež dôkladne porovnávané a kontrolované so zoznamom hľadaných osôb.
9. Činnosť pri opúšťaní miesta cestných zábran alebo kontrolného miesta. Pred opustením miesta náhlejšieho cestnej zábrany by mala byť vykonaná obhliadka po oboch stranách cesty v každom smere až po hranicu viditeľnosti (horizont). To by malo odhaliť každú zbraň alebo ďalšie veci, ktoré mohli byť náhle odhodnené prepravcami, keď zbadali na ceste zábranu (blokáciu cesty).

4.02.3.1 Zriaďovanie miest zatarasenia komunikácie, prehľadávania a kontroly

(1) Kritéria umiestnenia. Doterajšie skúsenosti ukázali, že kritéria na umiestnenie miesta zatarasenia komunikácie, prehľadávania alebo kontroly sú:

- a) Cestná skupina sa má nachádzať v takej pozícii, aby prichádzajúce vozidlo malo dostatok času na zastavenie (vyhnite sa prudkým zákrutám, zrázom, kopcom, atď.).
- b) Príslušníci uzavieracej skupiny by mali byť umiestnení na takom mieste, odkiaľ osádka prichádzajúceho vozidla ešte neuvidí cestnú skupinu, aby títo príslušníci mali dostatok času na jej včasné varovanie a na rozmiestnenie uzavieracích zatarasovacích prostriedkov, ak to bude nevyhnutné.
- c) Hliadky by sa mali navzájom podporovať.
- d) Konkrétny priestor činnosti miesta blokovania komunikácie musí byť pred vlastnou činnosťou dôkladne skontrolovaný.

(2) Zásady pri vstupe do priestoru. Za predpokladu, že hliadka pozostáva najmenej z 12-tich osôb tieto zásady by mali byť nasledovné:

- a) Hliadka by mala mať pevný rámec, ideálne s veliteľom, ktorý najskôr pozorne vizuálne preskúma priestor určený na zablokovanie komunikácie. Veliteľ hliadky tam potom umiestni cestnú a uzavieraciu skupinu

a skontroluje celý okolitý priestor pomocou ďalekohľadu. Potom môže rozhodnúť, či všetky skupiny rozostaví na ceste, alebo si ponechá jednu skupinu na pozorovanie, alebo či bude jedna skupina viesť sprievodnú hliadkovaciu činnosť.

- b) Hliadkovací tím, ktorý sa nachádza v cestnej skupine, zostáva počas presunu uzavieracej skupiny do jej priestorov v stave ostrážitosti.
- c) Uzavieracie skupiny sa priblížia k miestu svojho pôsobenia a prehľadajú (vyčistia) svoje nastávajúce pozície. Veliteľ tejto skupiny s ďalším príslušníkom obsadia svoju pozíciu cestou, ostatní sa skryjú na dohľad v priestore 50 metrov ďalej. Čelná hliadka umiestni zátarasy, tzv. ježkov, ktoré budú pripravené na ich zasunutie naprieč cesty. Všetko by malo byť skryté (záleží na tom, akú taktiku sa rozhodne veliteľ uplatniť, či nariadi, kto tam má zotrvať).

(3) Úlohy členov cestnej skupiny:

- a) Veliteľ hliadky. Zostáva na ceste, používa rádiovú vysielaciu, aby riadil kontrolu registračných značiek vozidiel. Vyberá vozidlá na prehliadku. Musí mať aj alternatívny zdroj signálu, to je píšťalku, aby v prípade potreby spustil činnosť uzavieracej skupiny.
- b) Zastavovateľ vozidiel (stopper). Zastavuje vozidlá, hovorí s osádkou, kompletuje vhodné usporiadanie vozidiel.
- c) Pátrač (searcher). Ihneď ako dostane úlohu na prehliadku vozidla, odloží si výstroj a zbrane, ktoré by mu bránili pri tomto výkone a nechá ich u vojaka, ktorý zabezpečuje jeho krytie. Zameriava sa na priestory vozidla, ktoré majú byť prehľadané. Tiež prehľadáva osádku vozidla.
- d) Krycí vojak (cover-man). Pokrýva (sleduje) osádku vozidla zo skrytého priestoru a ochraňuje výstroj pátrača. Cestná skupina by nemala byť uzavretá v príliš malom priestore, ale mala by byť rozčlenená pre prípad, že sa objavia nejaké problémy.

(4) Zásady pri odchode hliadky z priestoru:

- a) Cestná skupina sa uvedie do pozície bdlosti.
- b) Uzavieracie skupiny sa znovu zoskupia, pozbierajú cestné zatarasovacie prostriedky a odídu zo svojich pozícií.
- c) Možno je oklamanie nepriateľa tak, že počas opúšťania priestoru tam zostane ešte určená hliadka, čím sa nepriateľovi znemožní zistiť presnú dobu odchodu.

(5) Činnosť pri výskyte problémov :

- a) Objavenie nelegálnych predmetov a osôb.
 - 1. Informujte o tom operačné stredisko.
 - 2. Zadržte podozrivé osoby a vozidlá, prehľadajte ich, zabráňte ich úniku a zvážte možnosť použitia minimálnej sily.

3. Ak sa vozidlo stáva miestom zločinu, zvážte možnosti uchovania právnych dôkazov.
 4. Vytvorte účinný kordón priestoru, aby zadržané osoby nemohli prijať pomoc.
- b) Osoby odmietajú prehliadku. V prípade, že osoba nedovolí skontrolovať svoje vozidlo, veliteľ hliadky by mal:
1. Informovať operačné stredisko.
 2. Ak nie je k dispozícii polícia, znovu požiadať o súhlas prehľadať vozidlo.
 3. Ak sa osoba odmieta podrobiť legitímnej prehliadke, potom musí byť voči nej zakročené v súlade s bežnými štandardnými operačnými postupmi.
 4. Ak sa pri následnej kontrole nič nenájde, vyplňte formulár hlásenia (vodičovi ponechajte kópiu) a umožnite vodičovi pokračovať v ceste.
 5. Oznámete všetky podrobnosti po návrate na základňu.
- c) Osoby sa snažia opustiť vozidlo počas prehliadky.
1. Požiadajte ich, aby zostali vo vozidle.
 2. Vysvetlite im svoju legitímnu moc, využívajte pritom bežné argumenty.
 3. Použite minimálnu silu na udržanie osádky vo vozidle až pokiaľ sa nedokončí jeho prehliadka. Neustále informujte operačné stredisko o postupe.
 4. Ako posledná možnosť je zadržanie osôb.

4.02.4 Sprevádzanie konvojov (convoy escort)

(1) Ochrana konvojov je nevyhnutná pre zaistenie bezpečnosti a ochrany prepravy osôb alebo tovaru z jedného miesta do druhého. Zahŕňa skutočnú ochranu pochodovej osi (trasy) určenej na presun, ako aj sledovanie a prieskum trasy, pričom je potrebné mať pripravenú zálohu, ktorá bude pomáhať eskorte. Obzvlášť je to dôležité v prípadoch, keď dopravné alebo logistické trasy nie sú zabezpečené, potom je ochrana konvojov životne dôležitá pre celú operáciu.

(2) Všeobecné postrehy a úvahy:

- a) Konvoje zvyčajne používajú zabezpečené cestné komunikácie (komunikačné trasy). Musia byť sprevádzané eskortami. Ich sila a výzbroj by mala byť odvodená od veľkosti, zloženia a dôležitosti konvoja, od situácie vyskytujúcej sa pozdĺž trasy a od jej dĺžky. Navyše konvoj môže byť kontrolovaný pozemnými a vzdušnými hliadkami a kritické úseky trasy môžu byť zabezpečované sledovaním. Aby sa zachovala kontinuita celkového upovedomovania o situácii (situational awareness) počas trvania presunu konvoja, je odporúčané použitie sledovacieho systému

vlastných síl „Blue Force Tracking System“ (založený na princípe GPS).

b) V prípade nutnosti môže trasu preskúmať samostatná predsunutá alebo prieskumná jednotka, ktorá môže dočasne obsadiť kritické úseky alebo miesta a zablokovat' cestu pre ďalšiu dopravu. Jednotky pôsobiace pozdĺž trasy konvoja by sa mali odpútať od úloh bezpečnostných síl a mali by pomáhať pri plnení úloh eskorty.

c) Pred uskutočnením eskorty by mali byť preskúmané niektoré špecifické problémy týkajúce sa konvoja, predovšetkým by sa však malo preskúmať:

1. Viac než jedna trasa konvoja.
2. Možnosti obídenia kritických úsekov, akými sú dediny, úzke priechody, mosty alebo tunely, prípadne miesta blokácií a demonštrácií.
3. Kapacita ciest, mostov, tunelov.
4. Kontrolné miesta, odpočinkové miesta, vojenské zariadenia, stanice prvej pomoci, miesta logistických zásob po trase.
5. Kriticky ohrozené miesta pozdĺž trasy.
6. Riziká použitia improvizovaného výbušného zariadenia (IED) a mínových polí.
7. Použitelnosť rádiového spojenia.

d) Všetky tieto informácie by mali byť dopĺňané o informácie získané od obyvateľov žijúcich popri trase konvoja, z hlásení hliadok a pod.

(3) Odporúčanie možného zloženia. Vozidlá eskorty sú zvyčajne obrnené vozidlá, ktoré by mali byť vybavené:

- a) Dostačujúcimi rádiovými komunikačnými prostriedkami.
- b) Mapami, GPS.
- c) Dymovými granátmi na zadymovanie pri úniku a na zníženie viditeľnosti pre ostreľovačov.
- d) Prostriedkami na potlačenie davu a nepokojov (crowd and riot control).

(4) Realizácia, vrátane informovania, referovania (reporting) a posúdenia:

a) V prípravnej fáze na presun konvoja by mali byť vykonané nasledujúce opatrenia:

1. Utajenie, nešírenie informácií o podrobnostiach konvoja.
2. Koordinácia s podpornými jednotkami, akými sú:
 - 2.1 Zdravotnícke jednotky.
 - 2.2 Jednotky údržby a obnovy.
 - 2.3 Jednotka EOD.
 - 2.4 Vojenská polícia.
 - 2.5 Styčné tímy civilnej polície (HN alebo koalíčné).
 - 2.6 Jednotky palebnej podpory.

2.7 Ženíjné jednotky.

2.8 Experti a prostriedky RCHBO.

2.9 Útočné/bojové vrtuľníky.

2.10 Prostriedky elektronického boja (EW).

2.11 Prvky na ochranu síl.

- b) Vozidlá eskorty môžu byť rozdelené, ak je to možné, na čelnú, bočnú, hlavnú (centrálnu) a tylovú eskortu a tiež aj na sily reakcie. V prípade, že na takéto úplný systém opatrení nebude k dispozícii potrebná sila, mala by byť v eskorte hlavne čelná a hlavná eskorta a tiež sily reakcie.
- c) Pri realizácii eskorty konvoja je nutné vyhnúť sa boju s nepriateľskými silami, ak je to možné, avšak ochrana konvoja má najvyššiu prioritu. Veliteľ transportu musí zabezpečiť nepretržité velenie a riadenie (C2) s nadriadeným veliteľom, v prípade potreby i použitím vrtuľníka ako retranslačnej stanice, prípadne pomocou satelitného telefónu. Navyše musí byť zabezpečené spojenie s každou jednotkou, ktorá chráni konvoj. Každá špeciálna udalosť, akou je výskyt demonštrácií alebo prekážok po trase, musí byť okamžite hlásená.
- d) Presuny konvojov by mali byť uskutočňované len počas denných podmienok, z dôvodu ich jednoduchšieho vykonania a znemožnenia nepriateľských akcií vykonávaných pod rúškom tmy.
- e) Nadriadený veliteľ musí v priebehu realizácie zabezpečiť:
 - 1. Ochranu trasy.
 - 2. V prípade potreby vyslať dopredu aeromobilné sily na ochranu kritických úsekov.
 - 3. Priamu leteckú podporu na vyžiadanie.
 - 4. Bojovo pripravené delostrelectvo alebo mínomety.
 - 5. Zálohy pripravené na presun.
- f) Konvoje, ktoré používajú verejné komunikácie, musia byť sprevádzané políciou z dôvodu regulovania civilnej dopravy. Pri opakovaných presunoch konvojov by mali byť použité rôzne trasy.
- g) Pri odovzdávaní konvojov inému orgánu alebo pri zastavení z dôvodu odpočinku, sa obyčajne využívajú vlastnými silami vybudované chránené opevnenia. Ak to nie je možné, musí byť tento priestor vopred preskúmaný a chránený mobilnými silami.
- h) Logistická podpora by mala byť zabezpečená minimálne na 24 hodín.

4.02.4.1 Ochrana malých cestných konvojov

(1) Všeobecne. Pri premiestňovaní a pohybe malých izolovaných špeciálnych jednotiek a pri premiestňovaní príslušníkov miestnej administratívy sa môžu používať malé cestné konvoje. Pritom však vždy vzniká nebezpečenstvo možnosti ustálenia pravidelne opakujúceho sa systému presunu. Je záležitosťou disciplíny, aby sa

na sledovaných cestách udržiaval nepravidelný systém, čo sa týka rýchlosti a časového rozvrhu kolóny alebo vozidiel. Zanedbaním tejto skutočnosti sa môžu ohroziť životy a výzbroj, čo môže nepriateľovi napomôcť k čiastočnému úspechu, ktorý by inak ťažko dosiahol. Bežným rysom všetkých konvojov na cestách by malo byť vzdušné pozorovanie. Ak je stav ohrozenia v oblasti vysoký, malo by sa zvážiť použitie predsunutého pozorovateľa na palube lietadla (ABFAC) a to v prípade, že bude dostupná priama letecká podpora. Ďalej je potrebné stanoviť kontrolné body, po dosiahnutí ktorých sa podáva hlásenie.

(2) Klasifikácia veľkosti konvojov. Malý konvoj sa skladá zo skupín (vedúca, hlavná, záložná alebo úderná). Veľké konvoje sú rozdelené do kolón a tie do skupín (umožňujúcich jednej z nich pôsobiť ako záložná alebo ako úderná skupina), ak sú vyhodnotené podmienky na takúto prevenciu. Veľmi malé časti by sa nikdy nemali presúvať v menšom počte než dve vozidlá, každé vozidlo musí byť vybavené vlastnými spojovacími prostriedkami a jeho osádka osobnými zbraňami.

(3) Vedúca skupina. Úlohou vedúcej skupiny je vyčistiť trasu od akýchkoľvek prekážok a varovať hlavnú skupinu pred akýmkoľvek nebezpečenstvom. Mala by sa pohybovať dostatočne ďaleko vpredu, aby dokázala odstrániť malé prekážky bez toho, aby ich hlavná skupina musela obchádzať. Vedúca skupina musí obsahovať ženijné, prieskumné alebo úderné časti, vycvičené na rozpoznávanie možností výskytu zamínovaných priestorov alebo priestorov s výbušnými zariadeniami.

(4) Hlavná skupina. Ideálne by mala byť zložená z prieskumných jednotiek na obrnených vozidlách alebo ľahko pancierovaných vozidlách, obzvlášť ak sa vyskytuje možnosť ohrozenia. Typické zoradenie kolóny by mohlo byť nasledovné:

- a) Obrnené prieskumné vozidlá – najmenej 2.
- b) Konvoj/vozidlo s veľmi dôležitými osobami (Very Important Persons – VIPs).
- c) APC (obrný transportér) / ICV (bojové vozidlo pechoty) s veliteľom kolóny.
- d) Pechota na vozidlách.
- e) Vozidlo (vozidlá) logistického zabezpečenia (na dopravu potravín, nevyhnutnej humanitárnej pomoci a náhradných dielcov a pod.).

(5) Záložná alebo úderná skupina. Mala by sa pohybovať dostatočne ďaleko za skupinou priamej ochrany hlavnej skupiny, aby bola schopná voľnej akcie, ak by táto skupina ochrany bola prepadnutá alebo atakovaná kolóna. Záložnou skupinou môžu byť jednotky QRF (síl rýchleho nasadenia) na vrtuľníku. Ideálne by mohla byť zložená najmenej z dvoch vrtuľníkov, čím sa umožní väčšia pružnosť pohybu a akcie.

(6) Velenie a riadenie. Veliteľ kolóny velí kolóne zo svojej pozície v konvoji. Preto je základom dobre zabezpečené rádiové spojenie v rámci celej kolóny spoločne.

čne so spojením s miestnym veliteľom bezpečnostných síl v prípade, že by konvoj požadoval pomoc. Ak je možné, vždy treba plánovať náhradné trasy, obchádzky, plány ústupu a zabezpečiť pre veliteľov skupín (alebo aj vozidiel) potrebné pomôcky – buzola, GPS, apod.

(7) Spolupráca. Štáb presúvajúcej sa zostavy zodpovedá za to, že plány presunu budú v súlade s opatreniami miestnych veliteľov, od ktorých môže byť požadovaná pomoc pri ochrane konvoja prechádzajúceho cez ich územie. Toto zahŕňa opatrenia týkajúce sa presunu, trasy, časového rozvrhnutia a veľkosti eskorty ako aj ochrany ľahko krytých vozidiel, ak hrozí riziko incidentu.

(8) Letecká podpora. Na prieskum plánovanej pochodovej osi (trasy), po ktorej má prechádzať konvoj a na jeho bočnú ochranu sa môžu využívať vrtuľníky. Pred vlastným presunom vozidiel sa v rámci zisťovania bezpečnosti trasy môžu preskúmať aj ďalšie nepriateľské aktivity. Počas presunu konvoja môže letectvo poskytovať bočné hliadkovanie a čelný prieskum, aby sa zistila možnosť incidentov, zdržaní, alebo útočných pozícií nepriateľa.

(9) Príprava vozidiel. Pri zvažovaní pôsobenia vozidiel by sa mal osvojiť jeden alebo viacero nasledujúcich bodov, týkajúcich sa ich ochrany:

- a) Na vozidlách by mala byť odmontovaná akákoľvek obmedzujúca nadstavba, aby vojaci mali čisté zorné pole pre paľbu a pozorovanie a voľnosť rýchleho opustenia vozidla. Použitie vriec s pieskom môže znížiť zranenia spôsobené mínami/výbušnými zariadeniami v neobrnovaných vozidlách.
- b) Zadné výklopné dvere by mali byť vysadené alebo odmontované.
- c) Každý transport by mal byť vybavený vlečnými hákmi a mal by mať adekvátnu výbavu nástrojov a vlečných prostriedkov. Na odstránenie prekážok by mali byť k dispozícii mínové detektory a pevné laná.
- d) Pri neozbrojenom transporte by mali byť na vozidlách namontované lafety pre guľomety.
- e) Na prednej strane vozidla by mali byť namontované „strihače“ nástražných drôtov, ktoré by mali ochrániť osoby na vozidle pred úmyselne natiahnutými drôtmami cez cestu a tiež tam môže byť namontovaná radlica, kovová mriežka (brána), ktorá umožní odtlačiť stranou ľahké bariéry.
- f) Vojaci v zadnej časti transportného vozidla by mali sedieť tak, aby smerovali tvárou von a dozadu, pričom akékoľvek zásoby alebo balíky by mali byť poukladané v strede vozidla.

(10) Činnosť pri útoku. Pri nepriateľskom napadnutí konvoja sa musí ihneď automaticky začať realizovať vopred nacvičená činnosť. Keď sú jednotky na vozidlách prepadnuté a prinútené zastaviť vo vnútri nebezpečného priestoru bezprostrednou činnosťou môže byť:

- a) Aktivujú sa zadymovacie prostriedky a stráže, ktoré zabezpečujú ochranu konvoja, začnú hádzať dymové granáty, čím viažu na seba prepadvú skupinu, zatiaľ čo ostatní vojaci vystúpia z vozidiel a presunú sa do miesta zhromaždenia podľa daných inštrukcií a nakoniec sa do tohto priestoru presunú aj stráže.
- b) Zároveň veliteľ nariadi smer, v ktorom majú jednotky vystupovať z vozidiel.
- c) Ako náhle sa jednotky zhromaždia a veliteľ lokalizuje útočníkov, ihneď by sa mal začať protiútok.
- d) Nesmie sa pritom v akomkoľvek štádiu spustiť neuvážená a nevyberavá streľba, najmä tam, kde sa môžu vyskytnúť nevinné prízerajúce sa osoby.

4.02.4.2 Ochrana veľkých cestných konvojov

(1) Všeobecne. Kolóna vozidiel je obzvlášť atraktívnym cieľom, najmä v neprístupnom prostredí a v odlahlých priestoroch. Nepriateľské skupiny môžu atakovať cestné konvoje buď priamym prepadvom alebo umiestnením výbušných, či inak obmedzujúcich prostriedkov na ceste. Veľký konvoj je taký, ktorý je rozdelený do viac než jednej kolóny a kde kolóna je rozdelená do viac než jednej skupiny. Mnohé princípy popísané už pri malých konvojoch sa aplikujú aj tu, zvlášť potreba starostlivého plánovania, inštruktáž a vzdušné pozorovanie počas presunu konvoja. Navyše by malo byť zabezpečené:

- a) Preventívne opatrenia určené na zabránenie útokom alebo na minimalizáciu ich účinkov.
- b) Taktické zoskupenie na ochranu konvoja prostredníctvom obrnenej a ak to situácia vyžaduje aj delostreleckej a leteckej podpory.
- c) Okamžitá dostupnosť mobilnej zálohy, ktorou by mohli byť aeromobilné reakčné sily.

(2) Potreba znalosti princíпов. Plány presunu by nemali byť nikdy vopred prezradené nikomu, kto ich nemusí poznať a vždy by sa malo uvažovať o klamných možnostiach. Tam, kde sa cestná komunikácia využíva pravidelne, môžu byť podniknuté bezpečnostné opatrenia, ktoré nemusia byť nevyhnutné na nepravidelne využíwanej ceste.

(3) Spravodajstvo a prieskum. Spravodajské informácie o možnej nepriateľskej aktivite by mali byť získavané po oboch stranách plánovanej pochodovej osi (trasy) presunu, pričom prieskum musí byť vykonávaný s využitím vhodných klamných opatrení, aby sa zabezpečila ochrana utajenia akcie. Hlavné zameranie:

- a) Identifikácia zúžených miest a možných priestorov pre prepadv (pascu).
- b) Odhad potreby eskorty a požadovanej účelovej organizácie.
- c) Nutnosť akejkoľvek špeciálnej prípravy, akou je rozostavovanie hliadok, čistenie (odmínovanie) okraja cesty, hliadkovanie zvlášť nebe-

zpečných priestorov atď., východiskom by mal byť vzdušný prieskum. Výsledky prieskumu je vhodné využiť pre informovanie veliteľov vozidiel .

d) Všetky možné odbočky a alternatívne cesty.

e) Možné problémy pri velení a spojení.

f) Regeneračné potreby a zdravotnícke podporné aktíva.

(4) Organizácia konvoja. Používajú sa nasledujúce ustanovenia:

a) Eskorta. Jednotka/skupina určená na poskytovanie ochrany kolóny, ktorá má svojho vlastného veliteľa.

b) Kolóna. Kolóna (zoskupenie vozidiel v prúde za sebou), ktoré sú ochraňované eskortou a velí jej veliteľ kolóny.

c) Konvoj. Jedna alebo viacej kolón vozidiel s eskortou idúcich v prúde za sebou. Veliteľ konvoja je celkovým veliteľom presunu.

(5) Veľkosť eskorty. Sila a zloženie eskorty budú závisieť na veľkosti ohrozenia, veľkosti kolóny vozidiel a na dostupných silách. Ideálna je zmiešaná eskorta obsahujúca obrnené a pechotné zložky s možnosťou využitia letectva. Prieskumná jednotka na obrnených transportéroch (bojových vozidlách) je vhodná ako obrnený článok eskorty a pechota by mala byť tiež prepravovaná v obrnených transportéroch. Ženisti by mali uskutočňovať drobné opravy mostov a ciest, detekovať a likvidovať míny a odstraňovať prekážky.

(6) Zostava. Konvoj by mal byť rozdelený do jednotlivých kolón a tie do skupín a každá skupina by mala mať svojho vlastného veliteľa. Odstup medzi skupinami by mal byť prispôsobený tak, aby sa minimalizoval počet vozidiel, ktoré by sa mohli zaplietť do akejkoľvek nástrahy. Odstup medzi vozidlami v skupine bude závislý na dôvernosti prostredia krajiny, rýchlosti pohybu konvoja a na potrebe kontroly a vykonávania údržby techniky.

(7) Organizácia eskorty. Eskorta je obvykle zložená z predsunutej hliadky, ochrannej skupiny a záložnej alebo údernej skupiny. Sila eskorty bude závisieť na veľkosti ohrozenia a teréne.

(8) Mobilná záloha. Mobilná záloha, ktorá je oddelená od konvoja, by mala byť schopná zasiahnuť ihneď, ak bude konvoj napadnutý. Z dôvodu okamžitej pohotovosti bude pozostávať z pechoty pripravenej na zásah umiestnenej na rýchlych prepravných prostriedkoch, najlepšie na vrtuľníkoch. Plánovanie zásahu mobilnej zálohy by malo obsahovať koordináciu pechoty a letectva a zaistenie vzdušnej a možno aj delostreleckej podpory. Ak vznikne veľké riziko, alebo ak hrozí bezprostredné napadnutie konvoja, mobilné prostriedky musia byť schopné čo najrýchlejšieho priblíženia, napr. vrtuľníky s mobilnou zálohou musia byť ponechané určitú dobu vo vzduchu. V prípade zlého počasia, kedy nemôžu letecké

prostriedky lietať, musia byť naplánované alternatívne možnosti presunu mobilnej zálohy.

(9) Obnovenie funkčnosti vozidiel. Mali by byť spracované plány na okamžité obnovenie funkčnosti a opravu vozidiel. V každom veľkom konvoji by mali byť zaradené opravárenské vozidlá a v každej skupine by mali byť aj vhodné mechanizmy. V nariadeniach pre presun konvoja musí byť zahrnutý aj plán na obnovu a opravu vozidiel. Normálne sa skupina konvoja zastaví na dlhšiu dobu vtedy, ak treba odtiahnuť poškodené vozidlo alebo ak ho treba odovzdať opravárenskej sekcii, ktorá je súčasťou konvoja. Môžu sa však vyskytnúť okolnosti, kedy bude nevyhnutné radšej zanechať vozidlo namiesto, než by sa tam mal konvoj zdržiavať.

(10) Zdravotnícka pomoc. Mali by existovať plány na rýchlu zdravotnícku pomoc. V každom veľkom konvoji by mali byť zdravotnícke vozidlá a v každej skupine by mal byť zdravotnícky personál. V nariadeniach pre presun konvoja musí byť zahrnutý aj zdravotnícky plán. V prípade nebezpečenstva by mala byť umožnená aj evakuácia zranených vrtuľníkom (MEDEVAC).

(11) Spojenie. Základom spojenia v konvoji je rádiové spojenie medzi všetkými skupinami a tiež spojenie s mobilnou zálohou, so silami delostreleckej podpory, leteckými a ďalšími bezpečnostnými silami operujúcimi na alebo po stranách cesty. Na vopred dohovorený kód podávania informácii a na indikáciu cieľov môžu byť tiež užitočné svetelné signály a farebné dymové granáty.

(12) Počas presunu veľkých konvojov cez lokality, v ktorých sú aktívne silné nepriateľské skupiny, je nutné dodržať postupnosť činností takto:

a) Prvá etapa. Zabezpečenie prvej (východiskovej) stálej základne:

1. v blízkosti miesta začatia presunu konvoja sa rozmiestnení prvá časť delostreleckej jednotky (delostrelecká jednotka sa rozdelí na dve funkčne časti, ktoré sa postupne prekračujú),
2. pozdĺž plánovanej osi presunu sa zriadi stále pozorovacie stanovište pre predsunutého leteckého navádzača (FAC) a pre predsunutých pozorovateľov (FOs) v závislosti od terénneho reliéfu na prvých 10 až 15 km,
3. ustanoví sa koordinátor účinkov palebnej podpory (ECOORD, FSO),
4. na stanovenom mieste v základni sa zhromaždí mobilná záloha na zabezpečenie okamžitej ochrany konvoja počas presunu.

b) Druhá etapa. Zabezpečenie druhej (následnej) stálej základne:

1. rekognoskácia a zaujatie predsunutou ochrannou jednotkou,
2. zaujatie palebných stanovišť (postavení) druhou časťou delostreleckej jednotky v blízkosti druhej (následnej) stálej základne.

c) Tretia etapa. Presun kolón. Presun kolón do druhej (následnej) základne bude začatý akonáhle:

1. budú delostrelecké jednotky z oboch základní pripravené na vedenie palby,
2. bude mobilná záloha v pohotovosti v prvej (východiskovej) stálej základni.

d) Štvrtá etapa. Prekračovanie.

Po príchode poslednej kolóny do druhej (následnej) stálej základne sa začne presúvať prvá časť delostreleckej jednotky z prvej (východiskovej) základni na tretiu (ďalšiu následnú) základňu za využitia ochrany mobilnou zálohou o ďalších 10 až 15 kilometrov od druhej (ktorá sa stala východiskovou) stálej základne a etapy činnosti sa zopakujú.

Poznámky.

1. Vzdialenosť medzi jednotlivými základňami je 10 až 15 km.
2. Pri nižšom stupni ohrozenia veliteľ rozhodne o znížení stupňa preventívnych opatrení

(13) Činnosť pri prepade. Tá časť konvoja, ktorá bola napadnutá, bude vykonávať činnosti opísané pri napadnutí malých cestných konvojov s tým, že navyše sa zabezpečuje:

- a) Vyžiadanie palebnej podpory od delostreleckej jednotky a od vzdušnej zložky.
- b) Presun údernej skupiny, aby uskutočnila protiúder alebo obkľúčila nepriateľské časti.
- c) Povolanie mobilnej zálohy na napadnutie nepriateľskej pozície alebo na zablokovanie ich únikovej cesty v spojení s údernou skupinou.

(14) Velenie a riadenie. Reakcia na prepadovú akciu musí byť jasná veliteľom všetkých skupín a všetkým veliteľom vozidiel, takže v dobre rozloženom konvoji musí byť vždy niekto schopný vhodne zareagovať a prevziať lokálne riadenie, ak sa veliteľ konvoja nachádza príliš ďaleko. Opatrenia na velenie a riadenie by mali byť preto vymyslené tak, aby bol vždy ihneď na mieste určený veliteľ s nevyhnutným spojením, aby mohol povolať pomoc vo forme palebnej alebo vzdušnej podpory.

4.02.5 Zákaz vychádzania (curfew)

(1) Pre efektívne vedenie operácie môže byť nevyhnutné obmedzenie voľnosti pohybu prostredníctvom zriaďovania chráneného a bezpečného prostredia a umožňovaním pozorovateľom alebo pomocným orgánom, aby tam mohli pôsobiť. Zamedzenie voľnosti pohybu pomáha uskutočňovať ďalšie úlohy v operácii. Príkladom obmedzenia voľnosti pohybu je zákaz vychádzania. Pre aliančné sily môže byť zákaz vychádzania potrebný na:

- a) Pomoc všetkým stabilizačným (ochranným) silám znovu získať kontrolu nad oblasťou po vzniknutých nepokojoch a vážnych výtržnostiach pomocou obmedzovania pohybu civilných osôb a schladzovaním ich vášní.

- b) Zabránenie pohybu civilným osobám vo vybraných priestoroch, kým je uskutočňované vyšetrovanie incidentu.
 - c) Rozkladanie (narušenie) nepriateľských skupín prostredníctvom obmedzovania pohybu ich jednotlivcov.
 - d) Umožnenie všetkým stabilizačným (ochranným) jednotkám, aby mali väčšiu voľnosť manévru.
 - e) Reakciu pri porušovaní sankcií a záväzkov.
- (2) Všeobecné postrehy a špeciálne úvahy:
- a) Zaistenie a monitorovanie dodržiavania zákazu vychádzania je predovšetkým úlohou polície, ale niekedy je ťažko rozlíšiteľné od úloh vojenských síl pri zaisťovaní bezpečnosti. Cieľom aliančných síl by malo byť vždy odovzdanie úlohy čo najskôr miestnej polícii, aby mohli svoje sily pripraviť na plnenie ďalších úloh.
 - b) Pravidlá nasadenia musia indikovať, ako sa môže zákaz vychádzania uplatňovať. Popritom musí byť stanovené, ktoré akcie môžu jednotky vykonávať proti narušiteľom tohto zákazu. Zvyčajne sú títo zatknutí, prehladaní a odovzdaní civilnej polícii. Musí byť zabezpečená evidencia porušenia zákona a zatknutie je zaznamenané ďalší postup na súde.
 - c) Výsledkom obmedzenia voľnosti pohybu skupín alebo civilného obyvateľstva môže byť narastanie odporu a narušenie legitímnosti operácie a zrušenie súhlasu na prítomnosť aliančných síl. Zákaz vychádzania musí byť implementovaný s určitými obmedzeniami, aby sa vyhlo vnímaniu aliančných síl ako okupantov. Preto musí byť takýto zákaz dostatočne objasnený obyvateľstvu. Avšak za určitých neočakávaných okolností môže byť zákaz vychádzania uvalený bez vysvetlenia. Zákaz vychádzania by nemal byť uvalený ako trestný dôvod alebo ako zastráňovanie civilného obyvateľstva.
 - d) Strany môžu vnímať zákaz vychádzania ako porušenie neutrality aliančných síl. Preto musí byť tento zákaz po stabilizácii situácie čo najskôr zrušený.
- (3) Odporúčanie možného zloženia:
- a) Ideálne je, ak je zákaz vychádzania nariadený a kontrolovaný políciou hostiteľskej krajiny za pomoci vojenskej polície. Ak nie sú policajné sily postačujúce, môžu byť posilnené regulárnymi aliančnými silami. Tie by mali byť na takúto špeciálnu úlohu vycvičené vojenskou políciou, aby sa mohlo vyhnúť prípadom, kedy zlyhanie jedného vojaka môže mať negatívne dôsledky na celé aliančné sily.
 - b) Vlastné sily (HN polícia, vojenská polícia a podporné jednotky) musia byť dostatočne vyzbrojené (vrátane nesmrtiacich účinkov zbraní)

a chránené, aby bolo zrejmé, že sú schopné neutralizovať miestne nepokoje a násilia. Účinné zákazy vychádzania vždy vyžadujú veľký počet policajných a vojenských síl.

(4) Realizácia, vrátane informovania, referovania (reporting) a posúdenia:

- a) Obyvateľstvo obyčajne dodržiava zákaz vychádzania, ale nuda, nedostatok jedla, prípadne pocity, že tento zákaz je nespravodlivý, alebo že jeho uplatňovanie je neúčinné, môže viesť k jeho porušovaniu a k následným incidentom. Preto je nevyhnutné dobré plánovanie založené na celkovom pochopení miestnych podmienok.
- b) Oblasť zákazu vychádzania musí byť jasne definovaná. V mestách s úzkymi a husto zastavanými uličkami môžu sily zvážiť buď zväčšenie oblasti zákazu vychádzania, alebo môžu zakázať vychádzanie z domov do ulíc, ktoré tvoria hranice obvodov. Integrita obvodu oblasti zákazu vychádzania je nevyhnutná, aby sa uplatnila úplná kontrola. O oblasti zákazu vychádzania musia rozhodnúť miestne civilné orgány spolu s ochrannými jednotkami.
- c) Velitelia môžu uvaliť zákaz vychádzania len na krátky čas, bez spôsobovania väčších útrap obyvateľstvu. Pokiaľ je však tento čas predlžovaný, môže spôsobiť vážne ťažkosti pre nevinné obyvateľstvo. Dôležité pre načasovanie vyhlásenia zákazu vychádzania je štúdium miestnych pomerov tak, aby bolo toto opatrenie účinné a uskutočniteľné. Sily by mali mať poznať:
 1. Čas, kedy zvyčajne vstávajú domorodí, miestni obyvatelia, kedy idú do práce a kedy sa vracajú domov.
 2. Otváracie časy obchodov.
 3. Čas, kedy bude implementovaný zákaz vychádzania po jeho zverejnení.
- d) Ak zákaz vychádzania vyhlásia aliančné sily neočakávane, môže zastihnúť nepriateľské skupiny nepripravené, s nedostatkom času na úpravu ich plánu a môže ich aj ich kuriérske služby narušiť (rozložiť). Takýto nepredvídaný rýchlo vyhlásený zákaz pomáha vyhnúť sa nežiaducemu zhromažďovaniu ľudí sa na uliciach, kde by mohli agitátori skúšať pôsobiť na ľudí, aby porušovali zákaz. Nevyhnutná je operačná bezpečnosť plánovania a moment prekvapenia.
- e) Pravdepodobný sled vyhlásenia zákazu vychádzania je:
 1. Plány sú spracovávané utajene, aby bolo skryté načasovanie, oblasť a hranice pôsobnosti zákazu vychádzania, a tiež aj vyžadované jednotky a administratívne opatrenia.
 2. Miestni zástupcovia polície a vojská by si mali vytvárať vlastné podrobné plány, pričom by sa mali vyhnúť otvorenému (nápadnému) prieskumu priestoru.

3. Kordóny, cestné a statické hliadky by sa mali rýchlo presunúť na svoje pozície.
 4. Zákaz vychádzania a následné kontrolné opatrenia by sa mali vyhlásovať vhodnými prostriedkami, napríklad prostredníctvom tlače, rádiá, sirény a policajným hlásením pomocou megafónu. Tiež môžu byť na to použité vrtuľníky a malé lietadlá.
- f) Za vydávanie priepustiek je plne zodpovedná civilná administratíva a polícia, pokiaľ sú funkčné. Určití ľudia, akými sú lekári, sestričky, duchovní a zamestnanci nevyhnutných služieb, sa musia pri výkone svojej profesie pohybovať viac menej voľne, a preto musia byť vydané ich menné zoznamy, aby ich vojaci vopred poznali.
- g) Zákaz vychádzania budú zaisťovať mobilné hliadky i hliadky zo statických postavení. Množstvo statických postavení sa môže postupne znižovať a hlavná zodpovednosť za udržiavanie zákazu bude spočívať na mobilných hliadkach. Statické hliadky môžu byť umiestnené na strechách domov z dôvodu dobrej viditeľnosti akéhokoľvek pohybu. Pri presadzovaní zákazu vychádzania pomáhajú zariadenia na sledovanie a ich používaním sa môže znížiť počet statických hliadok.
- h) Civilné orgány (ak sú funkčné) sú zodpovedné za vypracovanie opatrení na odstránenie administratívnych problémov, ktoré môžu narastať pri dlhodobom zákaze vychádzania a môžu si vyžadovať vojenskú pomoc. Ide o nasledujúce druhy problémov:
1. Nedostatok vody v domácnostiach.
 2. Núdz a potraviny v obchodoch.
 3. Potreba získavania (nákupu) nevyhnutných (základných) potravín.
 4. Dodávky nutných potravín v oblastiach, kde nie sú obchody.
 5. Čistenie domov a ulíc od odpadkov.
 6. Zásobovanie palivom na svietenie, varenie a vykurovanie.
 7. Potreba liečby chorých ľudí (opatrovanie detí) a starostlivosti o tehotné ženy.
 8. Starostlivosť o domáce zvieratá.
 9. Nedostatočná hygiena v domácnostiach.
 10. Bezdomovci.

4.02.6 Kontrola a ovládnutie davu (crowd control)

(1) Ovládnutie davu je sústava taktík, metód a postupov, ktoré používajú pozemné jednotky počas vojenských operácií, aby čelili demonštráciám alebo pohybu davu. Táto úloha sa rozvíja v rámci misie a pravidiel nasadenia so špecifickou výzbrojou a vybavením a vtedy, keď sa ukáže, že miestne alebo národné štruktúry hostiteľskej krajiny nie sú schopné to zvládnuť.

(2) Všeobecné postrehy:

- a) Dav je skupina ľudí, obyčajne neozbrojených, ktorá môže ovplyvniť priebeh udalostí. Zhromažďuje sa pri špecifických situáciách a môže mať alebo nemať presný cieľ v relatívne obmedzenom priestore. Demonštrácia môže nastať ako výsledok výzvy (zvolania), prípadne spontánne. Má rôzne ciele: politické nároky a protesty, náboženské zhromaždenia a púte a pod. Avšak existujú i ďalšie dôvody vzniku a potreby ovládania davov, akými sú únik ľudí z priestoru konfliktu, násilné obsadenie budov (dôležitých bodov) alebo masívny pokus o útek z väzenia.
- b) Davy sa aj napriek opatreniam na ich zabránenie môžu vytvárať. I keď sú za dodržiavanie poriadku a zákonnosti zodpovedné miestne orgány a civilná polícia, tieto orgány to však nemusia vždy zvládať. Preto môže byť nutná vojenská pomoc tak dlho, ako to dovoľuje mandát na vykonanie akcie a tiež pravidlá nasadenia špecifikované na použitie prostriedkov na ovládnutie davu.
- c) Vojenské sily môžu rozvinúť úlohy na ovládnutie davu v rôznych situáciách, od povolených mierových demonštrácií až po skutočné porušenie prímeria agresívnymi infiltrovanými skupinami. Velitelia si musia byť so svojimi jednotkami vedomí, že ovládanie davu si vyžaduje rozdielny prístup a výcvik v porovnaní s bojujúcim protivníkom. Civilisti nie sú bojovníci. Najpravdepodobnejšie situácie, ktoré môžu vyvolať masové hnutie, sú:
 - 1. Eskortovanie, ochrana a riadenie pohybu utečencov, vysídľovaných osôb a kontrola migrácie obyvateľstva.
 - 2. Riadenie a kontrola povolených demonštrácií a poskytovanie ochrany pri spoločenských udalostiach, voľbách a pod.
 - 3. Evakuácia budov a priestorov obývaných civilmi (nekombatantmi - neozbrojencami).
 - 4. Evakuácia rukojemníkov zadržaných prvkami nepriateľského davu.
 - 5. Zásah pri zastrašovaní alebo prejave agresie voči odlúčenej jednotke.
 - 6. Zásah proti výtržnostiam vo väzeniach a väzenských priestoroch.
 - 7. Zásah pri narušovaní cestnej komunikácie.
 - 8. Podpora civilných orgánov, medzinárodných organizácií, mimovládnych organizácií a pod.
- d) Vždy by sa mala brať do úvahy špecifickosť každej situácie a vojenský veliteľ by mal pritom zvažovať široký rozsah taktických možností. Niektoré z týchto možností sú opísané v odseku riešiacom problematiku realizácie ovládania davu. Niektoré základné poznatky o ovládaní a správaní sa davu sú vyžadované na to, aby boli lepšie pochopené vyššie uvedené akcie.

- e) Niekedy môže byť dav zneužitý na páchanie násilia. Často ochotne, i keď obyčajne je to všetko výsledkom manipulácie. Vo väčšine prípadoch je dav vedený niekoľkými politickými vodcami (stratégmi), ktorí potom riadia situáciu v priestore prostredníctvom štváčov a agitátorov (taktici).
- f) Vo všeobecnosti reaguje dav podľa nasledujúcich psychologických zákonitostí:
 1. Pravidlo množstva: individuálne vnímanie je potláčané a pomáha získať pocit bezpečia.
 2. Pravidlo presviedčania: skupina akceptuje myšlienky dominantných osôb, bez zamyslenia sa.
 3. Pravidlo infikovania: ľudia sú postupne lákaní a propagačné heslá sú rýchlo prenášané od jednotlivca k ďalšiemu jednotlivcovi. Toto je spôsobené skutočnosťou, že davy sú charakteristické nepredvídanou jednotou myslenia.
- g) Navyše by sa mala vždy venovať zvýšená pozornosť, ak sa v dave objavia nasledovné elementy:
 1. Zhromaždenie rozvrátnikov, agitátorov a kriminálnikov.
 2. Gangy mladistvých ľudí, obyčajne sporo odetých a pravdepodobne vyzbrojených palicami, kameňmi alebo fľašami, kde môžu mať zápalné látky. Títo sú organizovaní a pravdepodobne aj platení za vyprovokovanie problémov s cieľom vyvolať protivládne alebo frakčné nálady s taktikou „napadni a uteč“. Môžu byť skryte roztrúsené v dave alebo spojené do gangov s počtom niekoľko stoviek osôb.
 3. Hlásenia o výskyte ozbrojencov v dave alebo v okolitých budovách a uliciach: ich cieľom nemusí byť len spôsobovanie zranení, ale tiež vyprovokovanie ochranných síl k paľbe na dav. V extrémnych prípadoch môžu tieto elementy útočiť na dav, aby boli z toho obvinené ochranné sily.
 4. Ženy a deti, prípadne väčšie skupiny detí zo škôl, sú buď oddelené, alebo využívané ako štít davu. Znova je hlavným cieľom provokácia s nádejou, že ochranné sily budú reagovať.
- h) Zvyčajne na takých miestach, kde sily vykonávajú stabilizačné aktivity, sú prítomné i masmédiá. Manipulátori davu sa preto budú o to viac pokúšať vyprovokovať ochranné sily k neúmernej reakcii. Toto môže byť následne využité na ospravedlnenie pred verejnou mienkou, že nepriemerané akcie spôsobili vojenské sily.
- i) Z predchádzajúcich dôvodov by malo ovládanie davu spĺňať nasledujúce kritériá ako všeobecnú normu:
 1. Ochrana a bezpečnosť vlastných vojsk.
 2. Ochrana nevinných osôb.

3. Predchádzanie škodám na majetku, zvlášť na miestach s kultúrnou a historickou hodnotou.
4. Dlhodobé následky použitia sily.

(3) Kritériá (considerations)

a) Postupná realizácia preventívnych, odrádzajúcich a intervenčných aktivít:

1. Akýkoľvek plán na ovládanie davu by mal začať od preventívnych, odrádzajúcich a intervenčných aktivít. Použitie sily musí byť poslednou možnosťou v prípade, že ostatné opatrenia zlyhali a splnenie stanovenej úlohy bude ohrozené.
2. Preventívne opatrenia sú všetky operačné aktivity na ovládnutie davu, rozvinuté v prostredí, kde nie je napätie alebo konflikt. Nie je zatiaľ spozorované žiadne špecifické ohrozenie, preto opatrenia prijaté jednotkou sú zamerané na udržiavanie verejného poriadku, aby sa mohlo vyhnúť akýmkoľvek nepokojom, incidentom a narušovaniu poriadku, čo by mohlo viesť k zvyšovaniu napätia. Tieto aktivity sú založené na priateľských vzťahoch s civilnými orgánmi a/alebo s vodcami strán, ako i s médiami.
3. Pokiaľ je vyžadovaná okamžitá akcia, cieľom hlavných preventívnych opatrení bude znížiť napätie prostredníctvom dialógov, rokovaní a sprostredkovaní s miestnymi vodcami.
4. Na predchádzanie konfrontácie je zamerané zastrašovanie. To vyžaduje rôzne aktivity uskutočňované vojenskými silami, ktoré obyvateľstvu ukazujú, že každá výtržnosť bude mať za následok tvrdú, priamu a účinnú reakciu. Tiež poukazuje na skutočnosť, že i riziká vyplývajúce z akýchkoľvek nepokojov napokon prevýšia celkový úžitok, ktorý vyhlasujú podnecovatelia týchto nepokojov.
5. Aktivity sú nevyspytateľné (zradné) vtedy, keď stupeň ohrozenia indikuje, že správanie sa davu nemá priateľský charakter a ešte nie je jasné, či sa mohli extrémistické skupiny alebo agitátori infiltrovať do davu.
6. V tejto súvislosti, hoci je zasadenie síl obmedzené a vojenské sily musia zachovávať umiernený postoj, ich akcie musia byť rýchle a dobre organizované. Ich cieľom je vyvolať psychologický efekt na demonštrantov. Musia ukázať, že sú schopné reagovať tvrdo, ak sa vyskytne akákoľvek výtržnosť.
7. Pri stretnutí veliteľov jednotiek s miestnymi orgánmi a predstaviteľmi musia velitelia jednotiek ukázať svoju neutralitu. Všetok vojenský personál by mal mať v tomto prostredí pevný a jasný postoj, aby prispel k upokojeniu situácie.

8. Každá demonštrácia sily by mala byť starostlivo zvážená, analyzovaná, plánovaná a vykonaná, aby nevyvolala nežiaduci efekt. Neúmeraná demonštrácia sily môže spôsobiť nepriateľskú reakciu obyvateľstva, ktoré malo byť pôvodne touto akciou ovládané. A naopak, ak je vojenské vystupovanie nedostatočné, následky môžu byť katastrofálne. Preto je teda pre veliteľa operácie nevyhnutné vyhnúť sa obom takýmto extrémom.
 9. Intervenčné aktivity vyžadujú celý rad akcií uskutočňovaných jednotkou, ktorá je nasadená na príslušnom mieste a ktorá včas využíva svoje spôsobilosti vyžadované na splnenie úlohy nastoľovania poriadku v narušenom priestore. Jej reakcia musí byť úmerná správaniu sa davu.
- b) Súdržnosť a vytrvalosť:
1. Najväčšie riziko pri aktivitách na ovládnutie davu je vtedy, keď jednotka alebo jej časť sú izolované. Rozhodujúce je, aby bol zabezpečený vizuálny (rádiový) kontakt medzi jednotkami, rovnako ako aj fyzický kontakt počas ich rozmiestňovania a zaujímania zostavy.
 2. Súdržná a jednotná činnosť je dôležitý odstrašujúci faktor, pretože ukazuje pevnosť, odhodlanie a rozhodnosť, čo je dôležité pri intervencii.
 3. Vojenský personál by nemal byť cvičený a pripravovaný reagovať na akýkoľvek popud, urážku, agresiu apod., ktoré vzniknú počas intervencie a musí sa vyhnúť pomste. Zložky sily by nikdy nemali vnímať tieto akcie protivníka ako osobnú urážku, čo by mohlo viesť k rozhodnutiam alebo k provokáciám na nevhodnú reakciu, či už kolektívnu alebo jednotlivcov.
 4. Velitelia vojenských jednotiek by mali neustále riadiť a kontrolovať svojich podriadených, zabraňovať každému pokusu zhoršovať situáciu. Navyše by mali zvážiť premiestnenie prvkov, ktoré nespĺňajú psychologické požiadavky na splnenie úlohy, na iné pozície.
- c) Pružnosť manévru (manoeuvring flexibility):
1. Sily na ovládanie davu musia byť schopné adaptovať sa na akúkoľvek zmenu situácie. Mali by neustále manévrovať, aby si udržali iniciatívu voči davu.
 2. Aby bola zachovaná taktická flexibilita, sú potrebné dostatočné zálohy, pretože ani plánovaním sa nedajú predvídať všetky situácie, ku ktorým môže dôjsť. Pri aktivitách na ovládanie davu musia byť vždy udržiavané zálohy na všetkých úrovniach a v prípade ich použitia musia byť čo najskôr znovu zriadené.
- d) Použitie minimálne potrebných síl (employment minimum force required):

1. Pri ovládaní davu budú sily nasadené len vtedy, ak ostatné opatrenia boli pri plnení úlohy neúčinné a nasadenie minimálneho množstva síl je potrebné. Toto nasadenie musí byť postupné a úmerné voči uskutočneným výtržnostiam. Je to zvlášť dôležité, vzhľadom na možné politické následky.
 2. Akcie vojenských síl na ovládanie davu musia byť uskutočňované v rámci národných/medzinárodných zákonov a pravidiel nasadenia.
 3. Zásadne nesmú byť vojenskými silami použité zbrane so smrtiacimi účinkami, kým sa úroveň násilia nezvýši do takej miery, že dav alebo odstreľovači začnú používať palebné zbrane. Zloženie jednotiek, ktoré nemajú zbrane so smrtiacimi účinkami, by malo byť vždy posilnené jednotkami so zbraňami so smrtiacimi účinkami, ktoré budú chrániť tieto sily.
- (4) Odporúčanie možného zloženia (personál a výzbroj).
- a) Všeobecne:
1. Organizácia a zloženie vojenských jednotiek, ktoré plnia úlohy na ovládnutie davu, závisí od zložitosti konfliktu situácie, ktorú musia riešiť a od stanovených cieľoch. Ich zloženie a výzbroj sú plne v národnej kompetencii.
 2. Vo všeobecnosti tieto vojenské sily môžu byť zložené z nasledujúcich prvkov:
 - 2.1 Sily vytvárajúce kordón (baseline forces).
 - 2.2 Manévrovacie sily (sily reakcie) a sily zadržania (zberné komanda – snatch squads), kde to je náležité.
 - 2.3 Pozorovacie ochranné sily (over-watch screen) so začleneným protiodstreľovačom.
 - 2.4 Zálohy.
- b) Sily vytvárajúce kordón (baseline forces). Môžu byť zriadené na zabránenie šírenia výtržností a poskytovanie priestoru pre zadržanie osôb a na ďalšie manévrovacie operácie. Každá takáto sila vytvára bariéru, z ktorej môžu byť uskutočňované ofenzívne činnosti proti davu a za ktorou sa môže vykonávať obnova síl a príprava na ďalšiu činnosť. Zvyčajne sú zložené z vozidiel a rojov, ktorí sú vybavení rôznym výstrojom a zbraňami, vrátane obuškov a štítov. Lína blokovania musí byť spôsobilá posúvať sa buď dopredu alebo dozadu so zachovaním si spôsobilosti blokovania. Jej hlavným cieľom je ale zotrvať na mieste a v takýchto prípadoch by mohli byť využité rôzne ďalšie bariéry, nielen stojace vozidlá. Konštantne budú tieto sily nasadené ako prvý stupeň ovládnutia davu a slúžia hlavne na rozohnanie alebo ovládnutie davu. Ich možné použitie je teda na:
1. Rozohnanie (dispersal).

- 1.1 Držanie priestoru, zatiaľ čo sily určené na zadržanie osôb vo forme prepadových kománd prechádzajú cez túto líniu (kordón) alebo po jej bokoch.
 - 1.2 Pohyb dopredu ako celok (proti davu) a pomocou účinkov nesmrtiacich zbraní a prepadových kománd rozohňávajú dav tým, že ho tlačia dozadu.
2. Ovládnutie (containment).
- 2.1 Držanie priestoru na krídlach a po stranách ciest, zatiaľ čo manévrovacie sily vykonávajú operácie na blokovanie alebo na rozohňanie davu v najproblematickejšom priestore.
 - 2.2 Podpora polície zozadu a postup vpred alebo vzad za políciou, kým dav pred kordónom nebude rozohňaný. V tomto prípade sily vytvárajúce kordón budú tiež pôsobiť ako línia, za ktorou sa môže polícia zreorganizovať pred znovu začatím ofenzívnych operácií.
- c) Manévrovacie sily a sily zadržania. V prípade nutnosti môžu byť manévrovacie sily ustanovené alebo vytvorené zo zálohy. Mali by byť pripravené na postup cez sily vytvárajúce kordón, prípadne ich vymeniť, vykonávať činnosť ako mobilné zastrahovacie sily, uskutočňovať tiež hliadkovanie v širšom rámci operácie alebo plniť špecifickejšie taktické úlohy na zadržiavanie osôb. Ak vojenské sily priamo podporujú políciu môžu byť použité na zadržiavanie osôb a samozrejme to bude aj v prípade, ak budú pracovať samostatne. Zadržanie osôb je totiž veľmi účinným prostriedkom na rozohňanie davu.
- d) Pozorovacie ochranné sily a protiodstreľovač. Vojenské jednotky budú skoro vždy použité na poskytovanie ochrany voči nepriateľským odstreľovačom a na vykonávanie pozorovania celej operácie, s veľkou pravdepodobnosťou zo vzduchu, prípadne kombinovaným spôsobom, to je vzdušným i pozemným pozorovaním. To zahŕňa použitie technických pozorovacích prostriedkov. Krytie (ochrana) môže byť zabezpečované mobilnými hliadkami z pozorovacích stanovíšť za pomoci skrytých skupín (covert teams). Nech je ich zloženie akékoľvek, ich činnosť by mala byť rozšírená aj na priestor základne a mali by byť použité nielen na ochranu kordónu a jeho prednej časti, ale i na ochranu jeho bokov a tyla. Keďže takéto prvky môžu byť riadené z väčšej vzdialenosti, je nevyhnutné mať s nimi spoľahlivé spojenie.
- e) Zálohy. Zálohy sú nutné na zabezpečenie flexibility, obdobne ako pri ďalších vojenských operáciách. Záloha musí byť umiestnená v strede a musí byť pripravená na akúkoľvek úlohu, od posilňovania síl vytvárajúcich kordón, po poskytovanie krytia proti ostreľovačom alebo musí

plniť úlohy ako dodatočné prepadové komando. Musí byť mobilná a vhodne vybavená na akúkoľvek eventualitu.

(5) Podpora. Prvky podpory, od ktorých sa požaduje podpora sú:

- a) HUMINT tímy (spravodajstvo ľudských zdrojov) na poskytovanie informácií ešte pred začiatkom demonštrácie. Tieto rozhodujúce informácie by mali byť o náladách obyvateľstva, potenciálnych agitátoroch a pod.
- b) Podpora prostriedkov EW a elektronického spravodajstva poskytovaním rozhodujúcich informácií o obyvateľstve, agitátoroch, ich zámeroch a pod.
- c) Ženíjňá jednotka a EOD tímy na podporu vojenských síl pri ich akciách na ovládnutie davu. Tieto jednotky môžu byť využité na odstránenie prekážok, ktoré vybudovali demonštranti, ďalej na vybudovanie zábran proti davu a na detekciu a odstránenie výbušnín.
- d) Vzdušná podpora, hlavne bezpilotné prostriedky – UAV a vrtuľníky, môžu byť účinné v niektorých špecifických situáciách, akými sú hliadkovanie a priame monitorovanie priestoru konfliktu. Navyše môžu používať zastrašovacie a presvedčovacie prostriedky, poskytovať nočné osvetlenie, zabezpečovať spojenie, prípadne napomáhať pri evakuácii. V najnutnejšom prípade môžu vykonať účinnú paľbu so smrtiacimi zbraňami na zabránenie toho, aby dav ovládol kľúčové miesta. V takomto prípade, keď vrtuľníky podporujú pozemné sily, je zásadou, aby to nebolo súbežne vykonávané na tom istom mieste.
- e) Audiovizuálna mediálna podpora. Je nevyhnutné, aby bolo všetko, čo sa stalo podchytené a aby bol vyhotovený detailný chronologický zoznam o priebehu udalostí. Preto by mali byť k dispozícii diktafóny, kamery a videorekordéry, aby sa zaznamenali akékoľvek udalosti, pri ktorých sa očakávajú problémy. Rovnako by mali byť k dispozícii i prostriedky na výrobu vhodných fotografií a videosekvencií ako aj ďalších dôkazových materiálov, čo môže byť vhodné pre nadriadené veliteľstvo na monitorovanie.
- f) Oddelenie na vyšetrovanie trestnej činnosti. Ak dôjde k výtržnostiam, ktoré povedú k zadržaniam osôb, toto musí iniciovať toto oddelenie, ktoré môže patriť vojenským silám, miestnej polícii, silám medzinárodnej organizácii alebo kombinácii uvedených.
- g) Zdravotnícke zabezpečenie. Prostriedky, ktoré zabezpečujú zdravotnícku starostlivosť, by mali byť rozvinuté v rámci logistickej zdravotníckej organizácie. Pred plánovanou intervenciou by mali byť varované verejné zdravotnícke centrá a naplánované evakuačné trasy.
- h) Vybavenie (equipment). K dispozícii je široká škála: obušky, štíty, plynové masky, prilby, slzný plyn, vodné delá, hasiace prístroje, amplióny

a munícia, ktorá nemá smrtiace účinky. Každá krajina Aliancie sama rozhoduje, ktoré prostriedky budú použité, v rámci národných zákonov a tiež podľa schválených pravidiel nasadenia.

i) Prvok (taktická jednotka) PSYOPS na vydávanie pokynov pomocou ampliónov, hodnotenie situácie, identifikáciu kľúčových komunikátorov, prípadne na vykonávanie činností podľa bodu e).

j) Kynologické tímy.

(6) Vykonanie:

a) Vojenské sily, pridelené na vykonanie ovládnutie davu, môžu prijať dve formy:

1. Dopredu naplánované akcie na ovládnutie davu. Ich úlohou je poskytnúť ochranu v špecifických prípadoch, ako sú voľby, rovnako ako uskutočnenie náhradných plánov a pod.

2. Akcie na ovládnutie davu ako reakcia proti nepredvídaným incidentom alebo narušeniu poriadku, ktoré môžu ovplyvniť splnenie úlohy. V takom prípade musí byť plánovanie uskutočnené v krátkom čase. Toto je prípad, keď je zastrašovanie a agresivita uplatnená na vojenské hliadky, kde je konflikt medzi rôznymi stranami a pod.

b) Predbežná taktika, stanovená pre túto oblasť, by mala byť len návodom, veliteľ sa musí rozhodnúť na mieste, ako vyrieši akúkoľvek situáciu.

c) Všeobecná schéma je:

1. Fáza obsadenia (occupation phase).

2. Fáza intervencie.

d) Fáza obsadenia je zameraná na osvojenie si príslušných opatrení, aby sa zastavilo zvyšovanie násillia a uľahčilo intervencii. Táto úloha je zodpovednosťou najvyššej zásahovej jednotky vojenskej formácie.

e) Hlavnými aktivitami počas tejto fázy sú priblíženie jednotiek do oblasti konfliktu, vybudovanie miesta velenia (CP) a obvodu perimetra, ako i zabezpečenie prostriedkov prieskumu, hliadkovania, monitorovania a varovania. Navyše by mali byť naplánované rôzne evakuačné trasy a ochrana kľúčových miest.

f) Počas fázy intervencie dosiahnu intervenčné jednotky priestor, rozvinú ich počiatkové aktivity a skonsolidujú sa. Vstup do oblasti konfliktu môže nastať pred začiatkom akcie alebo priamo, pevnosť a účinnosť môže získať osobitný význam, keď sa uskutočňujú taktické postupy pre okamžitú aktiváciu intervenčnej akcie.

g) Rozhodnutie, či sa budú sily presúvať otvorene alebo skryte, bude závisieť od situácie a stupňa nepokojov. V prípade, keď ešte nedošlo k výtržnostiam, priblíženie by malo byť utajené, ale keď sú nepokoje a výtržnosti vážne a rozšírené, presun vojsk je neskrývaný. Ak je situácia vážna a miestni činitelia stratili kontrolu, jednotky musia byť presunuté

čo najskôr a priamo. Pred presunom by mal byť vykonaný predbežný prieskum, ktorý by mal zistiť všetky možné trasy, aby bol presun i pri vysokom stupni ohrozenia plynulý, rozhodný a vtedy bude efektívny a účinný. Jednotky sa musia presúvať v sformovanej zostave, ani vojaci, ani vozidlá nesmú byť rozvinutí samostatne a stráža by mali byť zasadené minimálne v pároch.

- h) Jednotky by mali byť pripravené na intervenciu v momente, keď prídu na miesto nepokojov, aby sa situácia nezhoršila pre zbytočné prietahy. Musia mať preto odpovedajúci výcvik na rozvinutie. To neznamena, že jednotky musia byť vždy zasadené ihneď; a nie je nevyhnutné, aby obrnené vozidlá boli predčasne zasadené, čím by veliteľ stratil výhodu, ktorú môže neskôr využiť tým, že ich zasadí náhle a spôsobí šok. Pokiaľ sú jednotky zasadené skoro a potom musia čakať, kým začne intervencia, môže si dav na ne zvyknúť a vnímať ich prítomnosť len ako provokáciu a neočakáva žiadne silnejšie opatrenia.
- i) Jednotky musia rozptýliť dav pokojne, a ak je to možné, v počiatočnom štádiu demonštrácie. Na dosiahnutie tohto cieľa je niekoľko metód: presvedčanie davu používaním ampliónu a tlmočníkov; nadviazanie kontaktu s politickými / náboženskými vodcami, aby potom oni pomohli pri rozohnaní davu. Druhá metóda je pravdepodobne najúčinnnejšia.
- j) Počas intervencie proti nepovolenej, ale pokojnej demonštrácii je častým sledom (postupnosťou) akcie:
 - 1. Nadviazanie kontaktu. Varovná činnosť na potenciálne zdroje silou. Môžu byť uskutočňované na zastrašenie, ako ukážka sily a pod. Pokiaľ nie je dav príliš veľký, veliteľ intervenčnej jednotky musí použiť presvedčivé metódy. A naopak, keď je dav masívny, bezdôvodný, nezastaviteľný a veľmi rázny, zostavy budú stanovené v dotyku tak, aby dav zastavili.
 - 2. Blokácia (blocking). Pomocou mobilných alebo stacionárnych zábran (bariér). Ich cieľom je nasmerovať dav a zabrániť jeho prenikaniu s cieľom zamedziť jeho prístup do určitých priestorov, prípadne pokojne evakuovať oblasť.
 - 3. Rozptýlenie (disperse). Zostava v dotyku s cieľom zatlačiť dav s pokojným rozohnaním.
- k) Najčastejším sledom intervenčnej akcie počas násilnej demonštrácie je:
 - 1. Zastráňovanie (intimidating). Akcia s cieľom spôsobiť strach. Zámerom je varovať dav.
 - 2. Vhodnosť použitia zastrašovacích prostriedkov (asset launching). To zahŕňa slzný plyn, dymové kazety, vodné delá, gumové strely a pod. Zatiaľ čo neadekvátne použitie plynu môže dav nahnevať a je neú-

činné, nadmerné použitie môže spôsobiť disproporciu. Použitie týchto prostriedkov by malo byť úmerné povahe davu.

3. Výpad,(charge). Zasadené základné sily rýchlo postupujú, synchronizujú a koordinujú použitie prostriedkov a postup jednotlivých skupín, s cieľom rozohnať dav alebo uľahčiť činnosť zberných kománd. Táto činnosť by mala byť ukončená po dosiahnutí výhodného postavenia. Výpad musí byť uskutočňovaný takým spôsobom, aby bol dav rozohnaný mimo strategické prístupové ulice. Prvky síl by sa mali sústrediť na svoje ciele, či už na rozohnanie davu, uskutočnenie zadržania a pod. Musia sa vyhnúť takému výpadu, ktorý by bol prenasledovaním alebo odvetou. Výpad musí byť rýchly, v prípade predĺženia akcie je odporúčané tento výpad zastaviť a neskôr znovu iniciovať.

- l) Po rozohnaní davu, musí byť zabránené jeho opätovnému zoskupeniu. Toto je fáza konsolidácie. Jednotka musí zachovať svoju mobilitu na vozidlách na využitie úspechu, udržať svoje pozície a kontrolu nad priestorom incidentu.
- m) Pri uskutočňovaní akcií na ovládnutie davu sú vo všeobecnosti brané do úvahy nasledujúce aspekty:
 1. Varovanie davu, aby zmenil svoje nálady (postoj).
 2. Vytvorenie kompaktnej zostavy – vyhnúť sa izolácii.
 3. Stanoviť koordinačné línie.
 4. Vyhnúť sa tomu, aby sa dav dostal do beznádejnej situácie.
 5. Ponechanie voľných únikových ciest.
 6. Naplánovanie voľných priestorov na rozptýlenie davu.
 7. Použitie adekvátnych prostriedkov.
 8. Vyhnúť sa prenasledovaniu a individuálnym akciám ako odvety.
 9. Vyhnúť sa zapleteniu do zložitých situácií. V tomto prípade by mali sily ustúpiť do priestorov konsolidácie.
 10. Vyhnúť sa situáciám, ktoré by mohli negatívne poznačiť „image“ jednotky.
 11. Udržovanie sledovania zo strategických bodov.
 12. Použitie tvrdej sily v prípade nutnosti.
 13. Zabrániť ďalším ľuďom pripojiť sa k davu.
 14. Identifikovať dôležité individuality (vodcov, štváčov,...).
 15. Uskutočňovať selektívne zadržiavanie.
 16. Pri plánovaní a uskutočňovaní akcií musia byť stanovené podmienky prechodu zo zbraní bez smrtiacich účinkov na konvenčné zbrane. Dav musí byť pred použitím smrtiacich zbraní varovaný, ak je to možné.

(7) Implikované úlohy:

- a) Ovládnutie davu je vo vyššie uvedených bodoch popísané ako vojenská stabilizačná úloha. V úzkej spojitosti s tým môžu byť identifikované nejaké implikované úlohy, ktoré môžeme nájsť v nasledujúcich bodoch.
- b) Rozvinutie vojenských síl na ovládnutie davu ako pomoc civilnej polície. V tomto prípade zaujíma polícia vedúce postavenie. Na splnenie úlohy sú vyžadované nasledujúce faktory:
 1. Plánovanie musí byť spoločné. Polícia určuje požiadavky na zdroje a celkový zámer operácie. Navyše musí určiť úlohy pre vojenské sily, založené na jasnom obraze situácie, zabezpečovanom civilnými a vojenskými agentúrami a zdrojmi. Polícia bude viesť rokovania so zástupcami davu.
 2. Pravidlá nasadenia a právne obmedzenia použitia sily vojenskými jednotkami bude obdobné ako u polície.
 3. Je odporúčané stanoviť spoločné veliteľstvo.
- c) Zadržiavanie zatknutých osôb (processing arrested persons). Okrem zberných kománd, je nutné mať väzenské cely (ak nie sú zadržiavaní políciou) pre zatknutých. Je nevyhnutné dodržiavanie správnych postupov a premiestnenie zadržaných čo najskôr na políciu.
- d) Rokovania a súvisiace postupy:
 1. Rokovanie vyžaduje špeciálnu prípravu a výcvik. Aj velitelia musia byť pripravení rokovať s identifikovanými zástupcami komunity. Začiatok násilia davu nesmie zastaviť rokovania. Rokovanie by sa malo viesť jeden proti jednému, velitelia by nemali rokovať so skupinou. Prístupom sú kultúrne otázky, ktoré majú byť prijaté, ale je potrebné dodržiavanie určitých zásad sa osvedčilo pri rokovaniach:
 - 1.1 Pre úspešné rokovanie je dôležitý očný kontakt. Velitelia by nemali nosiť slnečné okuliare alebo iné pokrývky hlavy, ktoré zakrývajú tvár a oči. Vyjednávajúci by mali byť čo najmenej vyzbrojení.
 - 1.2 Cieľom rokovania je upokojenie situácie a udržať alebo nastoliť mier. Velitelia musia zdôrazňovať svoje úlohy ako „tvorcov mieru“, čo by malo byť cieľom oboch strán.
 - 1.3 Zákonné právo by nemalo byť predmetom rokovania. Určité ústupky môžu byť súčasťou rokovacieho procesu, ale velitelia musia mať jasno v tom, čo môžu pripustiť a čo nie. Právo na to, aby boli ochranné sily prítomné a podieľali sa na operáciách na zachovanie verejného poriadku, by nemalo byť predmetom vyjednávania.
 - 1.4 Pri verbálnej komunikácii by sme sa mali vyhnúť niektorým pascám, ktorými sú:

- 1.4.1 Prosba. Prosba z morálnej pozície alebo pozície fyzickej sily môže vyzerat' ako logické vyústenie pri rozohnaní davu, avšak je veľmi nepravdepodobné, že takáto prosba (v pozícii bezmocnosti) bude mať priaznivý účinok.
 - 1.4.2 Sľuby. Sľuby môžu priniesť okamžitý a pozitívny výsledok, ale dlhodobé výsledky neuvážených sľubov, ktoré neboli dané príslušnými orgánmi, budú nevyhnutne negatívne a škodlivé pre ochranné jednotky.
 - 1.4.3 Hrozby, vyhrážky, (threats). Akékoľvek pokusy prinútiť dav, aby sa rozišiel pod hrozbou použitia sily, ktorá nemôže byť použitá zákonne, môže dav len vyprovokovať a tým zdiskreditovať ochranné jednotky.
 2. Rokovania môžu byť často frustrujúce a velitelia musia zostať pokojní a sústredení.
- e) Zaobchádzanie so ženami a s deťmi (dealing with.).
- Často sú ženy a deti súčasťou výtržností a nepokojov z propagačných dôvodov, a tiež ako štíty pre nepriateľské skupiny, cieľom je vyprovokovať jednotky do neuvážených tvrdých akcií, ktoré môžu byť následne zneužitú ako nepriateľská propaganda:
1. Ženy a deti môžu byť zneužitú na propagandu. Takéto incidenty by mali byť riešené prednostne políciou, zloženou zo žien. Ak to nie je možné (ženský personál nie je dostupný), vojenské sily by mali využiť ženy – vojačky.
 2. Často sa hrá na city, nedostatok trpezlivosti a averziu na city žien a detí. Pochody a krátke prestávky na oddych môžu byť niekedy povolené pod kontrolou až kým sa demonštrácia neskončí (nuda a osobná hygiena).
 3. Ak je nevyhnutné použitie sily, menšie miera použitia bude mať menej negatívnu hodnotu propagandy. Aplikované faktory:
 - 3.1 Stupeň sily, ktorý môže byť minimálne nutný proti mužom alebo mládeži, by mohol byť neprimeraný alebo bezdôvodný v prípade žien alebo detí.
 - 3.2 Nie všetky prostriedky na ovládnutie davu sú vhodnými na použitie proti ženám a deťom. Príkladom je munícia, ktorá nemá smrtiaci účinok. Vhodnými sú vodné delá, ktoré spôsobujú nepohodu a stratu dôstojnosti, nie zranenia.
 - 3.3 Blízky fyzický kontakt so ženami a deťmi s cieľom prinútiť ich odísť je odôvodniteľný, ale je nutné mať na zreteli, že i ony môžu použiť napríklad nože, alebo iné zbrane.
 - 3.4 Skôr zadržané ženy a deti sú odovzdané polícii (vojenskej alebo civilnej), čím sa zmenšia možnosti na ohováranie ochranných síl.

4. Zapojením sa žien a detí do incidentov na propagáciu a diverziu, sa poukazuje na to, že všetky súčasné vzbury (rebélie) zahŕňajú i ženy, ktoré sú oddané vzbure rovnako ako ich mužské náprotivky, ktorí uskutočňujú vraždy, bombové útoky a pod. Z toho vyplýva, že vojak ak je oprávnený použiť zbraň, je rovnako oprávnený použiť ju na to aby zabránil i žene alebo dieťaťu spôsobiť smrť alebo vážne zranenie. Ide o to zvážiť okolnosti na túto činnosť.

4.02.6.1 Príprava na styk s davovými výtržníkmi

(1) Úloha civilných autorít. Civilné autority sú aj v podmienkach stabilizačných aktivít prvotne zodpovedné za rokovanie s predstaviteľmi davov, veľkých zhromaždení, pochodov, odborových akcií a ďalších podobných nepokojov, aby verejnosť dodržiavala poriadok. Môžu sa vyskytnúť situácie, kedy rozsah civilných a verejných nepokojov presiahne možnosti miestnych policajných síl. V takomto prípade civilné autority, bežne v osobe vyššieho policajného predstaviteľa, požiadajú vojenské autority o prevzatie určitých policajných povinností, ktoré by mohli zahŕňať kontrolu davu.

(2) Úloha vojenských autorít. Ako preventívne opatrenie na takúto možnú požiadavku možno jednotky stabilizačných síl vopred rozmiestniť na strategických miestach. Takéto preventívne rozmiestnenie, kým sa na vhodnej úrovni rozhodne, či budú vojenské sily nasadené na rozohnanie davov, bude však skôr výnimkou. V okamihu, keď rozhodnutie o nasadení vojenských jednotiek bude prijaté, vojenský veliteľ preberá zodpovednosť za to, že nepoužije väčšiu silu, než je nevyhnutná a prijateľná. Či uskutoční akcie alebo nie, to bude závisieť na informáciách a na odporúčaní civilných autorít. Zatiaľ čo tieto autority sa bežne snažia usmerňovať veliteľa, tento sa vždy musí riadiť iba vývojom situácie a vlastným úsudkom a rozhodnúť o miere nutnej a vhodnej vojenskej pomoci. V niektorých situáciách je možné, že žiadne policajné alebo civilné autority nebudú prítomné na mieste incidentu (z akýchkoľvek dôvodov). Keďže táto skutočnosť nezabaví vojenského veliteľa povinnosti uskutočniť vhodnú nápravnú akciu, jej sila a rozsah by mali byť posúdené z hľadísk:

- a) Bezpečnosť a ochrana vlastných síl.
- b) Ochrana nevinných osôb.
- c) Zabránenie reálnemu poškodeniu majetku a miest osobitného kultúrneho a historického významu.
- d) Dlhodobé následky použitia sily.

(3) Vojenská zdržanlivosť. Vojenský veliteľ by nemal použiť silu, ak civilné autority majú stále moc pod kontrolou a nežiadajú pomoc, najmä pri neistých incidentoch, alebo ak davy môžu byť rozohnané aj bez použitia sily.

(4) Predbežné plánovanie. Ako náhle sa očakávajú nepokoje, ktoré môžu vyžadovať vojenskú pomoc, musia byť vytvorené plány nepredvídaných udalostí, ktoré by mali zahŕňať:

- a) Zriadenie spoločného policajného a vojenského veliteľstva, všade kde to je vhodné a možné.
- b) Príprava plánu na zber spravodajských informácií a odhad celkovej situácie a nálad obyvateľstva.
- c) Posúdenie rôznych druhov možných nepokojov, ich pravdepodobné miesta a intenzita, akcie potrebné na ich kontrolu alebo na potlačenie a akékoľvek pravdepodobné úlohy, ktoré majú mať vojenské sily pri tejto činnosti.
- d) Odhad počtu vojsk, ktoré budú potrebné pre každú lokalitu a vyčlenenie vojsk pre každú úlohu.
- e) Dohody s predstaviteľmi civilných autorít, ktorými môžu byť policajní dôstojníci, o spôsobe nadviazania súčinnosti.
- f) Spoločný prieskum, pokiaľ to bude možné na nižšej úrovni – čata, družstvo.
- g) Kanály, cez ktoré by mali byť zasielané požiadavky na vojenskú pomoc.
- h) Posúdenie kritických miest a stredísk spojenia, ktoré musia byť bezpečne zaistené.
- i) Zbierka dôkazov prostredníctvom fotografických opatrení, alebo písomne či zvukovo zaznamenaných svedeckých výpovedí.
- j) Príprava akéhokoľvek potrebného špeciálneho materiálu, to je zariadení na verejné vystúpenie (megafóny), ostnatých drôtov, vriec s pieskom, protipožiarnych zariadení a pohotovostného osvetlenia.
- k) Príjem, ubytovanie a administratívne riadenie vojsk a posíl.
- l) Nácvik postupov a skúšok spojenia. Každému priestoru, kde sa pravdepodobne budú konať operácie, by mali byť pridelené špecifické vojenské frekvencie, takže ihneď po príchode do týchto priestorov sa môže využívať rádiové spojenie.
- m) Zaistenie výstroja, máp a prostriedkov na kontrolu nepokojov pre posilňujúce jednotky.
- n) Poskytovanie aktuálnych informácií veliteľom posilňujúcich jednotiek na ich príchod.
- o) Plány odklonu civilnej dopravy, ktoré by mali zahŕňať udržiavanie čistých (priechodných) ciest pre vojenské posily.
- p) Použitie tlmočníkov počas rozmiestňovania sa.

(5) Preventívna vojenská akcia. Pred vypuknutím konfliktu musí vojenský veliteľ po dohode s miestnymi autoritami rozhodnúť, či a kde by mali byť jeho vojská sústredené, kde by sa mali presunúť ak sa objavia nepokoje a či by malo byť

zrejme alebo nie, že sú tieto vojská k dispozícii. Často bude na jeho zvážení, či sa majú jednotky presunúť blízko k miestu očakávaného nepokoja, aby sa zaistilo, že budú ľahko dostupné a veliteľom by sa tak umožnilo byť v kontakte so situáciou. Veliteľ však nesmie dovoliť svojim silám, aby boli rozptýlené a mal by pod svojou kontrolou udržiavať zálohu. Tam, kde je to možné, by malo byť počas tohto prevenčného štádia vybudované spojené policajné a vojenské veliteľstvo, pričom vojenské i civilné authority sa musia nachádzať buď v ňom, alebo v blízkom personálnom alebo rádiovom kontakte.

(6) Informácie vyžadované od civilných autorít. Keď vyšší civilný predstaviteľ v mieste nepokoja rozhodne, že nie je schopný vyrovnáť sa s davom, zavolá posily. Ak ide o vojenské posily musí podať nasledujúce informácie, ktoré by mali obsahovať:

- a) Celková spravodajská situácia a úlohy, ktoré má vojsko plniť.
- b) Veliteľské, riadiace a koordinačné zodpovednosti, opatrenia a umiestnenie ďalších priateľských síl.
- c) Určenie miesta stretnutí v blízkosti miesta konfliktu.
- d) Stanovenie najlepšej trasy k miestu stretnutia, aby sa zaistil priamy príchod bez rušivých momentov; táto trasa by mala byť otvorená civilným autoritám, ak to bude možné.
- e) Charakter nepokoja a ak je dav komplikovaný, odhad veľkosti davu, jeho úmyslu a nálady.
- f) Akékoľvek dôležité topografické detaily vrátane problémov s osvetlením v nočných podmienkach.
- g) Nariadenie, podľa ktorého by mal byť dav rozohnaný.

(7) Následná úloha civilnej polície. Keď sú na kontrolu davu nasadené mierové sily musí civilný policajný predstaviteľ pôsobiť spoločne s vojenským veliteľom. Možné úlohy civilnej polície sú:

- a) Po tom, čo vojaci na rozohnanie davu použijú špeciálne prostriedky, mala by polícia ihneď sledovať preukazujúce sa náznaky davového chaosu a teda znovuzriadiť policajnú kontrolu.
- b) Prikryť tylo vojenských jednotiek blokovaním bočných ciest.
- c) Pozatýkať a dať do väzby osoby zadržané vojenskými silami.
- d) Zadržať dôkazový materiál pre následné súdne konanie.

(8) Finálne plánovanie. Po nadviazaní súčinnosti s civilnými autoritami by sa malo ukončiť predbežné plánovanie. Finálne plánovanie potom obsahuje rozhodnutie o:

- a) Trase a nariadení, podľa ktorého by malo vojsko prísť.
- b) Možnosti, či presun by mal byť okázalý s plánovanou demonštráciou sily alebo nenápadný.
- c) Použitých taktikách a zbraniach.

d) Mieste stretnutia, tzn., kde sa môžu vojaci a miestni velitelia stretnúť. Toto miesto musí byť dostatočne vzdialené nie len od davu ale i z hľadiska miesta nepokojov.

e) Signáloch a iných opatreniach vyplývajúcich z organizácie súčinnosti .

(9) Presun do priestoru. Rozhodnutie, či sa presunúť do priestoru otvorene alebo nenápadne, bude záležať na príčine a stupni konfliktu. Ak je konflikt malého a lokálneho charakteru a obzvlášť, keď sa ešte nevyskytlo násilie, objavenie sa jednotiek môže mať upokojujúci účinok, ale ak je konflikt vážnejší a rozšírenejší, môže byť rozumnejšie presunúť sem vojenské jednotky skryte. Ak je situácia vážna a miestne autority rýchlo strácajú alebo už stratili jej kontrolu, musí sa vojsko presunúť do konfliktnej oblasti čo najrýchlejším spôsobom. Všetci by sa mali oboznámiť s výsledkami prieskumu, pričom pravdepodobné trasy presunu a civilná činnosť by mali byť naplánované tak, aby urýchlili presun vojsk. To je možné dosiahnuť napríklad manuálnym ovládaním automatických dopravných semaforov atď. Podstatné však je, aby bol presun usporiadaný, rázny a premyslený, pretože pri stúpajúcom napätí to bude mať stabilizačný účinok. Pokiaľ bude možné, mali by byť na presun vojska poskytnuté miestne navádzacie a dopravné eskorty. Vojsko sa musí presúvať v sformovaných celkoch, ani jednotliví vojaci ani vozidlá nesmú zostať osamotené a stráže alebo hliadky by sa mali vysielat' minimálne v pároch.

(10) Príchod vojenských síl. Stabilizačné sily by mali byť pripravené na intervenciu ihneď po príchodu na miesto konfliktu, takže situácia by sa nemala zhoršovať zbytočným zdržovaním. Musí mať preto dobre nacvičený postup rozvíjania. To však neznamená, že vojenské jednotky musia byť vždy ihneď použité a zvlášť je dôležité, aby sa neobjavili obrnené vozidlá unáhle, čo by mohlo zbaviť veliteľa výhody, ktorú predtým získal v dôsledku šokového účinku jeho náhleho vpádu. Jednotky stabilizačných síl by sa nikdy nemali zapojiť do konfliktu, pokiaľ nie je intervencia vyžiadaná. Ak prídu do priestoru príliš skoro a potom musia čakať na nasadenie, dav môže buď využiť ich prítomnosť k následným provokáciám, alebo sa môže povzbudiť v myšlienke, že na riešenie konfliktu nebudú použité silnejšie opatrenia (nasadené silnejšie jednotky).

(11) Preprava. Do pozornosti by sa mali dostať nasledujúce body:

- a) Miesto vystúpenia z vozidiel. Ak sa vojenské sily presúvajú do miesta konfliktu v transporte, teda nie sú používané obrnené alebo špeciálne vozidlá, mali by normálne vystúpiť z vozidla mimo priestoru konfliktu. Vojaci musia vystúpiť rýchlo podľa nacvičeného postupu so všetkým výstrojom a ihneď sa sformovať.
- b) Ľahko chránená preprava. Preprava by sa mala uskutočniť za asistencie stráže, s výnimkou jedného vozidla, ktoré môže byť využívané na prevoz malej skupiny policajtov, aby mohli rýchlo reagovať pri akýchkoľvek špecifických diverziách, akými sú likvidácia davom založeného

ohňa, rabovanie alebo útočenie na jednotlivcov. Toto vozidlo môže tiež prevážať drôty alebo ďalšie prekážky na zablokovanie bočných ulíc, vstupov do budov atď. a tiež môže byť užitočné aj neskôr, po ovládnutí priestoru. Ak je to možné malo by byť vybavené ochrannými súpravami a protipožiarnym ochranným krytom a môže byť vybavené účinným systémom verejného oznamovania (ampliónmi) a reflektormi.

- c) Obrnené vozidlá. Pokiaľ sa používajú obrnené vozidlá alebo tanky, veliteľ im môže prideliť úlohy v predných pozíciách v závislosti na miestnej situácii. Ak budú obrnené vozidlá a tanky pôsobiť v nepriateľskom prostredí, budú potrebovať ochranu pechoty (rojov) a mali by sa udržiavať mimo priameho palebného dosahu protitankových zbraní, ak taká hrozba existuje.

(12) Činnosť pri príchode. Postupnosť jednotlivých činností po príchode vojsk do konfliktného priestoru nie je možné určiť vopred a niektoré nižšie uvedené činnosti sa môžu vykonať už počas prípravy a plánovania. Po príchode do priestoru je však vždy treba vykonať :

- a) Od miestnej polície, stálych a vrtuľníkových hliadok získať informáciu o situácii.
- b) Odhadnúť najlepší smer, ktorým sa má dav rozohnať; niektorými ovplyvňujúcimi faktormi by mohli byť nálada davu a jeho úmysly, existencia lákavých cieľov a ďalších davov a alternatívne trasy rozohnania.
- c) Metódy zadržania najnebezpečnejších elementov v dave musia byť rôzne. Okrem týchto prípadov by nemali byť iné časti davu potláčané, ale mal by byť daný čas a priestor, v ktorom môžu byť oddelené od problémových elementov a čo najvhodnejšie rozohnané.
- d) Musí sa zaviesť proces koordinácie s miestnymi autoritami.
- e) Plány rozmiestnenia musia zaručiť kruhovú obranu na ochranu pred obkľúčením bezpečnostných síl výtržníkmi. Musí sa posúdiť, či pri zatýkaní vodcov vzbury vznikne odradzujúci účinok.
- f) Dôležité je varovanie a presvedčovanie davu bez použitia sily, zvlášť keď je táto činnosť smerovaná na vedúcich predstaviteľov komunity, pričom vždy sa má uvažovať nad použitím minimálne nevyhnutnej sily.

(13) Zastavenie pohybujúceho sa davu. Vojenské jednotky sa budú obvykle rozvíjať tak, aby zastavili postup davu. Takéto rozvinutie sústreďuje na seba pozornosť davu, čím sa znižuje jeho pozornosť od ďalších presunov bezpečnostných síl. To zabezpečuje základnú líniu, z ktorej:

- a) Sú zriaďované pozorovacie miesta a vykonávaný prieskum.
- b) Je vyvíjaná snaha identifikovať jednotlivcov v dave, zvlášť vedúcich vzbúrencov, ak je to možné ich fotografovaním. V noci budú na túto činnosť potrebné svetlá.

(14) Spojenie. Vždy, keď sú stabilizačné sily povolané pomáhať miestnym autoritám, je zodpovednosťou vojenského veliteľa, teda nie miestnych síl, zabezpečiť všestranné spojenie. To je možné zabezpečiť aj obstaraním si rádiového zariadenia na lokálnu sieť, alebo poskytnutím styčného dôstojníka.

(15) Použitie lietadiel a vrtuľníkov. V závislosti od predstavovanej hrozby môžu lietadlá a zvlášť vrtuľníky, vykonávať nasledujúce úlohy:

- a) Sledovanie zhromažďovania davu a jeho pohybu, najvhodnejší je kamerový prenos priamo na veliteľstvo.
- b) Ovládanie davu preletom alebo vznášaním sa vrtuľníka nad ním, čím sa budú prehlušovať prejavy akýchkoľvek rečníkov v dave.
- c) Vysadenie zmocnenca (sprostredkovateľa) na kontrolu nepokojov, ak to bude nevyhnutné a rozumné.
- d) Činnosť ako vzdušné veliteľské stanovište alebo rádiová retranslačná stanica.
- e) Umiestňovanie pozorovacích hliadok na vysokých budovách alebo vysadzovanie vojakov na strechy budov obsadených davom, alebo vysadzovanie ostreľovačov.
- f) Verejné šírenie správ prostredníctvom ampliónov.
- g) Nočné osvetľovanie.
- h) Fotografovanie.
- i) Rozmiestňovanie síl rýchlej reakcie, vrátane pátrania a záchrany.

(16) Vojenské záznamy. Vojenská činnosť pri podpore civilných autorít môže byť predmetom neskoršieho vyšetrovania. Potom je podstatné, aby sa preukázalo, čo sa stalo a preto sa musí priebežne vyhotovovať komplexný záznam každej udalosti. Použitie prostriedkov záznamu hlasu môže eliminovať potrebu namáhavého zapisovania a poskytuje presvedčivý záznam pre následné využitie. Velitelia na všetkých úrovniach musia registrovať:

- a) Dôležité udalosti v chronologickom poradí.
- b) Detaily akýchkoľvek nariadení prijatých a vydaných buď písomne alebo ústne.
- c) Mená civilných predstaviteľov alebo policajných dôstojníkov, s ktorými veliteľ rokoval.
- d) Krátke detaily akýchkoľvek požiadaviek, návrhov a odporúčaní zo strany civilných autorít.
- e) Dôvody rozhodnutia, následná činnosť a výsledky.

(17) Obrazový záznam. Fotografie tvoria hodnotný záznam udalostí, ale videozáznam poskytuje účinnejší a bezprostrednejší záznam udalostí s vloženým dátumom a časom a môže byť využité pre spätné zatýkacie operácie a usvedčenia. Fotoaparáty a videokamery by mali byť vždy k dispozícii, aby sa pokryla akákoľvek udalosť, keď sa očakáva problém. Vrtuľníky môžu ľahko uskutočňovať záznam uda-

lostí pre veliteľa pôsobiaceho na zemi buď fotografovaním alebo snímaním videokamerami. Malo by sa tiež zväžiť využitie médií na získanie vhodných fotografií, krátkych videozáznamov a ďalšieho dôkazového materiálu. Pre vyššie veliteľstvo môže byť vhodné monitorovanie médií a nahrávanie medzinárodného televízneho a rozhlasového vysielania, ak incident prilákal väčšiu pozornosť širokej verejnosti.

(18) Politickí/náboženskí lídri. Úloha a možná účasť politických alebo náboženských lídrov na veľkých zhromaždeniach vyžaduje opatrný postup. Možnosti výberu, ktoré sú dostupné vojenskému veliteľovi, musia byť pred uskutočnením akejkolvek akcie prediskutované a vyjasnené na príslušnej úrovni.

(19) Prostriedky na kontrolu davu. K dispozícii je celá rada nesmrtiacich zbraní na ovládanie davu. Velitelia by si mali preto uvedomiť, ktoré z nich sú im dostupné a plánované, majúc pritom na mysli požiadavku, aby použili len minimálnu silu, ktorá je na dosiahnutie cieľov nevyhnutná. Zvyšovanie a znižovanie ochranných štatútov pripravenosti a personálnej ochrany môže byť užitočným prostriedkom spájania cieľa a dôvery.

4.02.6.2 Rozháňanie davov

(1) Všeobecne. V dave sa skoro vždy nachádzajú nevinní ľudia, ktorí sa doňho zaplietli prostredníctvom náhodných okolností alebo nečinnnej zvedavosti. Môžu sa tu ale skrývať aj agitátori, ktorí chcú vytĺcť kapitál z možného prelievania nevinnej krvi a ktorí budú provokovať bezpečnostné sily k neuváženým a urýchlénym akciám. Potom je dôležité, aby sa na rozohnanie davu použilo len minimum nevyhnutnej sily a aby metódy jeho vykonania boli primerané charakteru davu a miestnej situácii. Veliteľ musí zvažovať, aké metódy rozohnania davu sa pre danú situáciu najlepšie hodia. V tejto časti sú popísané opatrenia, ktoré môžu byť použité, bez začatia paľby.

(2) Presvedčovanie. Pokusy uskutočňované civilnými autoritami by mali vždy smerovať k presvedčeniu davov, aby sa pokojne rozišli. Toto by malo byť bežne zodpovednosťou polície. Vojenské sily by sa mali privolať až keď situácia prerastie tento charakter. Možnými dostupnými metódami sú:

- a) Dobrovoľnosť. Môže byť prvým krokom, ktorý je často najúčinnnejším a najmenej provokatívnym. Nenásilné diskusie s kompetentnými lídrami môžu viesť k disciplinovanému rozptýleniu davu.
- b) Verbálne alebo vizuálne presvedčovanie. Dav môže byť oslovovaný výkonným megafónom, alebo nejakou inou formou zosilnenia zvuku., ktorý sa môže držať v ruke, alebo môže byť inštalovaný na vozidle alebo vrtuľníku. Vždy by mal niekto, kto sa vyzná v miestnych pomeroch, pripraviť obsah oznamu, ktorým sa môže informovať dav o najpresvedčivejších argumentoch; účinný môže byť tiež hlásateľ s miestnym prízvukom a potrebný môže byť aj tlmočník. Pokiaľ nie je dostu-

pný žiadny takýto expert, potom musí veliteľ improvizovať; vždy je najúčinnnejšie oslovovať zodpovedných príslušníkov davu a spoliehať sa na ich vplyv na ostatných. Ak sa príjme ktorákoľvek z týchto metód, niektorým doleuvedeným nástrahám by sa dalo vyhnúť:

1. Prosba. Prosby z hľadiska morálneho alebo psychického stavu môžu byť logickým a produktívnym štádiom v procese rozháňania davu; avšak je pravdepodobnejšie, že prosba, ktorá vychádza z pozície slabosti vyvolá nepriateľský účinok.
 2. Sľuby. Zatiaľ čo sľuby môžu vyvolať okamžitý a pozitívny výsledok, dlhodobejšie výsledky unáhlených sľubov vytvorených bez potrebnej autority budú nevyhnutne negatívne a poškodzujúce bezpečnostné sily.
 3. Hrozby. Akýkoľvek pokus bezpečnostných síl rozohnať dav hrozbou použitia sily, ktorá nemá zákonné oprávnenie, môže vyprovokovať dav a zdiskreditovať bezpečnostné sily.
- c) Pozorovanie a kontrola. Existuje veľa situácií, kedy je vhodnejšie zdržať sa akcií, pozorovanie davu by malo byť východiskom na voľbu akcie aby sa dosiahli stanovené úlohy. Nevhodne vybraný cieľ v podobe pripravených a nezasahujúcich bezpečnostných síl môže v dave spôsobiť, že dav sa rozptýli zo strachu alebo z nudy. Pre vodcov môže byť obzvlášť ťažké podnecovať dav, ak sa pre nich nenachádza vhodný cieľ na útok.
- d) Ukážka sily. Môže byť okázalá, čo môže provokovať, alebo môže byť vedená opatrnejšie. Okázalá ukážka sily môže byť veľmi účinná na také osoby, ktoré boli zatiahnuté do davu viac zo zvedavosti než z presvedčenia; ak však vyvolá vášne, situácia sa môže rýchlo zhoršiť. Menej provokácii sa môže dosiahnuť rozmiestnením pozorovateľských stanovíšť, zvlášť na strechách a vysokých budovách, kde môžu byť viditeľné, takže dav si uvedomí vojenskú prítomnosť a jednotlivci sa budú obávať tohto obklopenia a rozhodnú sa odísť. Ich odchod môže strhnúť aj ďalších a dav sa rozptýli. Otvorená ukážka sily môže spôsobiť, že všetky dostupné jednotky budú odhalené (viditeľné) a priblíženie sa k davu by malo byť vždy podporené zálohou. To môže byť potrebné vtedy, ak by bol izolovaný odchod vojsk atakovaný alebo obklúčený.

4.02.6.3 Ďalšie opatrenia na ovládanie nepokojov

(1) Čelenie nepriateľskej akcii. Odhodlaná a skúsená povstalecká organizácia počítá s odpovedajúcou odbornou pripravenosťou (vycvičenosťou) nasadených bezpečnostných síl a zhromaždenie davu môže slúžiť teda len ako úmysel zatiahnutia týchto síl do vybraného priestoru, kde môžu byť napadnuté. Veliteľ by mal byť k takejto skutočnosti ostražitý, pričom niektorými prevenčnými opatreniami sú:

- a) Rozmiestnenie sily takej veľkosti, ktorá akúkoľvek pravdepodobnú prepadovú skupinu obkľúči, alebo sa jej zmocní ešte predtým, než uskutoční nejakú akciu.
- b) Použitie obrnených vozidiel pri presune vojska cez nebezpečné priestory.
- c) Opatrnosť pri prenasledovaní ustupujúceho davu a využitie ochrany pri tejto činnosti.

(2) Ochrana pred obkľúčením. Jednotka, ktorá je obkľúčená davom, si môže vybojovať cestu von sama, alebo ak to bude potrebné ostatné vojenské jednotky prerušia plnenie iných úloh a použijú sa na jej záchranu. V každom prípade pri obkľúčení bude dôveryhodnosť v schopnosti stabilizačných jednotiek ako účinnej sily znížená. Obkľúčeniu je možno predísť:

- a) Nedovoliť malým jednotkám pôsobiť osamotene a bez podpory.
- b) Neustále monitorovať dav z pozorovateľských miest na strechách budov, hliadkami a vrtuľníkmi.
- c) Uzavrieť bočné prístupy; úloha vhodná pre civilnú políciu, zvlášť ak bola stiahnutá do zálohy.

(3) Použitie obrnených transportérov. Obrnené transportéry poskytujú ochranu pred paľbou z ľahkých zbraní, dávajú jednotkám väčšiu mobilitu a spoľahlivý základ pre spojenie, nie sú však chránené pred protipancierovými zbraňami. Môžu byť prospešné na:

- a) Začatie prekvapivého útoku.
- b) Prekonanie alebo prerazenie barikád alebo síl chrániacich vstup do budov.
- c) Poskytnutie osvetlenia reflektormi, ktoré môžu byť využité aj na oslepenie výtržníkov v noci.
- d) Použitie ako davovej bariéry. Pre tento účel môžu byť ochranné štíty pod elektrickým napätím a môžu tiež byť využité ako oddeľujúca stena medzi opozičnými frakciami.
- e) Vyčistenie (rozohnanie) veľkého davu, ak sa použije niekoľko obrnených transportérov v línii vedľa seba.
- f) Evakuáciu zranených a zadržaných osôb pred paľbou.

(4) Zaobchádzanie so ženami a deťmi. Ženy a deti sú často zapojené do nepokojov za účelom publicity a rovnako tiež sú využívané na krytie nepriateľských skupín. Zmyslom je vyprovokovať bezpečnostné sily na tvrdý zákrok, ktorý môže byť následne využitý na nepriateľskú propagandu:

- a) Pretože ženy a deti sú zneužívané pre ich propagačnú hodnotu, čím sa vyskytne menej akýchkoľvek incidentov, kde budú tieto osoby zapojené, tým lepšie. Podľa možnosti, ak sa ich zatýkanie stáva nevyhnutným, polícii by na tento účel pomohlo vytvorenie čisto ženskej policajnej

zložky.

- b) Vhodnejšie je zapôsobiť pritom na citové faktory, menšiu psychickú odolnosť a na chápanie ťažkostí žien a detí. Niekedy sa pokračovanie pochodov a okupačných štrajkov môže povoliť pod kontrolou, až kým nedôjde k unudeniu alebo vyčerpaniu príslušníkov davu, potom pohotovové zabezpečenie osobnej hygieny demonštrantom zo strany bezpečnostných síl, môže ich protest ukončiť.
- c) Ak na ovládanie davu bude nevyhnutná prítomnosť stabilizačných síl, potom čím menšia miera takýchto síl bude použitá, tým bude mať tento akt menej nepriaznivú propagačnú hodnotu. Platia pritom nasledujúce faktory:
 - 1. Minimálna veľkosť sily, ktorá je potrebná na nasadenie proti mužom alebo mládeži, môže byť neprimeraná alebo prehnaná v prípade žien a detí.
 - 2. Špecifické zbrane nie sú vhodné na použitie proti ženám a deťom, príkladom je nesmrtiaca munícia. Vodné delá vo funkcii polievania sú najvhodnejšie, spôsobujú síce osobám ťažkosti a stratu dôstojnosti ale ich nezraňujú.
 - 3. Blízky fyzický kontakt so ženami a deťmi na ich vytlačenie z priestoru môže byť oprávnený, ale je potrebné si pritom uvedomiť, že aj tieto osoby sú schopné používať nože a ďalšie zbrane.
 - 4. Zadržané ženy a deti sa odovzdávajú ženskej polícii, vojenskej alebo civilnej, vznikne tým menší priestor pre špinavú kampaň proti bezpečnostným silám.
- d) Napriek tomu, že ženy a deti sú zapájané do incidentov predovšetkým z dôvodu publicity a odvrátenia pozornosti, je potrebné si uvedomiť, že do všetkých súčasných povstaní boli zapojené aj ženy, ktoré sa rovnako angažovali ako muži, ktoré vraždili, vykonávali bombové útoky a ďalšie povstalecké aktivity. Z toho vyplýva, že vojak je oprávnený použiť proti ženám a deťom rovnakú silu, dokonca smrteľnú silu, aby im zabránil spôsobovať smrť alebo vážne zranenia, ak sú ilegálne zapojené do útoku. Vždy sa vyskytne otázka, pri akých okolnostiach je to nevyhnutné a rozumné. Každý prípad musí byť posudzovaný podľa vlastných hodnôt, použijúc kombináciu prísnosti a zdravého úsudku.

(5) Rozohnanie davu v otvorenom priestore. Rozohnanie davu vo veľkom otvorenom priestore môže byť ťažšie, pretože:

- a) Môžu tam byť zhromaždené väčšie davy.
- b) Ťažšie sa odhaduje a ovláda smer ich pohybu. Pre dav je ľahšie bezpečnostné sily obklopiť alebo obklúčiť.
- c) Ťažko sa zriaďuje línia základní.
- d) Niektoré špecifické zbrane budú menej účinné, pretože ich následkom

je možné sa oveľa ľahšie vyhnúť.

(6) Špecifiká. V už popísaných postupoch musia byť vykonané niektoré úpravy, z obecného hľadiska sú nimi:

- a) Určiť miesto, kde bude umožnené, aby sa dav presunul a podľa toho rozmiestniť bezpečnostné sily.
- b) Určiť adekvátny počet jednotiek s veľkou mobilnou zálohou.
- c) Zvážiť použitie obrnených vozidiel a špeciálnych zbraní. Používanie zbraní s priestorovým účinkom nebude tak obmedzené ako v zastavaných plochách a v uzavretých priestoroch z hľadiska nevinných nezaujatých osôb.
- d) Udržiavať nepretržité pozorovanie davu na odhalenie zmeny v jeho správaní alebo cieľoch. Pozorovanie by malo byť ľahšie v otvorených než v stiesnených zastavaných priestoroch, ktoré môžu poskytovať úkryt pred pozorovaním a paľbou.

(7) Zaobchádzanie s davom pri jeho rozháňaní. Ihneď ako sa začne s rozháňaním davu môže vzniknúť potreba, aby bezpečnostné sily postupovali stále dopredu a udržiavali tak pohyb davu v správnom smere. Pri tom by sa nemalo zabudnúť, že tempo postupu by malo byť prispôsobené tým, ktorí sú najďalej. Pohyb davu v určenom smere by sa nemal urýchľovať. Príslušníci davu, ktorí vidia vojakov, budú bezpochyby čo najrýchlejšie utekať, ale vôbec nie tak rýchlo, ako by chceli. V žiadnom prípade by dav nemal byť obkľúčený tak, aby sa nemohol rozptýliť.

(8) Následné ovládnutie priestoru. Úloha nekončí s rozohnaním davu, nesmie sa mu poskytnúť príležitosť na opätovné zhromaždenie. Vojaci a polícia musí vytvoriť spoločný plán na hliadkovanie priestoru po rozptýlení davu a na odsunutie akýchkoľvek barikád, ktoré tu vstýčili. Podľa možnosti by aj miestni obyvatelia mali byť presvedčovaní, aby sami odsunuli barikády, alebo prinajmenšom, aby pomáhali pri ich odstraňovaní. Až v prípade, že vojenská a policajná veliteľia nadobudnú presvedčenie, že dav sa znova nezhrádza, alebo že miestna polícia môže sama zvládnuť situáciu, by sa mali vojaci odsunúť.

4.02.7 Pozorovanie a monitorovanie

(1) Všeobecné postrehy:

- a) Monitorovanie je popísané ako taktická úloha, avšak v mnohých prípadoch bude táto úloha vykonávaná tiež na operačnej úrovni, alebo bude mať na ňu dopad.
- b) Hoci táto stála úloha vyžaduje úzku spoluprácu s organizáciami ako OSN, rovnako bude použiteľná i v rámci aliančných operácií. Aliančné operácie sú dosť často založené na mandáte Bezpečnostnej rady OSN.
- c) V operáciách vedených OSN budú v mnohých prípadoch v operačnom priestore pôsobiť OSN pozorovatelia. Ich poslanie môže byť rôzne,

od taktickej úlohy monitorovania a môže sa meniť pri rôznych operáciách. Pozorovanie v tomto zmysle môže byť vnímané ako sledovanie (surveillance), popísané ako samostatná taktická úloha. Veľa otázok, riešených v tejto stati, je tiež uplatniteľných v prípade, ak Aliancia musí spolupracovať s OSN pozorovateľmi.

- d) Rozdiel medzi monitorovaním na jednej strane a sledovaním a pozorovaním na druhej strane je fakt, že osoby, vykonávajúce monitorovanie, sú povinné a oprávnené konať v rámci mandátu. Zatiaľ čo sa sledovanie a pozorovanie ukončí po nahlásení faktov, monitorovanie analyzuje zistené skutočnosti so zúčastnenými stranami a má možnosti primäť tieto strany dodržiavať pravidlá dohody na mieste.
- e) Vo všeobecnosti je monitorovanie a pozorovanie výlučne humánna činnosť (podporovaná technickými prostriedkami), kým sledovanie môže byť uskutočňované osobami, skupinami alebo systémami.

(2) Cieľ:

- a) V medzinárodnej terminológii je termín monitorovanie dosť často používaný vo vzťahu k vedeniu operácií v rámci kampane na podporu mieru (Peace Support campaign theme).
- b) Definícia monitorovania: sledovať (pozorovať) a zhromažďovať informácie, aby bol zabezpečený súlad s dohodou a upozorniť na opatrenia, ktoré by mali byť vykonané, ak nie je zhoda s dohodou.

(3) Všeobecné postrehy a úvahy:

- a) Monitorovanie tvorí dôležitú zložku operácií a nie je výlučne spojený s operáciami na podporu mieru. Tieto aktivity môžu byť naplánované a vykonané v spojitosti s inými kampaňami, ako je nasadenie ozbrojených síl v dobe mieru (PME) a tiež proti povstalcom (COIN). Osoby, ktoré vykonávajú monitorovanie, môžu byť považované za „oči a uši“ aliančnej komunity.
- b) Tieto osoby sú často nasadené v priestoroch konfliktu pred ozbrojenými silami a niekedy tam zostanú po odídení vojenských síl na monitorovanie zastavenia paľby alebo rozhodnutia o ukončení sporu. Monitorovanie znamená, že osoby, vykonávajúce monitorovanie, nemajú len možnosť podávať hlásenia medzinárodnej spoločnosti, ale môžu tiež konať v jej mene.
- c) V niektorých prípadoch sú úlohy monitorovania len medzinárodným príspevkom v úsilí nastoliť mier a poriadok a môžu byť podporované OSN, Európskou komunitou alebo ďalšími legítimnými medzinárodnými organizáciami. Obyčajne sú osoby, vykonávajúce monitorovanie, dôstojníci, ale môžu byť i civili. Títo by mali byť umiestnení na nezávislých veliteľstvách a sú pravdepodobne mimo vojenského služobného

postupu velenia. Môžu byť podporovaní ďalším vojenským personálom (poddôstojníci a vojaci) a miestnym personálom (tlmočníci).

- d) Prítomnosť osôb vykonávajúcich monitorovanie má hlavne preventívny účinok. Ak sú znepriatelené strany, ktoré uzavreli dohodu, pod dozorom, je menšia pravdepodobnosť jej porušenia.
- e) Operácie na podporu mieru (PS) zvyčajne začínajú nasadením monitorovacích osôb. Ďalší postup operácie je potom zväčša stanovený na základe výsledkov a odporúčaní týchto osôb, ktoré môžu byť nasadené i počas a po operácii. Ak sú tieto taktické aktivity vykonávané po boku ďalších ozbrojených síl, ktoré vykonávajú činnosť v tom istom priestore konfliktu, musí byť zriadený úzky kontakt minimálne medzi dvomi jednotkami.
- f) Aplikovanie taktických monitorovacích aktivít je obyčajne výsledkom dohody alebo rezolúcie, ich dodržiavanie je monitorované ozbrojenými (koaličnými) silami. Táto jednotka vykonáva činnosť v mene medzinárodnej organizácie, ktorá vedie operáciu. Ak nie je dohodnuté inak, všetci pozorovatelia spadajú pod OPCOM tejto organizácie.
- g) Monitorovacie osoby môžu byť tiež požiadané, aby udržiavali kontakty medzi ozbrojenými (mierovými) silami a všetkými zúčastnenými stranami a medzi stranami navzájom. Ďalej aby rokovali (vyjednávali) v mene strán v prípade miestneho napätia. Tiež môžu vykonávať nezáuhaté vyšetrovanie a viesť evidenciu udalostí ako sú roztržky, nedodržiavania dohôd alebo ľudského práva. Napokon budú hlásiť zistené skutočnosti nadriadenému, ktorý je zodpovedný za riadenie všetkých aspektov operácie.
- h) Monitorovacie osoby môžu byť prítomné v priestore konfliktu už pred príchodom ozbrojených síl. Môžu byť požiadané, aby sa podelili s celkovým hodnotením situácie s ďalšími koaličnými silami, čo by zlepšilo efektivitu a spoľahlivosť koaličných síl. Monitorovacie osoby môžu byť vyžiadané na pomoc pri presadzovaní dohôd (sankcií). Napríklad môžu byť využití na kontrolu priemyselných komplexov, aby skontrolovali schválené dohody alebo uložené obmedzenia na vojenskú výrobu. Avšak túto úlohu, z dôvodu ich nestrannosti, budú vykonávať len zriedka. Na druhej strane, nestranné overenie dohôd monitorovacími osobami môže napomôcť znížiť podozrievanie znepriatelených strán navzájom.
- i) Osoby, vykonávajúce monitorovanie, sú veľmi obmedzené, pokiaľ ide o spôsobilosť a právomoc konať v prípade porušenia alebo nedodržania mierových dohôd. Rokovania s vodcami miestnych frakcií môžu byť, na druhej strane, produktívne a môžu dohodnúť minimálne miestny súhlas s dohodami. Hlásenia o porušení však môžu viesť i k zásahu nad-

riadeného orgánu, ktorý môže viesť od rokovaní až po uvalení sankcií. Toto hlásenie by však mohlo mať dopad na postoj znepriatelených strán na všetkých pozorovateľov a aliančné sily, čo kladie väčší tlak na pozorovateľa pri doručovaní presného a včasného hlásenia. To tiež zdôrazňuje potrebu na jasné inštrukcie pre pozorovateľské tímy a dôkladné znalosti priestore monitorovania.

(4) Odporúčanie o možnom zložení (personál a výzbroj):

- a) Monitorovacie osoby môžu byť zasadené samostatne alebo v tímoch a môžu pôsobiť rovnako v národnom i medzinárodnom prostredí. Je tiež možné, aby bola monitorovacia alebo pozorovacia misia plnená organickou jednotkou alebo skupinou (FOO's). Potom budú vykonávať v zásade sledovanie objektov alebo priestorov prostredníctvom, napríklad pozorovacích a načúvacích (listening) stanovišť a hliadok.
- b) Nie je odporúčané vykonávať monitorovanie individuálne, malo by byť uskutočňované v pároch, ktoré o sebe vedia a dôverujú si. Dôležitosť spočíva v tom, že úlohy sú zložité, vyžadujúce komplexnosť a včasnosť. Omyly nie sú povolené, pretože každá chyba môže mať dopad na operáciu. Práca v pároch poskytuje vzájomnú kontrolu.
- c) Monitorovanie vyžaduje, čo sa týka plánovania a realizácie, „vojenský“ prístup. Tímy by mali využívať svoje vojenské zručnosti na splnenie svojich úloh. V prípade civilného personálu je nutné vytvárať zmiešané vojensko-civilné tímy, prípadne využívať vojenský personál vo výslužbe.
- d) Existuje priama súvislosť medzi odhadovaným stupňom hrozby konfliktu a vyzbrojením monitorovacích skupín. Ak je táto hrozba nízka, pozorovatelia môžu byť neozbrojení, v malých tímoch. Ak je ohrozenie väčšie, alebo ak nie je zaručený súhlas na operáciu, môžu byť ozbrojení. Výzbroj sa však musí vzťahovať na zbrane osobnej ochrany. Napokon, prípravy musia byť uskutočňované s akoukoľvek ozbrojenou zložkou, ktorá vykonáva činnosť v priestore so zreteľom na poskytovanie pomoci alebo úkrytu, aby nebola ohrozená bezpečnosť monitorovacích tímov. Plány by preto mali byť formulované na evakuáciu alebo dočasnú ochranu (napríklad počas presunov alebo zhromaždení) monitorovacích osôb personálom ozbrojených síl v prípade zvyšovania napätia. Na druhej strane je dôležité, aby uvedomili si, že dočasná ochrana môže spôsobiť stratu neutrality pozorovateľov.
- e) Úspech monitorovacích aktivít je do veľkej miery určený možnosťou doručovať presné a včasné hlásenia. To vyžaduje spoľahlivé spojenie a účinný systém hlásení. Tiež musí byť vytvorená adekvátne logistická a zdravotnícka podpora monitorovacích tímov, minimálne z pohľadu morálky. Doprava, jedlo a pitie, ubytovanie, poštové služby, výzbroj

a výstroj sú len niektorými príkladmi aspektov, ktoré musia byť dobre organizované. Medzinárodná organizácia je zodpovedná za riadenie pozorovateľskej / monitorovacej misie, musí zabezpečiť minimálnu úroveň vybavenia v priestore konfliktu. Avšak hlavná zodpovednosť za vybavenie zostáva na pleciach národných orgánov.

f) Osobnostné kvality (personal qualities)

1. Vojenský pozorovateľ (monitor) si musí uvedomiť, že on alebo ona bude vykonávať svoje povinnosti v cudzom prostredí, zvyčajne v zlých podmienkach, stresových situáciách a často v jazykovo cudzej oblasti. Ako reprezentanti medzinárodnej organizácie (OSN, EU, OSCE a NATO) ako i svojej krajiny musia byť pozorovatelia starostlivo vyberaní, aby boli spôsobilí splniť stanovené úlohy. Musia byť fyzicky zdatní, zdraví i na duši, v zrelom veku a mať dostatočnú kariérnu kvalifikáciu.
2. Kultúrny šok nie je ojedinelým javom ako takým, je len prirodzenou reakciou osoby, ak sa zo svojho prirodzeného prostredia dostane do iného, kde sa cíti dezorientovaný a nepohodlne. Profesionálny dôstojník je spôsobilý, pretože jeho (jej) pôvod a výcvik mu umožňuje prekonávať prekážky s tým spojené. Niektorí pozorovatelia sa vyrovnávajú s problémami ťažšie než ostatní, takí dôstojníci, ktorí sa do daného prostredia vracajú to zvládajú efektívnejšie, než po prvý krát. Dôležitá je komplexná príprava a prieskum, čo sú faktory, ktoré pomáhajú znížiť dopad prostredia na jednotlivca.
3. Vojenský pozorovateľ (monitors) musia pochopiť dôležitosť osobného vnímania súvislostí, čo je dôležité v mnohých kultúrach, hlavne pri rokovaní, keď je napríklad prerokovávané ukončenie paľby, ak jeden alebo viacerí bojovníci vnímajú stratu územia ako „stratu svojej tváre“ medzi svojimi. Reprezentanti znepriatelených strán môžu byť prinútení povedať jednu vec a pritom si myslieť iné, aby sa vyhli tomu, že budú vnímaní ako slabosť za okolností, ktoré vedú neskôr k protichodným postojom, čo je na škodu rokovaní.
4. Niektoré vojenské otázky, ktorým by mali pozorovatelia / monitorovacie osoby venovať pozornosť, sú:
 - 4.1 Zachovávať neutralitu voči všetkým znepriateleným stranám.
 - 4.2 Pôsobiť na miestnych vodcov dojemom garanta voľnosti pohybu, na základe mandátu, platnému v danej oblasti.
 - 4.3 Zabezpečiť, aby si miestni vodcovia uvedomovali poskytovanie pomoci a povinnosť oznamovať akékoľvek porušovanie platných zmlúv a zastavenie paľby.
 - 4.4 Uvedomovať si snahy o podryvanie svojej autority a neutrality.

- 4.5 Mať na zreteli, že rádiové spojenie je odpočúvané a preto je potrebné dodržiavať prevádzkovú disciplínu.
- 4.6 Uvedomovať si, že miestni zamestnanci a tlmočníci môžu mať vlastný záujem vo veciach, ktoré vyžadujú citlivé zaobchádzanie.
- 4.7 Uvedomovať si možnú lojalitu obyvateľstva predchádzajúcej vláde.
- 5. Niektoré vojenské otázky, ktorým by sa mal pozorovateľ vyhnúť:
 - 5.1 Kritizovať hostiteľskú krajinu (národ) alebo znepriatelené strany.
 - 5.2 Prenášať vyznačené mapy alebo dokumenty otvorene cez čiary zastavenia paľby (cease-fire lines).
 - 5.3 Vyjadriť politické alebo vojenské mienky voči štátnym príslušníkom niektorej zo strán.
 - 5.4 Vydávať neautorizované noviny alebo mediálne vyhlásenia (dávať si pozor na údajné oprávnené osoby, ktoré sa zaujímajú o vývoj konkrétnych záležitostí).
 - 5.5 Fotografovanie v priestoroch, ktoré sú predmetom roztržky, pokiaľ sa nejedná o oprávnené osoby.
 - 5.6 Umožniť, aby mali miestne klebety alebo chýry vplyv na rozhodnutia alebo ovplyvnili hlásenia nadriadeným, pokiaľ nie sú overené.

(5) Vykonanie:

- a) Monitorovanie môže byť uskutočňované vizuálnymi, sluchovými, elektronickými, fotografickými alebo inými prostriedkami.
- b) Monitorovanie môže byť naplánované a preto aj vykonané jedným z troch spôsobov:
 - 1. Ako nezávislá misia ako taká v rámci mandátu medzinárodnej organizácie.
 - 2. Ako nezávislá misia po boku s ozbrojenými silami, ktoré pôsobia v rovnakom konflikte alebo krízovej oblasti.
 - 3. Ako integrovaná časť operácie, byť ako súčasť ozbrojených síl.
- c) Rozmanitosť a komplexnosť úloh, ktoré plnia pozorovatelia a monitorovacie osoby, sú úplne závislé od mandátu, politickej a vojenskej situácie a podmienok, za ktorých musí civilné obyvateľstvo existovať. Monitorovací personál môže byť ozbrojený na vlastnú ochranu, prípadne i na ďalšiu ochranu a osobnú bezpečnosť.
- d) V praxi môžu byť rozkazy, vydané monitorovaciemu personálu, rôznorodé a pokrývať širokú škálu ďalších úloh, napríklad:
 - 1. Monitorovanie nárazníkových zón a čiar zastavenia paľby s cieľom zabezpečiť včasné varovanie, ak konflikt prepukne alebo eskaluje.
 - 2. Kontrola, monitorovanie, overenie a podávanie hlásenia o dohovorech na zastavenie paľby.

3. Monitorovanie ústupu vojsk znepriatelených strán z priestoru.
 4. Monitorovanie aktivít v demilitarizovanej zóne medzi znepriateľenými stranami.
 5. Monitorovanie kontrolných bodov, hraničných prechodov a vstupu / výstupu.
 6. Monitorovanie odzbrojenia / demobilizácie vojenských síl.
 7. Kontrolovanie implementácie mierových prvkov, ako sú výmena väzňov alebo mŕtvych, kontrolovanie volieb alebo dohody o kontrole zbraní.
 8. Monitorovanie dodržiavania ľudských práv.
 9. Oddelenie alebo stiahnutie síl a zastavenie vonkajšej pomoci.
 10. Pomoc pri odhalení úkrytov zbraní a ich konfiškácia.
 11. Udržovanie styku s a medzi bojujúcimi frakciami, ďalšími civilnými alebo OSN agentúrami, mimovládnymi organizáciami a susednými krajinami.
 12. Poskytovanie pomoci humanitárnym organizáciám kontrolovaním výmeny a sprevádzaním vojnových zajatcov (POW), distribučných miest jedla a zdravotníckych zásob.
 13. Pomoc pri monitorovaní volieb.
 14. Monitorovanie a podávanie hlásenia o porušovaní medzinárodného práva.
- e) Hlavnou úlohou monitorovacieho personálu však zostáva podávanie hlásení o incidentoch alebo monitorovanie dodržiavania mierových dohôd. Môžu tiež pôsobiť ako poradcovia a sprostredkovatelia. To môže nastať v prípade, keď je mandát v priebehu operácie rozšírený a tak môže byť jednotka aktívnejšia. Tak môžu byť rozšírené i monitorovacie aktivity o:
1. Kontrolovanie špecifických udalostí alebo aktivít, akými sú výmena vojnových zajatcov, odstránenie skladov zbraní, demobilizácia a voľby.
 2. Robiť prostredníka medzi znepriatelenými stranami.
 3. Podporovanie aliančných síl pri presadzovaní sankcií, napríklad inšpekciou vojenských a priemyselných komplexov.
- f) Z dôvodu vlastnej bezpečnosti sú monitorovacie osoby najviac závislé od ich neutrálneho postoja. V niektorých operáciách, môže nezávislé postavenie aliančných síl skutočne prispieť k bezpečnosti pozorovateľov, pretože je veľmi úzka súvislosť pozorovateľov s aliančnými silami, ktoré nie vždy majú sympatie civilného obyvateľstva.
- g) Pri plnení svojich úloh musia nasadené monitorovacie osoby udržiavať intenzívny kontakt so všetkými stranami v priestore operácie. V prípade porušenia mierovej dohody sa musia tiež vyhnúť tomu, aby sa priklonili

na niečiu stranu. Zasadenie pozorovateľov za účelom vymáhania sankcií musí byť starostlivo zvažované oproti riziku straty neutrality, ktoré hrozí v takýchto aktivitách a je ohrozená bezpečnosť pozorovateľov.

- h) Ak je obmedzená voľnosť pohybu, zvyčajne nie je možné efektívne pokračovať pri plnení stanovených úloh. Táto voľnosť pohybu sa môže zlepšiť rôznymi spôsobmi. Tieto zahŕňajú neutrálny postoj, rešpektovanie reprezentantov znepriatelených strán a tiež intervencia vojenskými silami, slovom i skutkom, s ktorými monitorovací personál spolupracuje.

4.02.7.1 Dohľad a vynútenie mandátu

(1) Východisko. Dohľad a vynucovanie plnenia podmienok stanovených mandátom prebieha vo všetkých fázach stabilizačných aktivít. Vykonávanie dohľadu je vo veľkej väčšine prípadov uskutočňované prostredníctvom „nebojových“ činností, ale v určitých prípadoch je na presadenie dodržiavania dohodnutých pravidiel zo strany znepriatelených strán potrebné bojové spôsobilosti uplatniť. Dohliadacie činnosti by však mali byť vo všetkých možných prípadoch vykonávané civilnou políciou za podpory stabilizačných síl. Za určitých okolností je dokonca možné, delegovať niektoré dohliadacie úlohy na znepriatelené strany. V spojení s príslušnými odmenami a postihmi to môže posilňovať ich spoluprácu, aj keď takéto delegovanie môže byť aj veľmi rizikové a vyžaduje dôslednú kontrolu. V každom prípade však delegovanie úloh môže posilniť spoluúčasť znepriatelených strán na riešení problému.

(2) Vynucovanie a vyšetrovanie. Podrobné vyšetrovanie vojnových zločinov je mimoriadne citlivá záležitosť s politickým dosahom a preto je vhodnejšie toto ponechať na špecializované tímy vyšetrovateľov riadených oprávneným politickým orgánom. Stabilizačné sily však majú morálnu a legálnu zodpovednosť predchádzať všetkým možným porušeniam dohôd a prímeria. Musia pri tom zaistiť systematické zhromaždenie a zaznamenanie všetkých podstatných skutočností a odovzdať ich príslušným vyšetrovateľom. Úloha stabilizačných síl vo vyšetrovaní by mala byť precizovaná vo vydaných úlohách a pravidlách nasadenia a úzko koordinovaná s operačným plánom, organizáciami na ochranu ľudských práv a oficiálnymi miestami. Porušenia mandátu a ľudských práv by malo byť predmetom ako formálneho protestu, tak oficiálneho vyšetrovania.

(3) Postup podávania protestu. Protest je oficiálne oznámenie o skutku jednej či oboch znepriatelených strán, alebo stabilizačných síl, ktorý jeho autor považuje za porušenie „status quo“, či medzinárodného práva. Protest indikuje, že bolo pozorované porušenie dohody (prímeria) a že tento skutok v čo najkrajšej lehote vyžaduje odškodnenie, alebo vysvetlenie. Protest môže byť odovzdaný ústne, ale musí byť potvrdený písomnou formou. Zatiaľ čo všetky detaily protestu budú odoslané strane, ktorá sa skutku dopustila, ostatné strany (ak formálne existujú) sa

spravidla vyjadria iba k tomu, že protest bol vznesený bez ich účasti. Táto procedúra ubezpečuje všetky strany, že stabilizačné sily, ako prvá inštancia, neporušili dôveru. V prípade, že predmet protestu nebol vyriešený (nebola uskutočnená náprava), môžu stabilizačné sily odovzdať detaily protestu ostatným stranám. Každý protest musí byť zaznamenaný (založený, zaevidovaný) v súlade s platnými rozkazmi stabilizačných síl.

(4) Vynucovanie a vyšetrovanie porušenia dohôd. Každé nedodržanie podmienok mandátu, medzinárodného humanitárneho práva, alebo mierovej dohody, ktorého sa stabilizačné sily stali svedkom, musí byť bezprostredne riešené v súlade so štatútom mandátu a misie. Každé pochybenie stabilizačných síl pri prevencii porušení dohôd znižuje mieru ich dôveryhodnosti a efektivitu misie. Vynútenie môže vyžadovať uväznenie a odzbrojenie pôvodcov porušení dohôd a ich zadržanie do doby, kým môžu byť vydaní do rúk príslušných civilných úradov. Pravidlá nasadenia by mali zahŕňať riešenie takýchto prípadov a vybaviť pre tento účel stabilizačné sily oprávnením použiť všetky nevyhnutné prostriedky na vynútenie súhlasu. Realizácia takéhoto spôsobu vynútenia musí byť do detailov rozpracovaná v operačnom pláne, vrátane možného použitia záloh. Avšak nie všetky porušenia dohôd môžu byť riešené prostredníctvom oficiálneho zatykača. V týchto prípadoch, ktorých je menšina, je možné ich riešenie na nižšej úrovni, avšak musia byť rovnako zaznamenané a evidované. Zásadným prístupom pre tieto prípady je ich rýchle riešenie (bezprostredné), tým sa jednak predíde ich neriešeniu a jednak to neumožní predstaviteľom „poškodenej“ strany zaujímať prehnané postoje. Postupy vynucovania, vyšetrovania a zaznamenávania porušení dohôd budú rozpracované v príslušných stálych rozkazoch na základe konkrétneho mandátu.

4.02.8 Kordón a prehľadávanie (cordon and search)

(1) Cieľ:

- a) Na zabezpečenie stability predstavuje vytvorenie kordónu a prehľadávanie častý variant činnosti, pretože sú na strane protivníka vytvárané určité neistoty zákazom jeho pohybu do oblastí, ktoré považuje za bezpečné na prípravu svojich akcií alebo uskladňovať potrebnú výzbroj a výstroj. V tomto kontexte môže jednotka buď plniť obe úlohy v rovnakom čase, alebo len jednu z nich, to závisí od veľkosti priestoru a kvality jednotky.
- b) Kordón je zložený, prostredníctvom nepretržitých postavení pozdĺž stanovenej línie v izolovanom priestore tak, aby zabránil alebo aspoň varoval pred akýmkoľvek prekročením tejto čiary neoprávnených osôb. Tieto postavenia môžu vyplynúť zo situácie (dodržiavanie plánu) alebo stanovené veliteľom na taktickej úrovni.
- c) Prehľadávanie je zamerané na preskúmanie určitých miest alebo oblastí s cieľom nájsť: personál, vybavenie, dokumenty. V tejto činnosti je

opäť veľmi dôležitá úloha vojenského spravodajstva, ktoré musí jasne definovať, čo je nutné nájsť. Táto činnosť vyžaduje prísnu kontrolu oblasti, ktorá má byť prehľadávaná. (Zásady prehľadávania – príloha C).

(2) Všeobecné postrehy:

- a) Úspech misie vyžaduje brať do úvahy špecifické faktory na: metodickú prácu, rešpektovanie miestneho obyvateľstva a jeho majetku, neustálu bdelosť, úplnú spôsobilosť, styk (medzi prvkami, ktoré uskutočňujú prehľadávanie a kordónom, ako aj medzi zasadeným personálom a personálom, ktorý sa zotavuje).
- b) Veliteľ musí nájsť správnu rovnováhu medzi získavaním tajných informácií a schopnosťou udržať pozície a zabrániť vstupu do oblasti alebo výstupu z nej. Dôležité je mať mobilné zálohy, aby sa zachovala voľnosť činnosti (freedom of action) a zareagovať na nepredvídané udalosti.
- c) Vojenské prehľadávanie (military search) je popísané v ATP 73, I diel, ako rizikový nástroj manažmentu. Je tu uvedené, že táto činnosť prispieva k dosiahnutiu úspechu operácie:
 - 1. Znížením rizika a zvýšením vierohodnosti.
 - 2. Udržovaním bezpečného a spoľahlivého prostredia.
 - 3. Udržovaním zákonného práva.
 - 4. Vo vzťahu k stabilizačným aktivitám sú obzvlášť veľmi dôležité posledné dva príspevky.

(3) Vykonanie:

- a) Kordón môže byť rozdelený do dvoch častí: má spravodajský aspekt a brániaci (denial) aspekt. Pomocou spravodajskej činnosti, ktorá zahŕňa dôkladný prieskum terénu, sú zhromažďované dôležité informácie o prostredí a personáli (aliančné alebo miestne nepriateľské sily, obyvateľstvo, pozorovatelia, NGOs.). Na tomto sa budú podieľať všetky zainteresované prvky (kontrolné body, postavenia na sledovanie, hliadky). Brániaci aspekt je zameraný na zabránenie nežiaducim osobám alebo vozidlám vojsť do priestoru alebo vyjsť z neho. Parametrami, ktoré budú ovplyvňovať splnenie úlohy sú: poveternostné pomery; terén (zastavané oblasti, zalesnený, džungľa, hory.); čas (denná /nočná doba, odpovedajúca udalosti: otvorený trh, kolektívne modlitby, demonštrácia, výplatný deň.); správanie ľudí. Ak by sa vyskytol nejaký incident, úspech bude závisieť od spôsobilosti jednotky udržať danú hranicu s protivníkom.
- b) Prvým cieľom prehľadávania je ohraničená a izolovaná oblasť, ktorá môže byť prehľadávaná súčasne zasadenými silami. Potom je táto oblasť neustále sledovaná, aby sa zaistilo, že sa to nestane nič neobvyklé. Pri

prehľadávaní musí byť jednotka zložená z dvoch prvkov, jeden z nich bude zabezpečovať oblasť, ktorá má byť prehľadávaná vo vnútri (nepriateľské sily chcú vypadnúť z prehľadáwanej oblasti) a zvonku (nepriateľské sily sa chcú vrátiť späť do prehľadáwanej oblasti, aby uskutočnili nepriateľskú činnosť). Druhý prvok bude zodpovedný za samotnú prehliadku. Často je posilnený špeciálnym vojenským personálom (EOD špecialisti, kynologické tímy, ženský personál.) a môže spolupracovať s ďalšími príslušníkmi (miestne bezpečnostné sily, pozorovatelia, politickí alebo náboženskí činitelia.).

- c) Zvyčajne je najnebezpečnejšia časť prehľadávania hneď po vstupe do oblasti, pretože ak sú aktivisti prekvapení alebo vyrušení, okamžite môže nasledovať prudká a násilná reakcia. Obdobne je to u civilného obyvateľstva, ktoré je prehľadávané, ktoré sa tiež môže pokúšať zabrániť prehľadávaniu. Nesmie dôjsť ani k strate pozornosti alebo zanedbaniu postupov pri ukončení prehľadávania určitej časti alebo pri náhlom nájdení toho, čo sa hľadá. Tieto veci môžu byť niekedy návnadou, aby sa narušila pozornosť pri hľadaní cennejších vecí.
- d) Ďalej by sa malo brať na zreteľ, že oči nepriateľa všetko sledujú a metódy a postupy prehľadávania zaznamenávajú. Preto je najdôležitejšie, aby každá akcia od zasedenia kordónu až po príchod prehľadávacích tímov, ako aj spôsob prehľadávania, bola mimo uhol pohľadu. Užitočná je aj rôznorodosť postupov, ale niektoré postupy nemôžu byť menené z dôvodu zaistenia dôslednosti a bezpečnosti.
- e) V závislosti od taktického cieľa operácie môže byť dôležité prerušiť komunikačné linky, preto by mohli byť zapojené do akcie aj prostriedky EW.

(4) Odporúčanie o možnom zložení

- a) Zloženie sily bude závislé od rozsahu a konfigurácii oblasti pre kordón a prehľadávanie, od toho, čo je potrebné hľadať, od stupňa miestnej bezpečnosti a od prítomnosti protivníka. Okrem toho, zámerom veliteľa je šíriť špecifické správy alebo pôsobiť silou na protivníka.
- b) Vo všeobecnosti budú hlavnými na splnenie tejto úlohy pešie jednotky (roje), ktoré budú tvoriť zostavu pre kordón a prehľadávanie. Ich zloženie, prostriedky, spôsobilosti ich predurčujú na plnenie požadovaných úloh.
- c) Avšak môžu byť posilnené množstvom prvkov a spôsobilostí : obrnená jednotka, delostrelectvo a vzdušná podpora, prvky prieskumu (ak nie sú súčasťou organickej jednotky, môžu byť poskytnuté prieskumnými jednotkami, prípadne by úlohami prieskumu pre podporu takýchto operácií mohli byť úlohované sily pre špeciálne operácie), spravodajstvo (spravidla spravodajské jednotky alebo agentúry úlohované tak, aby podpo-

rovali takéto operácie), ženský personál, EOD a kynologické tímy, ženísti, vojenská polícia. Nakoniec niektoré jednotky budú zabezpečovať umožňujúce aktivity ako je zdravotnícka podpora, rádiové spojenie, opravy vozidiel.

- d) Podľa dĺžky trvania misie bude poskytovaná aj nevyhnutná podpora, ako zásobovanie jedlom a vodou, pohonnými hmotami, muníciou.
- e) Mobilná záloha by mala byť nevyhnutná, aby sa zachovala voľnosť manévru (action) spôsobilosťou reagovať na akékoľvek nepredvídané incidenty alebo posilnenie zostavy v inej oblasti, kde došlo k incidentom. V závislosti na veľkosti priestoru by mala byť záloha umiestnená v blízkosti najcitlivejších miest.

4.02.9 Stráženie a ochrana základne (guarding and base security)

(1) Cieľ:

- a) Neodmysliteľnou stránkou akejkoľvek operácie má zásadný význam zabezpečenie základne a ďalších zariadení. Ochrana vlastných zariadení je nevyhnutnou podmienkou na uskutočnenie povinností. Stráž je všeobecný názov pre vojakov, ktorí sú nasadení na zabezpečenie základne, či už stacionárne alebo hliadkovaním. Veľkosť stráže je závislá od stanovených úloh a úrovne ohrozenia, ale je založená na štandardnom tíme spotrebnou štruktúrou velenia.
- b) Ciele stráženia sú:
 - 1. Zabrániť (odstrašiť) útoku nepriateľa.
 - 2. Ochraňovať vlastné základne (personál a prostriedky).
 - 3. Ochraňovať nebojové osoby (functions).
 - 4. Kontrolovať prístupové trasy.
 - 5. Zhromažďovať informácie.
 - 6. Reagovať na útok protivníka.

(2) Všeobecné postrehy a úvahy

- a) Každý vojak v priestore bude vykonávať strážne povinnosti v ktorejkoľvek dennej i nočnej dobe v akýchkoľvek podmienkach, obzvlášť pri zvýšení ohrozenia alebo pre reakciu na incidenty. Stráženie je vykonávané 24 hodín denne na odvrátenie nepredvídaných hrozieb a na kontroľu prístupových trás na základňu. Malo by byť rozdelené do zmien, ktoré sa striedajú. V noci môže byť počet osôb zvýšený z dôvodu pridania ostrážitosti.
- b) Všeobecne je možné povedať, že pre stráž sú charakteristické tieto dôležité atribúty:
 - 1. Hĺbka. Za ideálnych okolností potrebuje základňa bezpečnú nárazníkovú zónu za ochráneným priestorom, dostatočnú k tomu, aby sa dalo vyrovnáť s účinkami útoku (napríklad domácky vyrobenými bom-

- bami alebo mínometmi). Vzdialenosti by mali byť rovnako veľké ako ohrozenie. Cesty do a zo základne by mali byť blokované.
2. Vzájomná podpora. Strážne stanovištia by mali byť vždy navzájom podporované. Personál by nemal byť nikdy izolovaný.
 3. Kruhovú obranu (all round defence). Obvod obrany by mal byť vždy objektívny. V prípade naliehavého stavu by mala mať každá jednotka alebo štáb vlastný sektor obrany so stanoveným uhlom paľby, okopmi, zátarasami a priestorom na hliadkovanie. Táto obrana by mala zabrániť sabotáži a útokom, zvýšená pozornosť by mal byť venovaná predmetom, ktoré priťahujú pozornosť, napríklad sklady zbraní, munície a lietadlá na zemi.
 4. Klamanie (deception). Klamná taktika by mala byť implementovaná tam, kde nebude protivník pochybovať o zasadení nejakého prostriedku. Klamanie je závislé od individuálnej predstavivosti. Strážni by mali stále sami predstavovať povstalecké postavenia a potom sa pokúšať vymyslieť, z ich pohľadu, nepriaznivé faktory. Striedanie východov a vstupov sa zlepšuje zálohovanie núdzových postupov.
 5. Ochrana pred prieskumom protivníka – maskovanie (concealment). Denný režim života v priestore základne by mal byť chránený pred očami protivníka množstvom opatrení a budovami. Navyše môžu byť postavené ďalšie prístrešky, aby neboli v alebo blízko základne a vystavené ako vhodné ciele pre ostreľovačov. Tiež môže byť vybudovaná sieť z ostnatého drôtu na príslušných miestach na zabránenie prechodu alebo zastaviť riadené strely.
 6. Záloha. Pri strážení by sa malo vždy počítať s dostatočnou zálohou, schopnou rozvinúť sa v krátkom čase, zvyčajne ako sily rýchlej reakcie (QRF). Niektoré úlohy tejto zálohy by mali byť naplánované a nacvičené, vrátane plánu požiarnej ochrany.
 7. Ofenzívna činnosť. Činnosť jednotiek na zabezpečenie základne by nemala byť len defenzívna. Ofenzívne reakcie by mali byť naplánované na znovu získanie voľnosti manévru a dosiahnutie vyššie uvedených cieľov.
- (3) Odporúčanie o možnom zložení (personál a výzbroj):
- a) Sily, ktoré zabezpečujú obranu základne alebo kľúčových miest, by mali byť dostatočne flexibilné, aby obsiahli celý obvod na udržanie bezpečnosti vo vnútri a prípadne uskutočniť čiastkové ofenzívne aktivity za týmto obvodom.
 - b) Vo všeobecnosti bude personál, zodpovedný za obranu, vykonávať nasledujúce úlohy:
 1. Stráženie na stacionárnych stanovištiach, umiestnených okolo základne alebo vo vnútri. Tieto stráže sú očami a ušami základne, kto-

rých varovanie je rozhodujúce na zabezpečenie bezpečnosti základne. Ich hlavnou úlohou je okamžite a presne reagovať a hlásiť podozrivé aktivity.

2. Prieskumné hliadky. Ich úlohy sú rôznorodé, najbežnejšími sú:

2.1 Prieskum. Úlohou je pochopiť a nahlásiť situáciu nepriateľa, jeho entitu a spôsobilosť v blízkosti základne.

2.2 Kontrola (inspection). Úlohou je kontrolovať stav budov a prekážok okolo základne.

2.3 Podpora. Úlohou je zabezpečiť spojenie v rámci rôznych stráží a pomáhať im pri sledovaní a pozorovaní.

2.4 Vlastná bezpečnosť (home security). Úlohou je pravidelne kontrolovať dôležité vybavenie vo vnútri základne a monitorovať pohyb osôb.

3. Záloha (QRF). Bude pôsobiť buď defenzívne alebo ofenzívne, v závislosti od situácie a sily protivníka, v naliehavých prípadoch.

c) Sily, ktoré sú zodpovedné za bezpečnosť základne, môžu získať pomoc od mechanizovaných jednotiek (assets), ktoré sú umiestnené na základni. Dostatočnú palebnú podporu poskytujú obrnené vozidlá, pokiaľ sú na základni; ich prítomnosť je často odstrašujúcim prostriedkom. Tiež sú často vyžadované na plnenie ofenzívnych i defenzívnych úloh.

d) Sily, ktoré sú zodpovedné za bezpečnosť základne, môžu tiež získať nepriamu palebnú podporu od prostriedkov delostrelectva (assets), ako aj priamu leteckú podporu (CAS) poskytnutú vrtuľníkmi a lietadlami. Pozemné prostriedky nepriamej palebnej podpory, dislokované na základni, môžu zaručiť len palebnú podporu proti určeným útokom. Jednako len, terénne obmedzenia, individuálne fyzické aspekty a minimálny dostrel, schopnosť ich nasadenia a súvislá paľba môžu indikovať, že takáto palebná podpora môže byť lepšia a flexibilnejšia, než ostatné. Použitie týchto prostriedkov vždy vyžaduje zohľadnený koordinovaný plán, ktorý bude vždy súčasťou celkového plánu palebnej podpory.

e) Vybavenie pre strážiaci personál sa odlišuje v závislosti od úloh, od štandardných hliadok a strážnych položiek až po špeciálne prostriedky na sledovanie (prostriedky na nočné videnie, ďalekohľady.) alebo prostriedky na kontrolu dopravy pri vstupných bránach. Stráže môžu byť tiež vyzbrojené rôznymi ručnými zbraňami vrátane guľometov.

f) Ďalšie prostriedky a vybavenie môže byť použité pri úlohách na zaistenie bezpečnosti: uzavretý televízny okruh (CCTV), snímače, spoľahlivé spojenie a pod. Tieto prostriedky pomáhajú personálu pri plnení niektorých rutinných úloh.

g) Čo sa týka velenia a riadenia (C2), je potrebné zriadiť Operačné centrum vo vnútri základne (v závislosti na entite základne). Toto centrum musí koordinovať všetky aktivity stráží, hliadok a QRF a tiež riadiť a kontrolovať všetky incidenty. Preto musí dostávať všetky informácie z TV kamier a ďalších senzorov. Malo by byť oddelené od strážnej miestnosti, ktorá je zvyčajne spojená s administratívou stráže. Tiež musí byť zaistené záložné operačné centrum pre prípad, že hlavné centrum bude nespôsobilé (neudržateľné).

(4) Vykonanie:

a) Bezpečnostné a pohotovostné plány by mali zaistiť potenciálne reakcie na útoky protivníka. Tieto plány by mali zahŕňať kódy systému varovania štátu (alert-state code). Tieto kódy budú vyjadrovať stupeň ohrozenia a prijatie minimálnych bezpečnostných opatrení, ako i použitie sily s cieľom čeliť tejto hrozbe. Je dôležité podotknúť, že táto reakcia na incident musí byť uskutočňovaná v rámci stanovených pravidiel nasadenia.

b) Tak ako má stráženie tendenciu byť cyklickou a konštantnou činnosťou, môže byť súbor bojových pravidiel vykonávaný pomalšie, aby sa umožnilo všetkým príslušníkom stráže pochopiť ich úlohu a pripraviť sa na jej splnenie.

c) Personál, ktorý nastupuje do strážnej zmeny, by mal byť informovaný o:

1. Posledných incidentoch.
2. Najnovších hrozbách a vojenskom potenciáli (capabilities).
3. Úlohách zhromažďovania informácií (bunker sentries, CCTV monitory, hliadky a pod.).
4. Miestnych podozrivých osobách, ich popis.
5. Vozidlách, ktorým je potrebné venovať zvýšenú pozornosť (vrátane ukradnutých).

d) Vo všeobecnosti možno povedať, že obvyklý model reakcie môže byť:

1. Stráženie bunkrov a/alebo stráženie vchodov alebo hliadky, ktoré vyhlasujú poplach, hlásia incidenty a napadnú protivníka (engage the opponent).
2. Operačné centrum vyhlási poplach, zhodnotí situáciu, plány a vykoná nasledujúcu akciu.
3. QRF môžu byť nasadené, aby posilnili niektoré miesta alebo kordón, prípadne prerušiť únikové trasy.

e) I keď môže byť situácia rôznorodá, sú dôležité nasledujúce kritériá (faktory):

1. Väčšina incidentov je sprevádzaných a predchádzajú im určité signály („bojové ukazovatele“), ktoré na ne upozorňujú. Následne môžu

stráže vyhlásiť poplach a pokúsiť sa zastaviť iniciatívu protivníka. Všeobecne možno povedať, že bojové ukazovatele môžu naznačiť, či je situácia obvyklá alebo nie.

2. Základne sú statické a podliehajú bežným modelom činností, a to vo vnútri i mimo nich. Protivník sa preto bude spoliehať na predvídateľné reakcie za akýchkoľvek okolností a bude prípadne opakovat' úspešné útoky. Bude využívať rôzne podvody a študovať naše reakcie a potom plánovať svoje ďalšie útoky s využitím slabých miest.
3. Brány do základní sú slabými miestami, sú nutné na umožnenie vstupu do základne buď peším alebo, zvyčajnejšie pre vozidlá. Prístup k bráne musí byť kontrolovaný pomocou dopravných opatrení, ako sú napríklad veľké betónové pätníky, rampy a zábrany. Tam môžu byť vyčkávacie miesta a miesta na prehľadávanie, ktoré priliehajú k hlavnému miestu prístupu. Celá oblasť by mala byť pokrytá pozorovateľmi z bunkrov a musí byť, ak je to nutné dobre osvetlená. Strážni na bráne sú životne dôležitými prvkami na zaistenie bezpečnosti základne. Sú často prvými, ktorí sú v kontakte s útočiacim protivníkom a preto majú dôležitú úlohu, buď ho svojou ostrážitosťou odradiť od útoku a tiež úlohu profesionálnym vystupovaním upokojiť návštevníka.

(5) Implikované úlohy

- a) Pri obrane základne je potrebné brať do úvahy, okrem bežných bezpečnostných opatrení, i nasledujúce kritériá:
 1. Deklarovanie zakázaných oblastí a oblastí s obmedzeným pohybom civilov.
 2. Za určitých okolností môže byť nevyhnutné zastaviť akýkoľvek pohyb, okrem hliadkovania.
 3. Miestna pracovná sila, ktorá vždy predstavuje vážne bezpečnostné riziko, musí byť vždy pozorne sledovaná a sprevádzaná.
 4. Načasovanie a metódy hliadkovania, výmeny strážnych a ďalšie bežné postupy musia byť menené.
 5. Strážne psy ako pomoc pre strážu a hliadky.
 6. V závislosti na stupni ohrozenia je potrebné využívať všetky formy osvetlenia, vrátane svetlometov a vyhľadávacích svetiel (ak sú dostupné) a tiež osvetlenie, ktoré zabezpečujú mínomety, delostrelectvo alebo lietadlá.
 7. Ochrana násypmi, hlavne zraniteľných prostriedkov a zariadení.
 8. V určitých podmienkach je možné využiť rušivú paľbu s cieľom narušiť činnosť povstalcov.

- b) Bezpečnostné a pohotovostné plány by mali zahŕňať ochranu a protiopatrenia na nasledujúce hrozby:
1. Mínometné alebo raketové útoky.
 2. Útoky prostredníctvom VBIED (improvizované výbušné zariadenia vezené na dopravnom prostriedku).
 3. Hrozba samovražedných výbušných útokov.
- c) Čo sa týka prvého nebezpečenstva, úroveň ochrany bude závisieť od opatrení na ochranu pracujúcich v zariadeniach, prístreškoch a spôsobilostiach zbraňových systémov reagovať na raketové, delostrelecké a mínometné útoky (C-RAM capability). Účinný výstražný systém je jednako veľmi dôležitý, pomocou neho sa znižujú straty na životoch o 70 %.
- d) Pri druhom nebezpečenstve je potrebné prijať bezpečnostné opatrenia s cieľom odhaliť IEDs, obzvlášť VBIEDs. Systém by mal byť schopný vyrovnať sa s maximálnou hrozbou, napríklad s útokmi samovražedných vozidiel, ktoré sú schopné zničiť systém obrany a tým umožniť prienik ďalších vozidiel do základne. Všetky vozidlá, ktoré majú povolený vstup na základňu, musia byť podrobené prísnej kontrole.
- e) Pokiaľ bolo v základni zistené IED, mali by byť stanovené postupy na jeho zneškodnenie a ochranu osôb pred ním.
- f) Pokiaľ ide o tretiu hrozbu, táto sa v súčasných operáciách výrazne zvýšila. Na taktickej úrovni sa samovražední útočníci usilujú o vyvolanie strachu a spôsobiť zranenia. Samostatné útoky na symbolické ciele môžu demonštrovať schopnosť nepriateľa zasadiť úder, zvýšiť jeho profil u miestnej komunity a pritaiahnuť pozornosť médií. Taktiež táto hrozba samovražedných útokov by mohla ovplyvňovať ochranné sily do tej miery, že opatrenia na zmienenie situácie by mohli ohroziť ich schopnosť komunikovať s miestnym obyvateľstvom.
- g) Taktiky, metódy a postupy (TTPs), prijaté na zastavenie samovražedných útokov, budú závisieť od závažnosti hrozby týchto útokov oproti potrebe udržiavať kontakt s miestnym obyvateľstvom. Akékoľvek postupy čeliť tejto hrozbe budú musieť byť spojené s medializáciou a kampaňou, aby upokojili miestne obyvateľstvo a poradili im bezpečnostné opatrenia na ochranu pred nasadenými jednotkami.
- h) A napokon, ako sa nepriateľ snaží čeliť našim bezpečnostným opatreniam, musia byť tieto ustavične modifikované. Je vždy nutné kontrolovať bezpečnostný obranný systém vo vnútri i v okolí základne. To by sa malo uskutočňovať spolu s aktualizáciou spravodajskej prípravy bojiska (IPB). Bude tiež potrebné riešiť nebezpečenstvo vzniku požiaru a ochranu zvlášť dôležitých položiek výzbroje a výstroje alebo streliva. Ďalej by mali byť vytvorené pohotovostné plány na zlepšenie alebo po-

silnenie obrany okolo základne v prípade zhoršovania politických a bezpečnostných podmienok pre ozbrojené sily.

4.02.9.1 Zabezpečenie základne

(1) Všeobecne. Skúsenosti z posledných misií ukázali, že môže vzniknúť potreba rozmiestniť stabilizačné sily v priestoroch, kde sa dá predpokladať, že budú vnímané ako nepriateľské a kde v celku neexistuje žiadna právna forma. Takýto priestor potom môže byť dokonca aj pre legítimne orgány konkrétnej krajiny klasifikovaný ako „zakázaný“.

(2) Definícia. Základňa môže byť definovaná ako priestor, odkiaľ môžu byť rozvíjané vojenské akcie proti akýmkoľvek nepriateľským silám.

(3) Požiadavky na zriadenie základne:

- a) Mala by byť dostatočne veľká s ľahkým prístupom do centra miestnej administrácie.
- b) Mala by byť umiestnená v priestore, z ktorého môžu byť úspešne rozvíjané akcie v rámci celého prideleného sektora.
- c) Mala by obsahovať vhodnú letiskovú plochu. Za niektorých okolností môže spočiatku postačovať pristávací pás pre vrtuľníky.
- d) Bezprostredné okolie základne by malo byť prinajmenšom dočasne zbavené možností rušivých vplyvov (ozbrojených zásahov).
- e) Mala by sa dať ľahko brániť. Je lepšie, ak je obklopená prírodnými prekážkami, ak nie je, potom územie, ktoré leží v jej bezprostrednom okolí, musí byť kontrolované.
- f) Priestor základne by mal byť dostatočne veľký na ubytovanie logistických jednotiek a pre skladiská, ktoré sú nevyhnutné na podporu rozmiestňujúcich sa stabilizačných síl, ale zasa by mal byť čo najmenší pre uľahčenie svojej obrany.
- g) Základňa by mala byť prístupná prostredníctvom cesty alebo trate, aby sa mohli dostať dovnútra pásové vozidlá a konvoj s ťažkým nákladom. Táto požiadavka sa však nedá vždy dosiahnuť, preto by na dopravu vozidiel a výzbroje malo byť rozšírenejšie použitie leteckej prepravy. Nie je možné vždy udržiavať bezpečnú pozemnú komunikáciu.

(4) Zaujatie. Proces zaujatia základne môže mať výhradne mierový charakter, avšak ak sa ho musí dosiahnuť aj napriek nesúhlasu znepriatelených strán, musí sa starostlivo zvážiť miera použitej sily. Ak sa použije kombinovaný letecký i pozemný príchod na základňu, potom je dôležité naplánovať správnu rovnováhu a koordinovať časový postup príchodu oboch častí. Napríklad pre letiskovú plochu môže byť nevyhnutné, aby bola spočiatku zabezpečovaná jednotkami z príslušného lietadla alebo vrtuľníka, následne by mala byť rýchlo posilnená niektorými silami

dopravenými letecky a niektorými silami presunutými po ceste. Za každých okolností by sa mali zvažovať nasledujúce faktory:

- a) Nemožno vylúčiť, že zaujímanie základne sa bude uskutočňovať v podmienkach silnej ozbrojenej opozície, preto ihneď, ako to bude možné, by mala byť vybudovaná a zaujatá kruhová obrana.
- b) Je pravdepodobné, že behom krátkej doby sa proti základni začnú nepriateľské aktivity.
- c) Pri plánovaní posilnenia sa musia starostlivo zvažovať možnosti ohrozenia. Je pravdepodobné, že prvou požiadavkou na ochranu bude nasadenie pechoty podporovanej obrnenou technikou a/alebo delostrelectvom, nemožno pri tom vylúčiť aj letecké ohrozenie. Tiež bude potrebná ženijná technika a zásoby, aby sa rýchlo vybudovala letisková dráha.
- d) Je možné, že počas obsadzovania základne sa môžu konať nejaké formy demonštrácií proti príchodu stabilizačných síl, a preto by mal byť k dispozícii plán pre nepredvídateľné udalosti.

4.02.9.2 Obrana a postup výstavby

(1) Všeobecne. Uvedené opatrenia predpokladajú obranu proti nepriateľským aktivitám, akými sú sabotážne napadnutia, alebo vojenské útoky s možnosťou podpory ťažkými zbraňami a nepriamou paľbou. Povinnosť obrany základne by sa mohla znížiť v prípade, ak okolitý priestor je čistý (bezpečný) a ak sa kontrolovaný priestor postupne rozširuje. Pri plánovaní obranných opatrení by mala byť každá osoba, ktorá je schopná nosiť zbraň, zahrnutá do tejto činnosti, pričom musí byť spôsobilá a vycvičená pre takúto službu na základni. To platí predovšetkým pre príslušníkov mimovládnych organizácií.

(2) Kruhová obrana. Každéj jednotke alebo štábu administratívneho zariadenia (objektu) by mal byť pridelený úsek obrany so sektorom paľby, okopmi pre zbrane, prekážkami a hliadkovacími priestormi. Objekty by mali byť chránené pred sabotážami a útokmi so špeciálnou pozornosťou na tie súčasti, ktoré sú obzvlášť lákavé pre protivníka, to je zbrane, munícia, výbušniny a zaparkované lietadlá. Maximálne sa musia využívať drôtové zátarasy, protitankové míny, poplachové systémy, osvetlenie, záchranné prostriedky a strážne psy, spoločne s rôznymi lokálne improvizovanými prostriedkami. Všetky hlavné a samostatné (izolované) stanovišťa by mali byť zriadené tak, aby sa dala zabezpečiť ich kruhová obrana. Strážne posty a skupiny v samostatných pozíciách pokrývajúce prístupy do základne, by mali byť umiestnené v krytých okopoch, chránené drôtenými zátarasami, mínami a improvizovanými prekážkami a mali by mať dostatok munície, potravinových zásob a vody. Medzi všetkými postami na základni by mal byť tiež zriadený zdvojený systém komunikácie.

(3) Postup výstavby. Výstavba základne môže byť niekedy závislá na geografických vzdialenostiach a dostupných zdrojoch. Postup výstavby základne pre pozemné sily môže byť nasledovný:

- a) Pristátie letecky prepravenej prápornej skupiny pechoty alebo výsadkových síl.
- b) Prevzatie celkového riadenia obrany prápornou skupinou.
- c) Vytvorenie situačného plánu vybraných priestorov, podľa ktorého sa bude riadiť rozmiestnenie jednotiek a jednotlivých zariadení.
- d) Prijatie opatrení prápornou skupinou pre ďalšie (následné) jednotky a formácie.
- e) Hliadkovanie silami práporu v blízkosti základne.
- f) Odovzdanie jednotlivých sektorov obvodu ďalším práporným skupinám.
- g) Vykonávanie početných prehliadok čistoty (bezpečnosti) priestoru základne a jej príľahlej oblasti.
- h) Prijímanie akýchkoľvek cestných konvojov.
- i) Hliadkovanie ďalšími prápornými silami v priestore základne a v jej okolí.
- j) Otvorenie letiskovej dráhy.
- k) Práporná skupina môže byť stále primárne sústredená na obranu základne a na zabezpečovanie akejkoľvek záložnej sily.
- l) Stanovenie limitovaného kontrolovaného priestoru.
- m) Rozšírenie kontrolovaného priestoru.
- n) Využitie – pridelenie konkrétnych úloh miestnym vojenským a policajným silám, určeným na pomoc pri obrane základne, hliadkovaní kontrolovaného priestoru a pri zriaďovaní vojenského tábora.
- o) Predpokladom na progresívne znižovanie počtu pechotných jednotiek je zaisťovanie bezpečnosti základne. Spočiatku budú tieto počty vysoké, ale len čo bude ovládanie bezprostredného okolitého priestoru základne úspešné, počty sa môžu znižovať.

(4) Obrana. Ideálny plán obrany by mal zaistiť, že žiadne ľahké nepriateľské zbrane, alebo raketová či mínometná paľba by nemali poškodiť základňu. Vzhľadom na rozsah riešenej problematiky však táto možnosť bude zriedkavá, ak vôbec uskutočniteľná. Každé úsilie musí smerovať k ochrane pred ľahkými nepriateľskými zbraňami od ich pristátia na základni až po ich odlet. Pokiaľ vznikne potreba väčších obranných priestorov na pokrytie dlhších letiskových dráh, potom sú potrebné aj ďalšie hliadky na ochranu pred ručnými protiletadlovými riadenými strelami.

(5) Hliadkovanie. Zatiaľ čo hliadkovanie v priestore základne môžu zabezpečovať akékoľvek jednotky umiestnené na základni, na hliadkovanie v operačnom priestore by sa mali využívať pešie prápory nasledujúcimi spôsobmi:

- a) Všeobecne by sa hliadkovanie malo rozširovať od obvodu základne až po vzdialenosť limitovaného dosahu nepriateľských mínometov a rakiet. Toto hliadkovanie musí byť spojené s programom hliadkovania kontrolovaného priestoru, alebo musí byť jeho súčasťou. Potrebný bude aj úplný a detailný plán nepravidielných hliadok a maximálne sa musia využiť tiež rôzne technické prostriedky ako detektory, načúvacie a pozorovacie zariadenia.
- b) Ak to bude možné, hliadky by mali operovať v dosahu delostreleckej podpory.

(6) Ďalšie bezpečnostné opatrenia. Okrem bežnej bezpečnostnej prevencie by sa mali brať na vedomie aj nasledujúce osobitné požiadavky, spojené s obranou základne:

- a) V prípade potreby obmedzenia pohybu civilistov v určitých priestoroch je možné vyhlásiť pre nich zakázané a obmedzené priestory.
- b) Za niektorých okolností môže byť nevyhnutné zastaviť všetok pohyb na základni, s výnimkou hliadkovania po zotmení, aby základňa sama o sebe prešla do stavu zákazu vychádzania.
- c) Miestna pracovná sila, ktorá vždy zahrňuje hlavné bezpečnostné riziko, musí byť buď pozorne kontrolovaná a strážená alebo sprevádzaná.
- d) Časové rozvrhy a metódy hliadkovania, výmena stráží a ďalšie pravidelné záležitosti sa musia meniť (musia byť rôznorodé), aby nedošlo k šablónovitosti.
- e) Stráže a hliadky by mali mať k dispozícii strážnych psov.
- f) V závislosti od charakteru ohrozenia by mali byť plno využité všetky formy osvetlenia, vrátane svetlometov a vyhľadávacích reflektorov, ak sú dostupné, ako aj osvetlenie poskytované mínometmi, delostrelectvom alebo lietadlami.
- g) Pre zraniteľné zariadenia a sklady bude potrebné vybudovať ochranné valy.
- h) Za určitých podmienok môže byť použitá odstrašujúca paľba, aby sa narušili aktivity povstalcov.

(7) Zálohy. Okrem mobilnej zálohy, ktorá je ako celok udržiavaná a pripravená na použitie v kontrolovanom priestore, podstatou obrany operačnej základne je malá centrálna záloha. Táto záloha musí mať naplánované a precvičené úlohy a mala by tiež mať k dispozícii dobre koordinovaný plán palebnej podpory. Môže využívať vrtuľníky alebo obrnené vozidlá. Vrtuľníky sú obzvlášť zraniteľné v prípade, ak vznikne požiadavka, aby pôsobili za líniou nepriateľských síl s úlohou, zamedziť ich ústupu. Nebezpečné je, ak sú pristávacie miesta pre vrtuľníky napádané, hoci toto nebezpečenstvo môže byť krátkodobo znížené presnou paľbou delostrelectva, alebo bojových vrtuľníkov tesne pred miestom, kde budú pristávať.

(8) Obrnené sily. Obrnené vozidlá poskytujú hodnotnú palebnú silu v dobe, keď sa základňa začína zriaďovať; ich prítomnosť sama o sebe plní často funkciu odstrašujúceho prostriedku. Neskôr budú pravdepodobne potrebné na obranné i útočné úlohy. Mali by byť chránené a zároveň začlenené ako súčasť celkového plánu obrany základne.

(9) Delostrelectvo a mínomety. Obrana základne môže vyžadovať koordinovanú, sústredenú palebnú podporu, aby sa mohlo čeliť aj masívnejšiemu útoku. Použitie všetkých dostupných zbraňových systémov musí byť koordinované, obvykle vyšším delostreleckým dôstojníkom (tzv. koordinátorom účinkov – ECOORD na úrovni brigáda a vyššie alebo FSO na úrovni bojová skupina, prápor) v jednom pláne, ktorý zahrnie úlohy ofenzívnej vzdušnej podpory bojových vrtuľníkov a všetkých zbraní nepriamej paľby rozmiestnených v dosahu. Opevnenie a ochrana základne by mali byť zriadené tak, aby sa znížilo ohrozenie vlastných jednotiek, ak je vedená paľba v blízkosti základne. Delostrelectvo a mínomety rozmiestnené na základni môžu byť jedinou garantovanou palebnou podporou dostupnou na tieto účely. Avšak terénne obmedzenia, fyzické rozmery jednotlivých predsunutých základní ako aj minimálny dosah, rozmiestnenie a trvalá udržateľnosť delostreleckých prostriedkov môže naznačovať, že palebná podpora môže byť lepšie a pružnejšie poskytovaná z ďalších vzájomne sa podporujúcich a podobne zriadených základní so stanovenými prelínajúcimi sa palebnými zónami. Včasnemu rozmiestneniu prostriedkov palebnej podpory musí byť dávaná patričná vážnosť.

(10) Protivzdušná obrana. Pri odhade ohrozenia, ešte predtým, než sa začnú operácie na zabezpečenie základne, sa musí brať do úvahy možnosť vzdušných útokov z vnútra krajiny alebo zo susednej krajiny, ktorá podporuje nepriateľské skupiny. Primeraná spôsobilosť protivzdušnej obrany na odrazenie vzdušného ohrozenia bude časťou celkového plánovania činnosti pre nepredvídateľné udalosti. Bude vhodné, aby sa táto spôsobilosť z hľadiska následných udalostí pravidelne posudzovala.

(11) Ženijná podpora. Ženijné hľadiská sú pre výber miesta základne ako aj pre časový harmonogram operácie rozhodujúce, najmä pre zabezpečenie činnosti taktického letiska. Úlohy ženijnej podpory na základni môžu zahrňovať:

- a) Preverenie a vyčistenie terénu.
- b) Výstavba ochranných stavieb.
- c) Zriaďovanie zátarás na perimetry tábora a prístupových cestách.
- d) Výstavba a udržiavanie táborových komunikácií.
- e) Výstavba a údržba predsunutých (poľných) letísk, pristávacích dráh, heliportov a ich zariadení.

(12) Koordinácia a kontrola vzdušného priestoru. Letové operácie v blízkom okolí základne, alebo pristávacej dráhy, musia byť koordinované alebo riadené tak, aby sa vyhlo kolízii a zamedzilo paľbe z vlastných prostriedkov. Zvlášť v počiatku

čných štádiách výstavby základne sa musí predpokladať, že na základňu budú pôsobiť nepriateľské vzdušné i pozemné sily z ktorýchkoľvek smerov. Preto je kontrola používania zbraní a kontrola vzdušných operácií prvoradá. Stredisko koordinácie palebnej podpory (FSCC, SACC), koordinačné stredisko vzdušných operácií (AOCC) a možno aj miestna jednotka kontroly vzdušnej dopravy musia teda dosiahnuť potrebnú koordináciu.

4.02.9.3 Ochrana základní pred útokom

(1) Útoky môžu zahrňovať ostreľovanie z väčšej vzdialenosti alebo mínometný útok na strážne posty, bomby skotúľané do pivničných priestorov budov, podomácky vyrobené bomby zanechané na základni a samovražedných atentátnikov navádzajúcich vozidlá naplnené výbušninami na základňu. Výskyt používania jedovateho plynu určeného na zabíjanie ľudí použitého teroristickými alebo nábožensko-sektárskymi organizáciami, môže naznačovať možnosť použitia tohto druhu zbraní aj na vojenskej základni. Rovnako tiež používanie vrtulníkov alebo lietadiel na zhadzovanie bômb alebo výbušnín a použitie vrtulníkov na záchranu jednotlivcov z väzenia by mohlo ľahko nájsť svoju paralelu aj v situáciách.

(2) Prvotné obranné prevencie. Za ideálnych okolností potrebuje základňa ešte nad rámec svojho chráneného územia aj bezpečnostnú nárazníkovú zónu priestoru, dostatočnú na odrazenie účinkov podomácky vyrobených bômb nastrčených povstalcami alebo na odrazenie mínometného útoku. Jej vzdialenosť by mala byť úmerná ohrozeniu. Cesty do a zo základne by mali byť zatarasené alebo zriadené tak, aby sa dali zastavovať a kontrolovať vozidlá. Konkrétne zátarasy by mali byť umiestnené aj po celom ďalšom priestore základne, aby sa zabránilo vozidlám rozmiestňovať sa na základni alebo v jej blízkosti a na vhodných miestach by mali byť vztýčené maskovacie steny, aby sa zabránilo ostreľovačom možnému vizuálnemu sledovaniu činnosti na základni. Vysoké drôtené pletivo umiestnené na vhodných miestach by mohlo čiastočne zmariť použitie riadených i neriadených striel.

(3) Vo vnútri základne je potrebné tiež chrániť určité dôležité priestory, ako vstup do ubytovní jednotiek, akýkoľvek muničný priestor, hlavné elektrické a telefónne systémy vedenia, hlavný vodovodný uzáver a akékoľvek plynové fľaše. Akýkoľvek priestor vo vnútri základne, využívaný na kontrolu osôb alebo na stretnutia s civilnou komunitou, je potrebné situovať do blízkosti hlavného vstupu a ďaleko od dôležitých miest základne. Prístup k situačným plánom a nákresom by mal byť obmedzený len na tých, ktorí to z hľadiska svojej funkcie potrebujú vedieť.

(4) Na ochranu pred nepovolenými pristátiami vrtulníkov by stráža, v prípade, že majú nejaké podozrenie, mali byť inštruované ako ihneď zistiť, či je vrtulník nepriateľský. Cez priestory, kde by mohlo dôjsť k nepovolenému pristátiu vrtulníkov, by sa mali natiahnuť drôty. Miesta, kde sa nachádza letisko, musia byť chránené a preto by sa mali ich bezpečnostné opatrenia rozšíriť do takej miery, aby

zahrňovali aj protiletadlové zbrane, vnútorné hliadky na vozidlách a využívanie psov. K dispozícii by mali byť tiež plány pre nepredvídateľné udalosti pripravované pre možný výskyt výsadkových, vrtuľníkových a malých leteckých aktivít.

(5) Zmena bezpečnostných plánov. Keď bude základňa v činnosti dlhšiu dobu, velitelia budú musieť prepracovať a zmeniť jej bezpečnostné plány. Zmeny výjazdových a prístupových systémov, upravenie priepustných systémov a zdokonalenie pohotovosti podpora postupy, ktoré môžu pomôcť celkovej bezpečnosti základne.

(6) Preskúmanie obranných prevencií. Vždy je rozumné pravidelne posudzovať svoju bezpečnosť a preverovať obranné opatrenia okolo i vo vnútri základne. Toto by sa malo bežne objavovať v odporúčaníach najnovšej IPB (spravodajská príprava bojiska). Tiež bude potrebné určiť možné riziká vzniku požiaru a stanoviť priamu ochranu obzvlášť dôležitej výzbroje alebo munície. Na zlepšenie alebo posilnenie obrany okolo základne v prípade, že sa pre stabilizačné sily zhoršia politické a bezpečnostné okolnosti, by mali byť vytvorené plány pre nepredvídateľné udalosti. Pokiaľ nepriateľské skupiny majú prístup k zbraňam alebo technológiám, s ktorými sa predtým pri odhade možností ohrozenia základne neuvažovalo, bude nevyhnutné okamžité preskúmanie celkovej bezpečnosti.

(7) Zdokonaľovanie bezpečnosti základne. Ak sa zriaďuje nová alebo sa zdokonaľuje dlhšie používaná základňa, ktorá vyžaduje niektoré formy stavebných prác, bude nevyhnutné pripraviť obranný plán, aby sa výstavba mohla rýchlo realizovať bez akéhokoľvek poklesu celkovej bezpečnosti. Faktory, ktoré by mohli ovplyvniť tento obranný plán, môžu zahŕňať:

- a) Bezpečnostné prostredie. Bezpečnostné prostredie sa bežne dosahuje kontrolou všetkých ciest vedúcich do miesta výstavby so zriadením stá-leho VCP (miesto kontroly automobilov/vozidiel) a rozšírením satelit-ných hliadok, čím by sa malo zamedziť nepredvídateľným situáciám. Náhodné prehliadky personálu vstupujúceho do bezpečnostného prie-storu a vnútorné hliadky pomôžu identifikovať podozrivé predmety. Dočasné zakrytie pracovného priestoru môže chrániť pracovníkov pred pozorovaním, čím sa môže dosiahnuť lepšie bezpečnostné prostredie.
- b) Udržateľnosť. Potrebné stavebné práce môžu byť zdĺhavé a môžu byť uskutočňované v nepriaznivých podmienkach. Základom na zaručenie efektivity a na zamedzenie prepracovanosti osôb je, že na tento účel tam bude vyčlenené dostatočné množstvo vojsk a logistickej podpory. Zálo-ha prostredníctvom prevzatia rôznych úloh umožní rotáciu hliadok.
- c) Vzťahy s miestnou komunitou. Uzavretie ciest na dlhšie obdobie môže spôsobiť narušenie vzťahov s miestnou komunitou. Informovanie miestnych vojsk a civilnej populácie (ak to podmienky dovoľia), včasné plánovanie a zdvorilé chovanie k miestnemu obyvateľstvu sú základom pre minimalizáciu problémov, ktoré, ak sa nechajú nekontrolovateľne

narastať, môžu prilákať nežiaducu pozornosť a umožniť nepokoje.

- d) Velenie a riadenie. V zriadenom priestore operácií sa budú často uskutočňovať stavebné práce, ktoré budú neustále vyžadovať pomoc cudzej jednotky. Aby sa vyhlo konfliktu záujmov, musia byť vytvorené jasné opatrenia z hľadiska velenia a riadenia, čo si bežne vyžaduje vytvorenie malého priestoru operácií v stanovených operačných hraniciach.

4.03 Sledovanie– surveillance

(1) Sledovanie je taktická úloha, ktorej cieľom je sledovať a zhromažďovať informácie. Môže byť považované za zlepšené základné zručnosti prieskumu a je skutočne záležitosťou nasledujúcich základných postupov. Sledovanie je podporované štátom, a to optickými prostriedkami, radarom, prostriedkami s tepelným a infračerveným zobrazením, avšak stále je závislé od priameho pozorovania (close observation) a podávania hlásenia o aktivitách nepriateľa. Skryté sledovanie je zamerané na monitorovanie špecifických cieľov (osoby alebo miesta) podľa aktuálnych hrozieb. Priame sledovanie v špecifickej oblasti v rámci viditeľnosti z pozorovacieho stanovišťa (observation post–OP) poskytuje ochranu, zastrašovanie a informácie o teroristoch a ich aktivitách.

(2) Zručnosti na sledovanie

- a) Sledovanie sa stáva špeciálnou (odbornou) operáciou, je jediné, kedy môže akýkoľvek vojak vykonávať túto činnosť, napríklad keď pozoruje z utajeného miesta. Zatiaľ čo sú vojaci vymieňaní v rámci operačných cyklov s cieľom udržiavania ostražitosti a motivácie, zručnosti na sledovanie musia byť udržiavané na vysokej úrovni neustálym precvičovaním. Vyžadované zručnosti na vykonávanie sledovania z utajeného miesta, pozorovacieho stanovišťa (ďalej len OP) alebo monitorovanie sú hlavne:

1. Pozorovanie, zhromažďovanie a podávanie hlásení.
2. Komunikácia a administratíva.
3. Znalosť prostriedkov.

(3) Pozorovanie môže byť vnímané ako určitá forma monitorovania, kde posledne menovaný má tendenciu byť vykonávaný v úzkom vzťahu s medzinárodnými organizáciami, ako sú OSN, EU alebo OSCE.

4.04 Ochrana osôb, organizácií, majetku, menšín, hraníc, oblastí (areas)

(1) Cieľ ochrany osôb, organizácií, majetku, menšín, hraníc a oblastí.

- a) Ochrana je bežná taktická úloha za účelom prevencie prienikov všetkých prekvapivých akcií nepriateľa dovnútra oblasti a tiež zabrániť útokom na dôležité objekty a majetok, komunikačné trasy (communication

lines), organizácie a osoby. Zahŕňa tiež evakuáciu ohrozených osôb do bezpečných oblastí.

- b) Na vykonávanie ochranných úloh môžu byť charakterizované nasledovné podrobné úlohy:
 - 1. Ochrana priestorov.
 - 2. Ochrana ciest, cestná kontrola.
 - 3. Ochrana dôležitých objektov a majetku.
 - 4. Ochrana hraníc.
 - 5. Ochrana konvojov/sprevádzanie konvoja.
 - 6. Ochrana osôb a organizácií.
- c) Ochrana priestorov (area security) má za cieľ odhaliť hrozby a vyhnúť sa jej alebo obmedziť nebezpečný koniec ohrozenia použitím primeraných opatrení. Často to bude uskutočňované systémom pozorovania. V prípade nutnosti budú všetky opatrenia zahŕňať ochranu objektov, eskorty a tiež ochranu osôb, a preto tieto opatrenia musia byť dôkladne koordinované. Pre úspešnú ochranu je nevyhnutná podmienka, ktorou je znalosť terénu, miestnej infraštruktúry a obyvateľstva.
- d) Ochrana ciest. Ozbrojené sily sú závislé od cestnej siete z dôvodu taktického a logistického presunu a eskorty. Táto sieť musí byť kontrolovaná a v prípade potreby chránená. Cieľom je odhaliť ohrozenia špecifických ciest a zabrániť alebo obmedziť hroziace nebezpečenstvo pomocou primeraných opatrení. Dôležité je, i v tomto prípade pozorovanie. Cestná sieť je tiež veľmi dôležitá za účelom stabilizácie oblasti a obnovu hostiteľskej krajiny.
- e) Ochrana objektov a majetku (object security) má za cieľ zabrániť deštrukcii, poškodeniu a obzvlášť zabrániť obsadeniu týchto cieľov. Životne dôležité zariadenia sú obvykle:
 - 1. vojenské zariadenia,
 - 2. verejné inštitúcie ako parlament, súdy, miestne orgány,
 - 3. dôležitá infraštruktúra na dopravu ako železničné stanice, letiská, prístavy, tunely,
 - 4. dôležitá infraštruktúra energetických zdrojov (transformátory, rafinérie.),
 - 5. komunikačná infraštruktúra ako rádiové stanice,
 - 6. tábory pre utečencov.
- f) Ochrana hraníc je zameraná na osoby, ktoré prekračujú hranice (legálne alebo nie) dovnútra priestoru operácie s cieľom sabotáže alebo uskutočniť vraždenie v krajine, prípadne pripraviť teroristické akcie.
- g) Ochrana konvojov je nevyhnutná pre zaistenie bezpečnosti transportu osôb alebo tovaru z jedného miesta na druhé. Zahŕňa betónové zábrany

ciest, sledovanie a prieskum pozdĺž cesty, s pripravenou zálohou na uskutočnenie eskorty.

- h) Ochrana osôb a organizácií je vojenskou úlohou, súvisiacou s humanitárnou pomocou a slúži na zreorganizovanie alebo udržanie právneho stavu počas stabilizačnej aktivity. Zahŕňa jednotlivcov, skupiny určitých osôb, etnické skupiny a vládne a mimovládne organizácie.

(2) Všeobecné poznámky a princípy

a) Ochrana priestorov

1. Rozľahlosť priestoru, ktorý je určený na ochranu, je vždy veľká a množstvo zasadených síl vždy nízke. Z tohto dôvodu musia byť zasadené sily veľmi flexibilné, musia byť schopné presúvať sa okolo priestoru rýchlo, ďalej musia mať silnú a dostatočnú zálohu na uskutočnenie leteckých mobilných operácií.
2. Administratívne rozdelené hranice musia byť brané do úvahy a sú určité obmedzenia na prevzatie zodpovednosti za oblasť jednotkami.
3. Nemôže byť zabezpečené pozorovanie celej oblasti, a preto je spravodajstvo, prieskum a úzky kontakt s obyvateľstvom životne dôležitý počas celej operácie. Prieskum (reconnaissance) je rozhodujúcim predpokladom na udržiavanie rovnováhy medzi nedostatkom síl a splnením úloh včas a na správnom mieste. Nedostatok síl musí byť zamaskovaný klamnou činnosťou.
4. Na zabezpečenie ochrany celej oblasti je nevyhnutné je dôkladne preskúmať a spolupracovať s miestnymi orgánmi, civilnou políciou a obyvateľstvom. Využitím dostupných informácií sa dá vyhnúť potenciálnemu nebezpečenstvu, ktoré hrozí vlastným silám, predovšetkým v prípade mínového nebezpečenstva. Avšak dôveryhodnosť musí byť vždy dôkladne zvažovaná.

b) Ochrana objektov a majetku

1. Táto ochrana môže byť uskutočňovaná pozorovaním, strážením alebo obranou objektov čo musí byť jasne stanovené veliteľom. Veliteľ riadi a kontroluje plnenie tejto úlohy. Množstvo objektov, vzdialenosti medzi nimi a rozloha oddelených oblastí bezpečnosti môže byť určené veliteľom podľa rôzneho významu ochrany vo vnútri jeho priestoru zodpovednosti. Pri zmene situácie sa musia novým okolnostiam prispôbiť aj formy ochrany. Napríklad: ak sú potvrdené výsledky prieskumu, že nepriateľ sa pripravuje na zničenie určitého objektu, nebude tento objekt ďalej len sledovaný, ale musí byť aj bránený.
2. Sila jednotiek a ich vybavenie závisí od stupňa ohrozenia, od aktuálnej infraštruktúry a intenzity jej použitia a konkrétnej situácii a te-

réne. Tieto faktory musia byť vyhodnotené dopredu počas plánovania tejto špecifickej operácie.

c) Ochrana hraníc

1. Pred uskutočnením takejto operácie musí byť vyhodnotené, či opozičné osoby vstúpili do krajiny legálne alebo ilegálne a či chcú žiť v krajine bez akýchkoľvek zjavných aktivít. Priama spolupráca týchto osôb s inými osobami, ktoré vstupujú do krajiny, počas vojenskej operácie môže byť veľmi pravdepodobná. Môžu poskytovať informácie o konkrétnom nasadení polície a vojenských síl a pod.
2. Kontrola legálneho vstupu je povinnosťou civilnej polície alebo pohraničnej stráže. Ozbrojené sily môžu mať za povinnosť vykonávať pozorovanie hranice medzi oficiálnym hraničným prechodom a zabrániť ilegálnemu prechodu. Len v prípade nedostatku civilných síl môžu byť nasadené priamo na hraničný prechod.

d) Ochrana osôb a organizácií

1. Určité osoby ako vysokopostavení politici, vojenská veliteľia alebo vysokí činitelia miestnych samospráv sú zvyčajne sprevádzaní a ochraňovaní špeciálnymi jednotkami ako sú vojenská polícia alebo špeciálne tréňované osobní strážcovia (v opodstatnených prípadoch aj jednotky síl pre špeciálne operácie). Počas presunu musia byť použité postupy eskorty konvojov.
2. Vládne a mimovládne organizácie, ktoré sa venujú humanitárnej pomoci môžu požadovať ochranu vojenskými silami v prípade ohrozenia v priestore a ak je táto ochrana dohodnutá. Avšak tieto organizácie nie sú subjektom riadenia vojenským veliteľom. Ak nemôžu byť dohodnuté konkrétne bezpečnostné opatrenia, musí byť ochrana zrušená. Koordinácia je zvyčajne uskutočňovaná dočasnými styčnými prvkami. Ak organizácie nepožadujú spoluprácu, mali by byť zriadené kontaktné body, kde im môže byť v naliehavých prípadoch poskytnutá pomoc.
3. Miestni zamestnanci majú právo na ochranu jednotkami, pre ktoré pracujú. Niekedy môžu byť využívaní na vydieranie nepriateľmi. Na druhej strane môžu byť tiež nebezpečenstvom pre vlastnú jednotku, ak súčasne spolupracujú s nepriateľskými silami. Preto musí byť dopredu overená ich dôvera a lojalita k vlastnej jednotke.
4. Potenciálnym nebezpečenstvom napätia s miestnym obyvateľstvom sú presuny utečencov a prítomnosť utečeneckých táborov. Preto musia byť utečenci a vysídlené osoby chránené jednotkou, v priestore ktorej sa nachádzajú. Nie je však vojenskou úlohou zriadiť takýto tábor alebo starať sa o nich, toto je povinnosťou Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR). Postupy na ochranu a presun

utečencov sú vlastne princípmi eskorty konvojov, ochrana táborov sa vykonáva podľa zásad ochrany objektov a majetku. V prípade potreby môžu byť tábory vyhlásené za ochrannú zónu, potom musia byť bránené zasadenými jednotkami.

5. Niektoré špecifické časti populácie, akými sú napríklad etnické skupiny, je potrebné chrániť i vo vlastnej krajine. V tomto prípade je nutné brať do úvahy homogenitu skupiny a ich oficiálne, či neoficiálne vedenie. Úzka spolupráca s týmito skupinami a relevantnými činiteľmi je životne dôležitá.
6. Niekedy môže byť situácia neočakávane zmenená a potom je nevyhnutná evakuácia chránených osôb. Plánované evakuácie sú v prvej rade národnou zodpovednosťou. V prípade, že bude vyžiadaná takáto podpora, obvykle budú evakuáciu vykonávať sily pre špeciálne operácie v extrémnych prípadoch aj jednotkami konvenčných síl. Napriek akémukoľvek tlaku pravidlá nasadenia musia byť striktne dodržiavané.

(3) Vykonanie

a) Ochrana priestorov

1. Hlavné znaky vykonania operácie stanovuje veliteľ v operačných plánoch (graficky na oleátoch). Zvyčajne určuje priestory zodpovednosti svojim jednotkám, kde budú mať pripravené vlastné zálohy. V nevhodnom teréne alebo rozľahlej oblasti vybuduje opevnenia a pozorovacie stanovištia s rovnakým velením, čo je lepšie, než ich separovať do rôznych priestorov zodpovednosti. To umožní flexibilné a situácii prispôsobené zasadenie opevnení a flexibilné použitie záloh. Sila a zloženie jednotiek závisí od stupňa ohrozenia a rozsahu chránenej oblasti.
2. Nepriateľské sily a zvlášť malé skupiny z nich nemôžu byť zadržané konvenčnými postupmi. Preto by mala byť zriadená úzka sieť skrytých pozorovacích stanovišť, prieskumné tímy a ďalšie opatrenia, vhodné na získanie informácií.
3. Vždy musí byť jasne pochopený operačný obraz situácie, všetky dôležité informácie musia byť brané do úvahy. Nepriateľské aktivity, základne alebo skryté miesta by mali byť odhalené vlastnými hliadkami a pozemným i vzdušným prieskumom. Úzkym kontaktom s miestnym obyvateľstvom môžu byť získané ďalšie informácie, v závislosti od úlohy a situácie. Každá zmena správania populácie musí byť nahlásená. Výsledky prieskumu musia byť posúdené pred prijatím rozhodnutia ako, kde a kedy zasadiť zálohy.
4. Je veľmi dôležité zmapovať dôležité miesta terénu s využitím pozorovacích stanovišť alebo prieskumných hliadok, ktoré sú vybavené

elektronickými prostriedkami. Rozhodujúce miesta terénu, ako sú komunikačné trasy, križovatky, zastavané oblasti alebo priemyselná infraštruktúra, ktoré môžu byť objektom pôsobenia nepriateľských síl, by mali byť opevnené. Je to tiež najlepší spôsob zabezpečenia vlastnej ochrany a pôsobenia na populáciu. Dôležitým je tiež kompaktný systém prieskumu.

5. Opevnené miesta sú tiež základom pre hliadky a zálohy. Možnosť využiť tieto miesta musia mať tiež eskorty pri prestávkach a technických opatreniach.
6. Stabilná infraštruktúra ako opevnené miesta sú v krátkom čase odhalené nepriateľskými silami. Obrana týchto miest musí byť uskutočňovaná hlavne manévrovacími silami s vysokou mobilitou. Tieto by mali byť vybavené prostriedkami EW.
7. Prieskumné tímy, prostriedky EW a hliadky monitorujú a kontrolujú pohyb všetkých síl a obyvateľstva a hlásia každý incident, ktorý má alebo môže mať vplyv na ochranu priestoru. Počas ich misie musia konať na vlastné nebezpečenstvo v pevne určenom priestore a ak je to nutné, v dlhšom časovom období. V prípade nutnosti by mali byť prieskumné tímy a hliadky oprávnené vykonávať obmedzené prehliadky, skonfiškovať nápadné veci a dočasne zadržať podozrivé osoby.
8. Zálohy sú využívané ako flexibilné manévrovacie prvky tam, kde je to potrebné, hlavne ako dočasné kontrolné body.
9. Všetky jednotky musia vykonávať nasledujúce úlohy (podľa seba) bez špeciálnych rozkazov kedykoľvek a kdekoľvek, ak je to potrebné:
 - 9.1 Zhromažďovanie informácií pomocou prieskumu a kontaktu s miestnym obyvateľstvom a orgánmi.
 - 9.2 Následné uskutočňovanie ochrany a zabezpečenia vo vnútri priestoru zodpovednosti.
 - 9.3 Zadržanie a vypočúvanie podozrivých osôb.

b) Ochrana objektov a majetku

1. Obvykle je bezpečnostný priestor stanovený ako priestor zodpovednosti jednotiek. Tento priestor zahŕňa jeden alebo viac objektov, ktoré majú byť chránené a tiež blízke okolie. Musí byť ohraničený ľahko viditeľnými bodmi terénu. Tento priestor je priestorom zodpovednosti pre dislokovanú jednotku. Vo vnútri tohto priestoru uskutočňujú svoje povinnosti podľa seba, avšak v medziach zásad defenzívnych a ofenzívnych aktivít a vykonávanie prieskumu, pozorovania a stráženia.

2. Veliteľstvo jednotky by malo byť zriadené v centre, zvyčajne blízko zálohy a nie na rovnakom mieste, kde je predpoklad rozvinutia jednotiek. Veliteľ by mal veliť priamo z veliteľského stanovišťa, alebo z predsunutého veliteľského stanovišťa.
3. Čaty musia byť rozvinuté spoločne, okolo objektu alebo v blízkosti a ak existuje viac objektov v priestore zodpovednosti, čaty musia byť zosilnené a tiež je potrebné vytvoriť zálohu. Obyčajne zabezpečuje čata až oddiel (squad), rota si vytvára zálohu v sile čaty.
4. Iba flexibilné a aktívne uskutočňovanie misie môže priniesť úspešné splnenie úloh. Približujúce sa nepriateľské sily, ak sú odhalené, môžu byť tiež zničené pomocou prekvapivých pascí. Protiútok, vykonaný z chodu, bude uskutočňovaný s cieľom vytlačiť nepriateľské sily, ktoré prenikli skrz alebo získať späť obsadený objekt.
5. Ak majú chránené objekty vojenský štáb, tieto sú pod velením veliteľa ochranných jednotiek, obvykle budú predurčené ako záloha. Civilný štáb nemôže byť nasadený; tento má neprerušene pokračovať vo svojej funkcii.
6. Pozorovanie objektov je zabezpečované v prípade nepravidelného prieskumu, aby sa včas zistili nepriateľské aktivity. Ak je takáto aktivita odhalená, musia byť hneď prijaté protiopatrenia bez vplyvu na daný objekt až do okamihu, keď budú nasadené zálohy alebo jednotky na posilnenie. Pozorovanie je vykonávané stálymi prieskumnými tímami a dočasnými kontrolnými bodmi. Pozorovanie by malo byť nariadené, keď:
 - 6.1 objekt nie je až taký dôležitý a nie je potrebná stráž,
 - 6.2 na zničenie je potrebné veľa času v porovnaní s obnovou,
 - 6.3 nie je obývaný štábom.
7. Stráženie objektov má za cieľ zabrániť obsadeniu, ochromeniu alebo zničeniu chráneného objektu. Slabé útoky budú odrazené samotnými strážami. V prípade silného útoku musia udržať objekt vo vlastných rukách až do okamihu príchodu záloh alebo posilňovacích jednotiek. Stráženie je vykonávané zo stacionárnych kontrolných bodov na hlavných prístupových cestách, postoch, hliadkach, významných pozíciách. Stráženie objektov je nariadené, ak:
 - 7.1 nemajú rozhodujúcu dôležitosť pre uskutočnenie nepriateľských misií, ale potrebujú nepretržitú ochranu,
 - 7.2 sú osadené štábom a ďalšími osobami a vozidlami a vstup do objektu musí byť kontrolovaný,
 - 7.3 je to dôležitý objekt počas celej misie, ako sklad zbraní, utečenecký tábor a stanica humanitárnej pomoci.

8. Zasadené jednotky musia zabezpečovať zosilnené body okolo alebo v blízkosti objektu, ktorý má byť chránený. Okolité terén musí byť neustále sledovaný s cieľom čo najskôr odhaliť nepriateľské aktivity.
9. Veliteľ zasadenej jednotky musí koordinovať všetky opatrenia s nadriadeným štábom. Vlastné bezpečnostné opatrenia roty by mali byť využité i ako vojenské opatrenia. Musí byť vykonávané jasné a prísne usmerňovanie vstupu do objektu a jeho opustenia.
10. Obrana objektov má za cieľ brániť objekty proti nepriateľským útokom a zaistiť jeho funkčnosť. To je zabezpečené zriadením opevnených bodov posilnených prekážkami. Nadriadený veliteľ, ktorý riadi obranu, musí tiež stanoviť určitú oblasť (objective area), ktorá musí byť udržiavaná. Táto oblasť musí zahŕňať terénne sektory, z ktorých môžu nepriateľské sily zaútočiť. V tomto prípade bráni jedna rota jeden objekt, palebné postavenia čiat musia byť umiestnené tak, aby pokrývali celé okolie objektu. Všetky opatrenia vychádzajú z princípov „klasickej“ obrany.

c) Ochrana hranice

1. Ochrana hranice je vykonávaná pomocou pozorovacích stanovišť a hliadkovaním pozdĺž hranice. Vhodné miesta terénu v určitej vzdialenosti od hranice sú využívané ako pozorovacie stanovištia na mapovanie ciest a prechodov vedúcich k hranici.
2. Tieto prieskumné jednotky budú koordinovať rozvinutie mobilných prichádzajúcich záloh na vhodné miesta za účelom zabrániť ilegálnemu prechodu hranice.
3. Vykonávanie ochrany hraníc sa riadi zásadami prieskumu, sledovania, hliadkovania a cestnej kontroly.
4. Ďalšie jednotky môžu tiež tvoriť stop čiaru, aby zadržali neoprávnené osoby. Jednotky by mali byť zasadené v prednej časti priestoru zodpovednosti na vhodnom mieste terénu, ktorý je pre nepriateľské sily dôležitý (napríklad miesta sústredenia, koridory na presun).
5. Zasadené jednotky by mali byť vybavené elektronickými prostriedkami, ako sú senzory, prostriedky s tepelným a infračerveným zobrazením, ďalekohľady s nočným videním, UAV, vrtuľníky na zabezpečenie úplného zmapovania priestoru zodpovednosti i v noci a pri zlej viditeľnosti. Zaistenie presunu záloh, kritických miest terénu ako mosty, tunely a pod. musí byť nepretržite mapované s cieľom zabrániť nepriateľským aktivitám.
6. Každé hliadkovanie by malo byť vykonávané flexibilne.
7. Ak tajní agenti nemôžu byť zadržaní, mali by byť obkľúčení, aby boli zadržaní neskôr s využitím postupov na prehládávanie a kordón.

4.05 Zriadenie, udržiavanie, vynútenie (presadenie) vyhradených chránených oblastí

(1) Vynútenie (presadenie) vyhradených oblastí (enforcement of restricted areas)

a) Cieľ

1. Aliančné sily môžu nariadiť obmedzenú voľnosť pohybu a uplatniť vyhradené oblasti. Cieľom môže byť zníženie eskalácie konfliktu alebo umožniť pozorovateľom, prípadne humanitárnym organizáciám vykonávať činnosť. Obmedzenie voľnosti pohybu a vyhradené oblasti pomáhajú pri plnení ďalších úloh mierových operácií alebo môžu byť tiež hlavnou úlohou aliančných síl.
2. Vynútenie vyhradených oblastí by mohlo byť nevyhnutné v kontexte oddelenia znepriatelených strán zriadením nárazníkovej zóny alebo demilitarizačnej zóny, rovnako ako provizórne vybudovanie provizórnych táborov pre znepriatelené strany (cantonment – tábor).

b) Úvahy

1. Toto musí byť stanovené mandátom alebo v akýchkoľvek rozkazoch, ktoré sa týkajú obmedzení voľnosti pohybu a vyhradených oblastí znepriatelených strán, organizácií alebo častí obyvateľstva.
2. Vynútenie vyhradených oblastí môže priniesť zvýšenie odporu a poškodiť legitimitu operácie a povolenia pre prítomnosť aliančných síl.

c) Odporúčanie o možnom zložení

1. Sily, ktoré vykonávajú vynútenie vyhradených oblastí, musia byť dostatočne vyzbrojené a chránené, aby pôsobili vierohodne a aby v prípade nutnosti mohli zakročiť proti násiliu.
2. Aliančné sily môžu byť poverené vynútiť také veľké vyhradené oblasti, ktoré nie je možné kompletne monitorovať. V takýchto prípadoch môžu byť nasadené prostriedky vzdušného prieskumu a EW na pomoc pozemných systémov.
3. Ak nie je jednotka, ktorá zabezpečuje vynútenie vyhradených oblastí, dostatočne vybavená prostriedkami na masívnu akciu, môže byť posilnená silami okamžitej reakcie. V takomto prípade bude táto jednotka zameraná na pozorovanie a podávanie hlásení.

d) Realizácia (vykonanie), vrátane spravodajstva (reporting), posúdenia

1. Aj keď aliančné sily disponujú prieskumnými systémami a EW, vyhradené oblasti môžu byť príliš veľké, aby mohli byť monitorované všetky časti. Preto môže byť aliančným silám uložené, aby určili hlavné úsilie a stanovili priority.
2. V prípade eskalácie napätia alebo násilia vo vyhradených oblastiach, mali by aliančné sily vždy brať do úvahy rokovania na umiernenie strán.

3. Na zjednodušenie obmedzenia voľnosti pohybu alebo vynútenia vyhradenej oblasti, môžu aliančné sily uložiť zákaz zhromažďovania alebo vychádzania.
- (2) Zriadenie a udržovanie chránených oblastí (establishment and maintaining of protected areas)
- a) Cieľ
1. Chránená oblasť je zemepisné miesto, vo vnútri ktorého poskytujú ozbrojené sily ochranu a napomáhajú pri humanitárnej pomoci ľuďom v núdzi. Chránené oblasti môžu byť tiež zriadené na ochranu ohrozenej infraštruktúry a kultúrnych objektov. Zriadenie a udržovanie chránených oblastí môže byť preto vnímané v kontexte poskytnutia bezpečnosti.
 2. Chránená oblasť môže byť určená, zriadená a udržovaná s alebo bez súhlasu znepriatelených strán. Aliančné sily musia túto oblasť maximálne brániť.
 3. Plánovanie a realizácia tejto úlohy je podobná tým stabilizačným úlohám, ktoré sú plnené pri „násilnom odlúčení znepriatelených strán“ a „intervencii“. Je to preto, lebo aliančné sily zaujmú pozície medzi znepriatelenými stranami. Za žiadnych okolností by nemali mať strany možnosť použitia sily vo vnútri, pred aj mimo chránenej oblasti.
- b) Úvahy
1. Komunity, ktoré majú byť chránené, môžu mať rôzne zloženie. Okrem pôvodných obyvateľov môžu byť v oblasti utečenci a ďalšie vysídlené osoby. Aliančné sily musia tiež počítať s príchodom veľkého množstva utečencov a vysídlených osôb v priebehu operácie. Vzhľadom na charakter operácie môžu byť prítomné v oblasti aj rôzne humanitné organizácie. Oddeľovanie častí obyvateľstva v rôznych oblastiach separácie bude vykonávané len na základe dohody.
 2. Veľmi často sú chránené oblasti zároveň demilitarizačnými zónami. Nie je však vždy možné prinútiť znepriatelené strany, aby opustili chránenú oblasť. Vojské prvky, ktoré zostanú v oblasti, musia byť odzbrojené, následne sa začlenia do komunity. Aliančné sily však musia mať na pamäti, že tieto osoby sa môžu pokúsiť o znovu zoskupenie.
 3. Preukazovanie neutrality aliančných síl je založené na viditeľnom a demonštratívnom kontakte so všetkými stranami. Ochrana určitej časti obyvateľstva bude vždy budiť dojem, že aliančné sily sú neobjektívne. Podpora dialógu medzi znepriatelenými stranami a dať strany dohromady je úlohou aliančných síl zachovať nestrannosť.

4. Jedna strana by mohla použiť miesta aliančných síl na ochranu vlastných operácií. Ak príslušníci chránenej strany uskutočňujú akciu mimo chránenú oblasť, aliančné sily budú vinené z toho, že hoci môže byť infiltrácia prísne kontrolovaná, kontrola exfiltrácie zostáva veľmi nutná.
5. Úroveň dostatočnej bojovej sily aliančných síl určuje spoľahlivosť aliančných síl a teda i úspešné uskutočňovanie operácie. Je snahou informovať znepriatelené strany o tom, aké kroky podniknú aliančné sily, ak sú porušené dohody, narušené prímerie alebo voľnosť pohybu obyvateľstva alebo aliančných síl je obmedzená alebo zakázaná.

c) Odporúčanie o možnom zložení

1. Zloženie aliančných síl musí odpovedať stanoveným úlohám a ďalším kritériám:
 - 1.1 veľkosť a geografické podmienky chránenej oblasti,
 - 1.2 sila a vybavenie znepriatelených strán,
 - 1.3 možná činnosť proti nepravidelným silám.
2. Tiež musí byť braný do úvahy možný vývoj konfliktu. To by mohlo napríklad znamenať, že vyvstane potreba nasadenia predsunutého leteckého navádzača (FAC) z dôvodu rozvinutia vzdušnej podpory, ďalej vyžiadanie podpory síl pre špeciálne operácie na vykonávanie špeciálneho prieskumu, (ktorý zahŕňa enviromentálny prieskum, vyhodnotenie novej hrozby, vyhodnotenie cieľa, odhad postranných škôd, prieskum po vykonaní úderu), potreba evakuácie zásob a zdravotníckeho materiálu, ako aj zasadenie špecialistov pyrotechnickej služby v minovej oblasti.
3. Dôležitým aspektom je súhlas znepriatelených strán pre mierovú operáciu. Ak je súhlas na zriadenie chránenej oblasti, úloha aliančných síl bude v princípe úlohou dozorca (mať dohľad) oblasti. Avšak aliančné sily musia mať dostatočnú bojovú silu, aby boli schopné čeliť hrozbe proti ľuďom v chránenej oblasti.
4. Ak niektorá zo strán nedá súhlas na zriadenie chránenej oblasti, aliančné sily musia mať väčšiu bojovú silu. V extrémnych prípadoch musia byť aliančné sily, s podporou vonkajších ozbrojených prostriedkov, schopné prejsť do aktívnej obrany chránenej oblasti.

d) Vykonávanie, vrátane hlásení, vyhodnotení, atď.

1. Tak ako stráženie, ak narastá potreba obrany územia a poskytnutia humanitárnej pomoci v rámci podporného úsilia sily vykonávajú dohľad nad dodržiavaním dohôd medzi účastníkmi konfliktu. Aliančné sily ako garant zriadenia a správy chráneného územia v rámci tohto plnia nasledovné úlohy:
 - 1.1 zotrvávajú v priestore,

- 1.2 vyznačujú hranice územia a prístupových ciest,
 - 1.3 regulujú premávku na prístupových cestách,
 - 1.4 strážia hranice priestoru,
 - 1.5 hliadkujú a vykonávajú prehl'adávanie,
 - 1.6 zriaďujú kontrolné miesta,
 - 1.7 zabezpečujú pozorovacie stanovištia,
 - 1.8 riadia premávku,
 - 1.9 ochraňujú ohrozenú infraštruktúru a kultúrne objekty,
 - 1.10 odzbrojujú ilegálne vojenské skupiny a civilné obyvateľstvo,
 - 1.11 vytvárajú a monitorujú demilitarizované zóny,
 - 1.12 zriaďujú a kontrolujú zberné miesta na zbrane,
 - 1.13 informačne vyťazujú miestnych zástupcov a obyvateľstvo formou úzkej spolupráce,
 - 1.14 obraňujú chránené územie proti nepriateľovi,
 - 1.15 podporujú pomocné agentúry,
 - 1.16 zastupujú políciu v rámci územia,
2. Aby sa dosiahlo uspokojivé plnenie úloh, sily aliancie musia disponovať dostatočnou slobodou mobility a pohybu v rámci územia ale aj z hľadiska vzdušnej a pozemnej prepravy z a do územia. Jedna alebo viacero účastníkov môžu obývať okolité územie. Taktiež je možné, že okolité územie je zamínované. Zamínovanie môže znížiť mobilitu aliančných síl napríklad pri potrebe striedania jednotiek. Prístupové cesty musia byť preskúmané a každému známe. Nevyhnutnou je aj detailná znalosť infraštruktúry a možností mobility v rámci územia zodpovednosti. Zásobovanie, či posily môžu byť taktiež spomaľované, či zadržané. Preto pri určovaní rozsahu logistického samozabezpečenia aliančných síl musí byť toto brané do úvahy. Kvalitný odhad časových a priestorových faktorov spojených so zásobovaním, dopĺňaním munície a posíl je taktiež závislý od priazne klimatických podmienok.
3. Spoľahlivý komunikačný systém je kritickou podmienkou pre zriadenie a udržanie zabezpečovaného územia.
4. Podporné organizácie prítomné v priestore zodpovednosti majú v princípe rovnaké ciele ako aliančné sily. Avšak každá organizácia má svoje vlastné zámysly a priority, preto je veľmi dôležité tieto harmonizovať k dosiahnutiu efektívnej vzájomnej výpomoci a podpory.

4.06 Kontrola pohybu obyvateľstva, utečencov a vysídlených osôb

(1) Na začiatku vykonávacej fáze operácie môže byť potreba kontrolovať migráciu populácie z vysoko rizikových oblastí do bezpečnejších v ktorých môžu

miestne authority, či vojenské zložky poskytnúť ochranu. Takéto riadenie zabráni interferencii obyvateľstva s vojenskou operáciou a taktiež ich ochráni od priamych vojenských zásahov.

(2) Všeobecné princípy, prijímaných opatrení ktoré sú závislé od:

- a) Od toho či je operácia vykonávaná na našom alebo nepriateľskom území, od stupňa zodpovednosti miestnych autorít a taktiež od aktivít medzinárodných organizácií a vládnych organizácií, mimovládnych organizácií, atď.
- b) Keď jednotka musí intervenovať v prípade ak civilné obyvateľstvo prenáša negatívne pôsobenie do vojenskej operácie, napríklad zablokovaním ciest a všetkých krízových situácií v ktorých môžu vzniknúť:
 1. bezpečnostné problémy,
 2. neuspokojenie základných potrieb,
 3. potreba zdravotníckej starostlivosti.
- c) Od typu prúdenia populácie. Existujú tieto typy prúdenia populácie:
 1. Vysídlení (displaced persons) – civilisti, ktorí sa nedobrovoľne ocitli mimo hraníc vlastnej krajiny.
 2. Utečenci (refugee) – ľudia mimo hraníc vlastnej krajiny, ktorí sa nemôžu alebo sa nechcú vrátiť z obavy z prenasledovania na základe rasy, viery, národnosti, členstva v určitej sociálnej skupine alebo politických názorov.
 3. Evakuované osoby (evacuee) – civilisti premiestnení z miesta trvalého pobytu na základe vojenského rozhodnutia z dôvodu ich osobnej bezpečnosti alebo na základe vojenskej situácie.
 4. Osoby bez štátnej príslušnosti (stateless person) – ľudia zbavení štátnej príslušnosti alebo ľudia, u ktorých nie je možné určiť krajinu pôvodu alebo nemôžu si uplatniť práva na požadovanú národnosť.
 5. Obete vojny (war victim) – civilisti, ktorí utrpeli zranenia, stratu člena rodiny, alebo im bol zničený domov, ako následok vojnového konfliktu.
 6. Vnútorne presídlené osoby (internally displaced person) – osoby alebo skupiny osôb, ktoré boli nútené opustiť domovy alebo miesto trvalého pobytu následkom vojnového konfliktu, alebo aby sa vyhli vojnovému konfliktu, všeobecnému násiliu, narušovaniu ľudských práv alebo prírodnej katastrofe, a ktorí neprekročili medzinárodne uznávané hranice.
 7. Navrátilci (returnee) – utečenci alebo vnútorne presídlené osoby, ktorí sa dobrovoľne vrátia na pôvodné miesto trvalého bydliska.
 8. Presídlení (resettlers) – podskupina vnútorne presídlených osôb a utečencov. Civilisti s úmyslom vrátiť sa inam, ako je ich pôvodné bydlisko v rámci krajiny pôvodu.

- d) Keď je kontrola obyvateľstva funkčná, väčšina ďalších aktivít je založená na báze humanitárnej pomoci. A predsa je to v zodpovednosti hosťujúceho národa a vyhradených agentúr ako UNHCR podporovať týchto ľudí.
- e) CIMIC a INFOOPS (predovšetkým prvky PSYOPS) zohrávajú dôležitú úlohu pri ovplyvňovaní postojov a správania sa obyvateľstva a taktiež napomáhajú kontrolovať jeho presuny.

(2) Ďalšie vlastnosti. Nezávisle od všeobecných princípov taktiky určujúcich vojenskú operáciu, pre túto špeciálnu úlohu by mali byť uvážené nasledujúce veci:

- a) Všeobecná dôležitosť misie. Cieľom riadenia presunu obyvateľstva je umožniť zasadenie pozemných síl do priestoru k dosiahnutiu požadovaného efektu. Tento typ riadenia má inštrumentálnu povahu a zmysel nadobúda len vtedy ak slúži k naplneniu poslania misie.
- b) Členovia Medzinárodného vojnového humanitárneho práva musia rešpektovať medzinárodné humanitárne právo aby vzrástla legitimita vojenských invencií.
- c) Cit na kultúrne dedičstvo. Vojská musia mať rozsiahle vedomosti o kultúre obyvateľstva, histórii, náboženstve, práva, životného štýlu a zvykov ako i prostredia a územia v ktorom sa uskutočňujú presuny. Zdvorilý postoj k týmto aspektom bude uľahčovať činnosti spojené s riadením presunu.
- d) Komunikácia. Nepretržitá a efektívna komunikácia bude vytvorená s rôznymi civilnými aktérmi ako i lídrami obyvateľstva počas prechodu.
- e) Koordinácia s inými účastníkmi poskytujúcimi humanitárnu pomoc civilnému obyvateľstvu počas prechodu.

(3) Odporúčanie možnej zostavy (osôb a vystrojenia)

- a) Zapojená jednotka a jej štruktúra bude závisieť na mnohých faktoroch ako je počet a status utečencov, vysťahovalcov a evakuovaných osôb, zainteresovanosť iných civilných hráčov (NGOs, IOs, GOs) možných nebezpečenstiev spomedzi iných aspektov.
- b) Avšak vo všeobecnosti tieto jednotky zahŕňajú bojové skupiny, vojenskú políciu a rozličné podporné prvky v závislosti od prostredia. Možné podporné prvky zahŕňajú zdravotnícku starostlivosť, ženistov vrátane logistickej podpory, tímy PSYOPS a CIMIC. Stredisko riadenia presunu vo všeobecnosti získava spôsobilosť ku kontrole premávky v rámci rôznych ciest.

(4) Vykonávanie

- a) Pri organizovaní presunu civilného obyvateľstva je potrebné zvoliť niekoľko ciest, kontrolných stanovišť a priestorov umožňujúcich účinnú

reguláciu. Toto umožní vykonať presun a uspokojí základné potreby civilných autorít, IOs, NGOs a GOs.

b) Osvojte si nasledujúce pravidlá koordinácie:

1. Kontrolné body civilného obyvateľstva. Sú zamerané na redukciiu a sprehľadnenie skupín obyvateľstva pred ďalším presunom. Umožňujú vôbec prvú kontrolu v rámci ktorej sa vyseparujú ozbrojenci a vojenski väzni. Navyše sa poskytne základná zdravotná starostlivosť, základné potraviny a voda. Sú tiež monitorovacím informačným bodom, pre určenie ďalších pravidiel presunu. Spravidla bývajú zriaďované tímom CIMIC s podporou vojenskej polície, zdravotníkov, logistického prvku, prvkom PSYOPS a vojakmi pre zaručenie bezpečnosti. Uvedená podpora môže byť poskytovaná civilnou organizáciou.
2. Evakuačné trasy pre civilné obyvateľstvo. Sú odlišné ako tie ktoré používajú ozbrojené zložky. Musia byť patrične označené. Bojovým jednotkám je možné nariadiť zabezpečovanie týchto ciest. Takáto úloha musí byť odsúhlasená strediskom riadenia presunov a taktiež je nevyhnutná úzka spolupráca s civilnými organizáciami v danom území.
3. Priestory zberu civilných osôb. Ich účelom je podpora presunu. Je to prvá dlhšia zastávka presúvajúcich sa osôb, preto zvyčajne býva vybavená stálymi zariadeniami. Občasne je potrebná vojenská logistická podpora najmä stanový materiál na navršenie kapacít ľudí, ktorí oddychujú počas presunu v priestore. Zvyčajne kemp a podporné prvky zriaďuje CIMIC tím. Kritéria sú rovnaké pre utečencov aj vysťahovalcov. Je preferované, aby tieto kempy boli vedené civilnými organizáciami.
4. Priestory odpočinku civilných osôb. V závislosti od vzdialenosti sú zriaďované miesta odpočinku. Poskytujú základnú zdravotnícku starostlivosť a vodu prostredníctvom civilných osôb. Ich druhotná funkcia je regulácia presunu.

c) V istých prípadoch riadenia operácií na kontrolu presunu sa humanitárne koridory môžu prelínať s hlavnými, či vedľajšími zásobovacími trasami. Obe trasy je dovolené meniť po určitých úsekoch. Používajú sa pre presuny civilného obyvateľstva a príležitostne aj pre humanitárne konvoje či civilné záujmové organizácie. Na druhej strane humanitárne koridory môžu byť iba vstupným bodom do priestoru alebo enklávy cez ktorú humanitárna pomoc dosahuje cieľovú populáciu. Pre koridory nie sú stanovené žiadne konkrétne pravidlá. Avšak riadia sa Ženevskou konvenciou. Koridory môžu byť OSN alebo inou adekvátnou organizá-

ciou považované za demilitarizovanú zónu (Demilitarized Area) pre účely poskytovania humanitárnej pomoci.

(5) Ďalšie úlohy ohľadom utečeneckého tábora

- a) Utečenecký tábor môže byť cieľovou stanicou utečencov. Medzinárodné organizácie ako UNHCR sú zodpovedné za zriaďovanie takýchto táborov. Vojenské jednotky môžu poskytovať ochranu a logistickú podporu táborov.
- b) V prípade prírodných katastrof a masívnej migrácie je za vytváranie táborov zodpovedná vojenská zložka až do obnovenia bežných prevádzkových a životných podmienok.
- c) V prípade nasadenia vojenských jednotiek je potrebné pri plánovaní uvážiť nasledujúce aspekty:
 1. Plánovaná doba vyčlenenia.
 2. Sociálny a ekonomický profil potenciálnych vystaňovalcov/utečencov. Tento faktor indikuje základné náboženské, rodinné a zvykové potreby. Poznatky majú vplyv na vytvorenie sociálneho programu pre utečencov/vystaňovalcov v tábore.
 3. Rozhodujúcim faktorom je aj vzájomná úroveň akceptácie utečencov a vystaňovalcov. Povaha autorít hostujúcej krajiny či etnické konfrontácie podmieňujú územie na ktorom je možné vybudovať tábor.
- d) Tábor je rozdelený do 4 veľkých blokov:
 1. Vojenský priestor. Úplne izolovaný zahŕňajúci všetky zariadenia potrebné pre život a prácu vojenskej jednotky.
 2. Recepčia. Zvyčajne je riadená CIMIC jednotkou. Je to základné vstupné zariadenie, ktoré umožňuje prijímať, posudzovať, odzbrojovať a počítať utečencov a vystaňovalcov vstupujúcich do tábora. Na výkon štatistik, zriaďovania základných funkcií a posudzovania môžu byť prvolané pomocné organizácie.
 3. Obytná zóna. Je určená pre obývanie utečencami a ich rodinami. Odporúča sa používať modulárny systém.
 4. Podporné prvky. Množina prvkov zabezpečovaných vojskovou jednotkou alebo civilnou organizáciou na vytvorenie a zabezpečenie životných podmienok v tábore. Niektoré služby sú poskytované civilnými zložkami a koordinované vojskými jednotkami. To výrazne odľahčuje vojenské jednotky, ktoré môžu svoje úsilie koncentrovať na vedenie operácie na území konfliktu.
- e) Skúsenosti potvrdili, že nemocnica a jedáleň by mala byť postavená mimo obývaného územia nakoľko by mohli byť rozkradnuté.
- f) Za určitých podmienok a na základe požiadaviek by mohli byť rozvinuté služby ako obchod, dom voľného času, škola, atď. Uvedené zariadenia je možné poskytovať do chvíle keď sú utečencami chápané ako pre-

chodné prostriedky, treba dbať na to aby sa nestali stálym domov, čo by malo za následok nový problém.

- g) K nárastu dôvery je vhodné aby obyvatelia tábora mali svojho reprezentatívneho vodcu. Taktiež dobrou myšlienkou sa zdá byť zapájanie obyvateľov tábora do nasledujúcich občianskych aktivít:
 - 1. Zber odpadu a realizácia miestnej dopravy.
 - 2. Hasičské zbory a protipožiarne opatrenia (Fire brigáde).
 - 3. Upratovanie verejných priestorov.
 - 4. Informačná zóna pre utečencov a vystaľovalcov.
 - 5. Školy.
 - 6. Bohoslužobné miesta.
- h) Typ poskytovaného zabezpečenia, v závislosti od konkrétnych podmienok tábora, podmieňuje úroveň akceptácie príslušným okolím tábora. Vnútorne a vonkajšie nebezpečenstvá sú prítomné v každom prípade.
- i) Jednotka zodpovedná za bezpečnosť je vycvičená na potláčanie davu, obrane proti rebelom a vyšetrovanie zločinu. V momente ak situácia v tábore začne byť nestabilná môžu nastať všetky typy týchto nebezpečenstiev. K tomuto účelu musí byť zriadená policajná stanica vo vnútri tábora.
- j) Kontrolné body sú potrebné pri vstupe osôb do tábora. V nich je detekovaný a zabavený všetok nepovolený materiál ako drogy, zbrane, atď. Bezpečnosť tábora je doslova závislá od týchto kontrolných bodov (ďalej len KB). Na KB je vždy potrebná žena.
- k) V tábore musia byť písomné stanovky podľa ktorých sa každý riadi.
- l) Distribúcia materiálu nie je len otázkou logistiky. Nevyhnutným je aj zmysel pre spravodlivosť pri distribuovaní, aby sa zabránilo vzburám, nepokojom a vnútorným konfliktom v tábore.
- m) Jednotka či civilné organizácie môžu prísady na spestrenie stravy osôb v tábore. Zvýši sa kvalita života v tábore a zabráni sa vznikom násilností. Veriacim je možné poskytnúť špecifický druh jedla.
- n) Nie je odporúčané poskytovanie vecí ako sú hračky, šaty či cukríky. Môže to viesť k vzniku násilností a protestov.
- o) S predmetnými osobami je potrebné korektne zaobchádzať. Je to najpodstatnejší pilier zvyšovania vojenskej dôstojnosti.
- p) V manažmente by mali byť stupne, vyjednávanie, poradcovia, kolaboranti, prekladatelia. Aby sa vytvoril vyšší stupeň dôvery, musia byť prizvaní ku všetkým aktivitám a úlohám okrem tých, ktoré sú spojené s bezpečnosťou.
- q) Vojaci a civilné organizácie pôsobiace v priestore si musia byť vedomé, že dobročinné organizácie a osoby môžu byť príčinou problému, preto je im potrebné zabrániť vstup.

- r) Aj napriek rozdielnemu prístupu a povahe spôsobenej rozdielnou náboženskou orientáciou je potrebné správať sa ku všetkým rovnako a nezaujato, hoci skutočná situácia môže požadovať odlišné.
- s) Vymáhanie nárokov a násilnosti musia byť eliminované hneď na samotnom počiatku. V opačnom prípade sa stanú obyčajou a budú viesť k narastaniu konfliktnosti scény a donúteniu použiť ostrejšie prejavy vojenskej sily, čo spôsobí úpadok vojenskej dôstojnosti.

(6) Kontrola pohybu civilného obyvateľstva

- a) Všeobecne. Zákazy a reštrikcie sú vždy pre verejnosť nepríjemné, ak nie je jasný dôvod na ich zavedenie, aj keď môžu byť vykonávané spravodlivo a slušne. Kontrola pohybu civilistov je pravdepodobne obzvlášť nepopulárna a jej zavedenie musí byť starostlivo naplánované, pričom sa musia očakávať akékoľvek možné prípady nespokojnosti. Civilné orgány sú zodpovedné za zavedenie kolektívnych opatrení kontroly v súlade so zákonom, veliteľ stabilizačných síl je zodpovedný za ich presadenie, čo by malo byť v plánovacom procese prekonzultované.
- b) Metódy kontroly pohybu. Základné metódy kontroly pohybu v tejto súvislosti sú:
 1. Zatarasenie komunikácií.
 2. Kontrolné miesta.
 3. Zákazy vychádzania.
 4. Kontrola pohraničných oblastí.
- c) Kontrolné opatrenia. Účelom zavedenia kontrolných opatrení je:
 1. Zlepšiť schopnosť stabilizačných síl presadzovať zákon, teda zvyšovať dôveru verejnosti v civilné orgány a takto u nich vzbudzovať väčší rešpekt a súhlas voči legítimným orgánom.
 2. Narušovať nepriateľské skupiny prostredníctvom sťažovania pohybu jednotlivcov a ich podrobeniu sa prehliadkam.
 3. Ovládať oblasti, odradzovať v nich od nepriateľskej činnosti a zabrániť nezákonnému zhromažďovaniu davov.
 4. Zabrániť davom, ktoré sa formujú, aby zosilnili.
 5. Odradiť od nelegálneho pohybu zbraní, výbušnín, zdravotníckeho alebo potravinového zásobovania.
 6. Uzavrieť oblasť, aby sa zabránilo prieniku ozbrojeného, výbušného a ďalšieho podvratného materiálu.
 7. Zatknuť hľadané osoby.
 8. Zaznamenávať pohyb, aby sa zistili používané spôsoby presunu osôb a materiálu.
 9. Uľahčiť presadzovanie zákonov a navodenie právneho stavu.
- d) Spôsob zavedenia. Kontrolné opatrenia by mali byť aplikované rázne, ale s porozumením. Malo by sa obyvateľstvu vysvetľovať, že obme-

dzenia spôsobené im týmito opatreniami sú nevyhnutné, aby sa v oblasti mohli eliminovať nebezpečné elementy a navodil sa tu zákon s trvalou bezpečnosťou a ochranou.

- e) Zrušenie reštrikcií. Kontrola by mala pokračovať tak dlho, pokiaľ bude nevyhnutná. Zrušenie kontrol v jednej oblasti môže pôsobiť ako podnet obyvateľstvu v ďalšej oblasti izolovať tam nepriateľské sily a vyvolávačov nepokojov.
- f) Spolupráca. Kontrolné opatrenia musia byť plánované a riadené na spoločnom policajnom a vojenskom základe. Plnohodnotná spolupráca je dôležitá na všetkých úrovniach, tak ako spolupráca s vedúcimi predstaviteľmi verejných služieb, tak aj s predstaviteľmi verejnej informovanosti, zdravotníkmi a hasičmi.
- g) Reakcia verejnosti. Počas plánovania by sa mali brať do úvahy aj pravdepodobné reakcie verejnosti, aby sa vopred umožnilo vytvorenie vhodnej informačnej politiky a aby sa zvažili výhody akéhokoľvek zvláštneho opatrenia oproti možným nepriaznivým reakciám obyvateľstva. Akúkoľvek nepriaznivú reakciu vždy využijú vo svoj prospech agitátori, pričom zle pochopené opatrenia môžu spôsobiť kolaps verejných služieb, potravinovej distribúcie atď. a takto prispieť k celkovej nespokojnosti. V tomto kontexte by sa pri plánovaní malo brať do úvahy, že:
 - 1. Je vhodné, aby existovala rovnováha medzi výhodami a nevýhodami; malo by sa chápať, že krátkodobé vojenské výhody sa môžu ďalším dlhším obdobím civilných nevýhod (nespokojností) zmenšiť.
 - 2. Opatrenia, prijaté okamžite, vytvoria predpoklady na požadované výhody,
 - 3. Opatrenia by mali pokračovať tak dlho, pokiaľ sa dosahujú požadované výsledky, alebo pokiaľ sa nepríde na to, že také výsledky sú nedosiahnuteľné.
 - 4. Opatrenia, ktoré sú neúčinné, pravdepodobne podkopú dôveru v bezpečnostné sily.
- h) Plánovanie opatrení. Civilné orgány obvykle iniciujú plánovanie a je dôležité, aby stabilizačné sily boli zapojené do tohto procesu v skorom štádiu. Plánovanie by mohlo zahŕňať:
 - 1. Potrebu spravodajstva a dobrej súčinnosti vojenských veliteľov s príslušnými súčasťami akejkoľvek policajnej zložky.
 - 2. Potrebu zriadenia spoločného policajného a vojenského veliteľstva tam, kde to je vhodné.
 - 3. Rozdelenie veľkej oblasti na menšie oblasti (podoblasti), ktoré mali by spravidla splývať s hranicami.
 - 4. Pridelenie priestorov jednotkám stabilizačných síl vrátane plánu spo-

ločných vojenských a policajných hliadok.

5. Prijatie, ubytovanie a udržiavanie jednotiek stabilizačných síl.
 6. Pridelenie a rozmiestnenie centrálnych a lokálnych záloh.
 7. Zriadenie liniek pre požiadavky na vojenskú pomoc.
 8. Umiestnenie a riadenie sledovacích zariadení, vrátane rádiolokátorov, bezpečnostných svetiel a ďalších prostriedkov.
 9. Prípravu akýchkoľvek vhodných informačných dokumentov, ako sú napríklad fotografie a popis hľadaných osôb alebo vozidiel.
 10. Rozhodnutie neustále informovať obyvateľstvo o situácii a prípravu stručných správ pre verejnosť.
 11. Skúšku kontrolných opatrení a otestovanie akejkoľvek novej alebo spoločnej komunikácie.
- i) Zavádzanie kontrolných opatrení bude uskutočňované vždy v súbehu s plánovaním ďalších druhov operácií. Plány by mali byť flexibilné, aby stabilizačné sily mohli byť vždy pripravené prejsť, celkovo alebo čiastočne, z jedného druhu operácie na ďalší. Spôsobilosť centrálnych alebo miestnych záloh by mala tejto požiadavke napomôcť.

4.07 Evakuácia ohrozených osôb¹¹

(1) Evakuácia ohrozených osôb je založená na ich doprave na bezpečné miesto vrátane národných, zahraničných, lokálnych či náboženských misií, každého kto sa bojí o svoj život.

(2) Všeobecne.

- a) Cieľ evakuácie je zabezpečenie konštantnej ochrany osôb a podpory vytvárania bezpečného prostredia alebo zberného miesta z ktorého sú osoby evakuované.
- b) Avšak stále je požadované použitie sily pre zabezpečenie plnenia úlohy ale taktiež pre ochranu samotných vojsk.
- c) Jednotky obsadzujúce najmä zastavané územia sú prvé, ktoré sa zmocňujú vstupných bodov ohrozeného priestoru a navyše plánujú a rozmiestňujú zabezpečovacie a záchranné útvary. S veľkou pravdepodobnosťou majú spojencov v priestoroch s vysokou intenzitou bojovej činnosti na zabezpečenie vlastnej ochrany, požadovaných vzťahov, náhlosti, rýchlosti, agresivity a presnosti akcie. Nevyhnutnou je aj príprava v oblasti spravodajského úsilia.
- d) Opustenie miesta trvalého bydliska, zanechanie osobných vecí napospas osudu spojené so zlučovaním a delením a s obmedzenou garanciou návratu na pôvodné miesto môže spôsobiť psychologický šok (ten môže byť navyše umocnený vraždením a stratou príbuzných). Dobré rady,

¹¹ V Slovenskej republike sa evakuácia vykonáva podľa Zákona NRSR č.42/1994 a vyhlášky MVSR č. 75/1995, obidve v znení neskorších predpisov.

uist'ovanie a objasňovanie situácie je veľmi podstatné ba až kritické. Vojaci musia zostať pokojný a chovať sa profesionálne, následkom čoho aj evakuovaný dav bude pokojnejší a tichší, čo umožní jeho ľahšie zvládanie.

(3) Vykonávanie

- a) Evakuácia pozostáva z veľkého množstva vzájomne previazaných akcií. Predmostie musí byť zaistené, zúčastnené strany musia byť zreteľne identifikované (nepriatelia, národovci). Evakuačné centrum musí byť organizované a manažované. Otvorenie prístupových ciest je závislé od požiadavky prísunu evakuovaných, ako i zberné miesta na eskortovanie do evakuačného centra (úsilie sa robí do trojuholníka – sčítanie, identifikácia, ošetrovanie) aby sa zamedzilo alebo potlačila činnosť nepriateľa voči evakuovaným osobám, čoho dôsledkom by sily boli dotlačené opustiť tábor. Terén, veľkosť evakuovanej populácie, rozsah a vývoj nebezpečenstva môžu viac či menej spomaliť činnosť.
- b) Špeciálna pozornosť musí byť venovaná stykom s politickými autoritami (politický či náboženský vodcovia, lídri či autority minorít, národní ambasádori) pokiaľ sú zodpovední za evakuovaný personál. Dôsledné zvažovanie možností vyžadujú ďalšie aspekty, ako sú možná spolupráca evakuovaných osôb s ilegálnymi militantnými skupinami, práca zdravotníckych tímov v evakuačnom centre, vyžiadanie podpory síl pre špeciálne operácie, InfoOps (Information Operations – informačné operácie), PSYOPS (Psychological Operations – psychologické operácie). Majúc na pamäti povahu (čo do rýchlosti) operácie evakuácie nevojenského personálu, vzdušný výsadok je privilegovaný. Drancovanie na zemi môže veľmi sťažiť alebo zabrániť zriadeniu leteckého mosta, čo má vplyv na zraniteľnosť vojsk.

(4) Odporúčanie možných zostáv

- a) Zloženie síl potrebných pri vedení takejto bojovej úlohy je úzko spojené s počtom evakuovaných ľudí, stupňom bezpečnosti, prítomnosťou nepriateľa a pravdepodobnosťou jeho interferencie pri vykonaní evakuácie rozdielnymi spôsobmi a rozsahom a štruktúrou územia z ktorého je potrebné evakuovať ľudí. No najzávažnejším faktorom pri voľbe zloženia síl a prostriedkov pre vykonanie operácie je hodnotenie vojenského až vojensko-politického rizika, ktoré operácia prináša (či už z dôvodov fyzickej polohy evakuovaného objektu alebo akejkol'vek príslušnosti evakuovaných osôb – štátnej, etnickej, náboženskej atď., či vlastníctva evakuovaného materiálu).
- b) Vo všeobecnosti základ jednotky, ktorá vykonáva evakuáciu pozostáva z peších jednotiek k otvoreniu cesty k evakuovanému priestoru, ďalej

k zaisteniu bezpečnosti evakuovaného priestoru a v poslednom rade k doprave evakuovaných ľudí do evakuačného centra. K tomu využívajú obrnené vozidlá, ktorými bezpečne prevážajú ľudí a odrážajú prípadné útoky nepriateľa. Okolité prostredie evakuovanej oblasti môže vyžadovať nasadenie námorníctva či vzdušnej obrany napríklad účelových vrtuľníkov. Demonštrácia a efektívnosť dokonalej ochrany je v každom prípade účinnou zbraňou k potlačeniu agresívneho chovania nepriateľa a jeho vôle konať výboje voči naším silám.

c) Nevyhnutne musí dôjsť k nasadeniu nasledujúcich prvkov:

1. prvok spravodajstva, pre pozitívnu identifikáciu prípadných cieľov a/alebo evakuovaných osôb a materiálu a spracovanie najaktuálnejších spravodajských informácií o objekte,
2. prvok zaistenia, plniaci ako úlohy prieskumu priamo na objekte, tak aj úlohy zabezpečenia perimetra resp. prístupu k objektu pre umožnenie samotného zásahu (evakuácie),
3. prvok zásahu – je potrebné mať na pamäti, že plánované evakuácie sú v prvom rade národnou zodpovednosťou (spravidla si krajina takúto situáciu rieši prostredníctvom zložiek ministerstva vnútra) a v prípade, že bude vyžiadaná vojenská podpora, obvykle budú evakuáciu vykonávať sily pre špeciálne operácie,
4. prvok transportu, (na transport evakuovaných osôb).

d) Pri dosiahnutí evakuačného centra sú nutné poskytnúť tímy pre zdravotnú starostlivosť a psychologické poradenstvo. Na záver niektoré jednotky zabezpečia aktivity spojené s opravou poškodenej techniky.

e) V závislosti od trvania úlohy, jednotkám a najmä evakuovaným osobám bude poskytnutá životná podpora (jedlo, voda, odpočinkové stany, ...).

f) Záložný prvok vysokej mobility musí byť k dispozícii aby zaistil flexibilnú reakciu na predpokladané problémy. Vrtuľníková letka sa ukázala ako veľmi flexibilná a reaktívna. Efektivita letky je závislá od možného rizika zo zeme smerom do vzduchu a od toho či sú pozemné komunikácie bezpečné a dostatočne priechodné.

V. KAPITOLA

PODPORA REFORMY BEZPEČNOSTNÉHO SEKTORA

5.01 Taktické úlohy podpory reformy bezpečnostného sektora

(1) Táto časť vymenováva a opisuje možné taktické úlohy stabilizačných aktivít v kontexte kategórie podpory reforiem bezpečnostného sektora. Vo všeobecnosti môže byť vykonávaná jedna z nasledujúcich taktických úloh:

- a) Odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia bezpečnostných síl, militantných alebo ilegálnych vojenských skupín.
- b) Ochrana a transport odzbrojených (demobilizovaných) osôb.
- c) Asistencia pri vytváraní (výbere) nových bezpečnostných síl.
- d) Výber a nábor osôb do budúcich bezpečnostných síl.
- e) Lokalizácia a riadenie výbavy infraštruktúry.
- f) Výcvik, poradenstvo a odovzdanie zodpovednosti miestnym bezpečnostným silám a v krátkom čase aj na iné bezpečnostné zložky ako je polícia a pohraničná stráž.

(2) Reforma bezpečnostného sektora vychádza z celkovej strategickej koncepcie a požaduje plánovanie na operačnom stupni zahŕňajúc úlohy rozličných agentúr adresované rozličným aspektom celého bezpečnostného sektora. Nezahŕňa len reformu ozbrojených síl, ale taktiež reformu politiky, trestného a právneho systému, pohraničnej a colnej polície a ďalších zložiek bezpečnostného sektora. Zameranie úsilia vojenských síl je primárne na reformu pôvodných síl a policajných kapacít. Je potrebné sa zamerať na nasledujúce oblasti:

- a) Skladba síl a riadenie. Ozbrojené sily odporúčia postup rozvíjania síl v kontexte očakávaných úloh, štruktúru a inštitúcie. K dosiahnutiu tohto cieľa sa musí zväžiť kultúrne a historické dedičstvo krajiny, tradície a miera opatrení k predchádzaniu vytvorenia rovnakých skupín, ktoré boli pôvodcami konfliktov.
- b) Výcvik jednotlivca. Ozbrojené sily zabezpečia výcvik zručností jednotlivca v kontexte obnovy pôvodných síl. Toto môže vyžadovať pomoc s regrutáciou a výberom.
- c) Výcvik skupiny. V momente sformovania pôvodných síl ozbrojené sily pokračujú so spoločným výcvikom. Výcvik musí byť progresívny a musí stmelovať jednotku k plneniu národnej úlohy.
- d) Odborné radenie. Po nasadení jednotky je potrebné vykonávať odborný dohľad nad skupinou a jednotlivcom (ako príklady sú OMLT a POMLT tímy nasadené v rozličných konfliktoch). Je na zvážení veliteľa či sa odborný tím pripojí k jednotke, alebo bude inštruktáž vykonávať iba reprodukovane.

(3) Odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia vojenských prvkov z bývalých vojenských síl, gangov, para-militantov, atď., spočíva v strategickej orientácii a podrobného operačného plánu. Pritom je potrebné úsilie všetkých zainteresovaných zložiek, kde vojenské sily zohrávajú kľúčovú úlohu pri počiatočných fázach. Proces sa môže dotýkať armády, polície a para-militantných skupín, ale taktiež pravdepodobne a bezprostredne ilegálnych frakcií ako sú povstalecké skupiny, kriminálne skupiny či súkromné armády.

(4) V mnohých prípadoch nemusí byť zriadenie nových ozbrojených síl správanie demobilizáciou, pretože povolanci povolaní pre účely konkrétneho konfliktu môžu byť pôvodne demobilizovaní. Pôvodná armáda býva len reformovaná.

(5) Reforma nie je kópiou západného modelu, ale je podmienená kultúrnym, politickým, finančným prostredím krajiny. Účasť miestnych vodcov je nevyhnutná.

(6) V procese reformy bezpečnostného sektora, treba rátať s rizikom. Zvlášť nestabilné bezpečnostné prostredie vytvára tlak na vznik organizácii schopných vysporiadať sa v krátkom čase s bezpečnostnými otázkami. Napríklad nevyhnutnosť regrutovať bez úplného preskúmania pozadia, alebo dočasne poveriť militantné organizácie vytvárať bezpečnostné prostredie na vyhradenom úseku. Zvažuje sa najmä lokalita výskytu rizika, dĺžka jeho trvania a ako ho minimalizovať a zvládnuť. Krátkodobé riziká a ich príčiny musia byť identifikované, aby sa predišlo k ich zapracovaniu do dlhodobých národných plánov.

(7) Proces demobilizácie znižuje početnosť vojakov v oblasti bývalého konfliktu a prispieva k dlhodobej stabilizácii. Zoskupuje všetky predtým spomenuté sily do spoločnosti, čo je kľúčovou úlohou v reforme bezpečnostného sektora.

5.02 Odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia bezpečnostných síl, militantov alebo ilegálnych vojenských skupín.

(1) Všeobecne

- a) Odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia (ďalej len DDR) pomáha zvýšiť stabilitu bezpečnostného prostredia odzbrojovaním a demobilizáciou ozbrojených síl a napomáha k návratu bývalých bojovníkov do bežného života. Ucelené DDR zahŕňa kultúrne, politické, spoločenské, bezpečnostné a sociálno-ekonomické aspekty. DDR vytvára stimuly pre veliteľov a vojakov k iniciácii rozhovorov vedúcich k politickému zmieru, rozpusteniu nepriateľských vojenských štruktúr, prezentácii možností uplatnenia bývalých vojakov a iných výhod vedúcich k obnove komunít. Úspešný program DDR vedie k vytvoreniu trvalého mieru. Neúspešné DDR oddiali reformu bezpečnostného sektora, poškodí mierový proces a sociálne a ekonomicky zruinuje krajinu. Obvykle vedie k obnoveniu konfliktu.

- b) Cieľ DDR je vytvorenie ozbrojených síl rozsahom zodpovedajúcim bezpečnostným požiadavkám hostujúcej krajiny. Typický program zahŕňa odzbrojovanie, demobilizáciu a reintegráciu. Pri odzbrojovaní a demobilizácii sa dosahuje rozrúšanie vojenských frakcií a riadené zbieranie zbraní z zbraňových systémov. Reintegrácia má za cieľ pomôcť bývalým vojakom vrátiť sa do bežného života poskytnutím štartovacích balíčkov a stratégií sociálne a ekonomicky lojálnych pre týchto ľudí.

5.02.1 Odzbrojenie

(1) Odzbrojenie pozostáva so zberu, registrácie, riadenia a ničenia (niekedy oficiálnej redistribúcie) strelných zbraní, munície, výbušnín nájdených u ľudí so statusom bojovníka/kombatanta a postupnej likvidácie kapacít na výrobu zbraní. Je to dobrovoľne akceptované, pretože je to spojené s atraktívnymi finančnými a profesijnými stimulmi.

(2) Všeobecné úvahy a poznámky

- a) Táto činnosť má prioritný stupeň dôležitosti, preto že je prvou fázou DDR procesu, ktorý je namierený na zaistenie sociálnej a ekonomickej reintegrácie bývalých bojovníkov/kombatantov, aby sa mohli podieľať na rozvoji ich krajiny. Odzbrojovanie je priamo spojené s otázkou bezpečnosti a stability krajiny nevyhnutnej pre budovanie a rozvoj. Rámcová úloha ako i činnosť a pozitívne dôsledky v rámci záujmovej krajiny musia byť objasnené zainteresovaným jednotkám.
- b) Jednotky, ktoré sa majú zúčastňovať odzbrojovania, plnia viacero úloh: spravodajský prieskum o ozbrojených skupinách a ich zbraniach, prepravu zhabaných zbraní, zabezpečovanie, schopnosť reakcie na nepredvídanú situáciu, logistickú podporu. Činnosť jednotky je často závislá od správania sa druhej strany.

(3) Vykonávanie. Odzbrojovanie sa vykonáva v štyroch fázach:

- a) Príprava zahŕňajúc definíciu typov akcií, ktoré budú vykonávané (vrátenie zbraní preddefinovaným stranám, alebo vyzdvihnutie zbraní z miesta kde sú) následne zadefinovanie typu vytvorených tímov: štruktúra jednotiek (veľkosť, zbrane, vozidlá, nevyhnutné špecializácie: skúsenosti s výzbrojou, muníciou, mínami a nástrahami).
- b) Prieskum má prioritnú dôležitosť a skladá sa z: identifikácie skupiny výzbroje; veľkosti, polohy skupiny; reputácie jej vodcov; prítomnosti žien, detí, zranených a chorých osôb; prieskumu na zbernom mieste a odzbrojovacieho strediska.
- c) Potom sa vyhodnocuje riziko ozbrojených skupín: názor skupiny na odovzdávanie zbraní (čestnosť ich rozhodnutia, možnosť zmeny ich správania), postoj k našim silám, reakcia k nátlaku na registráciu (ak-

ceptujú celý DDR proces, alebo len časť), technické riziká (zbrane, munícia, výbušniny, pasce).

- d) Záverom ani komunikáciu nemožno zanedbať. Musí byť zameraná na zisťovanie povedomia populácie, jednotiek a ozbrojených skupín, vývoja činností a uisťovania sa že odovzdané informácie boli správne pochopené.

(4) Skutočný proces odzbrojovania je vykonávaný v štyroch krokoch: vytvorenie odzbrojovacích oblastí (častejšie vysielanie mobilných tímov aby zbrane pozbierali na určitých miestach); kontrola jednotlivcov vstupujúcich do oblasti či odovzdajú zbrane; zneškodnenie a registrácia zbrane.

- a) Niekoľko kritérií týkajúcich sa oblastí určených na zneškodnenie: ľahký prístup, obyvateľstvo musí vedieť kde to je, okolie musí byť ľahko kontrolovateľné. Príľahlé územie musí byť chránené vytvorením nárazníkového pásma a bezpečnostného koridoru nevyhnutného pre vytvorenie bezpečnosti odzbrojovacích tímov ako i samotných ozbrojených skupín. Potrebujú byť zreteľne identifikované, prijaté zúčastnenými stranami a skontrolované nezávislými jednotkami na odzbrojenie.
- b) Vodcovia ozbrojených skupín, bojovníci/militanti sú privilegovanými spojencami. Sprevádzajú bojovníkov/kombatantov k miestam odzbrojovania. Jednotka môže preveriť bojovníkov/kombatantov, či sú naozaj rozhodnutí odovzdať zbrane. Na tento účel je potrebných niekoľko pozorovateľov. Vojaci musia byť stále ostražití, nakoľko lídri majú snahu zvyšovať počty svojich stúpencov aby narástol ich profit, alebo zdieľanie s príbuznými (rodiny, klany, etniká) alebo nejakí nebojovníci/nekombatanti - neozbrojenci, ako sú kriminálne živly alebo „ozbrojení mešťania“ sa môžu pokúsiť o získanie benefitov z odzbrojovania. Je dôležité zreteľne rozdeliť všetky tieto kategórie.
- c) Odzbrojovanie je veľmi citlivá operácia, ktorá sa vykonáva v niekoľkých krokoch s presnými pravidlami, ktoré musia byť kvalitne vysvetlené tým, ktorých sa to týka.
- d) Všetky zbrane musia prejsť registráciou, aby sa mohli oficiálne zničiť alebo opätovne použiť v oficiálnej armáde.

(5) Uskladnenie zbraní je možné len na nevyhnutne potrebný čas. Zbrane musia byť čo najskôr zničené, alebo redistribuované oficiálnym jednotkám.

(6) Záverečná deštrukcia zbraní a munície má špecifiká: z technického hľadiska sú potrební špecialisti, ale aj iné organizácie, informovanie verejnosti o stave operácie, prítomnosť svedkov počas deštrukcie (predstavitelia rôznych strán, médiá).

(7) V princípe sa armáda zapája iba do fázy odzbrojovania, počas likvidácie túto úlohu preberajú medzinárodné organizácie či mimovládne organizácie, armáda môže taktiež zabezpečovať demobilizačné oblasti a poskytovať ochranu pred neoča-

kávanými incidentmi, na ktoré iná prítomná organizácia nie je schopná adekvátne reagovať. Nakoľko je armáda zodpovedná za registráciu bývalých bojovníkov, pomáha im v ďalšej kariére (najmä tým, ktorí sa pridali k budovaniu oficiálnych síl).

5.02.2 Demobilizácia

(1) Demobilizácia je proces prechodu z krízového alebo vojnového riadenia štátu a vojnového hospodárstva na mierovú konfiguráciu až do doby, kým nebude znovu obnovená národná bezpečnosť a ekonomická životaschopnosť. V rámci kontextu DDR, demobilizácia obsahuje formálne a kontrolované rozpustenie aktívnych bojovníkov z ozbrojených síl alebo ďalších ozbrojených skupín. Druhý stupeň DDR, demobilizácia, obsahuje identifikáciu a získavanie bývalých bojovníkov pre zapojenie sa do tohto procesu a zmenu orientácie na nebojovníkov. Toto sa postupne rozširuje zo sústredovania jednotlivých bojovníkov v dočasných centrách na zhromažďovanie jednotiek v kempoch určených na tento účel (regionálne mestá, tábory, zhromažďovacie priestory, alebo kasárne). Vo veľa spoločnostiach, ženy a deti aktívne participujú na násilnom konflikte. Počas demobilizácie sú preto nevyhnutné oddelené zariadenia pre deti a dospelých. Navyše, detský bojovníci vyžadujú špeciálne služby zahŕňajúce zdravotnícku starostlivosť, jedlo, pomoc pri rozvoji existencie a reintegrácii do spoločnosti.

(2) Programy na reformovanie bezpečnostnej situácie v danom sektore musia prispôbiť spôsob vykonania demobilizácie konkrétnej situácii aby sa predišlo znovuoobnoveniu násilia zo strany ozbrojených skupín alebo organizovaného zločinu. Demobilizácia obsahuje plánované prerušenie väzieb bojovníkov medzi veliteľmi a vernými bojujúcimi skupinami a ich nahradenie primeranými spoločenskými väzbami a obnovenie ich identity ako časti národnej populácie. Demobilizácia skupín bojovníkov a jednotlivcov umožňuje postupnú tvorbu hodnotového systému, postojov a sociálnych praktík, ktoré im pomáhajú pri reintegrácii do civilnej spoločnosti. Bývalí bojovníci a povstalci traumatizovaní násilným konfliktom môžu vyžadovať rozšírené poradenstvo predtým ako sa reintegrujú do miestnej populácie. Toto je zvlášť významné pri práci s detskými vojakmi.

(3) Reintegrácia je proces v rámci ktorého bývali bojovníci, povstalci a dislokovaní civilni obdržia amnestiu, vrátia sa do civilnej spoločnosti, získajú dlhodobé zamestnanie, až sa stanú prínosnými členmi miestnej populácie. To zahŕňa znovu včlenenie jednotlivých bývalých bojovníkov a dislokovaných civilov do komunit, dedín a sociálnych skupín hostiteľskej krajiny. Reintegrácia je proces sociálnej a ekonomickej obnovy zameraný na miestnu komunitu, dopĺňa ostatné komunitné programy ako rekvalifikačné kurzy, služby úradov práce a podporné programy zamerané na obnovu miestnej ekonomiky. Obsahuje programy na získavanie potrebných schopností pre uplatnenie sa na trhu práce demobilizovaným ozbrojeným silám a skupinám, povstalcom a dislokovaným civilom, asistuje pri premiestnení na podporu ich znovu začlenenia do civilnej komunity, poskytuje základné a odbor-

né vzdelanie, a asistuje pri hľadaní práce v lokálnej ekonomike. Musí tiež rátať so špecifickými potrebami žien a detí asociovanými s ozbrojenými silami a skupinami, ako aj s tými civilmi ktorí boli nútení opustiť svoje domovy po násilnom konflikte alebo katastrofe. Reintegrácia tiež usmerňuje ochotu civilných komunití akceptovať bývalých bojovníkov do svojho streda, z tohto hľadiska sú kľúčovými komponentami pre úspešnú reintegráciu amnestia a zmierenie. Reintegrácia nemôže byť v tomto kontexte, oddelená od justície (spravodlivosti) a zmierovacích programov ktoré sú súčasťou širšieho prechodného programu. Úspešné reintegračné programy majú tendenciu byť dlhodobé a nákladné, vyžadujú participáciu rôznorodých externých a host-nation SSR činiteľov (zástupcov).

(4) Reintegrácia je časťou celkového budovania krajiny. Vedie k obnoveniu národnej identity a zmyslu pre občianstvo a občiansku zodpovednosť. Programy ktoré naozaj reintegrujú bývalých bojovníkov a povstalcov sú významným (dôležitým) ekonomickým, sociálnym a politickým príspevkom pri budovaní krehkého štátu. Len úspešnou reintegráciou sa môžu národy vyhnúť obnoveniu násilia a nestability. Reintegrácia neodmysliteľne obsahuje znovu začlenenie. Avšak repatriácia a presídlenie personálu asociovaného s ozbrojenými silami a povstaleckými skupinami zahŕňa širšie politické a diplomatické otázky. Tieto otázky presahujú nad rámec úloh ozbrojených síl ale môžu byť integrálnou súčasťou reintegračného procesu.

- a) Znovu začlenenie je asistencia ponúknutá bývalým bojovníkom, povstalcem, a dislokovaným civilom predchádzajúca dlhodobému procesu reintegrácie. Znovu začlenenie je formou prechodnej asistencie zamýšľanej na naplnenie základných potrieb reintegrovaných jednotlivcov a ich rodín. Táto asistencia zahŕňa: dočasné sociálne dávky, jedlo, odev, prístrešie, zdravotnícke služby, krátkodobé vzdelávanie, výcvik, zamestnanie a nástroje. Kým reintegrácia reprezentuje stály sociálny a ekonomický rozvoj, znovu začlenenie zahŕňa krátkodobé materiálne a finančné programy zamýšľané na pokrytie okamžitých potrieb.
- b) Repatriácia je návrat jednotlivcov do krajiny ktorej sú občanmi.
- c) Presídlenie je premiestnenie utečencov do tretích krajín, ktoré nie sú ani krajinou ktorej sú občanmi ani krajinou do ktorej utiekli. Presídlenie do tretích krajín je vykonávané so súhlasom krajiny do ktorej budú presídlený. Súhlas býva podmienený splnením veľkého počtu kritérií, obsahujúcich potrebu právnej a fyzickej ochrany, nedostatok lokálnych integračných príležitostí, zdravotníckymi potrebami, potrebami opätovného zjednotenia rodiny, a hrozbou násilia a mučenia.

(5) Ozbrojené sily môžu založiť a prevádzkovať internačné zariadenia alebo reintegračné centrá pre zabezpečenie plynulosti a nepretržitosti programu na zadržiavanie osôb. Takéto centrá sú zriaďované v internačných táboroch a reintegračné úsilie sa končí momentom ich prepustenia späť do spoločnosti. Lokálna populácia

musí široko poznať, porozumieť a akceptovať tieto a ostatné programy ktoré napomáhajú reintegrácii. Toto sa dosahuje efektívnym informačným pôsobením, ktoré zužitkováva jednanie lídrov a vojakov na prehĺbenie vzťahov medzi vojenskými zložkami a miestnou populáciou. Bývalí vojaci budú participovať na reintegrácii keď ich správanie preukáže určitú úroveň ich zainteresovanosti a snahy na zmenu správania správnym smerom k lepšiemu.

5.02.3 Význam, dôležitosť odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie.

(1) Program DDR je kritickým komponentom pre udržanie mieru a proces obnovy v stabilizačných aktivitách a musí sa s ním počítať už od úvodného plánovania. Termíny pre tento program bývajú väčšinou dohodnuté počas obdobia zastavenia paľby alebo mierových vyjednávaní. DDR sú zamerané na okamžitý manažment ľudí ktorí boli predtým spojení s ozbrojenými silami alebo povstaleckými skupinami. DDR vytvárajú základy pre bezpečnosť a udržanie komunít v ktorých tieto indivíduá žijú ako prínosní, právo dodržiavajúci občania. Program DDR je centrálny prispievateľ k dlhotrvajúcemu mieru, bezpečnosti a rozvoju.

(2) Úspech DDR závisí na integrácii všetkých dostupných stratégií je výsledkom širokospektrálneho plánovania. Napríklad, vytvorenie pracovných príležitostí pre odzbrojených a demobilizovaných bývalých bojovníkov je podmienené efektívnym riadením štátnej správy, životaschopnou ekonomikou s aktívnym trhovým sektorom. Ak DDR program expiruje bez poskytnutia alternatívnych ekonomických príležitostí pre bývalých bojovníkov, pravdepodobnosť ich návratu k násilnému životnému štýlu podstatne vzrastie. DDR musí byť úzko koordinované s reformným úsilím vo všetkých sektoroch pre zaistenie integrácie prístupov ktoré synchronizujú aktivity smerom k požadovanému cieľovému stavu.

5.02.4 Plánovanie a vykonanie odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie.

(1) Plánovanie pre úspešný DDR program vyžaduje porozumieť zároveň situácii v krajine a politickej ochote, a možnostiam za ktorých sú zúčastnené strany a ďalšie darcovské organizácie ochotné poskytnúť podporu. Efektívne DDR plánovanie sa spolieha na analýzu možných adresátov tohto programu, miestnej spoločnosti ako i celkového prostredia v ktorom sa konflikt odohráva a ako prebieha mierový proces. Hodnotenie je vytvárané najmä počas konzultácií medzi lokálnou populáciou a personálom zo zúčastnených organizácií ktoré rozumejú a majú znalosti o hostiteľskej krajine. Vojenské sily a ďalší činitelia môžu vstúpiť do procesu DDR v rôznych obdobiach (fázach procesu), a z tohto dôvodu je hodnotenie situácie nepretržitým procesom, ktorý je využívaný na usmernenie rozhodovacieho procesu počas celého DDR programu.

(2) Vládne a mimovládne organizácie z medzinárodného spoločenstva a hostiteľskej krajiny kooperujú pri plánovaní a vykonávaní DDR programov. Externé a z hostiteľskej krajiny ozbrojené sily a polícia pracujú spoločne v role mierovej

podpory čo môže napomôcť DDR. Obmedzenie konfliktu, reprezentované vyjednávaním alebo snahou o právne urovnanie sporu poskytuje základ pre ďalšie DDR postupy. Bývalí bojovníci si musia vybudovať dôveru v tieto programy a zúčastnené organizácie sú zodpovedné za ich implementáciu. Aby vybudovali túto dôveru, DDR program je zameraný na znovuobnovenie spoločnosti, vlády a ekonomiky na všetkých úrovniach. Všetko toto úsilie smeruje k tomu aby hostiteľská krajina prevzala zodpovednosť za DDR proces.

(3) Armáda vo všeobecnosti nemôže mať hlavnú úlohu pri plánovaní a realizácii DDR programu. Vojenské sily však musia participovať pri plánovaní DDR programov od ich počiatku a môžu byť zapojené predovšetkým v rámci odzbrojovacích a demobilizačných postupov. Vojenské sily a polícia, nezáleží či z externých zdrojov alebo z hostiteľskej krajiny, sú základom pre široký úspech programu, pretože poskytujú potrebnú bezpečnosť pre DDR procesy. Úspešné DDR programy využívajú veľa prístupov vytvorených pre špecifické bezpečnostné podmienky. Každý program reflektuje unikátne aspekty konkrétnej situácie, kultúry a charakteru štátu.

(4) Počas celej doby trvania DDR je zvýšená pozornosť venovaná deťom a ich ochrane pred násilím a zneužívaním. V operáciách zameraných v prospech detí je kladený dôraz najmä na ich integráciu čo je základom celého spoločenského procesu. Pre dosiahnutie najvyššej možnej miery úspešnosti by deti asociované s ozbrojenými skupinami mali byť okamžite uvoľnené a reintegrované do civilnej spoločnosti. Nevhodné, priam škodlivé je poskytovanie finančných dávok v hoto-vosti demobilizovaným neplnoletým osobám a tomuto by sa malo vyhýbať. Pre akýkoľvek DDR program zahŕňajúci detských bojovníkov je prioritnou práca s mladistvými, ktorým boli justičnými orgánmi nariadené výchovné opatrenia či už reštriktívneho alebo motivačného charakteru.

5.02.5 Inšpekcie, prehliadky a konfiškácie

(1) Všeobecne. Inšpekcie, prehliadky a konfiškácie budú bežne vykonávané ako súčasť verifikačného procesu a často budú spájané s demilitarizačnými krokmi alebo kontrolou zbraní.

(2) Inšpekcie. Inšpekcie môžu byť dopredu dohodnuté, alebo neohlásené. Môžu byť vykonané ako monitorovanie, verifikácia alebo trestné opatrenia. Inšpekčné skupiny mávajú tendenciu používať štandardný vzor kontroly, čo pravdepodobne môžu očakávať aj skupiny, ktoré majú byť kontrolované, čím sa však znižuje možnosť na zistenie jestvujúcich nedostatkov. Inšpekcie sa budú konať postupne (po etapách) a v prípade inšpekcie miesta sústredenia vojsk ZS môžu mať nasledujúcu formu:

- a) Predchádzajúce upozornenie. Predchádzajúce upozornenie môže alebo nemusí byť avizované. Môže sa poskytnúť informácia o chystanej inšpekcii určité časti ZS a potom informáciu rozšíriť o oznámení konkrét-

neho miesta, ktoré bude kontrolované. Alternatívne predchádzajúce upozornenie môže byť na taktickom stupni realizované hliadkou, ktorá o tom informuje veliteľa stanovišťa deň pred jeho inšpekciou.

- b) Plánovanie. Pri plánovaní vedenia inšpekcie sa musia brať do úvahy:
1. Komplexné informácie o mieste, kde sa bude inšpekcia vykonávať.
 2. Načasovanie – zaistenie rýchleho príchodu, doba trvania inšpekcie, spísanie výsledkov inšpekcie a formality odchodu.
 3. Postavenie (právne) ozbrojených síl, druh vozidla a štatút oblečenia a výzbroje inšpekčných jednotiek.
 4. Spojenie z kontrolovaného miesta.
 5. Tlmočník – akceptovateľný etnickým pôvodom.
 6. Parkovanie – kde budú ponechané vozidlá inšpekčných jednotiek.
 7. Inšpekčná výstroj.
 8. Protokoly.
- c) Kontakt. Počas inšpekcie je treba udržiavať kontakt s veliteľom kontrolovaného miesta, pričom charakter tohto styku sa môže riadiť cieľom inšpekcie. Ak je to nevyhnutné, inšpekčné jednotky by mali vyžadovať prístup do celého objektu a všetkých budov a po predchádzajúcom dopyte na veliteľa objektu, či došlo k zmenám ohľadom jednotiek alebo zbraní. Mali by byť vyžiadané plány objektu a register zbraní.
- d) Inšpekcia. Doba vyčlenená na inšpekciu bude závislá na veľkosti a zložitosti objektu. Ak je objekt rozľahlý, mali by byť pripravené možnosti na pomoc inšpekčnému tímu. Pri vykonávaní inšpekcie môžu vzniknúť nasledujúce otázky:
1. Aká bude činnosť tímu pri objavení uzamknutých budov alebo miestností.
 2. Či bude potrebná viacnásobná (pravidelná) kontrola.
 3. Či sa vyžaduje kontrola interiéru vozidiel alebo obrnených transportérov.
 4. Či je inšpekčný tím schopný rozpoznať zbrane, vrátane miestnych variantov zbraní.
 5. Či je zaručená bezpečnosť pri zaobchádzaní so starou alebo nestálou muníciou.
 6. Či je zaručená bezpečnosť pri zaobchádzaní so zbraňami, ktoré môžu byť nabité.
 7. Citlivosť kontrolovaných skupín (frakcií) na fotografovanie.
 8. Aké je zabezpečenie inšpekčných informácií a bezpečnosť kontrolovanej skupiny (frakcie).

(3) Konsolidácia. Len čo inšpekcia ukončí svoju činnosť mal by byť majetok v kontrolovanom objekte skonsolidovaný (vyhotovený úplný a prehľadný zoznam

všetkého majetku) a mali by byť identifikované akékoľvek nezhody. Po konsolidácii môžu byť potom vzniknuté nezrovnalosti vyjasnené veliteľom objektu.

(4) Konfiškácia/Protesty. Zodpovednosť za akékoľvek porušenia alebo nezhody kontrolovaného majetku budú veľkou mierou závisieť na celi inšpekcie a na mandáte stabilizačných síl.

(5) Prehliadky. Prehliadky budú vykonávané z niekoľkých dôvodov, ku ktorým patrí:

- a) Zaistenie bezpečnosti cesty, priestoru alebo budovy.
- b) Nájdenie pašovaného materiálu, zbraní alebo vozidiel.

(6) Vykonanie prehliadky. Na rozdiel od inšpekcie, nebudú prehliadky vedené všeobecne rovnakým formalizovaným spôsobom – očakávaným alebo akceptovaným tými, ktorí sú prehľadávaní. Spolupráca s prehľadávanými subjektmi je málo alebo vôbec pravdepodobná a ohrozenie postavenia prehľadávacích jednotiek je teda väčšie. Skutočnosť, že prehliadka bude často vedená bez miestnej spolupráce a v okupovanej oblasti alebo budovách, znamená, že by tam predpokladá riziko výskytu mín, nevybuchnutých a iných nebezpečných prostriedkov. Aby sa riziko minimalizovalo, môže byť vyžiadaný kordón na zaistenie ich bezpečnosti, zdravotnícke služby a vyžiadaný môže byť aj EOD tím na odminovanie akéhokoľvek priestoru, ešte predtým, než sa tam uskutoční prehľadávanie.

(7) Konfiškácie. Možnosť stabilizačných síl konfiškovať ručné zbrane, vozidlá alebo ťažké zbrane konkrétnej časti ZS bude závislá na mandáte, pod ktorým tieto sily pôsobia. Konfiškácie sú obvykle plánované, alebo sa uskutočnia ihneď po zistení nedostatkov na mieste. Plánované konfiškácie budú často sankciou, ako reakcia na nelegálnu činnosť konkrétnej časti ZS. Okamžité konfiškácie obvykle uskutočnia jednotky, ktoré narazili na porušenie dohody a musia ihneď konať. Existuje množstvo úvah, kedy pristúpiť ku konfiškácií vozidiel, zbraní alebo munície. Proces konfiškácie je nasledovný:

- a) Schválenie legítimnej konfiškácie.
- b) Vysvetlenie, prečo sa pristupuje ku konfiškácii.
- c) Zabezpečenie konfiškácie a potrebnej sily konfiškujúcich jednotiek.
- d) Odobratie zbraní, vozidiel alebo munície.
- e) Odvolávacie postupy.
- f) Zničenie zbraní, vozidiel alebo munície.

5.03 Ochrana a transport demobilizovaných osôb.

Pre ochranu, sprevádzanie a dopravu demobilizovaného personálu platia rovnaké princípy ako pri ostatných kategóriách osôb. Stabilizačné sily majú však špeciálnu povinnosť chrániť demobilizovaný personál pred útokmi ostatných strán aby sa predišlo akémukoľvek novému prepuknutiu násilia.

5.04 Asistencia pri vytváraní nových bezpečnostných síl

(1) Cieľ a účel.

Poskytnutie poradenstva, hodnotenia a spolupráce hostiteľskej krajine s cieľom budovať zodpovedné, samoudržateľné, spôsobilé, schopné a dôveryhodné bezpečnostné sily, schopné čeliť bezpečnostným výzvam pred ktorými stojí hostiteľská krajina.

(2) Všeobecné znaky a vzťahy.

Táto úloha je len časťou celého programu SSR. Zvolený spôsob asistencie pre vytvárané bezpečnostné sily musí obsahovať: hodnotenie hrozieb pre bezpečnosť a regionálne otázky; existujúce štruktúry a ich možnosti v danom sektore; požadované zodpovednosti a úlohy bezpečnostného sektora; vytváranie stratégií a programov, ktoré vyjadrujú charakteristiky reformovaného bezpečnostného sektora (úloha, prevaha, veľkosť, štruktúra, výbava a pod.); ako budú zmeny implementované (zahŕňajúc úlohy a poslania pre armádu a ostatné zložky na podporu DDR procesu, asistencia pri reštrukturalizácii bezpečnostných síl, kontrola a odovzdávanie výstroja a infraštruktúry a zodpovednosť za výcvik). Počas celého tohto procesu by malo byť vynakladané úsilie na zapojenie hostiteľskej krajiny v čo najväčšom rozsahu.

(3) Plánovacie aktivity by všeobecne mali obsahovať nasledovné:

- a) Identifikáciu a definovanie existujúcich štruktúr/inštitúcií ktoré by mali byť zachované a/alebo vylepšené.
- b) Identifikáciu existujúcich bezpečnostných štruktúr ktoré by mali byť odstránené alebo redukované a výsledky požadované pre DDR program.
- c) Identifikáciu deficitov spôsobilostí v existujúcich štruktúrach/ inštitúciách.
- d) Problémové oblasti, ktoré je potrebné riešiť:
 1. Rozdelenie právomoci medzi vojenské a civilné authority.
 2. Patričná úloha rôznych bezpečnostných zložiek pri definovaní, implementácii, monitorovaní a regulácii bezpečnostnej politiky .
 3. Rozdelenie úloh medzi políciu a armádne zložky v bezpečnostných otázkach.
 4. Právny a legislatívny rámec pre riadenie bezpečnostného sektora.
 5. Spôsob prijímania rozhodnutí v kľúčových záležitostiach, ako napríklad výška výdavkov na bezpečnosť alebo rozhodnutie o vyhlásení vojny.
 6. Spôsob ako nájsť primeranú rovnováhu medzi požiadavkami na transparentnosť a zároveň ochranu informácií životne dôležitých pre národnú bezpečnosť.
 7. Alokovanie primeraných zdrojov (vybavenie, infraštruktúra, výcvikové tímy a pod.) a postupnosť krokov pre dosiahnutie želaného cieľového stavu.

8. Postupnosť opatrení, vyčlenenie jednotiek a identifikácia dodatočných prostriedkov/spôsobilostí potrebných pre úspech.

e) Pri plánovaní týchto aktivít sa musí brať do úvahy široké spektrum faktorov zahŕňajúcich historické, kultúrne a politické tradície, národné potreby, a ďalšie okolnosti. Je tiež potrebné porozumieť motivácii a postaveniu ďalších koaličných partnerov civilných činiteľov. Pri plánovaní je potrebné vytýčiť si realistické ciele a ambície tak, aby bola dosiahnutá dlhodobá stabilita.

(4) Podpora sa mení v závislosti od charakteru priestoru operácie:

a) Neobmedzujúci. V neobmedzujúcom prostredí je poskytovaná podpora pravdepodobne na vyžiadanie vlády hostiteľskej krajiny a definovanie existujúcich štruktúr/inštitúcií, ktoré by mali byť zachované a/alebo vylepšené. Hodnotiaci proces bude komplexná medzivládna záležitosť v súlade s vládou hostiteľskej krajiny, ktorá stanoví jasné medze rozvoja, kľúčové úlohy a mílniky.

b) Obmedzujúci. V postkonfliktnom alebo v prostredí kde bol mier vynútený násilím by úvodné plánovanie intervencie malo byť založené na predbežných hodnoteniach spracovaných na strategickej alebo operačnej úrovni. Armáda by obvykle mala plánovať svoje zapojenie do úvodných etáp stabilizačných aktivít s prihliadnutím na stanoviská medzinárodných a mimovládnych organizácií na ich eventuálne prevzatie zodpovednosti za dané úlohy.

(5) V súlade s týmto operačným prostredím, ozbrojené sily môžu pôsobiť v úlohe podporovaného alebo podporujúceho.

5.05 Výber a nábor osôb do budúcich bezpečnostných síl

(1) Nábor je rozhodujúci element pri vytváraní budúcich bezpečnostných síl. Pre náborový proces sú doporučené nasledovné princípy:

a) Cieľom je vytvoriť efektívne, spôsobilé inštitúcie. Z tohoto dôvodu musí byť tento proces otvorený a založený na národnom práve.

b) Objektívny odhad spôsobilosti a výkonnosti by mal byť kritériom pre hodnotenie a odmeňovanie. Dlhodobým cieľom je vytvorenie spoločnosti, ktorá trestá zneužívanie a korupciu.

c) Neustály proces hodnotenia by mal byť zavedený na prepustenie alebo preškolenie dôstojníkov, ktorí zlyhali pri dosiahnutí požadovaných štandardov a na identifikáciu jednotlivcov na ďalší výcvik a povýšenie.

d) Budúce bezpečnostné sily by mali reflektovať demografickú vyváženosť spoločnosti ktorej slúžia. Toto by malo byť dosiahnuté bez zníženia štandardov vyžadovaných od dôstojníkov a môže odzrkadľovať regionálne odlišnosti v populácii.

(2) V súlade s týmito princípmi môžeme pridať nasledovné úvahy:

- a) Vhodné náborové programy vyžadujú okrem súboru vhodných mentálnych, fyzických a psychologických štandardov ďalšie základné bezpečnostné previerky. Teda, členstvo v ilegálnych organizáciách by malo byť starostlivo monitorované. Predchádzajúce členstvo nemôže vopred vylučovať vstup dotyčného do bezpečnostných zložiek, avšak bude potrebné neustále monitorovanie. Táto posledná situácia musí byť súčasťou reintegračného procesu v rámci DDR programu.
- b) Koalícia sa musí uistiť, že žiadna jednotka neobsahuje príliš veľa bývalých členov ilegálnych jednotiek, kmeňových milícií alebo ďalších militantných strán.
- c) Objektívne hodnotenie zaisťuje povyšovanie podľa schopností nie podľa známostí alebo rodinných vzťahov. Pre výber personálu môžu byť použité dve metódy. Jedna metóda identifikuje najschopnejších jednotlivcov, trénuje ich a doporučuje na povýšenie. Druhá metóda identifikuje jednotlivcov podľa sociálneho alebo profesionálneho postavenia v cvičiacej jednotke, potom ich trénuje a odporúča na povýšenie. Prvá metóda môže vytvoriť kompetentnejších lídrov, ktorí však budú v danej kultúre odmietaní. Druhá metóda zaisťuje novým vodcom kultúrne akceptovanie, môžu to však byť na úkor ich schopností. Najefektívnejším riešením je kombinácia oboch.

(3) Štandardy pre kandidátov na dôstojníkov by mali byť vysoké. Kandidáti by mali mať dobrý zdravotný stav a vyššie vzdelanie ako kandidáti na poddôstojníkov. Súčasne, kandidáti na dôstojníkov by mali byť starostlivo preverení aby bolo zabezpečené, že nemajú žiadne tesné väzby na radikálne alebo povstalecké organizácie.

5.06 Lokalizácia a riadenie výbavy infraštruktúry

(1) Bezpečnostné služby budú vyžadovať dostatočné množstvo primeraného a spoľahlivého vybavenia na vybudovanie ich spôsobilostí v rámci programu reformy bezpečnostného sektora. Vybavenie môže byť znovu vydané zo zdrojov hostiteľskej krajiny alebo poskytnuté externými darcami. Ďalej, bezpečnostné služby môžu vyžadovať novú infraštruktúru (kancelárie, budovy pre veliteľstvo, kasárne, ubytovanie pre rodiny, učebne, výcvikové zariadenia, strelnice a pod.). Dodanie novej infraštruktúry musí byť zabezpečené adekvátnymi zdrojmi a plne integrované do programu SSR.

(2) Udržateľnosť, jednoduchosť na používanie, a dlhé servisné intervaly sú základné požiadavky na vybavenie a infraštruktúru. Rozvoj krajiny môže priniesť aj komplexné vybavenie.

(3) Súčasťou výcviku by malo byť aj vedenie k zodpovednosti za kontrolu materiálu, ktorý im bol poskytnutý. Mali by kontrolovať a udržiavať materiál, vybavenie a výstroj na rovnakej úrovni ako aliančné sily.

5.07 Výcvik, poradenstvo a odovzdanie zodpovednosti miestnym bezpečnostným silám a v krátkom čase aj na iné bezpečnostné zložky ako je polícia a pohraničná stráž

(1) Výcvik bezpečnostných síl je časovo náročný proces vyžadujúci vytrvalosť. Z tohto dôvodu by mal byť požadovaný cieľový stav špecifikovaný v programoch výcviku a inštruktáže. Všeobecne, požadovaný cieľový stav pre celý proces výcviku pozostáva zo súboru všeobecných vojenských zručností spoločných pre všetky služby. Aj keď sa tieto zručnosti môžu líšiť v závislosti od krajiny, tu sú niektoré základné zručnosti ktoré by mali mať všetky dobre vycvičené bezpečnostné sily:

- a) Zabezpečiť riadenú úroveň bezpečnosti proti externým hrozbám.
- b) Zabezpečiť riadenú úroveň vnútornej bezpečnosti bez zbytočného obmedzovania občianskych práv obyvateľstva.
- c) Založené na právnom poriadku štátu.
- d) Mať kultúrnu službu k štátu a jeho obyvateľom.
- e) Byť sebavedomý po odchode mnohonárodných síl.
- f) Okrem toho je vhodné ak sú jasne definované úlohy polície a armády.

(2) Zabezpečenie výcviku siahajúceho od základných vojenských zručností po výcvik špecialistu (ako napríklad príprava kriminalistických vyšetrovateľov alebo súdnych kapacít v rámci policajného zboru a spravodajských spôsobilostí pre armádne zložky).

(3) Výcvik bude riadený špecializovanými prechodovými tímami, tzv. Transition Teams. Tieto špecializované prechodové tímy (ďalej len TT) môžu byť zložené z personálu z iných vojenských jednotiek alebo ďalších agentúr (medzinárodné policajné sily, zvláštne služby atď.) pracujúcich v úzkej súčinnosti. Ak TT zahŕňa viac ako jednu agentúru musí byť zhora stanovený vedúci. Štruktúra TT musí zabezpečovať kapacity pre poradenstvo, monitorovanie a výcvik (mentor, monitor and train - M2T) zložiek pripravovaných síl a garantovať otvorené, objektívne hodnotenie a hlásenia počas procesu reštrukturalizácie, budovania a premeny. TT by mali byť náležite financované a riadené určeným štábom s relevantnými skúsenosťami a odbornosťou na docielenie ich funkčnosti.

(4) Za určitých podmienok, špecializovaný štáb hostiteľskej krajiny sa môže presunúť z priestoru operácie do výcvikového centra na území aliančnej krajiny. Taktiež sa môžu celé jednotky hostiteľskej krajiny presunúť do výcvikového centra mimo priestoru operácie.

(5) Je tiež nevyhnutné, aby ozbrojené sily hostiteľskej krajiny mali schopnosti plánovať a vykonať jednostranné, spoločné a mnohonárodné operácie. Tiež by mal byť vytvorený progresívny výcvikový program na vybudovanie požadovanej úrovne spôsobilosti veliteľstva a štábu.

(6) Je tiež dôležité manažovať a monitorovať obraz ktorý sily majú na verejnosti aj ako vidia sami seba. Tento proces by mal byť stanovený na všetkých úrovniach a mal by byť zapracovaný v celkovom pláne. Celkovú stratégiu informačných operácií je potrebné zamerať na:

- a) Psychologický komponent reštrukturalizovaných síl, ich sebadôvera, súdržnosť sú kritickými elementami, ktoré musia byť vytvorené.
- b) Ich vnímanie ostatnými organizáciami (civilné obyvateľstvo, hostiteľská krajina, mimovládne organizácie a medzinárodné spoločenstvo).

(7) Ďalšie aspekty dôležité pre budovanie bezpečnostných síl sú;

- a) Primeraná úroveň kompenzácií pomáha predchádzať korupčnému správaniu v bezpečnostných zložkách. Je výhodnejšie platiť adekvátnu mzdu a produkovať efektívne bezpečnostné sily ako platiť menej čo vedie k nárastu korupcie a zneužívaným silám, ktoré sa odcudzili obyvateľstvu. V niektorých prípadoch môže byť pre koalíciu nevyhnutné priamo platiť bezpečnostné sily s cieľom predchádzať korupcii kým ich nie je schopná efektívne financovať administratíva hostiteľskej krajiny.
- b) Poradcovia žijúci, pracujúci a bojujúci, ak majú oprávnenie v jednotkách hostiteľskej krajiny sú kľúčoví hráči a vytvárajú pozitívny multiplikačný efekt v pôvodných jednotkách.

(8) V neskorších fázach, vojenské sily musia uskutočniť prevod zodpovednosti za bezpečnosť (Transfer of Security Responsibility - TSR) civilným autoritám. Nutnosť vykonať prevod zodpovednosti za bezpečnosť (ďalej len TSR) musí byť stanovená v pláne ťaženia a podmienky pre jeho dosiahnutie musia byť vytvorené v priebehu operácie. Rozhodnutie o vykonaní TSR by malo byť prijaté vládou hostiteľskej krajiny za podpory medzinárodných partnerov (vojenských aj civilných).

(9) Schopnosť uskutočniť TSR závisí od celkovej schopnosti inštitúcií hostiteľskej krajiny prevziať zodpovednosť za územie pod ich právomocou so znižovaním externej asistencie a poradenstva. Správny spôsob akým bude tento proces riadený v značnej miere závisí od bezpečnostnej situácie v hostiteľskej krajine. Efektívnosť znamená že stanovené podmienky by mali byť vytvorené od počiatku ťaženia.

(10) Pre vykonanie TSR alebo operačného odovzdania musia byť bezpečnostné sily dostatočne výkonné a dôveryhodné. Ich veľkosť musí byť v súlade s bezpečnostnými výzvami ktorým čelia a tiež stupňom politickej kontroly a ekonomickými možnosťami krajiny.

(11) Udržiavanie neustáleho prehľadu o situácii počas procesu prechodu je nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby vytvárané bezpečnostné sily a civilné inštitúcie pokračovali v efektívnom fungovaní. Mať neustále aktuálny prehľad o situácii je nevyhnutné počas plánovacieho a rozhodovacieho procesu a spúšťa aktivity aliančných ozbrojených síl a ďalších medzinárodných dohovorov aby sa zaoberali situáciou, ktorá ohrozuje proces prechodu alebo štát. Ako proces prechodu pokračuje, opatrenia na jeho udržanie budú musieť byť nenápadnejšie a diskrétnejšie aby sa predišlo podlomeniu sebadôvery bezpečnostných síl a vzájomnej dôveryhodnosti. V ranných fázach je kombinácia profesionálneho posúdenia a objektívneho ohodnotenia použitá na informovanie rozhodovacieho procesu. S pokračujúcim procesom a redukciou aliančných vojenských síl sa však udržiavanie stabilizačných aktivít a získavanie údajov pre MOE stáva obťažnejším.

(12) Vo všeobecnosti, môžeme brať do úvahy nasledovné faktory v procese realizácie TSR:

- a) Schopnosti bezpečnostných služieb prevziať vedúcu úlohu pri zabezpečení bezpečnosti na vládnej úrovni v úzkej spolupráci s aliančnými silami.
- b) Vláda je úradnícky schopná, s vybudovanými primeranými národnými inštitucionálnymi štruktúrami a schopná vykonávať politickú kontrolu nad bezpečnostnými operáciami budúcim rozširovaním kapacít pri veľmi obmedzenom poradenstve od medzinárodných aktérov alebo aliančných síl.
- c) Bezpečnostné sily musia prevziať bezpečnostné a stabilizačné úlohy od aliančných síl a inštitúcie hostiteľskej krajiny majú dostatočné národné kapacity na kontrolu ich bezpečnostných síl a poskytnutie adekvátnych obecných služieb ich obyvateľstvu.

VI. KAPITOLA

PODPORA POČIATOČNEJ OBNOVE ZÁKLADNÝCH OBČIANSKÝCH SLUŽIEB A ZARIADENÍ

6.01 Úvod

(1) Predpokladá sa, že počas pôsobenia v operácii budú musieť vyššie spojenecké veliteľstvá riešiť obnovu kapacít podporovanej krajiny. V praxi to znamená plánovanie a vykonanie stabilizačných aktivít a plnenie taktických úloh súvisiacich s infraštruktúrou a obnovením základných občianskych služieb. Preto rozsah podpory bude zameraný na časti krajiny, ktoré môžu byť veľkosti štátu, kraja, alebo menšieho okresu. Národná vláda hostiteľskej krajiny bude vedená vyšším spojeneckým veliteľstvom (napr. NATO CJTF). Regionálna vláda bude podporovaná veliteľmi taktických spojeneckých jednotiek vykonávajúcich stabilizačné aktivity súvisiace s infraštruktúrou a obnovou základných občianskych služieb. Tieto aktivity a úlohy majú hlavne civilný, ekonomický, sociálny a politický charakter a vyžadujú vlastnosti, ktoré sa nezhodujú s bežnými vojenskými znalosťami, výcvikom a vybavením. Spravidla môžeme konštatovať, že vojenská sila bude zohrávať podpornú úlohu vzhľadom k týmto aktivitám a úlohám. Preto úroveň detailov pri opisovaní jednotlivých aktivít a úloh nie je ako v predchádzajúcich kapitolách. Kapitola vo väčšine prípadov poskytne len všeobecný návod pre jednotky bez jednoznačných TTPs.

(2) V mnohých prípadoch však budú vojenské jednotky prvé a jediné prostriedky medzinárodného spoločenstva k inicializácii obnovenia krajiny, takmer súbežne s procesom zabezpečenia a kontroly kritických bodov a oblastí. To znamená, že vojenské jednotky si musia byť vedomé toho, že budú musieť plánovať a vykonať tieto, v princípe nevojenské úlohy. V skutočnosti vojenské jednotky musia iniciovať tieto úlohy, ale mali by tiež plánovať ich odovzdanie lokálnym, krajským a národným (vládnym) organizáciám a inštitúciám.

(3) Aby vojenské jednotky boli schopné vykonávať tieto úlohy, mali by byť vytvorené akčné koordinačné a podporné tímy. Tieto tímy sú tvorené rôznymi vojenskými a civilnými expertmi. Jedno zo súčasných riešení pri pomoci hostiteľskej krajine je vykonávať všetky úlohy spojené s vládnu mocou Civil Military Transition Team, tiež známy pod názvom Provincial Reconstruction Team (PRT). Tieto tímy plnia úlohy v blízkej spolupráci a koordinácii so všetkými ostatnými spojeneckými jednotkami v priestore operácie.

(4) Tieto stabilizačné aktivity budú často plánované na operačnej úrovni, ale vykonávané na všetkých taktických stupňoch. Úlohy na najnižšej úrovni budú pozostávať z takých úkonov ako napr. oprava vodného čerpadla v škole, alebo oprava miestneho sirotinca, a to nie len z altruistických dôvodov, ale aj kvôli podnieteniu podpory miestnych predstaviteľov a obyvateľstva. Zabezpečovanie CIMIC zdrojov

na taktickej úrovni bude čerpať výhody z takejto činnosti. Všetka činnosť bude vykonávaná v úzkej spolupráci civilno-vojenskými koordinačnými prvkami.

(5) Pri príprave týchto úloh je veľmi dôležité, aby už od počiatočnej fázy boli miestni lídri zahrnutí do plánovania a stanovovania priorít jednotlivých úloh. Vhodné je aj kontrahovanie miestnych civilných obyvateľov. Počas tohto procesu je nevyhnutné vyhľadávanie podpory miestnej elity s vplyvom na miestne obyvateľstvo. Náročná, ale dôležitá úloha je čo najskôr čo najlepšie začať využívať dostupných miestnych expertov.

(6) Miestni lídri nemusia vždy podporovať alebo vstupovať do nevyhnutných procesov reformy. Pokiaľ sa to stane, mali by sa uprednostniť tí lídri a tie oblasti, v ktorých sú ochotní prijať reformu. Keď sa reforma ukáže byť úspešná, bude to príležitosť propagácie potreby zmien v oblastiach, neochotných prijať reformu.

(7) Je výhodnejšie, keď hostiteľská krajina uskutočňuje vlastné obnovovacie projekty v rozsahu podľa vlastných možností.

(8) Štruktúra tejto kapitoly. Na začiatku, keď vytvárame všeobecný opis kategórií stabilizačných aktivít a ich taktických úloh, je nutné definovať medzi nimi rozdiel. Toto rozlíšenie pomáha ujasniť, aký je cieľ každej z týchto kategórií: je to viac menej teoretický, doktrinálny opis. Preto sú časť 6., 7. ako samostatné časti. Hoci je vzťah medzi týmito kategóriami dôležitý a viacero opisovaných úloh by sa mohlo zaradiť do oboch kategórií, detailné úlohy sú opísané ako jedna vnútorne prepojená skupina.

(9) V závislosti na situácii a ohrození, môže byť požadované, aby vojenské sily plnili taktické úlohy na podporu obnovy rôznych civilných služieb. Sú to efektívne aktivity ovplyvňujúce obyvateľstvo tým, že ponúkajú dlhodobé výhody a stabilitu a demonštrujú oddanosť kampani a jej oprávnenosť. Pomáhajú zabezpečiť, že miestne obyvateľstvo bude naďalej podporovať vojenskú kampaň a zmierňuje nárast nespokojnosti a odpor voči nej. Velitelia a ich štáby sú zodpovední za identifikáciu a zhodnotenie požiadaviek infraštruktúry, k čomu využívajú zdroje CIMIC.

(10) Podpora počiatočnej obnovy služieb a zariadení zahŕňa podporu prestavby dôležitej infraštruktúry. Hoci to bude vykonávané v premenlivej miere rôznymi súčasťami, je to hlavne doména vojenských ženistov a zdravotníckej služby. Podpora infraštruktúry môže byť vykonávaná z dvoch dôvodov. Kvôli podpore vlastných jednotiek, ako napríklad obnova ciest a letísk na zvýšenie mobility, alebo zabezpečenie pouličného osvetlenia s cieľom znížiť počet jednotiek na udržanie bezpečnosti v noci. Ďalším dôvodom podpory infraštruktúry je zvýšenie kvality života miestneho obyvateľstva a tým vytvorenie pozitívneho efektu na psychologickej a fyzickej úrovni pre miestne obyvateľstvo a ďalšie orgány. Prvý dôvod bude pomáhať pri krátkodobej taktickej podpore, zatiaľ čo druhý dôvod podporí dlhodobý úspech a stabilitu, a tým aj operačný a strategický konečný stav – cieľ operácie.

(11) Tieto efekty môžu pomôcť „dať do poriadku“ obyvateľstvo, aby podporilo misiu a jej mandát. To môže byť dosiahnuté takými prostriedkami, ako je zabezpečenie pitnej vody na špecifikovaných miestach, doručenie humanitárnej pomoci, obnovenie elektrickej energie a minimalizácia politických problémov vďaka vyhnutiu sa humanitárnej katastrofy. Počiatočná obnova infraštruktúry môže byť dočasná a improvizovaná v predstihu trvalejšieho riešenia v strednodobom alebo dlhodobom horizonte cez externých dodávateľov alebo iných partnerov v dodávateľskej sieti.

6.02 Rôzne

(1) Obnova infraštruktúry bude nákladná v zmysle potreby zdrojov a ľudskej sily. Kdekoľvek to bezpečnostná situácia umožní, v maximálnej miere by sa mali využívať v obnove miestnej infraštruktúry schopnosti a znalosti miestnych pracovníkov a dodávateľov s cieľom odľahčiť bremeno vojenských jednotiek ako aj rozvinúť miestnu ekonomiku.

(2) Podpora infraštruktúry prispeje k splneniu cieľov dlhodobej kampane, ktoré umožnia národu vzchopiť sa a stať sa sebestačným v zmysle stability. Z krátkodobého hľadiska je rozvíjanie „projektov s rýchlym vplyvom“ veľmi užitočné, ale tieto rýchle riešenia by mali byť v súlade s dlhodobými cieľmi a zdrojmi. Projekt s rýchlym vplyvom by mal vytvoriť spoločenstvo s okamžitými výhodami a koalícia by tak mala získať dobrú vôľu tohto spoločenstva. To stanoví podmienky pre miestne spoločenstvo a koalíciu aby v spolupráci identifikovali, plánovali a implementovali dlhodobé projekty.

(3) Počiatočná obnova služieb je zvlášť dôležitá vtedy, keď vedľajšie škody pochádzajúce z aktivít koalície sú spôsobené na miestnej populácii alebo infraštruktúre. Zhodnotenie akýchkoľvek vedľajších škôd by malo byť urobené rýchlo, aby sa zmiernila nedôvera populácie.

(4) Keď sa bezpečnostná situácia zlepší a nevojenské agentúry a organizácie dorazia a sú schopné prevziať a rozšíriť infraštruktúru, obnovovacie a rekonštrukčné aktivity, vojenské sily začnú plniť podporné úlohy. Ako sa situácia naďalej zlepšuje, požiadavky na vojenské prostriedky a zdroje sa znižujú a ostatné agentúry a organizácie prevezmú väčšinu, v ideálnom prípade všetku zodpovednosť za obnovu. Je treba mať na pamäti, že aj keď ostatné agentúry a organizácie začnú preberať zodpovednosť, nemusia mať dostatočné zdroje a personál. Tak môže vojsko pokračovať v poskytovaní nevyhnutnej podpory dokiaľ dostatočné zdroje a personál nie sú dovezené, alebo nie sú rozvinuté tuzemské.

6.03 Detailné taktické úlohy počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení

6.03.1 Prehľad taktických úloh

(1) Prehľad taktických úloh stabilizačných aktivít spojených s kategóriou počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení. Jednotlivé taktické úlohy sú:

- a) Obnova základných civilných služieb.
- b) Podpora prevencie voči hladomoru a núdzových potravinových programov.
- c) Podpora ochrany a pomocné bezpotravinové programy.
- d) Podpora odminovania prostredia.
- e) Podpora programov vzdelávania.
- f) Podpora tvorby ekonomiky.
- g) Podpora investičných programov verejného sektora.
- h) Podpora vývoja súkromného sektora.
- i) Podpora poľnohospodárskeho rozvoja.
- j) Obnova dopravnej infraštruktúry.
- k) Obnova telekomunikačnej infraštruktúry.
- l) Podpora programov všeobecnej obnovy infraštruktúry.

6.03.2 Spôsob plnenia taktických úloh stabilizačných aktivít spojených s kategóriou počiatočnej obnovy základných občianskych služieb a zariadení.

(1) Obnova základných občianskych služieb. Napriek blízkemu spojeniu so zriadením a podporou miestnej samosprávy, úsilie obnoviť základné služby zahŕňa rozvoj hostiteľskej krajiny operovať, udržiavať a zlepšovať tieto služby. Toto širšie zameranie zahŕňa sociálny spoločenský komponent, ktorý obsahuje dlhodobý výcvik a vzdelávanie, programy pre zamestnanosť a ekonomické investície a rozvoj. Na taktickom stupni sú aktivity vojenských jednotiek na obnovu základných služieb často vykonávané použitím poradia úsilia založeného na akronyme SWEAT-MS (Sewage, Water, Electricity, Academics, Garbage, Medical and Security), (Odpad, Voda, Elektrina, Vzdelanie, Zdravotníctvo a Bezpečnosť). To zahŕňa úsilie znovuzriadit' miestne civilné služby s podobnými, súvisiacimi činnosťami, ktoré chcú vytvoriť bezpečné a isté prostredie. Predsunutý podporný tím inžinierov (Forward Engineer Support Team – FEST) môže podporovať úsilie o obnovu základných služieb vykonávaním detailných posudkov infraštruktúry. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

- a) Iniciačná fáza:
 - 1. Obnova základných miestnych verejných služieb.
 - 2. Poskytnutie základných vecí – voda, jedlo a elektrina.
 - 3. Oprava základných zdravotných a verejných služieb a budov, vrátane kanalizácie a odpadkov.
 - 4. Vykonávanie zásobovania na udržanie základných miestnych služieb.

5. Identifikácia, zabezpečenie, obnova a udržiavanie základných zariadení pre základné miestne služby.

b) Transformačná / prechodová fáza:

Rozvoj kapacít hostiteľskej krajiny operovať a udržiavať základné zariadenia pre základné miestne služby.

(2) Podpora prevencie voči hladomoru a núdzových potravinových programov. Krajiny náchylné k hladomoru sú zvláštna kategória a vyžadujú si zvláštny prístup. Bez výnimky, slabé a zlyhávajúce ekonomiky, vlády, zdravotnícke a potravinové systémy na národnej úrovni zvyšujú náchylnosť k hladomoru. Kombinácia šokov, zlyhávajúcich systémov a slabých politických systémov v týchto krajinách, vyústia často do hladomoru. Výsledky hladomoru sú chudoba, chorobnosť, podvýživa a úmrtnosť. Národné a medzinárodné organizácie pre pomoc sú nástrojom v krajinách náchylných na hladomor, dozerať na hlavné nápravné programy, ktoré poskytujú núdzovú potravinovú pomoc trpiacim národom. Vojská pomoc týchto programov je minimálna ale nevyhnutná pre celkový úspech operácie. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Monitorovanie a analýzy bezpečnosti potravín.
2. Predpovedanie vplyvu konfliktu na prístup k jedlu.
3. Odhadnúť celkovú potrebu potravín.
4. Ohodnotiť primeranosť miestnej prepravy, distribúcie a skladovania.
5. Dopravenie núdzových zásob potravín do najviac postihnutých oblastí.
6. Ohodnotiť vplyv počasia a podnebia na siete transportov a skladovacích zariadení.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Pomáhať HN monitorovať a analyzovať bezpečnosť potravín.
2. Pomáhať HN zriadiť distribučné a transportné siete.
3. Prevod zodpovedností na HN.

(3) Podpora ochrany a pomocné bezpotravinové programy. Vojské jednotky ponúkajú významnú podporu svojím vybavením pre väčšiu pomoc poskytnutia adekvátnej ochrany a programom na podporu v čase humanitárnych kríz. Aj keď práve takáto pomoc súvisí s plnením stanovených úloh len málo, práve ich uskutočnením sa dosahuje veľkého vplyvu a má dlhodobý úspech. Zoznam podstatných úloh môže obsahovať nasledovné činnosti:

a) Iniciačná fáza:

1. Zabezpečenie distribučnej siete pre pomoc v čase krízy (bezpotravinové programy).
2. Reálne doručenie pomoci (netýka sa potravín).
3. Poskytnutie okamžitej ochrany v prípade krízy.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Napomáhať hostiteľskej krajine pri „čistení“ zničených domov a odhade škôd.
2. Odovzdanie zodpovedností na HN.

(4) Podpora odminovania prostredia. Humanitárna pomoc v širšom meradle zahŕňa aj zabezpečenie bezpečnosti pohybu civilných osôb v priestore a to deaktiváciou alebo zničením nevybuchnutých systémov a nástrah. Je to prvoradou a základnou úlohou v danom priestore kde budeme operovať. V nestabilných štátoch (kde prebiehal alebo prebieha ozbrojený konflikt) je výskyt mínových polí a nevybuchnutej munície vo veľkom rozmere. Toto má za následok podstatné obmedzenie pohybu a slobody osôb. Označenie týchto priestorov a ich následne vyčistenie sú prvými krokmi smerujúcimi k dlhodobej bezpečnosti prostredia. V mínovej bezpečnosti je však vo všeobecnosti dôležitejšie vzdelávanie miestnej populácie, ktoré venuje pozornosť na: „Ako rozpoznať nevybuchnutú muníciu? Čomu sa treba vyvarovať? Komu podať hlásenie o nájdení nevybuchnutej munície“. Zoznam podstatných úloh môže obsahovať nasledovné činnosti:

a) Iniciačná fáza:

1. Vykonávanie odminovania a odstraňovanie nevybuchnutej munície.
2. Zabezpečenie zmapovania a dozoru / pozorovania mínových polí.
3. Označiť mínové polia.
4. Prvotné ošetrenie zranených.

b) Transformačná / prechodová fáza:

Vytvorenie autochtónnych (t.j. na pôvodnom mieste) kapacity na odminovanie.

(5) Podpora verejného zdravotníctva. Vojenský príspevok a pomoc pre verejný sektor zdravotníctva je obzvlášť poskytnutý na začiatku operácie, kde umožňuje poskytnúť ďalšie možnosti aj pre potreby civilných organizácií. Počiatočné úsilie zo strany vojenskej jednotky je cielené ku stabilizácii verejného zdravotníctva. Dôsledkom týchto počiatočných aktivít a taktiež pomoci civilných organizácií je smerovanie ku určitej reforme už poskytovaného verejného zdravotníctva prostredníctvom posilnenia/zlepšenia už zabehnutého systému verejného zdravotníctva. Zlepšenie zdravotného systému zahŕňa odbúranie určitej byrokracie prostredníctvom nového manažmentu, nárastom cenovej efektívnosti, nasledovaním zefektívnenia poskytovania služieb, decentralizáciou poskytovania služieb a následnou alokáciou (pridelením) zdrojov, ktoré budú lepšie adresované pre potreby obyvateľstva. Úlohy sú vykonávané na podporu verejného zdravotníctva. Tieto programy sa bezprostredne dotýkajú požadovaných úloh, ktoré smerujú na znovu naštartovanie základnej starostlivosti. V mnohých prípadoch dochádza ku dopĺňovaniu, alebo ku posilneniu tohto úsilia. Zoznam podstatných úloh môže obsahovať nasledovné činnosti:

a) Iniciačná fáza:

1. Poskytnutie okamžitej (limitovanej) lekárskej podpory a pomoci.
2. Poskytnutie okamžitej humanitárnej asistencie pre utečenecké tábory, nemocnice a miestnu populáciu.
3. Zaistiť vlastnú kvalitu a čistotu pitnej vody.
4. Zaistiť vlastnú sanitáciu, čistotu a distribúciu pitnej vody.
5. Poskytnúť dočasnú sanitáciu, čističku odpadových vôd a služby súvisiace s odvozom odpadkov.
6. Zriadiť alebo znovu otvoriť dostupnú kliniku, ktorá svojou časťou bude plniť úlohy rýchlej zdravotnej starostlivosti.
7. Oprava a obnova kliník a nemocníc.
8. Zhodnotiť potrebu výstavby nových kliník a nemocníc.
9. Predchádzať epidémiám prostredníctvom včasnej vakcinácie.
10. Stanoviť úroveň chronickej a akútnej podvýživy.
11. Stanoviť kritickú úroveň starostlivosti.
12. Identifikácia, ochrana a eliminácia najviac nebezpečných zdravotných hrozieb.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Pokračovanie v humanitárnej pomoci a zdravotníckej distribúcii.
2. Pokračovanie v podpore civilných služieb a inštitúcií na ochranu utečencov a zdravia v hostiteľskej krajine.
3. Asistencia hostiteľskej krajine pri stanovení a vyhodnotení kvality vodných zdrojov.
4. Podpora autochtónnych (miestnych) možností na čističku odpadových vôd a odvoz komunálneho odpadu.
5. Odovzdávanie zodpovedností na HN.

(6) Podpora programov vzdelávania. Vojenské aktivity na podporu programov vzdelávania sú vo všeobecnosti nosným pilierom v oblasti infraštruktúry. V niektorých prípadoch špeciálne pripravený ľudia poskytujú doplnkové služby ako napríklad v administratíve alebo v didaktike vyučovania. Úsilie civilných organizácií je nasmerované na zlepšenie prístupu ku vzdelaniu tzv. školopovinných detí, príprave učiteľov a správcov, vývoju učebných plánov a ku zlepšeniu gramotnosti dospievajúcich. Zoznam podstatných úloh môže obsahovať nasledovné činnosti:

a) Iniciačná fáza:

1. Čo najskoršie znovu otvorenie škôl.
2. Výstavba a oprava škôl.

b) Transformácia / prechodová fáza:

1. Podpora vzdelávacích inštitúcií a infraštruktúry
2. Odovzdávanie zodpovedností na HN.

(7) Podpora tvorby ekonomiky. Obnova ekonomiky sa začína aktiváciou zapojenia ľudskej pracovnej sily do zamestnania. Keď vojenská jednotka okupuje časť územia – t.j. je v určitom priestore operácie (zodpovednosti) vzniká tu potreba miestnych tovarov, služieb a práce. Toto vytvára možnosti zamestnania a práce pre miestnu populáciu. Tieto miestne projekty musia znovu obnoviť a naštartovať miestne verejné služby, znovu vybudovanie škôl, technické služby (napr. čistenie a úprava ciest). Toto má za následok vznik doplnkových možností pre miestne možnosti zamestnať sa. Spotreba miestnych tovarov, služieb a práce prezentuje úsilie, ktoré je prvou možnosťou naplniť peniazmi miestnu ekonomiku, ktorá je orientovaná na stimuly marketingu služieb. Miestna ponuka práce si vyžaduje doplnkový kontrolný mechanizmus, ktorý zaistí istotu pre zamestnancov. Najmä ak ponuka pracovných možností dá možnosti práce pre miestnu populáciu, ktorú však môžu tvoriť aj bojovníci/kombatanti. Počas priebehu tohto programu na podporu tvorby ekonomiky je základnou úlohou vytvoriť personálnu bezpečnosť. Spojenie týchto úloh znižuje riziko pre jednotku a ako aj miestnu populáciu. Zoznam podstatných úloh môže obsahovať nasledovné činnosti:

a) Iniciačná fáza:

1. Zavádzať výhody, ktoré poskytnú okamžitú možnosť práce.
2. Vytvoriť možnosti zamestnať mladých mužov.
3. Stanoviť dôležité zručnosti, schopnosti ale aj nedostatky týkajúce sa pracovnej sily.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Asistencia hostiteľskej krajine pri implementácii verejných pracovných projektov.
2. Aktivovať podporu hospodárstva a založenie ekonomických subjektov (napr. založenie miestnych obchodov, banka a obecné obchodné združenia).
3. Odovzdávanie zodpovedností na HN.

(8) Podpora investičných programov verejného sektora. Napriek tomu, že národná a medzinárodná pomoc a expanzia organizácii ktoré zvyčajne riadia investície verejného sektora v nestálom štáte, vojenské sily majú tiež schopnosť na ovplyvnenie úspechu týchto programov. Investície verejného sektora zaisťujú dlhotrvajúcu životaschopnosť verejného vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a verejnej dopravy počas ktorého zaisťujú vývoj priemyslu ako sú banský priemysel, naftový a plynný priemysel a hydroelektrárenský priemysel. Na miestnej úrovni, vojenské sily môžu zvýšiť investovanie dotáciami alebo priamymi investičnými programami. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Uprednostňovanie verejných investičných potrieb.
2. Vývoj plánov na vyčlenenie vhodných zdrojov
3. Zaplatenie dlhov civilných služieb

b) Transformačná / prechodová fáza:

Asistovanie hostiteľského národa na investovaní v kritických projektoch zanedbaných súkromným sektorom.

(9) Podpora vývoja súkromného sektora. Vývoj súkromného sektora sa typicky začína s náborom veľkého množstva pracovnej sily. Okrem nákupu tovaru a služieb z miestnych zdrojov, úlohy ktoré podporujú vývoj súkromného sektora vlievajú veľmi potrebné financie do miestnych trhov a uvádzajú do pohybu verejné investovanie a vývoj. Ani v najvzdialenejších regiónoch sveta, miestne trhy poskytujú jedinečné podnikateľské možnosti, rovnako ako služby často považované za životne dôležité pre ekonomiky rozvojových krajín. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Odhadovanie hĺbky súkromného sektora.
2. Identifikovanie problémov vo vývoji súkromného sektora.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Asistencia host'ujúceho národu na posilnení súkromného sektora cez zabezpečovanie zmlúv/nákup služieb z iných štátov.
2. Asistencia host'ujúceho národu pri požiadavkách investorov na ochranu odmeňovania.

(10) Podpora poľnohospodárskeho rozvoja. Poľnohospodársky sektor, je základným kameňom fungujúcej trhovej ekonomiky, poskytujúca plodiny a chov hospodárskych zvierat potrebných pre miestne trhy a medzinárodný obchod. Rozvoj tohto odvetvia môže byť narušený majetkovými spormi, zlým zavlažovaním, chorobami zvierat, alebo prítomnosťou mín alebo nástražných výbušných systémov. Preto rozvojové agentúry uprednostňujú a zapájajú projekty súvisiace s úlohami v iných technických odvetviach na vytvorenie a zavedenie praktických riešení pre dlhodobý rast poľnohospodárskeho sektora. Vojenský prínos k rozvoju poľnohospodárskej je súbežne spojený s úsilím podporiť hospodársky rast v miestnych komunitách, ktoré čerpajú z miestnych pracovných skupín s cieľom pomôcť pri znovu vytvorení základných ústredí služieb pre poľnohospodársky sektor. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Zabezpečenie a ochrana skladovacích priestorov po zbere úrody.
2. Znovuvybudovanie maloobjemových zavlažovacích systémov.
3. Zriadiť pracovné programy na podporu rozvoja poľnohospodárstva.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Asistencia host'ujúceho národu na ochrane vodných zdrojov.
2. Asistencia HN určiť obmedzenie výroby.
3. Asistencia HN posúdiť zdravotný stav, rôznorodosť a počet zvierat.
4. Asistencia HN pri prideľovaní potravinovej pomoci k podpore trhu.

5. Asistencia HN vytvoriť prepravné a distribučné siete.
6. Odovzdanie zodpovedností na HN.

(11) Obnova dopravnej infraštruktúry. Obnovenie prepravnej a distribučnej schopnosti štátu je ústredný krok hospodárskej obnovy. Nedostatočná alebo nespôsobilá dopravná infraštruktúra obmedzuje slobodu pohybu, obchodné a sociálne ovplyvňovanie a vývoj. Vojenské sily často začínajú okamžité zlepšenie dopravy a distribučných sietí v hostiteľskej krajine. Tieto siete umožňujú slobodu manévrovania, logistickej podpory a pohybu osôb a materiálu na podporu prebiehajúcich operácií. Toto zlepšenie dopravnej infraštruktúry pomôže uľahčiť spoločné výzvy dopravy pre humanitárne úsilie v nestabilných štátoch. To uľahčuje životne dôležité úsilie civilných agentúr a organizácií, ktoré sú ako následok vojenských síl. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Posúdiť celkový stav národnej dopravnej infraštruktúry (letiská, riadenie systému letovej prevádzky, cesty, mosty, železnice a pobrežné a vnútrozemské prístavy, prístavy a vodné cesty).
2. Určiť a uprednostňovať programy základnej infraštruktúry a projekty.
3. Zabezpečiť mobilitu na cestách, železničiach a vodných cestách.
4. Obnova letísk a prístavov.
5. Účelne vykonávať opravy či budovanie nových zariadení pre podporu stabilizácie a uľahčiť komerčný obchod.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Pomoc pri riadení uzlov verejnej dopravy, ako sú prístavy a letiská.
2. Odovzdanie zodpovedností HN.

(12) Obnova telekomunikačnej infraštruktúry. Telekomunikačná infraštruktúra štátu, na ktorej základe existuje každý prvok v spoločnosti, od vlády po finančný sektor a od médií k miestnemu obyvateľstvu. Nedostatok tejto infraštruktúry urýchlí kolaps štátu, izoluje populáciu od okolitého sveta a brzdí rozvoj úsilia. Vojenský príspevok k úsiliu pri obnove telekomunikačnej infraštruktúry je obmedzený, zvyčajne existuje niekoľko základných úloh v tejto oblasti. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Posúdenie celkového stavu národnej telekomunikačnej infraštruktúry.
2. Určenie a uprednostňovanie programov základnej infraštruktúry a projektov.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Pomáhať HN zabezpečiť investície a technickú pomoc, aby bol zabezpečený dlhodobý plán pre komunikačnú infraštruktúru.
2. Odovzdanie zodpovedností na HN.

(13) Podpora programov všeobecnej obnovy infraštruktúry. Programy všeobecnej obnovy infraštruktúry sa sústreďujú na obnovu schopnosti štátu vyrábať a distribuovať fosílna palivá, generátory elektrickej energie, výkon inžinierskej a stavebnej pomoci a poskytujú komunálne služby pre obyvateľstvo. V nestabilnom štáte majúcim palivá, energetiku, strojárstvo, stavebníctvo a priemysel zároveň predstavujú rozdiel medzi rozvojovou krajinou s dynamickým fungovaním spoločnosti a primitívnym kmeňovým štátom. Zoznam základných úloh môže zahŕňať:

a) Iniciačná fáza:

1. Posúdiť celkový stav národnej energetickej infraštruktúry.
2. Určiť a presadzovať programy základnej infraštruktúry a projekty.
3. Posúdiť existujúci stav výroby a distribúcie elektrickej energie.
4. Posúdiť stav prestavby existujúcich prírodných zdrojov a distribučných zariadení.
5. Posúdiť stav existujúcich zariadení, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou pre efektívne plnenie základných úloh v ďalších odvetviach.
6. Posúdiť stav existujúcich miestnych, mestských zariadení, ktoré poskytujú základné služby.
7. Účelne vykonávať opravy alebo zabezpečenie nových zariadení na podporu miestneho obyvateľstva (školy, lekárske kliniky, obecné budovy, atď).

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Asistencia HN na zabezpečenie vnútroštátnej a medzinárodnej investičnej a technickej pomoci.
2. Pomoc alebo účasť na riadení základných služieb a priemyslu.
3. Odovzdanie zodpovedností na HN.

6.04 Civilno-vojenská spolupráca (CIMIC)

(1) Všeobecne. Z historického hľadiska táto spolupráca existovala vždy, avšak tu nadobúda ústredné postavenie. Aktivita CIMIC sú uskutočňované s cieľom zabezpečiť čo najskoršie odovzdanie výkonnej moci príslušným civilným organizáciám a orgánom. CIMIC je vo všeobecnosti predurčená predovšetkým na zvyšovanie dôveryhodnosti síl, zabezpečovanie spolupráce a súhlasu s operáciou a presvedčanie strán konfliktu a neutrálnych členov hostiteľskej krajiny, že ich najvyšší záujem musí spočívať na mierovom urovnaní. Základom činností CIMIC je koordinácia civilných a vojenských aktivít s cieľom podporiť vedenie operácií a posilniť úsilie pri dosahovaní vojenských cieľov. Dlhodobý cieľ spočíva vo vytváraní dostatočnej stability a sebestačnosti, čo redukuje aj vysokú závislosť na pomoci zvonku. Civilno-vojenské hľadiská môžu zohrávať významnú úlohu pri hodnotení situácie veliteľom a pri plánovaní aktivít, rovnako aj pri identifikácii konkrétnych úloh a obmedzení.

(2) Koordinácia. Na taktickej úrovni je základom úspechu včasná a efektívna harmonizácia a koordinácia vojenských aktivít s civilnými agentúrami. V skutočnosti však nemôže byť koordinácia dosiahnutá iba konzultáciami, a to najmä v prípade, že civilné agentúry sú vybavené stálym mandátom a ich agenda môže s vojenskou konkurovať alebo byť od nej odlišná.

(3) Poslanie CIMIC. Je zamerané na podporu civilných rozvojových programov prostredníctvom zaistenia prepojenia medzi bezpečnosťou a stabilitou. Ak sa blíži ku konečnému stavu, preorientujú sa vojenské aktivity z úloh zameraných na podporu a pomoc na úlohy rekonštrukcie a budovania civilných štruktúr. V súlade s hlavnou líniou a prioritami celkového programu na poskytnutie pomoci, môže byť podpora miestnej komunity uskutočňovaná samostatne stabilizačnými silami, ale obvyklejšie je toto vykonávať v spojení s civilnými agentúrami, s využitím miestnej infraštruktúry. CIMIC pokrýva veľké množstvo aktivít s miestnou komunitou, a tak môže byť aj miestnymi orgánmi kontrolovaná.

(4) Základné úlohy. Úlohy, ktoré môžu byť pri rešpektovaní konkrétnych podmienok predmetom plánovania CIMIC sú :

- a) budovanie civilnej administratívy tam, kde neexistuje,
- b) vzdelávanie,
- c) poľnohospodárstvo a zdroje potravín,
- d) kontrola verejného majetku,
- e) verejné práce a verejnoprospešné služby,
- f) starostlivosť o kultúrne záležitosti, zvyčajne spojené s ochranou pamiatok, umeleckých diel a múzeí.

(5) Úvodné (vstupné) opatrenia CIMIC:

- a) zriaďť pre miestne obyvateľstvo, civilné agentúry, pre mimovládne organizácie a vojenské jednotky stredisko CIMIC, kde bude možnosť a priestor, pri využití vhodných prostriedkov, spoločne pracovať na dosiahnutí cieľov operácie,
- b) vydať memorandum o porozumení medzi všetkými zúčastnenými organizáciami s jasným rozdelením zodpovednosti za plnenie jednotlivých cieľov,
- c) vykonávať spoločné konzultácie a spresňovanie,
- d) spoločné umiestnenie prvkov štábu,
- e) výmena styčných dôstojníkov a komunikačného aparátu.

(6) Úloha vojenských predstaviteľov CIMIC stabilizačných síl (určovaný spravidla z J-9, G-5, alebo S-5) spočíva v zabezpečovaní požiadaviek veliteľa na súčinnosť s civilnými orgánmi a miestnou komunitou, môže zahŕňať :

- a) zisťovanie reakcií a postojov miestnej komunity v bežných a osobitných situáciách,

- b) nastolenie ovzdušia dobrých pracovných vzťahov medzi vojenskými veliteľmi a miestnymi vodcami na získavanie ich názorov na to, ako dosiahnuť u obyvateľstva priaznivé postoje ku konkrétnym politickým udalostiam alebo priebehu operácie.

(7) Dobré vzťahy vytvárajú podmienky na spoluprácu pri riešení rodiačich sa problémov, ktoré by mohli poškodiť miestnu stabilitu.

(8) Predstaviteľ CIMIC môže oznamovať a vyhodnocovať tvrdenia o vzniku škôd spôsobených pri vedení vojenských akcií, pri pátraní alebo iných činnostiach stabilizačných síl a ich príslušníkov. Zahŕňa :

- a) Poškodenie domov,
- b) Poškodenie plotov a ohrád,
- c) Poškodenie úrody a dobytku,
- d) Poškodenie spôsobené vrtuľníkmi,
- e) Poškodenie spôsobené vojenskými vozidlami,
- f) Pomoc civilnému obyvateľstvu pri riešení problémov s nefungovaním verejnej správy,
- g) Poskytovanie poradenstva a pomoci osobám postihnutým výbuchmi,
- h) Predkladať námety zhromaždené vojenskými silami, alebo políciou príslušným agentúram a orgánom a zaistiť, aby odpovede boli odovzdané bez omeškania,
- i) Vyšetrovať sťažnosti nekriminálnej povahy vznášané voči vojenským silám.

(9) Oblasti záujmu, zamerania CIMIC. Nasledujúci zoznam obsahuje oblasti, ktoré sa môžu dotýkať plánovania CIMIC :

- a) Opatrenia civilnej ochrany.
 - 1. ubezpečiť sa, že existuje adekvátna štruktúra civilnej ochrany (CO),
 - 2. poskytovať poradenstvo, pomoc a dohľad predstaviteľom miestnej CO,
 - 3. hodnotiť reálnosť plánovania CO aktivít na zaistenie prvej pomoci, núdzového zásobovania, hygieny a zdravotníckeho zásobovania,
 - 4. koordinovať aktivity CO v oblasti protipožiarnej, policajnej a záchrannej služby s prostriedkami stabilizačných síl,
 - 5. poznať trasy presunov pri evakuácii a hodnotiť ich spôsobilosť,
 - 6. plánovať možné opatrenia proti rizikám spojeným s únikom toxických priemyselných látok, alebo ich zneužitím povstalcami.
- b) Práca civilistov.
 - 1. koordinovať požiadavky na miestnu silu v prospech stabilizačných síl,
 - 2. zaistiť súlad medzinárodných práv a konvencií upravujúcich využívanie práce civilistov tam, kde je to vhodné,

3. usmerňovať miestne vládne agentúry pri plánovaní, ustanovení a administrovaní pracovných programov.

c) Verejné zdravotníctvo.

1. špecifikovať potreby na prídavnú zdravotnícku pomoc potrebnú pre civilný sektor,
2. koordinovať získavanie zdravotníckej podpory od dobrovoľných organizácií a vojenských zariadení,
3. koordinovať využívanie civilných zdravotníckych zariadení a ich využívanie pre vojenské účely,
4. poskytovať pomoc v prevencii, kontrole a liečení endemických a epidemických ochorení civilného obyvateľstva,
5. dozerat' a poskytovať pomoc s civilnou zdravotníckou starostlivosťou (zdravotnícky personál, zariadenia, výcvikové programy veterinárne služby) a zaisťovať poradenstvo na obstarávanie rýchlej zdravotníckej služby zdravotníckym personálom,
6. analyzovať, dozerat' a/alebo riadiť civilné verejné zdravotníctvo a hygienické služby, personál, organizácie a zariadenia.

d) Ochrana obyvateľstva.

1. koordinovať ochranu obyvateľstva z hľadiska možností stabilizačných síl,
2. zaisťovať súčinnosť medzi vojenskými silami a civilnými bezpečnostnými agentúrami,
3. koordinovať aktivity k poskytovaniu poradenstva, alebo dozeraniu na miestnu políciu, hasičský zbor, záchranárske agentúry a nápravné zariadenia,
4. podieľať sa na presadzovaní zákonnosti – informovaním obyvateľstva ovplyvňovať jeho právne vedomie,

e) Sociálna starostlivosť.

1. Stanoviť mieru a druh potreby zaistenia sociálnej starostlivosti pre núdzové zásobovanie,
2. plánovať a koordinovať sociálnu výpomoc zo všetkých zdrojov,
3. zaisťovať pomoc a poradenstvo pre miestne orgány,
4. založiť a dohliadať na centrá núdzového zásobovania a ubytovania,
5. centrá núdzového zásobovania a ubytovania.

f) Zásobovacie zdroje pre civilné obyvateľstvo.

1. Stanovovať zásady pre využívanie miestnych zásob pre civilný sektor a stabilizačné sily,
2. koordinovať vojenské požiadavky na miestne zdroje a koordinovať ich obstarávanie,
3. Stanovovať potreby obyvateľstva pre núdzové zásobovanie a dojednávať ich distribúciu v spolupráci s miestnou políciou,

4. koordinovať prepravu základných zásob,
5. plánovať a dohliadať na plnenie racionalizačných programov,
6. zachraňovať zhabané zásoby na využitie pre civilné obyvateľstvo,
7. ak je potrebné, asistovať a poskytovať poradenstvo spojeneckým vládam v tejto oblasti,
8. riadiť vládne a komerčné zásobovacie aktivity.

g) Komerčná oblasť.

1. Stanovovať využívanie miestnych zdrojov pre ich využitie civilným sektorom a vojenskými silami,
2. Organizovať podporu požiadaviek na udržanie chodu miestneho priemyslu,
3. Vypracovávať a realizovať plán opatrení proti čiernemu trhu.

h) Komunikácie.

1. Manažovať privátne a vládne komunikačné zdroje – poštové služby, telekomunikácie, rozhlasové a TV vysielanie a verejný výstražný systém,
2. koordinovať využívanie vládnych a privátnych komunikačných prostriedkov pre služobné použitie,
3. poskytovať technické poradenstvo a pomoc pre komunikačné služby,
4. odporúčať umiestňovanie civilných komunikačných zdrojov pre civilné a vojenské využitie.

i) Doprava.

1. Identifikovať druhy a kapacity dopravného systému dostupného v priestore operácie,
2. koordinovať použitie miestnych dopravných kapacít – železníc, diaľnic, prístavov, letísk a vozidiel možných na ich využitie v prospech stabilizačných aktivít,
3. pripravovať plány použitia dostupných civilných aj vojenských prepravných kapacít pre núdzovú evakuáciu obyvateľstva z priestoru operácie,
4. poskytovať poradenstvo a pomoc na zaistenie týchto úloh,
5. ak je to potrebné – dohliadať na funkčnosť civilných prepravných spoločností.

j) Informačný servis.

1. Poskytovať poradenstvo a pomoc civilným informačným agentúram,
2. zriadiť informačný servis, ak také civilné agentúry neexistujú,
3. zabezpečovať distribúciu (šírenie) vládnych vyhlásení, rozhodnutí a oznamov.

k) Utečenci/vysídlení.

1. Odhadovať počty utečencov/vysídlenecov, ich pôvodné bydlisko a predpokladaný smer ich pohybu,

2. plánovať kontrolné opatrenia, núdzovú starostlivosť a evakuáciu. S vojenskými silami koordinovať transport a ak je potrebné pomoc vojenskej polície, spravodajské preverovanie/vypočúvanie a zdravotnícky servis,
3. poskytovať poradenstvo, alebo zriadiť a dohliadať dočasné tábory pre utečencov,
4. organizovať návrat utečencov a vysídlencov do ich domovov v súlade s cieľmi politiky vlády,
5. poskytovať poradenstvo a pomoc hostiteľskej krajine a ostatným agentúram pôsobiacim v utečeneckých táboroch, ktoré vykonávajú pomocné opatrenia pre utečencov,
6. dohliadať na realizáciu plánu riadenia pohybu utečencov.

6.05 Humanitárna pomoc

(1) Postupy. Skúsenosti z ostatných operácií na odvrátenie krízy, kedy boli vojenské jednotky použité na humanitárnu pomoc, hovoria o značnom nebezpečenstve vzniku konfliktu s civilným obyvateľstvom. Úloha a postavenie stabilizačných síl v takýchto operáciách sa však vždy odvodzuje od udeleného mandátu. Ďalej uvádzané body môžu slúžiť ako návod :

- a) Koordinácia. Akákoľvek humanitárna pomoc, bez ohľadu na jej rozsah, musí byť centrálnie koordinovaná a jej politika a uplatňované prístupy musia byť akceptované rovnako na všetkých úrovniach. Nekoordinovaná pomoc môže vyústiť do sťažností obyvateľstva a predstaviteľov znepriatelených strán na nedostatok nestrannosti poskytovateľov pomoci a vznik nereálnych očakávaní od poskytovanej pomoci. Niektoré humanitárne organizácie, vrátane Medzinárodného výboru Červeného kríža majú tendenciu vyhýbať sa kontaktom s vojenskými silami s cieľom posilniť svoje postavenie nestranného poskytovateľa humanitárnej pomoci.
- b) Znalosť zákonov. Všetci vojaci zúčastňujúci sa humanitárnej pomoci musia byť dobre oboznámení s vojnovým právom, medzinárodnými právami žien a detí, civilného obyvateľstva a iných osôb, ktoré sa nezúčastňujú ozbrojeného konfliktu.
- c) Navodenie jasných vzťahov. V priestore operácie (zodpovednosti) sa s veľkou pravdepodobnosťou bude nachádzať veľký počet nesúrodých organizácií. Je veľmi prospešné vyjasniť a precizovať vzťahy týchto organizácií so stabilizačnými silami. Celý rad týchto organizácií, ako napr. Úrad vysokého komisára pre utečencov (UNHCR) má vlastnú logistiku a prostriedky na zhromažďovanie informácií. Iné mimovládne organizácie takýmito prostriedkami nedisponujú, pričom spresnenie rozsahu podpory, ktorú im môžu stabilizačné sily poskytnúť, je nevy-

hnutné dohodnúť ako východiskový bod pre začatie humanitárnej pomoci. Rozsah a obsah podpory, ktorú pri tom môžu všetkým zapojeným organizáciám poskytnúť stabilizačné sily je veľmi široký – od informácií o mínových poliach a priechodoch cez ne až po zaistenie stravovania a ubytovania, či zabezpečenie priestorov a fyzickej ochrany.

- d) Ochrana osôb. Niektorí členovia konkrétnych organizácií môžu mať osobitné postavenie - osoby s prideleným špeciálnym štatútom (person designated special status – PDSS, čo je napr. budúci člen miestnej vlády, účastník slávnostnej ceremónie a inak dôležité osoby). Konkrétne pravidlá nasadenia a ďalšie inštrukcie potom musia obsahovať ustanovenia o povinnosti poznať miesto, kde sa tieto osoby nachádzajú a aká je ich činnosť, pričom v rámci evakuačného plánovania je vhodné ich evakuáciu konkrétne precvičiť. Všetky jednotky musia byť dobre oboznámené s pravidlami nasadenia a osobitne s tým, ako pravidlá nasadenia pojednávajú o ochrane konvojov s humanitárnou pomocou a ich civilných pracovníkov.

(2) Humanitárna pomoc bude rôznorodá v závislosti od miesta jej poskytovania, predovšetkým v súvislosti s tým, že dochádza k nedorozumeniam o konkrétnom zámere humanitárnych operácií a úloh stabilizačných síl v týchto operáciách. Do operácie vstupuje veľký počet organizácií a vojenský veliteľ musí vynaložiť značné úsilie a vyčleniť osoby na nadviazanie efektívneho styku a na koordináciu dodávok poskytovaných týmito organizáciami.

VII. KAPITOLA

PODPORA ÚLOH DOČASNEJ VLÁDY

7.01 Úvod

(1) Predpokladá sa, že počas pôsobenia v operácii budú musieť vyššie spojenecké veliteľstvá riešiť obnovu kapacít podporovanej krajiny. V praxi to znamená plánovanie a vykonanie stabilizačných aktivít a úloh súvisiacich s obnovením vládnej moci. Preto rozsah pomoci vláde bude zameraný na časti krajiny, ktoré môžu byť veľkosti štátu, kraja, alebo menšieho okresu. Národná vláda hostiteľskej krajiny bude vedená vyšším spojeneckým veliteľstvom (napr. NATO CJTF). Regionálna vláda bude podporovaná veliteľmi taktických spojeneckých jednotiek vykonávajúcich stabilizačné aktivity a plniacich taktické úlohy súvisiace s obnovením vládnej moci. Tieto aktivity a úlohy majú hlavne civilný, ekonomický, sociálny a politický charakter a vyžadujú vlastnosti, ktoré sa nezhodujú s bežnými vojenskými znalosťami, výcvikom a vybavením. Spravidla môžeme konštatovať, že vojenská sila bude zohrávať podpornú úlohu vzhľadom k týmto aktivitám a úlohám. Preto úroveň detailov pri opisovaní jednotlivých aktivít a úloh nie je ako v predchádzajúcich kapitolách. Kapitola vo väčšine prípadov poskytne len všeobecný návod pre spojenecké sily bez jednoznačných TTPs.

(2) V mnohých prípadoch však budú vojenské jednotky prvé a jediné prostriedky medzinárodného spoločenstva k inicializácii obnovenia krajiny, takmer súbežne s procesom zabezpečenia a kontroly kritických bodov a oblastí. To znamená, že vojenské jednotky si musia byť vedomé toho, že budú musieť plánovať a vykonať tieto, v princípe nevojenské úlohy. V skutočnosti vojenské jednotky musia iniciovať tieto úlohy, ale mali by tiež plánovať ich odovzdanie lokálnym, krajským a národným (vládnym) organizáciám a inštitúciám.

(3) Aby vojenské jednotky boli schopné vykonávať tieto úlohy, mali by byť vytvorené akčné koordinačné a podporné tímy. Tieto tímy sú tvorené rôznymi vojenskými a civilnými expertmi. Jedno zo súčasných riešení pri pomoci hostiteľskej krajine vykonávať všetky úlohy spojené s vládnu mocou je Civil Military Transition Team, tiež známy pod názvom Provincial Reconstruction Team (PRT). Koaličná jednotka, ktorá bude pomáhať hostiteľskej krajine vytvoriť a vycvičiť vlastné vojenské a bezpečnostné sily je Operational Mentoring and Liaison Team. V ideálnom prípade by Operational Mentoring and Liaison Team (operačný, inštrukčný-poradný a styčný tím) mal byť ako integrovaná časť PRT. Tieto tímy plnia úlohy v blízkej spolupráci a koordinácii so všetkými ostatnými spojeneckými jednotkami v priestore operácie.

(4) Tieto stabilizačné aktivity budú často plánované na operačnej úrovni, ale vykonávané na všetkých taktických stupňoch. Zabezpečovanie CIMIC zdrojov

na taktickej úrovni bude čerpať výhody z takejto činnosti. Všetka činnosť bude vykonávaná v úzkej spolupráci civilno-vojenskými koordinačnými prvkami.

(5) Pri príprave týchto úloh je veľmi dôležité, aby už od počiatočnej fázy boli miestni lídri zahrnutí do plánovania a stanovovania priorít jednotlivých úloh. Vhodné je aj kontrahovanie miestnych civilných obyvateľov. Počas tohto procesu je nevyhnutné vyhľadávanie podpory miestnej elity s vplyvom na miestne obyvateľstvo. Náročná, ale dôležitá úloha je čo najskôr čo najlepšie začať využívať dostupných miestnych expertov.

(6) Miestni lídri nemusia vždy podporovať alebo vstupovať do nevyhnutných procesov reformy. Pokiaľ sa to stane, mali by sa uprednostniť tí lídri a tie oblasti, v ktorých sú ochotní prijať reformu. Keď sa reforma ukáže byť úspešná, bude to príležitosť propagácie potreby zmien v oblastiach, neochotných prijať reformu.

(7) Je výhodnejšie, keď hostiteľská krajina uskutočňuje vlastné obnovovacie projekty v rozsahu podľa vlastných možností.

(8) Štruktúra tejto kapitoly. Na začiatku, keď vytvárame všeobecný opis kategórií stabilizačných aktivít a ich taktických úloh, je nutné definovať medzi nimi rozdiel. Toto rozlíšenie pomáha ujasniť, aký je cieľ každej z týchto kategórií: je to viac menej teoretický, doktrinálny opis. Preto sú časť 6., 7. ako samostatné časti, hoci je vzťah medzi týmito kategóriami dôležitý a viacero opisovaných úloh by sa mohlo zaradiť do oboch kategórií, detailné úlohy sú opísané ako jedna vnútorne prepojená skupina.

(9) Vojenské odborné znalosti môžu byť potrebné pri podpore rôznych vládnych aktivít. V počiatočných fázach kampane, vďaka prirodzenej schopnosti operovať v neprívetivom prostredí, pomáhať pri plánovaní a manažmente a vďaka schopnosti poskytovať spojenie, velenie a vedenie, môže byť vojsko jediná organizácia schopná prevziať takúto zodpovednosť. Skutočne, určité kampane môžu vyžadovať jednoznačnú líniu, ktorá sa zaoberá vládnymi záležitosťami. Tento typ stabilizačnej aktivity je ťažké kategorizovať a bude závislý na situácii a požiadavkách. V ideálnom prípade bude plánovanie a plnenie úloh súvisiacich s vládnymi záležitosťami vykonané v spojení s tými nevojenskými agentúrami a organizáciami, ktoré majú odborníkov v tejto oblasti.

(10) Je dôležité dbať, aby sa nevytvorilo administratívne vákuum, aby sa znemožnilo kriminálnym a extrémistickým skupinám nastoliť ich vlastnú tieňovú vládu v opozícii legítimným vládnym inštitúciám.

(11) Aktivity súvisiace s riadením štátu poskytujú vedenie a manažment základným verejným službám, zatiaľ čo pomáhajú rozvinúť efektívne, spolupracujúce miestne verejné manažérske kapacity. Tieto aktivity na miestnej úrovni určujú podmienky pre projekty na národnej úrovni a pre konečné odovzdanie iným agentúram alebo organizáciám a nakoniec verejným inštitúciám.

(12) Riadenie štátu zahŕňa jedinečnú množinu úloh verejného manažmentu a kompetencií, ktoré zvyčajne nemajú miesto v bežnej vojenskej organizácii. Vyžadujú zmiešanie schopností nevojenských organizácií a integrovaného civilno-vojenského plánovania podporeného spoločenským spravodajstvom. Uvedenie kompetentných civilných agentúr k prevzatiu úloh riadenia štátu by malo byť vykonané tak skoro, ako sa len dá.

(13) Využitie existujúcich vládnych inštitúcií môže priniesť rýchlejšie výsledky než vybudovanie úplne nových. Aby bol zabezpečený počiatočný stupeň vládnej moci, môže byť požadované, aby predchádzajúca vláda, nežiaduce elementy režimu, zotrvali na pozíciách (pod blízkym dohľadom), dokiaľ nebudú nahradené vhodnou alternatívou.

(14) Neexistujú pevné pravidlá, ale keď veliteľ musí jednať ako civilná úradná moc, zvlášť v súvislosti s riadením štátu je doporučený nasledujúci model:

- a) Komunikácia: Vytvoriť dialóg s kľúčovými postavami komunity aby sa zvýšilo povedomie a kontrolovalo sa miestne očakávanie.
- b) Identifikovať a stanoviť priority miestnych požiadaviek: Vytvoriť výbory miestnych predstaviteľov aby vyjadrili potreby miestnych obyvateľov a stanovili ich priority.
- c) Poskytnúť administratívne a dôležité služby: Pokryť potreby civilného obyvateľstva a podporiť miestne vlastnícke práva.
- d) Vytvoriť podmienky pre odovzdanie zodpovednosti: Zodpovednosť za riadenie štátu by mala byť odovzdaná úradnej moci hostiteľskej krajiny alebo príslušným medzinárodným civilným organizáciám pri prvej možnej príležitosti.

7.02 Detailné taktické úlohy podpory úloh dočasnej vlády (obnovy a riadenia štátu)

7.02.1 Prehľad taktických úloh podpory úloh dočasnej vlády

(1) Nasledujúce taktické úlohy sú podrobné príklady úloh, ktoré by sa mohli aplikovať na podporu úloh dočasnej vlády (obnovy a riadenia štátu). Niektoré z týchto úloh sú podrobnejšie popísané v časti 5. Keďže sa vyskytujú aj v kategórii úloh podpory úloh dočasnej vlády (obnovy a riadenia štátu), jedná sa o tieto úlohy:

- a) Podpora pohraničnej kontroly, bezpečnosti hraníc a voľnosti pohybu.
- b) Podpora programov identifikácie.
- c) Nastoliť verejný poriadok a bezpečnosť.
- d) Podpora udržateľnosti.
- e) Vytvoriť domáci justičný systém.
- f) Vojenská podpora reformy bezpečnostného sektora.
- g) Podpora reformy justície.
- h) Podpora procesov riešenia vlastníckych sporov.

- i) Podpora reformy právneho systému.
- j) Podpora iniciatív pre ľudské práva.
- k) Podpora reformy nápravných zariadení.
- l) Podpora súdov a tribunálov voči vojnovým zločinom.
- m) Podpora programu pre ľudí, ktorí potrebujú pomoc a programov na obnovu spoločnosti.
- n) Podpora prechodných vlád (správ).
- o) Vybudovanie a podpora rozvoja miestnych samospráv.
- p) Podpora protikorupčných iniciatív.
- r) Podpora volieb.

7.02.2 Spôsob plnenia taktických úloh podpory úloh dočasnej vlády

(1) Podpora pohraničnej kontroly, bezpečnosti hraníc a voľnosti pohybu. Hlavná zložka bezpečnosti je schopnosť štátu monitorovať a regulovať svoje hranice. Jednotky hraničnej a pobrežnej stráže spravidla zabezpečujú bezpečnosť hraníc, zatiaľ čo colní úradníci regulujú tok ľudí, zvierat a tovaru cez štátne hranice. Tieto hraničné kontroly sú potrebné na reguláciu prisťahovalectva, kontrolu pohybu obyvateľstva, výber spotrebnej dane a cla, obmedzenie pašovania a kontrolu rozširovania bacilonosičov v karanténe. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

- a) Fáza úvodnej reakcie:
 - 1. Zabezpečiť bezpečnosť hraníc.
 - 2. Vytvoriť a rozšíriť pravidlá týkajúce sa pohybu.
 - 3. Odstrániť cestné zátarasy a vytvoriť kontrolné miesta.
 - 4. Zabezpečiť voľnosť pohybu.
- b) Prechodová / transformačná fáza:
 - 1. Vycvičiť a vybaviť jednotky hraničnej kontroly a bezpečnosti hraníc.
 - 2. Táto úloha pochádza z úloh bezpečnosti a kontroly. Detailný popis je v kapitole štyri tejto publikácie. Dôvod, prečo sú tieto úlohy uvedené aj v tejto časti je, že efekt aplikácie takýchto úloh presahuje oblasť bezpečnosti a kontroly až do oblasti podpory úloh riadenia štátu a obnovy krajiny.
 - 3. Odovzdanie hostiteľskej krajiny.

(2) Podpora programov identifikácie. Identifikačné programy dopĺňajú úsilie preveriť personál hostiteľskej krajiny, podnecujú spoluprácu v splnomocnenej vláde, riešia vlastnícke spory a overujú odborné listiny. Identifikačné programy sú dôležité nie len pre iné programy na obnovu a fungovanie občianskoprávneho spoločenstva, ale sú rovnako dôležité aj pre odvetvie bezpečnosti. V dôsledku kolapsu autoritatívneho alebo násilného režimu tieto programy zabezpečujú, že prípadní nepriatelia sa znova nezačlenia späť do spoločnosti. Takto sú zbavení schopnosti znova za-

siat' semienka pre budúcu organizovanú sabotáž, prevrat alebo povstanie. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

Spustiť identifikačný program, vrátane zabezpečenia dokumentov súvisiacich s identifikáciou osôb, vlastníckych práv, súdnych spisov, zoznamu voličov, odborných certifikátov, záznamoch o narodení a vodičských oprávnení.

b) Prechodová / transformačná fáza:

1. Vyvinúť mechanizmus na riešenie dlhodobých sporov.
2. Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(3) Nastoliť verejný poriadok a bezpečnosť. Úlohy v tejto kategórii prinášajú široké spektrum aktivít na ochranu civilného obyvateľstva, dočasný policajný dozor a kontrolu davu a zabezpečujú dôležitú infraštruktúru. Tieto úlohy predstavujú činnosť, ktorú musia vojenské jednotky vykonávať ako počas, tak aj po priamom ozbrojenom konflikte aby zabezpečili dlhodobú udržateľnosť akéhokoľvek reformného úsilia. Existuje vzájomná závislosť medzi rýchlosťou a efektivitou síl pri vykonávaní týchto úloh a dĺžkou času potrebného na návrat hostiteľskej krajiny do normálneho stavu. Vykonanie týchto úloh hneď ako je to po intervencii prakticky možné vyžaduje menej času a misia bude ukončená oveľa skôr. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Ochrániť zraniteľné zložky obyvateľstva (utečenci, ženy, deti, bezdomovci). Táto úloha zahŕňa aj úlohu kontroly (s ohľadom na bezpečnosť) pohybu utečencov a ďalších skupín obyvateľstva.
2. Zabezpečiť prístup humanitarnej pomoci a bezpečnostných síl k ohrozeným obyvateľom a utečeneckým táborom.
3. Vykonávať funkcie civilnej polície, vrátane vyšetrovania zločinov a zatýkania.
4. Vyhľadať a ochraňovať kľúčových svedkov, dokumenty a ďalšie dôkazy ku kľúčovým prebiehajúcim alebo možným vyšetrovaniam a trestným konaniam.
5. Kontrolovať davy, predísť plieneniu a zvládnuť civilné nepokoje.
6. Chrániť a zabezpečiť miesta cirkevných bohoslužieb a kultúrnych pamiatok.
7. Chrániť a zabezpečiť dôležitú infraštruktúru (vrátane kľúčových administratívnych funkcií), prírodné zdroje, civilné archívy a listiny vlastníckych práv.
8. Chrániť a zabezpečiť strategicky dôležité inštitúcie (vládne budovy, múzeá, miesta vierovyznania, súdy, atď.).
9. Zabezpečiť záznamy, skladovacie vybavenie a zdroje v súdnictve a bezpečnostných inštitúciách.

10. Identifikovať, zabezpečiť a chrániť sklady konvenčných, jadrových, chemických a biologických materiálov.

11. Zabezpečiť vojenské sklady, výzbroj, muničné sklady a komunikačné prostriedky.

b) Prechodová / transformačná fáza:

1. Vycvičiť a mentorovať domáce policajné sily.

2. Vytvoriť domáce kapacity na ochranu vojenskej infraštruktúry.

3. Vytvoriť domáce kapacity na ochranu infraštruktúry a verejných inštitúcií.

4. Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(4) Podpora udržateľnosti. Identifikovať potreby modernizácie a prostriedky na jej dosiahnutie. Postupne ochraňovať obnovovací a stabilizačný personál a priestory. Prostredie pôsobenia zahŕňa široké pole partnerov, medzi ktorých patria rôzne spojené, nevojenské, medzinárodné a ďalšie organizácie, agentúry a inštitúcie. To je povaha jednotnej akcie, podstata komplexného prístupu, kde kapacity a činnosť rôznych partnerov sú zjednotené, synchronizované a koordinované, aby sa dosiahlo zjednotenie úsilia. Vojenské sily rozširujú ochranu a podporu na týchto dôležitých partnerov, aby sa zabezpečil ich neustály príspevok k celkovej stabilite. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Ochraňovať stabilizačný a obnovovací personál sponzorovaný vládou.

2. Ochraňovať personál a zdroje zmluvných dodávateľov a nevládných organizácií.

3. Poskytovať logistickú podporu.

b) Prechodová / transformačná fáza:

1. Vytvoriť civilno-vojenskú medziagentúrnu koordinačnú skupinu.

2. Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(5) Vytvoriť domáci justičný systém. V justičnom a technickom zmierňovacom sektore, počiatočné úlohy kontroly civilnej odozvy sú zamerané na rozvinutie vlastného mechanizmu na vytvorenie právneho prostredia. Úlohy transformačnej/odovzdávacej fázy sú zamerané na obnovu právneho systému a procesov na uzmiernenie. Podpora úloh na zabezpečenie udržateľnosti slúži na vytvorenie legálneho, funkčného právneho systému založeného na medzinárodných normách. Tieto podmienky definujú úspech v tomto sektore, ale taktiež sa odrážajú v konečnom stave nevyhnutnom pre zabezpečenie základov pre trvalú stabilitu a mier. Keď podmienky vyžadujú implementáciu vojenského riadenia štátu, vytvorenie domáceho justičného systému je nevyhnutná podmienka. to vyžaduje široké spektrum špecialistov, vrátane sudcov, prokurátorov, súdnych úradníkov, nápravno-výchovný personál, vojenskú políciu a vyšetrovateľov. Tento personál spolu

s inštitúciami, ktoré reprezentujú poskytujú dostatok času hostiteľskej krajine na obnovu svojich kapacít. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Rozmiestniť domáci justičný personál na podporu pôvodného justičného systému.
2. Uzákoniť domáce právne predpisy a procedúry schválené medzinárodným právom.
3. Zhodnotiť pôvodné domáce kapacity na boj proti organizovanému zločinu.

b) Prechodová / transformačná fáza:

1. Ponechať súdnictvo v centrálnych alebo dôležitých súdnych obvodoch.
2. Podporiť výkon práva a policajnú reformu.
3. Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(6) Vojenská podpora reformy bezpečnostného sektora. Súčasťou programu podpory reformy bezpečnostného sektora je podpora vojenských jednotiek zabezpečujúcich výkon práva a dozor. Ostatné agentúry a organizácie poskytujú tieto schopnosti pokiaľ to dovoľuje bezpečnostná situácia. Avšak, v krehkom štáte tieto inštitúcie zvyknú podľahnúť korupcii alebo všetky naraz zlyhať. Za týchto okolností, zvlášť po konflikte, sú vojenské sily jedinou organizáciou so schopnosťou vyplniť tieto medzery. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Podporiť implementáciu právneho systému, zvlášť úloh dozoru proti kriminálnym aktivitám a kontroly hraníc.
2. Identifikovať, zabezpečiť a zachovať dôkazy vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti, korupcie a nadnárodných zločinov (terorizmus, organizovaný zločin, obchod s ľuďmi a drogy).
3. Identifikovať a zadržať páchatel'ov týchto zločinov.
4. Náhrady pre vojnových zajatcov, internovaných osôb a zatknutých sú detailne popísané v AJP-2.5(A).
5. Preveriť a zmeniť pôvodné policajné sily.
6. Vycvičiť pôvodné policajné sily.
7. Rozmiestniť policajných inštruktorov a radcov.
8. Inventarizovať a zhodnotiť policajné zariadenia a systémy.
9. Založenie policajných akadémií.
10. Modernizovať alebo rekonštruovať potrebné zariadenia.

b) Prechodová / transformačná fáza:

Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(7) Podpora reformy justície. Ďalšia oblasť, ktorá je súčasťou programu reformy bezpečnostného sektora je reforma justície. Podpora poskytovaná justičným

inštitúciám je súbežná s úsilím policajných a bezpečnostných síl na zvýšenie kapacity štátu v bezpečnostnom sektore. V prívetivejšom bezpečnostnom prostredí ďalšie agentúry a organizácie podporujú rozvoj justičného odvetvia vlády. V krehkom štáte však tieto funkcie zvyčajne plnia vojenské sily. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Identifikovať pôvodných právnych špecialistov.
2. Identifikovať terajších a budúcich možných lídrov a začleniť ich do procesu reformy.
3. Vytvoriť kritéria vetovania.
4. Vzdelávať justičný personál na základe provizórneho právneho poriadku.
5. Inventarizovať a zhodnotiť súdy, právne školy a knižnice

b) Prechodová / transformačná fáza:

1. Modernizovať alebo zrekonštruovať potrebné zariadenia.
2. Preverenie pôvodných právnych špecialistov.
3. Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(8) Podpora procesov riešenia vlastníckych sporov. Jedna z najdôležitejších služieb poskytovaných právnym odvetvím je riešenie vlastníckych sporov. V krehkom štáte sú dlhotrvajúce spory o vlastnícke práva a správu majetku celkom bežné. Úrady musia implementovať mechanizmus riešenia týchto sporov. To pomôže predísť vystupňovaniu násilia, ktoré sa môže objaviť pri absencii právneho poriadku, keďže ľudia riešia spory po svojom. Úloha armády v tejto oblasti je časťou dočasného vojenského riadenia štátu, kde tieto mechanizmy sú ustanovené kvôli absencii funkčnej vlády hostiteľskej krajiny. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

a) Fáza úvodnej reakcie:

1. Implementácia mechanizmov na prevenciu neoprávneného zaberania pôdy alebo majetku.
2. Publikovanie uznesení súdnych sporov.
3. Koordinácia riešenia súdnych sporov s cieľom zabrániť násiliu a odplate.

b) Prechodová / transformačná fáza:

Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(9) Podpora reformy právneho systému. Reforma právneho systému, ako aj iné reformné procesy ja súčasťou programu reformy bezpečnostného sektora. V rámci právneho systému je cieľom reformných aktivít reorganizovať základné štruktúry, aktualizovať právne stanovy, povzbudiť obyvateľov k spolupráci a nakoniec dosiahnuť celkovú inštitučnú reformu. Tieto aktivity sú nástrojom na vy-

tvorenie právneho systému, ktorý miestne obyvateľstvo považujú za legitímny. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

- a) Fáza úvodnej reakcie:
 - 1. Vyvinúť stratégiu na prebudovanie justičného systému.
 - 2. Posúdiť súčasné zákony a vyriešiť otázky ich aplikácie.
 - 3. Odstrániť predpisy nekompatibilné s medzinárodným právom a ľudskými právami.
 - 4. Pretlmočiť dočasné a dôležité zákony do miestneho jazyka.
 - 5. Zhodnotiť súdne administratívne schopnosti a zdroje.
- b) Prechodová / transformačná fáza:
Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(10) Podpora iniciatív pre ľudské práva. Sily, ktoré zasahujú ihneď po konflikte alebo katastrofe často čelia podmienkam ľudského utrpenia, ktoré prevyšujú ich schopnosti na vyriešenie. Takéto situácie vyžadujú oddanú podporu vládnych a nevládných organizácií s kapacitami na poskytnutie dlhodobých riešení komplexných humanitárnych problémov. Vojenský príspevok k týmto úsiliam všeobecne zahŕňa predchádzanie ďalšiemu zneužívaniu obyvateľstva, poskytovanie núdzovej stravy, prístreškov a zdravotníckej pomoci; a vytvorenie podmienok ktoré zabezpečia úspech agentúr poskytujúcich dlhodobé zlepšovanie podmienok pre toto obyvateľstvo. Zoznam dôležitých úloh by mal zahŕňať nasledujúce:

- a) Fáza úvodnej reakcie:
Monitorovanie zraniteľných skupín a zabránenie porušovaniu ľudských práv.
- b) Prechodová / transformačná fáza:
Odovzdanie hostiteľskej krajine.

(11) Podpora reformy nápravných zariadení. Rovnako ako ostatné reformné procesy, reforma nápravných zariadení je integrálnou súčasťou reformy bezpečnostného sektora. Úlohy reforiem nápravných zariadení sú zamerané na budovanie spôsobilostí v trestnom systéme hostiteľskej krajiny, obnovu inštitucionálnej (ústavnej) infraštruktúry a vykonávanie dohľadu nad väzňami. Úlohy môžu taktiež obsahovať ucelené preskúvanie väzňov a napomáhanie pri reintegrácii politických väzňov a ďalších nespravodlivo zadržovaných alebo držaných bez riadneho procesu. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

- a) Iniciačná fáza:
 - 1. Overenie osôb pracujúcich v nápravných zariadeniach.
 - 2. Definovanie statusu väzňov (politickí väzni a vojnoví zločinci).
 - 3. Modernizácia zariadení väznic.
 - 4. Udržiavanie núdzových detenčných (zadržiavacích) zariadení.
 - 5. Koordinácia jurisdikcie a postúpenie jurisdikcie.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Prestavba (obnova) nápravných inštitúcií.
2. Výcvik osôb v nápravných zariadeniach na medzinárodne akceptované štandardy.
3. Prevod zodpovedností na HN.

(12) Podpora súdov a tribunálov voči vojnovým zločinom. Zatiaľ čo vojenské vedenie operuje vo vojenských komisiách a mestských súdoch, medzinárodné spoločenstvo dozerá na vykonávanie súdov a tribunálov voči vojnovým zločinom a zločinom proti ľudskosti. Ako časť širších procesov, ktoré reprezentujú reformu právneho systému, vojenské jednotky identifikujú, ochraňujú a uchovávajú dôkazy pre súdy a tribunály voči vojnovým zločinom a zločinom voči ľudskosti. Vojenské jednotky však taktiež poskytujú podporu aj v iných formách zahrňujúcich asistenciu pri zriaďovaní súdov a tribunálov, podporu vyšetrovania a zatýkanie vojnových zločincov a spoluprácu s ďalšími agentúrami a organizáciami. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Nadobudnutie zabezpečených (bezpečných) zariadení.
2. Zriadenie systému hlásení o zverstvách a ukrutnostiach.
3. Zdokumentovanie a ochrana dôkazov o ukrutnostiach a zverstvách.
4. Zverejnenie hlásení o dosiahnutom pokroku (časť Info Ops Plan).
5. Zverejnenie obžaloby a oficiálneho vyhlásenia (časť Info Ops Plan).

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Asistovanie pri vyšetrovaní, zatýkaní a odovzdanie medzinárodným súdom.
2. Ubezpečenie, že je zabezpečená ochrana svedkov.
3. Komunikácia s médiami o dosiahnutom pokroku.
4. Prevod zodpovedností na HN.

(13) Podpora programu pre ľudí, ktorí potrebujú pomoc a programov na obnovu spoločnosti. Program pre ľudí, ktorí potrebujú pomoc a programy na obnovu spoločnosti sú ústredné (hlavné) programy v zmierovacom procese. Poskytujú obyvateľstvu mienku, že môžu vybudovať súdržnú spoločnosť. Aj keď tieto programy vo všeobecnosti nezahŕňajú vojenskú účasť, niektoré aktivity si vyžadujú podporu jednotiek na dosiahnutie úspechu. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Zriadenie rozsiahlych verejných informačných programov na propagovanie zmierovacieho úsilia.
2. Zlepšovanie prístupu verejnosti k informáciám.
3. Identifikácia zaužívaných súdnych praktík, náboženských inštitúcií a vodcov na miestnej (lokálnej) a národnej úrovni.

4. Odhadnúť potreby zraniteľnej (bezbrannej) populácie.

b) Transformačná / prechodová fáza:

Prevod zodpovedností na HN.

(14) Podpora prechodných vlád (správ). Keď vláda hostiteľskej krajiny padla alebo bola zvrhnutá, je potrebné sústrediť hlavné úsilie iniciačnej fázy na vykonanie okamžitých krokov na vyplnenie tohto prázdna vo vládnutí. V akejkoľvek situácii, je zodpovednosť a dôveryhodnosť miestnych predstaviteľov spochybnená; pozornosťou a obozretnosťou je potrebné vyhnúť sa splnomocneniu tých predstaviteľov, ktorých záujmy a lojalita sú nezlučiteľné so záujmami jednotiek. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Overovanie domácich predstaviteľov.

2. Reorganizácia vedenia na viacerých stupňoch vlády (správy).

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Podpora civilných organizácií za protihodnotu, finančnými alebo dopravnými službami.

2. Prevod zodpovedností na HN.

(15) Vybudovanie a podpora rozvoja miestnych samospráv. Vybudovanie samospráv na miestnej (lokálnej) úrovni je potrebné pre rozvoj vládnych inštitúcií a procesov v celom štáte. Vládnutie miestnych samospráv je skoro úplne závislé na schopnosti poskytovať základné služby ľuďom. Takisto obnova základných služieb je základom úsilia humanitárnej pomoci. Na nastolenie konečného stavu si väčšina stabilizačných úloh vyžaduje snahu integrovanú vo všetkých sektoroch. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Obnova základných miestnych (lokálnych) verejných služieb.

2. Podpora zriadenia politických inštitúcií, predovšetkým na miestnej, lokálnej úrovni, ako napríklad úrad starostu a podporný štáb.

3. Vykonávanie zásobovania na udržanie základných miestnych služieb.

4. Identifikovať, ochraňovať, renovovať a udržiavať základné zariadenia pre nevyhnutné lokálne služby.

5. Zriadenie mechanizmu pre spoluprácu na lokálnej úrovni.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Umožniť politické rokovania na lokálnej úrovni.

2. Prevod zodpovedností na HN.

(16) Podpora protikorupčných iniciatív. Poskytovanie právnej pomoci a asistencie prechodnej vláde zmierňuje efekt korupcie z krátkodobého hľadiska. Z dlhodobého hľadiska je potrebný trvalý úspech. Korupcia a podvody môžu brániť v úsilí zriadiť vládu, obnoviť právo alebo začať obnovu ekonomiky. Zatiaľ čo nejaké stupne korupcie sú bežné v mnohých národnostiach, ich existencia môže zničiť úsilie reforiem

a dostať celú misiu do rizika. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

Vytvorenie mechanizmu na znižovanie korupcie vo vládnych inštitúciách.

b) Transformačná / prechodová fáza:

Prevod zodpovedností na HN.

(17) Podpora volieb. Schopnosť štátu usporiadať regulárne a bezpečné voľby je významným míľnikom k zriadeniu legítimnej vlády. Zatiaľ čo civilné agentúry a organizácie udržiavajú striktné návody na proces volieb, vojenské jednotky poskytujú podporu, ktorá umožňuje širšiu spoluprácu s obyvateľstvom. Zoznam základných úloh môže obsahovať nasledujúce:

a) Iniciačná fáza:

1. Podpora vytvorenia osobného identifikačného systému.
2. Stanovenie požiadaviek na identifikáciu pre registráciu voličov.
3. Vytvorenie alebo preverenie zoznamu voličov.

b) Transformačná / prechodová fáza:

1. Príprava bezpečnostného plánu na voľby.
2. Spolupráca s miestnymi predstaviteľmi.
3. Zaisťovanie bezpečných a regulárnych volieb.
4. Prevod zodpovedností na HN.

c) Všeobecné

1. Stabilizačné sily zohrajú pravdepodobne hlavnú rolu pri propagácii volieb, objasňovaním potrebnosti ísť voliť, ako voliť, kde a kedy voliť. To môže byť realizované formou propagačných letákov, vysielania miestneho rozhlasu a TV, alebo kombináciou všetkých foriem. Kľúčovým prvkom v postupe činnosti stabilizačných jednotiek je byť aktívny a nestranný.
2. Cieľovým stavom pri plnení úlohy podpory volieb je podpora bezpečného a stabilného prostredia. Toho je v prvom rade dosahované hliadkovaním a odstrašovaním pred akoukoľvek formou agresie (vždy treba najskôr reálne vyhodnotiť možné ohrozenia). Ak existuje možnosť, že voliči budú zastrašovaní, je nevyhnutné chrániť cesty a prístupy do volebných miestností a volebné miestnosti súčasne. Do manažmentu volieb treba zapojiť miestnych pracovníkov.
3. Je pravdepodobné, že centrálna koordinačná agentúra bude na zabezpečenie volieb požadovať spojovacie prostriedky (vrátane operátorov). Požiadavky môžu vznikať aj na logistickú podporu ako je preprava osôb zapojených do volieb, hlasovacích lístkov, vody a pod.
4. Dôsledky výsledkov volieb môže byť ťažké hodnotiť a následne ich implementovať, zvlášť ak sú tieto výsledky kontroverzné. Vojenské

jednotky by mali byť pripravené na verejné nepokoje v období sčítania hlasov ale hlavne v období vyhlásenia výsledkov volieb. Môžu to byť protivládne nepokoje alebo vnútrostranícke aktivity, ktoré sa môžu zvrhnúť až do rabovania, chaosu a anarchie. Plánovanie nepredvídateľných situácií je potrebné na podporu a ochranu izolovaných skupín jednotiek počas akýchkoľvek nepokojov tohto druhu.

5. Je potrebné vyhnúť sa pokušeniu vykonať predčasné voľby v snahe dosiahnuť koniec a opustiť stratégiu, aby sa zabránilo legitimizácii narušiteľov a narušeniu dlhotrvajúceho demokratického procesu. Možno je nevyhnutné najprv vykonať voľby na miestnej úrovni, poskytnúť príležitosť pre miestnych predstaviteľov ukázať sa a získať skúsenosti, a pre politické strany vybudovať základňu. Dlhší čas prípravy tiež umožňuje používanie ďalších aspektov civilného občianstva, ako napríklad slobodu tlače.

VIII. KAPITOLA

PLÁNOVANIE A VYKONÁVANIE TAKTICKÝCH ÚLOH V STABILIZAČNÝCH AKTIVITÁCH, OPATRENIA NA OCHRANU SÍL

8.01 Úvod

(1) Táto kapitola popisuje všetky tie aspekty, ktoré by mali byť dobre ovládané a precvičované počas každej operácie, ale taktiež to môže vyžadovať rozdielny alebo pozmenený prístup pre plánovanie a vykonávanie taktických úloh v stabilizačných aktivitách.

(2) Táto publikácia nepopisuje podrobne žiadnu úlohu súvisiacu s bojom proti improvizovaným výbušným zariadeniam (C-IED) alebo s odstraňovaním výbušných prostriedkov (EOD), nakoľko tieto úlohy nie sú špecificky spojené ani z jedným zo štyroch kategórií stabilizačných aktivít. V týchto oblastiach (C-IED, EOD) by mali jednotky vykonávajúce stabilizačné aktivity využívať národné doktríny a publikácie. Niektoré z hlavných zásad sú uvedené v prílohe F.

8.02 Všeobecné plánovacie kritéria

(1) Plánovanie stabilizačných aktivít, stanovenie hlavného úsilia a nasadenia záloh.

a) Všeobecne

Na niektoré zo všeobecne známych princípov velenia a riadenia je potrebné položiť zvláštny dôraz pri ich aplikácii v stabilizačných aktivitách. Nasledujúce aspekty majú špeciálne charakteristiky a preto by mali byť aplikované v stabilizačných aktivitách:

1. plánovanie,
2. sústredenie úsilia,
3. záloh.

b) Plánovanie stabilizačných aktivít

1. Komplexnosť prostredia, v ktorom sú vojenské jednotky nasadené za účelom stabilizácie je v základoch odlišné od prostredia ostatných typov operácií. Veliteľ a jeho štáb musí brať v úvahu nasadenie jednotiek rozdielnych národností, operácie národných a medzinárodných mimovládnych organizácií, takisto služieb a medzinárodných organizácií. Ďalším dôležitým kritériom v plánovaní je integrácia rozdielnych kultúrnych prostredí, záujmov a cieľov rôznych konateľov (osôb, organizácií). Proces vojenského plánovania v tomto kontexte musí byť teda uvedený do súladu s rôznymi plánovacími procesmi civilných konateľov. Predovšetkým, stabilizačné aktivity nie sú zamerané proti vojenskému oponentovi, ale na pomoc populácii hostiteľskej krajiny alebo krajiny nasadenia.

2. Stabilizačné aktivity potrebujú aktívny prístup (riešenie vopred) a zameranie sa na dlhodobé plánovanie. Na dosiahnutie prispievajúceho efektu a požadovaného konečného stavu je taktiež potrebná synchronizácia širšieho rozsahu vojenských i nevojenských/civilných prostriedkov a opatrení. Jednotvárne, dlhodobé riziká stabilizačných aktivít môžu mať negatívny vplyv na ich samotné vykonanie. Plánovanie musí zväžiť tieto riziká.
 3. Princíp zdržanlivosti pri použití sily vyžaduje použitie/využitie hlavne nenásilných prostriedkov a opatrení. Takéto prostriedky a opatrenia spravidla nemajú okamžitý účinok a ich dopad je ťažké predvídať alebo kontrolovať. Plánovanie stabilizačných aktivít by malo byť orientované na okamžitý úspech, zreteľné a postupné zlepšovanie situácie pre populáciu. Napredovanie získava srdcia a mysle ľudí najmä v kritických situáciách a v nepriateľsky naladenom prostredí. Plánovanie stabilizačných aktivít musí zvažovať aj to, že akékoľvek nevhodné správanie z niektorých alebo všetkých koalíčných členov môže ohroziť výsledky.
 4. Cieľ stabilizačných aktivít je predurčený najmä typom konfliktu a stanoveným/určeným mandátom. Toto ustanovuje či je operácia zameraná hlavne na:
 - 4.1 rýchle ukončenie násilného konfliktu,
 - 4.2 aktívnu podporu dlhodobého ustanovenia štátnych štruktúr,
 - 4.3 na plnenie podporných úloh v procese mierovej stability, ktorá je vykonávaná predovšetkým civilnými organizáciami.
 5. Hneď na začiatku plánovania sa musí brať do úvahy odovzdávanie zodpovednosti výkonným orgánom a civilným autoritám hostiteľskej krajiny alebo krajine nasadenia. Odovzdávanie zodpovednosti môže byť stanovené mandátom. Prechodové fázy môžu vytvárať kritické momenty, počas ktorých môžu byť stabilizačné sily zraniteľné.
- c) Stanovenie hlavného úsilia. Hlavné úsilie musí byť stanovené v súlade s plánovacími parametrami. Hlavné úsilie je stanovené buď:
1. konkrétnymi jednotkami/silami,
 2. na konkrétny priestor,
 3. na dôležité miesta,
 4. proti konkrétnej forme správania sa,
 5. na splnenie konkrétnych úloh a oblastí.
- d) Koaličné sily môžu zamerať svoje úsilie na oponenta, ktorý ohrozuje bezpečnostné prostredie. Koaličné sily môžu zamerať svoje úsilie na špecifické stabilizačné úlohy v rámci stabilizačných aktivít, ktoré sú považované za životne dôležité pre úspešný výsledok. Napríklad pre hydro-elektrárň (ktorá je životne dôležitá pre infraštruktúru hostiteľ-

skej krajiny) sa môžu požadovať špeciálne ochranné a kontrolné opatrenia.

- e) Zlúčením účinkov rôznych jednotiek/síl, vládnych, mimovládnych a medzinárodných organizácií a ostatných nevojenských konateľov (účastníkov), rôznych prostriedkov a opatrení sa dosahuje spoločný účinok pre stanovenie hlavného úsilia. V tomto kontexte sa nesmie zabudnúť na ciele a možné účinky ostatných agentúr. Vojenská lídri sa teda nikdy nerozhodujú samostatne a izolovane.
- f) Vojenská lídri môžu dosiahnuť ďalší/doplňkový účinok na vykonávanie činnosti svojou osobnou angažovanosťou alebo charakterom vlastnej osobnosti. Vyjadrenie plnej podpory vyžaduje veľa odvahy a ochoty riskovať. Napriek veľkej symbolickej hodnote takýchto krokov, môže toto neočakávane priniesť viac úspechu ako použitie iných vojenských prostriedkov.

g) Nasadenie zálohy/rezervy

1. Tam, kde je to možné sa vytvárajú samostatné zálohy. Tam, kde to poslanie alebo dostupné sily neumožňujú je užitočné vytvoriť zopár malých záloh. Toto môže byť potrebné aj z hľadiska terénu, veľkosti operačného prostredia, stupňa mobility a národných výhrad/vymedzení.
2. Operačná bezpečnosť (OPSEC) musí byť aplikovaná pre nasadenie záloh.
3. Principiálne veliteľ zasadzuje zálohy takým spôsobom, aby sa odbramenili jednotky zodpovedné za príslušný priestor a tie sa mohli sústrediť na svoje základné úlohy. Pre tieto účely:
 - 3.1 Zálohy môžu posilniť jednotky, ktoré už vykonávajú operácie v priestore operácie/zodpovednosti.
 - 3.2 Zálohy môžu byť pridelené do určených priestorov na znižovanie veľkosti priestoru pre jednotky/sily operujúce na hlavnom úsilí.
4. Pre zabezpečenie voľnosti konania stabilizačných síl musia byť zálohy schopné nasadenia naprieč celým priestorom operácie/zodpovednosti a pre všetky možné poslaania. Toto môže byť obmedzené národnými výhradami/vymedzeniami pre ich nasadenie ako záloh. Takéto výhrady musia byť identifikované a zvážené v počiatočných štádiách plánovania.
5. Ak sa zálohy nasadia, nové zálohy musia byť vytvorené čo najskôr. Časť jednotiek bojovej podpory, jednotky podpory velenia alebo jednotky bojového zabezpečenia/logistickej podpory môžu byť nasadené dočasne napr. na kontrolu priestoru. Takýmto spôsobom nové jednotky/sily môžu byť dostupné pre vytvorenie záloh.

6. Ak je nedostatok síl sú dodatočné bežné úlohy (routine missions) dávané zálohám. Samozrejme, použitie ako zálohy bude mať vždy prioritu. Ak je to vhodné na udržanie autority môže sa od podriadených veliteľov vyžadovať vyčleňovanie/udržiavanie záloh vrátane niekoľkých obmedzení.

(2) Na dosiahnutie doplnkového účinku sa stabilizačné aktivity plánujú a vykonávajú v súlade s ofenzívnymi a defenzívnymi aktivitami. Stabilizačné aktivity sú súbežne integrované do tých istých plánovacích a výberových postupov ako útok a obrana. Kde sa položí dôraz pri plánovaní a vykonávaní stabilizačných aktivít bude závisieť od druhu predpokladaného ťaženia. Musí sa pamätať na to, že aj hlavná bojová činnosť bude neskôr vyžadovať stabilizačné aktivity a že táto požiadavka bude časom rásť.

(3) Postupnosť operácií, ktoré pozostávajú prevažne z ofenzívnych a defenzívnych aktivít bude doplnená stabilizačnými aktivitami a ich doplnkovými úlohami. Táto postupnosť operácie (jej jednotlivé časti) bude rozdelená medzi vojenské a civilné zložky tak, že keď nastane vhodný čas bude táto zodpovednosť plne prevzatá. Preto je životne dôležité, aby tieto ostatné prvky agentúrneho systému boli zahrnuté do plánovania od začiatku a čo možno v najväčšom počte.

(4) Plánovanie bude vyžadovať dôkladnú analýzu na presné vymedzenie podstaty problému a na určenie nápravných opatrení. Mali by byť zvážené potreby populácie v jednotlivých oblastiach a práve ostatné agentúry budú veľkým prínosom pri zisťovaní týchto potrieb. Ovplyvňovanie trvalých zmien a zlepšovanie stability je skutočnou výzvou. Tieto okolnosti len ďalej zdôrazňujú potrebu zosúladenej reakcie, ktorá je koordinovaná medzi politickými, ekonomickými, vojenskými, bezpečnostnými subjektami a podpornými agentúrami, ktorých môže byť nadbytok. Na zlepšenie bezpečnosti a kontroly nad regiónom je koordinácia aktivít pravdepodobne rovnaká bez rozdielu či sa tam nachádzajú alebo nenachádzajú rušivé vplyvy. Takéto aktivity sú vykonávané v kontexte, v ktorom prevládajú nasledovné faktory a tie by mali byť posúdené v plánovacom procese:

- a) Charakteristika prostredia (mestský, vidiecky, infraštruktúra).
- b) Hrozba (nedostatok práva a poriadku, rôzne nepriateľské ciele, spôsobilosti a stupeň podpory populáciou).
- c) Politická situácia (stabilná, nestabilná, prechodná, demokratická).
- d) (Náboženská, politická, atď.) prípadný vplyv čelných predstaviteľov na civilnú populáciu.
- e) Historické a sociálne väzby (vrátane predchádzajúcich spojeníctiev, náboženskej, demografickej a ekonomickej závislosti).
- f) Kultúrne pravidlá/normy správania sa. Napr. vzdelávanie alebo zamestnávanie žien je v niektorých spoločenstvách viac destabilizujúce ako stabilizujúce.

- g) Ekonomická a sociálna situácia (plná zamestnanosť, prijateľný životný štandard alebo chudoba, ktorá je priaznivá pre verbovanie aktivistov).
- h) Bezpečnostné prostredie (činné, účinná a rešpektovaná civilná polícia, funkčné súdnictvo a trestný systém).

(5) Posúdením týchto faktorov sa identifikujú miesta, kde je potrebná vonkajšia pomoc na podporu obnovy stability pre dosiahnutie strategického konečného stavu. Takáto analýza bude usmerňovať operáciu na všetkých úrovniach vo vzťahu ku kultúrnym stránkam, informačným stratégiám a spravodajským činnostiam.

(6) V procese určovania výberu cieľov sa musí vážna pozornosť venovať vyvarovaniu sa nežiaducich dopadov, ktoré podkopávajú legitimitu ťaženia a jej ciele. Zvláštna pozornosť sa musí venovať najmä na stupeň zasiahnutia infraštruktúry a musí byť vykonaná dôsledná revízia so zameraním na:

- a) Vyhybanie sa poškodzovania/ničenia infraštruktúry, ktorá bude následne potrebná na obnovu krajiny.
- b) Minimalizáciu ničenia infraštruktúry, ktorá však musí byť v určitej fáze ničená za účelom dosiahnutia konečných cieľov v ofenzívnych alebo defenzívnych aktivitách (tak, aby sprevádzkovanie nebolo časovo náročné).
- c) Ochranu infraštruktúry, ktorá je potrebná na obnovu krajiny a je zraniteľná inými hrozbami.

(7) Úroveň stability/nestability sa bude vzťahovať na hrozbu, či už konvenčnú alebo nekonvenčnú a s pravdepodobnými výtržnosťami, kriminalitou, teroristickými aktivitami a existenciou vzbúrencov alebo ich rozvojom. Posúdenie štátu, jej existujúcej politickej situácie a jej pôvodného bezpečnostného aparátu určí potrebu použitia vojenských jednotiek/síl. Toto bude diktovať zloženie síl vojenského komponentu, počiatočné nástroje a charakteristiku vojsk ako podporných alebo podporovaných.

(8) Už počas plánovania sa musia posudzovať tie úlohy, ktoré sú vykonávané v medzi agentúrnej štruktúry a spôsob ich odovzdávania v prípade, že to situácia umožňuje. Toto umožňuje správne prerozdelenie zodpovedností a financovania na pomoc pre budúce plány prechodov zodpovedností. Napr. poskytovanie počiatočnej zdravotnej starostlivosti bez garancie prevzatia tejto zodpovednosti ďalšou organizáciou, môže viesť k závislosti na vojsku a bude mať nepriaznivý dopad na stiahnutie jednotiek/síl. Pre posúdenie/zváženie zodpovedností a plánov na odovzdávanie/preberanie zodpovedností na všetkých úrovniach velenia je potrebná úzka spolupráca medzi agentúrami.

(9) Tak, ako u všetkých operácií situácia musí byť neustále monitorovaná a vyhodnocovaná. Sledovaním účinnosti použitých opatrení sa vykonáva hodnotenie miest a stupňa pokroku. Bezpečnosť a kontrola môže byť ľahko ohrozená nepriateľ-

skými silami, všeobecným postojom a reakciami populácie na udalosti alebo príliš agresívnym prístupom vojenských síl. Zmeny situácie budú vyžadovať prehodnocovanie a eventuálne závažné zmeny postojov, množstva jednotiek, typov operácií alebo taktík.

(10) Plánovači musia pamätať na to, že dané ale nesplnené sľuby civilnej populácii a jej vláde (najmä v oblasti pomoci a rozvoja infraštruktúry) vedú k odporu alebo až nevraživosti k celému ťaženiu. Na zabezpečenie trvalej bezpečnosti je životne dôležité včasné a nepretržité nasadzovanie zdrojov pre stabilizačné aktivity.

(11) Ideálne je, ak požiadavky na podporu infraštruktúry a vládnej moci sú známe vopred, už v procese plánovania ťaženia. Pri vykonávaní takýchto aktivít musia ozbrojené sily zabezpečiť:

- a) že aktivity sú naplánované a vykonávané v rámci dostupných zdrojov, sú patrične rozdelené na priority a sú identifikované dodatočné požiadavky,
- b) že plány sú v súlade s medzi agentúrnou štruktúrou/systémom, s tými agentúrami, ktoré budú preberať záverečnú zodpovednosť,
- c) že nepodporujú/nepovzbudzujú k závislosti. Aktivity musia byť vykonávané tak, aby umožňovali vlastnej populácii prevzatie kontroly nad nimi,
- d) že nie sú dané sľuby, ktoré nemôžeme splniť alebo ktorých naplnenie je závažným spôsobom oneskorené. Toto podkopáva ťaženie, podporu populácie a spôsobuje veľkú nevôľu dokonca až aktívny odpor voči ťaženiu.

(12) Aktivity na podporu infraštruktúry a vládnej moci môžu byť lepšie realizované, ak sú ciele a požadované konečné stavy prerozdelené/zdieľané všetkými agentúrami. Je ideálne, ak všetky agentúry, vojenské aj nevojenské pracujú v prospech jediného veliteľa. V počiatočných etapách môže byť tento veliteľ vojenská autorita, ale príchodom civilných autorít a preberaním zodpovednosti sa toto celkové velenie môže odovzdať civilným agentúram, najvhodnejšie miestnym.

8.03 Velenie a riadenie

(1) Riadenie a velenie jednotkám počas vykonávania stabilizačných aktivít bude trochu odlišné ako počas ostatných/iných aktivít. Pridelovanie úloh bude vychádzať z rovnakého plánovacieho a rozhodovacieho procesu, avšak úlohy budú zrejme rozdielne.

(2) Napriek nezištnosti pri vykonávaní stabilizačných aktivít je cieľom ovplyvniť psychologickú sféru, jednotlivcov a skupiny, aby mysleli a činili určitým spôsobom konkrétne tak, aby podporovali ťaženie aliancie a odmietali podporu nepriateľovi.

(3) Počas vykonávania stabilizačných aktivít musí veliteľ zabezpečiť, že sa dostatočná pozornosť venuje prevládajúcej hrozbe a že samotné stabilizačné aktivity budú ohrozované a budú čeliť nekonvenčnej hrozbe. Sústreďovanie civilistov počas určitých stabilizačných aktivít (napr. zdravotného ošetrovania) bude zároveň lákavým cieľom pre nepriateľa. Preto plánovanie stabilizačných aktivít musí v sebe odrážať potrebu miestnej ochrany a spravodajského ohodnotenia.

8.03.1 Spojené velenie a koordinácia

(1) Úspešné, dlhotrvajúce stabilizačné aktivity, ktoré spĺňajú očakávania a eventuálne požiadavky domáceho obyvateľstva budú dosiahnuté len cez prácu nevojenskými agentúrami, ktoré majú skúsenosti, zdroje, financie a hlavný mandát pre takéto aktivity. Zatiaľ čo vojenské jednotky môžu začať stabilizačné aktivity na začiatku kampane, všetko úsilie musí smerovať na rýchlu stimuláciu a zapojenie nevojenských agentúr do plánu kampane.

(2) Zatiaľ čo zodpovednosť za niektoré stabilizačné aktivity ako sú ochrana, kontrola a výcvik domácich vojenských jednotiek zostane v kompetencii vojenských jednotiek, ostatné aktivity ako vývoj domácej infraštruktúry a vládnych aktivít (napr. reforma justície, manažment nemocníc, atď.) bude najlepšie riadený ostatnými, nevojenskými agentúrami. Vojenské zložky môžu pokračovať v podpore a asistovaní, ale zodpovednosť za ich vykonávanie musí byť presunutá tak rýchlo ako je to možné.

(3) Toto je časť komplexného prístupu v ktorom všetky agentúry pracujú v súlade a komplexnom prístupe na dosiahnutie spoločných cieľov a spoločného konečného stavu. Tento komplexný prístup môže byť lepšie dosiahnutý cez spoločnú štruktúru velenia, ktorá je spolu so všetkými zapojenými agentúrami, vojenskými a nevojenskými, pracujúca s jedným veliteľom. V počiatočných fázach, tento veliteľ môže byť aj vojenský veliteľ.

(4) Takáto spoločná veliteľská štruktúra sa bude nejaký čas formovať a vo veľa prípadoch nasadenia sa ani nevytvorí. Avšak táto zásadná filozofia spolupráce v dosiahnutí komplementárnych a posilňujúcich efektov na realizáciu spoločných cieľov môže byť stále praktizovaná. Bremeno môže spočívať na zodpovednosti vojenských veliteľov skrz ich osobné zásahy napomáhať v maximálnej možnej miere v spolupráci medzi jednotlivými agentúrami pre zaistenie toho, že všetky aktivity sú koordinované a komplementárne. Ďalšie úsilie môže byť vytvorené v situácii, kde NGO alebo iné agentúry majú málo skúseností s pochopením vojenských operácií, a dokonca by mohli nedôverovať vojenskému zámyslu.

(5) Veľa vo vývoji týchto vzťahov, aj vykonaných neformálne, budú vykonávané cestou CIMIC. Stredisko spoločných operácií (JOC) pre spoluprácu a koordináciu medzi agentúrami ako PRT môžu byť vytvorené, s cieľom čo najlepšieho

využitia dostupných zdrojov a vojenské jednotky môžu byť nezaťažené bezpečnostnými záujmami nevojenuských agentúr.

(6) Takáto spolupráca musí dokázať zabezpečiť cenné informácie a prieskum pre vojenských plánovačov v zmysle celkovej bezpečnostnej situácie, protivníckove zámysly a vplyvy, riadiace (silové) štruktúry v domácej populácii a názory a nálady lokálnej populácie.

8.03.2 Úrovne efektivity

(1) Úrovne efektivity sú kritériá použité na zistenie, či vykonané aktivity vytvárajú požadovaný efekt. Tieto hovoria veliteľovi, či vykonávané veci sú správne na dosiahnutie žiadaných cieľov a konečného stavu. Ony sú skutočným meradlom zlepšenia v zmysle pohybu kampane na nižšie stupne spektra konfliktu.

(2) Úrovne efektivity musia byť opatrne vybrané a pravidelne vyhodnocované z dôvodu potvrdenia hodnoty času a zdrojov zdôrazňujúcich stabilizačné aktivity. Napríklad, ak vojenské jednotky zabezpečujú bezpečnosť a kontrolujú spojené aktivity s cieľom zabezpečenia návratu civilnej populácie do ich bežného života, veliteľ sa musia uistiť, že hodnotenie je priebežne vykonávané z dôvodu potvrdenia, že tento efekt sa dosiahol cez danú úlohu. Na príklad, ak lokálny obchod bude znova otvorený a ostane tak bez útokov naň, potom cieľ bol dosiahnutý. Ak tento obchod musí zatvárať v noci z dôvodu obavy z útokov, veliteľ musí upraviť jeho plán na vykonávanie viac bezpečnostných aktivít počas noci.

(3) Úrovne efektivity by sa mali vyhnúť subjektivite a budú sa meniť pre každú situáciu a požadovaný efekt. Ekonomické, vzdelávacie a zdravotné indikátory, pozorovanie a rozhovory rozličné príklady úrovne efektivity.

8.04 Ochrana síl (Force protection)

(1) Ochrana síl (Force Protection – FP) je definovaná ako „opatrenia a prostriedky na minimalizáciu zraniteľnosti personálu, materiálu, operácií a aktivít proti hrozbám a nebezpečenstvám s cieľom zabezpečiť slobodu akcií a operačnú efektívnosť a tým spolupracovať na dosiahnutí úspechu misie.“ Tento odsek dáva rámec na komplexnú ochranu personálu, materiálu a schopností.

(2) Pokrýva aspekty ochrany jednotky, s výnimkou keď je jednotka nasadená v boji. Keď jednotka vykonáva bojovú činnosť, ochrana jednotky je zabezpečený aplikáciou taktických postupov a procedúr a jednotlivých zodpovedností. Toto je rozdiel medzi „ochranou“ ako fundamentálnym princípom vojenských operácií a ochranou síl. Takže ochrana síl je nevyhnutná a občas aj rozhodujúca pre stabilizačné aktivity.

(3) Ochrana síl je všeobecne nevyhnutná pre operácie a preto jasná zodpovednosť velenia je uistiť sa, že všetky vojenské jednotky sú schopné primerane sa brániť a chrániť pred prevládajúcimi hrozbami v celom spektre vojenských operácií.

Je to integrovaný proces, zameraný na aplikáciu riadenia a opatrení, ktoré prispievajú ku taktickej sebestačnosti až do najnižšej možnej úrovne. Každý veliteľ na každej úrovni velenia musí aplikovať tieto princípy.

(4) Princípy ochrany síl:

- a) Priority. Ochrana síl vyvažuje konfliktné priority potreby udržať schopnosti jednotky počas maximalizácie voľnosti operačného manévru. Len s nízkou pravdepodobnosťou bude možné realizovať tieto schopnosti na ochranu všetkých elementov jednotiek na rovnakej úrovni. Minimálnou prioritou by mala byť ochrana priateľských základných elementov. Ochrana síl vyžaduje aplikáciu zmesi preventívnych opatrení a aktivít, ktoré musia byť upravené podľa stanovených kritérií, v závislosti na misii a aktuálnej hrozbe. Príklad preventívnych opatrení a aktivít môže zahŕňať ochranu proti protivníkovmu prieskumu, vlastný prieskum, ochrana perimetra, rozptýlenie, maskovanie a utajenie.
- b) Vyhodnotenie hrozieb. Presné a včasné vyhodnotenie hrozieb zo všetkých možných zdrojov musí byť vykonávané ako nevyhnutný základ pre výber kritérií ochrany síl. Ochrana síl dovoľuje veleniu zamerať zdroje na ochranu a obranu na záležitosti a veci, ktoré sú kritické na dosiahnutie úspechu misie. Neustále vyhodnocovanie hrozieb je požadované ako základ pri rozhodovaní veliteľa pri využívaní postavení jednotiek ochranných a obranných opatrení pri čo najvhodnejšom udržaní úsilia. Znalosť aktuálnej situácie je spúšťačom ochrany síl. Efektívna znalosť situácie redukuje možnosť prekvapenia protivníkom a vyžaduje fúziu informácií a prieskumu z rozličných zdrojov. Tieto zdroje zahŕňujú ľudské prieskumné súčasti (pieskum, CI, vojenská polícia), ostatné vojenské jednotky, bezpečnostné agentúry a ostatné civilné organizácie, rozličné druhy prieskumných síl a prostriedkov pre prieskum a zisťovanie a vyhodnocovanie cieľov a jednotky elektronického boja. Všetky tieto informácie musia byť poskytované nadriadeným veliteľom jednotiek na všetkých stupňoch.
- c) „Manažment rizika“ Ochrana síl by mala byť založená na manažovaní stupňa rizika, nie eliminovať riziká. Straty, úmyselné alebo náhodné sú realitou vojenských operácií, a snaha vyhnúť sa im úplne môže mať priamy dopad na dosiahnutie cieľov misie. Pri všetkých aktivitách sa vyžaduje zhodnotenie stupňa rizika na dosiahnutie cieľa. Opatrenia na ochranu síl musia byť zarátané do každého plánovania. Riziko hrozby a slabé stránky musia byť neustále prehodnocované aby sa zaistil výkon adekvátnej ochrany síl počas celej doby nasadenia. Ochrana síl vyžaduje stanovenie priorít a manažment rizík, vrátane komplexného vyhodnotenia hrozieb, vlastných slabých stránok a rizík. Ak keď nie je možné vykonávať ochranu síl pre každý článok misie proti každej mož-

nej hrozbe neustále, tie články misie ktoré sú identifikované ako „kritické pre misiu“ musia byť chránené. Komplexný vyhodnocovací proces ako súčasť ochrany síl, je základom na riadenie manažmentu rizík, rozhodovací proces a stanovovanie priorít.

- d) Interoperabilita. Ochrana síl zahŕňa všetky komponenty jednotiek, vrátane civilného transportu či vnútri alebo mimo priestoru zodpovednosti. Ochrana síl ochraňuje interoperabilitu a zvažuje koncepty, štandardy, doktríny a procedúry spojencov, koaličných partnerov a hostujúci národ, do stupňa jednotky a čaty, ktoré sú zainteresované na misii, z dôvodu zaistenia potrebnej interoperability.
- e) Flexibilita. Pravidlá a opatrenia ochrany síl musia byť flexibilné natoľko, aby boli schopné reagovať na rýchlo sa meniacu hrozbu, s obmedzením stanovenými dostupnými zdrojmi. Ochrana síl zahŕňa bojovú silu, dávajúc veliteľovi flexibilitu redukovat' risk pri vykonávaní aktivít pri nepriaznivých podmienkach. Ochrana síl vyžaduje rozsiahle a flexibilné pravidlá. Aby bola efektívna, vyžaduje základné pravidlo („core policy“), ktoré je dostatočne flexibilné aby povolilo operačným jednotkám vyvíjať štandardy a procedúry podľa konkrétnych potrieb. Zaistenie flexibility, výučby a výcviku sú požadované pre plánovačov, poradcov a špecialistov na všetkých stupňoch. Aj keď všetky formácie, jednotky a zariadenia vykonávajú svoju úlohu v ochrane síl, špeciálne jednotky môžu byť požadované pre úlohy ako sú prieskum, vyhodnocovanie, CI (ochrana proti prieskumu), kontrola, vyšetrovanie, žienijná podpora, hasiči, zdravotný a bezpečnostný servis, obranné spravodajstvo, bezpečnosť informácií a radiačná chemická a biologická ochrana. Tieto jednotky sú normálne podriadené vyšším veliteľom alebo ich služby budú vykonávané v prospech jednotiek alebo čiat.

(5) Vyhodnocovanie rizík a rozhodnutia sú záležitosťou veliteľov na všetkých stupňoch velenia. Na základe rozhodnutia vyššieho veliteľa aké veľké riziko je ochotný akceptovať, sa aplikujú nasledujúce opatrenia a riadiace prvky ochrany síl. V závislosti na vlastných slabých stránkach a vyhodnotení rizík ďalšie lokálne opatrenia môžu byť zavedené v prípade potreby.

- a) Procedurálne. Tieto riadiace prvky a opatrenia obsahujú operačné alebo administratívne procedúry:
 - 1. Operačné procedúry ako sú „SOP“ Stále/štandardné operačné postupy, obmedzenia, hlásenia a pravidlá nasadenia stanovené nadriadeným veliteľom.
 - 2. Administratívne procedúry ako sú písané pravidlá a nariadenia vydané nadriadeným veliteľom.
- b) Personál. Tieto riadiace prvky a procedúry zahŕňajú bezpečnostné procedúry pre personál ako sú:

1. Administratívne procedúry ako sú povolenia, kontroly, heslá a prístupové kódy, v súlade s požadovaným prístupom k dôležitým súčasťam.
 2. Fyzické ochranné prvky ako ochranné balistické vesty a prilby. Fyzické ochranné prvky sú obvykle vyšpecifikované v SOP a môžu obsahovať špeciálne prvky, nevyhnutné pre ochranu špecifickej časti personálu.
 3. Hromadné fyzické ochranné prvky ako sú stupne bojovej pohotovosti, včasná výstraha a hlásenia, efektívny výstražný poplachový systém a zodolnené ochranné úkryty.
 4. Zdravotné a bezpečnostné opatrenia ako sú vakcíny, brífingy o infekčných chorobách a lokálne rady pre dané prostredie.
 5. Výukové a tréningové opatrenia. Tieto sú založené na individuálnej a kolektívnej znalosti a schopnostiach jednotlivcov a jednotiek. Sú implementované formou individuálnej a kolektívnej prípravy.
 6. Opatrenia, ktoré sú stanovené na ochranu špecifického personálu. V závislosti od hrozieb, špeciálne trénovaný osobný strážcovia a tímy môžu vykonávať ochranu špecifického alebo určeného personálu.
- c) Materiál
1. Fyzické bezpečnostné opatrenia na prevenciu neautorizovaných vstupov ako sú bezpečnostné odznaky/visačky/preukazy.
 2. Fyzické ochranné opatrenia ako sú materiál na ochranu proti črepinám a RCHBO úkryty.
 3. Ženijné a technické opatrenia ako sú technologické a ženijné metódy na zníženie rizík, vyberanie kvalitnejších materiálov, identifikovanie náhrad materiálov alebo výstroje a adaptácia nových technológií do existujúceho systému.
- d) Príslušenstvo a infraštruktúra
1. Fyzické bezpečnostné opatrenia ako sú stráže, ploty, senzory, brány a osvetlenie. Fyzická bezpečnostná ochrana proti zničeniu, špionáži a sabotáži.
 2. Štrukturálne bezpečnostné opatrenia ako sú poľné opevnenie, bariéry, zodolnené budovy a dodržiavanie odstupov.
- e) Bezpečnosť informácií
1. Bezpečnosť informácií (INFOSEC) obsahuje ochranu utajenia, integrity, dostupnosti, zamýšľaného použitia a hodnoty informácií vo všetkých formách, vrátane písomností, ústnych aj elektronických informácií. INFOSEC opatrenia zahŕňajú, nie sú limitované:
 - 1.1 Bezpečnosť spojenia.
 - 1.2 Bezpečnosť vyžarovania (Emissions security).
 - 1.3 Elektronická bezpečnosť.

2. Nasledujúce aktivity sú spojené s INFOSEC:

2.1 Ochrana počítačových sietí.

2.2 Informačné vonkajšie pomery.

2.3 Operačná bezpečnosť.

2.4 Opatrenia elektronickej bezpečnosti.

(6) Velitelia na všetkých stupňoch musia priebežne monitorovať ich aktuálne hrozby, možné vlastné slabé stránky, a ich vlastné postupy ochrany síl a zároveň prijať primerané opatrenia na korigovanie akýchkoľvek nezrovnalostí.

(7) Pokiaľ sa plnia plánovacie a vykonávacie úlohy, veliteľ na každom stupni musí priebežne vyvíjať nasledujúce kroky NATO modelu ochrany síl a nastaviť primerané pravidlá a opatrenia:

- a) Identifikovať pridelené a odvodené úlohy cestou „analýzy misie“ (mission analysis).
- b) Identifikovať tie prvky, ktoré sú kritické na úspech misie (vyhodnotenie kritickosti).
- c) Stanoviť pravdepodobné hrozby a riziká pre personál a tie prvky, ktoré sú kritické pre úspech misie (vyhodnotenie hrozieb a rizík).
- d) Identifikovať slabé stránky, ktoré môžu byť využité potencionálnymi hrozbami a následky incidentov na efektivitu jednotiek, a tým na úspech misie (vyhodnotenie slabých stránok).
- e) Stanoviť riziká úspechu misie od vyhodnotenia schopnosti aktuálnej hrozby využiť identifikované vlastné slabé stránky, náhodné a miestne riziká spôsobené ľudským faktorom, topografiu, klímou, počasím, prítomnosťou TIM a endemických chorôb, ktoré môžu rizikovo vplývať na personál a kritické prvky (vyhodnotenie rizík).
- f) Identifikovať a implementovať adekvátne opatrenia a prvky na zníženie rizík na akceptovateľný stupeň na velenie, hodnotenie a monitorovanie ostatných rizík alebo medzier s cieľom manažovať misiu (manažment rizík). Ochota akceptovať riziko bude pravdepodobne ovplyvnená politickými obmedzeniami.
- g) Identifikovať a implementovať odozvu na incident a pravidlá a opatrenia na obnovu, vrátane vývoju a implementácie krízových plánov pre reakcie na incidenty a obnovovacie plány „recovery plan“ (reakcia na incident a následné obnovenie).
- h) Udržiavať, prehodnocovať a dopĺňať opatrenia na ochranu síl počas trvania misie (monitorovanie a posudzovanie).

(8) Ochrana síl je v záujme veliteľov na každej úrovni najdôležitejšia, pretože majú zodpovednosť za svojich vojakov. Taktiež verejná mienka vo väčšine krajín netoleruje vysoké vlastné straty počas operácií. Tento fakt je ešte viac relevantný, pokiaľ existuje asymetrická alebo neregulárna hrozba, ktorá sa snaží spôsobovať

straty s cieľom vplyvu na verejnú mienku. Straty budú podrývať podporu verejnosti pre zásah aliancie. Avšak je tiež nevyhnutné brať v úvahu, že jedným z cieľov stabilizačných operácií je efektívna ochrana lokálnej populácie v priestore zodpovednosti. Snaha o ochranu síl nesmie nikdy viesť k neefektívnosti ochrany lokálnej populácie. Ak aliančné sily nebudú schopné chrániť lokálnu populáciu, budú vnímané ako neefektívne, čo vytvorí neakceptovateľné oddialenie populácie a podporných jednotiek. Občas je vhodné prijať istý stupeň rizika, s cieľom adaptovať opatrenia na kontakt a komunikáciu s lokálnou populáciou, aj v prípade že je to v neprospech vlastnej bezpečnosti. To znamená, že vyhodnotenie sa bude požadovať na zváženie stupňa bezpečnosti pre každú situáciu. Napríklad, v určitých prípadoch, je vhodné z dôvodu vytvorenia komunikácie s lokálnou populáciou obmedziť používanie niektorého vybavenia, výstroja (napr. bez prílb a to pri činnostiach na pešo alebo na nepancierovaných vozidlách, atď.) aby sa zabránilo systematickému odmietaniu zo strany lokálnej populácie.

8.04.1 Opatrenia na operačnú bezpečnosť

(1) Všeobecne. Operačná bezpečnosť (OPSEC) je definovaná ako proces, ktorý zaisťuje vojenskej operácii primeranú bezpečnosť prostredníctvom pasívnych aj aktívnych opatrení, aby sa nepriateľským silám zabránilo získať akúkoľvek znalosť dispozícií, schopností a úmyslov vedenia takých operácií. OPSEC je komplexný proces, ktorý je zameraný na celkovú bezpečnosť celej operácie z hľadiska známych alebo podozrivých spravodajských, pozorovacích a prieskumných (ISTAR) schopností protivníka. OPSEC však neurčuje:

- a) Bezpečnostné postupy. Postupy, ktoré zvyšujú či znižujú bežné stavy bezpečnostnej ostražitosti čeliť špecifickým hrozbám.
- b) Špecifické bezpečnostné opatrenia. Také opatrenia, akými sú prípravy na bezpečné uskladnenie zbraní.

(2) Plánovanie OPSEC. Každá plánovaná operácia by mala byť preskúmaná v celom svojom rozsahu a to aj z pohľadu nepriateľa, vrátane činnosti tylového priestoru, línie spojenia, vzdušnej a námornej podpory a celkových spojovacích sietí. Ak nie je možné utajiť každú vojenskú akciu pri príprave operácie, OPSEC sa sústreďí na tie aktivity, ktoré by mohli naznačovať existenciu nastávajúcej operácie alebo odhaliť jej bezpečnostné zraniteľnosti. OPSEC je zvlášť dôležitý pre také operácie, kde je pre úspech rozhodujúci moment prekvapenia. Nie je možné napríklad utajiť väčší kordón a pátráciu operáciu, ale účinný plán OPSEC môže zamedziť prieniku informácie, z ktorej by sa dal predpovedať časový rozvrh a presný cieľ operácie, teda informácia o zamýšľanom celi operácie môže zostať v danom priestore bez jej ďalšieho šírenia. Rovnako očividná môže byť aj väčšia hliadkovačská činnosť, ale OPSEC môže zamedziť nepriateľovi poznať časový rozvrh, smery pohybov a silu hliadok, čím sa vyhne novej konfrontácii.

(3) Opatrenia na OPSEC. Spadajú pod štyri všeobecné kategórie:

- a) Obranné opatrenia. Účelom obranných opatrení OPSEC je čeliť nepriateľským prostriedkom a schopnostiam ISTAR. Napríklad:
 - 1. personálnou bezpečnosťou,
 - 2. fyzickou bezpečnosťou (zámky, steny, drôty, míny a palebné priestory),
 - 3. dokumentárnou bezpečnosťou,
 - 4. kontrolou vyžarovania (EMCON) elektromagnetickej energie z technických prostriedkov,
 - 5. maskovaním a utajením (vrátane využívania vojenských vozidiel s civilným označením).
- b) Aktívne opatrenia. Zahrňujú narušovanie schopností nepriateľa prostredníctvom:
 - 1. zvyšovania vojenskej aktivity, aby sa nepriateľovi zabránilo pozorovať uzavreté hranice a priestory,
 - 2. priameho pozorovania a narušovania známych lokalít nepriateľa.
- c) Klamanie. Môže byť použité na zavádzanie nepriateľských skupín, aby napríklad uverili, že sa vykonávajú len bežné činnosti.
- d) Zmena plánu. Zmena načasovania presunu, miesta a zloženia jednotiek, aby sa nepriateľ dezorientoval a splietol.

(4) Aplikácia. Vhodnosť konkrétnej úrovne OPSEC bude závislá na druhu plnenej taktickej úlohy. Napríklad požiadavka na OPSEC musí byť v rovnováhe s požiadavkou na transparentnosť operácie, čo je základom dôvery a legitimacy v konkrétnej komunite alebo v dejisku operácií.

8.04.2 Pravidlá vykonávania taktických klamných opatrení

(1) Všeobecne. Princíp transparentnosti je v stabilizačných aktivitách dôležitý a vyžaduje, aby aktivity stabilizačných síl boli jasné a nevytvárali podmienky na možné obvinenie z vyvíjania nezákonnej agendy. Klamné operácie sa však s takýmito princípmi pravdepodobne nezlučujú.

(2) Pravidlá. Existuje sedem hlavných pravidiel, ktoré sa využívajú pri plánovaní úspešných klamných opatrení na všetkých úrovniach bojovej činnosti. Tieto pravidlá nie sú normatívne a do úvahy by sa mal brať fakt, že klamné opatrenia sa neustále overujú za účelom vyhodnotenia ich dôveryhodnosti:

- a) Centralizované riadenie. Veliteľstvo zostavy, v ktorej budú uskutočnené všetky klamné opatrenia, musí tieto klamné úlohy riadiť.
- b) Príprava. Dosiahnutie úspechu predpokladá predošlé detailné znalosti protivníka a jeho postupov, pričom niektoré kalkulácie musia vychádzať z jeho reakcií na každú aktivitu alebo fázu aktivity.
- c) Dôveryhodnosť. Protivník musí uveriť klamnej informácii, čo sa týka jej spôsobilosti a zlučiteľnosti s doktrínou. Klamná informácia by mala upevniť jeho očakávania.

- d) Spolupráca. Klamná informácia musí byť prenášaná protivníkovi z dvoch alebo viacerých nezávislých zdrojov. Zdroje alebo osoby, ktoré by mohli kompromitovať časti klamného plánu, by mali byť neutralizované, to je, že dotyční jedinci by mali byť dočasne zadržívaní.
- e) Pružnosť. Z určitého hľadiska sa pružnosť stáva základom na zistenie reakcie príjemcu klamnej informácie, či už je táto reakcia predpokladaná alebo neočakávaná. Z ďalšieho hľadiska, v prípade klamného neúspechu, alebo len jeho čiastkového úspechu, má pružnosť zabezpečiť ukončenie alebo zmenu plánu bez odhalenia jeho pôvodného účelu.
- f) Načasovanie. Príjemcovi sa musí dať čas nielen na zaznamenanie falošnej informácie, na jej pochopenie a na reakciu, ale tiež aj nevyhnutný čas na jej analýzu, takže takéto klamanie a jeho zmysel sa stáva po všetkých stránkach zrejmé.
- g) Bezpečnosť. Klamné plány musia byť udržiavané v tajnosti a rozširované len minimálne na striktnom základe „poznaj len to, čo potrebuješ“.

(3) Klamné postupy pri hliadkovaní. V taktických úlohách existuje množstvo čiastkových spôsobov, v rámci ktorých môže zmena techník a postupov pomáhať klamať protivníka o vlastnej činnosti a jej cieľoch. Súbežne tieto spôsoby dopĺňajú a podporujú vyššie uvedené dôležitejšie pravidlá a sú podstatou odhadovania ďalšej vojenskej činnosti. Pravdepodobne najsamostatnejšou činnosťou pri akejkolvek aktivite v stabilizačných aktivitách je hliadkovanie. Príklady jednoduchého klamania pri hliadkovej činnosti:

- a) Na bežné hliadkovanie priberte dodatočný počet osôb, to je psovodov, alebo ženy určené na osobné prehliadky žien a detí. Vznikne tak dojem možného uskutočnenia pátracej akcie, alebo prehliadok osôb.
- b) Na pohyb hliadky strednej veľkosti využívajte vrtuľník a to v denných i v nočných podmienkach. To spôsobí rovnaké posilnenie, ako keby tá istá hliadka na zemi pokrývala dva široko oddelené priestory.
- c) Na dlhodobejšiu hliadku sa rozmiestnite len s bežným hliadkovacím výstrojom, čo vzbudí dojem krátkodobého pôsobenia hliadky, potom si špeciálnu výzbroj a zásoby privezte dodatočne vrtuľníkom alebo vozidlom.
- d) Nariad'te pilotom vrtuľníkov, aby pri preprave vykonávali klamné klesanie a stúpanie.
- e) Rozostavte štyri skupiny mimo základne, jedna zabezpečí východzie miesto pre ostatné, ktoré sa pred svojim návratom na základňu rozostavia do hliadky.
- f) Počas pohybu v teréne radšej zmeňte smer hliadkovania tak, aby ste prechádzali krížom cez vyvýšeniny, cesty alebo cez rieky, než aby ste sa presúvali paralelne vedľa týchto terénnych útvarov.

g) Rozmiestnite vrtuľníkom mestské hliadky na okraj zastavaného územia a vráťte sa späť. Takto sa pri prípadnom pozorovaní vchodu základne znemožní zistiť, kedy hliadky vyrazili na plnenie svojich hliadkových úloh.

h) Rozmiestnite večer nočnú hliadku najskôr bez prostriedkov nočného videnia, potom nimi hliadky vybavte nasledujúcu noc.

(4) Použitie. Podobné jednoduché postupy a prevencie môžu byť použité aj pri ďalšej vojenskej činnosti, ktorá môže byť celkovo určená na to, aby vzbudzovala ďalšiu neistotu o aktuálnych úmysloch v niekoľkých nasledujúcich dňoch.

8.04.3 Ochrana vzdušného a železničného presunu

(1) Vzdušný presun. Ak to situácia dovoľuje, uprednostňuje sa presun vojsk a materiálu lietadlami alebo vrtuľníkmi. Ochrana letísk alebo terminálov pri tom však nemusí byť nutná alebo ani vhodná, ale ochrana lietadiel/vrtuľníkov na letiskách je dôležitá. Nevyhnutná je však bezpečnosť pristávacích dráh/miest, preto vyčisťovacie (odmínovacie) skupiny vždy musia skontrolovať pristávacie miesta pred každým pristátím a byť v pohotovosti dovtedy, pokiaľ nebudú ukončené všetky prílety a odlety.

(2) Železničný presun. Na presun hlavných vojenských posíl a zásob sa môže využívať aj železnica. V priestore operácie/zodpovednosti s veľkou pravdepodobnosťou budú znepriatelené strany využívať železnicu a je predpoklad, že ak to pre nich bude nevyhnutné nemožno vylúčiť únosy cestujúcich a osádky vlaku.

(3) Ochrana vojenských vlakov. Eskorta vlaku by mala cestovať v špeciálnom vozni vybavenom lafetami pre guľomety, mínomety a raketové odpaľovacie zariadenia a chránenom pred mínami a pred paľbou ľahkých zbraní (spravidla vrecami naplnenými pieskom alebo aj pancierom). Okrem eskorty by mali v ďalších častiach vlaku byť pozorovacie stanovištia. Najvhodnejšie je pripojiť eskortný vozeň do zadnej časti vlaku, pričom by nemal byť v susedstve žiadnych vagónov s výbušninami alebo s pohonnými látkami a mazadlami (POL).

(4) Presun vojsk a zásob. Utajenie presunu vojenského personálu a výzbroje po železnici je ťažšie ako presunu po ceste. Trasa je predvídateľná a nakladanie môže byť zriedkakedy uskutočnené mimo verejného pozorovania. Príležitosti pre klamné aktivity sú obmedzené a dôležitou sa preto stáva fyzická ochrana. Vlaky by sa mali pohybovať cez nebezpečnú krajinu len vtedy, ak je to naozaj nevyhnutné a mali by sa teda využívať predovšetkým z kapacitného hľadiska, aby sa efektívne využili všetky opatrenia, ktoré sa musia vložiť do ich účinnej ochrany.

(5) Ochrana civilných vlakov. Ťažkosti pri ochrane civilných vlakov vyplývajú z ich hustej premávky a z potreby vyhnúť sa šablónovitosti hliadok napriek priamej šablónovitej povahe (grafikonu) tejto úlohy. Tieto problémy sa zhoršujú pri prechode medzinárodnej hranice.

(6) Preventívne opatrenia. Keďže informácie o časovej postupnosti a náklade vojenského vlaku by nemali byť nikomu prezradené, s výnimkou tých, ktorí to pre svoju činnosť potrebujú vedieť, bude ťažké utajiť prevádzku vlaku, zvlášť na rušných civilných tratiach. Prevenciu je teda potrebné zamerať na:

- a) Ubezpečenie sa, že na trati nie sú žiadne prekážky alebo výbušniny (na kontrolu zraniteľných častí trate sa môžu použiť vyhľadávacie skupiny).
- b) Dodržanie „protinástrahovej“ prevencie.
- c) Ujasnenie si, že útoky na vojenské vlaky budú vedené rýchlym a účinným spôsobom.
- d) Hliadkovanie v priestore železničnej trate s cieľom lokalizovať a odlákať možné útoky.
- e) Vyčistenie porastu vedľa trate.
- f) Stráženie, podobne ako pri cestnom presune, zvlášť na železničných priechodoch.
- g) Overovanie koľají pred vlakom.
- h) Využitie vrtuľníkov na pozorovanie a dopravu mobilnej údernej sily, ak bude vlak napadnutý.

(7) Skúšobné vlaky. Skúšobné vlaky sa používajú na preverenie trate proti sabotážam, prekážkam a mínam. Nemôžu zabrániť riadenému odpaľovaniu mín alebo nástražných systémov, ale v tomto kontexte sú zvlášť užitočnou hliadkou, pričom eskorta vlaku by mala byť ostrážitá a mala by dávať pozor na akýkoľvek náznak takejto aktivity. Skúšobný vlak obvykle pozostáva z lokomotívy tlačiacej jeden alebo viac neobsadených vagónov, ktoré by mali byť zaťažené nejakou záťažou a ťahajúcej vozeň alebo vagón s ozbrojenou eskortou, ktorý by mal byť chránený pred črepinami mín a ľahkými zbraňami. Vojenskému vlaku by mal, ak to bude možné, predchádzať viac než jeden skúšobný vlak, aby sa zistili dodatočné možnosti použitia mínových alebo nástražných zariadení a aby sa aj sabotéri uviedli do omylu, predpokladajúc, že približujúci vlak je ich cieľom.

(8) Ochrana ďalších vlakov. V niektorých situáciách môžu byť ozbrojené vlaky využívané na hliadkovanie úsekov železničnej trate, kde je očakávaná nepriateľská aktivita v súlade s nariadením na ochranu všetkých druhov železničnej prepravy. Mali by pôsobiť takticky pod velením miestneho vojenského veliteľa a mali by byť obsadené buď zvlášť vybranými železničnými zamestnancami alebo ak je to možné vojenskou osádkou.

(9) Sektorová kontrola. Signalizačný systém na železnici sa spolieha na sektory, v ktorých je vlaková premávka povolená len vtedy, keď tam predchádzajúci vlak nebol ohrozený. Tieto sektory môžu byť vhodným základom pre uistenie sa, že akýkoľvek atakovaný vlak sa môže z tejto oblasti vrátiť späť

do bezpečnej línie, alebo môže byť posilnený. Používaný sektorový systém by mal byť preverovaný a ak to bude nevyhnutné, včas prepracovaný.

(10) Klamné opatrenia. Na rušnej trati alebo i na takej, ktorá zabezpečuje malý počet plánovaných služieb, môže vojenský vlak premávať namiesto civilného vlaku, teda v rovnakom čase, aký je uvedený v cestovnom poriadku pre odchod civilného vlaku. Na menej rušných tratiach je možné utajiť čas odchodu vlaku vtedy, ak železničný park (depo) môže počkať s odchodom vlaku niekoľko dní, alebo ak tam môže byť vlak rýchlo zostavený, naložený a odoslaný. Keďže spojenie na železnici musí dobre fungovať, potom v prípade, že sa k takýmto spojovacím prostriedkom dostane nepovolaná osoba, táto môže ľahko získať informácie o pohybe vlaku a o zasielaných správach.

(11) Opatrenia proti zločincom. Krajnou možnosťou v boji proti zločincom (únoscom) môže byť nasadenie utajených bezpečnostných skupín, pretože v obmedzenom priestore železničného vozňa sa dá ťažko rozpoznať priateľ, nepriateľ, či zločinci bez toho, aby boli ohrození cestujúci. Zvlášť problematické sú vlaky, ktoré prechádzajú cez medzištátnu hranicu, a to z hľadiska toho, že zločinci (únoscovia) tu môžu nastúpiť priamo z miesta svojho zahraničného azylu. Každé úsilie musí smerovať k nadviazaniu cezhraničnej spolupráce s bezpečnostnými silami. Opatreniami môžu byť:

- a) Prezeranie nastupujúcich pasažierov a ich batožiny.
- b) Náhodné hliadkovanie vlakov bezprostredne medzi zástavkami.
- c) Hliadky zo vzdušných pozorovacích stanovišť.

(12) Velenie. Riadenie pohybujúceho sa vlaku zostáva záležitosťou jeho osádky. Bezpečnostné sily vo vlaku môžu však zadržať prepadové skupiny aj počas pohybu vlaku. Ak sa vlak nepohybuje, veliteľ eskorty alebo vyšší vojenský činiteľ vo vlaku, ak tam nie je eskorta ako taká, musí prevziať velenie nad vlakom. Cieľom potom bude obrana vlaku, prevážaného tovaru, cestujúcich a osádky vlaku. Vojaci musia byť umiestnení v prednom a zadnom vozni alebo v ich blízkosti, aby veliteľ mal kontrolu nad situáciou prostredníctvom spojovacích prostriedkov.

(13) Spojenie. Rádiové spojenie musí byť k dispozícii na vyžiadanie pomoci a na spojenie vo vlaku. Ak boli vojenské alebo policajné sily rozmiestnené na ochranu železničnej trate, ich spojenie by malo byť kompatibilné s akýmkoľvek rádiovým spojením vo vlaku. Na podporu rádiového spojenia môžu byť tiež využité plánované svetelné signály a pre prípad, že dôjde k potrebe označiť určité vozne, mali by byť k dispozícii aj farebné panely.

8.04.4 Radiačná, chemická a biologická ochrana

(1) Všeobecne. Vojaci sú cvičení na to, ako postupovať pri ochrane pred RCHB ohrozením počas bojových operácií. Doterajšie skúsenosti ukázali, že chemické, biologické i radiačné hrozby, by sa mohli objaviť aj v stabilizačných

aktivitách a preto pre jednotlivcov a jednotky vznikla potreba, aby boli riadne vycvičení vo všetkých aspektoch RCHBO. Zvlášť dôležité sú nácviky používania prostriedkov na individuálnu ochranu a dekontamináciu.

(2) Úrovně ohrozenia. Mnohé štáty v súčasnosti prevádzkujú priemyselné chemické výrobné zariadenia, kde sa únik toxických priemyselných chemických látok, zapríčinený vojenskými akciami, priemyselnými haváriami, sabotážami, alebo povstaleckými akciami, môže stať reálnou hrozbou. Informácie a inštrukcie v tejto časti publikácie sú určené na pomoc veliteľom a jednotlivcom pre plánovanie ich ochrany proti takémuto druhu ohrozenia.

(3) Identifikácia rizikových zariadení. Niektorá chemická výzbroj a prepravné zariadenia môžu byť označené medzinárodnými symbolmi HAZCHEM. Tieto označenia majú tvar diamantu a sú farebne kódované podpornými slovami a symbolmi. Dekódovacie brožúry HAZCHEM (na základe údajov z Emergency Response Guidebook) je potrebné vydať v priestore pôsobenia stabilizačných síl.

(4) Zásady pre rozmiestňovanie síl. Väčšina toxických priemyselných látok, ktoré môžu uniknúť do ovzdušia, je v základnom stave v skupenstve kvapalnom alebo pevnom (napr. prášku), vplyvom ich zahriatia požiarom, alebo výbuchom sa vyparujú alebo sublimujú a premiešavajú sa so vzduchom, čím vznikajú aerosólové oblaky hmly alebo dymu. Tie majú v počiatočnej fáze, pretože spravidla bývajú ťažšie ako vzduch, tendenciu zhromažďovať sa v nízko ležiacich miestach (údolia, rokliny, priehlbiny, pivnice, výkopy atď.) a vytvárať tam silné koncentrácie, a to najmä ak je smer pohybu vzduchu ovplyvňovaný vysokými budovami, lesmi, stromovými alejami, alebo ďalšími prekážkami. V ďalšej fáze je potom smer ohrozenia určený hlavne smerom prízemného vetra. V závislosti na prevažujúcich operačných požiadavkách, by sa jednotky stabilizačných síl mali potom snažiť zaujať pozície, ktoré sú:

- a) položené čo najvyššie,
- b) na otvorenom priestranstve,
- c) v protismere vetra od možných zdrojov ohrozenia.

(5) Sledovanie smeru vetra. Velitelia musia zistiť prevládajúci smer vetra v konkrétnom priestore, kde sa nachádzajú ich jednotky. Avšak nevyhnutné pritom bude tiež súbežné monitorovanie aktuálnych podmienok. Z tohto dôvodu by mali byť jednotkám poskytované údaje o smere a rýchlosti vetra, alebo by im mali byť priamo dodané meracie prostriedky, ktorými by si tieto údaje priebežne zisťovali.

(6) Ochrana dýchacích ciest. Väčšina výparov toxických priemyselných chemických látok silno zapácha, ale niektoré nie vždy bezprostredne dráždia dýchacie ústrojenstvo a oči. Niektoré výpary môžu byť aj vizuálne pozorovateľné. Obzvlášť nebezpečné sú dve toxické chemické látky, využívané v priemysle pre ich vysokú toxicitu a ťažkú detekciu ľudskými zmyslami. Každá z nich má nezreteľný

zápach, ktorý môže byť navyše maskovaný dymom z ohňa. Štandardná ochranná maska poskytuje plnú ochranu proti obom týmto látkam. Týmto látkami sú:

- a) fosgén – má slabú vôňu čerstvo pokosenej trávy,
- b) kyanovodík – má slabú vôňu horkých mandlí.

(7) Bezprostredná činnosť pri úniku toxických priemyselných látok. V prípade úniku rádioaktívnych látok z priemyslu musí byť vykonaný radiačný prieskum. Ochrana proti všetkým hrozbám, spôsobeným únikom toxických chemických priemyselných látok pri priemyselnej havárii, je možná pri dodržaní správnych postupov. Ak sa chemické priemyselné zariadenie, ropovod alebo cestná/železničná cisterna alebo jadrové energetické zariadenie stane terčom bombardovania a vznikne oheň a škody akéhokoľvek charakteru, alebo ak nechránení civilisti, vtáky alebo zvieratá začnú vykazovať náhle znaky fyzických ťažkostí treba IHNEĎ :

- a) Nasadiť ochrannú masku (respirátor).
- b) Varovať všetkých susedov, tam kde je to možné využiť prostriedky (zariadenie) na vyhlasovanie chemického poplachu.
- c) Úzkostlivo sa vyhýbať kontaktu s akýmikoľvek tekutinami alebo práškami.
- d) Na povel sa presunúť do iného priestoru tak, aby vietor fúkal smerom k miestu úniku alebo na odvrátený svah kopca od miesta úniku toxickéj priemyselnej látky.

(8) Celková ochrana tela. Ak nehrozí bezprostredné riziko styku s chemikáliami v tekutej alebo práškovej forme, stačí na bezprostrednú ochranu použiť len ochrannú masku. Použitie protichemickej pláštenky, protichemických prezuviek a rukavíc nebude potrebné. Ak sa však oddiaľuje odchod z oblasti ohrozenia, i keď len na krátko (napríklad na záchranu zranených), potom by sa mali všetky prostriedky na individuálnu ochranu použiť v ochrannej polohe. Treba brať do úvahy, že filter ochrannej masky a ostatné prostriedky na individuálnu ochranu sú prednostne určené na ochranu voči toxickým chemickým látkam. Proti niektorým toxickým priemyselným chemickým látkam ako amoniak a chlór má filter ochrannej masky obmedzenú absorpčnú kapacitu (do 10. min v závislosti od koncentrácií). NESMÚ sa používať na ochranu proti trvalému vystaveniu priemyselných emisií – vždy bude nevyhnutné včasné opustenie ohrozeného priestoru. Pri opätovnom vstupe do priestoru zvýšenej kontaminácie, ak je to nariadené a nevyhnutné, by mali byť osoby vybavené dekontaminovateľným odevom a špeciálnymi priemyselnými filtrami alebo izolačnými dýchacími prístrojmi. Dekontaminovateľný odev sa vydáva až na mieste činnosti.

(9) Sňatie ochranných prostriedkov. Len čo sa bezprostredné riziko ohrozenia toxickými priemyselnými látkami zníži (dosiahne sa priestor s priaznivým smerom vetra alebo odvrátený svah od miesta úniku nebezpečných toxických priemyselných

látok) veliteľ môže nariadiť sňatie ochranných prostriedkov ak bol vykonaný test na prítomnosť nebezpečných látok s negatívnym výsledkom.

(10) Dekontaminácia. Osoby alebo výstroj, ktoré môžu byť kontaminované priemyselnými chemikáliami v kvapalnej alebo práškovej forme musia byť dekontaminované použitím veľkého množstva mydlovej vody. Tieto osoby by mali byť potom poslané na zdravotnícke vyšetrenie. Kontaminované oblečenie by malo byť odložené a uzatvorené v pohrebných alebo izolovaných polyetylénových vakoch a v závislosti od druhu kontaminácie odvezené na miesto dekontaminácie výstroja. Zakopanie kontaminovaného odpadu je záležitosťou zákonov životného prostredia hostiteľskej krajiny. Zakopanie je uprednostňovaná možnosť, ale dôležité pritom bude označenie a zaznamenanie miesta a obsahu zakopania. V prípade kontaminovanej výzbroje, ktorá musí byť naďalej využívaná (napr. vozidlá), musí byť najskôr táto výzbroj očistená veľkým množstvom vody a potom označená štandardným varovným symbolom chemickej kontaminácie. Potom v ňom môžu pôsobiť len osádky s nasadenými prostriedkami na individuálnu ochranu (ochranná maska, pláštenka, rukavice a prezuvky).

(11) V prípade, že nedošlo k žiadnej kontaminácii oblečenia alebo výzbroje, je možné odísť z akejkoľvek budovy alebo opustiť priestor akejkoľvek obsadenej lokality tak, že si personál predtým vyzlečie ochranné prostriedky. V žiadnom prípade sa však kontaminované oblečenie alebo výzbroj nesmie brať do žiadnej budovy alebo do náveterného priestoru, kde sa nachádza personál bez ochranných masiek.

(12) Filtre ochrannej masky sa na príkaz vymenia po každom období vystavenia v kontaminovanom prostredí. Použité filtre sa označia, aby sa zabránilo ich mimovoľnému použitiu a pripravia sa ako toxický odpad.

8.04.5 Pokyny na prvú pomoc pri zasiahnutí toxickými priemyselnými chemickými látkami

(1) Zdravotnícka pomoc. Aj keď sú pokyny na prvú pomoc uvedené nižšie, vo všetkých prípadoch podozrenia z vystavenia sa účinkom toxických priemyselných chemických látok sa má ihneď, ako to bude možné, vyhľadať kvalifikovaná zdravotnícka pomoc.

(2) Ochrana pred ďalším vystavovaním sa toxickému vplyvu. Presunúť sa preč z nebezpečného priestoru. Snažiť sa dostať na vyššie miesto, ktoré nie je v smere vetra od rizikového zdroja. Maska sa môže sňať až v čistom prostredí a to až po jej odvetraní, prípadne jej omytí mydlovou vodou.

(3) Zasiahnutie očí. Dá sa ošetriť vyplachovaním jemným prúdom vody asi na 10 minút. Nezabudnúť roztiahnuť očné viečka a pokiaľ to bude možné prehovoriť zraneného, aby počas vyplachovania pohyboval očnými bulvami. Len týmto spôsobom budú oči riadne vypláchnuté.

(4) Kontaminácia kože. Môže k nej dôjsť v dôsledku popálenín alebo možného vstrebania sa chemikálie. Základom ošetrovania je namáčanie postihnutého miesta vodou a opatrné odstraňovanie kontaminovaného odevu. Pokiaľ sa neukáže inak, všetky chemikálie by mali byť považované za rizikové, pričom ak existuje nejaká pochybnosť ihneď namočiť zasiahnuté miesto. Mydlová voda pomáha odstraňovať posledné zvyšky kontaminácie povrchu kože. Chemicky spálenú kožu dôkladne umyť, potom jednoducho voľne pokryť sterilným obvazom. Pritom dávať pozor, aby ste sa dotýkali čo najmenej plochy, čím sa znižuje riziko infekcie.

(5) Inhalácia. Toxické plyny silno dráždia dýchacie ústrojenstvo. Táto vlastnosť a akýkoľvek zápach môže pôsobiť ako varovanie limitujúce pobyt v danom priestore. V každom prípade je dôležité presunúť sa do nekontaminovaného priestoru. Ak zranený stále dýcha a je pri vedomí, najmenej čo môžete urobiť je – jednoducho monitorovať jeho stav. Ak sa dýchanie zastavilo, poskytnúť mu umelé dýchanie, (pokiaľ bol zasiahnutý dusivými alebo neznámymi látkami nie dýchaním z úst do úst, nakoľko sa môžeme sami kontaminovať) až do znovuoobnovenia prirodzenej činnosti, alebo do príchodu zdravotníckej pomoci. Pokiaľ zranený je v bezvedomí, musí byť premiestnený do zdravotníckeho zariadenia. Zranený by mal odpočívať v snahe, aby sa jeho dýchacie komplikácie neskoršie nezhoršili.

(6) Čpavok. Je bezfarebný plyn s prenikavým zápachom. Intenzívne dráždi oči, dýchacie ústrojenstvo a pokožku. Ošetrovanie pozostáva z umytia a následného odoslania na ďalšiu zdravotnícku pomoc.

(7) Benzén a toluén. Sú to číre kvapaliny s charakteristickými zápachmi. Môžu dráždiť oči a dýchacie ústrojenstvo. Vstrebanie pokožkou môže spôsobiť bolesti hlavy, závrat, stratu koordinácie, kolaps a kómu. Pri ošetrovaní očí a dýchacích ťažkostiach postupovať tak, ako je uvedené v predchádzajúcich článkoch. Na dekontamináciu pokožky a na zníženie vstrebávania týchto látok do tela je najlepšia mydlová voda.

(8) Chlór. Žltozelený plyn, ktorý dráždi oči, dýchacie ústrojenstvo a vo vyšších koncentráciách aj pokožku. Obvykle sa následky zasiahnutia prejavajú až neskôr, takže skoré vypláchnutie očí a opláchnutie pokožky sú v podozrivých prípadoch opodstatnené, potom nasleduje premiestnenie postihnutého do zdravotníckeho zariadenia pre prípad, že by sa mohli neskôr objaviť dýchacie komplikácie.

(9) Kyselina chlorovodíková (soľná). Vo vlhkom vzduchu sa vyparuje a prejavuje s prenikavým dusivým zápachom. Spôsobuje vážne očné a kožné popáleniny a dráždi dýchacie ústrojenstvo. Ošetrovanie očí, pokožky a dýchacích ťažkostí je rovnaké ako je uvedené vyššie.

(10) Kyanovodík. Jeho pary sú neviditeľné a má slabý zápach po horkých mandliach alebo broskyňových kôstkach. Na rovnaké dávky tohto plynu ľudia reagujú odlišne. Vo vnútri tela zabraňuje bunkám a tkanivám vstrebavať kyslík. Prioritou je vyniesť zasiahnutého z rizikového miesta. Dekontaminácia po zasiahnutí výparmi nie je nevyhnutná. V stredných a nízkych koncentráciách spôsobuje bolesti hlavy, závraty a nútenie na zvracanie, ale pri vážnom zasiahnutí spôsobí dramatický nedostatok vzduchu až smrť. Každý zasiahnutý, ktorý je pri vedomí a dýcha normálne viac než 5 minút po predpokladanom zasiahnutí, sa zotaví a nevyžaduje liečbu, keďže kyanid sa veľmi rýchlo v tele odbúrava. Pokiaľ je vyžadovaná liečba najvhodnejším liekom by mal byť Amyl Nitrate. Obsah jednej ampule Amyl Nitrate sa nanáša na tvár v blízkosti nosa, pričom by sa nemal používať respirátor, aby sa inhalovalo maximálne množstvo tohto lieku. Ak nie je liek dostupný poskytnúť zranenému umelé dýchanie, zatiaľ čo sa bude pripravovať jeho naliehavá evakuácia do zdravotníckeho zariadenia.

(11) Anhydrid maleinový. Výpary ostro dráždia oči a pľúca. Rohovka oka môže zvredovať a môže sa rozvinúť astma. Nevyhnutné je vypláchnuť oči a sledovať dýchanie zraneného.

(12) Ortuťová para. Ak je inhalovaná môže spôsobiť bolesť hlavy, obmedzenie dýchania, zovretie hrudníka, kašeľ a zvracanie. Liečba si vyžaduje prepláchnuť oči a umyť pokožku. Poznámka: Ortuť má dlhodobý (kumulujúci) narastajúci účinok.

(13) Metyl Izokyanát. Výpary silno dráždia oči a dýchacie ústrojenstvo a vysoké koncentrácie dráždia pokožku. Rozkladá sa vo vode na neškodný produkt, preto ošetrovanie pozostáva z opláchnutia vodou. Pri horení vytvára oxidy nitrogénu.

(14) Oxidy dusíka. Plyny obvykle červenej/hnedej farby a pri vysokej koncentrácii môžu dráždiť oči a dýchacie ústrojenstvo. Veľké riziko vzniká pri zlyhaní dýchania z astmy. Ak je zasiahnutá osoba pri vedomí treba ju pozorovať. Pri zhoršení stavu je potrebné umelé dýchanie. V mnohých prípadoch sa nejavia žiadne bezprostredné dýchacie problémy, ale zasiahnutý by mal byť v každom prípade prevezený na zdravotné vyšetrenie, pretože zlyhanie dýchania v dôsledku pľúcneho edému (opuchu) sa môže objaviť aj o niekoľko hodín neskôr.

(15) Fosgén. Páchne ako čerstvo pokosená tráva, nachádza sa vo forme pary pri teplote nad 8° C a v tekutej forme pri nižších teplotách, aj keď sa aj vtedy môže vyskytnúť vyparovanie. Môže spôsobiť kašeľ, dusenie, zovretie hrudníka a nútenie na zvracanie u niektorých ľudí v krátkej dobe po zasiahnutí, niekedy sa však symptómy prejaví až za niekoľko hodín. Väčšinou budú postihnutí trpieť na pľúcny edém. Zasiahnuté osoby by mali odpočívať a dostať ďalšiu zdravotnícku pomoc. Dekontaminácia nie je vyžadovaná s výnimkou veľmi chladných podmienok.

(16) Polyuretán (etylén oxid). Pri horení vytvára široký rozsah toxických chemikálií vrátane kyanovodíka, oxidov dusíka a izokyanátov.

8.04.6 Bezpečnosť osôb mimo služobný čas

(1) Obmedzenie pohybu. Pohyb osôb mimo výkonu služby môže byť obmedzovaný, aby sa:

- a) predišlo možnostiam zranenia,
- b) zabránilo únosom a následnému rukojemníctvu,
- c) predišlo incidentom vyprovokovaným s úmyslom poškodiť vojakov pri mimoslužobnej činnosti.

(2) Preventívne opatrenia by mali byť navrhnuté tak, aby sa znížilo nebezpečenstvo pri mimoslužobnej činnosti vojsk a aby došlo k rýchlej reakcii, ak sa návrat jednotiek z akejkoľvek mimoslužobnej aktivity oneskoruje. Takýmito opatreniami sú:

- a) Riadne prihlásenie a odhlásenie sa z obvyklej služobnej činnosti.
- b) Obmedzenia veľkosti a počtu skupín, ktorým bude dovolené pôsobiť mimo bezpečné priestory.
- c) Stanovenie, či má alebo nemá byť civilný odev povolený alebo nariadený.
- d) Zaistenie špeciálnych hliadok v nákupných alebo rekreačných priestoroch.
- e) Stráženie športovísk počas športových hier.
- f) Vyzbrojenie všetkých alebo špecifikovaného počtu vojsk v každej skupine: vojská, ktoré majú zbrane by sa nikdy nemali presúvať jednotlivo.
- g) Obmedzenie presunu do nezabezpečených priestorov.
- h) Umiestnenie určitých priestorov alebo zariadení mimo hranice základne. Počas sociálnych nepokojov by sa akékoľvek politické alebo sektárske mítingy alebo demonštrácie mali tiež premiestniť mimo hranice základne.
- i) Stanovenie vojenského zákazu vychádzania.
- j) Vyhnutie sa akejkoľvek pravidelnej šablónovitosti pohybu.
- k) Stráženie všetkých vojenských vozidiel vo vozidlových parkoch a kontrola parkovania.
- l) Obmedzenia používania verejnej dopravy a vlakov.

(3) Zámky a kľúče.

- a) Uskutočňujte prísnu kontrolu domových kľúčov.
- b) Nedovoľte robiť duplikáty kľúčov bez povolenia.
- c) Ak sa kľúč stratí, lepšie je si zadovážiť nový vhodný zámok.

- d) Pracovné kľúče by nikdy nemali mať akúkoľvek formu písomnej identifikácie. Ak potrebujete na kľúči identifikáciu, použite systém farebného označovania.
 - e) Nikdy nenechajte kľúče pod rohožkou (podložkou) alebo v ďalších nápadných miestach ukrytia.
 - f) Náhradné kľúče by mali byť uložené na centrálnom mieste, nie bežne prístupnom návštevníkom.
- (4) Dvere a okná.
- a) Dbajte na to, aby akékoľvek možné prístupové okná boli v noci, alebo keď sa nachádzate mimo budovu, zatvorené.
 - b) Vykonajte bezpečnostnú kontrolu budovy každú noc pred spánkom, aby ste sa uistili, že dvere a okná, obzvlášť na prízemí, sú zatvorené a zamknuté.
 - c) Po zotmení nechávajte závesy alebo rolety zastreté. Nezabudnite zastrieť závesy pred zapnutím svetla a vypnúť svetlo pred ich odstretím, aby ste nespôsobovali obrysy (tiene) v okne.
 - d) Keď chcete otvoriť dvere neotvárajte ich automaticky. Skúste skontrolovať, kto je za nimi, cez priľahlé okno alebo dverný priezor alebo prostredníctvom vchodového telefónu, ak je nainštalovaný.
 - e) Ak sa chystáte otvoriť dvere, nezapínajte svetlo v hale. Nestojte za dverami, keď skúšate zistiť, kto sa pred nimi nachádza. Postavte sa stranou.
 - f) Ak máte sklenenú výplň vo dverách zvážte zamedzenie pozorovania prostredníctvom nepriesvitného závesu.
- (5) Záhrada, garáž a prístavby.
- a) Dvere a okná garáží a prístavieb by mali byť uzamknuté, s výnimkou špecifického vstupu.
 - b) Dvere a okná garáží a prístavieb by ste mali ešte pred vlastným vstupom vždy skontrolovať, či sa tam nenachádzajú náznaky neoprávneného vstupu.
 - c) Kríky, stromy a porasty poskytujúce ukrytie, zvlášť v blízkosti domu, chodníkov alebo príjazdových ciest, by mali byť odstránené alebo zostrihané, aby sa sťažilo votrelcovi tu pôsobiť alebo ukryť výbušný prostriedok. Vykonajte príležitostné kontroly akýchkoľvek kvetináčov (záhonov), či tam nie je narušená zemina.
 - d) Ak je to možné nádoby na smeti by mali byť umiestnené v oplotenom priestore.
 - e) Čistý, uprataný priestor pomáha okamžite identifikovať neobvyklé alebo podozrivé predmety.
 - f) Nemanipulujte s ničím podozrivým – vždy zavolajte odborníkov.

g) Nezabudnite uschovať a uzamknúť všetky prostriedky, ktoré môžu byť využité na prekonávanie prekážok, zvlášť rebríky.

(6) Telefón.

- a) Umiestnite váš domáci telefón na také miesto, ktoré nemôže byť pozorované cez okno alebo dvere. Pouvažujte nad dodatočnou prípojkou v spálni.
- b) Ak je váš telefón mimo prevádzky, ihneď to ohláste a buďte obzvlášť ostrážitý až pokiaľ nebude porucha odstránená.
- c) Zadovážte si prehľad pohotovostných čísiel a pero i papier v blízkosti telefónu.
- d) Požiadaajte volajúcu osobu, aby sa najskôr predstavila. Telefonicky by nemali byť dávané žiadne informácie ohľadom miesta pobytu, presunu alebo budúcej schôdzky akejkoľvek osoby, ak identifikácia volajúcej osoby vám nie je známa. Ak nie ste si istý menom, adresou a telefónnym číslom volajúceho – mali by ste mu oznámiť, že mu späťne zavoláte.
- e) Zaistite, aby vaše utajené telefónne čísla, alebo hodnosti atď. sa neuvádzali v zoznamoch.

(7) Anonymné volania/telefonické hrozby.

- a) Normálne sú určené na znižovanie morálky. Presné analýzy hovoru často poskytujú cenné stopy, na ktorých sú založené ďalšie odporúčania, činnosť a následné šetrenie.
- b) Prirodzenou reakciou na takéto volanie je okamžité ukončenie konverzácie. Ak to bude možné, mohla by sa však vykonať nasledujúca činnosť:
- c) Udržiavajte s volajúcim hovor.
- d) Skúste podľa volajúceho hlasu identifikovať pohlavie volajúcej osoby, jej vek, prízvuk, atď.
- e) Skúste zistiť mentálny stav volajúceho.
- f) Volajúci môže poskytnúť náznaky jeho úmyslu alebo možnej špecifickej hrozby.
- g) Zapište si bezprostredne detaily hovoru, slúžiace neskôr ako pomoc odborníkom, napr. dátum, čas, či išlo o verejný/súkromný telefón.
- h) Počúvajte zvuky z pozadia telefonátu, ktoré môžu poskytnúť cennú informáciu, napr. či ide o železničnú stanicu, priemyselné zvuky, stroje, hudbu, zvieratá atď.
- i) Po ukončení hovoru ihneď upozornite príslušné orgány.

(8) Osvetlenie.

- a) Majte počas tmy zasvietené aspoň jedno silné vonkajšie svetlo v priestore pred dverami. Takto je potom možné ihneď identifikovať návštevníka.
- b) Ak nechávate pravidelne zapnuté svetlo v dome mimo noci, používajte svetlo v bežne obývanej izbe, nie na chodbe.
- c) Vždy majte po ruke rezervné svetlo – baterky, sviečky apod.

(9) Návštevy a podomoví obchodníci.

- a) Všetky návštevy by mali byť pred umožnením ich vstupu do domu jednoznačne identifikované.
- b) Dohodnite si fixný pracovný čas pre robotníkov. Skontrolujte ich totožnosť a ak nie sú vám dobre známi a oddaní, nenechajte ich v dome osamote. Pokiaľ prišli neočakávane, ale môžu poskytnúť svoju identitu, preverte spätne ich totožnosť u ich zamestnávateľa.
- c) S veľmi neskorými návštevami, či už známymi alebo neznámymi, by sa malo zaobchádzať s nedôverou.

(10) Dodávky (doručovanie) do domu.

- a) Neakceptujte dary od neznámych osôb, alebo balíky, ktoré nie sú objednané.
- b) Zamedzte zanechávaniu balíkov alebo tašiek na okenných rímсах alebo pri dverách.
- c) Skontrolujte opatrne doručené materiály pred ich prijatím a zdržiavajte doručiťa, pokiaľ nie ste presvedčení, že je všetko v poriadku.

8.04.7 Bezpečnosť osôb počas cestovania

(1) Všeobecne. Zaistite, aby niekto z domu alebo z pracoviska vedel o vašej ceste a dobe, kedy sa plánujete vrátiť. Vždy poverte niekoho, aby ohlásil príslušným funkcionárom prípad, ak sa váš návrat podstatne oneskorí. Obmieňajte všedné postupy a cesty do/z práce a vyhnite sa šablónovitosti. Pamätajte si miesta, ktorým sa treba vyhnúť a noste so sebou mapu priestoru (oblasti) pre prípad nevyhnutnej obchádzky.

(2) Informovanie spolupracovníkov. Nikdy nepodnikajte cestu alebo nedohadujte si schôdzku bez informovania spolupracovníkov o nasledujúcich údajoch:

- a) Miesto určenia.
- b) Osoba, ktorú navštívite.
- c) Spôsob dopravy.
- d) Očakávaný čas príchodu na miesto určenia.
- e) Očakávaný čas návratu.

(3) Nikdy nejazdite s nikým, koho nepoznáte. Dávajte si pozor na neobvyklé alebo nevhodné situácie na začiatku alebo na konci cesty. Skontrolujte vizuálne príjazdovú cestu pred opustením domu. Buďte ostražitý k podozrivému alebo nezodpovednému správaniu sa osôb v okolí domu alebo pracoviska. Obzvlášť dávajte pozor na ľudí, ktorí obsluhujú a opravujú vozidlá a to i na nevinne vyzerajúcich pracovníkov. Rezervovanie miesta v reštaurácii, hoteli a na prepravu verejnými dopravnými prostriedkami by sa malo uskutočniť bez udania vašej hodnosti a titulu.

(4) Cestovanie a činnosť v noci. Vyhnite sa cestovaniu, práci alebo inej činnosti mimo ubytovacieho zariadenia v nočných podmienkach, ktoré spôsobujú izoláciu od osôb schopných poskytnúť alebo vyžiadať pomoc. Vždy si v prípade nejakého incidentu musíte vedieť pomôcť alebo mať v duchu pripravené možnosti hlasitej komunikácie alebo ďalšieho spôsobu prilákania pozornosti. Ak používate civilné vozidlo, ktoré mohlo byť predtým využívané aj inde, oboznáňte sa s jeho minulosťou. Mohlo byť v určitých lokalitách skompromitované.

(5) Pobyt v hoteloch. Ak musíte často navštevovať nejakú oblasť, vyhnite sa pri každej návšteve pobytu v tom istom hoteli. Keď pobývate mimo domova (v hoteli), nikdy neprijímajte vo svojej izbe pre vás neznámych alebo neodporučených návštevníkov. Stretávajte sa s nimi vo verejnej miestnosti, kde sú prítomné aj ďalšie osoby.

8.04.8 Bezpečnostné opatrenia pre vodičov

(1) Ohrozenie. Vojenský vodič, vozidlo a osádka sú náchylné na rôzne možné útoky, zvlášť ak sú cestujúcimi VIP. Veľkosť ohrozenia sa bude meniť z hľadiska času a miesta. Každý vodič by mal vedieť, čo sa od neho požaduje.

(2) Druhy útokov. S odhodlaným útočníkom je problematické bojovať. Avšak pre to, aby bol jeho útok úspešný, musí cieľové vozidlo naviesť do vopred naplánovanej pozície. Ak vodič tohto vozidla svojou ostražitosťou, znalosťou bezpečnosti a prípravou dokáže udržiavať svoje vozidlo a osádku mimo takejto pozície, potom môže byť takýto útok neúspešný. Druh jednotlivých útokov sa môžu značne meniť; najpravdepodobnejšie sú nasledovné formy:

- a) Výbušné prostriedky. Umiestňujú sa v blízkosti vozidla alebo sú na neho hádzané, či už vozidlo stojí alebo je v pohybe, s cieľom zraniť alebo usmrtiť jeho osádku, alebo znehybniť vozidlo, čím sa umožní únos osádky.
- b) Nástraha/prepad. Vedie k únosu vozidla alebo osôb, prípadne k ich usmrteniu.
- c) Strelba. Či už ide o stacionárnu strelbu alebo strelbu počas pohybu, jej úmyslom je zabiť osádku alebo konkrétnych jedincov vo vozidle.
- d) Míny. Míny môžu byť používané ako súčasť prepadu, ale môžu byť tiež

ponechané bez dozoru, aby usmrtili alebo zranili vojenské osoby. Vodiči si musia uvedomiť možné mínové ohrozenie a musia byť aj z tohto hľadiska opatrní.

(3) Zásady jazdenia. Okrem dobrej jazdnej techniky by mal vodič spĺňať aj nasledovné:

- a) Zachovávať maximálnu koncentráciu po celý čas jazdy.
- b) Podrobne a presne pozorovať dianie okolo vozidla.
- c) Presne a bezprostredne reagovať pri akýchkoľvek zmenených podmienkach.
- d) Mať premyslený plán na zvládnutie akejkoľvek situácie.

(4) Protiopatrenia a prevencia. Absolútna ochrana osádky vozidla nie je možná. Avšak malo by sa vyvinúť také úsilie, aby sa minimalizovala šanca úspešného útoku, a to používaním dobrých praktizovaných princípov a postupov :

- a) Bezpečnosť osôb. Po začatí jazdy by sa na neobvyklé autá a cudzích ľudí v blízkosti vášho vozidla malo prihliadať s nedôverou. Zvláštna pozornosť by mala byť položená na zaparkované vozidlá s osádkou.
- b) Cestujúci. Z hľadiska cestujúcich by sa mala brať do úvahy nasledujúca činnosť:
 - 1. Vždy preveriť totožnosť neznámych cestujúcich.
 - 2. Skontrolujte vlastníctvo všetkých batožín pred ich naložením do auta (zistite, komu patria).
- c) Zastávky. Ak je to možné, vyhnite sa akýmkoľvek zastávkam na ceste.

(5) Bezpečnosť vozidiel. Na zaistenie bezpečnosti cestujúcich a vozidla by sa malo dodržiavať nasledovné:

- a) Vozidlo by nikdy nemalo byť ponechané v nechránenom priestore bez dozoru, pokiaľ to bude možné.
- b) Ak bolo vozidlo ponechané bez dozoru, vždy po návrate k nemu prejdite okolo neho a skontrolujte ho zo všetkých strán.
- c) Vyhnite sa parkovaniu na mäkkej pôde alebo v blízkosti objektov, ktoré by mohli byť využité útočníkmi.
- d) Zaistite (zamknite) všetky dvere, okná, batožinový priestor a kapotu motora vozidla.
- e) Pravidelne kontrolujte vozidlo a naučte sa dobre spoznať podvozok vozidla a rovnako tiež motorový priestor.

(6) Prehliadka vozidla. Vozidlo musí byť prehľadávané systematicky používajúc pritom metodickú postupnosť, ktorá zaručí, že žiadna časť vozidla sa nevyhla kontrole. Podozrenie z nepriateľskej činnosti by malo byť vyvolané nasledovným javmi:

- a) Výskyt neobvyklých predmetov na vozidle.
- b) Výskyt predmetov mimo vozidla.

- c) Viditeľné znaky porušenia vozidla.
- d) Voľné drôty, pásy alebo šnúry na alebo v blízkosti vozidla.
- e) Porušená zemina v blízkosti vozidla.

(7) Činnosť pri podozrení. Ak bolo akýmkoľvek predmetmi uvedenými v predchádzajúcom článku vzbudené podozrenie, alebo z akýchkoľvek iných príčin, mala by sa uskutočniť nasledujúca činnosť:

- a) Nedotýkajte sa daného predmetu alebo vozidla.
- b) Evakuujte ihneď priestor.
- c) Uskutočnite prvotnú prevenčnú činnosť na zaobchádzanie s podozrivým výbušným prostriedkom.

(8) Výber a plánovanie trasy. Všetky trasy by mali byť podrobne preskúmané, či sú vhodné na presun. Môžu vzniknúť prípady, kedy presuny osôb by mali byť utajené, v takom prípade sa môže vyskytnúť potreba použitia mapy. Princípy pri výbere ciest by mohli byť nasledovné:

- a) Vyhnite sa bežným/obvykle používaným trasám.
- b) Trvajte na presnom načasovaní (časovom slede).
- c) Vyberajte trasy, ktoré umožnia vysokú bezpečnú rýchlosť.
- d) Vyberajte trasy, ktoré poskytnú najlepšiu možnú bezpečnosť.
- e) Prezraďte len nevyhnutné údaje týkajúce sa trasy, časového postupu a cieľového miesta presunu.

(9) Možné nebezpečné priestory :

- a) Neosvetlené priestory v noci.
- b) Cestné úpravy a obchádzky.
- c) Mosty, viadukty a tunely.
- d) Miesta pravdepodobného zastavenia a pomalej jazdy, napríklad kruhové objazdy a križovatky, miesta so semaformi, priechody pre chodcov atď.
- e) Miesta nastupovania a vystupovania cestujúcich.

(10) Preventívne opatrenia. Dôsledne by sa mali dodržiavať nasledujúce preventívne opatrenia:

- a) Uzamykajte dvere na vozidle.
- b) Okná neotvárajte viac než pár centimetrov.
- c) Vyhnite sa pravidelným trasám.
- d) Nejazdite príliš blízko obrubníkov.
- e) Pri jazde v pruhu jazdite čo najbližšie k stredu vozovky.
- f) Vyhnite sa obklopeniu. Nechajte si dostatočný priestor na otočenie sa alebo manévrovanie okolo prekážok, zvlášť pri semaforoch alebo križovatkách.
- g) Nezastavujte sa, ak to nie je nevyhnutné.
- h) K bežným cestným zátarasám sa približujte pomaly, aby ste sa, pokiaľ

to bude možné, vyhli zastaveniu.

- i) Pravidelne kontrolujte v spätnom zrkadle vozidlá, ktoré vás prenasledujú.

(11) Prenasledujúce vozidlá.

- a) Všímajte si podrobnosti prenasledujúceho vozidla.
- b) Náhle spomaľte alebo zrýchlite a sledujte reakciu prenasledujúceho vozidla.
- c) Ak sa potvrdí, že vás prenasledujú:
 - 1. Použite telefón vo vozidle alebo vysielачku na privolanie polície.
 - 2. Snažte sa dostať k najbližšej policajnej alebo hasičskej stanici, alebo k vojenskej jednotke.
 - 3. Zapnite svetlá a trúbte, aby ste vzbudili pozornosť.
 - 4. Uskutočnite vyhýbajúci manéver technikou jazdy.

(12) Vyhýbajúca činnosť. Nižšie sú uvedené akcie, ktoré by sa mali vykonať v prípade útoku:

- a) Cestné zátarasy – pokúste sa prejsť okolo, otočiť sa, alebo vycúvať (nezastavovať).
- b) Strelba z pohybujúceho sa vozidla – náhle pridajte alebo zabrzdite.
- c) Nástraha – prejdite okolo nej, alebo sa otočte napäť.
- d) Vyhýbajúca jazda. Ak sa dostanete do situácie, kedy je potrebný vyhýbajúci manéver mali by sa dodržiavať nasledujúce body:
 - 1. Po celý čas musíte prenasledujúce vozidlo kontrolovať, nejazdite príliš rýchlo.
 - 2. Informujte osádku o tom, čo budete robiť, pokiaľ možno pred vykonaním akýchkoľvek náhlych manévrov.
 - 3. Narazenie do vozidla ako vyhýbajúci manéver by sa malo uskutočniť len ako posledná možnosť. Pokiaľ sa musí táto taktika použiť, vždy skúste vrázať doňho nemotorovou časťou vášho vozidla.
 - 4. Bezpečnosť cestujúcich a vozidla je pravdepodobnejšia vtedy, ak medzi vami a prenasledovateľom je ďalšie vozidlo.

(13) Podozrivá kompromitácia. Ak vodič usúdi, že totožnosť vozidla bola kompromitovaná, musí to ihneď nahlásiť, aby mohla byť pohoťovo vykonaná primeraná činnosť.

8.04.9 Ochrana vysoko rizikových osôb

(1) Rizikové osoby. Prominentní občania, vládni funkcionári a príslušníci stabilizačných síl sa môžu stať rizikovou skupinou pre nepriateľské akcie, akými sú bombové útoky, strelba a únos. Rozsah a stupeň preventívnych opatrení musí súvisieť s veľkosťou ohrozenia, ale vždy by mali byť pripravené plány pre nepredvídateľné udalosti a v tomto prípade by ich význam mal narastať. Táto časť dáva

pokyny na sprevádzanie osôb a na prepravu jednotlivcov i malých skupín vojsk alebo civilistov mimo bezpečných priestorov.

(2) Zhodnotenie ohrozenia. Prominentní jednotlivci sú obvykle v mieste operácií klasifikovaní ako VIPs. Odhad ohrozenia takýchto osôb a odporúčania na ich ochranu je zodpovednosťou bezpečnostného štábu (spravidla stabilizačné jednotky a vojenská a civilná miestna polícia), ktorý získava informácie, skúsenosti a pravidelné posúdenie celkového odhadu zo svojich vlastných i ďalších spoľahlivých zdrojov.

(3) Plánovanie ochranných opatrení. Náklady na ochranu vysoko rizikového personálu, z hľadiska ľudskej sily a špeciálneho výstroja, musia byť opatrne vyvážené proti prevahe protivníkovho úspešného útoku. Bezpečnostné štáby sú zodpovedné operačnému štábu, po celkovej konzultácii s ďalšími kompetentnými zložkami, za plánovanie a koordináciu vhodných bezpečnostných opatrení a za ich zavedenie.

(4) Ochrana. Dôvernú ochranu VIP bežne vykonávajú špeciálne vycvičení a vyzbrojení osobní strážcovia. Príslušníci síl pre špeciálne operácie ju môžu vykonávať ako svoju doplnkovú úlohu. V tejto kapitole sú rozoberané len všeobecné ochranné opatrenia, ktoré by mohli byť nevyhnutné pre osoby určené ako VIP. Niektoré VIP môžu mať špeciálne zdravotnícke skupiny, ktoré sú k dispozícii len pre nich, ale ak takýto dôvod nie je, potom sa môže pripraviť vhodný zdravotnícky plán na poskytovanie akejkoľvek zdravotníckej pohotovosti.

(5) Preprava VIP letecky. Preprava VIP do a okolo priestorov, kde je vysoké riziko nepriateľskej aktivity, môže spôsobiť dodatočné bezpečnostné problémy. Najrýchlejšou a často najbezpečnejšou metódou prepravovania jednej alebo viacerých VIP je vrtuľníkom a toto by sa pri úvahách o cestnom presune malo vždy brať na vedomie. Pri preprave vrtuľníkom sú nutné bezpečnostné opatrenia zahrňujúce ochranu vzletových a pristávacích miest a ich vyčistenie od nástražných zariadení alebo mín. Toto je založené na predpoklade, že riziko útoku zo vzduchu je veľmi malé, aj keď by to nemalo byť celkom vylúčené. Väčšina nepriateľských skupín sa pravdepodobne z praktických dôvodov bráni využívaniu vzdušného priestoru ako prostriedku, z ktorého by mohli atakovať špecifické ciele. Riziko bežne spočíva v schopnosti akejkoľvek nepriateľskej skupiny zvýšiť útoky na lietadlá/vrtuľníky, ktoré majú slabé klamané krytie presunu VIP, zo zeme.

(6) Alternatívne cestovné plány. Tam, kde počasie alebo nedostatok vhodných lietadiel bráni vzdušnej preprave, výber na prepravu VIP sa potom obracia na využitie malých konvojov, alebo na použitie neoznačených vozidiel a vhodnej eskorty. Zodpovedný veliteľ stabilizačných síl by mal uskutočniť konečné rozhodnutie pre presun, založené na prevládajúcej bezpečnostnej hrozbe a potom

prijat' všetky následné preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti trasy. Toto by mohlo zahrňovať aj prehľadávanie časti cesty, ak to bude nutné.

PRÍLOHA A

ZÁSADY PREHLADÁVANIA VOZIDIEL

Prehľadávanie osobných vozidiel

- (1) Priestor 1 – interiér.
 - a) Poťahy a čalúnenie. Všímnite si :
 - 1. Či neboli odstraňované tesniace pásy alebo obruby.
 - 2. Slnecné clony.
 - 3. Predné, zadné, alebo stredové okenné/dverné gumené rámy.
 - b) Dverné panely.
 - 1. Najskôr stiahnite okno. Môžete tak skontrolovať, či nie je odstránený rám.
 - 2. Dávajte pozor, aby ste nezničili pružinovú príchytku.
 - c) Zadné bočné panely (dvojdverové vozidlá atď.). – Odmontujte a kontrolujte ich postupne od prechodu k batožinového priestoru.
 - d) Zadné sedadlo.
 - 1. Sedadlové vankúše – niektoré po tlaku vyskočia, niektoré zostanú vpadnuté.
 - 2. Zadné bedrové a hlavové opierky.
 - e) Predné sedadlá.
 - 1. Priestor pod sedadlami.
 - 2. Skontrolujte vnútorné vypchávky sedadiel.
 - 3. Priestor palubnej dosky.
 - 4. Skontrolujte prídavné odpojenie batérie a iné domontované spínače.
 - f) Priestor za palubnou doskou.
 - 1. Hadice na privod studeného a teplého vzduchu.
 - 2. Rádiová vysielacia s príslušenstvom.
 - 3. Priestor na ukladanie rukavíc – za a nad ním.
 - 4. Popolník - skontrolujte obsah.
 - 5. Stredová dutá konzola (oblasť riadiacej páky).
 - g) Predný nožný priestor vodiča a podlaha.
 - 1. Odmontujte panely na prístup do blatníkového priestoru, tesnenie rámu dverí ap.
 - 2. Odhrňte koberčeky – rohožky. Nemali by byť poškodené.
 - 3. Skontrolujte náznaky umelo vytvorenej (falošnej) podlahy – zváranie alebo tmelenie atď.
 - 4. Skontrolujte otvory so zátkami (uzávermi).
 - h) Kempingové vozidlá. Sú ideálne na pašovanie. Majú veľa prirodzených priestorov (úkrytov). Pri kontrole domáceho zariadenia si všimajte či:
 - 1. drevená/panelová konštrukcia nie sú neobvykle hrubé.

2. je chladnička v činnosti a je v nej neporušená izolačná výplň,
3. sú pripojené plynové fľaše,
4. vodná nádrž obsahuje vodu,
5. je funkčný záchod,
6. sú nejaké prístupy do priestoru medzi poťahmi.

i) Ďalšie všeobecné pokyny.

1. Skontrolujte, či čuchom nepocítite pach čerstvého lepidla, farby atď.
2. Čuchom zisťujte aj iný nezvyklý zápach - možnú prítomnosť hašišu, či iných drog.
3. Uistite sa, či vozidlo neťahá príves alebo čln.

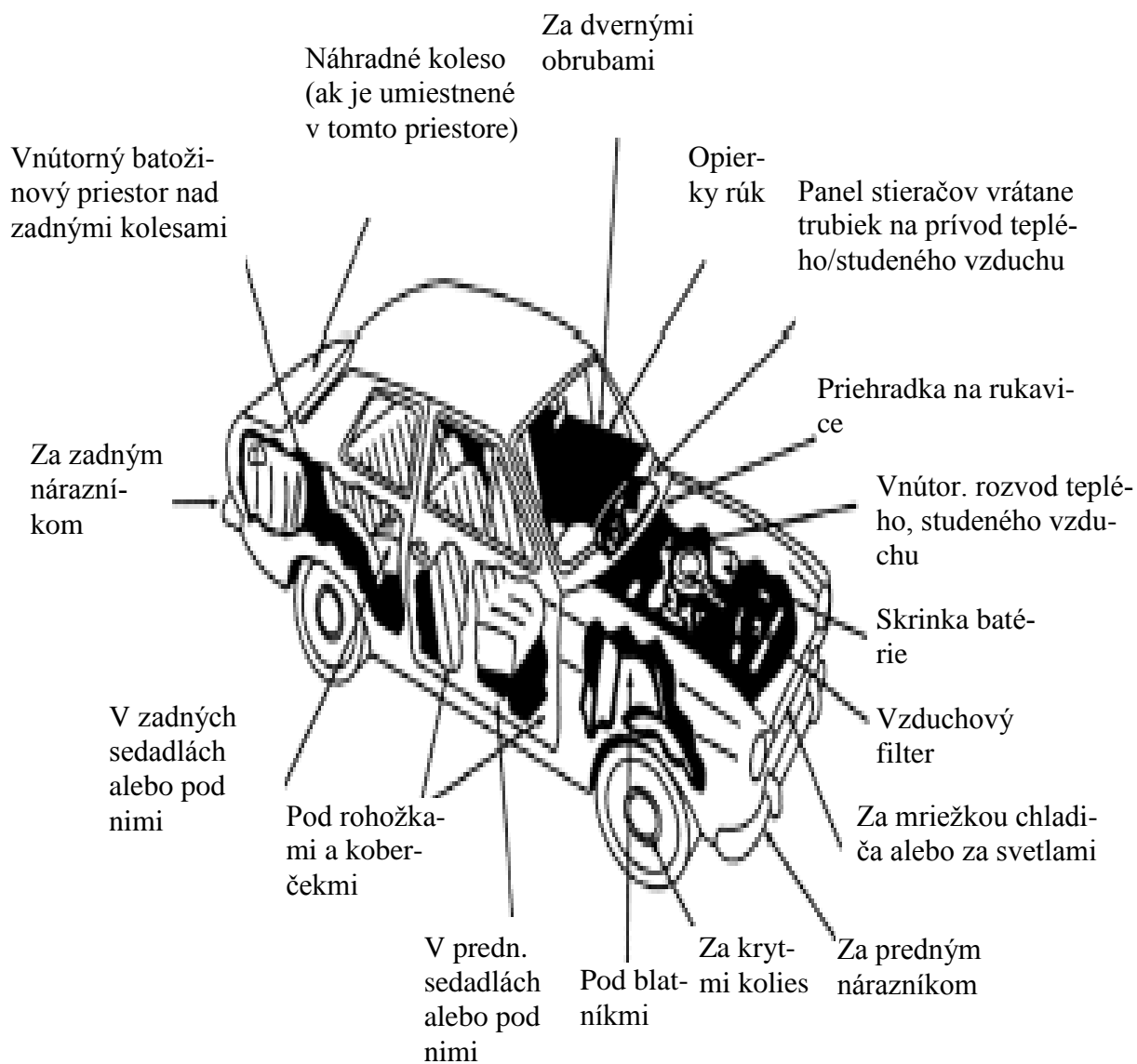
(2) Priestor 2 – exteriér karosérie/rámu:

- a) Predné, bočné a zadné svetlá. Skontrolujte, či je ich nastavenie také, aké sa očakáva.
- b) Nárazníky a kraje nárazníkov.
- c) Ozdobné kryty a náboje kolies.
- d) Priestory pod blatníkmi, priskrutkované zachytávače blata.
- e) Náznamy zvarovania, nový ochranný náter spodku vozidla (skontrolujte či nie je mäkký). Manipulácia so skrutkami na zachytávače blata.
- f) Skontrolujte, či vnútorná forma bočníc zodpovedá vonkajšej.
- g) Prezrite si karosériu a strechu vozidla pod určitým uhlom, či sa tam nenachádzajú náravnosti.
- h) Predné a zadné panely a spojery.

(3) Priestor 3 – batožinový priestor. Pred prehliadkou zostaňte stáť stranou a pozerajte sa na obsah nákladu, skontrolujte:

- a) Či zloženie nákladu zodpovedá tomu, ako ho uviedol vodič.
- b) Akékoľvek lepidlo, tmel, ochranný náter vozidla.
- c) Náhradné palivové kanistre alebo falošný kanister.
- d) Rezervné koleso - vypustite z neho vzduch, skontrolujte ho dôkladne.
- e) Podlahu, strechu, zadnú a bočné strany batožinového priestoru.
- f) Odložte všetky rohože, koberčeky, atď.
- g) Skontrolujte akékoľvek náravnosti, tmelenia, nového natierania, odstránenia nečistôt.
- h) Skontrolujte priestory medzi dvojitémi poťahmi a pod prilepenými kobercami.
- i) Obzvlášť pozorne skontrolujte oblasť medzi batožinovým priestorom a zadnými sedadlami.
- j) Priestory v blatníkoch dodávkových aut.
- k) Prirodzenú dvojité podlahu.
- l) Priestor zadných dverí.

- (4) Priestor 4 – motorová časť:
- a) Miesto pod akumulátorom.
 - b) Nádobku na ostrekovače.
 - c) Hadice a otvory pre kúrenie a ventiláciu.
 - d) Ventilátor.
 - e) Vzdušný filter.
 - f) Kapotu.
 - g) Zvukový tlmiaci materiál pod kapotou alebo ochranný tepelný kryt.
- (5) Priestor 5 – Podvozok:
- a) Palivová nádrž. Dajte si pozor na riziko manipulácie s ohňom.
Uskutočnite čo najprísnejšiu kontrolu nádrže, pričom si uvedomte:
 - 1. ako sa chová palivová mierka, či je nádrž paliva naozaj plná,
 - 2. či zodpovedá nádrž danému typu vozidla.
 - b) Schránky podvozkových častí.
 - c) Výpustné otvory - utesnenie.
 - d) Nové zváranie alebo ochranné nátery podvozku.
 - e) Výfuk.
 - f) Olejové zachytávače.

obr. 1 : Schéma možných úkrytov v osobnom vozidle

Prehľadávanie nákladných vozidiel

(1) Všeobecne. Prehliadka nákladných vozidiel by mala mať rovnaký postup ako prehliadka osobných áut. Zvláštna pozornosť by sa mala venovať nasledovnému:

(2) „Piate koleso“. Väčšina návesov je konštruovaných takým spôsobom, že nad kĺbovým spojením, kde sa náves spája s ťahačom, je dutá časť. Toto spojenie sa bežne označuje pojmom piate koleso. Prístup k takémuto úkrytu je možný zo spodnej strany návesu, čo sa dá skontrolovať baterkou a zrkadlom. Do prevažnej časti priestoru piateho kolesa sa možno dostať s optoelektronickým zariadením, ktoré je jednoduché na používanie a všestrannejšie než baterka alebo zrkadlo. V niektorých prípadoch však jediným spôsobom, ako sa dostať do týchto častí, je odmontovanie podlahy vo vnútri návesu, ktorá je obvykle priskrutkovaná dvoma skrutkami na každom konci.

(3) Palivové nádrže a bočné priečinky. Niektoré návesy sú z dôvodu väčšieho dojazdu vozidla vybavené prídavnými nádržami. Medzi vrchnou časťou takejto nádrže a podlahou návesu vzniká obvykle priestor, kde môžu byť umiestnené nejaké predmety. Tiež skontrolujte, či nie je nádrž čerstvo privarená alebo priskrutkovaná. Podobne často vzniká priestor medzi zadnou časťou bočných priečinkov a podvozkovým článkom, na ktorom sú priečinky namontované.

(4) Rezervné koleso. Môže sa využívať ako miesto úkrytu a obvykle je umiestnené pod návesom (jeho umiestnenia sú rôzne).

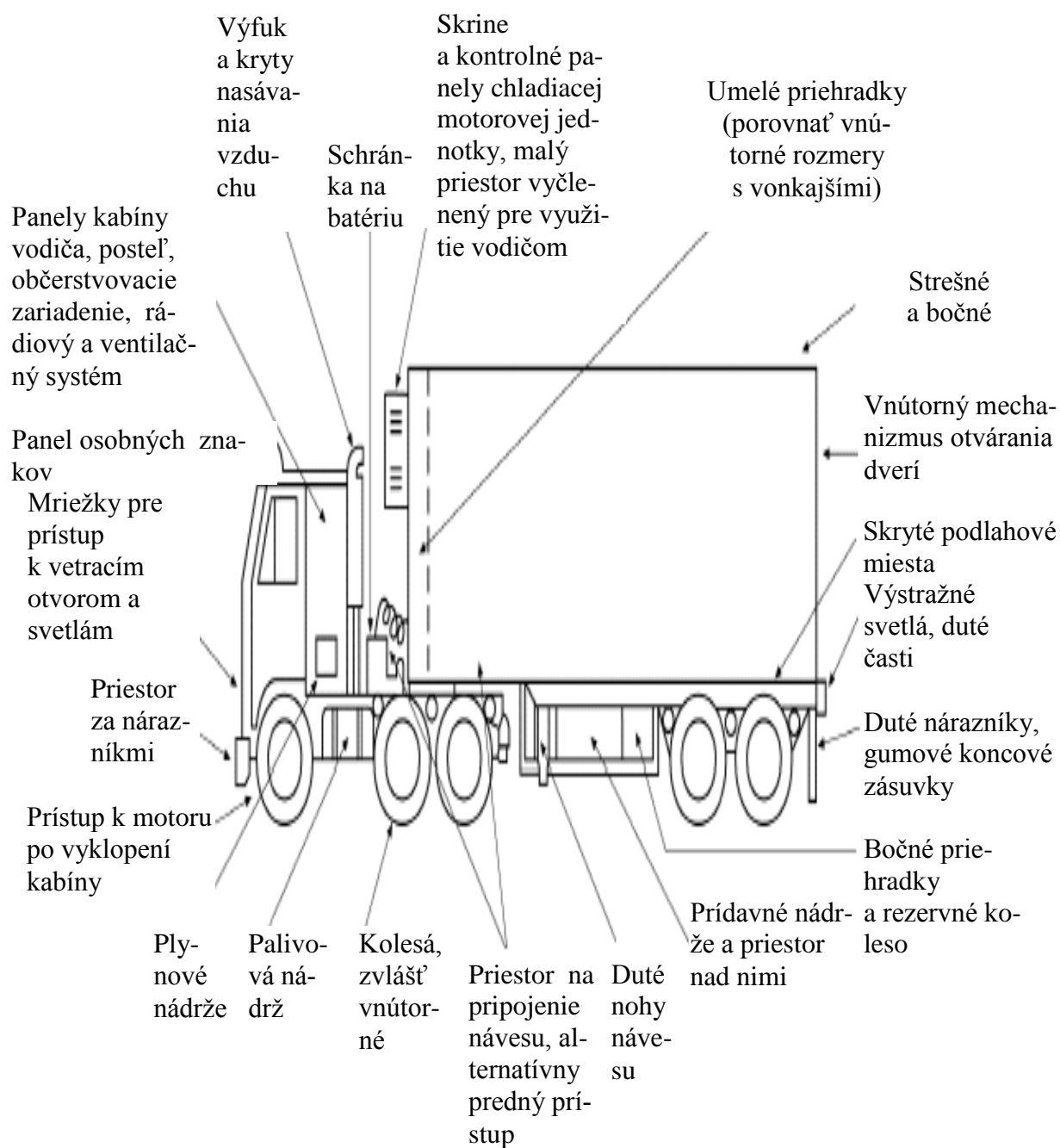
(5) Podvozkové priečniky. Väčšina návesov je konštruovaných na dvoch nosníkoch tvaru U, ktoré sa ťahajú po celej jeho dĺžke. Veľký úkryt môže vzniknúť tak, že sa podlahové dosky premiestnia na opačné hrany a premostí sa otvor medzi nosníkmi.

- a) Schránka pre akumulátor. Obvyklým úkrytom býva priestor za akumulátorom. Otvorte schránku, odskrutkujte krídlové matice.
- b) Nárazníkový rám. Nachádza sa vzadu na konci väčšiny návesov, je dutý a obvykle utesnený na každom konci gumenými zátkami. Tie sa dajú ľahko odmontovať, čím sa získa prístup dovnútra.
- c) Elektrické pripojenie návesov. Tam, kde elektrické vedenie prechádza z ťahača na náves, sa spojenie vedie do trojuholníkovito tvarovanej dosky návesu.

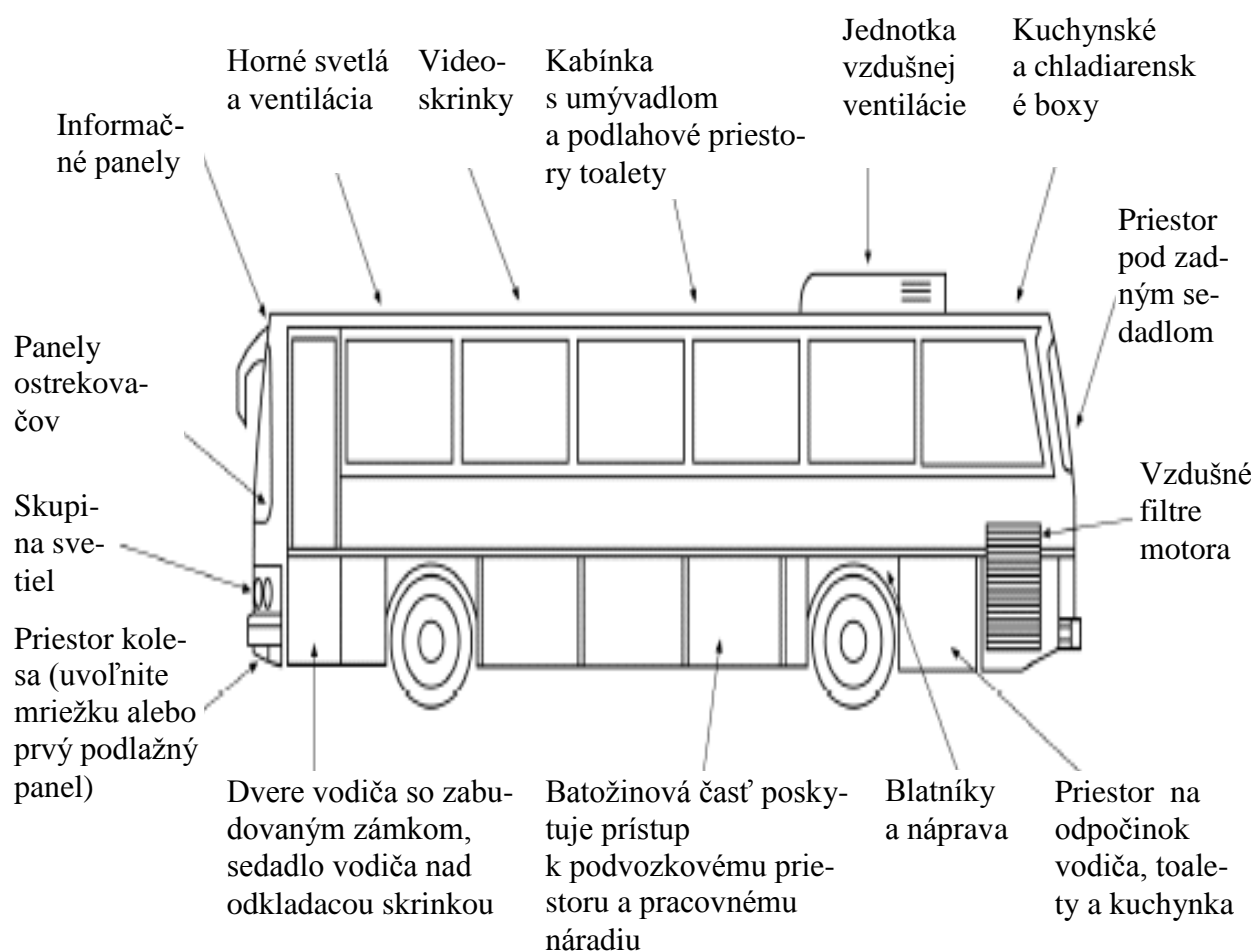
(6) Motor chladiacej sústavy, chladiace návesy.

- a) Motor chladiacej sústavy obvykle pozostáva z dieselového motora umiestneného na vonkajšej časti návesu v skrinke na prednej priehradke. Motor ovláda chladiacu jednotku umiestnenú vo vnútri priehradky.

- b) Skrinka tohto motora môže byť z hľadiska kontroly funkčnosti zariadenia otvorená. Môže však vzniknúť úkryt za vypínacím panelom. Tieto panely sú pridržiavané svorníkmi, ktoré sa dajú uvoľniť polovičným pootočením skrutkovačom. Veľkosti týchto úkrytov sa líšia podľa druhov chladiacej jednotky, ale niektoré takéto priestory sú dosť veľké.
 - c) Na vnútornej jednotke chladiacej sústavy sa obvykle nachádza kontrolný panel, v ktorom je tiež priestor. Plastový kanál pre rozvod studeného vzduchu vedie po celej dĺžke návesu a býva tiež využívaný pre úkryt tovaru. **UPOZORNENIE:** Vždy pred kontrolou zabezpečte, aby bola celá chladiaca jednotka vypnutá. Tieto jednotky sú riadené termostaticky a zapínajú sa vtedy, ak stúpne teplota. Odkrytý ventilátor je obzvlášť nebezpečný.
- (7) Poťahy (izolačné vrstvy) kabíny.
 - a) Panely dverí a bočné panely v zadnej časti kabíny sú ľahko odmontovateľné a za nimi sa nachádza mnoho priestoru. Niektoré kabíny majú tiež priestor za strešnými poťahmi.
 - b) Priestor za ovládacím pultom a za priehradkou na rukavice. Priestor za reproduktormi.
 - (8) Vzduchové filtre. Prístup je možný obvykle zospodu vozidla. Kryty pridržiavajú sponky. Buďte opatrní, pretože niektoré filtre sú naplnené olejom.
 - (9) Umelo vytvorené podlahy a priehradky. Obvykle poskytujú samostatný priestor.
 - (10) Prídavné nádrže. Skontrolujte akékoľvek náznaky nedávneho zvárania alebo čistenia priestoru, či už nádrže alebo priliehajúcej časti návesu.
 - (11) Náklad. Možnými úkrytmi sú nadbytočné obaly a využívanie paletových priestorov.

obr.2 : Schéma možných úkrytov v nákladnom vozidle

obr. 3 : Schéma možných úkrytov v autobuse

PRÍLOHA B

ZÁSADY PREHLĎÁVANIA OSÔB

(1) Všeobecne. Prehľadávanie osôb je oprávnené vtedy, keď v danej oblasti existuje zákonná moc, ktorá dovoľuje pátracím skupinám takúto činnosť vykonávať. Osoby, ktoré vedú prehľadávanie, musia byť ale riadené v súlade s príslušnými nariadeniami a musia byť informované o príslušnej legislatíve danej krajiny. Použitie stabilizačných síl, určených na prehľadávanie, bude obvykle nasledovné:

- a) ako bežná záležitosť, keď pátracie skupiny vstupujú do budov alebo priestorov nenásilne a prehľadávanie osôb je podmienkou vstupu do týchto priestorov,
- b) na zabezpečenie alebo zriadenie miesta prehľadávania po vzniku incidentu,
- c) ak sú dostatočné dôvody na podozrenie, že nejaká osoba vlastní ukradnuté alebo zakázané predmety,
- d) ak nejaká osoba je braná do väzby,
- e) ako preventívne opatrenie, keď je nejaká osoba vo väzbe.

(2) Zásady. Osobné prehliadky skrývajú v sebe utkvélú predstavu o údajnej brutalite, či útoku voči danej osobe alebo o jej morálnom ohrození, preto musia byť vykonávané veľmi citlivo. Nepriateľské osoby a ich sympatizanti často skúšajú využívať takéto situácie na diskreditáciu stabilizačných síl. Okrem toho väčšina kontrolovaných ľudí je nevinných, a preto stabilizačné sily ich musia prehľadávať s vysokou profesionalitou a zdvorilosťou. Dôležitými zásadami pri prehliadkach osôb sú:

- a) Mali by byť vedené len za podmienok, ktoré sú z právneho hľadiska zdôvodniteľné.
- b) Mali by sa vykonávať takými postupmi, ktoré minimalizujú riziko vykonštruovaných obvinení voči vojenským silám.
- c) Ženy a deti by mali prehľadávať len osoby ženského pohlavia.

(3) Obmedzenia. Nasledujúce body sú základnými obmedzeniami z hľadiska osobných prehliadok:

- a) Za ideálnych okolností osoba, ktorá vedie prehliadku, má byť rovnakého pohlavia ako prehľadávaná osoba, avšak niektoré prípady môžu vyžadovať, aby prehliadku detí (mladších ako 14 rokov) vykonávali len ženy.
- b) Nie je prípustné vyžadovať, aby si osoba na verejnosti vyzliekla viac ošatenia než – vrchný kabát, sako (vestu), alebo rukavice. Ak si osoba nechce dobrovoľne vyzliecť tieto súčasti, môže byť požiadaná príslušným orgánom vyzliecť si aj ďalšie vrchné ošatenia avšak mimo verejnosti.

(4) Kategórie prehliadky:

- a) Rýchla osobná prehliadka (na verejnosti).
- b) Podrobná osobná prehliadka (mimo verejnosti).

(5) Rýchla osobná prehliadka:

a) Prípady použitia:

- 1. keď sa prehl'adáva veľký počet ľudí, pričom podrobná prehliadka nie je opodstatnená,
- 2. ako prevencia na podrobnú prehliadku, keď bezprostrednou požiadavkou je zistiť čokoľvek, čo by mohlo byť použité na ublíženie prehl'adávajúcich a prehl'adávaných osôb alebo kohokoľvek iného,
- 3. ako prevencia na podrobnú prehliadku, keď bezprostrednou požiadavkou je zaistiť akýkoľvek dôkazový materiál, ktorý by mohol byť rýchlo odhodený alebo zničený pred podrobnou prehliadkou.

b) Postup. Prehliadka by mala byť vedená podľa nižšie uvedených postupov. Ak je to možné, mali by príslušníci, ktorí vedú prehliadku, pracovať v pároch, pričom jeden z nich (kontrolór) vykonáva fyzickú prehliadku osoby a ďalší (pozorovateľ) pozoruje túto činnosť a zároveň poskytuje krytie (zabezpečenie) svojho kolegu. Ďalšími odporúčaniami sú:

- 1. Kontrolór by nemal stáť priamo pred alebo za kontrolovanou osobou, aby sa mohol vyhnúť jej prípadnému kopnutiu nohou, kolenom alebo prudkému vrazeniu hlavou.
- 2. Kontrolór by nemal byť vyrušovaný alebo zastrašovaný a mal by sa vyhýbať očnému kontaktu s prehl'adávanou osobou.
- 3. Pozorovateľ by mal pozorne sledovať činnosť pri prehl'adávaní bez verbálnej komunikácie, to znamená bez zvýšenej nervozity alebo napätia alebo bez gestikulovania s inými.
- 4. Ak dôjde k náhlemu použitiu zbraní, kontrolór by nemal križovať dráhu paľby pozorovateľovi.
- 5. Ideálne by prehl'adávaná osoba mala stáť s mierne rozkročenými nohami a rukami rozpaženými 30 centimetrov od bokov. Nestavajte osobu do takej polohy, aby bola úplne opretá rukami o múr. Neskôr môže vzniknúť potreba zobrať z jej rúk akékoľvek súdne stopy a takto by nebolo možné ich získať, pretože opieraním o múr sa zmažú.
- 6. Prehliadka by mala byť vedená rýchlo a systematickým spôsobom od hlavy dolu k chodidlám na jednej strane tela a pokračovať späť smerom hore na druhej strane, pokrývajúc pritom všetky časti tela spredu i zozadu. Pozornosť by sa mala venovať najmä vreckám a opaskom, kde by mohli byť ihneď po ruke zbrane. Opatrne a rýchlo

by sa mali prehľadávať všetky vonkajšie telové prehlbeniny, akými sú kríže, podpazušie, oblasť rozkroku a zovreté ruky.

7. Osoba vykonávajúca prehliadku by nemala nikdy pri prehliadke poklepať kontrolovanú osobu po tele, ale mala by využívať hľadiaci pohyb s jemným pritláčaním a takto cez odev pocítiť cudzie predmety. Pri prehľadávaní končatín sa používajú obe ruky s dotykom palca a ukazováka.
8. Akákoľvek batožina, či príslušné vyzlečené ošatenie musí byť tiež osobou vykonávajúcou prehliadku (kontrolórom) prehľadané. K takýmto súčasťam by sa malo ale pristupovať s rešpektom.
9. Použitie prístrojov, akými sú ručné alebo oblúkové kovové detektory a röntgenové prístroje na kontrolu batožín, môžu byť z časového hľadiska nápomocné, zvlášť keď sa kontroluje väčšie množstvo ľudí na prístupovom kontrolnom mieste. V takomto prípade je ale potrebné informovať kontrolované osoby, že sa vykonáva takýto druh kontroly a vyselektovať osoby, ktoré majú chirurgické výstuže v tele alebo nosia kardiostimulátor (a pod) a vykonať u nich kontrolu, ktorá nespôsobí zdravotné komplikácie.

(6) Podrobná osobná prehliadka – bežne sa vykonáva:

- a) Keď sú dostatočné dôvody na podozrenie, že osoba vlastní nelegálne predmety.
- b) Keď sa vyžaduje vysoký stupeň istoty, že osoba neprenáša nelegálne predmety.

(7) Postup. Pri podrobnej osobnej prehliadke by sa mohli používať rovnaké postupy ako pri rýchlej osobnej prehliadke, ale s dodatočnými úkonmi:

- a) Zistíte totožnosť vecí a vlastníctvo batožiny i ďalších predmetov.
- b) Ideálne by sa prehliadka mala vykonávať mimo verejnosti. Podrobná prehliadka závisí na veľkosti podozrenia a na časovej dispozícii.
- c) Požiadajte osobu, aby vyprázdnila všetky vrecká a odložila všetky veci i noviny, ktoré má pri sebe na miesto, kde má kontrolovaný nad nimi vizuálnu kontrolu z dôvodu ochrany kontrolovaného ale i kontrolujúceho aby nedošlo k obvineniam zo straty alebo krádeže.
- d) Ak je nevyhnutné, aby sa prehľadávaná osoba čiastočne vyzliekla, môže tak urobiť dobrovoľne (tento fakt by mal byť zaznamenaný), alebo existuje možnosť donútiť ju vyzliecť si určité súčasti na verejnosti alebo mimo nej. Bežne na verejnosti by sa mal vyzliekať len vrchný kabát, sako a rukavice. Mimo verejnosti sa môže požiadať, aby si vyzliekla aj ďalšie vrchnejšie ošatenie, nie však spodnú bielizeň.
- e) Pri vedení prehliadky je potrebné všímať si každý detail ošatenia, obzvlášť: lemy (obrúby) odevu, opasky, remienky, golieri, chlopne kabá-

ta, výplne (vypchávk), manžety a vyhrnuté časti odevu (kdekoľvek, kde by mohli byť skryté malé predmety). Ponožky a obuv poskytujú tiež ľahké miesta na úkryt. Zdravotnícke pomôcky sú vždy podozrivé a preto, ak to bude nevyhnutné, mal by byť na preskúmanie obväzov a častí tela v sadrovom obvaze privolaný praktický lekár. Informácia o odevu, ako štítky, visačky a značky pracovne môžu byť tiež cenné.

- f) Ak sa má využiť následný rozhovor s osobou po uskutočnení jej prehliadky, nemali by sa predtým pri odhalení nejakých predmetov prejavovať žiadne emócie, pričom podozrivé predmety by sa nemali odkladať stranou od ostatných. Všetky predmety by mali byť však uložené mimo dosahu prehl'adávanej osoby.

(8) Detailné prehliadky. Sú možné aj ďalšie podrobnejšie druhy prehliadky, ale vyžadujú špeciálne postupy, aby boli účinne vedené. Tieto druhy však sú záležitosťou špeciálnych a policajných jednotiek.

(9) Záznamy a hlásenia. Pre všetky kategórie prehliadok, ktoré sú oddelené od prvotných prehliadok, by mal byť uskutočnený záznam. Ten by mal obsahovať:

- a) Podrobnosti o prehl'adávanej osobe,
- b) cieľ prehliadky,
- c) dôvod na prehliadku,
- d) dátum a čas prehliadky,
- e) miesto prehliadky,
- f) podrobnosti o všetkých dôležitých nálezoch,
- g) podrobnosti o akomkoľvek zranení osoby alebo o poškodení jej vlastníctva, ktoré sa vyskytnú pri prehliadke,
- h) identifikačné podrobnosti prehl'adávajúcej osoby (kontrolóra), avšak ak sú prehliadky vedené v rámci vyšetrovania priestupkov, mená prehl'adávajúcich osôb nemusia byť uvedené. Krycí znak alebo ďalšie spôsoby identifikácie by ale mali byť použité.

PRÍLOHA C

ZÁSADY PREHLÁDÁVANIA BUDOV, PRIESTOROV, TRÁS

Prehľadávanie obývaných budov

(1) (Postupy pri priblížení sa a pri vstupe. Pri prehliadke obývaných budov by mali nasledovať tieto postupy:

- a) Prehľadávajúca skupina pred vstupom do budovy umiestni na predné dvere vyplnenú prvú stranu formulára a odfotí ju. Musí vstupovať do budovy čo možno najrýchlejšie a s čo najmenším hlukom, s už vo pred určenými a pripravenými prehľadávajúcimi tímami.
- b) Všetkých obyvateľov budovy sústreďí do jednej miestnosti.
- c) Všetkých obyvateľov prehľadá a zabezpečí ich stráženie.
- d) Veliteľ skupiny pred správcom budovy uskutoční prehliadku príslušníkov svojej skupiny a potom určí príslušníka, ktorý prekontroluje jeho samotného.
- e) Veliteľ skupiny požiada správcu budovy, aby ho sprevádzal po budove.
- f) Veliteľ skupiny zakreslí plán domu a očísľuje každú miestnosť, podkrovia, chodbu a schodište, pričom pracuje smerom z vrchu dolu a z ľavej strany doprava. Vyhotoví si fotodokumentáciu každej miestnosti pred prehľadaním, (ale i po prehľadaní pre prípadné možné využitie na porovnanie miestnosti, či nedošlo k zmenám).
- g) Určí sa vhodná miestnosť na ďalšie zadržiavanie obyvateľov domu, ktorá sa prehľadá a vyčistí a potom sa do nej tieto osoby spoločne s ich hliadkami presunú.
- h) Veliteľ skupiny potom rozdelí skupinu na dvojice, ktoré začnú prehľadávať prvé priestory.

(2) Priestory obývaných budov, ktoré sa musia skontrolovať:

- a) Kuchyňa:
 1. Steny, zvlášť duté (vetracie) tehly.
 2. Chladničky, sporáky, domáce spotrebiče (vypnite plyn ap.).
 3. Nádobu na potraviny, kuchynský riad, odpadkové koše.
- b) Kúpeľňa a toalety:
 1. Nádrže na vodu.
 2. Zrkadlová skrinka a jej okolie.
 3. Priestor za a pod vaňou.
 4. Systém ohrievania vody.
 5. Odpadové a vetracie otvory, potrubia.
- c) Podkrovné priestory a strecha:
 1. Strešný priestor, strešné okná.
 2. Priestor medzi odkvapmi (prevismi) a múrmi.

3. Vodné nádrže a potrubie (vrátane odpadových).

4. Krov a strešná izolácia.

5. Strešný odpad.

d) Schodište:

1. Schodišťová konštrukcia.

2. Panely.

3. Jednotlivé schody.

e) Ostatné priestory:

1. Potrubné systémy.

2. Umelo vytvorené schránky.

3. Detské kočíky, hračky atď.

4. Kufre, batožiny.

5. Vzdušné sacie systémy.

6. Kanalizačné a odvodňovacie systémy.

7. Vonkajšie priestory.

8. Elektrické rozvodné skrine.

9. Televízne a ďalšie elektrické zariadenia.

Poznámka: Toalety a kuchyňa sú prehliadnuté ako prvé, kuchyňa sa prehľadá a vyčistí (pozor na nože, sekáče) a potom sa do nej umiestnia osoby s hliadkou, kým sa kontrolujú ostatné časti budovy.

(3) Zásady prehľadania miestností. To môže byť uskutočnené niekoľkými spôsobmi, ale nasledujúca metóda sa odporúča z dôvodu uistenia sa, že sa nevynechá žiadny detail:

a) Vojaci vykonávajúci prehliadku pracujú vždy v dvojici. Ak by jeden z nich bol obvinený z krádeže, potom druhý môže podať svedectvo.

b) Urobte si náčrtok miestnosti vrátane ich rozmerov.

c) Prehľadajte miestnosť systematicky (napr. z predu do zadu, z ľava do prava).

d) Prehľadajte nábytok a premiestnite ho tak, aby ste mali voľný prístup na prehliadku podlahy, stien a ochranných líšt.

e) Preskúmajte podlahu, odložte koberce a inú krytinu, skontrolujte možné otváracie príklopy na podlahe, uvoľnite podlahové dosky a ochranné lišty. Ak je to možné použite detektor kovov.

f) Zanechajte miestnosť v takom stave, v akom bola pred prehliadkou.

g) Skontrolujte dvere, okná, obrazy, zrkadlá, skrine, krby, počítače ap.

h) Skontrolujte možné príklopy na strope a umelo vytvorené (falošné) stropy.

i) Osoby vykonávajúce prehliadku, po prehľadaní každej miestnosti toto oznámia veliteľovi skupiny, odovzdajú mu náčrt a veliteľ im prideli prehliadku ďalšej miestnosti.

(4) Postupy pri odchode. Na záver prehliadky a pred opustením budovy je potrebné splniť nasledujúce predpoklady:

- a) Náhodné škody spôsobené počas prehliadky by mali byť čo najskôr odstránené. Neporiadok pri vylamovaní dosiek podlahy, dlažobných kociek, či pri odstraňovaní tapiet, sa pri zistení nelegálneho úkrytu nezaraďuje ako kompenzačná škoda.
- b) Pokiaľ nevznikla žiadna škoda, alebo nie sú od správcu budovy vyžadované žiadne bezprostredné opravy, mal by to potvrdiť podpisom vo Formulári o odškodnení.
- c) Ak je správca budovy nespokojný s bezprostrednými opravami, alebo ak škoda presahuje možnosti, ktoré má na opravy vyčlenené skupina vykonávajúca prehliadku budovy, potom sa zhotoví Formulár škôd spôsobených pri prehliadke.
- d) Veliteľ skupiny by mal pred odchodom z budovy opäť vykonať prehliadku svojich príslušníkov pred správcom budovy a sám sa podriaďiť kontrole.

Prehľadávanie neobývaných budov

(1) Predbežné kroky. Dá sa predpokladať, že vo všetkých neobývaných budovách, ktoré sa budú prehľadávať, môžu byť umiestnené nástražné prostriedky, obvykle výbušného a smrtiaceho charakteru. Tieto sú prispôsobené tak, aby sa aktivovali pri neopatrnosti personálu pobývajúceho v budove. Ich cieľom je, aby sa vytváral stav neistoty, znižovala morálka stabilizačných síl a obmedzoval ich pohyb. Úspešný nástražný systém je jednoduchý, zostrojený často z domácich zdrojov, akými sú kolíčky na bielizeň, pasce na myši, vreckové baterky atď. Je ovládaný bežnou ľudskou činnosťou, napríklad otvorením dverí, zapnutím vypínača svetla, alebo obyčajným šliapnutím na podlahu. Aby operátor pri umiestňovaní takéhoto zariadenia získal čo najväčšiu šancu na úspech, musí ovládať nielen metódy tejto práce, ale aj zvyklosti vojakov a prehľadávajúcich skupín.

(2) Spôsoby aktivácie nástrah:

- a) Zatvorenie alebo otvorenie zásuvky.
- b) Tlak na podlahovú dosku alebo jej uvoľnenie, sadnutie si na stoličku - zosadnutie.
- c) Vzatie alebo zodvihnutie knihy či fľašky.
- d) Postavenie alebo pootočenie predmetu na správnu stranu.
- e) Zvonček (bzučiak) - akákoľvek vibrácia alebo pohyb.
- f) Prerušenie elektrického obvodu - v elektricky iniciovaných zariadeniach môže aktivovať činnosť nástražného prostriedku prerezanie alebo prerušenie elektrického obvodu. To sa môže dosiahnuť aj odpojením batérie (elektrického zdroja) zásobujúcej konkrétny byt.
- g) Svetelný senzor - zariadenie, ktoré sa aktivuje v dobe, keď je vystavené

účinku svetla (napr. osvietením baterkou, či iným svetlom), alebo naopak ak sa mu zamedzí prístup svetla.

- h) „Protiponorné“ zariadenie – polozenie predmetu do vody spôsobí aktiváciu výbušného zariadenia.
- i) „Protisondové“ zariadenie – aktivuje sa pri použití prieskumnej sondy (meracieho zariadenia) alebo pri akomkoľvek napojení sa na elektrický obvod.
- j) Kombinácia – nástražné zariadenie môže mať viac než jeden prostriedok iniciovania.

(3) Postupy pri priblížení a vstupe. Pri príchode do priestoru prehliadky a pred vlastným vstupom do budovy musí veliteľ skupiny uskutočniť vizuálny prieskum budovy a jej okolia. Skontrolovať sa musia prípadné vedenia (drôty) vedúce na detonačné zariadenia do vnútra budovy a slúžiace na diaľkové odpálenie. Potom sa v zabezpečenom priestore zriadi kontrolné miesto a vedúci skupiny rozhodne o mieste vstupe do budovy. Z príslušníkov skupiny veliteľ vyčlení len jeden pár, ktorý vstúpi do budovy a skontroluje tam možné nástražné systémy.

(4) Vstup do budovy sa obvykle uskutočňuje cez jedny hlavné dvere. Aj keď sa môže zdať, že takéto dvere môžu byť hlavným miestom nástražného systému, ak sa včas skontrolujú a vyčistia (zbavia nástražných systémov), ušetrí sa tak čas a skôr sa vytvorí následný prístup do budovy.

(5) Prehľadávanie. Prehľadávanie neobývaných budov sa uskutočňuje v dvoch fázach. Prvou fázou je kontrola budovy na akékoľvek nástražné systémy a druhou je uskutočnenie podrobného systematického prehľadávania.

(6) Využitie špecialistov. Špecialisti (pracujú vždy vo dvojici) vycvičení na zisťovanie a zneškodňovanie nástražných systémov, prikrôčia po vstupe do budovy ku kontrole priestoru. Ak sa na vstup do budovy nevyužili čelné (vonkajšie) dvere, mali by títo špecialisti skontrolovať a zbaviť od nástražných systémov (vyčistiť) trasu vo vnútri budovy smerom k týmto dverám. Veliteľ skupiny zasa takto vyčistí vonkajší priestor dverí, ktoré sa môžu potom otvoriť, najlepšie ale diaľkovým spôsobom.

(7) Zásady pri vyhľadávaní nástražných systémov:

- a) Nikdy neotvárajte akékoľvek dvere, hocíjakých rozmerov, pokiaľ nebudú obe strany dverí zbavené nástražných systémov.
- b) Všetky dvere, zásuvky a skrine musia byť po skontrolovaní ponechané otvorené.
- c) Na diaľkové otváranie dverí a skríň, na presunutie nábytku alebo na ďalšie úlohy, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť osôb, by sa mali používať ťahacie laná a iné mechanizačné prostriedky.

(8) Trasy, ktoré boli v budovách zbavené nástražných prostriedkov, by mali byť jasne označené bielou páskou.

(9) Pátracie skupiny musia byť upozornené na prítomnosť nástražných zariadení, pričom nasledujúci prehľad by im mal pomôcť v rozpoznaní ich možného umiestnenia:

- a) Atraktívne predmety voľne pohodené na verejnom priestranstve (v prírode).
- b) Skládky, obaly, piliny (drvina) atď. v neočakávaných priestoroch.
- c) Prítomnosť kolíkov na vešanie bielizne, drôtov, kusov povrázkov atď. tam, kde by sa neočakávali.
- d) Uvoľnená podlahová krytina, okenné rímasy alebo schody.
- e) Výskyt nových klincov alebo skrutiek na jednotlivých miestach a objektoch.
- f) Vydutiny pod kobercami, v kreslách.

(10) Keď sa podarí zneškodniť nástražné systémy budovy, veliteľ skupiny vstúpi do miestností a očísľuje ich tak, ako pri obývaných budovách. Potom začne podrobná prehliadka budovy rovnako ako pri obývaných budovách.

Prehľadávanie otvorených priestorov

(1) Všeobecne. Otvorené priestory sú často využívané ako miesta úkrytov, pričom môžu byť skryto pozorované z blízkych budov. Aj keď otvorené priestory sú bežne späté s vidieckym prostredím, vyskytujú sa však aj v zastavaných miestach vo forme parkov a záhrad, alebo dokonca vo forme spustošeného alebo opusteného územia. Preto priestory určené na prehľadávanie sa v tomto duchu môžu značne líšiť.

(2) Plánovanie. Úspech prehľadávania otvoreného priestoru závisí obzvlášť na dobrom plánovaní, pričom nasledujúce body by mali byť pri plánovaní a vedení takýchto operácií obzvlášť dôležité. Využitie procesu spravodajskej prípravy bojiska pri plánovaní operácií takéhoto druhu je základnou časťou zhromažďovania informácií potrebných pred vykonaním vlastného prehľadávania. V prípade potreby by ďalšie plánovanie malo byť prehodnotené podľa toho, ako prehľadávanie postupuje:

- a) Miesto stredu plochy, ktorá bude prehľadávaná, sa určí osemmiestnym súradnicovým označením (s adresou ak to bude možné). Hranice tejto plochy sa tiež označia ako séria osemmiestneho súradnicového systému.
- b) Zistí sa vlastník alebo nájomca územia.
- c) Využijú sa informácie získané z leteckých fotografií alebo satelitných snímok, dokonca hodnotný môže byť aj knižný materiál. Podrobnejšie analýzy môžu identifikovať niektoré skryté miesta.

- d) Vzdušný prieskum môže byť užitočný, ale musí sa vykonávať opatrne, aby týmto spôsobom nedošlo k varovaniu nepriateľských skupín.
- e) Získajú sa podrobnosti o známych miestnych nepriateľských skupinách a o ich sympatizantoch.
- f) Môžu sa použiť vyhľadávacie psy, ktoré majú schopnosť prehľadať väčší priestor a to oveľa rýchlejšie než ľudia. Musia byť však stanovené priority na ich použitie.
- g) Rozdelenie celkového priestoru na menšie priestory, ktoré budú prehľadávané jednotlivými pátracími skupinami, vyžaduje opatrnosť. Hranice medzi týmito priestormi musia byť jasne definované a mali by byť označené zreteľnými terénnymi rysmi, akými sú hrádze alebo priekopy. Každý skupinový priestor musí byť prehľadaný v jednom dni.

Prehľadávanie trás

(1) Všeobecne. Trasy zahŕňujú cesty, dráhy, železnice, vzdušné koridory a vodné cesty. Môžu byť široko využívané bezpečnostnými silami, civilnými orgánmi a veľmi dôležitými osobami a preto sa zjavne môžu stať miestami pre nepriateľské skupiny, ktoré tu môžu zinscenovať nástrahy. Preto postup pri prehliadke trasy, popísaný v tejto časti, je bežný pre použitie v pátracích operáciách a je určený na uistenie sa, že stanovená trasa je bezpečná. Uvedený postup je smerodajný predovšetkým pre dláždené cesty, ale jeho princípy sú aplikovateľné aj na ďalšie druhy ciest. Ak sú cesty prehľadávané ako súčasť ofenzívnej pátracej operácie mal by sa používať postup ako pri prehľadávaní priestoru.

(2) Plánovanie. Pri plánovaní a počas celého konania operácií na prehľadávanie ciest sa zvlášť musia brať do úvahy pravdepodobné metódy a miesta nepriateľských útokov.

(3) Zraniteľné miesta. Zraniteľné miesta sú také miesta na trase, ktoré sú obzvlášť výhodné na umiestnenie nepriateľskej nástrahy. Takými pravdepodobnými miestami sú:

- a) priepuste,
- b) mosty,
- c) vysoko vyvýšené cesty (násypy),
- d) cesty, v blízkosti ktorých sú dominantné vyvýšeniny,
- e) križovatky,
- f) budovy a múry v blízkosti cesty,
- g) zaparkované vozidlá,
- h) zvislé dopravné značky,
- i) priestory, kde vozidlá musia spomaliť rýchlosť.

(4) Miesto iniciácie nástražného výbušného systému. Výber umiestnenia nástražného výbušného systému (nepriateľskej nástrahy) môže byť ovplyvnené

možnosťou umiestnenia vhodného pozorovacieho miesta a miesta útočníka - iniciátora. Z týchto miest býva obvykle dobrý výhľad na priestor, kde sa nástražný výbušný systém nachádza, avšak pozorovateľ z tohto miesta nemusí mať možnosť viesť paľbu, ale len podávať správy o situácii. Pozorovacie miesto a miesto útočníka - iniciátora bude mať pravdepodobne zabezpečený skrytý prístup a rýchlu únikovú cestu. Pozdĺž cesty blížiacej sa k nástražnému výbušnému systému sa bude pravdepodobne nachádzať jedna alebo viacej cieľových (orientačných) bodov, ktoré budú z pozorovacieho miesta alebo z miesta útočníka - iniciátora jasne viditeľné.

(5) Spôsoby napadnutia. Výber umiestnenia nástražného výbušného systému je tiež ovplyvnený plánovaným spôsobom napadnutia. Jeho možnosti sú:

a) Nástražným výbušným systémom. Môžu byť odpaľované:

1. Cieľový objekt si aktivuje prostriedok nástražného výbušného systému vlastnou činnosťou, takže nepriateľ nemusí byť v danom priestore prítomný a preto tam nie je potrebné zriadiť ani vhodné pozorovacie miesto ani miesto útočníka - iniciátora.
2. Drôtovým vedením. Nepriateľ si môže zvoliť diaľkové odpálenie nástražného výbušného systému použitím drôtového vedenia. Vedenie môže ležať na zemi alebo môže byť zakopané, môže prechádzať cez podzemné trubky servisných sietí, alebo môže byť natiahnuté vo vzduchu. Môže byť zamaskované aj včlenením do existujúceho vedenia, akým sú telefónne káble alebo drôtové ohrady a často sleduje lineárne rysy terénu, ako priekopy, potoky, ohrady atď. Vzdialenosť medzi miestom útočníka - iniciátora a miestom umiestnenia nástražného výbušného systému je pravdepodobne od 100 do 500 metrov v otvorenom prostredí, ale táto vzdialenosť môže byť až 1 500 metrov. Pozornosť sa musí venovať akýmkoľvek stálym linkovým vedeniam, akými sú železničné linky, či drôty ohrady, ktoré môžu povstalci tiež využívať.
3. Rádiom. Na diaľkové odpálenie nástražného výbušného systému si môže nepriateľ zvoliť rádiové riadenie. Miesto útočníka - iniciátora môže byť v tomto prípade vzdialené viac než 1000 metrov od miesta nástražného výbušného systému.

b) Priamou paľbou. Zahŕňa použitie ľahkých a protitankových zbraní.

(6) Postupy na prehľadávanie ciest sú rozdelené do dvoch kategórií:

- a) Kontrola ciest. Môže byť vykonávaná pešou hliadkou. Poskytuje len rýchlu kontrolu cesty, výhodná je zvlášť pri kontrole najzraniteľnejších miest. Nie je záruka, že skontrolovaná cesta je zbavená výbušných prostriedkov.
- b) Prehliadka ciest. Sú to podrobné prehliadky vykonávané kvalifikovanou pátracou skupinou.

(7) Kontrola ciest. V závislosti na ohrození môžu byť kontroly ciest vykonávané pešími hliadkami, ktoré sú bežne včlenené do celkového programu hliadkovania. Kontrola je sama o sebe vykonávaná pešo tromi skupinami, každá obvykle v počte štyroch osôb, ktoré sú spoločne zoskupené do hliadky. Činnosť je riadená veliteľom hliadky, ktorý sa môže nachádzať v cestnej skupine alebo v miestnej ochrannej jednotke. Jedna skupina pôsobí na ceste a dve skupiny na jej bokoch. Príslušníci skupiny môžu byť vybavení štandardnými hliadkovacími elektromagnetickými prostriedkami obrany (ECM) v závislosti od miestneho ohrozenia. Pri rozvíňovaní by mala byť medzi jednotlivými príslušníkmi vzdialenosť minimálne 10 metrov. Činnosť a úloha skupiny je popísaná nižšie. Je príznačné, že z dôvodu obmedzeného výcviku a výzbroje skupín na kontrolu ciest, tieto nemôžu nahradiť skupiny na prehliadku ciest:

- a) Bočné (krídelné) skupiny (Flanking teams). Tieto skupiny sú veľkosťou, zložením a úlohami rovnaké. Čelnou osobou skupiny je navádzacia alebo vyhľadávajúca osoba, ktorá používa prístroj na detekciu kovov. Jej úlohou je vybrať a zabezpečiť trasu pre skupinu a nájsť drôtové vedenie. Druhou osobou je obvykle veliteľ skupiny, pričom on a ďalší príslušníci skupiny nepretržite prehľadávajú trasu, používajúc ďalekohľad, aby identifikovali zraniteľné miesta a možné nepriateľské prostriedky. Tiež by mali vyhľadávať palebné miesta. Tretia a štvrtá osoba pôsobia tiež ako sprievod.
- b) Cestná skupina (Road team). Pozostáva z dvoch postranných osôb a z dvoch cestných osôb. Postranné osoby pôsobia na protiľahlých bokoch cesty. Kontrolujú živé ploty, priekopy, a trávnaté okraje cesty. Cestné osoby sú rozmiestnené na oboch stranách cesty a každá zodpovedá za kontrolu svojej strany cesty a jej okraja až po priestor zodpovednosti postranných osôb.

(8) Postup:

- a) Východiskové miesto. Je stanovené na ceste, malo by byť najmenej 50 metrov od akéhokoľvek zraniteľného miesta. Ak sa skupiny presúvajú pešo, je vhodné, aby východiskové miesto bolo prístupné z priestoru mimo cesty.
- b) Bočné (krídelné) skupiny. Pôsobia v slede jednotlivých úsekov. Z východiskového miesta vychádzajú kolmo k ceste do vzdialenosti minimálne 50 metrov od nej. Potom sa pohybujú zhruba paralelne s cestou, ale musia dbať na to, aby sa vyvarovali pravidelnému (schematickému) pohybu a neodôvodnenému zhromažďovaniu sa. Na konci každého úseku sa uskutoční prechod cesty.
- c) Prechody. Bočné skupiny uskutočňujú prechody cez cestu každých 80 až 200 metrov, aby zistili možné umiestnenie káblov vedených v blízkosti a paralelne s cestou. Obvykle prvý prechod sa uskutoční

po minimálnej vzdialenosti (80 metrov), aby sa umožnila činnosť cestnej skupiny. Postup pri prechode je nasledovný:

1. Bočné skupiny sa navzájom zastavia, tam kde je to možné približne 50 metrov od cesty.
 2. Navádzač a veliteľ z jednej skupiny prejdú cez cestu, pričom na ceste jasne označia svoje miesto priechodu. Pokračujú smerom k bočnej skupine na druhej strane cesty, kde sa navádzači vymenia, čím sa zaisťujú, že ich dráhy sa behom procesu prekrížia.
 3. Veliteľ skupiny sa potom pod vedením nového navádzača vráti k svojej skupine tak, že prejdú cez cestu na rovnakom mieste ako predtým. Obe bočné skupiny potom pokračujú v pohybe zhruba paralelne k ceste.
- d) Zraniteľné miesta. Prechod cez cestu by nemal byť uskutočňovaný do vzdialenosti menšej než 50 metrov od zraniteľného miesta. Zraniteľné miesto, pokiaľ nebolo izolované bočnou skupinou dokončujúcou prechod pred alebo za ním, nesmie byť prístupné na menšiu vzdialenosť ako 50 metrov. Keď je izolácia tohto miesta dokončená jeden z veliteľov skupiny ho vizuálne skontroluje, aby potvrdil, že tam nie sú žiadne nástražné prostriedky a vyberie k nemu bezpečnú trasu. K tomuto miestu pristupuje len na takú vzdialenosť, aká je nevyhnutná na získanie jasného vizuálneho kontaktu, pričom využíva ďalekohľad. Zraniteľné miesta, akými sú priepuste, by mali byť skontrolované z oboch strán. Len čo sa veliteľ skupiny uistí, že zraniteľné miesto je čisté (bezpečné), vráti sa späť k svojej skupine.
- e) Cestná skupina. Pracuje minimálne vo vzdialenosti jedného úseku za bočnými skupinami a nikdy by sa nemala priblížiť bližšie než 20 metrov k miestu priechodu bočných skupín, pokiaľ nebol dokončený nasledujúci prechod. Pokiaľ bočné skupiny dokončujú prácu na svojom prvom úseku, cestná skupina kontroluje východiskové miesto v okruhu 20 metrov. Cestná skupina:
1. kontroluje trasu, okraje a strany cesty,
 2. kontroluje každé zraniteľné miesto v okruhu 20 metrov,
 3. vyhľadáva a obnovuje všetky značky, ktoré tam zanechali bočné skupiny.

(9) Kontroly zraniteľných miest. Ak je to možné, stačí skontrolovať zraniteľné miesta prostredníctvom štvorčlennej skupiny bez kontroly celej cesty. Postup je nasledovný:

- a) Skupina obíde zraniteľné miesto v okruhu minimálne 50 metrov, pričom kontroluje možný výskyt drôteného vedenia a vyhľadáva možné nepriateľské prostriedky a palebné miesta.
- b) Príslušníci skupiny sa musia vyvarovať zhromažďovaniu a udržiavať

10 metrový odstup medzi sebou. Keď dokončia okruh, veliteľ skupiny skontroluje zraniteľné miesto a tiež skontroluje priestor okolo neho v okruhu 20 metrov.

(10) Prehliadka ciest. Prehľadávanie cesty vykonávajú dve pátracie skupiny. Kedykoľvek je to možné, prehľadávanie bočných strán cesty je zabezpečované kordónom, ktorého veliteľ si ponecháva celkové velenie nad operáciou. Jedna pátracia skupina je rozdelená na dve bočné časti, každá s tromi (možná aj so štyrmi) osobami. Druhá skupina vytvára cestnú skupinu. Činnosť a úloha týchto skupín je nasledovná:

a) Bočná skupina. Úlohou bočnej skupiny je nájsť káble ovládacieho vedenia, sledovať zraniteľné miesta a sledovať okolie, či sa tam nenachádzajú palebné miesta. Bočné skupiny sú identické, ich príslušníci by mali počas činnosti udržiavať 10 metrovú vzdialenosť medzi sebou. Plnia nasledovné úlohy:

1. Prvá osoba je navádzač. Jeho úlohou je vybrať bezpečnú trasu pre celú skupinu. Používa prenosný drôtový snímač a detektor kovov, ako pomôcky na detekciu možných nástražných systémov. Ak je skupina trojčlenná navádzač plní tiež funkciu veliteľa skupiny. Ak je skupina štvorčlenná, veliteľ skupiny kráča za navádzačom. Veliteľ skupiny musí nepretržite prehľadávať trasu používajúc ďalekohľad, aby identifikoval zraniteľné miesta a vyhľadával palebné miesta.
2. Dvaja zvyšní príslušníci skupiny sú osoby na detekciu káblov. Používajú káblové detektory, pričom majú aj lopatky, aby mohli zahrabané káble vykopať.

b) Cestná skupina. Pozostáva z:

1. Psovoda (ak je k dispozícii). So svojim psom vedie prehľadávanie v plnej šírke cesty, cestných krajov a jej strán.
2. Dvoch osôb na bočných stranách cesty. Každá osoba pôsobí na jednej strane cesty, kde prehľadáva okraje, zákopy a boky cesty.
3. Veliteľa pátracej skupiny. Pohybuje sa za osobami na bočných stranách cesty a kontroluje skupinu.
4. Dvoch osôb na ceste. Pohybujú sa za veliteľom. Každá z nich prehľadáva priestor od stredu vozovky k jemu vymedzenej strane, zahrňujúc krajnice až po priestor zodpovednosti osôb na bočných stranách.
5. Poradcu (odborníka) na prehľadávanie (search adviser) a zapisovača (note-taker). Poradca kontroluje činnosť oboch bočných skupín a cestnú skupinu. Zapisovač sa pohybuje na konci cestnej skupiny so spojovacím prístrojom.

(11) Prehliadka zraniteľných miest. Za výnimočných okolností môžu byť zraniteľné miesta prehľadané bez prehľadávania celej cesty. Toto vykoná odborník na prehľadávanie a jedna pátracia skupina. Ak to bude potrebné, priestor okolo zraniteľného miesta sa zabezpečí kordónom. Postup pri prehľadávaní je nasledovný:

(12) Izolačná skupina, pozostávajúca z navádzača, veliteľa a dvoch osôb na káblovú detekciu, ktorá je vybavená ako bočné skupiny, obide zraniteľné miesto v okruhu vzdialenosti minimálne 50 metrov, pričom vyhľadáva drôtové ovládacie vedenie a prostriedky nepriateľa ako aj palebné miesta. Príslušníci tejto skupiny sa musia pritom vyvarovať zhromažďovania a udržiavať 10 metrový odstup.

(13) Hlásenia a záznamy. Z každej úlohy pátracej skupiny, alebo z úlohy spoločných skupín musí byť vypracované „Hlásenie o prehľadávaní“ (Pátracie hlásenie).

Prehľadávanie podzemných priestorov

(1) Všeobecne. Možnosti pohybu osôb v podzemných priestoroch sú obvykle reálnejšie vo veľkých mestách, môžu sa však vyskytovať aj v menších zastavaných priestoroch a dokonca v niektorých otvorených oblastiach. Aktivity v podzemných priestoroch sú len jednou z foriem pozemných aktivít a preto si velitelia musia uvedomiť ich mieru dôležitosti. Podzemné priechody poskytujú dodatočné možnosti priblíženia sa k cieľu a únikové cesty sa teda musia pri plánovaní obrany nejakého zariadenia (budovy) brať do úvahy.

(2) Podzemné systémy – základná charakteristika. Väčšina podzemných tunelov má kruhový prierez, takže ak sa v nich nachádza nejaká cesta alebo železnica, potom sa tam musí vytvoriť plošina, pod ktorou bude priestor. Tento priestor môže byť dostatočne veľký na pohyb osôb, určite poskytne možnosti na ich úkryt a na úkryt ich zbraní a výstroja. Tunely majú prístupné miesta obvykle na oboch koncoch a v určitých vzdialenostiach aj počas svojej dĺžky v miestach, kde sa umožňuje obeh čerstvého vzduchu. Prístupové miesta alebo vetráky môžu však byť v nepoužívaných tuneloch uzavreté (zatarasené). V akýchkoľvek tuneloch vzniká vždy nebezpečenstvo akumulácie plynov a znečisteného vzduchu, pričom respirátory (ochranné masky) nezaručujú dostatočnú ochranu osôb a preto ľudia pracujúci v tomto priestore by mali byť vybavení dýchacími prístrojmi.

(3) Podzemné systémy – druhy:

- a) Kanály. Sú to najbežnejšie podzemné systémy, ktoré existujú v každom väčšom zastavanom priestore; môžu mať priemer až 6 metrov a majú vždy veľa prístupových miest. V kanáloch, kde sa nachádzajú aj cesty, je možný rýchly pohyb veľkých skupín osôb.
- b) Železničné tunely. V niektorých veľkých mestách sú vybudované podzemné železnice (metrá) alebo tunely, cez ktoré sa smeruje pozemná železnica do centra mesta, alebo tunely prechádzajúce pod vysokými te-

rénnyymi útvarmi. Prejazd vlakov a prítomnosť nepriateľských skupín v danej oblasti zaraďuje tunely medzi veľmi nebezpečné miesta pre každého, kto chce prechádzať cez toto územie. Takéto skupiny sa budú snažiť dostať do tunelov obvykle v noci alebo počas víkendových dní, kedy je tam najmenší pohyb osôb.

- c) Podzemné potrubia. Tunely určené na uloženie plynového a vodného potrubia a elektrických rozvodov sú často príliš malé na to, aby umožnili prechod osôb. Majú však početné prístupové miesta a môžu mať priemer veľkosti okolo 1 metra, teda dovoľujú len pomalý pohyb osôb, ako aj menšiu možnosť ukrytia zbraní a ďalších zásob.
- d) Pivnice a spojovacie priechody. Pivnice sa bežne vyskytujú v zastavaných priestoroch a ak v nich neexistujú predeľovacie dvere, predstavujú relatívne rozsiahly podzemný systém. Jeho využitie zo strany znepriatelených strán však vyžaduje zhovievavosť alebo donútenie obyvateľov domov k uvoľneniu svojich pivničných priestorov.
- e) Nepoužívané banské priestory. Môžu jestvovať kdekoľvek a prístupné sú v závislosti na hĺbke, profile a rozlohe jednotlivých štól.
- f) Podzemné rieky. Cez akékoľvek veľké mesto vybudované v údolí budú určite pretekať potoky a možno aj malé riečky. Tieto riečky môžu byť zakryté vytvorením pod terénnych vodných kanálov, ktoré môžu byť tiež využívané na odvádzanie prudkej dažďovej vody. Pre tento účel budú mať početné prístupové miesta.
- g) Cestné tunely. Keďže sú obvykle otvorené verejnosti, nevyžadujú skrytý prístup pre utajený pohyb. Avšak cestné tunely pod kľúčovými alebo zraniteľnými miestami (objektmi) môžu byť využité na útok voči nim.
- h) Prírodné jaskyne a katakomby. V niektorých oblastiach sa pod mestami a obcami nachádzajú rozsiahle prírodné i umelo vytvorené jaskyne.

(4) Spravodajstvo. Mapy všetkých podzemných systémov, zahrňujúce podrobnosti o ich dostupnosti, by mali byť uschované na geodetických oddeleniach alebo oddeleniach verejných prác miestnej administrácie. Oficiálni predstavitelia, ktorí zodpovedajú za služby využívajúce tunely a za ich údržbu, by mali byť schopní poskytnúť cenné dodatočné informácie o fyzických charakteristikách týchto systémov, o vetraní, objeme, rýchlosti a čase toku vody, o užitočných kontrolných a zatarasovacích miestach atď.

(5) Ako doplnok prieskumu môžu byť užitočné informácie získané z civilných zdrojov. Mali by sa vyhľadať všetky podzemné prístupy do priestorov kľúčových pozícií, pričom je potrebné skontrolovať akýkoľvek náznak použitia týchto systémov jedincami alebo skupinami.

(6) Formy zamedzenia prístupu. Prístup do podzemných systémov môže byť zamedzený utesnením (zaplombovaním) vstupných miest alebo celkovým zne-

funkčnením týchto systémov. Spôsoby zamedzenia prístupov sa budú podstatne odlišovať podľa druhov podzemných tunelov, pričom tieto prístupy môžu byť zatarasené podľa schopností stabilizačných síl, v akom rozsahu môžu zabezpečovať pozorovania týchto miest. Niektoré spôsoby zamedzenia prístupu do podzemných systémov sú:

- a) Zaplombovanie prístupových miest - možné je len vtedy, ak sa prístup používa veľmi zriedkavo; tieto miesta by mali byť bodovo zvarené, ale ako každá ďalšia forma zaplombovania je však tento spôsob relatívne neefektívny.
- b) Inštalácia diaľkových senzorov alebo alarmov, ktoré budú však vyžadovať údržbu a spojenie a ich existencia bude široko známa medzi zamestnancami využívajúcimi tunelový systém.
- c) Zatarasenie častí systému inštaláciou vnútorných bariér; tieto musia byť robustné a pravdepodobne zvarené na mieste.
- d) Použitie dráždivých látok. Nastriekanie chemickej látky CS v nízkej koncentrácii do systému, alebo jeho zaplavenie vodou: časti, prinajmenšom tunelový systém, môžu byť týmto spôsobom stále neutralizované.
- e) Hliadkovanie podzemných priechodov. Toto je vhodné pri hocijakých systémoch, najmä pre kanály alebo metro, ktoré nemôžu byť zatarasené. To má dvojakú výhodu, odradzuje aktérov od nepovoleného použitia týchto systémov a vytvára predpoklady, aby sa bezpečnostné sily dobre oboznámili s tunelovým systémom.

(7) Čistiace akcie. Ak skupiny znepriatelených strán používajú podzemný systém aj napriek vyššie uvedeným opatreniam, potom sa musia vykonať akcie na ich vyčistenie. Možné formy:

- a) Lokalizácia nepovolaných užívateľov. Základom sú komplexné mapy. Ak nie je žiadna indikácia toho, kde sa tieto skupiny nachádzajú, potom tunelový systém musí byť prehľadávaný systematicky a každá časť, ktorá je prehľadaná musí byť strážená. Každá podzemná hliadka musí byť podporovaná koordinujúcim pozemným hliadkovaním.
- b) Vypláchnutie. Voda a chemická látka CS v nízkej koncentrácii môžu byť vhodné prostriedky na selektívne použitie v odlišných častiach tunelového systému; cieľom ich použitia musí byť prinútenie nepovolaných užívateľov, aby radšej unikli do otvoreného priestoru, než do ďalších tunelov. V uzavretých priestoroch však musí byť vykonaná prísna kontrola používania takýchto chemických látok.
- c) Obliehanie. Môžu sa zatarasiť všetky únikové cesty a potom čakať na účinky chladu a hladu osôb nachádzajúcich sa vo vnútri.
- d) Psychický útok. Je to záležitosťou používania bežných taktických princípov v stiesnenom a neobvyklom prostredí.

(8) Velenie a riadenie. V podzemných operáciách sa tesné velenie a riadenie bude udržiavať ťažšie. Preto by sa mali zobrať do úvahy nasledujúce pokyny a vyvodiť z nich jednoduché rozhodnutia:

(9) Spojenie. Rádiové spojenie nemusí v podzemných priestoroch dobre fungovať, preto tam môže byť položené linkové spojenie. Medzi jednotkami pracujúcimi pod zemou a jednotkami na zemi musí byť vždy zabezpečené dobré spojenie.

(10) Orientácia. V takýchto priestoroch je ľahké stratiť orientáciu. Potreba dobrých máp už bola zdôraznená; mali by byť však podporené aj GPS, gyrokompasmi a inými spoľahlivými ukazovateľmi smeru.

(11) Bojová identifikácia. Dobré spojenie, prísna kontrola a používanie znakov, označení a špeciálnych súčastí odevu napomôžu vyhnúť sa stretnutiu s odlišnými skupinami bezpečnostných síl.

PRÍLOHA D

PRAVIDLÁ NASADENIA (VEDENIA BOJA)

(1) Základné východisko. Základným východiskom pre veliteľa nasadzovanej jednotky je poznať (vedieť), aké právo a ktoré zákony sú platné v priestore nasadenia a čo môže byť považované za ich porušenie. Tieto limity sú určujúce pre stanovenie pravidiel na vedenie bojovej činnosti/pravidlá nasadenia (Rules of Engagement – ROE) a iných vojenských aktivít. V stabilizačných aktivitách bývajú (Rules of Engagement – ROE, ďalej iba ROE) odvodené od „Dohody o štatúte ozbrojených síl“ (Status of Forces Agreement – SOFA), ak takáto dohoda pre konkrétnu operáciu existuje.

(2) Obsah ROE. ROE definujú podmienky a stupeň možného použitia sily a majú zaistiť, aby použitie sily bolo kontrolovateľné. ROE nepredstavujú špecifické úlohy, alebo východiska pre taktické pokyny. Všetky rozkazy pre podriadených musia byť v súlade so zásadami ROE, a zároveň tieto rozkazy nesmú podriadeným veliteľom brániť v plnom využití toho, čo je povolené (nie je prostredníctvom ROE zakázané).

(3) Forma ROE. ROE je spravidla písané formou zákazov alebo oprávnení. V konkrétnych podmienkach však ROE nepredstavuje usmernenie, ale priamo rozkaz. Ak je ROE formulované ako výpočet zákazov, pre príslušného veliteľa to znamená, že sa konkrétne akcie nesmú vykonávať. Ak je ROE formulované ako výpočet povolení, pre príslušného veliteľa to znamená, že konkrétne akcie môžu byť vykonané, avšak presne v právnych limitoch stanovených v ROE. ROE vlastne nastavujú parametre limitov, v ktorých sa veliteľ môže pri plnení úloh pohybovať. Zhoda určitých opatrení s konkrétnymi ustanoveniami v ROE však ešte neznamená, že opatrenia sú plne v súlade s daným právnym poriadkom a zostáva len na veliteľovi reálne posúdiť, či napríklad úroveň použitej vojenskej sily odpovedá úlohe a je v súlade s právom a konkrétnym podmienkami.

(4) Možné sporné otázky ROE V každých ROE sú vymedzené limity na použitie zbraní pri sebaobrane - zbrane môžu byť použité v rozsahu nie väčšom, ako konkrétna situácia na účel sebaobrany práve vyžaduje. Zároveň s týmto ustanovením by mal veliteľ zvažovať:

- a) Sú ustanovenia ROE o použití zbraní platné v podmienkach, keď sú ohrozené životy civilistov?
- b) Ktorých situácií sa ustanovenia ROE netýkajú? Spadajú osoby, ktoré sú členmi humanitárnych organizácií alebo medzinárodných policajných síl pod ochranu, pri ktorej, ak sú ohrozené ich životy, je v súlade s právom použiť silu? Musí byť jasne stanovené, kto má právomoc určiť, ktorých osôb a v ktorých priestoroch sa ochrana týka.
- c) Môžu byť použité zbrane ako prevencia ohrozenia životov?

- d) Aké sú kritériá použitia zbraní na ochranu pred krádežou majetku, alebo výzbroje?
- e) Fyzické použitie sily by malo byť závislé na konkrétnej situácii. Sila by mala byť použitá bezprostredne a kontrolovane s využitím len nevyhnutných prostriedkov.
- f) Sú situácie, kedy jednotky v mnohonárodných silách budú uplatňovať rôzne ROE (národné alebo OSN) v priebehu incidentu, a to v zmysle ich povinností. Velitelia pri takýchto situáciách by mali zvažovať všetky potenciálne problémy, ktoré z toho môžu vyplývať.
- g) Použitie zbraní v iných prípadoch ako je sebaobrana. Kontrolu použitia zbraní v iných prípadoch ako je sebaobrana, ako napríklad delostrelectva, palebných prostriedkov obrnených vozidiel, alebo mínometov, je nevyhnutné ponechať v právomoci najvyššieho príslušného veliteľa. Delegovanie tejto právomoci na podriadených veliteľov je možné iba v prípade ich dobrej znalosti zásad bezpečného použitia týchto zbraní.

(5) Výcvik. Všetky jednotky a ich príslušníci by mali byť prostredníctvom brífingov a inštrukcií s ROE dôkladne oboznámení.

PRÍLOHA E

KONTROLA PRIESTOROV

Kontrola zastavaných priestorov

(1) Všeobecne. Vo veľkých i v menších mestách je spravidla sústredená ekonomická a politická sila a mienkotvorné percento obyvateľstva krajiny, preto sú mestá zvlášť náchylné na vznik pouličného násilia a iných politicky i ekonomicky motivovaných nepokojov. Mestá sú však náchylné aj na to, že sa tu veľmi rýchlo šíria zvesti o nepokojoch, čo môže účinne narúšať celkový mestský život.

(2) Intenzita aktivít v zastavaných priestoroch. Intenzita sa môže meniť v rozsahu od relatívne pasívnej politiky určenej na zmenšenie nepriateľských aktivít, pričom spoločenský život môže, aj keď za určitých obmedzení pokračovať, až po aktívnejší prístup, ktorý zahrňuje použitie ozbrojenej sily proti aktivistom a ich podporovateľom. Úroveň intenzity aktivít treba starostlivo zvažovať.

(3) Možné nepriateľské akcie znepriatelených strán. Medzi akcie, ktoré by mohli aktivisti znepriatelených strán v zastavaných priestoroch vykonať patrí:

- a) Narušovanie priemyselných a verejných služieb štrajkami a sabotážami.
- b) Podnecovanie a organizovanie rozsiahlych nepokojov, ktorých účelom je viazať na seba bezpečnostné sily a teda kvantitatívne zvyšovať ich prostriedky.
- c) Útoky proti zásobovacím trasám poškodzovaním ciest, mostov, železníc, alebo leteckých základní.
- d) Provokovanie stabilizačných síl v snahe, aby vyvolali ich neprimeranú reakciu, čo by poslúžilo nepriateľskej propagande.
- e) Ostreľovanie miest cestných zátarás, stálych postov i pohybujúcich sa hliadok.
- f) Útoky na vozidlá a budovy raketami a mínometmi.
- g) Pokladanie výbušných prostriedkov buď na špecifické ciele, alebo bez rozdielu, aby sa spôsobil zmätok, deštrukcia a pokles verejnej morálky.
- h) Záškodnícke hliadky a strelba na vrtuľníky.
- i) Útoky na príslušníkov civilnej populácie sympatizujúcich so stabilizačnými silami, alebo proti ich zamestnancom.

(4) Potreba ostražitosti. Vojak v zastavanom území musí byť vždy ostražitý, aby sa nestal možným cieľom a chránil svojich spolubojovníkov. Stráže, pozorovatelia na pozorovacích stanovištiach, pešie i mobilné hliadky a administratívne vozidlá môžu predstavovať ľahký cieľ. Vojaci pôsobiaci na stálych postoch by mali byť krytí pred paľbou a tieto miesta by mali byť aj inak vhodne chránené. Každý presun vojakov by sa mal uskutočniť v rámci dostupnej palebnej podpory.

(5) Potreba bdelosti. Vojaci by si mali tiež uvedomiť možné nebezpečenstvo pri diskusióch s náhodne známymi civilnými osobami o akýchkoľvek záležitostiach

vojenského charakteru, nemali by uvádzať svoje mená, priestory svojho umiestnenia alebo miesta presunu, ale tiež údaje o svojich spolubojovníkoch a jednotkách.

(6) Média. Zastavané (mestské) priestory sú atraktívne pre médiá, pretože ich činnosť sa tam sústreďuje na relatívne malé a ľahko prístupné prostredie. Zhromaždenie ľudí zabezpečuje pravdepodobnosť získania dobrých podkladov na spracovanie novinárskych materiálov, pričom sú tam obvykle dostupné hotely a spojovacie prostriedky. Vyvíjané nátlaky na štáb bezpečnostných síl pre styk s verejnosťou sú preto značné a každý príslušník týchto síl je stále vystavovaný kritickému hodnoteniu svojej činnosti.

(7) Rozmiestnenie základní stabilizačných síl. V zásade existujú dve alternatívy umiestnenia jednotiek na základni, buď mimo alebo v priestore, v ktorom pôsobia. Výhodami a nevýhodami oboch sú:

a) Základne mimo priestoru operácie.

1. Výhody. Základňa môže byť zriadená v miestach, kde vojaci v osobnom voľne môžu relaxovať, odpočívať a využívať niektoré formy rekreačných zariadení. Ochrana takejto základne môže byť zaisťovaná s menším počtom stráží a pravdepodobne aj s menšou obrannou schopnosťou. Je primerane prístupná administratívnej doprave, teda zásobovaniu a opravárenskej činnosti, čiže údržba výzbroje by mohla byť vykonávaná na tomto mieste.
2. Nevýhody. Doba reakcie týchto síl je dlhšia, a preto tu zálohy musia byť udržiavané v režime krátkodobej pohotovosti v očakávaní ich náhlej potreby. Pretože jednotky nemusia byť vždy schopné vrátiť sa na základňu k hliadkovacej činnosti a podobne, mohla by sa objaviť požiadavka na vyslanie nejakého administratívneho transportu na základňu, ktorý by si vyžadoval eskortu a možno aj iné zabezpečenie. Cesta na základňu a späť trvá však určitý čas, ktorý by bol inak využiteľný na odpočinok a na zabezpečenie ľudských zdrojov službami.

b) Základne v priestore operácií.

1. Výhody. Reakcia síl môže byť rýchla a zálohy môžu byť pripravené na rozvinutie skôr než pri očakávaní na nejaké udalosti, teda znižuje sa potreba udržiavať veľký počet osôb v relatívne krátkodobej pohotovosti. Jednotky sa bližšie stotožňujú s priestorom, v ktorom žijú, sú väčšie možnosti poznávať miestnu populáciu, podrobnú geografiu krajiny a zvyky znepriatelených strán. Schopnosť dominovať v priestore sa vytvára ľahšie.
2. Nevýhody. Jednotky môžu odpočívať, ale nie relaxovať, sú stále vystavené nebezpečenstvu útokov a tak na miestnu ochranu bude potrebných viac osôb a ich čas v službe bude dlhší. Každá administra-

tívna doprava mimo základne by mala byť sprevádzaná a chránená, čo tiež spôsobuje problémy a napätie.

(8) Hranice medzi jednotkami. Obvykle priestor operácie (zodpovednosti) bude jednotkám pridelený a ďalej prerozdelený aj menším podriadeným jednotkám. Hranice medzi jednotlivými priestormi musia byť jasne definované, pričom by sa mali brať do úvahy aj civilné policajné priestory. Tam, kde sú hranice vymedzené ulicami, za takúto ulicu by mala byť zodpovedná len jedna jednotka. Veliteľské opatrenia by mali smerovať k tomu, aby osoby z jednej jednotky mohli bez problémov prejsť tesne za sebou do susedného priestoru náležiacoho ďalšej jednotke.

(9) Spôsoby realizácie kontroly (taktické činnosti). Jednotky stabilizačných síl rozvinuté pri operáciách v zastavaných priestoroch musia byť dobre vycvičené v nasledujúcich taktických činnostiach:

- a) Stráženie základní a iných zariadení.
- b) Zatarasovanie ciest a zriaďovanie kontrolných miest.
- c) Pôsobenie na kontrolných miestach.
- d) Pôsobenie pri zákazoch vychádzania.
- e) Uskutočnenie pátracích operácií.
- f) Rozháňanie davov a kontrola výtržností.
- g) Vykonávanie niektorých základných činností skrytého sledovania.

(10) Odstreľovači. Z dôvodu nutnosti zaistenia bezpečnosti je užitočné, aby si vojaci osvojili bezprostredné situačné návyky v prípade, ak sa napríklad hliadka dostane pod paľbu odstrel'ovača. To je vždy obzvlášť zložitá situácia, najmä vtedy, ak je zdroj paľby málo viditeľný. V závislosti od situácie je najvhodnejšie riešenie zlepšiť systém celkovej ochrany príslušníkov stabilizačných síl, aby sa takémuto napadnutiu zabránilo, alebo zriadenie rýchleho kordónu a ak sa dané priestory dajú identifikovať, uskutočnenie pátracej operácie. Za určitých okolností môžu byť v danom priestore rozmiestnení aj vlastní odstrel'ovači.

(11) Kontrola pohybu. V lokalitách, kde aktivisti znepriatelených strán používajú výbušniny na teroristické účely a na narušovanie verejného života, bude nevyhnutné zakázať pohyb vozidiel a ich parkovanie v nákupných a ďalších verejných priestoroch. Môže byť tiež nevyhnutné, aby všetci chodci vstupujúci do takého priestoru boli prekontrolovaní. Aj keď sa týmto spôsobom môže dobre kontrolovať pohyb a môžu regulovať teroristické aktivity, je to činnosť náročná na ľudské zdroje, nehľadiac na to, že sa zvyšuje odpor verejnosti z obmedzovania nezávislého pohybu.

(12) Operácie vedené v noci. Je dobré ak je nočné hliadkovanie vedené pešo, pretože pohyb vozidiel môže byť v tichých nočných uliciach mesta príliš očividný. Avšak mnohé zastavané priestory sú hlučné a aktívne aj v noci a tu je vhodná mobilná podpora činnosti pešej hliadky. Osvetlenie ulíc môže byť tiež výhodou, ale

na druhej strane sa takto ťažko dosahuje nenápadné hliadkovanie, preto zvažovanie výhod, či ho využiť alebo nie, musí závisieť od miestnych okolností.

(13) Vrtuľníky. Sú vhodné na pozorovanie úzkych uličiek a uzavretých priestorov, avšak tieto miesta môžu byť pre ne zraniteľné z hľadiska odpálenia rakiet, či paľby odstrelóvačov. Vrtuľníky sú však užitočné na pozorovanie davov, ako sa formujú a presúvajú; tiež môžu fungovať ako vzdušné miesta velenia a retranslačné stanice a môžu aj zásobovať a posilňovať stále hliadky umiestnené na strechách budov a evakuovať zranené osoby. V súčasnosti je bežné pre vrtuľníky to, že sú vybavené celým radom prostriedkov na sledovanie a pozorovanie, avšak mala by sa brať na vedomie skutočnosť, že neúmerné časové predĺženie použitia vrtuľníkov nad lokalizovanými priestormi, obzvlášť v noci, vyvoláva silné protesty obyvateľstva.

Kontrola otvorených priestorov

(1) Všeobecne. Charakteristiky aktivít v otvorených priestoroch sú:

- a) Stabilizačné sily sa v takomto prostredí musia pri svojej ochrane viac spoliehať na silu svojich zbraní, utajenie a na svoje zručnosti.
- b) Aktivity v otvorenom priestore musia byť vedené v podľa zásad platných pre bojové aktivity.
- c) V takomto prostredí je ťažké rozlišovať medzi neutrálnymi príslušníkmi miestnej populácie a aktivistami znepriatelených strán, ale v okamžiku keď sa skupiny znepriatelených strán prejavia nejakým agresívnym aktom, potom sa podstatne znižuje predpoklad, že sa v nich nachádzajú nevinné osoby.
- d) Relatívne otvorený charakter krajiny v porovnaní s mestom poskytuje väčšie možnosti pre mobilné operácie a použitie ťažších zbraní a letectva.

(2) Vidiecke komunity sú často malé a izolované, sú teda viac zraniteľné voči miestnemu zastrašovaniu a ťažko sa ochraňujú. Z tohto dôvodu je pre znepriatelené strany ľahšie ovládať roztrúsenú vidiecku komunitu ako mestské časti. Dokonca aj v oblastiach, kde je uznávaná autorita zvolenej vlády, môžu skupiny znepriatelených strán relatívne slobodne operovať, pretože miestni ľudia sa obávajú ich represálií.

(3) Podmienky pôsobenia. Aktivity stabilizačných síl možno preto predpokladať v dvoch rôznych prostrediach:

- a) V oblastiach, ktoré stále ešte kontroluje zákonná moc; v tomto prípade, ak nie je eliminovaná hrozba nepriateľskej aktivity, môžu byť na kontrole použité účinne relatívne menšie operácie.
- b) V oblastiach, kde sa zákonná moc rozpadla do takej miery, že oficiálni predstavitelia nemôžu už dlhšiu dobu slobodne vykonávať svoju prácu a účinne kontrolovať oblasť, môžu sa dokonca nachádzať v rukách ne-

priateľa; toto vyvoláva operácie širšieho rozsahu.

(4) Aktivity menšieho rozsahu. Spôsoby vedenia operácií v otvorenom prostredí, v prípade, že sa vzájomne vykonáva niekoľko akcií súbežne, vykonávajú spravidla malé zostavy jednotiek stabilizačných síl. Spôsoby a postupy, ktoré sú vhodné pre otvorené prostredie sú charakterizované ako činnosť na:

- a) ochranu osôb a stráženie objektov,
- b) ochranu veľmi dôležitých osôb, malých i veľkých konvojov, železničných presunov a stráženie trasy,
- c) plánovanie presunov, cestné zatarasovanie, zriaďovanie kontrolných miest, vyhlasovanie zákazov vychádzania,
- d) hliadkovanie a skryté pozorovanie,
- e) pátranie.

(5) Opätovné získanie kontroly nad oblasťou. Je zamerané na znovu získanie kontroly situácie v otvorenom civilizovanom prostredí, v ktorom sa nachádzajú malé obce a osamotené hospodárske usadlosti. V husto zalesnených, riedko obývaných alebo všeobecne málo rozvinutých oblastiach by v dôsledku veľkých vzdialeností a slabej cestnej siete mohlo byť nevyhnutné rozvinutie zostáv až niekoľkých jednotiek.

(6) Oblasti pod kontrolou. Oblasť pod kontrolou je taká, v ktorej je civilná administrácia a miestna polícia schopná efektívne pracovať. Nepriateľské elementy sa tu síce môžu infiltrovať a môžu sa objaviť aj nejaké izolované bezpečnostné incidenty, ale miestne sily by mali byť spôsobilé takéto akcie obmedzovať.

(7) Postup získavania kontroly nad oblasťou. V oblastiach, kde civilná administratíva a miestna polícia nie sú schopné vykonávať svoju činnosť v dôsledku prítomnosti zložiek znepriatelených strán, môžu byť uskutočnené aktivity na znovu zavedenie kontroly. Zriaďovanie bezpečnostnej základne v novej oblasti vždy predstavuje operačné rizika a komplikované opatrenia logistickej podpory, preto je lepšie naplánovať operáciu na získanie kontroly pre zložitú situáciu. Treba vychádzať z toho, že tam budú potrebné delostrelecké jednotky, letecká podpora, evakuácia zranených, určitý stupeň opevnenia a skladisko zásob. Vedenie takýchto aktivít bude priamo ovplyvnené:

- a) Silou a organizovanosťou jednotiek znepriatelených strán.
- b) Podporou, ktorú dostávajú znepriatelené strany, či už prichádza zo zahraničia alebo z vnútra krajiny.
- c) Charakterom terénu, jeho prístupnosťou a hustotou obyvateľstva.
- d) Možnosťami a spôsobilosťami prítomných jednotiek stabilizačných síl.
- e) Mandátom stabilizačných síl.
- f) Priebehom pozemnej štátnej hranice. Pozemné štátne hranice, za ktorými môžu znepriatelené strany očakávať útočisko a cez ktoré sa pašujú zbrane a výbušniny, predstavujú dodatočné medzinárodné faktory, ktoré

bude potrebné pred uskutočnením otvorenej akcie starostlivo zvážiť.

(8) Základná koncepcia získania kontroly. Cieľom aktivít na získanie kontroly v otvorenom teréne je vytvoriť stabilné podmienky, kde bude rešpektovaný zákon a kontrolované jeho dodržiavanie, kde civilná administrácia môže fungovať bez podpory bezpečnostných síl a kde sa civilná komunita môže pohybovať a žiť slobodne bez strachu. To vyžaduje splnenie základnej úlohy – oddeliť znepriatelené strany od ostatnej populácie. Táto úloha sa priebežne dopĺňa a vyžaduje dôkladný odhad priorít a pridelených zdrojov. Jej základom je:

- a) Dosiahnuť neutralizáciu jednotiek znepriatelených strán – ich oslabovaním a zamedzením voľného pohybu.
- b) Chrániť obyvateľstvo zamedzovaním voľného pohybu nepriateľských síl kdekokoľvek v celej oblasti.

(9) Oslabovanie. Základom pre úspešné oslabenie znepriatelených strán je kontaktné spravodajstvo zabezpečované nepretržitým sledovaním podozrivých osôb a ich podporovateľov. Plán sledovania by mal byť koordinovaný s každou agentúrou na najvhodnejšej úrovni a plno by sa mal využiť celý rozsah dostupnej techniky a výzbroje, vrátane utajených akcií, utajených hliadok a použitie sledovacích zariadení s obsluhou i bez obsluhy. Na základe informácie, že budú uskutočnené sledovacie akcie, môžu stabilizačné sily udržiavať stály tlak na podozrivé osoby, a to prostredníctvom špecifického pátrania, selektívnymi osobnými kontrolami, prehľadávaním domov a priestorov. Vychádzajúc z účinného sledovania môžu byť potom takýto aktivisti vypátraní a pokiaľ nebudú ihneď neutralizovaní, môže byť získaný aspoň užitočný dôkaz, ktorý pomôže kompetentným orgánom k prípadnému obžalovaniu daných osôb.

(10) Zamedzenie voľného pohybu. Táto úloha je rovnako dôležitá ako úloha oslabovania a prispieva k zamedzeniu možností podpory nepriateľa, núti ho k rizikovým akciám a obmedzuje jeho schopnosť sústrediť sa na akcie väčšieho rozsahu. Dosahuje sa to cestnými záatarasami a zriaďovaním miest kontroly vozidiel v hĺbke územia, pričom sa pokrývajú najmä hlavné línie komunikácií, ďalej hraničnými hliadkami a špeciálnymi opatreniami.

(11) Prístup k úlohám. Plánovanie princípov na uskutočnenie operácií v otvorenom prostredí je podobné ako pre tie, ktoré sú vykonávané inde, ale vzhľadom na nevyhnutnosť väčšieho rozptylu síl a väčších vzdialeností, musí byť položený väčší dôraz na nasledovné:

- a) Plánovanie a spravodajstvo. Všetky operácie by mali byť starostlivo naplánované a riadené, aby sa optimálne využili zdroje a musia byť založené na najlepších informáciách a spravodajstve získaného z taktík a zvykov nepriateľa.
- b) Selektívnosť. Operácie, aj keď sú nepretržité, pozitívne a účinné, musia byť tiež selektívne a musia byť takto aj chápané.

- c) Sily a zálohy. Vzájomná podpora sa často dosahuje ťažko a stabilizačné sily sa môžu dostať aj do izolácie. Akcie preto musia byť vždy uskutočnené primeranou silou odpovedajúcou hrozbe a navyše po celú dobu ich konania musia byť udržiavané aj primerané zálohy.
- d) Použitie vzdušných hliadok. Nedávne skúsenosti z pozemných operácií ukázali, že sa osvedčilo vytýčenie leteckých priestorov (sektorov) stabilizačných aktivít, ktoré sa prekrývajú s jedným alebo viacerými pozemnými sektormi. V prípade vzniku incidentu, potom veliteľ, ktorému kontrola incidentu náleží, ho môže účinnejšie riešiť. Často sa stáva, že veliteľ vzdušnej hliadky môže potom pružnejšie presunúť určité zdroje do potrebných priestorov, aby splnil úlohu alebo napomohol k riešeniu incidentu.

(12) Zriadenie stálej základne. Všetky akcie v rámci stabilizačných aktivít musia byť uskutočnené zo stálej základne, ktorá by mala byť:

- a) umiestnená buď v priestore miestnej civilnej administrácie, alebo v priestore, z ktorého je možné bezprostredne pôsobiť,
- b) prístupná pozemnými cestami, ktoré môžu byť zabezpečované bez neúmerneho úsilia,
- c) schopná poskytnúť prinajmenšom pristávacie miesto pre vrtuľníky, ak nie je tam vhodná pristávacia plocha pre lietadlá,
- d) ľahko brániť minimálnou silou; najlepšie obklopená prírodnými prekážkami,
- e) dostatočne veľká na umiestnenie nevyhnutnej logistickej podpory a dopravy, ale nie až tak veľká, aby sa vytvoril problém s jej ochranou,
- f) vybavená fyzickou ochranou úmernou prevládajúcej hrozbe.

(13) Umiestnenie základne. Základňa by mala byť umiestnená najlepšie na okraji už kontrolovaných priestorov, takže jej tylová časť by bola bezpečná. Pokiaľ by musela byť zriadená mimo kontrolovaného územia, požiadavky na jej obranu a zabezpečovanie komunikácií by boli pre samotnú jednotku príliš veľké.

(14) Postup zriadenia kontrolovaných oblastí. Metódy zaoberajúce sa zriadením a rozšírením kontrolovaných oblastí sa odvodzujú od umiestnenia priestoru základne a od predsunutých operačných základní. Stabilizačné sily sú obvykle najvyťaženejšie v počiatočných štádiách takýchto operácií, pričom miestne polovojenské jednotky znepriatelených strán sa presúvajú do konsolidovaných oblastí, ktoré už boli vyčistené. Stabilizačné sily sa potom môžu sústrediť na ďalšie operácie, zamerané na stabilizáciu ďalších oblastí. Veľkým prínosom pre stabilizačné sily predstavuje možnosť, ak sa polovojenské jednotky znepriatelených strán so znalosťami miestnych pomerov, natoľko konsolidujú, že sa stanú dostatočne kompetentné vykonávať alebo pomáhať už pri počiatočných fázach zriaďovania kontrolovaných oblastí. Aj keď niektorí aktivisti znepriatelených strán bezpochyby

peniknú do alebo cez kontrolované oblasti, ich možnosti na vytváranie väčšej sily a dosiahnutie prekvapenia sa budú postupne znižovať, ak sa civilné obyvateľstvo prikloní k vládnej strane. Obranné povinnosti sa pre predsunuté operačné základne znižujú, keď bude okolitá krajina vyčistená a bezpečná od takýchto skupín, čím sa uvoľní viac jednotiek pre ďalšie operácie.

(15) Obrana jednotlivých lokalít. Veliteľ sa musí sústrediť na akcie v celom operačnom priestore; zodpovednosť za lokálnu obranu by mala teda spadať na jeho podriadenú jednotku. Maximálny dôraz by mal byť pritom kladený na obranné zásoby. Všetky dôležité miesta dominujúce v priestore základne musia byť zabezpečené a akékoľvek územie, ktoré môže byť pri útokoch využívané, musí byť pokryté hliadkami. Je dôležité, aby lokálna obrana základne bola účinná a ekonomická. Jednotky stabilizačných síl viazané touto úlohou (obranou) nemôžu byť využívané na plnenie hlavnej úlohy, a to na znovu obnovovanie kontroly nad oblasťou. Okrem toho nepriateľské útoky na základňu, dokonca ak sú aj neúspešné, vedú k narušovaniu verejnej dôvery v bezpečnostné sily.

(16) Spravodajstvo. Do zomknutých vidieckych komunít sa dá ťažko peniknúť a spravodajská činnosť je v počiatočných štádiách operácií veľmi zložitá. Potreba zariadenia pevnej základne na okraji už kontrolovanej oblasti môže byť v tomto kontexte prospešná, pretože informácie o operačnom priestore môžu prichádzať prvotne zo zdrojov v kontrolovanej oblasti. Ako náhle sa akcie stabilizačných síl stávajú úspešnými, informácie sa začnú vyskytovať v hojnejšom počte, potom treba prijať opatrenia, aby sa vytvorili podmienky pre tých, ktorí sa chcú dostať do styku so stabilizačnými silami, aby tak mohli učiniť bez veľkého rizika.

(17) Hliadkovanie. Základom pre pôsobenie v nepriateľskom prostredí je hliadkovanie zamerané na získavanie informácií, identifikovanie a zatýkanie osôb a neutralizácia nepriateľských skupín. Druh hliadky závisí na jej celi, sú to:

- a) Prieskumné hliadky. Tieto zohrávajú pri hliadkovaní hlavnú úlohu. Bude potrebné, aby hliadky navštívili všetky odľahlé komunity, čím získajú potrebné informácie a môžu poskytnúť týmto komunitám určitú formu upokojenia z prítomnosti bezpečnostných síl v ich oblasti. Tieto hliadky môžu prehľadávať oblasti, pričom môže vzniknúť potreba zriaďovania cestných závarov na zachytávanie vozidiel a osôb.
- b) Demonštratívne hliadky. Je to spôsob hliadkovania v stabilizačných aktivitách, kedy je situácia v oblasti stabilizovaná a nehrozí tam priame nebezpečenstvo pre stabilizačné sily. Hliadky sú miestnym prostredím rešpektované. Cieľom jej činnosti je ukázať miestnej populácii, že v ich oblasti sa nachádzajú stabilizačné sily, ktoré sú v pohotovosti. Hliadka je ozbrojená, k miestnym obyvateľom hliadka pristupuje priateľsky a úprimne, ale zostáva ostrážitou. Hliadkovačská činnosť sa uskutočňuje len za denného svetla.

- c) Bojové hliadky. V oblastiach, kde je možné stretávať sformované skupiny ozbrojených osôb bude nevyhnutné nasadiť bojové hliadky. Za takýchto okolností bude rozumné vyhlásiť tam zákaz vychádzania.
- d) Stále hliadky. Skryté sledovanie vykonávané stálymi hliadkami je spravidla zdrojom prospešných informácií. V počiatkových štádiách stabilizačných aktivít môže byť problematické zriadiť stále hliadky bez vystaveniu sa neprijateľným rizikám. To nie je len záležitosť ohrozenia životov osôb uskutočňujúcich túto činnosť, rovnako dôležité je zabrániť akémukoľvek úspechu znepriatelených strán v napadaní hliadok, ktorý by mohol upevniť ich morálku a vzbudiť podozrenie o schopnosti stabilizačných síl.
- e) Vzdušné hliadky. Môžu byť využívané na pokrytie veľkých oblastí a na rýchle získanie určitých druhov informácií. Použitím termovíznych kamier sa môže získať informácia včas pre monitorovanie presunov a iných aktivít, a to v denných i nočných podmienkach. Vzdušné hliadky by mali dostávať podobné úlohy ako prieskumné hliadky.
- f) Nástrahy (pasce). Nástrahy sa občas používajú v operáciách v otvorenom prostredí. Ak sú vedené v podmienkach zákazu vychádzania a nevyhnutnej ostrážitosti, potom je predpoklad, že sa do nich nevinní ľudia nezapletú. Mal by sa však zriaďovať len konvenčný druh nástrah, určený na zajatie nepriateľských osôb.

(18) Zákaz vychádzania. Zákaz vychádzania, zvlášť v noci, môže byť veľmi dôležitý pre aktivity v otvorenom prostredí. Presun po krajine sa uskutočňuje otvorene a skupiny i jednotlivci znepriatelených strán môžu potrebovať presunúť sa na veľké vzdialenosti, aby sa zhromaždili, spojili a podnikli nepriateľské akcie. Takýto presun môže byť monitorovaný cez deň stálymi i prieskumnými hliadkami a leteckými prostriedkami. V noci to bude vždy problematickejšie, preto zákaz vychádzania môže byť základom na to, aby stabilizačné sily získali voľnosť konania.

(19) Presídlenie. Izolované usadlosti a hospodárske objekty môžu predstavovať problémy, pretože prakticky nie je možné zaistiť trvalú prítomnosť stabilizačných síl, ktoré by zastavili využívanie týchto objektov skupinami znepriatelených strán, alebo ich strážili, ak ich obyvatelia budú potrebovať ochranu. Presídlenie môže byť jedinou alternatívou vyhnúť sa problémom i keď až ako posledná možnosť, keďže takýto krok nebýva obľúbený. Vhodnejšie je realizovať presídlenie na územia, kde presídlenec môžu naďalej pokračovať v poľnohospodárskych prácach a v starostlivosti o dobytok. Tieto opatrenia a rozhodnutia budú závislé od civilných orgánov, ale je dôležité, aby velitelia stabilizačných síl boli o takýchto dôsledkoch upovedomení a aby to počas plánovania takejto akcie bolo s nimi prekonzultované.

(20) Vytváranie bezpečných priestorov. Účelom ich zriaďovania by malo byť:

- a) Zabezpečiť obyvateľstvo priestoru pred akciami znepriatelených strán.
- b) Zabrániť znepriateleným stranám pomáhať alebo podporovať svojich sympatizantov a ďalšie elementy.
- c) Umožniť bezpečnostným a stabilizačným silám väčšiu voľnosť konania.

(21) Spočiatku môžu v bezpečných priestoroch fungovať len stabilizačné sily, ale v dlhodobejšom termíne by ich cieľom malo byť precvičovať a organizovať tam rôzne aktivity tak, aby civilná polícia bola schopná tieto oblasti prevziať. Akákoľvek sieť bezpečných priestorov v kontrolovanej oblasti musí byť podporená hliadkami a mobilnými zálohami stabilizačných síl a tiež možno delostreleckou a leteckou podporou.

(22) Zásady pre vytvorenie siete bezpečných priestorov v kontrolovanej oblasti:

- a) Obce by mali byť opevnené, čo by malo zahŕňať - obvodové drôty, paralelné zákopy s vrchným pokrytím, spojovacie zákopy, zodolnené miesta a dobré priestory na paľbu.
- b) Medzi bezpečnými priestormi a mobilnými zálohami musí byť funkčný systém spojenia – telefonického a rádiového, svetlíc, osvetlenia, sirén a miestnych improvizovaných metód, akými sú bubnové a ohňové znamenia.
- c) Bezpečné priestory by mali spadať pod velenie veliteľa priestoru operácie, (zodpovednosti-sektoru) stabilizačných síl.
- d) Pravidelné stabilizačné sily by mali pomáhať miestnym orgánom vo výcviku stráží, aby prevzali na seba nasledujúce úlohy:
 1. hliadkovanie v oblasti bezprostredne obklopujúcej bezpečný priestor – denné i nočné,
 2. kontrolovanie ľudí vstupujúcich a opúšťajúcich priestor,
 3. pomáhanie polícii v posilňovaní kontrolných opatrení,

(23) Miestne sily. Vidiecka oblasť je často vhodná pre použitie miestnych bezpečnostných síl. Obvykle budú rozmiestnené v blízkosti svojich vlastných domovov, tam, kde poznajú krajinu môžu byť prínosom, ale stále tam môžu byť zastrešované. Miestne sily môžu v počiatočných štádiách operácií vytvoriť užitočné zálohy.

(24) Zálohy. Mobilné zálohy by mali byť vždy ľahko dostupné. Najvýhodnejšie je, keď to letové podmienky dovoľujú, využívať na ich prepravu vrtuľníkov. Dostupnosť záloh a rýchlosť, s akou môžu byť presunuté, je podstatným faktorom, ktorý musí byť zohľadnený pri plánovaní operácií.

(25) Opatrenia na riadenie bezpečných priestorov. Opatrenia v priestore, nad ktorým bola získaná kontrola, by mali byť navrhnuté tak, aby chránili obyvateľstvo

a umožnili miestnym orgánom vykonávať svoju funkciu. Prvotné úlohy stabilizačných síl po prevzatí priestoru:

- a) Napraviť krivdy, a kde to bude možné, zlepšiť tam štandardy života.
- b) Odradiť nepriateľské aktivity, zvlášť podvratnú činnosť.
- c) Povzbudzovať obyvateľstvo, aby poskytovalo informácie.

(26) Opatrenia na realizáciu prvotných úloh:

- a) Zákaz všetkých politických aktivít.
- b) Registrácia civilných osôb.
- c) Časté kontroly identifikačných kariet, povolení a priepustiek v nepravidelných intervaloch.
- d) Kontrola úrody, potravín, zbraní, munície, výbušnín, drog a liekov.
- e) Obmedzenia pohybu civilných osôb.
- f) Zákazy vychádzania.

(27) Plánovanie. Pri plánovaní aktivít na získanie kontroly a vytvorenie bezpečných priestorov, by veliteľ nemal vylúčiť použitie pechotných zbraní, delostrelectva, letectva a možno aj dostupných námorných kapacít. ROE pre použitie týchto zbraní musia byť zladené a odsúhlasené s každou krajinou, ktorá prispieva svojimi jednotkami do stabilizačných aktivít, ale taktické rozmiestnenie a použitie príslušných jednotiek by sa realizovalo v zodpovednosti konkrétneho veliteľa priestoru operácie (zodpovednosti-sektoru).

Kontrola pohraničných priestorov

(1) Všeobecne. Znepriatelené strany často získavajú pomoc a podporu zo zahraničia, a to od medzinárodných organizácií alebo z iných krajín, ktorých cieľom je podkopať autoritu orgánov štátnej moci a stabilizačných síl. Každá vonkajšia pomoc vo forme osôb alebo materiálu musí teda prejsť buď cez pozemné alebo námorné hranice. Všetky štáty majú možnosť zaviesť nejaký stupeň kontroly hranice, čo môže byť vhodným základom, na ktorom sa bude budovať bezpečnosť hraníc. Pohraničné operácie sa obvykle uskutočňujú mimo zastavaných oblastí a mali by byť pri nich aplikované relevantné bojové spôsobilosti. Väčšina vyskytujúcich sa problémov je ovplyvnených miestnymi podmienkami.

(2) Pozemné hranice. Pozemné hranice sú zriedkakedy zreteľne určené, pokiaľ nie sú vytýčené riekami. Hranice môžu prebiehať cez hustý les, kopce alebo vysoké hory alebo cez obrábanú poľnohospodársku pôdu. Tam, kde nie sú fyzické bariéry môžu pastieri, lesníci a farmári často prechádzať hranice vykonávajúc si svoju dennú prácu. Zriedka bude možné úplne utesniť hranice buď fyzickými zátarasami alebo stabilizačnými silami. Avšak, aby bolo skupinám znepriatelených strán sťažené zásobovanie a pomoc, ktorú môžu získavať v najbližšom teritóriu, potom musia byť urobené kroky na kontrolu priechodu hraníc na hlavných

komunikačných smeroch. Vzniknuté medzery v kontrole celej hranice by mali byť pokryté pozorovaním a hliadkovaním.

(3) Cieľ. Požadovaným cieľom bude sústrediť všetok pohyb osôb a tovaru cez priestory, ktoré boli vybrané miestnou vládou. Toto v kombinácii s dobrým spravodajstvom umožňuje stabilizačným silám zaviesť kontrolu, zatknúť zločincov, zastaviť pomoc, alebo v najhoršom prípade aspoň zamedziť prísun zásob nepriateľským skupinám. Úspešnosť takýchto opatrení je však závislá na úrovni spolupráce s ďalšími silami na druhej strane hranice.

(4) Hliadkovanie v pohraničnej oblasti je obvykle nevyhnutné, intenzita hliadkovania závisí na stupni ohrozenia. Prijatie ďalších opatrení závisí na politickej a bezpečnostnej situácii a na následnom stupni reštrikcie pohybu civilného obyvateľstva.

(5) Obmedzenie pohybu civilného obyvateľstva. Keď v počiatočných štádiách stabilizačných aktivít nie sú v pohraničných oblastiach uplatňované žiadne reštrikcie pohybu civilných osôb, vyskytujú sa dva hlavné problémy, a to ich detekcia a identifikácia. Ak je oblasť riedko obývaná, detekcia abnormálneho pohybu osôb bude relatívne ľahká. Zadržanie a následná identifikácia osôb môžu byť ťažšie vtedy, ak je riedko obývaná oblasť drsná a divoká s malým počtom ciest. Cez deň tam môžu byť stabilizačné sily rozmiestňované vrtuľníkom, v noci však úspešné zadržiavanie všetkých narušiteľov hranice môže vyžadovať nereálny počet hliadok. V zaľudnenej oblasti s neobmedzeným pohybom civilistov bude úspech detekcie a zachytenia ilegálnych narušiteľov hraníc závisieť hlavne na dobrom spravodajstve.

(6) Použitie obmedzení. Keď stabilizačné aktivity dosiahli stupeň, kedy miestna vláda pripustí nevyhnutnosť obmedzenia pohybu civilistov v hraničných priestoroch, úloha stabilizačných síl sa môže uľahčiť. Druhy užitočných obmedzení môžu byť:

- a) Vydanie zákazu vychádzania.
- b) Zriadenie zakázanej zóny, prístupnej len so špeciálnymi priepustkami.

(7) Zriadenie prekážok. Pohyb osôb a vozidiel môže byť znemožnený rôznymi prekážkami, ktoré môžu mať smrtiaci alebo nesmrtiaci účinok:

- a) Zatarasenie pozemnej cesty. Pohyb vozidiel v oblastiach mimo oficiálnych hraničných priechodov sa môže sťažiť prostredníctvom zneškodnenia mostov, znehodnotenia ciest, alebo stavaním prekážok. Prekážky, ktoré nie sú zabezpečené pozorovaním majú vždy obmedzený účinok.
- b) Zatarasenie vodnej cesty.
- c) Ohradenie. Ostnaté drôtové ohradenie odradí nevinné osoby od ich vstupu, ale odhodlanému pokusu na jeho prerazenie neodolá. Jeho hlavnou úlohou je teda znížiť počet narušení hraníc a s tým súvisiacich vyšetrovaní, ktoré musia byť po tomto kroku urobené.

- d) Sledovacie zariadenia. Infračervený plot alebo seizmický alarm prenikania neodradzujú od vstupu, až pokiaľ nie je známe, že prenikanie do určitého priestoru pokrytého takýmito zariadeniami je rizikom vedúcim k vysokej pravdepodobnosti zatknutia.
- e) Mínové polia. Smrtiace prekážky, akými sú mínové polia budú zriedkakedy vhodné na použitie, pokiaľ sa situácia nezhoršila do stavu blízkeho k otvorenej vojne. Nasadenie takýchto prostriedkov si vyžaduje určenie nejakého druhu zakázanej zóny a malo by byť podporené senzormi na detekciu a lokalizáciu pokusov o jej narušenie.
- f) Zákaz vychádzania. Hlavný účinok zákazu vychádzania je zbavenie sa ťažkostí pri identifikácii nevinných osôb, akékoľvek narušenie zákazu vychádzania môže byť považované za nepriateľské. Obvykle nebude možné veľmi znížovať úsilie kladené na detekciu, stále ale musí byť cieľom pokrývať hranice na 100 %.
- g) Zakázané oblasti. Zriadenie zakázanej hraničnej zóny môže mať politické prednosti pred často emotívnym vyhlásením zákazu vychádzania. Stupeň zákazu môže byť rôzny a môže závisieť na charaktere hranice, na akýchkoľvek prírodných, či umelých fyzických bariérach a na charaktere ohrozenia. Čím vznikne väčšia voľnosť činnosti bezpečnostných síl, tým vznikne aj väčšia potreba na zaistenie bezpečnosti civilného obyvateľstva, aby sa dalo vyhnúť civilným obetiam tak, že sa tieto osoby budú udržiavať mimo zakázanú zónu. Požiadavky na jej dozor zostávajú rovnaké, ale počet vyšetrovaní jej narušenia by sa mal znížiť.

(8) Požiadavky na úroveň sily. Základné zabezpečenie proti jednoduchým pokusom infiltrácie predstavuje sledovací senzorový systém, podporovaný vyčlenením jednotiek stabilizačných síl ako „jednotiek rýchlej reakcie“. Ak boli uskutočnené viacnásobné pokusy prieniku do priestoru, alebo ak tam bol významný pohyb civilistov, možnosť rýchlej reakcie sa musí rozšíriť.

(9) Operácie prekračujúce hranice. Ak nepriateľské skupiny operujú zo svojich základní za hranicami krajiny, bude pre vlády krajín zapletených do konfliktu prospešné prediskutovať vzájomné záležitosti, ktoré môžu zahŕňať aj možnosť prenesenia operácii za hranice. Je vždy lepšie zadržať vpád síl znepriatelených strán predtým, než preniknú cez hranice. Ak je delostrelecká, či mínometná paľba, alebo paľba z ľahkých zbraní vedená z druhej strany hranice, zriedkakedy bude možné adekvátne odpovedať na túto činnosť, pričom na zakrytie ústupu alebo na zakrytie cieľa môžu byť nevyhnutné pasívne opatrenia, akými je použitie zadymovania.

(10) Pobrežie. Otvorené more za pobrežím je ekvivalentom zakázanej hraničnej zóny na zemi, pričom v porovnaní so zemou sú kontroly v teritoriálnych vodách jednoduchšie. Stupeň nevyhnutnej fyzickej zábrany vstupu na pobrežie záleží na vhodnosti pobrežia na vylodenie. Fyzická ochrana členitého pobrežia je ťažká

a musia sa pritom použiť sledovacie prostriedky a prieskum. Štyri úrovne pobrežnej obrany sú:

- a) Vzdušné sledovanie ďalekého dosahu.
- b) Pobrežné námorné sledovanie.
- c) Blízko pobrežné sledovanie a opatrenia na zamedzenie prístupu.
- d) Pozemné sledovanie a opatrenia na zamedzenie prístupu.

(11) Sledovanie. Sledovanie ďalekého dosahu vykonávané námorným letectvom a plavidlami môže byť užitočné na upovedomenie pobrežných a pozemných zásahových síl. Identifikácia na mori môže byť však problematická a preto by bolo vhodné zabezpečiť si medzinárodný mandát na vypočúvanie osádok a prehľadávanie zahraničných lodí v teritoriálnych vodách. Pobrežné sledovanie vrtuľníkmi, pobrežnými plavidlami, pozemnými rádiolokátormi a pozorovacími stanicami by malo byť usporiadané tak, aby pokrývalo všetky pravdepodobné prístupy.

(12) Zadržanie. Zadržanie neidentifikovateľného plavidla, ktorého poslanie alebo náklad sú podozrivé, môže byť uskutočnené na mori alebo na pobreží. Civilná polícia, pobrežné stráže alebo ich ekvivalenty môžu z tohto dôvodu nastúpiť do podozrivého plavidla alebo odprevadiť jeho posádku na breh.

(13) Spravodajstvo. Colné služby a pobrežné stráže poznajú problémy čelenia nelegálnemu vstupu na územie z mora a ich skúsenosti môžu byť užitočným základom pre spravodajské opatrenia.

(14) Velenie a riadenie. Pobrežná obrana by mala byť pod velením jedného veliteľstva, ktoré by zahrňovalo zložky z námorných a vzdušných síl, civilnej polície, vrátane námornej polície a tých pozemných síl, ktoré plnia úlohy sledovania a zadržiavania. Dôležité je spojenie medzi všetkými článkami spojenými so sledovaním, takže zistené informácie o cieľoch ďaleko v mori môžu prejsť postupne k pobrežným plavidlám, prostriedkom pobrežného sledovania a nakoniec jednotkám stabilizačných síl určeným na zadržiavanie. Môže vzniknúť potreba koordinácie nielen vládnych a vojenských agentúr, ale tiež niekoľko odlišných civilných agentúr, ktoré všetky môžu zohrávať určitú úlohu, ale ktoré nie sú vždy zvyknuté pracovať spoločne. Civilné agentúry, také ako prístavné a riečne organizácie, colnice, pobrežné stráže, civilná polícia v pobrežnej oblasti a rybárske organizácie môžu byť začlenené do pobrežného riadiaceho systému.

PRÍLOHA F

OGHRAHA PROTI NEVYBUCHNUTÝM PROSTRIEDKOM ALEBO MUNÍCH (UXO) A IMPROVIZOVANÝM VÝBUŠNÝM ZARIADENIAM

(1) V priestoroch pôsobenia jednotiek pri plnení úloh bude veľké množstvo neznámej nevybuchnutej, zlyhanej, poškodenej, nastraženej, nepoužitej munície a jej elementov (UXO) ako následok predchádzajúceho ozbrojeného konfliktu, buď jej zlyhaním pri použití alebo munícia cielene položená tak, aby zabránila vstupu na územie (ako sú klasické míny, roztrúsené míny dopravované prostriedkami na diaľku). Okrem nevybuchnutej munície sa pri plnení úloh najčastejšie môžu stretnúť jednotky pri vykonávaní presunov ako aj ostatnej činnosti s improvizovanými výbušnými zariadeniami (IED).

(2) V rámci boja proti nebezpečnému výbušnému výzbrojnemu materiálu (EO) pyrotechnický personál a EOD špecialisti môžu viesť alebo poskytovať pomoc vo výcviku v mínovom a UXO povedomí /Mine and UXO Awareness Training – MAT/, vzdelávaní v oblasti nebezpečenstva spôsobeného mínami a UXO /Mine and UXO Risk Education-MRE/ a skupinovom výcviku v povedomí o riziku EO. Výcvik môže smerovať k prevencii a predvídaní, zisťovaniu, označovaniu a podávaniu hlásenia o výbušných prostriedkoch a hrozby od bômb. Jednotky odchádzajúce do vojenských operácií hlavne s nestabilnou bezpečnostnou situáciou musia v príprave takúto problematiku zvládnuť a tak maximálne znížiť riziko straty na životoch, technike a materiáli.

(3) Výskyt výbušného výzbrojného materiálu (EO) núti nasadené EOD jednotky v priestoroch vedenia boja čeliť hrozbe okrem nevybuchnutej munície (UXO) aj improvizovaným výbušným prostriedkom (IED). Cieľom týchto jednotiek je zabezpečiť ochranu osôb a materiálu, pomáhať zachovať alebo obnoviť spojenecké sily pôsobiace v priestore operácie (zodpovednosti) a napomáhať pri odstraňovaní následkov konfliktu. V prípade vzniku incidentu s EO, UXO alebo IED musia byť čo najskôr na základe odhadu hrozby, aktivované požadované EOD kapacity. Ako prvé, sa s takýmto nebezpečným výbušným materiálom stretnú jednotky pozemných síl pri plnení úloh v rámci spojeneckých síl pôsobiacich v konkrétnych priestoroch zodpovednosti. Preto činnosť veliteľov musí byť okamžitá, ale zároveň musí zabezpečiť maximálnu bezpečnosť ich jednotiek napriek vzniknutému nebezpečnému prostrediu.

(4) Činnosťou UXO dochádza na bojisku k rôznym zraneniam alebo k smrti. Z toho dôvodu musí vojenský personál vedieť ako identifikovať, hlásiť, označovať a realizovať ochranné opatrenia proti účinkom UXO. Efektívnosť výcviku jednotiek v tejto oblasti bude dosiahnutá len vtedy, keď sa tento výcvik bude vykonávať súbežne s ostatným výcvikom a stane sa každodennou súčasťou prípravy, nielen jednotiek do operácií medzinárodného krízového manažmentu. Výcvik môže

byť vykonávaný pri nácviku presunov, topografickej orientácii, nácviku obrannej a útočnej činnosti alebo pri cvičeniach súperov.

(5) **Zásady správania sa jednotlivcov** v boji proti UXO:

- a) prípravná, informačná časť (základné vedomosti z oblasti mínovej bezpečnosti, priestorov predpokladaného nasadenia, všeobecných prieskumných informácií ako – geografické, morfológické a pod.),
- b) teoretická odborná príprava (školenie v technikách a činnosti pri vzniku podozrenia, či udalosti v spojitosti s UXO, alebo podobnou hrozbou),
- c) praktická časť – výcvik (jednotlivca, skupiny – tak aby teoretické vedomosti, úspešne dokázali aplikovať pri riešení modelových situácií v praxi.).

(6) **Zásady správania sa veliteľov** v boji proti UXO:

- a) ak je to možné, nebezpečné priestory s UXO sa musia obísť a potom sa môže pokračovať v plnení úloh,
- b) ak sa nemôžeme takýmto priestorom vyhnúť, musia sa prijať ochranné opatrenia na zníženie nebezpečenstva pre osoby a výzbroj,
- c) bez ohľadu na to, aká činnosť je jednotkou vykonávaná, sa musí veliteľskou cestou podať hlásenie o hrozbe UXO.

(7) **Úlohou pyrotechnikov a špecialistov EOD** je odstraňovať alebo znižovať riziko, ktoré hrozí od nevybuchnutého výzbrojného materiálu (munície) /Unexploded Ordnance - UXO/. **Úlohou ženistov** je vyhľadávať, označovať, odstraňovať mínové polia /Mine Field/ výbušné zátarasy a submuníciu, ktorá zabráňuje vstup do priestoru /Area Denial Submunition/. Avšak ani tieto dve skupiny bojovej podpory, pôsobiace či už jednotlivo ale spoločne, nebudú schopné reagovať okamžite, keď nepriateľ zaútočí na naše postavenia submuníciou alebo roztrúsenými mínami. Každá jednotka, ktorá uviazne v priestore zasiahnutom submuníciou riskuje svoje zničenie nasledovnou paľbou nepriateľa.

(8) Na bojisku sa vyskytujú dva typy hrozby od UXO:

- a) **pasívne UXO**, ktoré sa objaví v priebehu činnosti vlastných vojsk,
- b) **aktívne UXO**, ktoré je výsledkom útokov nepriateľa.

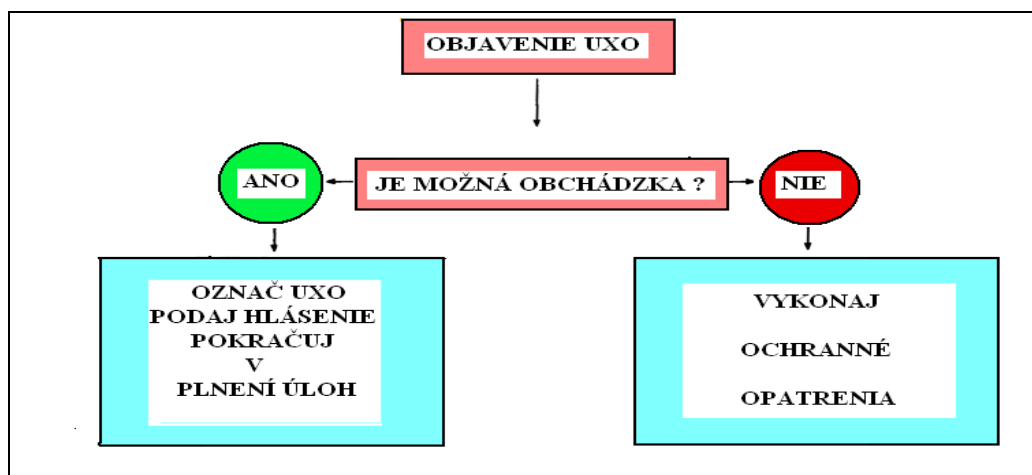
Pasívnu hrozbu predstavuje každá munícia, ktorá je objavená personálom pri pohybe po bojisku. Aktívnu hrozbu predstavuje každá munícia, ktorá ostane v priestore rozmiestnenia vlastných vojsk po útoku nepriateľa. Aby jednotky na modernom bojisku prežili, musia byť schopné reagovať na obidva typy hrozieb.

(9) Personál ktorý prichádza do styku s UXO, môže znížiť nebezpečenstvo, do ktorého sa dostal, najmä svojou schopnosťou rozpoznať riziko a prísne dodržiavať nasledujúce pravidlá:

- a) nikdy nesmie pokračovať v pohybe smerom k podozrivému UXO. Niektoré typy UXO majú totiž magnetické alebo na pohyb citlivé zapalovače a nevybuchnú až do doby, kedy sú iniciované cieľom v priamom kontakte či priblížením. Ďalšie môžu mať zabudované samodeštrukčné časové zapalovače. Po zaregistrovaní UXO sa v žiadnom prípade nesmie hýbať žiadnou páskou alebo uzáverom. Každé ďalšie pozorovanie, ak je nevyhnutné, musíme vykonávať ďalekohľadom, z bezpečnej vzdialenosti alebo z krytu.
- b) Musia byť vypnuté rádiostanice aj mobilné telefóny. Všetky rádiostanice pre zabezpečenie spojenia musia byť používané vo vzdialenosti minimálne 100 metrov a ďalej od objaveného UXO.
- c) Nikdy sa nesmie snažiť hýbať žiadnymi predmetmi, ktoré sú vedľa alebo v blízkosti UXO. Takáto činnosť by mohla priviesť UXO k výbuchu.
- d) Musí vždy zostať stáť v bezpečnej vzdialenosti od UXO, správne určiť bezpečnú vzdialenosť podľa veľkosti podozrivého predmetu, to je najlepší spôsob ako predísť nehode.
- e) Musí riadne označiť a zabezpečiť priestor s nebezpečným UXO tak, aby sa ostatný personál nedostal do rizika. Riadne označenie uľahčí činnosť pyrotechnikov – špecialistov EOD pri hľadaní priestoru s UXO pri ich reakcii na nahlásený incident.
- f) Okamžite sa musí evakuovať z nebezpečného priestoru nezainteresovaný personál a nepotrebná výzbroj. Ak sa rozhodne neevakuovať personál a výzbroj, musia sa na zníženie rizika vykonať ochranné opatrenia.
- g) Okamžite musí podať veliteľskou cestou hlásenie o výskyte každého incidentu s UXO, ktoré by mohlo ovplyvniť činnosť vojsk a prijatých či vykonaných opatreniach vzhľadom k okolnostiam.
- h) Ak je to nevyhnutné musí sa jednotka z nebezpečného priestoru stiahnuť, na toto je povinný upozorniť každý kto odhalil či spoznal mohutnosť, alebo následky rizika pri vzniku možného výbuchu.

Okamžité opatrenia po objavení UXO

(1) Každá nevybuchnutá munícia (UXO), ktorá je objavená na bojisku vážne ohrozuje presuny a plnenie úloh. Veliteľ musí prijať okamžité rozhodnutie o ďalšej činnosti. Toto rozhodnutie bude závisieť od aktuálnych úloh, ktoré sú plnené, od veľkosti a miesta kde bolo UXO objavené a schopností vlastných jednotiek. Ak vojenský personál objaví nevybuchnutú muníciu (UXO), musí vykonať ochranné opatrenia, identifikovať UXO, (prinajmenšom tvar, veľkosť, farbu, znaky - šablónovanie, zvláštnosti atd.), vykonať okamžité opatrenia na jej označenie, evakuovať osoby, podať hlásenie o objavení a riziku UXO a vykonať nevyhnutné ochranné opatrenia proti možným účinkom UXO).

obr.4 : Schéma rozhodovacieho procesu veliteľa

(2) Ako ochrániť personál a materiál pred rizikom, ktoré hrozí od UXO závisí na rozhodnutí veliteľa jednotky. Jednotky môžeme evakuovať, izolovať UXO alebo postaviť ochranný val. Pri hrozbe od UXO je najlepšie ochranné opatrenie evakuovať všetky osoby a materiál, ktorý nie je nevyhnutný na plnenie úloh.

(3) Výstavba ochranných valov. Ak je jednotka rozmiestnená v priestore (nie je na presune), evakuujeme personál a výzbroj, ktorá nie je nevyhnutná na plnenie úloh. Výzbroj, technika a materiál, ktorý nemôže byť evakuovaný sa musí chrániť výstavbou ochranných valov. Podobne musí byť chránený aj personál, ktorý obsluhuje alebo stráži túto výzbroj. V súčinnosti s jednotkami ženijnej podpory môžeme spevniť bojové postavenie zo smeru, z ktorého hrozí nebezpečenstvo od UXO a zakryť úkryt. Ochranný val je umelá prekážka, ktorá poskytuje čiastočnú ochranu tým, že zachytáva alebo usmerňuje nežiaduce účinky výbuchu z nebezpečného priestoru. Ochranné valy tiež môžu zmenšiť výsledný efekt výbuchu a tak zmenšiť evakuovaný priestor. Ak rozhodneme o tom, že výstavba ochranného valu (steny) je nutná, musíme odhadnúť pravdepodobné poškodenie, ktoré by mohlo byť výsledkom výbuchu UXO. Výstavba umelých ochranných valov je časovo náročná (napríklad vyžaduje veľké množstvo vriec s pieskom). V závislosti od veľkosti UXO bude ochranný val postavený okolo UXO na ochranu celého priestoru alebo môže byť postavený okolo výzbroje, techniky a materiálu, ktorý nemohol byť evakuovaný.

(4) **Malé UXO.** Pre malú nevybuchnutú muníciu (UXO), akými sú napríklad riadené strely a rakety do priemeru 70 mm, delostrelecké granáty do priemeru 75 mm, submunícia a ručné granáty, postačuje obklopiť UXO dvojitém valom z vriec naplnených zeminou. Vrecia naplnené zeminou nastavané aspoň do výšky

1 m, majú dostatočnú hrúbku, aby ochránili osoby a techniku pred ničivými účinkami výbuchu a rozletu črepín. Tento typ ochranného valu má tvar polkruhu alebo kruhu.

(5) **Stredne veľké UXO.** Na to, aby bol ochránený materiál a technika pred výbuchom stredne veľkej munície, akými sú riadené strely, rakety a delostrelecké granáty do priemeru 200 mm a pre veľkú kladenú muníciu, postačuje štvornásobný až päťnásobný val z vriec naplnených zeminou postavený okolo UXO do výšky 1,5 m. Tento typ ochranných stien býva väčšinou polkruhový.

(6) **Veľké UXO.** Veľké UXO, ktoré predstavujú rakety, delostrelecké granáty, univerzálne bomby, sú príliš veľké na to, aby osoby a materiál pred poškodením chránili ochranné valy postavené okolo UXO. V týchto prípadoch je nutné postaviť ochranné valy pred chránené osoby a materiál, v línii medzi nimi a UXO. Tento spôsob poskytuje najlepšiu a najľahšiu ochranu.

Hlásenia o hrozbe od nevybuchnutej munície (UXO)

(1) Výskyt nevybuchnutej munície na bojisku má enormný dosah na veliteľské rozhodovanie pri plánovaní boja. Presná znalosť miesta výskytu UXO je životne dôležitá pri plánovaní presunov a podpory bojujúcim jednotkám. Hrozba od UXO má tiež priamy dopad na bojové kapacity každej jednotky, ktorá s ním príde do styku. Aby bol systém hlásení o výskyte UXO efektívny, musí byť reálny a podávaný nepretržite tak, aby umožnil veliteľom sústrediť pyrotechnické (EOD) a ženijné sily a prostriedky podľa priorít a bojových plánov.

(2) Prvotné hlásenie z miesta výskytu UXO. /UXO Spot Report/. Systém hlásenia z miesta výskytu UXO musí byť podrobný, okamžitý a dvojcestný. Musí jasne spresniť miesto výskytu, aká je hrozba a ktoré jednotky sú touto hrozbou ovplyvnené. Hlásiť výskyt UXO je povinnosťou všetkých jednotiek a slúži aj na vyžiadanie pomoci v prípadoch, keď je zaobchádzanie s UXO nad rámec schopností jednotky a ovplyvňuje plnenie jej úloh. Napomáha veliteľom stanoviť priority na základe vývoja bojovej situácie. Je to prvé hlásenie v celkovom systéme hlásení pri objavení UXO.

(3) Poznáme štyri stupne naliehavosti, tak ako sú definované kategórie incidentov:

- a) **kategória A - okamžitá hrozba** – UXO prekáža pohybu a plneniu úloh jednotky, ohrozuje materiál alebo ohrozuje rozhodujúce prostriedky pre splnenie úloh, odporúčená - požadovaná reakcia (okamžité začatie činnosti na zničenie, zneškodnenie, odstránenie či obmedzenie účinkov UXO danej kategórie) bez ohľadu na momentálny stav a materiálne vybavenie,
- b) **kategória B - nepriama hrozba** – UXO spomaľuje pohyb a plnenie úloh jednotky alebo ohrozuje prostriedky na plnenie úloh, vykonať

spomínané kroky v čo najkratšom časovo úseku za vhodných podmienok a dodržania bezpečných - stanovených postupov,

- c) **kategória C - minimálna hrozba** – UXO obmedzuje pohyb a plnenie úloh jednotky alebo ohrozuje menej dôležité prostriedky pre plnenie úloh, plní sa ak nie je nutné podieľať sa na riešení u predchádzajúcich kategórií v súlade s bezpečnostnými pravidlami,
- d) **kategória D - bez ohrozenia** – UXO má malý alebo žiadny dopad na plnenie úloh jednotky alebo na jej prostriedky. Rieši sa v dlhšom časovom horizonte a na jej plnenie sa možno pripravovať vopred a v pokoji materiálne aj personálne. Stupne naliehavosti „minimálna hrozba“ alebo „bez ohrozenia“ neznamenajú, že UXO nie je nebezpečné.

(4) Prvotné hlásenie o incidente s nevybuchnutými prostriedkami – Explozive ordnance incident report (EOINCREP) z miesta výskytu UXO sa podáva podľa aliančnej publikácie AEODP-6-EOD, správy a hlásenia. Informácia musí byť podaná čo najrýchlejšie komunikačnými prostriedkami a musí obsahovať údaje, ktoré sú uvedené v obsahu hlásenia EOINCREP z miesta objavenia UXO. (Prvotné hlásenie z miesta výskytu UXO môže obsahovať nižšie uvedených dvanásť bodov).

(5) Stanovovanie priorít stupňov naliehavosti. Prvotné hlásenie z miesta objavenia UXO je podávané služobným postupom. Velitelia na jednotlivých stupňoch, ktorí dostanú alebo posudzujú hlásenie, môžu zmeniť stupeň naliehavosti plnenia úloh na základe vývoja taktickej situácie alebo pripravovaného plánu. Povinnosťou každého veliteľa v tejto sieti je aby zabezpečil postúpenie hlásenia ďalej služobným postupom a aby bol stanovený správny stupeň na zásah podľa naliehavosti.

Činnosť jednotky pri vyvedení z ohrozeného priestoru

(1) Používanie submunície a rozptýlených mín na modernom bojisku bude mať priamy dopad na pohyblivosť, schopnosť prežitia a tak isto aj na logistickú podporu. Všetky jednotky musia byť schopné udržať svoju pohyblivosť aj napriek tomuto riziku. Na to aby prežili, musia byť schopné vlastného vyvedenia z priestorov ohrozených submuníciou alebo rozptýlenými mínami. Pyrotechnické (EOD) jednotky sú zodpovedné za odstránenie tohto rizika z bojiska, zatiaľ čo ženijné jednotky vytvárajú priechody v priestoroch zasiahnutých rozptýlenými mínami alebo vykonávajú celkové odminovanie. Tieto špeciálne súčasti bojovej zostavy však nebudú bežne dostupné všetkým jednotkám, ktoré budú touto muníciou zasiahnuté. Každá jednotka, ktorá sa nedokáže sama vyslobodiť z priestoru zasiahnutého submuníciou alebo rozptýlenými mínami riskuje, že bude v ďalšej fáze nepriateľského útoku zničená. Pri plnení úloh jednotkami pozemných síl OS SR pri nasadení v rámci operácie môže nastať stav, kedy sa časť jednotky ocitne v takej situácii, kedy bude potrebné použiť špeciálne súčasti (EOD a ženijné jednotky). Takáto situácia musí byť riešená veliteľom národnej jednotky v súčinnosti s oprávneným veliteľom v rámci vykonávanej operácie.

(2) Zisťovanie prítomnosti (detekcia) submunície a rozptýlených mín bude určite zložitá a zdĺhavá činnosť. Submunícia a rozptýlené míny sú svojimi rozmermi veľmi malé a za bežných okolností sa ich prítomnosť ťažko zisťuje. V niektorom teréne ako je napríklad hustá pokrývka lístia, vysoká tráva, sneh alebo pri veľkých nerovnostiach, môže zostať mnoho kusov takejto munície neodhalených. Za zníženej viditeľnosti alebo v noci je jej detekcia takmer nemožná. Pechota, ktorá sa bude presúvať naprieč terénom v uzatvorených bojových vozidlách bude vo veľkej nevýhode, pretože ich nebude schopná objaviť a prípadne obísť. Jednotka, ktorá objaví priestor kontaminovaný submuníciou alebo rozptýlenými mínami je povinná ho označiť, podať hlásenie o jeho výskyte a ak je známy smer, preniknúť ním von. Priestor kontaminovaný submuníciou alebo rozptýlenými mínami musí ostať označený až do jeho odminovania a vyčistenia od submunície.

Vykonanie okamžitých opatrení

(1) Ak je záujmový priestor činnosti jednotky kontaminovaný submuníciou alebo rozptýlenými mínami, môže nastať určitý zmätok, ktorý je pochopiteľný. Preto musí byť stanovená a precvičovaná činnosť personálu na varovné signály keď sa objaví hrozba submunície alebo rozptýlených mín a je nevyhnutné aby boli vydané nariadenia na vykonanie evakuácie. Varovný systém môže využívať hlásiče (reproduktory), rádiové spojenie alebo spojky. Najefektívnejšia môže byť kombinácia týchto spôsobov.

(2) Stále operačné postupy pre jednotky zapojené v operácii musia zahŕňať postupy pri evakuácii z priestoru a obnovenie činnosti v novom priestore rozmiestenia. Spracovaný a precvičený plán evakuácie zníži straty na životoch a technike. Aby bol plán použiteľný v rôznych scenároch a v rôznom prostredí, v ktorom môžeme čeliť tejto situácii, musí byť dostatočne pružný.

(3) Po vykonaní okamžitých opatrení, ktoré zahŕňujú vyhlásenie varovných signálov, objavenie submunície alebo rozptýlených mín a poskytnutie ochrany osobám a výzbroji, musia byť zhodnotené ďalšie súvisiace skutočnosti, ktorými sú:

- a) vplyv na stanovené termíny splnenia úloh (možné oneskorenie),
- b) hrozba priamej a nepriamej paľby. Riziko strát spôsobených priamou alebo nepriamou paľbou môže byť väčšie, než riziko od submunície alebo rozptýlených mín,

Obsah EOINCREP z miesta objavenia UXO

P.č.	Názov informácie	Údaj
1.	Dátum a čas objavenia UXO /Date-time group-DTG/	
2.	Identifikačný kód jednotky ktorá objavila UXO / Unit identification code-UIC/	
3.	Súradnice miesta nálezu UXO /Grid of UXO/	
4.	Spôsob spojenia:	Rádiová frekvencia
		Volací znak
		Miesto styku
		Telefónne číslo
5.	Typ munície:	Zhadzovaná
		Vystreľovaná
		Kladená
		Vrhaná
6.	Charakteristické znaky UXO	Tvar, farba, materiál, zvláštnosti, hmotnosť, šablóna
7.	Spôsob označenia UXO	Vstup do priestoru, okolie, výstup z priestoru
8.	Kontaminácia RCHB látkami	
9.	Ohrozená výzbroj, technika a materiál (zariadenia)	
10.	Dopad na splnenie úlohy (stručne popísať taktickú situáciu a ako prítomnosť UXO ovplyvní úlohy)	
11.	Ochranné opatrenia (popísať každé prijaté opatrenie na ochranu osôb a výzbroje)	
12.	Odporúčaná stupeň naliehavosti plnenia úloh pre pyrotechnikov , špecialistov EOD alebo ženistov	

c) druh terénu. Efektivita submunície alebo rozptýlených mín, ich viditeľnosť, schopnosť objavenia, vytýčenia obchádzky alebo zničenia závisí od terénu,

d) vhodné záložné komunikácie a priestory rozmiestnenia,

e) stupeň ochrany, ktorý je k dispozícii,

f) možnosť špeciálnej **podpory pyrotechnických** (EOD) alebo ženijných jednotiek a výzbroje.

(4) Po zhodnotení situácie má veliteľ jednotky k dispozícii tri možnosti:

- a) akceptovať riziko strát na životoch a pokračovať v určenej úlohe,
- b) použiť prostriedky na prekonanie zasiahnutého terénu a dostať sa na záložné komunikácie alebo do záložných priestorov,
- c) použiť vopred naplánovanú činnosť, ktorá je v súlade s platným operačným rozkazom.

(5) Úspešné vyvedenie z ohrozeného priestoru znamená splnenie nasledujúcich krokov v tomto poradí:

- a) vykonať prieskum priestoru a označiť nebezpečné komunikácie,
- b) použiť ženíjne prostriedky na odsunutie alebo likvidáciu nevybuchnutej munície (UXO),
- c) zničiť nevybuchnutú muníciu (UXO) výbušnami,
- d) zničiť nevybuchnutú muníciu (UXO) priamou streľbou z ručných zbraní, len v prípade iného priameho ohrozenia vlastnej jednotky a to v rozsahu väčšom ako môže spôsobiť (UXO).

Jednotlivé funkcie ochrany proti IEDs (C-IED)

(1) Oblasť ochrany jednotiek a boja proti improvizovaným výbušným zariadeniam /Counter- Improvised Explosive Devices –CIED/ je ďalšou oblasťou, ktorú musia jednotky OS SR zvládnuť. Všetky vysielané jednotky do operácií budú nútené čeliť takémuto nebezpečenstvu, pretože neustále pokračuje nárast početnosti napadnutia spojeneckých jednotiek improvizovanými výbušnými zariadeniami (IEDs) a nepretržite dochádza k zdokonaľovaniu technického prevedenia týchto zariadení aj taktických spôsobov ich použitia. IEDs majú aj naďalej významné operačné a taktické účinky, ktoré ohrozujú splnenie cieľov operácií a preto im musí byť zabránené alebo musia byť ich účinky zmiernené.

(2) Aby mohli jednotky spojeneckých síl v podmienkach hrozby používania IEDs efektívne operovať v daných priestoroch spoločných operácií, musí sa neustále zdokonaľovať ich výcvik a v rámci zoskupení zaistiť potrebné špecifické schopnosti v oblasti C-IED. Hlavnú zodpovednosť za plánovanie a vykonanie potrebného výcviku v tejto oblasti majú velitelia. V každom prípade musia byť využité skúsenosti z predchádzajúcich operácií /*Lesson Learned- LL*/, pretože v každom operačnom priestore sú rôzne špecifické druhy ohrozenia a velitelia už v príprave svojich jednotiek môžu na tieto nebezpečenstvá reagovať.

(3) Medzi jednotlivé funkcie ochrany a boja (C-IED) proti IEDs patria :

- a) predpovedanie,
- b) prevencia,
- c) detekcia,
- d) vyvarovanie sa,
- e) neutralizácia.

(4) **Predpovedanie /Prediction/**. Na základe analýzy spravodajských informácií sa predpovedajú riziká, ktoré by mohli ovplyvniť schopnosti jednotiek udržať si iniciatívu v priestore činnosti. Súčasťou je aj analýza trendov a spôsobov používania IEDs nepriateľom a vyhodnotenie terénu v priestore pôsobenia jednotky. Na základe tejto analýzy sú predpovedané priestory umiestnenia IEDs, pravdepodobné ciele (objekty) ich použitia alebo dôležité články reťazca zariadenia a použitia IEDs. Toto predpovedanie rizík slúži veliteľovi jednotky pri plánovaní operácie k celkovému hodnoteniu pre rozhodnutie ako použije svoje jednotky v operácií.

(5) **Prevencia /Prevention/**. Cieľom tejto funkcie je eliminovať rozhodujúce prvky nepriateľskej organizácie zriaďovania a použitia IEDs. Preventívne opatrenia zahŕňajú napr. možnosti a schopnosti zabraňovať rozmiestneniu IEDs. Dosiahne sa to zabránením alebo obmedzením možností nepriateľa získať muníciu. Významným opatrením je napríklad aj úprava ciest a príľahlých priestorov, čím sa zníži množstvo miest, vhodných pre uloženie IEDs. Veliteľ do svojich plánov pre plnenie úloh zahrnie aj tieto skutočnosti.

(6) **Detekcia /Detection/**. Cieľom detekcie je včas rozpoznať príznaky umiestnenia IEDs v priestore operácie (zodpovednosti) využitím informácií, prieskumných, pozorovacích a detekčných prostriedkov.

(7) **Vyvarovanie sa /Avoidance/**. Ak nemá prevencia úspech a pokiaľ to úloha a taktická situácia dovoľujú, mali by sa operujúce jednotky priestorom pravdepodobného použitia alebo zisteného umiestnenia IEDs vyhnúť.

(8) **Neutralizácia /Neutralization/**. Neutralizovať alebo zničiť je potrebné tie zistené IEDs, ktorým sa nemohlo zabrániť a nemožno sa im vyhnúť. Preto všetky úlohy jednotiek pozemných síl zapojených v operáciách musia byť plánované na možný kontakt s IEDs. Jednotky musia byť pripravené reagovať na zistenie IEDs v priebehu plnenia úloh, to znamená aplikovať zodpovedajúce taktické, technické a metodické postupy. Vlastná neutralizácia, ktorá prakticky znamená odstránenie a likvidáciu IED je úlohou špeciálnych jednotiek pre odstraňovanie výbušných materiálov /Explosive Ordnance Disposal- EOD units).

Zmiernenie účinkov (následkov) a ochrana pred účinkami

(1) Zmiernenie účinkov predstavuje základnú funkciu C-IED na taktickej úrovni. Je založená na pripravenosti (výcviku a vzdelaní) jednotlivcov a jednotiek pozemných síl reagovať na hrozby použitia IEDs a na ich vybavenosti prostriedkami, ktoré znižujú zraniteľnosť jednotiek a jednotlivcov. Cieľom je vybavovať jednotky prostriedkami pre detekciu a zabránenie výbuchu (odpálenie) IEDs, vozidlami odolnými proti účinkom výbuchu a novými prostriedkami špecializovaných tímov pre poskytovanie primeranej pomoci po napadnutí (výbuchu) ako aj novými prostriedkami individuálnej balistickej ochrany. Súčasťou tejto ochrany je aj dostupnosť

a pripravenosť špecializovaných tímov pre poskytnutie adekvátnej pomoci po napadnutí (výbuchu) IED.

(2) Ochrana jednotiek pred účinkami IEDs musí byť veliteľmi jednotiek zabezpečená nasledujúcimi opatreniami a zručnosťami:

- a) rozpoznávať príznaky umiestnenia IEDs,
- b) rýchlo a správne aplikovať taktické, technické a metodické postupy v rámci jednotlivých opatrení C-IED,
- c) udržiavať neustálu bezpečnosť,
- d) poznať situáciu, navzájom medzi jednotkami pohybujúcimi sa pešo a jednotkami na vozidlách si odovzdávať informácie,
- e) poriadne a neustále používať ochranné prostriedky jednotlivca (okuliare alebo štítiky na oči, balistickú ochranu apod.), využívať ochranné vlastnosti techniky a možnosť krytu, kdekoľvek je to možné a účelné,
- f) medzi vozidlami a pešími vojakmi vždy dodržiavať patričné rozstupy pri rešpektovaní terénu a jeho ochranných vlastností,
- g) priebežne udržiavať a vyžadovať odstupy od podozrivých vozidiel a osôb.

(3) V prípade, že došlo k incidentu ale nielen vtedy, je potrebné získať čo najviac poznatkov a materiálnych súčastí daného IED či ostatných článkov systémov použitia IEDs. Ich skúmanie, analýza a záverečná syntéza poznatkov umožňujú vyvodiť závery o technických parametroch IEDs. Distribúcia poznatkov a záverov vytvára podmienky pre úpravu vlastných postupov v oblasti C-IED a môžu sa využiť napríklad pri vývoji nových technológií napr. rušičiek.

Taktické zásady činnosti v prostredí hrozby použitia IEDs

(1) Deväť taktických zásad činnosti v prostredí hrozby použitia IEDs:

- a) Napadnutie pomocou IED predstavuje kontakt s nepriateľom. Veliteľ jednotky sa preto musí rozhodnúť a konať tak, aby jeho jednotka bola schopná nepriateľa ničiť. Veliteľ musí myslieť a jednať ofenzívne a toto vstúpovať všetkým svojím vojakom. Veliteľ musí byť hlavne aktívny a tým zabrániť nepriateľovi zaútočiť na jeho jednotku. Nevyhnutnou požiadavkou je preukazovať neustálu pripravenosť reagovať na napadnutie a nepodliehať sebauspokojeniu z dočasnej absencie aktivít nepriateľa. Nepriateľovi sa musí zamedziť voľne sa pohybovať v danom operačnom priestore a neumožniť mu ani bezpečne sa skryť.
- b) Veliteľ musí nepretržite hodnotiť situáciu a musí jej rozumieť. Povstalecká taktika prekvapivých, skrytých a rýchlo vykonávaných útokov na jednotky spojeneckých síl spolu so zložitosťami napríklad boja v zastavaných priestoroch vyžaduje od veliteľov a jednotiek mať neustále prehľad o situácii v priestore vedenia činnosti. Hodnotenie situácie sa vykonáva už pred začatím operácie a v jej priebehu sa neustále aktuali-

zuje. Každý veliteľ, ktorý uskutoční adekvátne opatrenia sa vyhne momentu prekvapenia zo strany nepriateľa. Veliteľ sa vždy musí pýtať sám seba: „Aký je najpravdepodobnejší variant nastavajúcej činnosti nepriateľa?“ Znalosť a hodnotenie situácie musí byť nepretržitý proces, ktorý je značne ovplyvnený skúsenosťami veliteľov a príslušníkov jednotiek.

- c) Ďalšou zásadou činnosti v nebezpečnom prostredí je požiadavka na veliteľov ale aj jednotlivcov byť trvale pozorný a všímavý. Väčšina IEDs nájdených ešte pred ich odpálením (explóziou) je zistiteľných prostým zrakom. Preto by mal každý vojak poznať vizuálne príznaky IEDs a neustále kontrolovať jemu určený sektor. Velitelia jednotiek musia prispôbiť presuny jednotiek vo vzťahu k možným výskytom pravdepodobného použitia prostriedkov IEDs.
- d) Vyvarovať sa predvídateľného a stereotypného jednania je ďalšou zásadou, ktorú musia velitelia jednotiek nepretržite dodržiavať. Hlavnou úlohou je, aby sa činnosti jednotiek neustále pravidelne neopakovali, pretože to umožňuje nepriateľovi pozorovať naše jednotky pri plnení úlohy. Napríklad, aj zaradenie vozidiel do kolóny by malo byť z hľadiska ochrany jednotky vždy iné, aby sa zabránilo stereotypu a umožnilo to zmiasť nepriateľa. Je samozrejmé, že pre ochranu jednotiek sa napríklad zastávky pri presunoch jednotiek budú meniť, nesmú sa opakovať, aby neumožnili nepriateľovi zamerať sa na tieto miesta. Aj umiestnenie silných a v lepšom prípade aj viacerých rušičiek na konkrétne vozidlá napomáha nepriateľovi zamerať pozornosť a nasmerovať nástražný systém na takéto dôležité vozidlá. Podobne je to aj pri patrolovaní, kedy sa pravidelnosť vykonávania činnosti patrol môže vypomstiť v neprospech našich jednotiek.
- e) Ak je to možné, jednotky by mali udržiavať (zachovávať) bezpečné vzdialenosti (odstup) od miest, v ktorých môžu byť pravdepodobne ukryté IEDs. Môžu to byť krajnice ciest, križovatky, stredové pásy ciest alebo stojace vozidlá pozdĺž cesty. Pešie hliadky čo najďalej držať od civilnej dopravy a osôb. Velitelia jednotiek musia zabezpečiť dodržiavanie dohodnutých bezpečnostných zásad pri pohybe alebo aj v priestoroch rozmiestnenia (v táboroch) a neustále to vyžadovať od svojich vojakov. Platí, že bez zručnosti odlíšiť takéto hrozby sa nemôžu prijať adekvátne opatrenia a možnosť použitia postupov eskalácie sily.
- f) Spojenecké jednotky budú ohrozované zo všetkých smerov, pretože povstalci väčšinou splývajú s civilným obyvateľstvom. Bez ohľadu na to, či je vykonávaná pešia hliadka alebo hliadka na vozidlách je potrebné udržiavať bezpečnosť zo všetkých smerov. Pozorovacie sektory sa musia čiastočne prekrývať a každý vojak má zodpovednosť aj za koordináciu zaistenia bezpečnosti s iným vojakom.

- g) Rozstupy medzi vozidlami a hliadkujúcimi vojakmi musia byť stanovené v závislosti na charaktere situácie a teréne, pretože zmenšenie rozstupov zvyšuje zraniteľnosť priamou aj nepriamou paľbou a pravdepodobnosť aktivácie neriadených IEDs. Veliteľ už v priebehu rozhodovacieho procesu zvažuje mieru hrozby napadnutia nepriateľom a preto taktické rozstupy vyplývajú z tohto rozhodovacieho procesu. Veliteľ zvažuje rýchlosť presunu, rozsah a charakter zastavanosti priestoru, počet nebezpečných miest na osi presunu kde môže dôjsť k spomaleniu rýchlosti a pod.
- h) Balistickú ochranu techniky jednotiek predstavuje hlavne jej opancierovanie. Súčasne pôsobí aj ako protivýbuchová a protičrepinová ochrana živej sily. Pri plnení úloh vojaci zosadajú z vozidiel spravidla v situáciách, kedy je potrebné jednať s miestnym obyvateľstvom, prípadne bojovať s nepriateľom. Preto sa vyžaduje prísna individuálna balistická ochrana vojakov (ich osobná výbava). Preto využívanie prostriedkov ochrany proti účinkom výbuchu a črepín musia velitelia vyžadovať nepretržite.
- i) Ak je jednotke pridelená rušička na rušenie rádiom riadených IEDs, musia všetci vojaci jednotky poznať možnosti a takticko - technické postupy jej použitia. Umiestnenie rušičky behom presunu aj na zastávkach stanovuje veliteľ pri plánovaní plnenia úlohy. Rušička musí byť umiestnená tak, aby pokrývala čo najväčšiu časť jednotky. Tam kde sa predpokladá alebo je vysoká pravdepodobnosť útoku pomocou IEDs, by rušička mala byť predsunutá a mala by kryť prejazd (prechod) celej jednotky. Pravdepodobne mimo presunov budú rušičky inštalované v každom tábore spojeneckých jednotiek, konkrétne na kontrolnom mieste pred vstupom do tábora. Aj tu platí pravidlo **„Nájdí IED skôr, ako si IED nájde Teba.“** Zároveň platí aj to, že rušička nie je jediným všetko riešiacim opatrením proti IEDs silnejší signál z rušičky môže prijímať zariadenie v IED vyhodnotiť ako signál k činnosti.

(2) S prihliadnutím na najdôležitejšiu zásadu, že odstraňovať IEDs môžu len jednotky s dostatočnou spôsobilosťou, musia velitelia jednotiek splniť všetky opatrenia, aby nedošlo k ohrozeniu ich jednotiek a úlohy boli splnené. Všeobecný postup pri výskyte IEDs zahŕňa taktické, technické a metodické opatrenia:

- a) potvrdiť, že sa jedná o IED,
- b) opustiť ohrozený priestor,
- c) uzavrieť ohrozený priestor,
- d) ovládnuť situáciu v danom priestore,
- e) sledovať a preverovať pohyb osôb, podozrivé aktivity a predmety v danom priestore.

(3) Pri plnení úloh patrolovania, môžu pešie hliadky spoznať príznaky použitia IEDs na typických miestach v závislosti od ich umiestnenia a maskovania:

- a) Na zemi. IEDs sa bude vyskytovať napríklad v hromadách zeminy a stavebného materiálu, v čerstvých hromadách odpadu, vo vakoch, vreciach, krabiciach, obaloch, betónových blokoch, vo vrakoch vozidiel, mŕtvolách zvierat, osôb (napr. deti), lukratívny materiál v blízkosti cesty a pod. Veľmi podozrivými miestami sú čerstvé výkopové práce, novo opravené povrchy ciest alebo krajníc, rôzne jamy, odstavené vozidlá alebo prekážky ktoré vedú k usmerneniu dopravy.
- b) Nad zemou. IEDs môže byť rozmiestnený na zvodidlách, stromoch, stĺpoch, cestných značkách, nadjazdoch, mostných poliach a klenbách, na produktovodoch alebo v držaní osôb na nadjazdoch, ktoré môžu IEDs zhodiť na prechádzajúce vozidlá.
- c) Pod povrchom. Môžu to byť miesta ako sú jamy, lieviky, priepuste, produktovody a podobne. Hliadkujúci vojak si musí položiť základnú otázku: „**Bol tu uvedený predmet aj vtedy, keď som tadiaľto išiel naposledy**“.

Hlásenie o výskyte IED

(1) Hlásenie o výskyte IED sa podáva podľa aliančnej publikácie AEODP-6-EOD, správy a hlásenia. Informácia musí byť podaná čo najrýchlejšie komunikačnými prostriedkami a musí obsahovať údaje, ktoré sú uvedené v obsahu hlásenia z miesta objavenia IED. Spravidla toto hlásenie spracováva a odovzdáva veliteľ, ale každý vojak jeho jednotky musí byť zoznámený s jeho obsahom a musí byť schopný spracovať čo najstručnejšie a najvýstižnejšie formalizované hlásenie o zistení IED. K tomu, aby túto úlohu zvládol, musí mať minimálne znalosti problematiky IEDs, ale aj taktickej situácie a vplyvu zisteného IED na plnenie úlohy. Už v príprave do operácie, s predpokladom možného výskytu IEDs v priestore pôsobenia musia velitelia jednotiek venovať tejto otázke dostatočnú pozornosť.

(2) Prvotné hlásenie o výskyte IED minimálne obsahuje tieto body:

- a) 1 riadok: **DTG - Dátum, čas a súradnice** - kde a kedy bolo výbušné zariadenie nájdené,
- b) 2 riadok: **Činnosť a poloha jednotky** - jednotka a súradnice daného IED.
- c) 3 riadok: **Spôsob spojenia** - frekvencia, volací znak, kontaktná osoba, číslo telefónu.
- d) 4 riadok: **Druh výbušného zariadenia** - zhadzované, vystreľovacie, položené, vrhané, počet zariadení, ak je zistených viac ako jedno.
- e) 5 riadok: **RCHB (CBRN)** - parametre prostredia či náplne, ak sú dostupné údaje.

- f) 6 riadok: **Ohrozené prostriedky**- materiál, zariadenie alebo ostatný ohrozený majetok.
- g) 7 riadok: **Vplyv na plnenie úlohy**- stručný popis stávajúcej taktickej situácie a ako výbušné zariadenie ovplyvňuje splnenie úlohy.
- h) 8 riadok: **Aké ochranné opatrenia boli prijaté na ochranu osôb a materiálu.**
- i) 9 riadok: **Odporúčaná priorita zásahu** - okamžitá, nepriama, menšia alebo žiadna hrozba. Pri objavení IED, sa jedná vždy o kategóriu A, alebo B.

Reakcie na podozrivé IED

(1) Pri plnení úloh v prostredí hrozby IEDs je nutné mať neustále na vedomí a dodržiavať taktické zásady činnosti. **Platí zásada, že podozrivého predmetu sa nedotýkam a jeho preverenie nechám vykonať s použitím špeciálnej techniky.** S materiálom označeným ako pravdepodobné IED sa nemanipuluje. Ohrozený priestor čo v najkratšom čase opustím a zabezpečím aby sa v okruhu do 100 m nepoužívalo rádiové spojenie. Takto podozrivý predmet a zabezpečený priestor pravdepodobného IED oznámim orgánom pre odstraňovanie výbušných materiálov EOD.

(2) **IED bude pôsobiť či už ako stacionárne, mobilné (nesené) alebo vezené na dopravnom prostriedku.** Veliteľ jednotky musí reagovať na všetky tieto hrozby. Ako náhle prvé vozidlo zistí príznaky IED, táto informácia musí okamžite prejsť celou jednotkou a veliteľ okamžite zastaví presun. Nasleduje zapnutie rušičky, opustí sa vozidlo a nasleduje prehliadka do vzdialenosti 100 m. Ak je pravdepodobné IED identifikované nasleduje zaujatie čo najvhodnejšieho postavenia proti možným účinkom IED. Pomocou optiky sa zisťuje možné stanovište nepriateľa a následne sa spracováva 9 bodové hlásenie o nájdenom IED. Podobné nebezpečenstvo hrozí aj z neseného IED, pretože odhalená osoba nesúca IED je schopná ihneď ho odpáliť alebo môže byť toto zariadenie odpálené inou osobou na diaľku. Ide o tzv. „**zaistenie proti zlyhaniu**“. Reakcia na podozrivé mobilné IED musí byť rázna a veliteľ nesmie dopustiť aby sa takéto vozidlo vkladlo do zostavy jeho jednotky. Nasleduje varovanie jednotky, použitie rušičky a uplatnenie eskalácie sily. Vždy sa musí takéto vozidlo zastaviť aby neohrozilo naše jednotky. Po zastavení nasleduje 9 bodové hlásenie a komplexne sa takéto vozidlo skontroluje.

Reakcie na napadnutie pomocou IED

(1) Po explózii IED, jednotka postupuje podľa vlastných postupov a pokynov veliteľa. Prvá explózia nemusí byť tá hlavná, za ňou môže nasledovať ďalšia alebo nasleduje paľba. Veliteľ jednotky musí konať okamžite a preto reakcia napadnutej osádky musí byť rázna a racionálna. Veliteľ zhodnotí situáciu, informuje nadriadeného veliteľa, opúšťa s jednotkou ohrozený priestor, zaujme bezpečné postavenie,

likviduje zdroj napadnutia a spracováva 9 bodové hlásenie. Nakoniec prijíma opatrenia na odstraňovanie následkov.

(2) V prípade, že boli použité chemické náplne, musia byť použité prostriedky na individuálnu ochranu, rozšíri sa ohrozený priestor pri rešpektovaní smeru vetra. Likvidáciu IED s chemickou náplňou môžu vykonávať len špeciálne pripravené tímy pre odstraňovanie výbušných materiálov (EOD).

Použitie ručných (prenosných) a do vozidiel montovaných (prevozných) rušičiek

(1) Jednotky pozemných síl sa po zaujatí priestoru operácie pri plnení úloh stretnú s rôznymi spôsobmi odpálenia IEDs - riadenými, časovanými a aktivovanými obeťami. Rušičky však chránia len proti rádiovým riadeným IEDs. Veliteľ určí aké rušičky a pre akú činnosť (pešo alebo na vozidlách) budú použité.

(2) Ak je jednotka vybavená rušičkou, táto by mala byť udržiavaná v stanovenej polohe počas presunu aj pri zastávkach. Veliteľ zhodnotí situáciu a riadi manéver použitia rušičiek k eliminácii danej hrozby. Pravdepodobne bude nedostatok rušičiek, preto musí veliteľ jednotky predsunúť rušičku do predvídaného priestoru možného výskytu IEDs na dobu, pokiaľ jednotka daným miestom neprejde. Rušičky by nemali byť vypínané, mimo nevyhnutne nutnej doby. Pri činnosti jednotky mimo základne sa rušičky ponechávajú neustále zapnuté. Pri incidente musia byť rušičky zapnuté, vypnú sa v prípade ak to je nariadené orgánom EOD.

Zmarenie aktivácie IEDs umiestnených na povrchu zeme

(1) Zabrániť aktivácii už položeného IED možno v podstate vyhnutím sa danému priestoru alebo prerušením príslušného iniciačného reťazca. Rozhodujúcim predpokladom je včasné zistenie IED/Detection/, po ktorom nasleduje:

- a) vyhnutie sa priestoru pravdepodobného uloženia IED,
- b) nevstúpenie do ohrozeného priestoru potenciálnych účinkov daného IED,
- c) rušenie príjmu signálu pre rádiovým riadených IEDs využitím rušičky,
- d) nezopnutie technického reťazca iniciácie IEDs, ktoré sú pripravené na aktiváciu obeť,
- e) zistenie a likvidácia osoby, ktorá ma aktivovať IED.

(2) Presun špeciálneho tímu do priestoru incidentu. Pred opustením tábora musí veliteľ EOD tímu nadviazať rádiové spojenie (zvyčajne s odborným funkcionárom) a postupovať po naplánovanej osi. Musí venovať náležitú pozornosť dopravným predpisom, pokiaľ podstata úlohy neopravňuje využitie práva vozidla s prednosťou v jazde, to znamená použitie modrého výstražného svetla a výstražných húkačiek. EOD tím môže zahŕňať až tri vozidlá a je povinnosťou veliteľa vedúceho vozidla, aby vozidlá zostali spolu.

(3) Príchod do priestoru. Po príchode tímu do priestoru, pyrotechnik – špecialista IED oznámi príchod nadriadenému odbornému funkcionárovi. Potom sa osobne zahlásí určenému veliteľovi pre incident /Incident Commander – IC/. Pyrotechnik – špecialista IED je určený ako poradca veliteľa pre incident a nesmie preberať jeho povinnosti, pretože môže byť zatiahnutý do riešenia problémov, ktoré nesúvisia s jeho prácou. Musí mať na pamäti to, že jeho záujem sa týka výbušného výzbrojného materiálu (bômb, IED), bezpečnosti životov a majetku. Jeho úlohou je v súčinnosti s civilnými i vojenskými bezpečnostnými silami, ktoré pracujú podľa jeho rád, uviesť situáciu do normálneho stavu.

(4) Príprava na plnenie úloh v prostredí hrozby použitia IED je výsledkom znalosti situácie, praktikovania 9 taktických zásad C-IED a zvládnutí jednotlivých postupov. Príprava na zmarenie aktivácie (odpálenie) už umiestneného IED teda spočíva v pochopení taktiky použitia IEDs nepriateľom, v rozpoznávaní vizuálnych príznakov IEDs a v zvládnutí vyššie uvedených činností. Po splnení všetkých týchto úloh, keď sa podarí úspešne zabrániť iniciácií IED by malo nasledovať jeho odstránenie orgánmi EOD.

(5) Veliteľ tímu EOD spolupracuje s veliteľom pozemnej jednotky na mieste incidentu, aby bolo zaistené dodržanie správnych postupov pri odstraňovaní výbušných materiálov a použití rušičiek v súlade s bezpečnostnými normami vzhľadom k taktickej situácii. Musí poskytnúť veliteľovi pozemnej jednotky nevyhnutné informácie pre objasnenie bezpečnostných požiadaviek ohľadne bezpečnosti osôb, použitia rušičiek, použitia spojovacích prostriedkov a vykonania riadených detonácií.

(6) V súčasnej dobe neexistuje efektívne technologické riešenie, ktoré umožní zabrániť nepriateľovi používať či iniciovať IEDs. Ako prevencia zostáva v tejto oblasti výcvik všetkých jednotiek pozemných síl, jednotiek nasadzovaných do operácií, príslušníkov štábov rôznych úrovní a špeciálnych tímov pre boj a ochranu proti IEDs (C-IED). Na taktickej úrovni je ťažisko C-IED zamerané na ochranu pred dôsledkami použitia IEDs. Velitelia preto musia neustále poznať situáciu a vyžadovať to aj od svojich vojakov, udržiavať bezpečné odstupy od nebezpečnej techniky alebo osôb a zvládnuť schopnosť aplikácie správnych postupov pre zabezpečenie ochrany ich jednotiek, techniky a materiálu.

Mínové povedomie

(1) Všeobecne. Rozširovanie všetkých druhov mín a nástrah a relatívne ľahký prístup k nim spôsobuje, že vojaci pôsobiaci v PSO budú naďalej vystavení tomuto ohrozeniu.

(2) Priestory, v ktorých je pravdepodobný výskyt mín:

- a) V zúžených profiloch a priesmykoch, zvlášť tam, kde je problematické vykonať opravu, likvidáciu alebo obídenie poškodeného vozidla.
- b) V potenciálnych prepadoch (nástražných) priestoroch pre pešie i vo-

zidlové hliadky.

- c) Na okraji vozovky, kde tráva a štrk môžu byť využité na úkryt výbušnín a kdekoľvek na nebezpečných cestách, kde sú pre ne ľahké úkryty.
- d) V sutinách, blate alebo štrku na inak čistej ceste.
- e) Prekážka na ceste, vyzerajúca neškodne, ktorá odvádza sily na okraj vozovky alebo ich odkláňa, môže byť zamínovaná.
- f) V zboreniskách alebo v ich okolí, vrátane kráterov a cestných prekážok. Môžu sa tu nachádzať protipechotné (nášľapné) míny.
- g) V okolí opusteného zariadenia (objektu).
- h) V budovách, ktoré sú vhodné pre veliteľské stanovištia, v prístreškoch, odpočinkových priestoroch a v krytoch.
- i) Na poškodených cestách a železničiach, aby sa oddialila ich oprava.

(3) Indikácia možnej mínovej aktivity. Viditeľné znaky mínovej aktivity môžu byť pozorované v nasledujúcich prípadoch:

- a) Porušenie povrchu sypkej hmoty rozsypanej po ploche.
- b) Pošliapaná zem alebo vegetácia, stopy po obuvi alebo kolesových vozidlách.
- c) Poškodené alebo vyčistené miesta v kríkoch, živom plote alebo koso-drevine.
- d) Stopy po výbuchoch mín môžu indikovať, že v priestore sa vyskytujú aj ďalšie míny.
- e) Prázdne nádoby a obaly od roznecovadiel, roznecovadla v obaloch, sponky, špendlíky.
- f) Opustené mŕtve telá ľudí, alebo zvierat.
- g) Miesta, ktorým sa miestni ľudia vyhýbajú.

(4) Pohyb v priestoroch, ktoré môžu byť zamínované. Pri pohybe pešo alebo na vozidle by mali byť akceptované nasledujúce rady:

- a) Buďte ostražití k novej hrozbe a pristupujte s nedôverou k akémukoľvek prírodnému alebo umelému objektu, ktorý sa nachádza mimo bezpečného miesta.
- b) Ak uvidíte mínu alebo mínové označenie/indikáciu alebo nedôveryhodný objekt dodržiavajte mínovú disciplínu.
- c) Nikdy sa bez prvotného preskúmania nepohybujte ani po najprirodzenejšej pôde, ktorá zdanlivo nevykazuje žiadne znaky nebezpečenstva. Skôr než sa pohnete preskúmajte aspoň najbližší priestor, uveďte si možnosť mínového nebezpečenstva pri každom posune.
- d) V prípade vzniknutej nehody dodržiavajte prísnu disciplínu.
- e) Buďte zvlášť opatrní, keď ste unavení.
- f) Nikdy neťahajte voľný drôt, alebo akýkoľvek odrezaný drôt, či napnutý alebo uvoľnený. Nikdy sa ho nedotýkajte. Predpokladajte výskyt vý-

- bušných nášľapných mín, obzvlášť pod alebo v blízkosti takého drôtu. Nepriväzujte nič k drôtu, s cieľom takto označiť míny.
- g) Pri pešom pohybe choďte po tvrdých povrchoch a nasledujte dráhu niekoho, kto ide pred vami.
 - h) Jazdite stredom cesty, ktorá je očistená od trávy.
 - i) Vyhnite sa otáčaniu v prejazdoch, alebo priestoroch, ktoré neboli skontrolované na výskyt mín.
 - j) Pri zastávkach alebo zastaveniach v jazde zostaňte na ceste.
 - k) Pri jazde mimo pevných ciest sa nespoliehajte na staré koľaje vozidiel. Tieto koľaje môžu byť po prejdení predchádzajúcich vozidiel zamínované.
 - l) Očakávajte časté zmeny v používaných technikách kladenia mín.
- (5) Činnosť pri zistení zamínovaných alebo podozrivých objektov:
- a) ZASTAVTE akýkoľvek pohyb - zostaňte stáť.
 - b) VARUJTE všetky ostatné osoby v priestore - zakričte „Zostaňte stáť – míny“.
 - c) OHLÁSTE svoju pozíciu vysielaczkou.
 - d) POSÚDTE svoju situáciu.
 - e) USKUTOČNITE podľa svojho posúdenia nasledujúcu činnosť, buď:
 1. ZOSTAŇTE STÁLE STÁŤ a ČAKAJTE na pomoc, alebo
 2. ODÍDTE, opustíte priestor presne takým istým spôsobom, ako ste do neho vstúpili.
 - f) Vyznačte trasu k najbližšiemu bezpečnému priestoru.
 - g) Dávajte si pozor a vyhýbajte sa akýmkoľvek mínam, nevybuchnutej munícii alebo nástražným drôtom.
- (6) Činnosť pri výbuchu míny:
- a) STOJTE, neponáhľajte sa k miestu nehody. OHLÁSTE a POSÚDTE nehodu. Požiadajte o odmínovanie priestoru a o zdravotnícku pomoc (ak si to situácia vyžaduje).
 - b) Ak do desiatich minút nie je dostupná odmínovacia pomoc, jedna osoba začne čistiť (odmínovať) trasu k miestu nehody o šírke 0,5 až 0,6 m. Pohyb by sa mal uskutočniť buď plazením po rukách a kolenách alebo po bruchu – NIE postojacky. Ďalší vojaci môžu súbežne vyčisťovať trasu k bezpečnému miestu.
 - c) Vyznačte trasu, ak je vyčistená (na jednej alebo oboch stranách).
 - d) Dávajte pozor a vyhýbajte sa mínam/nástražným drôtom.
 - e) Vyčistite priestor bezprostredne okolo nehody.
 - f) Poskytnite prvú pomoc zranenej osobe, ak je žiaduca.
 - g) Presuňte zraneného po vyčistenej trase do bezpečného priestoru. Bezpečné vzdialenosti sú 20 m plazením alebo 50 m chôdzou.

- h) Evakuujte zraneného ihneď ako to bude možné.
- (7) Činnosť pri mínovom zásahu vozidla:
- a) ZASTAVTE akýkoľvek pohyb, POSÚDTE situáciu a zoberte do úvahy možnosti zranenia osôb, výberu a bezpečnosti svojej polohy. Najbezpečnejšou polohou môže byť vozidlo, v ktorom sa nachádzate (NEVYSTUPUJTE Z NEHO).
 - b) Poskytnite ihneď prvú pomoc zraneným osobám (ak je potrebná).
 - c) OHLÁSTE udalosť, zavolajte odmínovaciu a zdravotnícku pomoc.
 - d) Ak ste donútení evakuovať vozidlo, využite jednu osobu na vyčistenie trasy širokej 0,6 m do najbezpečnejšieho priestoru. Postupovať by sa malo buď štvornožky alebo plazením po bruchu NIE postojacky.
 - e) Označte trasu po jej vyčistení (na jednej alebo oboch stranách).
 - f) Poskytnite prvú pomoc a evakuujte zranených (ak je potreba).
 - g) Nahlásenie aktuálnej informácie. Všetky jednotky v priestore operácií by mali viesť aktuálny záznam známych mínových polí s označením ich systémov, druhov a ďalších pridružených detailov. Na vedomie by sa mali brať informácie o mínach z akéhokoľvek zdroja a ihneď ako to bude možné by sa mali overiť. Ďalšie návrhy na zaobchádzanie s mínami by mali byť postúpené vyššej zložke na rýchle zverejnenie, aby boli k dispozícii pre operácie na bojisku.
 - h) Zničenie prostriedku „In situ“ (na mieste). Výbušný prostriedok môže byť zámerne zničený „in situ“ najvhodnejšie diaľkovým odpálením.
 - i) Ponechanie funkčnosti zariadenia. Výbušný prostriedok sa môže ponechať funkčný, ak neprekáža operáciám, neohrozuje život, alebo ak je jasná jeho vlastnosť.

PRÍLOHA G

PREHLAD POUŽITÝCH SKRATIEK

Skratka	Anglický význam	Slovenský význam
ABFAC	Airborne Forward Controller	predsunutý navádzač na palube lietadla
ACINT	Acoustic Intelligence	akustické (zvukomerné) spravodajstvo
AIR	Area of Intelligence Responsibility	priestor spravodajskej zodpovednosti
ALO	Air Liaison Officer	letecký styčný dôstojník
AOCC	Air Operations Coordination Centre	koordináčne stredisko vzdušných operácií
AOO (AO)	Area of Operations	priestor operácie
AOR	Area of Responsibility	priestor zodpovednosti
AOS	Area of Separation	priestor oddelenia
APC	Armoured Personnel Carrier	obrný transportér
Bn	Battalion	prápor
BP	Battle Position	bojové postavenie (pozícia)
BZ	Buffer Zone	nárazníková zóna
CA	Civil Affairs	civilné záležitosti
CAS	Close Air Support	priama letecká podpora
CASEVAC	Casualty Evacuation	odsun ranených
C2	Command and Control	velenie a riadenie
CBT	Combat	boj (bojový)
cbt	Combat	boj (bojový)
CBRN	Chemical, Biological, Radiological and Nuclear	jadrový/radiačný, chemický, biologický a radiologický (JCHB/RCHB)
CCTV	Closed Circuit Television (system)	uzatvorený televízny okruh
CFL	Cease Fire Line	čiara zastavenia paľby
CI	Command Information	velenie a informácie
C-IED	Counter- Improvised Explosive Devices	ochrana a boj proti improvizovaným výbušným prostriedkom
CIMIC	Civil-Military Cooperation	civilno – vojenská spolupráca
CIS	Communications and Information System	komunikačný a informačný systém
COMINT	Communications Intelligence	rádiový prieskum
COIN	Counter-insurgency	proti povstalcom
CP	Command Post	veliteľské stanovište (miesto velenia)
CS	Combat Support	bojová podpora
CSS	Combat Service Support	bojové zabezpečenie
DDR	Disarmament, Demobilisation and Reintegration	odzbrojenie, demobilizácia a reintegrácia
DS	Direct Support	priama podpora

Skratka	Anglický význam	Slovenský význam
ECOORD	Effects Coordinator	koordinátor účinkov
ELINT	Electronics Intelligence	rádiotechnický prieskum
EOD	Explosive Ordnance Disposal	odstraňovanie výbušného výzbrojného materiálu
EO	Explosive Ordnance	výbušný výzbrojný materiál
EPW	Enemy Prisoner of War	vojnový zajatec
EW	Electronic Warfare	elektronický boj (EB)
FAC	Forward Air Controller	predsunutý letecký navádzač
FO	Forward Observer	predsunutý pozorovateľ
FP	Force Protection	ochrana síl
FRAGO	Fragmentary Order	čiastkový rozkaz
FS	Fire Support	palebná podpora
FSO	Fire Support Officer	dôstojník palebnej podpory
FSCC	Fire Support Coordination Centre	stredisko koordinácie palebnej kontroly
G-1, G-2,	Ground-1,	zložky štábov pozemných síl
HN	Host Nation	hostiteľská krajina
HNS	Host Nation Support	podpora hostiteľskej krajiny
HUMINT	Human Intelligence	spravodajstvo ľudských zdrojov
CHP	Check Point	kontrolný bod
ICV	Infantry Combat Vehicle	bojové vozidlo pechoty
ICRC/CICR	International Committee of the Red Cross	medzinárodný výbor červeného kríža
ID	Identification	identifikácia
IED	Improvised Explosive Device	improvizované výbušné zariadenie
IEW	Intelligence and Electronic Warfare	spravodajstvo a elektronický boj
IMINT	Imagery Intelligence	optoelektronické spravodajstvo
INFOOPS	Information Operations	informačné operácie
INFOSEC	Information Security	bezpečnosť informácií
INREQ	Intelligence Request	požiadavka na spravodajské informácie
IO	International Organization	medzinárodná organizácia
IP	Initial Point	počiatočný bod (východiskové miesto)
IPB	intelligence preparation of the battle space	spravodajská príprava bojiska

Skratka	Anglický význam	Slovenský význam
ISTAR	Intelligence, Surveillance, Targeting Acquisition and Reconnaissance	spravodajstvo, sledovanie, zisťovanie cieľov a prieskum
J	Joint	spoločný – hlavný prvok na strategickom stupni
JIM	Joint Interagency and Multinational	spoločný medziorgánový a mnohonárodný
JOA	Joint Operations Area	operačný priestor spoločných síl, (spoločný operačný priestor)
JOC	Joint Operations Centre	stredisko spoločných operácií/spoločné operačné centrum
LO	Liaison Officer	styčný dôstojník
LOAC	Laws of Armed Conflict	aspekt ozbrojeného konfliktu
LOC	Line of Communication	komunikačná sieť
KB/CP	Check Point	kontrolný bod
KLE	Key Leader Engagement	miestna kľúčová vedúca osobnosť, (líder), v miestnych bezpečnostných silách, v náboženskej - etnickej skupine, v politike,...
LZ	Landing Zone	pristávacia zóna
MA	Mined Area	zamínované územie
main CP	Main Comand Post	hlavné miesto velenia (HMOV)
MASINT	Measurement and Signature Intelligence	prieskum technických príznakov
MBA	Main Battle Area	hlavný priestor boja
MEDEVAC	Medical Evacuation	zdravotnícky odsun
METT-T	Mission, Enemy, Terrain, Troops and Time Available	úloha, nepriateľ, terén, jednotky a čas k dispozícii
METT-TC	Mission, Enemy, Terrain and Weather, Troops and Support Available, Time Available, and Civil Considerations	úloha, nepriateľ, terén a poveternostné pomery, jednotky a dostupná podpora k dispozícii a čas a civilné hľadiska (postoje)
MOE	Measure of Effectiveness	kritériá efektívnosti/účinnosti
MP	Military Police	vojenská polícia
MSR	Main Supply Route	hlavná prísunová cesta
NAI	Named Area of Interest	priestor zvláštnej pozornosti

Skratka	Anglický význam	Slovenský význam
NATO	North Atlantic Treaty Organisation	Organizácia severoatlantickej zmluvy, severoatlantická aliancia
NCO	Non Commissioned Officer	poddôstojník
NGOs	Non Government Organisation	mimovládne organizácie
OBSE	OSCE Organisation For Security And Cooperation In Europe	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
OE	Operating Environment	operačné prostredie
OMLTT	Operational Mentoring Liaison Team	operačný inštrukčný-poradný a styčný tím
OP	Observation Post	pozorovacie stanovište
OPCOM	Operational Command	operačné velenie
OPCON	Operational Control	operačné riadenie
OPLAN	Operation Plan	operačný plán
OPORD	Operation Order	operačný rozkaz
OPP/MDMP	Operational Planning Process	plánovací a rozhodovací proces
OPSEC	Operations Security	operačná bezpečnosť
PME	Peace Military Engagement	použitie v čase mieru
PS	Peace Support	podpora mieru
PSYOPS	Psychological Operations	psychologické operácie
PRT	Provincial Reconstruction Team	provinčný rekonštrukčný tím
QRF	Quick Reaction Force	sily rýchlej reakcie
RECCE	Reconnaissance	prieskum
R&S	Reconnaissance and Surveillance	prieskum a sledovanie
rear CP	Rear Command Post	záložné miesto velenia
res	Reserve(s)	záloha(y)
RHQ	Rear Headquarters	záložné miesto velenia
ROE	Rules of Engagement	pravidlá nasadenia
ROI	Rules of Interaction	pravidlá vzájomného pôsobenia
SIGINT	Signal Intelligence	elektronické spravodajstvo
SOFA	Status of Forces Agreement	dohoda o stave síl
SOP	Standing Operating Procedure	stály operačný postup
SSR	Security Sector Reform	reforma bezpečnostného sektora
STANAG	Standardization Agreement	štandardizačná dohoda
SWEAT-MS	Sewage, Water, Electricity, Academics, garbage, Medical and Security	kanalizácia, voda, elektrina, škola, odpadky, zdravotníctvo a bezpečnosť
TAC CP	Tactical and Control Command Post	taktické miesto velenia
TACON	Tactical control	taktické riadenie

Skratka	Anglický význam	Slovenský význam
TF	Task Force	úlohové zoskupenie
TOC	Tactical Operations Center	taktické operačné centrum
TSR	Transfer of Security Responsibility	prevod zodpovednosti za bezpečnosť
TT	Transition Teams	špeciálne tímy
TTPs	Tactics Techniques and Procedures	taktika, techniky (metodiky), procedúry (postupy)
UAV	Unmanned Aerial Vehicle	bezpilotný vzdušný prostriedok
UN	United Nations	Organizácia spojených národov (OSN)
UNHCR	United Nations High Commissioner's Office for Refugees	vysoký komisár OSN pre utečencov
UXO	Unexploded Ordnance	nevybuchnutý výzbrojný výbušný materiál
VBIED	Vehicle Borne Improvised Explosive Device	útok prostredníctvom IED na vozidle
VCP	Vehicle Control Point	miesto kontroly automobilov/vozidiel
VIP	Very Important Person	veľmi dôležitá osoba
VP-MP	Military Police	vojenská polícia
WARNO	Warning Order	predbežný rozkaz
WHO	World Health Organization	svetová zdravotnícka organizácia
ZMV	Rear Command Post	záložné miesto velenia
ZOS	Zone of Separation	zóna oddelenia

PRÍLOHA H

SLOVNÍK POJMOV A DEFINÍCIÍ

Pre potrebu tejto publikácie majú pojmy a definície tento význam:

Budovanie mieru (Peace Building)

Pokrýva akcie, ktoré podporujú politické, ekonomické, sociálne a vojenské opatrenia a štruktúry s cieľom posilniť a upevniť politické dohody, aby sa odstránili príčiny konfliktu. Zahŕňa mechanizmy na identifikáciu a podporu.

Cestné kontroly (Route checks)

Môže ich vykonávať pešia hliadka. Ako naznačuje názov poskytujú len rýchlu kontrolu stavu cesty, pričom sa kladie zvláštna pozornosť na jej zraniteľné miesta. Nie je žiadna garancia, že kontrolovaná cesta je zbavená výbušných prostriedkov.

Cestné prehliadky (Route searchers)

Sú to detailné prehliadky vykonávané vycvičenými pátracími skupinami.

Cestné zatarasenie (Road Block)

Miesto na vozovke alebo na ceste, na ktorom sa vytvorí taký zásah, ktorý obmedzí alebo zabráni pohybu osôb a/alebo vozidiel. Miesta cestných blokácií budú často obsadené ľudskou osádkou, ale aby boli účinné musia byť vždy dobre viditeľné.

Civilno-vojenská spolupráca (CIMIC – Civil Military Cooperation)

Koordinácia a spolupráca pri podpore misie medzi príslušným veliteľom NATO a civilným obyvateľstvom, vrátane národných a miestnych autorít a rovnako tiež medzinárodných, národných a mimovládnych organizácií a úradov.

Demilitarizovaná zóna

Určený priestor, v ktorom je zakázané rozmiestňovanie alebo sústredovanie vojenských síl znepriatelených strán, alebo uchovávanie, či zriaďovanie vojenských zariadení znepriatelených strán akéhokoľvek druhu.

Demobilizácia (Demobilization)

Obsahuje také aktivity, ktoré prevzali sily na podporu mieru (PSF), aby znížili počet silových frakcií a ich výzbroje v priestore operácií na úroveň odsúhlasenú v mierovej dohode. Pozri odzbrojenie.

Demonštračné hliadky (Social patrols)

Je to spôsob hliadkovania v operáciách na podporu mieru, kedy situácia v oblasti je stabilizovaná a nehrozí tam pre stabilizačné sily žiadne nebezpečenstvo. Hliadka je uznaná ako jednotka PSF (síl na podporu mieru). Jej úmyslom je ukázať miestnemu

obyvateľstvu, že v danom priestore sa nachádzajú stabilizačné sily, ktoré sú v pohotovosti. Hliadky sa vykonávajú za denného svetla.

Evakuovaná osoba (Evacuee)

Osoba, ktorej bolo kompetentnými autoritami nariadené alebo povolené premiestniť sa z miesta nebezpečenstva, pričom toto premiestnenie a následné ubytovanie bolo plánované, organizované a riadené týmito autoritami.

Humanitárna pomoc (Humanitarian Relief)

Aktivity vedené na uľahčenie ľudského utrpenia. Humanitárna pomoc môže predchádzať alebo sprevádzať humanitárne aktivity poskytované špecializovanými civilnými organizáciami.

Kontrolné miesto (Check Point)

Miesto na vozovke alebo ceste, na ktorom sú prehľadávané osoby a/alebo vozidlá, aby sa zabránilo prevozu zbraní, hľadaných osôb atď. Miesto prehľadávania má obvykle potrebnú spôsobilosť na prehliadku vozidiel a osôb. Prítomná môže byť tiež civilná polícia.

Kontrolné miesto (Control Point)

Miesto na vozovke alebo ceste, na ktorom je kontrolovaný pohyb osôb a/alebo vozidiel. Prítomná môže byť tiež civilná polícia. Jej cieľom je zamedzenie prechodu určitých osôb alebo vozidiel. Na kontrolnom mieste sa môže kontrolovať pohyb vozidiel v oboch smeroch jazdy.

Mimovládna organizácia (Non-Governmental Organization - NGO)

Mimovládna organizácia je oficiálny termín používaný v článku 71 Charty OSN. Tento pojem znamená, že mimovládne organizácie sú súkromné (predovšetkým nekomerčné) organizácie všeobecne motivované humanitárnymi alebo náboženskými hodnotami.

Nález (Find)

Predmet výbušného, zbraňového, alebo ďalšieho teroristického, povstaleckého alebo vojenského zariadenia, nájdeného počas plánovanej prehliadky, alebo počas iných operácií.

Nastolenie mieru (Peacemaking)

Pokrýva diplomatické aktivity vedené po začatí konfliktu s cieľom dosiahnuť zastavenie paľby, alebo rýchlu mierovú dohodu. Môžu zahŕňať zaistenie sprostredkovateľských služieb, vyjednávanie, zmierenie, alebo také akcie, ako diplomatický tlak, izolácia alebo sankcie. Obsahuje mechanizmy na identifikáciu a podporu štruktúr, ktoré smerujú ku konsolidácii mieru, pokroku v pocite dôvery a k pocitu uzdravenia a podpory ekonomickej rekonštrukcie.

Nárazníková zóna (Buffer Zone)

Určený priestor kontrolovaný silami na podporu mieru (PSF), do ktorého nie sú pustené žiadne bojujúce alebo útočiace sily. Nárazníková zóna je určená na vytvorenie priestoru oddelenia medzi bojujúcimi alebo útočiacimi silami a znižuje riziko obnovenia konfliktu.

Odzbrojenie (Disarmament)

Je časťou procesu demilitarizácie. To znamená, že je to kontrolovaný proces odobrania zbraní vojenským silám. Odzbrojenie sa obvykle uskutočňuje v rámci demobilizačných operácií.

Operačná bezpečnosť (Operations Security)

Proces zabezpečujúci primerané utajenie vojenskej operácie s využitím aktívnych alebo pasívnych prostriedkov na zabránenie získania informácií o rozmiestnení, zámeroch vlastných síl.

Osoba vysídlená vo vnútri krajiny (Internally Displaced Person)

Osoba, ktorá ako časť masového odsunu bola prinútená náhle, alebo neočakávane utiecť zo svojho domu alebo miesta svojho obvyklého sídla, v dôsledku ozbrojeného konfliktu, vnútorného sporu, systematického porušovania ľudských práv, zo strachu pred takýmito násilnosťami, alebo pred prírodnými, či umelo vytvorenými pohromami a ktorá neprekročila medzinárodne uznané štátne hranice.

Predchádzanie konfliktu (Conflict Prevention)

Aktivity smerujúce k predchádzaniu konfliktu sú uvedené v kapitole VI Charty OSN. Ich rozsah je v rozmedzí od diplomatických iniciatív až po preventívne rozmiestnenie síl, určených na zabránenie sporov, ktoré by sa mohli rozšíriť alebo prerásť do ozbrojených konfliktov. Prevencia konfliktu môže tiež zahŕňať vyšetrovacie misie, konzultácie, varovania, inšpekcie a monitorovanie.

Priestor/plocha na zhromažďovanie zbraní (Weapon holding area/site)

Lokalita na dočasné alebo stále uskladňovanie zbraní alebo iného vojenského materiálu zúčastnených síl konfliktu (v rámci demobilizačnej operácie).

Provizórny priestor (Cantonment area)

Priestor pre dočasné zhromaždenie, odzbrojenie a demilitarizáciu zúčastnených síl konfliktu (v rámci demobilizačnej operácie).

Psychologické operácie (Psychological Operations – PSYOPS)

Plánované procesy doručovania správ/posolstiev vybraným skupinám, známym ako cieľové skupiny na propagovanie jednotlivých tém, ktoré vyúsťujú do požadovaných postojov, správania, a ktoré pôsobia na dosiahnutie politických a vojenských cieľov.

Stabilizačné sily – tento pojem je v publikácii použitý na označenie všetkých vojenských jednotiek (aliančných i nečlenských) pôsobiacich v stabilizačných aktivitách (PSO) pod mandátom OSN, alebo inej uznávanej medzinárodnej organizácie.

Súkromná dobrovoľná organizácia (Private Voluntary Organisation - PVO)

Súkromné neziskové humanitárne organizácie pomoci zaoberajúce sa rozvojovými a pomocnými aktivitami. Často sa používajú zhodne s pojmom mimovládne organizácie.

Udržiavanie mieru (Peacekeeping - PK)

Operácie na udržanie mieru sú všeobecne viazané v kapitole VI Charty OSN a sú vedené so súhlasom všetkých strán konfliktu, aby monitorovali a uľahčovali implementáciu mierovej dohody.

Utečenec (Refugee)

Akákoľvek osoba, ktorá vzhľadom na opodstatnenú obavu svojho prenasledovania z dôvodu rasy, vierovyznania, národnosti, politického názoru, alebo členstva vo zvláštnej sociálnej skupine, sa nachádza mimo krajiny svojej štátnej príslušnosti a nie je schopná, alebo vzhľadom na takú obavu nie je ochotná sama využívať ochranu materskej krajiny; alebo ktorá nemá štátne občianstvo a nachádza sa mimo krajiny jej bývalého sídla, z dôvodu uvedených udalostí, nie je schopná alebo vzhľadom na takú obavu nie je ochotná sa tam vrátiť.

Vynucovanie mieru (Peace Enforcement - PE)

Operácie na vynútenie mieru sú všeobecne viazané v kapitole VI Charty OSN. Svojou povahou sú násilné a vedené vtedy, keď nebol dosiahnutý súhlas všetkých strán konfliktu, alebo keď je takýto súhlas neistý. Sú určené na udržanie alebo znovuoobnovenie mieru alebo na uplatnenie pojmov špecifikovaných v mandáte.

Vypočúvanie (Debriefing)

Používa sa na získanie informácií od osôb ochotných spolupracovať, akými sú napríklad utečenci, ktorí majú familiárny vzťah k dejisku operácií.

Vysídlená osoba (Displaced Person)

Osoba prinútená opustiť svoj domov, ale nie svoju rodnú krajinu.

Výsluch (Interrogation)

Výsluch sa používa na získanie informácií od osôb neochotných spolupracovať, ktorý bežne vedú „špeciálne agentúry“.

PRÍLOHA I

ADMINISTRATÍVNE POKYNY

1. Táto doktrína nadobudne účinnosť 1. októbra 2010.
2. Nahradzuje svojim obsahom služobnú pomôcku Vojenské aktivity v operáciách na podporu mieru a postupy ich realizácie [evid. zn. SPG-3-18] vydanú v roku 2007.
3. Odborným garantom za doktrínu „Postupy a spôsoby vykonávania stabilizačných aktivít, (evid. zn. VDG-30-01-01/Oper) je náčelník odboru pre operácie Veliteľstva pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky.
4. Návrh zmien a jej aktualizácia:
Vyhodnotenie doktríny a jej aktualizácia sa bude uskutočňovať po jej vydaní.
Návrhy na bežné zmeny a odporúčania je možné adresovať na adresu:
Veliteľstvo pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky
Oddelenie tvorby doktrín, štandardov a predpisov (OdTDŠaP)
M. Rázusa 7
911 01 Trenčín,
5. Distribúcia a utajenie. Doktrína je distribuovaná ako neutajovaný dokument podľa rozdeľovníka takto:
 - a) náčelníkom a príslušníkom Veliteľstva pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky,
 - b) veliteľom a náčelníkom podriadených zväzkov, útvarov a jednotiek, určeným príslušníkom ich veliteľstiev a veliteľom ich podriadených jednotiek,
 - c) Generálny štáb ozbrojených síl Slovenskej republiky, Akadémia ozbrojených síl Liptovský Mikuláš, základné zložky ozbrojených síl Slovenskej republiky na využitie.
6. Záznamy o zmene a doplnení:
 1.
 2.
 3.

Zodpovedný funkcionár : Zástupca veliteľa pozemných síl

Redaktor : Ing. Jozef PODHOREC

Autorský kolektív: Ing. Jozef PODHOREC

Ing. Karol KOZÁČEK

Ing. Vladimír ZIKMUND

Redakčná a formálna úprava: Ing. Jozef PODHOREC

Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Publikácia pridelená podľa rozdeľovníka

Schválené č.p.: VePS-175/5-46/2010

Do tlače schválené 23. augusta 2010
